

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej

Instytut Filologii Polskiej

Ewa Nowak-Pasterska

Antroponimia złotników poznańskich od XVI do XVIII wieku

SŁOWNIK A – Z

ANEKS

Poznań 2019 r.

Zasady ekscerpcji materiału i sposób jego prezentacji w rozprawie doktorskiej

Podstawę materiału antroponimicznego zawartego w słowniku i w aneksie stanowi baza blisko siedmiu i pół tysiąca form nazwisk wyekscerpowanych z źródeł archiwalnych zgodnie z przyjętymi zasadami ekscerpcji. Baza antroponimów powstawała przez pewien czas w wyniku żmudnego wypisywania z ksiąg całych grup nominalnych, tj. antroponimów w postaci dominującego schematu *imię + nazwisko* wraz z towarzyszącym im kontekstem, w takiej formie gramatycznej, jaka występowała w źródle. Na kształt typowego ekscerptu składa się zatem kilka elementów układających się w pewne ciągi:

- dodatkowe określenia występujące przed nazwiskiem, odnoszące się do statusu danej osoby w bractwie, pełnionej funkcji czy godności (również poza bractwem), np. *brat nasz, współbrat, złotnik poznański, uczciwy towarzysz złotniczy, towarzysz rzemiosła złotniczego, pan, JMP ‘Jego Mości Pan’, majster, na ten czas burmistrz, ławnik, starszy, młodszy stołowy, pozostała wdowa, chłopiec, młodzieniec, uczciwy młodzieniec*, niem. *Junge, partacz, kuśnierz poznański, nieboszczyk* itp.,
- imiona – np. *Andrysz, Andrzy, Christian Ferdinand, Jędrzej, Jurga, Konrad, Krzysztof, Łukasz, Marcin, Piotr, Stanisław, Wojciech, Zachariasz*,
- nazwiska – np. *Abramczyk, Bodenstein, Brożek, Czudnik, Darmopych, Emche, Faith, Frelich, Gielchar, Jazłowski, Korwin, Leman, Neimann, Pester, Piechno, Przybyło, Reichenau, Schemel, Strzelec, Wernheide, Wiosłowicz, Żelicki*,
- dodatkowe określenia występujące po nazwisku, na które składały się określenia miejscowe: *z Berlina, von Braunschweig* (niem.), *z Chwaliszewa, z Czarnkowa, Chelmensis* (lat.), *z Głogowa, z Görlitz, z Ilży, z Konina, z Krakowa, z Łowicza, ze Lwowa, z Mosiny, de Otorowo, von Neustadt, z pomorskiej ziemi, z Poznania*¹; zawodowe: *złotnik, brat nasz młody, towarzysz kunsztu złotniczego, złotnikowi rajcy poznańskiemu* (dat.), niem. *Goldschmied, Meister, Erber*; społeczne: *mieszczanin poznański, tutejszy synek*, niem. *Burger*; rodzinne: *młody, syn jego, szwagier, wdowa* i wiele innych².

---

¹ Zob. m. in. *Aneks – Indeks nazw miejscowych, z których pochodzili uczniowie rzemiosła złotniczego*.

² Więcej na ten temat w rozdz. *Sposoby identyfikacji osób poświadczonych w księgach poznańskiego cechu złotników*. Większość określeń dodatkowych (społecznych, zawodowych, rodzinnych) mogła występować zarówno przed nazwiskiem jak i po nim.

Niektóre dodatkowe określenia mogą występować zarówno przed imieniem i nazwiskiem, jak i po nim.

Wysuwającą się na pierwszy plan procesu ekscerpcji właściwością charakterystyczną eksplorowanego materiału antroponimicznego jest swoista dwubiegunowość jego frekwencji – ogromnej powtarzalności nazwisk znanych złotników aktywnych w cechu towarzyszyła niemal jednorazowość nazwisk uczniów przystępujących do tzw. terminu i czeladników – tych ostatnich z rzadka notowanych w księgach złotniczych. Specyfika ta sprawiła, że z siedmiu tysięcy czterystu jedenastu wyekscerpowanych nazwisk i form nazwiskowych³ wyodrębnić się dało prawie tysiąc czterysta niepowtarzających się antroponimów (i ich wariantów), z których z kolei większość stanowią nazwiska uczniów rzemiosła złotniczego, nieosiągających tytułów mistrzowskich w Poznaniu – blisko dziewięćset dziewięćdziesiąt takich jednostek antroponimicznych „powędrowało” do aneksu i nie zostało ujętych w słowniku nazwisk złotników. Do liczby tej należy dodać również zbiór sześćdziesięciu poświadczonych w źródłach nazwisk czeladników oraz stu dwudziestu pięciu mieszczan niebędących złotnikami miejskimi. To daje łączną liczbę tysiąca stu siedemdziesięciu pięciu nazwisk pomieszczonych w aneksie. Jeżeli porównać ją z liczbą dwustu nazwisk poznańskich mistrzów złotnictwa, które zostały wszechstronnie opracowane w słowniku, można dojść do wniosku, że w księgach cechowych jest ponad pięciokrotnie więcej nazwisk osób luźniej związanych z bractwem złotniczym niż nazwisk osób będących „prawdziwymi” miejskimi złotnikami. Dysproporcja ta jest znacząca i może budzić wątpliwość, czy nie należało więcej nazw osobowych ująć w kompleksowym opracowaniu, jakim jest słownik złotników poznańskich. Przyjęcie jednak przeze mnie zewnętrznego kryterium tego, kogo należało uznać za tytułowych „złotników poznańskich”, nakazało mi zamieścić w słowniku miana tylko tych osób, które uzyskały tytuł mistrza złotnictwa i były (lub w związku z tym stały się) pełnoprawnymi obywatelami miasta oraz członkami cechu – w przeciwieństwie do osób, które w Poznaniu odbywały jedynie naukę zawodu czy praktykę czeladniczą. W tym sensie antroponimy tytułowych złotników „zasłużyły” na szczegółowe opracowanie w formie haseł słownikowych oraz ich analizę i interpretację na gruncie badań socjoonomastycznych.

---

³ Jest to liczba wszystkich ekscerptów w bazie wyekscerpowanych z ksiąg cechowych modeli identyfikacyjnych zgromadzonych w pliku programu Microsoft Excel.

Wypisy źródłowe imion i nazwisk złotników prezentowanych w części materiałowej słownika są transliterowane zgodnie ze szczegółowymi zasadami podanymi poniżej.

Szczegółowe zasady transliteracji cytatów źródłowych

- długie $\int$ – oddaję jako *s*
- podwojone ff – oddaję jako *ss*
- dwuznak $\int s$ – oddaję jako *sz*
- nie oddaję innych znaków stosowanych w piśmie gotyckim dla *s* – piszę *s*
- ligaturę β, β – oddaję jako *sz*
- znak z – oddaję jako *z*
- dwuznak $s\text{z}$ – oddaję jako *sz*
- dwuznak $r\text{z}$ – oddaję jako *rz*
- dwuznak $d\text{z}$ – oddaję jako *dz*
- dwuznak $c\text{z}$ – oddaję jako *cz*
- *r* proste i okrągłe (tzw. francuskie – τ) – piszę *r*
- znak α – piszę *a*
- y, y – piszę bez kropek jako *y*
- znaki σ, δ – piszę *d*
- l, l – piszę tak jak w źródle
- *v* w miejscu *w* i *u* – piszę tak jak w źródle
- nosówki – piszę zgodnie ze stanem oryginalnym (w przypadku nosówek sygnalizowanych ogonkiem, przekreśleniem lub innym znakiem diakrytycznym wprowadzam zapis *q, ę*, a w przypadku zapisów dwuliterowych *em, en, om, on* piszę tak jak w źródle)
- znak fj – piszę *h*
- dwuznak ch – piszę *ch*
- przegłosy $\ddot{a}, \ddot{u}, \ddot{o}$ w zapisach niemieckich – piszę tak jak w źródle
- łacińskie dyftongi *ae, oe* – zapisuję tak jak w źródle, zgodnie z rękopisem
- ligatury α, α – rozwiązuję do postaci *ae, oe*
- sposób zapisu zmiękczeń – oddaję tak jak w źródle
- zachowuję oryginalną pisownię wielkich i małych liter
- zachowuję łączną lub rozdzielną pisownię, tak jak w źródle
- rozwijam skróty stosowane w zakończeniach form fleksyjnych, np. *-eo* oddaję *-ego*, *-eu* oddaję *-emu*

Wprowadzenie do słownika

Za najlepszy sposób prezentacji materiału onimicznego w rozprawie uznałam pokazanie imion i nazwisk złotników w formie słownika zawierającego rozbudowane hasła ilustrujące możliwie szeroko i wieloaspektowo wyekscerpowany ze źródeł zasób

antroponimiczny. Skorzystałam z wzoru artykułu hasłowego wypracowanego przez zespół redakcyjny *Słownika nazwisk mieszkańców Poznania XVI–XVIII* pod kierunkiem naukowym Ireny Sarnowskiej-Giefing, w którym to zespole miałam przyjemność pracować jako współautorka opracowań liter G–N. Wybór ten wydaje się z kilku względów naturalny. Podyktowany jest tym, że wzór opracowania zastosowanego w *Słowniku* pozwala wielopłaszczyznowo przedstawić dane nazwisko. Model prezentacji artykułów hasłowych – ukazując każde (proto)nazwisko niejako w czasie i w terenie, w planie ogólnopolskim i regionalnym, podając jego etymologię i motywację, określając stopień adaptacji językowej oraz interpretując jego rodzinność i stabilizację w polskim systemie, a także podkreślając niekiedy regionalizm – daje zarazem możliwość całościowej i wyczerpującej interpretacji antroponimów poświadczonych w źródłach poznańskich. Należałoby przy tym wspomnieć, że ów model opiera się na niektórych rozwiązaniach redakcyjnych *Antroponimii Polski od XVI do końca XVIII wieku* pod redakcją Aleksandry Cieślikowej – pierwszym znakomitym, kompleksowym opracowaniu antroponomastykonu całego kraju w dobie średniopolskiej⁴. Jednym z celów zaś podjęcia przeze mnie badań nad antroponimią złotników poznańskich jest uzupełnienie ogółu nazwisk poznaniaków wieku XVI, XVII i XVIII w formie szczegółowego opracowania antroponimii określonej grupy rzemieślniczej. Bez wątpienia zatem sięgnęłam po ustaloną budowę artykułu hasłowego, zdając sobie zarazem sprawę z tego, że niekiedy – w przypadku haseł rozpoczynających się na litery zamieszczone w tomach wydanych już drukiem (A–N) – prezentowane przeze mnie treści są cytowaniem fragmentów opracowań nazwisk mieszkańców Poznania istniejących już w *Słowniku* (w zakresie punktu 1. i informacji etymologiczno-motywacyjnych). Rzetelność naukowa nakazywała mi jednak również w niniejszej rozprawie przedstawić pełny i kompletny opis badanych jednostek antroponimii. Nie bez znaczenia jest również fakt, że w księgach złotników poświadczono nazwiska rozpoczynające się na litery A–N, których wspomniany *Słownik* nie notuje bądź uwzględnia je jedynie w wykazie, a także i brak opracowania słownikowego dla liter O–Ż (pozostającego w przygotowaniu).

---

⁴ *Antroponimia Polski od XVI do końca XVIII wieku. Wybór artykułów hasłowych oraz wykazy nazwisk wraz z chronologią i geografią*, pod red. A. Cieślikowej, H. Górny, K. Skowronek, t. 1-5, Kraków 2007-2015. Zob. *Uwagi redakcyjne*, w: *Słownik nazwisk mieszkańców Poznania XVI–XVIII wieku*, t. 1., oprac. I. Sarnowska-Giefing, Poznań 2011, s. 16-21.

W artykułach słownikowych postanowiłam zawrzeć więcej informacji na temat stabilizacji nazwisk, wykazujących się w owym czasie ogromną wariantywnością, a także ich adaptacji – zważywszy na częściowo niemiecki charakter poznańskiej antroponimii złotniczej. Dodatkowo opracowania słownikowe opatrzyłam szerszym komentarzem biograficznym dotyczącym osób występujących w źródłach, pozwalającym niejako nakreślić kontekst pojawienia się danej nazwy osobowej na stronach ksiąg cechowych. Osoby wymieniane w cytatach źródłowych poświadczone są najczęściej jedynie w postaci imienia i nazwiska, a ewentualne dodatkowe określenia identyfikujące charakteryzują co najwyżej ich funkcję w cechu – np. *brat nasz*, *współbrat*, *towarzysz złotniczy* itp.

Budowa artykułu hasłowego

Prezentowany w rozprawie słownik zawiera nazwiska w układzie alfabetycznym przedstawione w formie pełnych artykułów hasłowych. Każdy artykuł rozpoczyna się od hasła głównego, tj. inwariantu nazwiska (np. *Fonenda*), któremu mogą towarzyszyć różne warianty fonetyczno-graficzne, wydzielone na podstawie cytatów źródłowych, widniejące również odrębnie w słowniku jako hasła z odsyłaczem do wariantu głównego (np. *Von Enda*, *Von Enta*, *Vonenda* – cf. *Fonenda*). Tytuły wyróżnione są wersalikami i pogrubieniem czcionki. Nazwiska widniejące w tytule artykułu hasłowego zasadniczo podane są zgodnie z ich współczesną pisownią (bez względu na chwiejność ich grafii w omawianym czasie) lub – gdy brak poświadczeń współcześnie – zgodnie z oryginalną pisownią w źródle. Przywołane w punkcie pierwszym opracowania cytaty ze *Słownika nazwisk współcześnie w Polsce używanych* pozwalają zorientować się, który z wariantów nazwiska przetrwał do dziś – stał się w istocie odrębnym polskim nazwiskiem⁵. Zapis ze znakiem // stosowałam w sytuacjach, kiedy wahanie pisowni nazwiska nie pozwalało mieć pewności co do postaci wariantu głównego (np. *Brożek // Brozek*).

Warianty morfologiczne, co do których miałam pewność, że identyfikowały tę samą osobę, zostały ujęte w jednym artykule hasłowym (np. *Budziniewicz // Budzyniewicz, Buczniewicz; Cieszewski, Czeszewski, Cieszowski, Czeszowski*), zaś różne nazwiska identyfikujące tę samą osobę zostały przedstawione w postaci odrębnych

---

⁵ *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, red. K. Rymut, t. 1-10, Kraków 1992-1994.

haseł w słowniku z odpowiednimi odsyłaczami (np. *Abramczyk, Heintz; Fredo, Fredowicz; Wiosło, Wiosłowicz, Wiosłowski*)⁶.

Po tytule artykułu hasłowego znajduje się materiał źródłowy, czyli cytaty całych modeli identyfikacyjnych osób poświadczonych w księgach złotników, podane pismem kursywnym w transliteracji z zachowaniem pisowni możliwie najwierniejszej oryginałowi (zob. szczegółowe zasady transliteracji cytatów źródłowych), po nich zaś widnieje zapis daty oraz sygnatura i strona księgi złotniczej. Wypisy te oddzielone są średnikami. Oznaczeniom osobowym towarzyszy czasami mało rozbudowany kontekst, określający jedynie status danej osoby we wspólnocie cechowej lub powiązanie rodzinne, dlatego na końcu artykułów hasłowych zamieściłam dodatkową informację o złotnikach i o tym, w jakich sytuacjach ich nazwiska pojawiają się w księgach. Również nazwiska prezentowane w aneksie podane są zgodnie z powyżej opisanymi zasadami ekscerpcji. Rzadkie formy łacińskie mają kwalifikator (łac. – np. *Gregorius*), formy w postaci zlatynizowanej mają kwalifikator (lat. – np. *Kerneliusz, Prokopiusz*).

W związku z tym, że niektórzy złotnicy byli bardzo licznie wymieniani w księgach cechu, przyjąłam pewne zasady selekcji cytowanego materiału – wypisywałam ze źródeł najstarsze poświadczenie danego antroponimu oraz jedno (pierwsze pojawiające się w księdze) dla każdego kolejnego roku, uwzględniałam również formy przypadków zależnych oraz wszystkie warianty graficzne i morfologiczne nazwisk. Selekcji uległy formy antroponimów powtarzające się w obrębie jednego roku. W słowniku zatem znaleźć można hasła z niezwykle rozbudowaną częścią źródłową (poddaną i tak selekcji) oraz hasła o mniejszej liczbie cytatów lub o nielicznych poświadczeniach. Na frekwencję nazwisk wpływała aktywność zawodowa złotników, a także liczba przedstawicieli danego nazwiska (por. obszerne opracowania słownikowe dla haseł takich jak: DARMOPYCH, GIELCHAR).

Część analityczno-interpretacyjna artykułu hasłowego obejmuje następujące informacje:

- w **punkcie pierwszym** znajduje się dokumentacja nazwiska w opracowaniach słownikowych dla trzech okresów: staropolskiego (*Słownik staropolskich nazw*

---

⁶ Niektóre warianty słowotwórcze nazwisk o małej liczbie poświadczeń i odnoszące się do osób niebędących złotnikami, a jedynie krewnymi mistrzów, są ujęte w obrębie haseł nazwisk głównych, od których zostały utworzone (np. jednostkowe poświadczenie syna złotnika Macieja Dubiela – Dobielowicz).

osobowych)⁷, średniopolskiego (*Antroponimia Polski od XVI do końca XVIII wieku*) oraz współczesnego (*Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*) – pozwala to na zobrazowanie ciągłości (lub jej braku) funkcjonowania danego nazwiska w polskim systemie antroponimicznym – od najstarszych poświadczeń w dokumentach sprzed 1500 roku przez poświadczenia w rozmaitych regionalnych dokumentach doby średniopolskiej aż po współczesną ilościową i geograficzną charakterystykę nazwiska;

- w **punkcie drugim** znajdują się informacje bliżej charakteryzujące cechy specyficzne nazwiska takie jak: wariantowość jego formy, właściwości grafii, właściwości fleksyjne, gwarowość, stopień adaptacji nazwisk genetycznie obcych i wiążące się z nim przejawy polonizacji bądź germanizacji form nazwiskowych, a także rodzinność nazwiska wyrażona w określonych strukturach patro- i marytonimicznych oraz relacyjność *mistrz–uczeń*, *mistrz–czeladnik* wyrażona za pomocą form dzierżawczych. W punkcie tym zawarto także uwagi analityczno-interpretacyjne na temat imion – różnorodności ich form, chwiejnej pisowni oraz zjawiska współwystępowania polskich imion i ich niemieckich odpowiedników;
- **znak** ◇ wprowadza informację o etymologii, motywacji i budowie słotwórczej nazwiska. Stosuję przyjęty w tego typu opracowaniach zapis z dwukropkiem, który oznacza 'od' (np. : n. os 'od nazwy osobowej'). Przywołuję wszystkie podstawy mogące motywować dane nazwisko, podaję odesłanie do motywacyjno-etymologicznych opracowań słownikowych z zakresu antroponimii polskiej i obcej, wydzielam również sufiks nazwiskotwórczy. Zważywszy na fakt, że motywacja niektórych nazwisk bywa trudna do ustalenia, niekiedy niemożliwa, a najczęściej jest umowna, punkt ten ma postać krótkiej informacji, odsyłającej do bardziej szczegółowych opracowań.
- pod powyższym opracowaniem znajdują się **odsyłacze** ze skrótem łacińskim *cf.* (*confer* 'porównaj') do haseł w *Słowniku nazwisk mieszkańców Poznania XVI–XVIII wieku* oraz wariantu głównego nazwiska (dla wariantów graficzno-fonetycznych), nazwiska podstawowego (dla nazwisk utworzonych w drodze derywacji antroponimicznej) oraz określeń współfunkcyjnych tej samej osoby;
- następnie w artykule hasłowym znajdują się krótkie **informacje o zlotnikach** noszących dane nazwisko, ukazujące zarazem konteksty, w jakich nazwisko

⁷ *Słownik staropolskich nazw osobowych*, red. W. Taszycki, t. 1-6, Wrocław 1965-1983, t. 7 Supplement, opr. pod kier. M. Malec, Wrocław 1984-1987.

poświadczono w księgach cechu, stanowiące kulturowo-socjologiczne tło dla cytatów źródłowych w części materiałowej. Pod tymi informacjami zostały przywołane fragmenty istniejących opracowań z zakresu historii, historii sztuki, dziejów złotnictwa poznańskiego, które zawierają informacje biograficzne o złotnikach (zob. Literatura do dziejów złotnictwa poznańskiego). W szczególności przywołuję tu cytaty z opracowanego przez Tadeusza Nożyńskiego w latach pięćdziesiątych minionego wieku spisu złotników poznańskich, ponownie opublikowanego i uzupełnionego przez Zygmunta Dolczewskiego w roku 2000 w *Kronice Miasta Poznania*, w numerze poświęconym złotnictwu poznańskiemu⁸. Zdecydowana większość złotników wymienianych przez Nożyńskiego znalazła poświadczenie w wykorzystanych księgach cechowych (na nich też opierał się wspomniany badacz), a nieliczne nazwiska, których księgi cechowe nie notują, pochodzą z innych źródeł archiwalnych, wykorzystanych przez historyka lub wychodzą poza cezurę przyjętą w rozprawie doktorskiej⁹. Kilka form nazwisk widniejących w przywołanym spisie uznałam za błędnie odczytane (uwagi takie zostały zawarte w odpowiednich hasłach w słowniku). Poza wspomnianymi opracowaniami istnieje również spis Leonarda Lepszego, zawarty w przedwojennej pracy zatytułowanej *Przemysł złotniczy w Polsce*, w której to w rozdziale poświęconym Poznaniowi, autor zamieścił spis stu siedmiu złotników miejskich. Listę „imion tudzież znaków” złotniczych sporządził autor na podstawie monogramów mistrzów¹⁰. Źródło to potraktowałam dodatkowo, odnotowując w krótkich biogramach złotników ewentualne poświadczenia w spisie Lepszego, jakkolwiek treści te nie wnoszą nowych informacji o osobach. Ciekawszym zaś źródłem pozwalającym przybliżyć nieco sylwetki znanych złotników jest *Wykaz członków władz miasta 1253–2003* w opracowaniu Jacka Wiesiołowskiego¹¹, w którym znaleźć można sporo nazwisk złotników pełniących funkcję starszych cechowych, ławników, wójtów, rajców, a nawet burmistrzów, czasami też szafarzy i prowizorów podatkowych¹². Krótkie historie mistrzów

---

⁸ T. Nożyński, *Materiały do dziejów złotnictwa poznańskiego*, w: „Przegląd Zachodni. Studia Wielkopolskie” 1953, t. III, r. IX, s. 236-250; Dolczewski Zygmunt, *Spis złotników poznańskich od XV do XVIII wieku wg Tadeusza Nożyńskiego. Materiały do dziejów złotnictwa poznańskiego*, w: „Kronika Miasta Poznania” 2000, nr 1, s. 7-29.

⁹ Zob. *Aneks – Nazwiska złotników niepoświadczone w księgach cechu, notowane w spisach Tadeusza Nożyńskiego i Zygmunta Dolczewskiego*.

¹⁰ L. Lepsi, *Spis ważniejszych imion tudzież znaków złotników pracujących w Poznaniu*, w: tenże, *Przemysł złotniczy w Polsce*, rozdz. *Poznań*, Kraków 1933, s. 256-265.

¹¹ J. Wiesiołowski, *Wykaz członków władz miasta 1253–2003*, w: *Władze miasta Poznania*, t. II: 1793–2003, Poznań 2003, s. 176-264.

¹² Por. rozdz. *Konteksty historyczne poznańskiego cechu złotników w wiekach XVI–XVIII*.

poznańskich wzbogaciłam również o informacje z opracowań historyków sztuki, z których najważniejszym są prace Joanny Eckhardt, badaczki poznańskich rzemiosł artystycznych¹³.

Praca Kingi Banderowicz poświęcona nazwiskom nowych obywateli poznańskich, przejętych do prawa miejskiego¹⁴ okazała się przydatna w części encyklopedycznej zawierającej informacje biograficzne o złotnikach poznańskich. Przywołana monografia niestety nie zawiera alfabetycznego wykazu nazwisk prezentującego poświadczenia antroponimów w źródłach, co mogłoby posłużyć do konfrontacji zasobu nazwisk złotników z nazwiskami nowych obywateli miasta. Zamieszczony w aneksie pracy chronologiczny rejestr nazwisk (jakkolwiek pozbawiony imion i w związku z tym nieukazujący pełnych modeli identyfikacyjnych) pozwolił mi odszukać niektóre nazwiska złotników, co do osób których księgi cechowe dawały pewność, że nie pochodzili oni z Poznania, oraz informowały, w którym roku zostali mistrzami (w przypadku złotników spoza miasta dopiero uzyskanie tytułu mistrza wiązało się z otrzymaniem statusu obywatela). Informacje o poświadczeniu danego złotnika w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* znajdują się pod artykułami hasłowymi, pokazują, którzy złotnicy miejscy byli w istocie nowymi obywatelami Poznania.

Zrezygnowałam z opisu zastosowanego w punkcie drugim artykułu hasłowego *Słownika nazwisk mieszkańców Poznania XVI–XVIII wieku*, prezentującego poświadczenia nazwisk w regionalnych opracowaniach i wykazach nazwisk obszaru historycznej Wielkopolski¹⁵ takich jak: *System antroponimiczny w wielkopolskich rotach sądowych*, *Nazwy osobowe na terenie dawnej Ziemi Gostyńskiej*, *Nazwiska mieszkańców Kalisza od XVI do XVIII wieku*, *Nazwiska mieszkańców Szamotuł w dobie*

---

¹³ Zob. J. Eckhardt, *Rzemiosło artystyczne do końca XIX wieku. Złotnictwo*, w: *Dziesięć wieków Poznania*, t. 3, Poznań 1956, s. 193-213; ta sama, *Złotnictwo poznańskie w dobie Odrodzenia*. „Studia Muzealne” 1957, r. 2, s. 169-191.

¹⁴ K. Banderowicz, *Nazwiska nowych obywateli poznańskich na podstawie Ksiąg przyjęć do prawa miejskiego (1575–1793)*, Poznań 2013.

¹⁵ Historyczna Wielkopolska obejmowała w wiekach XVI–XVIII województwo poznańskie i kaliskie oraz wydzielone dopiero w drugiej połowie XVIII wieku województwo gnieźnieńskie (z części kaliskiego). Tak rozumiana Wielkopolska, zwana też *Wielkopolską właściwą*, zdaniem historyków, zachowywała odrębność i integralność do XVIII wieku. Istnieje również szersze rozumienie historycznej Wielkopolski jako prowincji, ukształtowane pod wpływem powołania sejmiku generalnego dla tej prowincji; obejmuje ono obok wyżej wymienionych województw kolejne obszary: woj. sieradzkie, łęczyckie, brzeskie, kujawskie, inowrocławskie, rawskie i płockie oraz ziemię dobrzyńską. Por. *Uwagi redakcyjne* w: *Słownik nazwisk mieszkańców Poznania XVI–XVIII wieku*, s. 19.

*średniopolskiej, Nazwiska mieszkańców Wrześni w dobie średniopolskiej*¹⁶. Mimo iż wskazane tytuły stanowią jak dotąd jedyne opracowania szczegółowe wybranych miast Wielkopolski, większość z nich nie zawiera obszernych słowników nazwisk, zatem nieczęsto znaleźć w nich można antroponimy złotników poznańskich¹⁷.

Na kształt artykułu hasłowego w prezentowanym poniżej słowniku składają się zasadniczo część materiałowa, dokumentująca poświadczenia źródłowe form nazwiskowych, oraz część analityczna, zawierająca elementy interpretacji tych form na gruncie antroponomastycznym. W alfabetycznym układzie nazwisk pomieszczono wszystkie sposoby identyfikacji złotników zawierające antroponimy, oznacza to zatem, że obok nazwisk znajdują się tu również nieliczne hasła słownikowe w postaci imion, gromadzące identyfikacje znanych mistrzów, wymienianych niekiedy tylko z imienia, identyfikacje zależnościowe ich członków rodziny (bądź podwładnych w warsztatach), a także identyfikacje najdawniejszych mistrzów nazywanych tylko imieniem mającym wartość protonazwiska.

---

¹⁶ M. Czachorowska, *System antroponimiczny w wielkopolskich rotach sądowych*, Bydgoszcz 1998; B. Mikołajczakowa, *Nazwy osobowe na terenie dawnej Ziemi Gostyńskiej (Nazwiska mieszczańskie i chłopskie)*, w: *Studia językoznawcze. Streszczenia prac doktorskich VII. Z historii języka polskiego*, pod red. W. Borysia, Wrocław 1981, s. 7-56; Jaracz M., *Nazwiska mieszkańców Kalisza od XVI do XVIII wieku*, Bydgoszcz 2001; A. Sieradzki, *Nazwiska mieszkańców Szamotuł w dobie średniopolskiej* [kartoteka, lata 1567-1579]; Ten sam, *Nazwiska mieszkańców Wrześni w dobie średniopolskiej* [kartoteka, lata 1700-1764].

¹⁷ Wyjątek stanowi tu wszechstronne opracowanie Małgorzaty Jaracz poświęcone nazwiskom kaliszan, zawierające słownik dawnych antroponimów badanego miasta. Część słownikową zawiera również praca Bożeny Mikołajczakowej, niedająca jednak reprezentatywnego dla badań kontrastywnych zbioru antroponimów. Wykazy nazwisk szamotulan i wrześnian również nie są obszerne, dotyczą wybranych okresów zaledwie kilkunastu (w przypadku Szamotuł) i kilkudziesięciu (w przypadku Wrześni) lat. Z tych powodów pominęłam tę część opisu słownikowego zastosowanego w *Słowniku nazwisk mieszkańców Poznania*.

SŁOWNIK A – Z

A

***ABRA(C)HAM**: *Pany Abrahamowa, y pani Wociechowa Szwarcowa, y pany Janowa Libicka (...) panie Zlotniczki 1633*, 477, s. 353; *Abrachowego chłopca Macieia 1636*, 478, s. 31.

1. **SSNO**: Abraham 1452; **AntrP**: Abraham 1573 Młp, Abram XVII: Śl, XVIII: Włkp, Krpłd, Krpłn; Abrahamowa fem. XVII: Młp, Pom;

SNW: Abram 1694, Po: 45; Abraham 408, Po: nnot.

2. Formy zależnościowe w postaci przymiotników dzierżawczych urobionych za pomocą sufisku *-owy, -owa* od antroponimów *Abraham* i *Abrach* wyrażają relację marytonimiczną (*Pany Abrahamowa*) oraz relację *ojciec-syn* (*Abrachowego chłopca*).

◇ Abraham : im. bibl. *Abram, Abraam, Abraham* o niewyjaśnionej etymologii, możl. poch. z jęz. akadyjskiego, babilońskiego lub egipskiego; etym. bibl. *Abram* 'ojciec mnóstwa, ojciec jest wzniosły', *Abraham* 'ojciec wielu narodów'; *Abraham* jest wcześniejszą formą im. *Abram* (NCh, NJud, Mał, SNŻydB).

Cf. HENC(Z)

Cf. *ABRAM, ABRAAM, ABRA(C)HAM* SNmP I, 86 [materiał źródłowy poświadcza żonę złotnika Abrahama Hentza].

Identyfikacje zależnościowe wyrażone za pomocą formy dzierżawczej imienia *Abracham/Abrach* odnoszą się do złotnika **Abrahama Hentza**. Maciej Hentz był synem Abrahama, identyfikowany jest jako *Abrachowy chłopiec*, zaś małżonka złotnika identyfikowana jest jako *Pani Abrahamowa*.

ABRAMCZYK: *Gędrzy Abramczik 1633*, 477, s. 355; *Maciey Abramczik 1633*, 477, s. 355; *Pana Andrzeia Abramczika 1641*, 478, s. 101; *Pana Macieia Abramczika 1641*, 478, s. 101; *Pan Maci Abramczyk 1646*, 478, s. 187; *P. Łukasz Abramczyk 1648*, 478, s. 201; *P. Łukaszewi Abramczykowi 1648*, 478, s. 201; *Pan Adrzej Abramczik 1650*, 478, s. 231; *Pan Łukasz Abramczik 1650*, 478, s. 232; *Pan Andrzej Abramczik 1654*, 478, s. 278; *Panu Andrzeiewy Abramczikowy 1654*, 478, s. 280; *Jędrzy Abramczik 1654*, 478, s. 282; *P. Łukasz Abramczyk 1659*, 478, s. 300; *pan Łukasz Abramczyk 1665*, 478, s. 333; *pana Łukasza Abramczyka 1665*, 478, s. 333; *Pana Łukasza Solvit Abramczika 1667*, 478, s. 339; *Pan Łukasz Abramczyk 1670*, 478, s. 348; *p: Łukasza Jabramczyka 1671*, 478, s. 349; *p: Łucasz Abramczyk 1671*, 478, s. 351; *Pan łukasz Abramczyk 1672*, 478, s. 355; *Pan Abramczik młodi 1679*, 478, s. 383; *P: Abramczika Młodego 1679*, 478, s. 385; *Pan Łukasz Abramczyk 1680*, 478, s. 392; *Abramczika Starego 1680*, 478, s. 386; *P. Łukasz Abramczyk 1681*, 478, s. 400; *Marcin Abramczyk 1681*, 478, s. 400; *Pana Abramczika Starszego 1681*, 478, s. 399; *Pan Łukasz Abramczik 1682*, 478,

s. 408; *lukasza Abramczyka* **1682**, 478, s. 404; *Pana Marcina Abramczyka* **1682**, 478, s. 404; *Martzin Abramczik* **1682**, 482, s. 233; *Marcin Abramczyk* **1683**, 478, s. 419; *Marcin Abramczyk* **1683**, 482, s. 235; *P. Marcin Abramczyk* **1684**, 478, s. 434; *Pana Abramczyka* **1684**, 478, s. 428; *P Marcin Abramczyk* **1685**, 478, s. 442; *pan Marcin Abramczik* **1685**, 478, s. 436; *p Abramczyka* **1685**, 478, s. 448; *Marcin Abramczyk* **1685**, 482, s. 375; *Marcin Abramczyk* **1686**, 478, s. 449; *P. Abramczyka* **1686**, 478, s. 452; *Pan Marcin Abramcik* **1686**, 482, s. 376; *Pan Marcin Abramcik* **1687**, 482, s. 239; *Pan Marcin Abramczyk* **1688**, 482, s. 240; *Pan Marcin Abramczyk Zpułbrat nasz* **1688**, 482, s. 378; *P Marcin Abramcik* **1691**, 482, s. 379; *Pana Marcina Abramcika* **1694**, 482, s. 382.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: Abramczyk XVII: Młp, XVIII: Śl;

SNW: Abramczyk 3659, Po: 40.

2. Nazwisko genetycznie i funkcjonalnie patronimiczne, utworzone w drodze derywacji sufiksальной za pomocą suf. *-czyk*, w drugiej generacji rodziny złotniczej wyraża rzeczywistą relację ojcowską (ojciec *Abraham*, w formie skróconej *Abram* – synowie *Abramczycowie*). Syntetyczny patronim był jednym z modeli identyfikacji ludności żydowskiej w dobie średniopolskiej. Jednostkowo poświadczono zapis nazwiska z nagłosową jotą (*Jabramczyka* – gen.). Pisownia imion jest ustabilizowana, wariantywność zapisu dotyczy form skróconych: *Andrzej*, *Andrzy*, *Jędrzy*, *Gędrzy* lub graficznie zmien.: *Martzin*.

◇ Abramczyk : n. os. *Abram*, *Abraham* (SSNO, SNŻydB, NCh) + suf. *-czyk*, też : n. os. *Abramek*, *Abrahamek* + suf. *-yk* (AntrP 65, SNŻydB).

Cf. HENC(Z)

Cf. *ABRAMCZYK* SNmP I, 87 [materiał źródłowy poświadcza złotników Andrzeja, Macieja, Łukasza i Marcina – trzech synów oraz wnuka Abrahama Hentza].

Identyfikacje z nazwiskiem *Abramczyk* w księgach cechu odnoszą się do synów (Andrzeja, Macieja, Łukasza) i wnuków (Marcina) złotnika **Abrahama Hentza**, przybyłego do Poznania w 1567 r., założyciela dużej rodziny złotniczej Hentzów-Abramczyków. Jego potomkowie polonizowali się, oprócz nazwiska *Hentz* byli identyfikowani również za pomocą patronimicum *Abramczyk*, urobionego od imienia ojca. Nosili imiona właściwe kulturze chrześcijańskiej. Zdaniem historyka Tadeusza Nożyńskiego posługiwali się również nazwiskiem *Zablocki*. Szczegółowe informacje o nich zostały zaprezentowane pod hasłem HENC(Z), gromadzącym materiał z nazwiskiem *Hentz* (i jego wariantami), frekwencyjnie znacznie liczniejszym w księgach cechu niż nazwisko *Abramczyk*.

ANDRZEJ, ANDRES(Z), ANDRY(SZ), ANDRAS(Z): *Andry* **1497**, 480, s. 87; *Andrasz geltsmith* **1503**, 480, s. 64; *andzy golsmeth* **1508**, 480, s. 55; *Andres* **1510**, 480, s. 70; *Andzey goltsmidt* **1511**, 480, s. 56; *Andzey* **1515**, 480, s. 63; *andry goltsmidt* **1517**, 480, s. 88; *Andresz Jonge meyst* **1519**, 480, s. 92; *master andres* **1519**, 480, s. 96; *andrysz goltsmeth* **1521**, 480, s. 102; *andzj golsmith* **1521**, 480, s. 104; *andzik golsmeth* **1533**, 480, s. 196; *Andze goltsmidt* ***1533**, 480, s. 198; *Katarina Andrysowa starego endrisa slotnika nyeboszczyka sona* **1549**, 481, s. 3.

1. **SSNO**: not im. Andreas 1176, im. Andrzej 1203, im. Andresz 1309, w funkcji drugiego określenia: Andrasz 1412, Andris 1407;

AntrP: Andrzej 1547, XVII Młp, Śl; Andres(z) 1661, XVIII Pom, Śl, Krpłd; Andrys(z) 1532 Młp, XVII, XVIII Młp, Włkp, Maz, Pom, Śl, Krpłd; Andryszewa fem. 1598 Włkp; Andrasz 1613 Młp, Krpłd;

SNW: Andrzej 5, Po: nnot; Andres 566, Po: nnot; Andresz 3, Po:1; Andrys 693, Po: 172, Andrysz 56, Po: 1; Andras 4, Po: nnot; Andrasz 303, Po: nnot.

2. Złotnik identyfikowany za pomocą rozmaitych wariantów imienia *Andrzej* – formy skróconej imienia z rodzimymi sufiksami: *Andrasz*, *Andrysz*, *Andzik*, formy zniemczonej *Andres* z przejawami spolszczenia wygłosu do postaci *Andresz*, innych form mogących wynikać z niedokładnej/nieustabilizowanej pisowni: *Andzey*, *Andzj*, *Andze*, *Andry*. Forma żeńska, marytonimiczna z suf. *-owa* – *Katarina Andrysowa* (relacja poświadczona kontekstem).

◇ Andrzej : im. *Andrzej* (NCh 10), łac. *Andreas*, z gr. 'mężczyzna, człowiek' (Mal). Formy *Andrysz*, *Andresz*, *Andrasz* : niem. n. os. *Andris*, *Andres*, *Andras* (te : im. *Andreas* Gott 167) adaptowane na gruncie pol. (NCh).

Cf. *ANDRES* SNmP I, 101; *ANDRYS(Z)*, *ANDRZEJ* SNmP I, 103 [materiał źródłowy nie poświadcza złotnika].

Złotnik Andrzej identyfikowany za pomocą rozmaitych wariantów fonetyczno-graifcznych imienia, od 1519 r. określany mianem mistrza. Wymieniany głównie jako przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła w licznych formułach wpisu i wypisu chłopców. W 1549 r. wymianiny jako zmarły, w dokumentach w jego imieniu występowała małżonka Katarzyna.

Andreas (Andris) II, wym. w *Acta Consularia* z lat 1518-34 jako starszy cechu, Cf. *Andreas (Andrzej) I, aurifaber*, wym. 1431-65. Starszy 1454, 1456, 1458 i 59 (Noż s. 239, nr 2-3, Dolcz s. 7 nr 2).

ANDRIS (Lepszy s. 257 nr 5).

Cf. *Andrzej złotnik st. cechu 1454 I, 1456, 1458-59* WMP (w).

ANDRZEJ: cf. **ANDRASZ**

ARLET(H): *Marcyn Arlt Zleszna* [z Leszna] **1616**, 482, s. 170; *Pana Marcina Arleieta* **1641**, 478, s. 101; *Pana Marcina Arletha* **1641**, 478, s. 102; *Marcin Arlett* **1641**, 481, s. 47; *chłopca Jerzego Arleta* **1641**, 482, s. 202; *Pan Marcin Arleth* **1641**, 482, s. 202; *Pana Marcina Arletha* **1642**, 478, s. 114; *Pan Marcin Arleth* **1642**, 478, s. 118; *Pan Marcin Arleth* **1642**, 482, s. 202; *Pan Marczin Arlet* **1642**, 482, s. 354; *Jurga Arlet* **1642**, 482, s. 354; *Mistrza Pana Marcina Arletha* **1643**, 478, s. 135; *Pan Marcin Arleth* **1643**, 478, s. 144; *Pan Marcin Arleth* **1643**, 482, s. 205; *Pan Marcin Arleth* **1643**, 482, s. 356; *Pan Marcin Arlett* **1644**, 478, s. 163; *Pana Marcina Arletha* **1644**, 478, s. 155; *Pan Marcin Arlet* **1644**, 482, s. 358; *Pan Marcin Arleth* **1645**, 478, s. 173; *P. Martin Arlet* **1645**, 478, s. 182; *Marcin Arlet* **1646**, 478, s. 186; *Pan Marcin Arlet* **1647**, 478, s. 191; *Pan Marcin Arlet* **1647**, 482, s. 211; *Syna Swego Jana Arleta* **1647**, 482, s. 211; *P. Marcin Arlet* **1648**, 478, s. 205; *Pan Marcin Arlet* **1649**, 482, s. 362; *P. Marcina Arleta* **1649**, 478, s. 216; *Pan Jerzy Arlet* **1650**, 478, s. 230; *Panem Jurgą Arletem* **1650**, 478, s. 232; *Jerzego Arleta* **1650**, 478, s. 243; *Pana Marcina Arleta Brata Bractwa naszego Poznanskiego* **1650**, 478, s. 245; *uczniem Jerzym Arletem* **1650**, 478, s. 245;

Pan Marcin Arlet 1650, 482, s. 213; *Pan Jerzy Arlet 1652*, 478, s. 249; *P. Marcin Arlet 1652*, 478, s. 254; *Arlett 1652*, 481, s. 48; *Pan Jerzy Arlet 1654*, 478, s. 284; *Pan Jerzy Arlet 1655*, 478, s. 290.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: Arlet 1679, XVIII Śl, Krpłd;

SNW: Arlet 48, Po: nnot.

2. Nazwisko we wcześniejszych poświadczeniach cechuje niestabilizowanie formy i pewna wariantywność graficzno-fonetyczna (*Arlt, Arleiet, Arlett*). Z czasem wykazuje ono coraz większą stabilizację i adaptację na gruncie polskim, ustala się forma *Arlet*, z zanikiem niemego *h* w wygłosie. Imię *Jerzy* dwukrotnie poświadczony w formie *Jurga*.

◇ *Arlet(h)* : skrócona forma im. *Arnold, Arawald, Arnwald* (z podst. *Ar-* odnoszącą się do stwniem. *aro* i śrwniem. *aar* 'orzeł' Gott 170) charakterystyczna dla Śląska i Górnych Łużyc (DFN 82).

Cf. *ARLETH* (*w*) SNmP I, 109, 580 [jednostkowe poświadczenie w wykazie nie odnosi się do złotnika].

Marcin Arleth, złotnik poznański, pochodzący z Leszna. Był uczniem Jakuba Hempla, termin rozpoczął w 1616 r. Kilkanaście lat pracował jako czeladnik. W 1641 r. podpisany pod uchwałami brackimi z 1601 i 1602 r. regulującymi szereg kwestii dotyczących pracy złotników. Od tego roku występuje w źródłach jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, poświadczony w formułach wpisu i wypisu chłopców. W 1643 r. zwyczajem cechowym miał wydać kolację dla starszych mistrzów. Jego nazwisko widnieje również w zapisakach dotyczących typowej działalności cechu (na listach opłat, listach obecności). Wymieniany do 1652 r.

Jerzy Arlet był synem Marcina; wypis chłopca informuje, że uczył się on 7 lat u swojego ojca, w 1642 r. zakończył termin (choć zaledwie rok wcześniej mistrz Marcin dokonał wpisu Jerzego) i został czeladnikiem. W 1650 r. miał przystąpić do wykonania sztuk mistrzowskich. Został mistrzem w 1652 r., prawdopodobnie nie szkolił uczniów (brak poświadczeń). Wymieniany do 1655 r. (w zapisach dotyczących m.in. opłat cechowych, obowiązków członków cechu).

Jan Arlet był synem Marcina, zapisanym na naukę u swojego ojca w 1647 r., miał się uczyć pięć lat (brak dalszych poświadczeń).

Arleth Jerzy, syn Marcina, czel. 1642, mistrz 8 stycznia 1652; Arleth Marcin, mistrz 1641, wym. do r. 1650 (Noż s. 239 nr 4-5, Dolcz s. 7 nr 3-4).

AU: *Carl Joseph Au 1763*, 481, s. 82; *H. Franz Au 1769*, 482, s. 400; *Franciskus AU 1769*, 481, s. 83; *franc AU 1769*, 481, s. 84; *H Au 1772*, 481, s. 85.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: Au 1777 Wlqp;

SNW: Au 59, Po: 5.

2. Nazwisko wyraźnie nietypowe na gruncie polskim, nie przejawia cech wariantywności i adaptacji. Nieliczne ekscerpty w jęz. niemieckim poświadczają zmienioną pisownię imion: *Karol (Carl), Józef (Joseph), Franciszek (Frantz)*. Imię *Franciszek* wystąpiło również w formie zlatynizowanej z łac. suf. *-us (Franciskus)*.

◇ *Au* : niem. n. os. *Au*, ta : śrwniem. ap. *ouve* 'woda, otoczony wodą teren, bogata w wodę łąką', też n. m. *Aue* częsta w Niemczech, Austrii i Szwajcarii (Gott 172, DFN 85).

Cf. *AU* SNmP I, 111 [materiał źródłowy poświadczająca złotnika].

Franciszek Au był złotnikiem poznańskim, przyjmującym uczniów na naukę rzemiosła (m.in. Mateusza Kempiańskiego). Jego małżonką była Apolonia z d. Jasińska, identyfikowana w źródłach poznańskich jako *Honesta Apolonia Auowa aurifabri consors*. Małżonkowie mieli córkę Gertrudę Franciszkę i syna Wincentego Izydora (zob. SNmP).

Karol Józef Au był mieszczaninem poznańskim, balwierzem, starszym cechu wyb. w l. 1761-81, pełniącym liczne funkcje miejskie (m.in. ławnika, szafarza, poborcy pogłównego, sędziego opiekuńczego), poświadczonym w księdze cechu złotników w 1763 r. Miał małżonkę Annę i syna Karola Wincentego Antoniego (zob. SNmP, WMP(w)).

Au Franciszek, w cechu od r. 1763, wym. do r. 1772, starszy 1765-67, 1768, 1770, 1772, 1775, dwudziesty mąż (*vigintivir*) 1771-72, sędzia opiekuńczy 1771; **Au Jan Henryk**, wym. w cechu w r. 1774; **Au Jan Jędrzej**, wym. w cechu w r. 1754 (Noż s. 239 nr 6-8; Dolcz s. 7-8, nr 5-7, WMP(w)).

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1765 r. (**1765 Au** BandK s. 235).

B

BART(H): *meyster jacob barth* **1493**, 480, s. 4; *Jocub bart golt smet* **1493**, 480, s. 15; *jacob barth* **1494**, 480, s. 5; *jacob barth* **1499**, 480, s. 5; *Jacob Barth zberlyna* [z Berlina] *rodym* **1580**, 482, s. 74; *Jacob Barth zberlyna* **1586**, 482, s. 294.

1. **SSNO**: Bart 1303; **AntrP**: Bart 1570, XVII, XVIII; Pom, Śl, Kpłd;

SNW: Bart 80 Po: nnot, Barth 84, Po: nnot.

2. Zapisy nazwiska w księgach złotników mają uporządkowaną grafie, wariantywność zapisu dotyczy uproszczenia pisowni wygłosu przez redukcję zapisu niemego *h* po głosce *t* (*bart*).

◇ Bart(h) : niem. n. os. *Bart, Barth* (ta : niem. *Bartholomaäus* lub niem. im. *Barthold* DFN 95 lub śrwniem ap. *bart* 'broda' NG 12).

Cf. *BART(H)* SNmP I, 139 [materiał źródłowy nie poświadcza złotnika].

Jakub Bart był cenionym złotnikiem, twórcą argentariów kościelnych, poświadczony w dokumentach poznańskich z początku XVI w.: *Jacobus Barth aurifaber, Jacob Barttch golthsmeth, Famosi domini (...)* *Jacobus Bartt (...)* *aurifabri et cives Poznanienses*; małżonka Katarzyna Złotniczka (SNmP). W księgach cechu występuje jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła złotniczego.

Jakub Barth (II) z Berlina był uczniem Stanisława Fonendy, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

Barth Jakub, wym. 1485-1507, starszy cechu 1485-88, 1504, 1506, 1507-08, rajca 1496-97, ławnik 1503; w 1494 robił relikwiarz złoty puszkowy na głowę św. Wojciecha dla Katedry w Gnieźnie z grawerowanymi scenami męczeństwa Świętego, kameryzowany kamieniami (oryginał skradziony w 1923, galwanokopia z 1914 w *Zbiorach Muzeum Sztuk Użytkowych w Poznaniu*) (Noż s. 239 nr 11, Dolcz s. 8 nr 10, WSB, WMP(w)).

BARTH Jakób (Lepszy s. 257 nr 12).

BARTOSZ: *Pana szwagra barthosza* **1561**, 480, s. 178; *barthoszowi bratu naszemu* **1562**, 481, s. 14; *pan Barthos zlothnik* **1568**, 481, s. 75; *na rozkazanije pana Barthoszowe* **1596**, 481, s. 27.

1. **SSNO**: not. im. Bartosz 1216; **AntrP**: Bartosz 1509, XVIII Młp, Śl;
SNW: Bartosz 3144, Po: 95.

2. Zapisy imienia łączą cechy niem. i pol. grafii – oddaje się nieme *h* po głosce *t*, przy jednoczesnym zapisie wygłosu *-osz* zgodnego z pol. pisownią (*Barthosz*).

◇ Bartosz : skrót. forma im. *Bartłomiej* (Bart-osz NCh 19).

Cf. ZOLNA

Cf. *BARTOSZ* SNmP I, 140.

Identyfikacje w postaci samego imienia prawdopodobnie odnoszą się do złotnika **Bartosza Zolny** (*Żolny*).

BELKA: cf. *PELKA*

BENEDIC(K)T, BENEDIK(T): *Junge der heist benedict* **1508**, 480, s. 55; *benedict* **1509**, 480, s. 83; *benedik golsmeth mit dem benedik moler* **1518**, 480, s. 200; *BENEDIKT* **1535**, 480, s. 123; *Pana Benedicta* **1545**, 481, s. 64; *pana Benedikta* **1552**, 481, s. 65; *do pana Benedickta Starszego* **1596**, 481, s. 28.

1. **SSNO**: not. im. Benedictus 1187, im. Benedykt 1499, im. Benedyk 1445; **AntrP**: Benedyktowa fem. 1612, XVIII Włkp, Maz, Krpłd;

SNW: Benedykt 87, Po: 2, Benedyk 408, Po: 1; Benedick 1, Po: nnot; Benedickt 0; Benedict 28, Po: nnot; Benedik 56, Po: 1; Benedikt 5, Po: nnot.

2. Zapisy imion odpowiadają właściwościom pisowni niem. (*benedict, benedik, Benedickta* – gen.).

◇ Benedic(k)t, Benedik(t) : im. *Benedykt* : łac. *benedictus* 'błogosławiony' : *bene* 'dobrze', *dicto* 'mówię' SŁP, NCh 20).

Cf. KAMYN

Cf. *BENEDIKT* // *BENEDYKT* (w) SNmP I, 161.

Złotnik identyfikowany jako *Benedykt* to najpewniej znany i ceniony w mieście **Benedykt Kamyn**.

Chłopiec o imieniu *Benedykt* był uczniem złotnika Andrzeja, miał się uczyć 4 lata (wpis).

BER(N)HAR(D)T: *meyst berhart goltsmid* **1503**, 480, s. 85; *Berhart Goltsmid* **1504**, 480, s. 72; *bernhardt goltsmid* **1505**, 480, s. 77; *Bernhardt goltsmid* **1507**, 480, s. 54; *bernhart goltsmid* **1509**, 480, s. 55; *meyster bernhart goltsmid* **1509**, 480, s. 82; *bernhart* **1510**, 480, s. 70; *berhart goltsmid* **1511**, 480, s. 101; *berhart goltsmid* **1519**, 480, s. 89; *bernhart goltsmid* **1518**, 480, s. 88; *bernhart goltsmid* **1519**, 480, s. 91; *bernhart goldsmid* ***1533**, 480, s. 198.

1. **SSNO**: not. im. Bernhard 1401; **AntrP**: nnot;

SNW: Bernhard 111, Po: nnot; Bernhardt 59, Po: nnot; Bernhart 2, Po: nnot; Berhard 2, Po: nnot.

2. Księgi cechowe nie poświadczają nazwiska Gniewomir podawanego przez historyków. Złotnik identyfikowany za pomocą imienia i określenia zawodowego *Goltsmid*. Pisownia imienia przejawia cechy uproszczeń grafii, wynikające z adaptacji

fonetyczno-ortograficznej (ustabilizowanie pisowni *Bernhart* oddającej ubezdźwięcznienie wygłosu).

◇ Bernhardt : stwniem. *Berinhart*, *Bernart*, *Bernard* : stwniem. *bero* 'niedźwiedź' w postaci rozszerz. *beren*, *berin* i stwniem. *hart* 'twardy, szorstki', 'silny, mocny, krzepki, dzielny' (NCh 22, NG 16).

Cf. *BERNHART* (w) SNmP I, 168 [jednostkowe poświadczenie w wykazie nie odnosi się do złotnika].

Bernhardt, złotnik poznański, mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, najczęściej poświadczony w formułach wpisu na termin. Wymieniany w latach 1503-1533. W spisie T. Nożyńskiego oraz w *Wykazie członków władz Poznania* H. Wiesiołowskiego notowany z nazwiskiem *Gniewomir*.

Gniewomir Bernard, w latach 1505-22 w Poznaniu przy ul. Wielkiej (Szewskiej). Starszy cechu 1510-14, 1516-17. Później przebywa w Gnieźnie i w r. 1538 zwany w aktach „*nobilis et famatus burgrabia i mieszczanin gnieźnieński*”. Zm. w 1552 w Gnieźnie (Noż s. 242 nr 85, Dolcz s. 14 nr 84, WMP(w)).

BES(Z)LER: *Kristoff besler Znorenberku* [Norymbergia, może też niem. Nörenberg, pol. Insko] 1571, 482, s. 5; *panu kristoffowi bezlerowi* 1572, 482, s. 33; *Cristoph Besler* 1574, 482, s. 40; *Pana christopha Besliera, uccziwego Pana Christophha Besslera* 1574, 482, s. 40; *Cristoff Besler* 1579, 482, s. 69; *pana Cristofa Beslera* 1579, 482, s. 69; *Cristof Beszler* 1580, 482, s. 280; *Cristoff Beszler* 1585, 482, s. 81; *pana Cristoff beszlera* 1585, 482, s. 81; *Henrich Beszler Cristofa Beszlera Sin Brata naszego (...)* *pana Cirstofa Beszlera Oicza yego* 1586, 482, s. 89; *Cristof Beszler* 1586, 482, s. 89; *Cristof Beszler, pana Cristofa Beszlera* 1589, 482, s. 93; *Cristof Beszler* 1590, 482, s. 299; *Cristof Beszler* 1592, 482, s. 302; *Crystof Besler* 1596, 482, s. 307.

1. SSNO: nnot; AntrP: Beszler 1546 Młp;

SNW: Besler 105, Po: 17; Bessler 2, Po: nnot; Beszler nnot.

2. Nazwisko w kilku wariantach graficznych: *Bessler* (z geminą), *Besler* (z pominięciem geminaty), z cechami adaptacji fonetycznej (*Bezler*). Najczęstszy jest wariant z upodobnieniem fonetycznym -sz- (*Beszler*). Pisownia imienia *Krzysztof* w starszych zapisach jest nieustabilizowana, z cechami latynizacji, występują liczne warianty graficzne: *Kristoff* (możliwy też wpływ wymowy powszechnej od XVI w., por. *Krystus*, *krzest*), *Cristoph*, *christoph*, w późniejszych zapisach daje się zauważyć pewna stabilizacja piswoni – *Cristof*.

◇ Bes(z)ler : niem. n. *Beseler*, to: średniem. ap. *beseler* 'długi, ostry noż, krótki miecz' (DFN 111, Gott 190).

SNmP nnot.

Krzysztof Besler był złotnikiem poznańskim, pochodzącym prawdopodobnie z Norymbergii, podpisanym na liście złotników z 1565 r. (z dopisaną przy nazwisku datą 1571). Od 1572 r. występował w źródłach jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, poświadczony w licznych formułach wpisu i wypisu chłopców. **Henryk Besler**, syn Krzysztofa Beslera, uczył się rzemiosła złotniczego u swojego ojca, termin rozpoczął w 1586 r.

Bessler Krzysztof, wym. od r. 1572, zm. ok. 1623 (Noż s. 239 nr 12, Dolcz s. 8 nr 11).

BILD, BILT: *Pan Krzysztof Bild* **1652**, 478, s. 255; *Cristof Bilt* **1653**, 478, s. 270; *Pan Krzysztof Bild* **1653**, 478, s. 273; *Pan Krzysztof Bild* **1655**, 478, s. 290; *Panu Krzysztofowi Bildowi* **1655**, 478, s. 291; *Pan Chryzstoph Bilt* **1658**, 478, s. 294; *Pana Chryzstoph Bilta* **1658**, 478, s. 294; *P. Chryzstoph Bilda* **1658**, 478, s. 294; *P. Krzysztof Bild* **1659**, 482, s. 218; *Pana Krzysztofa Bilda* **1659**, 478, s. 296; *niebosczyka Krzysztofa Bilda Szwagra swego* [Andrzeja Hentza] **1659**, 482, s. 367.

1. **SSNO:** nnot, **AntrP:** nnot;

SNW: Bild 0; Bilt nnot.

2. Nazwisko występuje w dwóch wariantach: *Bild* oraz *Bilt* (z przejawem adaptacji fonetyczno-graficznej w postaci ubezdźwięcznienia wygłosu). Pisownia imienia *Krzysztof* nieustabilizowana (*Cristof, Krzysztof, Chryzstoph*).

◇ Bild, Bilt : niem. n. os. *Bild* (Gott 193) związana z praktyką malarską przedstawiania wizerunków świętych i Madonny, por niem. *Bild* 'obraz' (DFN 116).

Cf. *BILD* (w) SNmP I, 192 [jednostkowe poświadczenie w wykazie odnosi się do złotnika].

Krzysztof Bild, złotnik poznański, w 1652 r. wykonał sztukę mistrzowską (pieczęć i pierścione) w warsztacie Wojciecha Buczniewicza (Budzyniewicza). Wymieniany w źródłach w zapisach dotyczących rozmaitych spraw cechu (jako świadek ugody między innymi złotnikami; pełniący określone obowiązki; figurujący na listach obecności). Przyjmował uczniów na naukę rzemiosła, m. in. późniejszego złotnika Andrzeja Henca (II), który po śmierci swojego ojca Andrzeja Hentza (I) nauczył się u mistrza Krzysztofa Bilda. Ożenił się z siostrą Andrzeja Henca (II).

Bild Krzysztof, z ulicy Ślusarskiej, mistrz 1652, zm. 1659 (Noż s. 239, nr 13, Dolecz s. 8 nr 12, EckhJ s. 205).

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1654 r. (**1654 Bilt** BandK s. 220).

BODENSTEIN, BODENSTAIN: cf. BOTENSTEIN

BODOCH: *pawel Bodoch Gregra Bodocha krawcza mieszczanyna poznanskiego Syn* **1598**, 482, s. 120; *Pawel Bodoch Z Pozna:* **1603**, 482, s. 318; *uczciwemu P Pawłowy Bodochowy* **1611**, 477, s. 77; *P Pawel Bodoch* **1611**, 477 s. 78, 481, s 40; *Pawel Bodoch* **1612**, 477, s. 80; *Pawel Bodoch* **1613**, 477, s. 89.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** Bodoch 1607 Wlcp;

SNW: Bodoch 6, Po: nnot.

2. Nazwisko o ustabilizowanej postaci i pisowni.

◇ Bodoch : pierwszego członu im. złoż. typu *Bodzisław* (te : ap. *bod-*, psł. **bosti, bodō*, pol. *bodę, bósć* 'kłuć', NAp 13); możl. też Bod-och : niem. n. os. *Bode, Bodener* (ta : śrdniem, ap. *bode* 'mały domek, barak, namiot, kram') lub : pierwszego członu niem. im. złoż. *Bod-* (te na gruncie staroniemieckim miały znaczenie 'pan, władca' NG 21, Gott 199), z suf. *-och*.

Cf. *BODOCH* SNmP I, 211 [materiał źródłowy poświadcza ojca złotnika].

Paweł Bodoch, złotnik poznański, syn krawca i mieszczanina poznańskiego, naukę rzemiosła odbył w latach 1598-1603 u mistrza Stanisława Fonendy (wpis, wypis). Odbył wędrówkę, następnie wykonywał sztukę mistrzowską pod okiem mistrza Jakuba Hempla (w latach 1611-1612). Wymieniany jest również na listach obecności na zebraniach cechu.

Bodoch Paweł, z *Poznania, syn krawca Jerzego B. ucz. Stanisława v. Ende, czel. 1603, mistrz 1611* (Noż s. 239 nr 14, Dolcz s. 8 nr 13).

BOTENSTEIN, BODENSTEIN, BOTENSTAIN, BODENSTAIN: *Conrat Botensztain Sposnania 1553*, 480, s. 117; *Conrath Bodennstain, Pana Conrata Bodenstayna 1561*, 482, s. 35; *Conrath Bodennstain 1565*, 482, s. 5; *Panu Conratowi bodenstenowi 1571*, 482, s. 35; *pana Conratha Bodenstina 1573*, 481, s. 80; *Natten rok sporzathku bracziey proporzecz nosil Conrath Bodenstayn 1573*, 482, s. 6; *Contrath Bodensthein 1576*, 482, s. 281; *Cunradt Bothenstein 1577*, 482, s. 66; *pana Cunradta Botenstena (gen.) 1577*, 482, s. 66; *Cunradt Bodenstein 1578*, 482, s. 66; *pana Cunradta Botenstena 1578*, 482, s. 66; *Condrat Bodenstain 1583*, 482, s. 76; *Condrata Bodenstiena 1583*, 482, s. 76; *pan Condrat Bodenstian 1583*, 482, s. 290; *Cunradt Botenst 1584*, 482, s. 70; *pana Cunradta Bothensteina 1584*, 482, s. 70; *pan Cunradt Botenstein 1587*, 482, s. 295; *pana Cunratha Botenstena 1588*, 482, s. 87; *Cunradt Botenstein 1588*, 482, s. 87; *Cunradt Botenstein 1590*, 482, s. 92; *pana Cunratha Botenstena 1590*, 482, s. 92; *Cunradt Botensten 1592*, 482, s. 101; *pana Cunratha Botenstena 1592*, 482, s. 101; *Cunradt Botenstein 1593*, 482, s. 303; *Cunradt Botenstein 1594*, 482, s. 109; *pana Cunratha Botenstena 1594*, 482, s. 109; *pana Conrata Budenstena 1602*, 482, s. 316; *Piotr Botenstein won pautzen* [niem. Bautzen, pol. Budziszyn] **1605**, 482, s. 140; *Andreas Botenstein z Poznania 1605*, 482, s. 141; *Jendrzey Bodystein Rodzic poznansky 1609*, 482, s. 331; *Piotr Bodystyn Zbudyszyna* [z Budziszyna] **1610**, 482, s. 332; *Uczicwy Młodzieniec Jędrzey Bodenstein 1615*, 477, s. 111; *Panu Jędrzeiewy Bodenstenowy 1615*, 477, s. 112.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** nnot;

SNW: Bodenstein 0; Botenstein nnot.

2. Brak stabilizacji pisowni nazwiska, liczne warianty graficzne: *Botenstein, Botenstain, Botensten, Botensztain, Bodenstein, Bodenstain, Bodensten, Bodenstayn, Budensten*. Z czasem wyraźnie dominujący staje się wariant graficzny *Botenstein* i jego odpowiednik z dźwięcznym śródgłosem: *Bodenstein*. Pisownia imienia poświadcza wlkp cechę dial. (podniesienie artykulacji samogłoski przed spółgłoską półotwartą – *Cunrat* zamiast *Conrat*), zniemczenie pisowni wygłosu (*Cunradt, Cunrath*).

◇ Botenstein, Bodenstein : niem. n. os. *Bodenstein* (ta : n. m. *Bodenstein* w Dolnej Saksonii, Turyngii i Bawarii DFN, Gott). Istnieje też aszkenaz. metaforyczne n. złoż. *Boden* 'ziemia' + *Stein* 'kamień' AmFM I, 179.

Cf. *BODENSTEIN* SNmP I, 210 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Konrad Botenstein, złotnik poznański pochodzący z Poznania, uczeń Andrzeja Szalera (u którego uczył się cztery lata; termin rozpoczął w 1553 r.). Ma liczne poświadczenia w księgach cechu, m.in. wymieniony jest na liście złotników z 1565 r., w rozmaitych zapiskach dotyczących funkcjonowania cechu (m.in. przydzielania członkom określonych obowiązków np. noszenie proporca). Od 1561 r. jako

mistrz złotniczy przyjmował uczniów na naukę rzemiosła, jego nazwisko występuje w bardzo licznych formułach wpisu i wypisu chłopców.

Jędrzej Bodenstein (Bodensten) był uczniem Wojciecha Korwina, uczył się 5 lat (wpis, wypis). Później pracował jako czeladnik, w roku 1615 występował z wnioskiem o możliwość wykonania sztuki mistrzowskiej, którą miał przygotować pod okiem mistrza Jana Uberszara. Brak dalszych poświadczeń w księgach złotników.

Piotr Bodenstein (Bodystyn) z Budziszyna był uczniem Piotra Karisa, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

Bodenstein (Botenstein) Konrad I, wym. 1540, zm. 1549; **Bodenstein Konrad II**, wym. od r. 1565 przy ul. Wielkiej. Starszy cechu 1578, 1586-91, zm. 1612 (Noż s. 239 nr 16-17, Dolcz s. 8 nr 15-16, WMP(w)).

BRANDT: *her Macz brandt 1542*, 480, s. 131.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: Brand 1534, XVII, XVIII Wlkp, Maz, Pom, Śl, Krpłd;

SNW: Brandt 1754, Po: 69.

2. Imię *Maciej* wystąpiło w skróconym zapisie *Macz*.

Cf. *BRAND(T)* SNmP I, 239 [materiał źródłowy nie poświadcza złotnika Macieja, poświadcza złotnika Marcina].

◇ Brandt : niem. n. os. *Brand(t)*, ta : niem. hipok. forma im. *Hildebrand(t)* lub : niem. toponimu częstego dla różnych miejscowości wskazującego miejsce oczyszczone przez ogień (DFN 133) – por. niem. ap. *Brand* : germ. ap. *branda* 'ogień, głownia, żar', metaforycznie 'błyszczący miecz' (NG 23), możl. też : n. m. *Brand* w Prusach Wschodnich (SG I, 349).

Maciej Brandt, złotnik poznański, został jednostkowo poświadczony w księgach cechu jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła. Jan oraz Marcin, notowani w spisie T. Nożyńskiego, poświadczeni byli w rejestrach szosu i innych źródłach archiwalnych, niewchodzących w obręb ksiąg cechu (zob. Nożyński T., *Materiały do dziejów złotnictwa...*). Złotnika Jana Brandta i Marcina Brandta notuje też *Słownik nazwisk mieszkańców Poznania XVI–XVIII wieku*.

Brandt Jan, wym. 1546 jako starszy; **Brandt Maciej**, starszy cechu 1548, szafarz 1548; **Brandt Marcin**, wym. 1563-78 przy Rynku (Noż s. 239 nr 18-20, Dolcz s. 9 nr 17-19, WMP(w)).

BREMER, BRUMER, BRÜMER: *Valentinus brümer, falthen brymer 1550*, 480, s. 136; *hans bremmer 1555*, 480, s. 136; *valten bremmer 1555*, 480, s. 136; *herr valtenn brümer 1556*, 480, s. 183; *Valentinus brümer 1558*, 480, s. 183 *herr valtenn brümer 1558*, 480, s. 183; *pana swego Faltenbrumra 1558*, 481, s. 68; *hans brümer Zegdanska [z Gdańska] 1559*, 481, s. 68; *faltina brümera 1559*, 481, s. 68; *panu faltinowi brumerowi 1559*, 480, s. 183; *panu faltinowi brumerowi 1560*, 480, s. 183; *pana faltina bremera 1561*, 480, s. 184; *pana faltina Bremera 1561*, 481, s. 70; *pan faltin bremer 1563*, 481, s. 73; *pan faltinbrümer na ten czas przisziezni 1565*, 481, s. 20; *Valentinus Brumer (...) pan faltin starszi nasz 1565*, 481, s. 76; *Walthin bremer 1565*, 482, s. 4; *Stanyslaw Bremer Niebosczyka Foltyna Bremera Zlotnyka Brata naszego y miesczanyyna posnanskiego szyn 1587*, 482, s. 85.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: Bremer 1598, XVII, XVIII Wlkp, Maz, Pom, Krpłn; Brumer nnot;

SNW: Bremer 254, Po: 11, Brumer 58, Po: nnot.

2. Nazwisko w licznych wariantach przejawiających cechy adaptacji fonetyczno-graficznej na gruncie polskim (*Brümer – Brumer, Brymer*). Imię i nazwisko złotnika wystąpiło również w złanej graficznie postaci *Faltinbrumer, Faltenbrumer*. Imię *Walenty* dominuje w formie *Faltyn, Foltyn*, niekiedy formie zlatynizowanej *Valentinus* z suf. *-us*, także w formie przejawiającej cechy niemczenia pisowni *Valentenn, Valtenn, Walthin*.

◇ *Bremer* : niem. n. os. *Bremer*, ta: niem. n. m. *Brem* w Bawarii (DFN 136), z suf. *-er*, też : niem. n. os. *Brehmer, Brehemer* (wariant n. os. *Bremer*), ta : niem. n. m. *Brehm* (Gott 206) w Saksonii-Anhalt, *Brehem* w Turynii (BrezNPom II, 64-65).

Brumer, Brümer : niem. n. os. *Brummer, Brümmer*, te : średniem. ap. *brummer* ‘malkontent’ (por. niem. *brummen* ‘narzekać, zrzędzić’) lub : średniem. ap. o znaczeniu topograficznym *brum(me)* ‘cierń, miotła’ (DFN 140, Gott 211).

Cf. *BREMER* SNmP I, 246 [materiał źródłowy poświadcza złotnika]; *BRUMER* (w) SNmP I, 262.

Walenty Bremer, złotnik poznański, licznie poświadczony w księgach cechu jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła w formułach wpisu i wypisu chłopców. Jego nazwisko widnieje również pod regulacjami cechowymi z 1565 r. Identyfikacje *Faltinbrumer* oraz *Faltenbrumra* (gen.) znajdujące się we wpisie ucznia Aleksego Klizy oraz pod jednym z zezwoleń brackich odnoszą się do złotnika Bremera. Podobnie przypyszczać można, że błędna forma *Falkenbrunner* widniejąca w spisie T. Nożyńskiego również odnosi się do Foltyna Bremera.

Stanisław Bremer, syn Walentego Bremera (w r. 1587 wym. jako zmarłego), uczył się rzemiosła złotniczego u Abrahama Hentza 5 lat, termin rozpoczął w 1587 r. (wpis).

Hans Bremer (*Brümer*) z Gdańska był uczniem Walentego Bremera, uczył się 4 lata (wpis, wypis; brak kontekstów określających relację rodzinną).

Bremer Foltyn (Walenty), wym. 1559-78 przy ul. Wielkiej. Starszy 1559-62, 1564-65. W r. 1578 wym. jako zmarły; wykonał łyżkę z sygnaturą „FW” znajdującą się w zbiorach Muzeum Sztuk Użytkowych w Poznaniu (Noż s. 239 nr 22, Dolcz s. 9 nr 21, WMP(w)). *Falkenbrunner* wym. 1565 (Noż s. 241 nr 55, Dolcz s. 12 nr 54).

BRENNER Walenty (Lepszy s. 257 nr 16).

BROŻEK // BROZEK, BROSZEK: *Towarzisz Jan Brozek 1635*, 478, s. 22; *Pana Jana Broska 1637*, 478, s. 62; *Pana Jana Broszka 1637*, 478, s. 64; *Pan Jan Brosek 1637*, 478, s. 66; *pan Jan Brozek 1637*, 478, s. 67; *Pan Jan Brozek 1638*, 478, s. 70; *Pana Jana Broszka 1638*, 478, s. 78; *Jan Brożek 1638*, 481, s. 47; *Pan Jan Brożek 1638*, 482, s. 202; *Pan Jan Brozek 1639*, 482, s. 199; *Pan Jan Brozek 1640*, 478, s. 83; *Pan Jan Brozek 1640*, 478, s. 92; *Janewy Broskowy (dat.) 1640*, 478, s. 96; *Pana Jana Broszka 1641*, 478, s. 101; *Pan Jan Brozek 1642*, 478, s. 123; *Pana Jana Broszka 1642*, 478, s. 127; *Pana Jana Broszka 1643*, 478, s. 134; *Pan Jan Brozek 1643*, 478, s. 135; *Pan Jan Brozek 1643*, 478, s. 145; *Pana Jana Broszka 1644*, 478, s. 153; *Pan Jan Brosek 1644*, 478, s. 162; *Pan Jan Brożek 1644*, 482, s. 207; *Pan Jan Brozek 1644*, 482, s. 358; *Pan Jan Brozek 1645*, 478, s. 173; *Pan Brozek 1645*, 478, s. 175; *Pana Jana Broszka 1645*, 478, s. 175; *panu Janowy Broszkowy (dat.) 1645*, 478, s. 177; *Pana Jana Broszka 1647*, 478, s. 188; *P. Jan Brozek 1647*, 478, s. 194; *Pana Jana Broszka 1647*, 478, s. 196; *Pan Jan Brozek 1648*, 478, s. 201; *Panem Janem Broszkiem 1648*, 478,

s. 209; *Pan Jan Brożek* **1648**, 482, s. 211; *Pana Jana Broszka* **1649**, 478, s. 223; *Pan Jan Brozek* **1649**, 478, s. 224; *Pan Jan Brożek* **1649**, 482, s. 212; *Jana Broszka* **1650**, 478, s. 237; *P. Jan Brozek* **1650**, 478, s. 238; *Pana Jana Broszka* **1650**, 478, s. 239; *P. Jan Brozek* **1651**, 478, s. 246; *Pana Jana Broszka* **1652**, 478, s. 250; *P Jan Brozek* **1652**, 482, s. 364; *Jan Brozek* **1653**, 478, s. 270; *Pana Jana Broszka* (gen.) **1653**, 482, s. 365; *Pan Jan Brozek* **1653**, 482, s. 365; *Pan Jan Brozek* **1654**, 478, s. 277; *P. Jan Brozek* **1655**, 478, s. 287; *Pan Jan Brozek* **1655**, 482, s. 216; *JM Pana Jana Brozka* **1655**, 478, s. 292; *Jeom Pan Jan Brozek* **1658**, 478, s. 293; *P. Jana Broszka* **1658**, 478, s. 294; *Syna swego Stanisława Broszka* **1658**, 482, s. 217; *P. Jan Brozek* **1658**, 482, s. 217; *P. Jan Brozek* **1659**, 478, s. 300; *Pana Broszka* **1659**, 478, s. 300; *Pana Jana Brozka* **1660**, 478, s. 303; *Pan Jan Brozek Starszy* **1660**, 478, s. 304; *Pan Jan Brozek* **1662**, 478, s. 308; *Pana Jana Broszka* **1662**, 478, s. 308; *Pan Jan Brosek* **1662**, 482, s. 221; *Pana Jana Broska* **1663**, 478, s. 310.

1. **SNNO**: Brozek 1335, Broszek 1400; **AntrP**: Brożek 1585, XVII, XVIII Młp, Włkp. Krpln; Broszek 1704 Śl;

SNW: Brożek 4935, Po: 75, Brozek 28, Po: nnot, Broszek 2, Po: nnot.

2. Nazwisko wykazuje wariantywną pisownię z nieuporządkowaną ortografią głosek: ż, sz (*Brożek, Broszek, Brosek, Brozek, Brosek*).

◇ Brożek, Brozek, Broszek : n. os. *Broż* (ta : im. *Ambroży* NCh 8), *Brosz* (ta : im. typu *Brodziszlaw* RNP 1, NAp 18), z suf. *-ek*; też : ap. *brożek* 'mały róg' (SXVI, NAp 18).

Cf. *BROZEK // BROŻEK* SNmP I, 258 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Jan Brożek, złotnik poznański, naukę odbył w Krakowie u złotnika Zygmunta Galilejczyka. W Poznaniu był czeladnikiem w warsztacie Jana Kwieciszka. W 1637 r. wykonał sztukę mistrzowską, od 1638 r. określany mianem mistrza, podpisany jest pod uchwałami cechowymi obowiązującymi od 1601 r. Pochodził z miejscowości Zbigniewicze (zob. SNmP). W 1640 r. przyjął obywatelstwo miejskie (zob. BandK). W księgach cechu jego nazwisko widnieje również w rozmaitych zapisach dotyczących typowej działalności cechu (na listach składek, listach obecności na zebraniach, listach przydzielania określonych obowiązków itp.). Ukarany za użycie przez niego niewłaściwej próby srebra. Licznie przyjmował uczniów na naukę rzemiosła, jego nazwisko poświadczone jest bardzo często w formułach wpisu i wypisu chłopców. Wielokrotnie wybieany na starszego cechu, orzekał w kwesitach spornych między złotnikami. Doglądał również wykonywania sztuk mistrzowskich przez czeladników ubiegających się o tytuł mistrza. Wymieniany w księgach cechu w latach 1635-1663.

Brożek Jan, mistrz 1638, starszy 1645, 1647, 1650, 1653-54, 1660-62, ławnik 1658-59, zm. w lutym 1663 jako starszy cechu; jego autorstwa kielich z Pogorzeli z 1648, lichtarze z Chodzieży z 1651-54 i ampułki z Tulc; sygnatura „IB” z gmerkiem (Noż s. 240 nr 23, Dolcz s. 9 nr 22, WMP(w)).

BROŻEK Jan (Lepszy s. 257 nr 17)

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1640 r. (**1640 Brożek** BandK s. 219).

BRUMER, BRÜMER: cf. BREMER

BÜCHEL: *Johann Büchel* **1742**, 481, s. 56.

1. **SSNO**: Buchel 1394; **AntrP**: nnot;

SNW: Bichel 43, Po: nnot; Buchel 1, Po: nnot.

2. Nazwisko złotnika poświadczony w SNmP wystąpiło w postaci przejawiającej cechy adaptacji fonetycznej – z substytucją fonologiczną *i* w miejsce *ü* (*Bichel*), w księdze złotników zaś z pisownią wierną postaci niem.

◇ *Büchel* : niem. n. os. *Büchel* będąca wariantem graficznym niem. n. *Bühl* lub formą derywowaną niem. n. *Buch* (: śrwniem. *būch* ‘brzuch, żołądek’ Lex) z suf. *-l*, niem. n. os. *Büchel* też : często występujących n. m. *Büchel* (DFN 140), *Bühel* (Gott 212).

Cf. *BICHEL* (w) SNmP I, 180, 581 [jednostkowe poświadczenie w wykazie odnosi się do złotnika].

Jan Büchel był złotnikiem poznańskim, poświadczonym jednostkowo w księdze cechowej w zapisie sprawy sporządzonej w języku niemieckim. Niewykluczone, że jako przybysz spoza Poznania w 1740 r. przyjął obywatelstwo miejskie (por. BandK).

Büchel Jan, mistrz 1740, wym. do 1747 (Noż s. 240 nr 24, Dolcz. s. 9 nr 23).

W 1740 r. w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* zanotowano nazwisko *Bichel*, być może wpis odnosi się do złotnika Jana Büchela (**1740 Bichel** BandK s. 232).

BUCHOLC(Z), BUCHOLT(Z): *Balczer Bucholth zglogowa* [z Głogowa] *Sze Szłyaska Rodym* **1584**, 482, s. 81; *Adam Bucholth fyon gros gloge* [Głogów] *aus Der Slesvig* [Śląsk] **1586**, 482, s. 84; *Adam Bucholdt Zglogowa ze Szłyaska Rodym* **1593**, 482, s. 303; *pan woiczzech bucholc* **1673**, 478, s. 358; *woiciechem bucholcem* **1674**, 478, s. 359; *woiciechowi bucholcowi* **1674**, 478, s. 359; *pan woiciech bucholc* **1674**, 478, s. 360; *pan bucholc* **1675**, 478, s. 362; *panem bucholcem* **1675**, 478, s. 362; *pana bucholcza* **1675**, 478, s. 363; *Pan Woiczzech Bucholc* **1678**, 478, s. 371; *Albrecht Bucholtz* **1678**, 481, s. 49; *Pan woiczzech bucholtz* **1679**, 478, s. 383; *Pana Woyczecha Bucholcza* **1679**, 478, s. 385; *Pan Woyczzech Bucholc* **1680**, 478, s. 387; *Pan Woyczzech Bucholtz* **1680**, 482, s. 231; *Pan Woyczzech Buholtz* **1680**, 482, s. 232; *P. Woicech Bucholtc* **1681**, 478, s. 400.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: Bucholc (Bucholtz) 1618, XVII, XVIII Włpk, Pom, Krpln;

SNW: Bucholc 1285, Po: 27; Bucholtz 43, Po: nnot; Bucholz 642, Po: 87.

2. Nazwisko z cechami adaptacji fonetyczno-ortograficznej przejawiającej się w pisowni wygłosu (*Bucholc* zamiast *Bucholtz*), niekiedy z zachodzącym upodobnieniem fonetycznym na gruncie polskim (*Bucholcz* zamiast *Bucholc*). Grafia imienia *Wojciech* niestabilna (*Woiczzech*, *Woyczzech*, *Woicech*), w podpisie złotnika widnieje imię *Albrecht* zamiast *Wojciech*.

◇ *Bucholc(z), Bucholt(z)* : niem. n. os. *Buchholz* (ta : n. m. *Buhholz* często wyst. w Niemczech i Szwajcarii (DFN 141, Gott 213) : gniem. ap. *Buchholtz* ‘drzewko bukowe, buczyna’ (niem. *Buche* ‘buk’ + *Holz* ‘drzewko’); możl. też tłumaczenie pol. n. m. *Bukowiec* licznie wyst. na Pomorzu (BrezNPom I, 71-72, III, 68-69); też aszkenaz. metaforyczne n. *Bucholz* (AmFM I, 244).

Cf. *BUCHOLTZ* SNmP I, 277 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Wojciech Bucholtz był złotnikiem poznańskim, wymienianym w księgach cechu w latach 1673-1681. W 1673 r. przystąpił do wyknięcia sztuki mistrzowskiej w warsztacie Jana Wiosłowicza, rok później uzyskał tytuł mistrza i otrzymał obywatelstwo miejskie. W 1678 r. podpisał się pod uchwałami

cechowymi z 1601 i 1602 r. jako Albrecht Bucholtz. Doglądał procesu powstawania sztuk mistrzowskich wykonywanych przez czeladników ubiegających się o tytuł mistrza. Przyjął na naukę rzemiosła chłopca Jana Wicenhausea.

Balcer i Adam z Głogowa byli uczniami rzemiosła złotniczego – Balcer był uczniem Jana Kosmowskiego, miał się uczyć 5 lat (wpis), Adam był uczniem Bartosza Zolny, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

Buchole Wojciech, mistrz na św. Łucję 1674, wym. do r. 1680 (Noż s. 240 nr 25, Dolcz s. 9 nr 24). Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego w 1674 r. (1674 Bucholtz BandK s. 220)*.

BUDZYNIEWICZ, BUDZ(I)NIEWICZ, BUCZNIEWICZ: *Wocieh Buczniewicz 1631*, 477, s. 326; *pan wocieh Buczniewicz 1632*, 477, s. 340; *Woyciech Budzyniewicz 1632*, 477, s. 340; *sztuki Wociecha Buczniewica 1632*, 477, s. 343; *P. Wociechowi Buczniewiczowi 1632*, 477, s. 347; *Woyciech Budzyniewicz 1633*, 477, s. 355; *pan Wocieh Buczniewicz 1633*, 478, s. 1; *Wocieh Buczniewicz 1634*, 478, s. 11; *pana Wociecha Buczniewica 1634*, 478, s. 9; *panu Wociechowy Buczniewiczowy (dat.) 1634*, 478, s. 10; *pan buczniewyc 1635*, 478, s. 20; *panu Wociechowy Buczniewycowy (dat.) 1635*, 478, s. 20; *pana wociecha Buczniewica 1635*, 478, s. 29; *Pan Wocieh Buczniewicz 1636*, 478, s. 30; *Pana Wociecha Buczniewica 1636*, 478, s. 35; *Pan Wocieh Buczniewicz 1637*, 478, s. 51; *Pan Wocieh Buczniewicz 1638*, 482, s. 198; *Pan Woyciech Budzniewicz 1640*, 478, s. 91; *Panem Wociechem Buczniewiczem 1640*, 478, s. 92; *Pana Wociecha Buczniewica 1641*, 478, s. 103; *Pan Wocieh Buczniewicz 1641*, 478, s. 110; *Pana Buczniewica Wociecha 1642*, 478, s. 115; *Pan Wociechow Buczniewiczow Towarzisz 1642*, 478, s. 123; *Pan Wocieh Budziniewicz 1643*, 478, s. 137; *P. Wociecha Budziniewiczza 1643*, 478, s. 139; *Pan Wocieh Budziniewicz 1644*, 478, s. 146; *Pana Wociecha Budziniewiczza 1644*, 478, s. 153; *Panu Wociechowy Budziniewiczwj 1644*, 478, s. 153; *Pana Wociecha Budziniewica 1645*, 478, s. 175; *P. Wociecha Budziniewiczza 1646*, 478, s. 183; *Pan Wocieh Budziniewicz 1646*, 478, s. 187; *Pan Wocieh Budzyniewicz 1646*, 478, s. 187; *P. Wocieh Budzyniewicz 1647*, 478, s. 194; *Pana Wociecha Budzyniewiczza 1647*, 478, s. 196; *Pan Wocieh Budzyniewicz 1648*, 482, s. 361; *P. Wociechowi Budziniewiczzewi 1648*, 478, s. 201; *P. Wocieh Budzyniewicz 1648*, 478, s. 202; *Panem Wociechem Budzyniewiczem 1648*, 478, s. 208; *P. Wocieh Budziniewicz 1649*, 478, s. 222; *Pana Wociecha Budzyniewiczza 1649*, 478, s. 223; *Pan Wocieh Budzyniewicz 1649*, 478, s. 224; *P. Wocieh Bydzynewicz 1650*, 478, s. 227; *Pana Wociecha Bydzynewicza 1650*, 478, s. 227, 228; *Panem Wociechem Budzyniewiczem 1650*, 478, s. 228; *P. Wocieh Budzyniewicz 1651*, 478, s. 246; *Pana Wociecha Budzyniewiczza 1652*, 478, s. 250; *Pan Wocieh Budzyniewicz 1653*, 482, s. 215; *Pan Wocieh Budziniewicz 1654*, 478, s. 279; *Pan Woyciech Budzyniewicz 1654*, 482, s. 216; *P. Wocieh Budziniewicz 1655*, 478, s. 292; *Pan Woyciech Budzyniewicz 1658*, 478, s. 293; *Pan Wocieh Budzyniewicz 1659*, 482, s. 219; *P. Wociecha Budzyniewiczza 1661*, 478, s. 305; *P. Wocieh Budzyniewicz 1661*, 478, s. 306; *Pan Woyciech Budzyniewicz 1662*, 478, s. 308; *Pana Wociecha Budzyniewiczza 1663*, 478, s. 314; *Pan Wocieh Budzyniewicz 1663*, 478, s. 316; *Pan*

Woiciech Budziniewicz 1664, 482, s. 223; *Pan Wociech Budzyniewicz 1664*, 482, s. 368; *Pana Budziniewicza 1664*, 478, s. 330; *pannu Budziniewiczowy 1664*, 478, s. 330; *Pan Woiciech Budziniewicz 1665*, 482, s. 368; *Pana Budzyniewica 1666*, 478, s. 336; *Pana Budzyniewicza 1667*, 478, s. 339; *p. Buczniewyc 1668*, 478, s. 341; *pana Woyciecha Budzniewyca 1668*, 478, s. 341; *pana Woyciecha Budzniewyca 1669*, 478, s. 345, 346; *Pan Woyciech Budzniewyc 1669*, 482, s. 225; *pan Wociech Budzyniewicz 1670*, 478, s. 347; *Pan Wociech Budzyniewicz 1670*, 482, s. 226; *pana Woyciecha Budzniewyca 1670*, 478, s. 347; *p. Woyciecha Budzniewyca 1671*, 478, s. 349; *pan woiciech budzinowic 1674*, 482, s. 371.

1. **SNNO**: nnot; **AntrP**: nnot;

SNW: Buczniewicz 18, Po: nnot; Budzyniewicz, Budz(i)niewicz nnot.

2. Złotnik identyfikowany dwoma nazwiskami: *Budzyniewicz* (z wariantem *Budziniewicz* i jednostkowym wariantem morfologicznym *Budzinowicz*) oraz *Buczniewicz* (będącym prawdopodobnie formą uproszczoną fonetycznie). Wahania postaci sufiksu *-(ow)ic/- (ow)icz* widoczne są w całym okresie, w którym złotnik wymieniany był w źródłach. W formie celownika zachowana wlkp. cecha dial. polegająca na zachowaniu samogłoski przedniej po spółgłosce historycznie miękkiej (*Budziniewiczewi* – dat.) Forma dzierżawcza imienia i nazwiska wyraża relację zawodową *mistrz – czeladnik* (*Pan Woczechow Buczniewiczow Towarzisz*).

◇ Budzyniewicz, Budziniewicz : n. os. *Budzin*, *Budzyn* SSNO [te : n. os. *Budza* (SSNO) : ap. *budzić* (Sstp, NAp 22) z suf. *-in*, może też : n. m. *Budzyń* NmPol] + suf. *-ewicz*. Przy lekcji Buczniewicz możł. też : n. os. na *Bucz-* typu *Buczyna* (SSNO, ta : ap. *buczyna* Sstp) + suf. *-ewicz*.

Cf. *BUDZYNIEWICZ* SNmP I, 282 [materiał źródłowy poświadcza złotnika]; *BUCZNIEWICZ* (w) SNmP I, 278 [jednostkowe poświadczenie w wykazie również odnosi się do złotnika].

Wojciech Budzyniewicz (Buczniewicz), złotnik poznański, mający bardzo liczne poświadczenia w księgach cechowych. W 1632 r. wykonał sztukę mistrzowską (pierścień i pieczęć). Wymieniany jest w zapisie rozmaitych spraw dotyczących funkcjonowania cechu (na listach przydzielania określonych obowiązków np. bycia stołowym, na listach składek, w zapisach kar nałożonych na złotników np. za użycie za niskiej próby srebra, na listach obecności na zebraniach cechowych itp.). Wielokrotnie wybierany na starszego cechowego. Występował jako świadek i jako orzekający w wielu sprawach między złotnikami. Przyjmował uczniów na naukę rzemiosła (poświadczony w licznych formułach wpisu i wypis), zatrudniał czeladników.

Budzyniewicz Wojciech, mistrz 1632, starszy 1642, 1643, 1646-47, 1650-51, 1657-59, 1663, rajca 1660, 1664-65, 1668-71, ławnik 1661-62, 1667, burmistrz 1666, szafarz 1669, prowizor skarbcza 1660, 1664, prowizor ungeltu 1668, 1671, pieczętarz 1670, zm. 1672; posiadał dom w Rynku; wykonał monstrancję z Ptaskowa z 1665, pierwszą w Poznaniu monstrancję promienistą z 1671 w kościele oo. Franciszkanów Konwentualnych, puszki w Gnieźnie i w Górcie Duchownej, kielich w Kazimierzu, relikwiarz puszkowy w Czaczu; swoje prace sygnował „WB” w ligaturze (Noż s. 240 nr 26, Dolcz s. 10 nr 25, WSB, WMP(w)).

BUDZINIEWICZ Wojciech (Lepszy s. 258 nr 18).

BUKOŁOWSKI: *Chłopca Swego na Imieniu Wociech Bukołoskj* 1670, 482, s. 226; *Woiciech bukołowski* 1674, 482, s. 371; *P. Woiciech Bukołowski* 1682, 478, s. 406; *Panem woyczzechem Bukołowskim towarzyszem* 1682, 478, s. 409; *P. Wojciechowi Bukołowskiemu* 1682, 478, s. 410; *Wocech Bukołowsky* 1683, 478, s. 426; *Pan Wojciech Bukołowski* 1684, 478, s. 428; *Pan Wojciech Bukołowski* 1684, 482, s. 236; *P. Bukołowski* 1685, 478, s. 444; *Wocech Bukollowsky* 1686, 478, s. 449; *P. Bukołowskiego* 1686, 478, s. 451; *P. Bukołowski* 1686, 478, s. 453.

1. **SNNO:** nnot; **AntrP:** nnot;

SNW: nnot.

2. Nieustabilizowana grafia głoski *ł* w zapisie nazwiska: *Bukołowski, Bukolowski, Bukollowski*. Pisownia imienia niekiedy niedokładna, pomijająca miękkość głoski *ć*: *Wocech*.

◇ Bukołowski : n. m. *Bukołowa*, niem. *Buckolowa*, wś, pow. mielicki (SG I, 461) z suf. *-ski* lub : dawnych n. m. *Buchołów, Bukołów*, dziś *Bukowa Śląska* (NmPol I, 448) oraz niem. n. m. *Bucou, Bockau*, pol. *Buków*, wś, wałb. (NmPol I, 457), możl. też Bukołowski : n. os. *Bukał*, gw. *Bukoł* (n. *Bukał* poświęcone na Śląsku od 1748 SNŚI) lub : ap. *bukał* z łac. *baucalis, bocalus* 'puchar, kufel', z suf. *-owski*.

Cf. **BUKOŁOWSKI** SNmP I, 287 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Wojciech Bukołowski, złotnik poznański, naukę rzemiosła odbył u mistrzów Wojciecha Budzyniewicza i Łukasza Wrzaskowicza, termin rozpoczął w 1669 r., a w 1774 r. został czeladnikiem. Następnie pracował w warsztacie wdowy po Łukaszu Wrzaskowiczu. W 1682 r. wykonał sztuki mistrzowskie, uzyskał tytuł mistrza złotniczego i otrzymał obywatelstwo miejskie. Był karany przez bractwo za kontakty handlowe z Żydem Zybermanem. Wymieniany w księgach cechu do 1686 r. Nie szkolił uczniów.

Bukołowski Wojciech, ucz. Łukasza Wrzaskowicza, czel. 1674, mistrz 1682, starszy cechu 1688, pisarz 1689; wykonał monstrancję z Niemysłowic; posiadał sygnaturę „WB” w tarczy z ornamentem poniżej, ten znak wiązany jest także z Wojciechem Bucholcem (Noż s. 240 nr 27, Dolcz s. 10 nr 26, WMP(w)).

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1682 r. (**1682 Bukołowski** BandK s. 220).

BURGHARDT: *H Christian Ferdinand Burghardt* 1773, 481, s. 88; *H Christian Ferdinand Burghardt* 1774, 481, s. 86; *Hanns Burgharth* 1775, 481, s. 62; *H Burghar* 1775, 482, s. 403; *H Christian Friederich Burghardt* 1776, 481, s. 87.

1. **SSNO:** Burghard 1369; **AntrP:** nnot, cf. Burchard(t) 1783 Wlkp;

SNW: Burghard 65, Po: 5; Burghardt 504, Po: 3; Burkhardt 14, Po: 5.

2. Nazwisko genetycznie niemieckie, poświęcone w zapisach w jęz. niemieckim zachowuje oryginalną pisownię, z wyjątkiem wariantu z uproszczoną, niedokładną pisownią (*Burghar*). Skrót *H* oznacza *Herr* (*pan*). Jedstkowo poświęcony jako *Christian Friederich* zamiast *Christian Ferdinand*.

◇ Burghardt : stwniem. im. *Burghard* : stwniem. *bërgan* 'ochraniać' i *hart* 'twardy, szorstki', 'mocny, dzielny' (NCh 24, DFN 145, Gott 216). Na gruncie niem. liczne warianty nazwiska (zob. DFN).

Cf. **BURCHARDT** SNmP I, 294 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Christian Ferdinand Burghardt, złotnik poznański przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, poświadczony w księgach cechu jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, jego nazwisko widnieje w jednych z najpóźniejszych zapisów sporządzonych w jęz. niem. Otrzymał obywatelstwo miejskie w 1774 r.

Borchhardt (Burghardt) Krystian, starszy cechu 1774, 1776, 1780, 1782, 1784, 1786, 1790 (Noż s. 239 nr 15, Dolcz s. 8 nr 14, WMP(w)).

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1774 r. (1774 **Burchart** BandK s. 236).

BY(D)KOWSKI: *Pan Maci Bydkowski 1749*, 481, s. 57; *Pana Macieia Bykouskiego 1749*, 481, s. 57.

1. **SSNO**: Bydkowski nnot, Bykowski 1454; **AntrP**: Bydkowski nnot, Bykowski 1540, XVII, XVIII Wlkp, Śl, Maz, Krpłd, Krpłn;

SNW: Bydkowski 1, Po: nnot; Bykowski 2778, Po: 104.

2. Głoska w jest kosnewkentnie oddawana w pisowni nazwiska za pomocą litery *u*. Złotnik identyfikowany dwoma różnymi nazwiskami: *Bydkowski* i *Bykowski*.

◇ Bydkowski : n. m. *Bytkowo* wś, pozn., gm. Rokietnica (SGP I, 518), z suf. *-ski* lub n. os. z podst. *Byd-* z suf. *-owski*, może też : n. m. *Bydgoszcz* (por n. *Bydgoski* NOdm 19).

Przy lekcji Bykowski : n. m. *Byki* wś piotr., gm. Piotrków Trybunalski (NOdm 19), *Byki* cz. Niedzielisk, dawn. wś, płoc., gm. Kiernozia, *Byki* wś, skiern., gm. Biała Rawska NmPol I, 472, z suf. *-owski* lub : n. m. *Byków* nieistniejąca wś w okolicy Ołobocka, kal., gm. Sieroszewice NmPol I, 472, z suf. *-ski*; możł. też : n. os. *Byk* (SSNO) z suf. *-owski*. Cf. **BYKOWSKI** SNmP I, 306 [materiał poświadcza złotnika], **BYDKOWSKI** (w), **BYTKOWSKI** (w).

Maciej Bydkowski, złotnik poznański, występował w księgach jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła. Miał żonę Annę i córkę Justynę Mariannę (zob. SNmP).

Bykowski Maciej, mistrz 1745, starszy cechu 1748-54, *vigintivir miasta Poznania 1752-53*, zm. 1754, *monogram M.B.* (Lepszy s. 257 nr 10, Noż s. 240 nr 28, Dolcz s. 10 nr 27, WMP(w)).

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1744 r. (1744 **Bykowski** BandK s. 233).

C

CARIS: cf. KARIS

CASP(ER): cf. KASPER

CHENIK: cf. HENI(C)K

CHERNY: cf. HERNY

CIEZEWSKI, CZESZEWSKI, CZESZOWSKI, CIESZOWSKI: *Matis Cieseffski* 1550, 481, s. 7; *MATIS Czieszewski, matyss Czesseffsky* 1552, 480, s. 151; *Pana Mattisa Czesewszkjego, pana matyssa Czesseffskyego, pana mattisa Czesseffskyego* 1554, 480, s. 151, 152; *pana mathisza czyeszewskiego, pana mathisza Czieszewskiego* 1556, 480, s. 151, 152; *Math czesschoffsky, Matthaus Csshethzeffsky* 1557, 480, s. 152; *Matthaus czhechtzeffsky* 1558, 481, s. 67; *panu matiszowi Czieszewskiemu, matiszewi Czieszewskiemu* 1559, 480, s. 153; *Math Czeszeffsky* 1560, 480, s. 154; *pana matisza czyeszewskiego* 1560, 480, s. 154; *mathisza czyeszewskiego* 1561, 480, s. 154; *pana Czieszewskiego* 1563, 480, s. 155; *macziei czyeszowski* 1563, 481, s. 72; *pan macziei czyeszewski* 1565, 481, s. 76; *Mattis Czesowsky* 1566, 482 s. 16; *M czyeszowsky* 1566, 482 s. 16; *pan matisz Cieszewski* 1566, 481, s. 20; *uczciwy pan marczin Japtekarcz czyeszewski* 1570, 481, s. 78.

1. **SSNO:** Cieszewski nnot, Czeszewski 1388, Czeszowski 1415, Cieszowski nnot; **AntrP:** Cieszewski 1546, XVII, XVIII Wlkp, Maz, Krpłd, Krpłn; Czeszewski 1578, XVII, XVIII Wlkp, Pom, Krpłn; Czeszowski nnot; Cieszowski 1567, XVII Śl, Krpłd; **SWN:** Cieszewski 261, Po: nnot, Czeszewski 292, Po: 20, Czeszowski nnot, Cieszowski 3, Po: nnot.

2. Postać nazwiska jest nieustabilizowana, występują warianty morfologiczne: *Cieszewski/Cieszowski, Czeszewski/Czeszowski*, oraz ich liczne warianty zapisu. Zaburzona pisownia nazwiska charakteryzuje się trudnościami w oddawaniu głosek ciszącej *ci* i szumiących *cz, sz*, oddawaniem głoski *w* przed sufiksem *-ski* w postaci podwojonych liter *ff*. Zapisy, w obrębie których poświadczono nazwiska, prowadzone były w jęz. polskim (nie w jęz. niem). Późniejsze ekscerpty wykazują pewną tendencję stabilizującą nazwisko w formie *Cieszewski/Czeszewki*. Warianty morfologiczno-fonetyczne odpowiadają różnym nazwiskom współcześnie (por. SNW). Imię *Maciej* występuje w formie *Matis, Matys*, niekiedy jego pisownia sugeruje spolszczenie wygłosu *Mathisz, Matisz*; w formie zniemczonej *Matthaus*, a także skróceniu tej formy *Math*. Forma celownika *Matiszewi* z wlkp cechą dial. polegającą na zachowaniu samogłoski przedniej po spółgłosce historycznie miękkiej.

◇ Cieszewski : n. m. *Cieszewo* wś, płoc., gm. Drobin (NmPol II, 232), z suf. *-ski*. Czeszewski : n. m. *Czeszewo* (kilka wsi), z Wlkp: wś, pozn., gm. Miłosław, też wś, pil., gm. Gołańcz (NOdm 31, NmPol II, 232) z suf. *-ski*; możl. też Czeszewski, Czeszowski : n. os. *Czesz* (SSNO) z modelowym suf. *-ewski/-owski*.

Cf. *CIEZEWSKI, CIESZOWSKI* SNmP I, 357; *CZESZEWSKI, CZESZOWSKI* SNmP I, 407 [materiał źródłowy poświadcza złotnika w obu hasłach].

Maciej Czeszewski był złotnikiem poznańskim. Jego małżonką była córka złotnika Kaspra, w którą się ożenił w 1550 r. W tym też roku przystąpił do wykonania sztuk mistrzowskich pod okiem Marcina Skrzetuskiego, Floriana Poganka i Macieja Dubiela. Jako mistrz przyjął wielu uczniów na naukę rzemiosła, licznie poświadczony w formułach wpisu i wypisu chłopców.

Aptekarz (*Japtekarz*) Czeszewski był mieszczaninem, przedstawicielem rzemiosła aptekarskiego, w imieniu zmarłego złotnika Macieja Czeszewskiego dokonał opłaty za wypisanie z terminu ucznia, który skończył naukę.

Czeszewski Maciej, wym. 1563-66 przy ul. Wielkiej, wójt 1565 (Noż s. 240 nr 36, Dolcz s. 10 nr 34).

Czeszewski Maciej złotnik, rajca 1563, 1567, ławnik 1564, 1566, szafarz 1567, prowizor kanałów 1563 WMP(w).

CIMERMAN: cf. CYMERMAN

CORWIN: cf. KORWIN

CRA(C)KER: cf. KRAKER

CUDNIK: cf. CZUDNIK

CUKIELT: cf. CZUK(I)ELT

CYMERMAN, CIMERMAN, ZIM(M)ERMAN(N): *Thomas Zimerman Z kozuchowa* [z Kozuchowa] **1632**, 482, s. 192; *Tomas Zimerman skozuchowa* **1638**, 482, s. 352; *dwaj Młodzi Mistrzowie (..) Drugi Pan Tomasz Zimerman* **1644**, 478, s. 167; *Thomas Zimmermann* **1645**, 481, s. 47; *Pan Tomasz Cimerman* **1645**, 478, s. 171; *Pan Tohmasz Cimerman* **1645**, 478, s. 172; *P. Tomasz Cymermana* **1646**, 478, s. 183; *Panu Cymermanowi* **1646**, 478, s. 189; *P. Tomas Cymerman* **1647**, 478, s. 195; *Pan Tomas Cymerman* **1647**, 482, s. 211; *P. Tomas Cymerman* **1648**, 478, s. 205; *Pan Tomas Cymerman* **1648**, 482, s. 211; *Pana Tomasa Cymermana* **1648**, 478, s. 215; *Pana Tomasz Cymermana* **1649**, 478, s. 216; *Pan Tomas Cymerman* **1649**, 478, s. 225; *Pana Tomasa Cymermana* **1650**, 478, s. 230; *Panu Tomasowi Cymermanowi* **1650**, 478, s. 230; *P. Tomas Cymerman* **1651**, 478, s. 246; *Thomas Zimmermann* **1653**, 478, s. 270; *Pan Tomas Cymerman* **1653**, 482, s. 364; *Pan Tomas Cjmerman* **1654**, 478, s. 276; *Pan Tomas Cimerman* **1654**, 478, s. 284; *Pan Tomas Cimerman* **1654**, 482, s. 215; *P. Tomas Cymerman* **1655**, 478, s. 289; *Pan Tomas Cymerman* **1655**, 482, s. 366; *paszyrba swego* [Jana Wernheidego] *jmieniem Mattias Cymerman* **1669**, 482, s. 225; *matysz cymerman* **1673**, 482, s. 370.

1. **SSNO:** Cymerman 1393; **AntrP:** Cymerman 1511, XVII, XVIII Młp, Włkp, Maz, Pom; Cimmerman 1607, XVIII Włkp, Krpłn;

SNW: Cymerman 1898, Po: 15; Cymermann 31, Po: nnot; Cymmerman 34, Po: 2; Cimerman 66, Po: nnot, Cimmerman 1, Po: nnot; Cimmermann 0; Zimerman 238, Po: 9; Zimmermann 128, Po: 0; Zimmermann 723, Po: 10; Zimermann 34, Po: 0.

2. Nazwisko genetycznie niemieckie *Zimmermann* podlega adaptacji fonetycznej na gruncie polskim – najpierw do formy *Cimerman*, następnie *Cymerman*, w pisowni widoczne uproszczenie geminat -mm-, -nn-.

◇ Cymerman, Cimerman : niem. n. Zimmermann (to : śrwniem. ap. pierwotnie oznaczający zawód *zimberman*, *zimmerman*, *zimerman* 'cieśla' NG 298, DFN 683).

Cf. *CIM(M)ERMAN, CYM(M)ERMAN* SNmP I, 362 [materiał poświadczający złotnika].

Tomasz Cymerman, złotnik poznański, pochodził z Koźuchowa, był uczniem Andrzeja Darmopicha, u którego uczył się w latach 1632-1638. Jego podpis widnieje na liście złotników pod uchwałami brackimi obowiązującymi od 1601 r. (z datą roczną 1645). Od 1638 r. pracował jako czeladnik, w roku 1644 r. określany jako młody mistrz, w ramach tzw. sztuk mistrzowskich wykonał kubek, pierścione i pieczęć. Wymieniany w źródłach w opisie różnych sytuacji związanych z działalnością cechu (na listach przydzielania określonych obowiązków – np. noszenia chorągwi, w skargach ze strony innych złotników, na listach obecności na zebraniach itp.). Przyjmował uczniów na naukę rzemiosła. Jego żoną była Katarzyna Darmopychówna (SNmP s. 426).

Maciej Cymerman był uczniem, i zarazem pasierbem, Jana Werehaidego, uczył się 5 lat (wpis, wypis). Brak kontekstów pozwalających ustalić relację między mistrzem Tomaszem Cymermanem a Maciejem Cymermanem.

Zimmermann Tomasz z Koźuchowa ucz. Andrzeja Darmopicha, czel. 1638, mistrz w marcu 1645, wym. do 1655 (Noż s. 250 nr 308, Dolcz s. 29 nr 308).

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego w 1645 (1645 Ci(m)merman* BandK s. 220).

CZAPLA: *Woczeh Capla 1564*, 480, s. 194; *Wocziech Czaplja 1565*, 481, s. 21; *W Czaply 1567*, 482, s. 21; *Woczeh Capla 1571*, 482, s. 5; *woczeh Czaplja, albrechtt Capla 1572*, 482, s. 61; *woyciech czaplja 1575*, 481, s. 81.

1. **SSNO**: Czapla 1425; **AntrP**: Czapla 1509, XVI, XVII, XVIII: Mł, Maz, Śl, Krpłn; **SWN**: Czapla 9550, Po: 189.

2. Nieuporządkowana grafia nazwiska wynika z trudności w konsekwentnym oddawaniu głoski *cz*: *Czapla/Capla*. Zaznacza się miękkość głoski *l*: *Czaplja, Czaply*. Pisownia imienia potwierdza niekonsekwentne rozróżnianie szeregu *ć* – *cz*: *Woczeh/Woyciech*.

◇ Czapla : ap. *czapla* 'rodzaj ptaka' (Sstp, NAp 41) lub : n. m. *Czapla, Czaple* (liczne wsie, NmPol II, 172-174).

Cf. **CZAPLA** SNmP I, 385 [materiał źródłowy poświadczający złotnika].

Wojciech Czapla był złotnikiem poznańskim, podpisanym po zezwoleniu brackim z 1565 r., nakazującym mistrzom przyjmowanie na termin nie więcej niż trzech chłopców jednocześnie. Złotnik poświadczony przede wszystkim w formułach wpisów na naukę rzemiosła. Identyfikowany również za pomocą imienia *Albrecht* (m.in. we wpisie na naukę chłopca Mateusza Piotrasza, późniejszego złotnika).

Czapla Wojciech, wym. 1565-72 (Noż s. 240, nr 33, Dolcz s. 10, nr 31).

CZARNY: *Pawal czarni 1571*, 482, s. 5; *pawla Czarnego Zlotnika 1572*, 481, s. 24; *Stanyszlaw czarny szmyasta posnanya rodym 1574*, 482, s. 74; *Jan Szyn Jana Czarnego mielczarza y mieszczanina posnanskiego 1577*, 482, s. 283; *Tomasz Czarny Zczerniewa [z Czerniewa] 1619*, 482, s. 176; *naimie temu Chlopcu Jędrzy Czarny 1689*, 482, s. 241; *Jędrzy Czarny 1689*, 482, s. 241; *klopca temus imie Andrzy Czarny 1696*, 482, s. 383.

1. **SSNO**: Czarny 1399; **AntrP**: Czarny 1505, XVII, XVIII Młp, Wlkp, Maz, Pom, Śl, Krpłd, Krpłn, Wrm;

SNW: Czarny 2787, Po: 108.

2. Nazwisko w pełni ustabilizowane, odmieniane zgodnie z przymiotnikowym paradygmatem fleksyjnym. Jednostkowo poświadczono wahanie pisowni y w wygłosie: *czarni*.

◇ Czarny : ap. *czarny* pierwotnie przezwiskowy, charakteryzujący (Sstp, NAp 41).

Cf. **CZARNY** SNmP I, 391 [materiał źródłowy nie poświadcza złotnika].

Paweł Czarny, złotnik poznański, nielicznie poświadczony w księgach cechu, widnieje na liście mistrzów z 1565 r., wzmiankowany jest również w skardze złożonej na niego przez mieszczanina Jana Siodlarza. Pozostałe identyfikacje odnoszą się do uczniów rzemiosła złotniczego:

Stanisław był uczniem Jerzego Guldenmarii, miał się uczyć 5 lat (wpis). Jan był uczniem Ludwika Kościelnego, uczył się 5 lat (wypis). Tomasz z Czerniewa był uczniem Jana Jerzykowicza, miał się uczyć 6 lat (wpis). Jędrzej był uczniem Andrzeja Weidlicha, uczył się 7 lat (wpis, podpis, wypis).

Czarny Paweł, wym. 1571-78 (Noż s. 240 nr 35, Dolcz s. 10 nr 33).

C(Z)UDNIK: *Simon Czudnik Sposnania* [z Poznania] **1547**, 480, s. 163; *szymom czudnyk* **1552**, 480, s. 164; *Simon czudnyk* **1554**, 481, s. 65; *panu szimonowi Czudnikowi* (dat.) **1558**, 480, s. 132; *Simon Czudnik* **1559**, 481, s. 10; *Simona Czudnika* (gen.) **1560**, 480, s. 132; *szymonowi Cudnikowi* (dat.) **1560**, 480, s. 132; *pana szimona Czudnika* (gen.) **1562**, 480, s. 132; *panu szimonowi Czudnikowi* (dat.) **1562**, 480, s. 132; *Ssimon Czudnik brath nasz* **1563**, 481, s. 72; *ssimon Czudnik* **1563**, 481, s. 73; *Simon Czudnik* **1564**, 482, s. 12; *Simon Czudnik* **1564**, 482, s. 269; *Simon Czudnik* **1565**, 482, s. 4; *Simon czudnik* **1565**, 481, s. 21.

1. **SSNO:** Czudnik [Czudenik (!)] 1422; **AntrP:** Cudnik 1544, XVII Młp, Włkp, Śl, Wrm; Czudnik nnot;

SNW: Cudnik 471, Po: 7, Czudnik 0.

2. Nazwisko wystąpiło w dwóch wariantach fonetycznych: *Czudnik/Cudnik*. Pisownia imienia Szymon z niekonsekwentnym oddawaniem głoski szumiącej sz: *Simon, Ssimon, Szimon*.

◇ C(z)udnik : n. os. *Cudny* (SNmP I, 370) z suf. *-ik* lub ap. *cudny, czudny* 'budzący podziw' (Sstp, NAp 45-46) z suf. *-ik*; możl. też : gw. pierwotnie przezwiskowy ap. *cudnik* 'człowiek różniący się od innych swoim zachowaniem, wyglądem, dziwak' (SGP, SW I).

Cf. **CUDNIK, CZUDNIK** SNmP I, 369 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Szymon Czudnik, złotnik poznański, był uczniem Floriana Pogańczyka, uczył się 5 lat, od 1547 r. do 1552 r. Od 1558 r. poświadczony w księgach cechu jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła. Wymieniany jest również na listach opłat cechowych. Podpisany na liście złotników i pod uchwałami cechowymi z 1565 r.

Był mężem Barbary z.d. Kamyn – córki znanego złotnika Benedykta Kamyna i wnuczki złotnika Piotra Gelchara (I) (EckhJ s. 208).

Czudnik Szymon, wym. 1559-65 przy ul. Wielkiej (Noż s. 240 nr 38, Dolcz s. 10 nr 36).

C(Z)UK(I)ELT: *Merten czukielth* **1594**, 482, s. 106; *pana Marczyzna czukieltha* **1594**, 482, s. 106; *Merten Sukelt* **1596**, 482, s. 114; *Marcin Cukielt* **1600**, 482, s. 131; *pana Marcina Cukielta* **1600**, 482, s. 131; *herren Martey Zigkelt burger und golsmiht in possen* **1601**, 481, s. 16; *uczciwy Pan Marcin Cukielt* **1602**, 482, s. 317; *P Marcin Cukielt* **1605**, 477, s. 4; *P Marcin Cukielt* **1607**, 477, s. 18; *Marcin Cukielt* **1608**, 477, s. 22; *Marcin Cukielt* **1609**, 477, s. 43; *Marcinowego Cukieltowego thowarzysza* **1609**, 477, s. 49; *Marcin Cukielt* **1609**, 477, s. 57; *P Marcyn Czukelt* **1610**, 477, s. 63; *Marcyn Cukielt* **1611**, 477, s. 65; *Marcyn Cukielt* **1613**, 477, s. 90; *marcina Cukielta* **1613**, 477, s. 97.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** nnot;

SWN: nnot.

2. Nazwisko w licznych wariantach graficznych poświadczających niekonsekwentną pisownię głosek *cz*, *c* – *Czukielt*, *Cukielt*, *Sukelt*, z elementami niemczenia pisowni niektórych wariantów nazwiska – *Czukieltha* (gen.), *Zigkelt*. Przymiotniki dzierżawcze od imienia i nazwiska z suf. *-owy* (*Marcinowego Cukieltowego* – gen.) wskazują relację zawodową *mistrz–czeladnik*.

◇ C(z)ukielt : może niem. n. *Zuckel*, ta : stwniem. n. os. *Tzogo*, *Zugo*, *Zuchilo*, też gw. bawarski ap. *Zockel*, *Zuckel* 'drewniany but' (Gott 629), może też : gniem. ap. *sucke* 'locha' (Gott 562). Por. też niem. n. *Sucker(t)* : niem. n. m. *Suckau* (Gott 562).

SNmP nnot.

Marcin Cukelt (Czukelt), złotnik poznański przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, poświadczony był przede wszystkim w formułach wpisu i wypisu chłopców, także na listach obecności z zebrzań cechowych, listach obowiązkowych opłat.

Cukielt (Sukelt) Marcin, wym. 1594-1609 (Noż s. 240 nr 31, Dolcz s. 10 nr 30).

D

DARMOPYCH, DARMOPICH: *woczech darmopich sposnania* [z Poznania] **1546**, 480, s. 145; *Woczjeh Darmopich swalisewa* [z Chwaliszewa] *u Poznania* **1550**, 481, s. 64; *panu woczjehowi darmopichowy* (dat.) **1557**, 480, s. 185; *herren albrech Darmobych* **1559**, 480, s. 185; *woizech Darmopich* **1562**, 481, s. 72; *herren Woczzech Darmobych* **1564**, 480, s. 186; *pan Woczzech Darmopich* **1564**, 481, s. 74; *Woiczzech darmopich* **1565**, 481, s. 21; *Woczzech Darompych* **1565**, 482, s. 4; *Woczzech Darmobych* **1567**, 482, s. 27; *Pan Woczjeh darmoPich* **1569**, 481, s. 77; *Pany Woczzechowa Myszyna* **1596**, 481, s. 27; *Woczi darmopich*, *Her Woczzech Darmobich* **1570**, 482, s. 277; *panu Woczzechowi darmopichowi* **1571**, 482, s. 32; *Woyciecha Darmopicha Zlotnika Brata naszego* **1573**, 481, s. 25; *Woyciech Darmopich* **1573**, 482, s. 39; *Pa Woczzech darmo pich* **1574**, 482, s. 67; *Woczzech Darmopych* **1578**, 482, s. 68; *pana Woczyecha Darmopycha* **1578**, 482, s. 68; *der Erber Woczzech Darmobich* **1578**, 482, s. 285; *pan Woczzech darmopich* **1580**, 482, s. 286; *Vochech darmopych* **1584**, 482,

s. 292; *Wocziech Darmopych* **1585**, 482, s. 90; *Sacharias darmopych syn brata naszego wocziecha Darmopy. mieszcanyyna posna.* **1585**, 482, s. 90; *Wocziech Darmopych* **1588**, 482, s. 95; *pana Woczyecha Darmopycha* **1588**, 482, s. 95; *Wocziech Darmopych* **1590**, 482, s. 91; *Jendrzey Darmopych Syn Wocziecha Darmopycha Brata naszego mieszcanyyna posnanskiego* **1590**, 482, s. 91; *Wocziech darmopych* **1591**, 482, s. 300; *Zachariasz darmopych syn* **1591**, 482, s. 301; *Wocziech darmopych* **1592**, 482, s. 110; *pana wocziecha darmopycha* **1592**, 482, s. 110; *Woczyech darmopych* **1594**, 482, s. 111; *Jan Darmopych* **1594**, 482, s. 111; *pana Woczyecha Darmopycha Oycza swego* **1594**, 482, s. 111; *Wocziech Darmopych* **1595**, 482, s. 306; *Wocziech Darmopych* **1596**, 482, s. 119; *pana Wocziecha Darmopycha* **1596**, 482, s. 119; *szyn yego wlazny [Wojciecha Darmopycha] Jendrzey Darmopych* **1596**, 482, s. 307; *Spanem Woczichem Darmopychem* **1598**, 481, s. 32; *Jendrzym Darmopychem* **1598**, 481, s. 32; *pana Woczyecha Darmopycha y yego szyna Jendrzeya Darmopycha* **1598**, 481, s. 33; *ten to omawiony Jendrzy Darmopych* **1598**, 481, s. 33; *Wocziech Darmopych* **1598**, 482, s. 118; *Wocziecha Darmopycha* **1598**, 482, s. 118; *Zachariasz Darmopych* **1599**, 482, s. 127; *pana Zachariasza Darmopycha* **1599**, 482, s. 127; *Andrzej Darmopych* **1601**, 481, s. 40; *Wocziech Darmopych* **1601**, 481, s. 40; *Zacharyasz Darmopych* **1601**, 481, s. 40; *JENDRZj DARMOPych* **1601**, 482, s. 135; *Pana Jendrzeia Darmopicha* **1601**, 482, s. 135; *Tobiasz Darmopych zpozna [z Poznania]* **1602**, 482, s. 136; *Wociech Darmopych* **1602**, 482, s. 316; *WOCZIECH DARMOPych* **1603**, 482, s. 136; *P. Wociecha Darmopycha* **1603**, 482, s. 136; *Wociech DARMOPych* **1604**, 482, s. 138; *pana Wociecha Darmopycha* **1604**, 482, s. 138; *Jędrzy Darmopych* **1606**, 477, s. 16; *Pana Jendrzeia Darmopycha* **1606**, 482, s. 144; *P Zacharias Darmopych* **1607**, 477, s. 19; *uczciwy Pan Jendrzy Darmopych Brath nasz* **1607**, 482, s. 328; *Brath iego [Jędrzeja Darmopycha] Tobias Darmopych* **1607**, 482, s. 328; *Zacharias Darmopych* **1608**, 477, s. 23; *Pana Jędrzeia Darmopycha* **1608**, 477, s. 26; *Jędrzy Darmopych* **1608**, 477, s. 31; *Zacharias Darmopych* **1609**, 477, s. 41; *P Jędrzy Darmopych* **1609**, 477, s. 43; *P Starze Jędrzeiewi Darmopychowy* **1609**, 477, s. 45; *Pana Jędrzeia Darmopycha* **1609**, 477, s. 51; *Jędrzy Darmopich* **1611**, 477, s. 69; *Zachariasz Darmopich* **1611**, 477, s. 69; *Zachariasz Darmopych* **1612**, 477, s. 79; *P Jędrzey Darmopich* **1612**, 477, s. 80; *Zachariasz Darmopich* **1613**, 477, s. 88; *Jędrzey Darmopich* **1613**, 477, s. 91; *Andreas Darmopich* **1613**, 482, s. 158; *Jędrzey Darmopich* **1614**, 477, s. 99; *Jędrzey Darmopich* **1615**, 482, s. 166; *Zachariasz Darmopich* **1616**, 477, s. 138; *Andreas Darmopich* **1616**, 482, s. 171; *Brat nasz Jędrzey Darmopich* **1616**, 482, s. 338; *Zachariaszem Darmopichem* **1617**, 477, s. 146; *Andreas Darmopich* **1617**, 482, s. 172; *Pana Jendrzeia Darmopicha* **1618**, 477, s. 159; *Jędrzy Darmopich* **1618**, 477, s. 163; *P Zachariasz Darmopich* **1618**, 477, s. 165; *Jędrzy Darmopich* **1619**, 477, s. 173; *Jędrzey Darmopych* **1619**, 482, s. 342; *pana Jędrzeya Darmopycha* **1620**, 477, s. 188; *Jędrzey Darmopich* **1620**, 477, s. 201; *pana Jędrzeia Darmopycha* **1621**, 477, s. 204; *Jędrzey Darmopych* **1621**, 482, s. 178; *Andrzej Darmopych* **1621**, 482, s. 344; *Wociech Darmopych* **1622**, 482, s. 179; *Andrzej Darmopych* **1622**, 477, s. 219; *P Jędrzey Darmopych* **1624**, 477, s. 251; *pan Andrzej Darmopych* **1626**, 477, s. 259; *za pana Jendrzeia Darmopicha* **1626**, 477, s. 259;

Jendrzy Darmopych **1626**, 482, s. 184; *Jendrzy Darmopich* **1627**, 482, s. 186; *Andrzej Darmopich* **1627**, 482, s. 186; *pana Andrzeia Darmopicha* **1628**, 477, s. 292; *Andrzej Darmopich* **1628**, 482, s. 188; *pana Andrzeia Darmopicha* **1630**, 477, s. 320; *Andrzej Darmopich* **1630**, 482, s. 349; *p. Darmopich* **1631**, 477, s. 327; *Andrzej Darmopich* **1631**, 482, s. 190; *Jendrzy Darmopich* **1631**, 482, s. 190; *pana Andrzeia Darmopicha* **1631**, 482, s. 190; *Pan Andrzej Darmopich* **1632**, 477, s. 348; *P Andrzy Darmopich* **1632**, 482, s. 192; *pana Andresa Darmopicha* **1632**, 482, s. 192; *P. Andrzej Darmopich* **1633**, 478, s. 2; *Jendrey Darmopich* **1633**, 478, s. 7; *Pana Andrzeia Darmopicha* **1634**, 478, s. 16; *P. Andrzy Darmopich* **1635**, 478, s. 21; *P. Jendrzy Darmopich* **1635**, 478, s. 22; *P. Andzey Darmopich* **1636**, 478, s. 33; *Pana Jędrzeia Darmopicha* **1637**, 478, s. 67; *Pan Andry Darmopich* **1637**, 482, s. 204; *Syna swego Jana Darmopicha* **1637**, 482, s. 204; *Pana Andrzeia Darmopicha* **1638**, 478, s. 78; *Pan Andry Darmopich* **1638**, 482, s. 352; *Pana Jędrzeia darmopicha* **1640**, 478, s. 83, 85; *Pana Andrzeia darmopicha* **1640**, 478, s. 92; *Pan Andrzy Darmopich* **1641**, 478, s. 101; *Pana Andrzeia Darmopicha* **1641**, 478, s. 110; *Pan Andry Darmopich* **1642**, 478, s. 118, 124; *Panu Darmopichu* (loc.) **1642**, 478, s. 119; *Sin iego [Andrzeja Darmopycha] Jan Darmopich* **1642**, 482, s. 355; *Pana Andrzeia Darmopicha* **1643**, 478, s. 134; *Pan Andrz Darmopich* **1643**, 482, s. 206; *Sławnego Pana Andrzeia Darmopicha Bratha i Mieszczanina Poznanskiego* **1645**, 478, s. 171; *Darmopichownę* (acc.) **1645**, 478, s. 177; *Pan Andrzy Darmopych pozostały Syn pana Andrzeja Darmopycha nieboszczyka Ojca jego a Złotnika Poznanskiego* **1645**, 478, s. 182; *P. Andrzy Darmopych* **1646**, 478, s. 187; *Pana Andrzeja Darmopycha* **1647**, 478, s. 189; *Panu Andrzejowi Darmopychowi* **1647**, 478, s. 193; *Pan Andrzy Darmopych* **1648**, 478, s. 200; *Pana Andrzeja Darmopycha* **1648**, 478, s. 211; *Pan Andrzy Darmopych* **1649**, 478, s. 216; *Pana Andrzeja Darmopycha* **1649**, 478, s. 217; *P. Andrzej Darmopych* **1650**, 478, s. 227; *Panem Janem Darmopichem* **1650**, 478, s. 232; *P. Andrzeja Darmopycha* **1650**, 478, s. 238; *Panu Janowi Darmopychowi* **1650**, 478, s. 239; *Jan Darmopich ręką swą* **1650**, 481, s. 48; *Pan Jan Darmopych* **1651**, 478, s. 247; *Pana Andrzeja Darmopycha* **1652**, 478, s. 253; *P. Andrzy Darmopich* **1652**, 478, s. 254; *Pan Jan Darmopych* **1652**, 478, s. 256; *Jan Darmopich* **1653**, 478, s. 270; *Pan Andrzy Darmopych* **1653**, 478, s. 271; *Pan Jan Darmopych* **1654**, 478, s. 280; *Pan Andrzy Darmopych* **1655**, 478, s. 290; *P Jan Darmopych* **1658**, 478, s. 293; *P. Jana Darmopycha* **1658**, 478, s. 294; *P. Jan Darmopych nieboszczyk* **1659**, 478, s. 295.

1. **SSNO**: Darmopych (Darmobich) 1405, Darmopich 1427; **AntrP**: Darmopych 1550 Młp, Włkp;

SNW: nnot.

2. Nazwisko wystąpiło w dwóch wariantach fonetycznych: *Darmopych*, *Darmopich*, niekiedy z wariantywną pisownią głoski *p*: *Darmobich* (forma obecna już w jęz. stpol.). Rodzinność nazwiska potwierdzają identyfikacje kobiece wyrażone formami zależnościowymi – marytonimiczną od imienia i określenia cechowego (zawodowego) męża z suf. *-owa* oraz *-yna* (*Wojciechowa Mistrzyna*) i patronimiczną od nazwiska ojca z suf. *-ówna* (*Darmopichówna*). Pisownia imion jest w większym stopniu wariantywna niż pisownia nazwisk, ilustruje charakterystyczne w wiekach XVI i XVII właściwości

grafii antroponimów polskich: trudności w konsekwentnym oddawaniu miękkiej głoski *ci* poświadczane w wielu wariantach graficzno-foentycznych imienia *Wojciech*: *Woczjech*, *Woczjeh*, *Woczjyech*, *Woczzech*; niestabilizowane zasady pisowni określonych liter – *V* zamiast *W*: *Vochech*, mieszanie *i* oraz *y*: *Zachariasz*, *Zacharyasz*, *s* oraz *z*: *Sacharias*, *Zacharias*, *s* oraz *sz*: *Tobiasz*, *Tobias*; dwojaką pisownię joty: *Andrzey*, *Andrzej*; niestabilizowane realizacje wygłosu imion *Andrzej*, *Jędrzej*: *Jędrzey*, *Andrzey*, *Jendrzy*, *Andrzy*, *Jendrzi*; niezaznaczanie bądź oddawanie na różne sposoby nosowości samogłosek: *Jedrzey*, *Jendrzy*, *Jędrzy*, *Jędrzy*. Nielicznie poświadczono nietypowe skrócenia imion (mogące wynikać z braku dbałości kancelaryjnej): *Woczi*, *Andry*, *Andrz*, także niedokładną pisownię dwuznaku *rz*: *Jędzey*, *Andzey*. Niekiedy pojawiała się również wariantywność całych postaci imienia *Andrzej/Andreas*, *Andres*, *Wojciech/Albrecht* (w formule tekstu w jęz. niem.). Forma przypadku zależnego *Jędrzeiewi* (dat.) zachowuje samogłoskę przednią po spółgłosce historycznie miękkiej (włkp cecha dial.).

◇ Darmopych, Darmopich : ap. *darmopych* 'zarozumialec, pyszałek' SXVI (to : stpol. *darmy* 'daremnny, bezskuteczny' oraz *-pych* : *pchać* Sstp) NAp 50, 245.

Cf. *DARMOPYCH* SNmP I, 426 [materiał źródłowy poświadcza złotników Wojciecha (I), Zachariasza, Andrzeja (I) i Jana (II)].

Wojciech Darmopych (I), najstarszy złotnik z rodziny Darmopychów, niezwykle licznie poświadczony w księgach cechu, był uczniem Marcina Skrzetuskiego, u którego rozpoczął naukę w 1546 r. (wpis), uczył się 5 lat. Pochodził z podpoznańskiego miasteczka Chwaliszewa. Od 1557 r. występował w źródłach jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła złotniczego. Wyszkolił wielu złotników, w tym trzech swoich synów: Zachariasza, Andrzeja, Tobiasza. Jego nazwisko poświadczane jest w niezwykle licznych formułach wpisów i wypisów chłopców. Wymieniony na liście złotników i pod uchwałą bracką z 1565 r., podpisany pod uchwałami cechowymi z 1601 r. W księgach cechowych poświadczony jako działający złotnik do 1604 r. W 1607 r. wymieniany jako zmarły (w wypisie z nauki swojego syna Tobiasza). Jednokrotnie zapisany jako *Albrecht Darmopych*. Identyfikacja *Wojciechowa Mistrzyna* odnosi najprawdopodobniej do jego małżonki, Anny – córki Benedykta Kamyna i wnuczki Piotra Gelchara (I) (por. EckhJ s. 208).

Zachariasz Darmopych był synem i uczniem Wojciecha Darmopycha, uczył się 5 lat, termin rozpoczął w 1585 r. W 1591 r. skończył termin i został czeladnikiem. Od 1599 r. występował w księgach jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła; notowany na listach obecności z zebrań bractwa (często jako nieobecny), na listach przydzielania obowiązków (np. młodszego stołowego). Podpisany pod uchwałami cechowymi z 1601 r. Wymieniany w księgach cechu do 1618 r.

Jan Darmopych (I) był synem i uczniem Wojciecha Darmopycha (I). Naukę u swojego ojca rozpoczął w 1594 r., miał się uczyć 5 lat (wpis). Prawdopodobnie nie został złotnikiem, brak dalszych śladów.

Tobiasz Darmopych, syn i uczeń Wojciecha Darmopycha (I), uczył się rzemiosła złotniczego u swojego ojca w latach 1602-1607 (wpis, wypis), jednak wypisu z terminu – z powodu śmierci ojca – dokonał brat Tobiasza, Jędrzej Darmopych. Brak dalszych poświadczeń w księgach złotników, być może udał się na wędrowkę do innego miasta.

Jędrzej Darmopych / Andrzej Darmopych (I) był synem i uczniem Wojciecha Darmopycha, uczył się u swojego ojca 5 lat, w latach 1590-1596. Bardzo licznie poświadczony w księgach cechu. Jego nazwisko widnieje na liście złotników podpisanych pod uchwałami cechowymi z 1601 r. Od tego też roku przyjmował uczniów na naukę rzemiosła, wyterminował wielu chłopców. Był starszym cechowym, doglądał procesu wykonywania sztuk mistrzowskich przez młodych złotników (m. in. Bartła Szemela). Wymieniany bardzo często w zapisach wielu spraw dotyczących funkcjonowania cechu (m.in. na listach

obecności z zebrań, listach składek, listach przydzielania określonych obowiązków, skargach na jego osobę itp.). Wymieniany w źródłach do 1640 r.

Liczba identyfikacji z nazwiskiem *Jędrzej/Andrzej Darmopych* jest ogromna. Zapisy w księgach cechowych – z powodu braku dodatkowych informacji o osobach – nie dają możliwości stuprocentowo pewnego przyporządkowania danych ekscerptów do określonych złotników. Założyłam, że identyfikacje z imieniem *Jędrzej* odnoszą się do Andrzeja Darmopycha (I), a identyfikacje z imieniem *Andrzej* odnoszą się do Andrzeja Darmopycha (II) i Andrzeja Darmopycha (III) – w przypadku ostatniego wydzielenie ekscerptów odnoszących się wyłącznie do jego osoby było możliwe dzięki informacji kontekstowej wskazującej datę śmierci jego ojca, Andrzeja (II).

Andrzej Darmopych (II) syn murarza, został złotnikiem poznańskim. Licznie poświadczony w księgach cechowych, wymieniany od 1603 r. Jako mistrz złotniczy przyjmował wielu uczniów na naukę rzemiosła, jego nazwisko wymieniane było również w wielu zapisach dotyczących funkcjonowania cechu (na listach obowiązkowych opłat, listach obecności na zebraniach, wzmiankach o powierzonych obowiązkach itp.). W 1645 r. wymieniany jako zmarły, od tego też roku identyfikacje *Andrzej Darmopych* odnoszą się do jego syna Andrzeja (III). Brak kontekstów pozwalających precyzyjnie określić relację rodzinną z Wojciechem Darmopychem (I) i jego synami.

Andrzej Darmopych (III) był uczniem w warsztacie swojego ojca, Andrzeja Darmopycha (II), termin skończył w 1636 r. W 1645 r. wykonał sztuki mistrzowskie. Wymieniany jest na listach opłat cechowych, na listach obecności na zebraniach bractwa. Przyjmował również uczniów na naukę rzemiosła.

Jan Darmopych (II), syn Andrzeja Darmopycha (II), uczył się rzemiosła u swojego ojca w latach 1637-1542. W 1650 r. miał wykonać sztukę mistrzowską pod okiem Jana Brożka. W 1651 r. został mistrzem złotniczym. Występował m.in. w sprawach dotyczących kwestii spornych między złotnikami lub ich zachowania niezgodnego z przepisami. Pełnił funkcję stołowego. W 1659 r. wymieniany jako zmarły.

Wojciech Darmopych (II) był uczniem Jana Mertensa, u którego miał się uczyć 5 lat, termin rozpoczął w 1622 r. (wpis). Najmłodszy z poświadczonych w księgach złotników przedstawicieli rodziny Darmopychów, prawdopodobnie jednak nie został złotnikiem. Poza wpisem do terminu brak dalszych śladów, w tym informacji pozwalających ustalić relację rodzinną z pozostałymi Darmopychami (brak też poświadczeń w spisach Nożyńskiego i Dolczewskiego).

Darmopych Andrzej I z Poznania, syn i uczeń Wojciecha Darmopycha, czel. 1596, mistrz 1598, starszy 1608-09, zm. we wrześniu 1644; Darmopych Andrzej II z Poznania, syn murarza, czel. 1603, mistrz ok. 1607, wym. do 1647; Darmopych Andrzej III, syn i uczeń Andrzeja Darmopycha II, czel. 1636, mistrz 1645, wym. do 1649; Darmopych Jan, syn i uczeń Andrzeja Darmopycha II, czel. 1642, mistrz 18 grudnia 1650, wym. jeszcze w r. 1651; Darmopych Tobiasz, brat i uczeń Andrzeja Darmopycha II, czel. 1607, w Poznaniu nie pracował; Darmopych Wojciech, wym. 1563-1604 przy ul. Wielkiej. Starszy 1580-85; Darmopych Zachariasz, syn i uczeń Wojciecha Darmopycha, czel. 1591, wym. do roku 1607 (Noż s. 240 nr 39-45, Dolcz s. 10-11 nr 37-43).

DARMOPYCH Andrzej, DARMOPYCH Wojciech (Lepszy s. 258 nr 28-29).

Darmopych Andrzej złotnik, st. cechu 1608; Darmopych Wojciech złotnik, st. cechu 1580-85 WMP(w).

DERPOWICZ: *Temu chłopcu naimie Woiczeh Derpowicz 1677, 482, s. 230; Wojciecha Derpowicza ktorego przed tym zapisał w Księgach Brackich w Roku 1677 1682, 482, s. 234; Pan Woycech Derpowycz 1697, 482, s. 249; Pan Woycech Derpowicz 1697, 482, s. 250; Pan Woycech Derpowycz 1699, 482, s. 252; Woyciech J Derpowicz 1700, 481, s. 50; Pan Woyciech Derpowicz 1714, 482, s. 258; Je: Mo: Pan Derpowicz 1719, 482, s. 260; J: Mo: Pan Derpowicz 1719, 482, s. 260; Pana Derpowicza 1719, 482, s. 260; Pan Derpowicz 1724, 482, s. 263; Pan Derpowicz 1724, 482, s. 393; Pan Derpowicz 1725, 482, s. 264; Pan Woyciech Derpowicz 1728, 482, s. 265; Pan Derpowicz 1728, 482, s. 266; P Derpowicz 1729, 482, s. 395; Pan Derpowicz 1730,*

482, s. 395; *Pan Derpowicz 1732*, 481, s. 53; *Jozef Derpowicz 1732*, 481, s. 53; *Syna Swego Josefa Derpowicza 1732*, 481, s. 53; *Sohn Joseff Terpowitsch, Herr Terpowitz 1736*, 482, s. 396.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot;

SNW: nnot.

2. Postać morfologiczna nazwiska ustabilizowania, nieliczne wahania pisowni sufiksu – *-icz/-ycz/-ic*. Nazwisko przejawia cechy zniemczenia pisowni w obrębie formuły w jęz. niemieckim (*Terpowitsch, Terpowitz*). W pisowni imienia *Wojciech* niekonsekwentnie zaznacza się miękkość głoski *c*: *Woycech, Woyciech*, imię *Józef* poświadczane w dwu wariantach: polskim *Jozef* i zniemczonym *Joseff*.

◇ *Derpowicz* : n. os. *Derpa* (por. n. os. *Terpa* RNP II, 605, ta : ap. *terpać, tyrpać* 'szarpać, potrząsać') z suf. *-owicz*.

Cf. *DERPOWICZ* SNmP I, 439 [materiał źródłowy poświadczają złotnika].

Wojciech Derpowicz był złotnikiem poznańskim, pochodził z Lwówka, w 1691 r. przyjął obywatelstwo miejskie. Był uczniem Jana Rupalskiego, u którego uczył się siedem lat. W 1697 r. po raz pierwszy wymieniany jest jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła (w tym charakterze najczęściej poświadczany był w księgach cechu). Jego podpis widnieje pod uchwałami cechowymi obowiązującymi od 1601 r. (z datą 1700).

Józef Derpowicz był synem i uczniem Wojciecha, termin u swojego ojca odbył w latach 1732-1736 (wpis, wypis). Brak dalszych poświadczeń.

Derpowicz Wojciech ze Lwówka, ucz. Jana Rupalskiego, wym. przy ul. Wielkiej do r. 1736. Mistrz 1696, wybitny złotnik, grafik i rytownik, st. cechu 1715, 1717, 1719-20, 1724-25, 1727, 1730, 1732-36, dwudziesty mąż 1720, 1724-25, 1727-32 (Noż s. 240 nr 46, Dolcz s. 11 nr 44, WMP(w)).

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego w 1691 r. (1691 Derpowicz* BandK s. 227).

DILL, DY(L), DILLA, DIL(L)E, DYLL, DYLLA, TYL(L), TIL(L), TIL(L)E, TYLLE: *baltczers Thyl 1494*, 480, s. 5; *Hans til s Derptu* [Dorpat, ros. Derpt] *ilphlanczkj ziemje 1560*, 480, s. 177; *Jans Tyll von Terpte 1565*, 481, s. 76; *Merten Tille Sleignicza* [z Legnicy] *Rodem 1598*, 482, s. 121; *Iacob Tile Sglogova* [z Głogowa] *Rodem 1599*, 482, s. 124; *Marcin Thil zlegnice zślaska* [z Legnicy ze Śląska] *1603*, 482, s. 318; *Jacob Tile zgłogowa 1606*, 482, s. 324. *Hans dille von franckfordt* [Frankfurt] *1612*, 481, s. 41; *Uczciwemu Młodziencowy Hanusewy Tylle s Frankfort 1615*, 477, s. 119; *Uczciwy Młodzieniec Hanus dylle 1615*, 477, s. 123; *Pana Hanusa Dille 1616*, 477, s. 125; *panem Hanusem Thilem 1616*, 477, s. 127; *Hanus Tyll 1616*, 477, s. 129; *Hanus Tille 1616*, 477, s. 132; *Panu Hanusewy dillewy* (dat.) *1616*, 477, s. 134; *Hanus Dille 1616*, 482, s. 171; *Hanusewj dillewy* (dat.) *1617*, 477, s. 143; *Bratha naszego na Jmie Hanusa dile 1617*, 477, s. 143; *panem Hanusem Dillem 1617*, 477, s. 146; *Pan Hanuss Dille 1617*, 477, s. 147; *Hanus Dille 1618*, 477, s. 155; *Hanus Dill 1618*, 477, s. 158; *Pana Hanusa Dilla 1619*, 477, s. 172; *Hanus Dille 1619*, 477, s. 180; *Hanusem Dillem 1619*, 477, s. 183; *Hanus Dill 1619*, 482, s. 340; *Hanus Dyll 1619*, 482, s. 340; *Pana Hanusa Dilla 1620*, 477, s. 191; *Hanus Dyll 1620*, 477, s. 193; *Hanus Dille 1620*, 477, s. 203; *Panu Hanusewy dillewy* (dat.) *1621*, 477, s. 205; *Hanus Dylle 1621*, 477,

s. 206; *Hanus Dille* **1621**, 477, s. 213; *panem Hanusem dylą* **1621**, 477, s. 217; *Pana Hanusa Dylla* **1622**, 477, s. 222; *Pan Hanus Dyll* **1622**, 477, s. 224; *Hanus Dille* **1622**, 477, s. 227; *Hanus Dylle* **1622**, 477, s. 230; *Hanus Dyll* **1622**, 482, s. 344; *panem Hanusem Dyllem* **1623**, 477, s. 233; *Pana Hanusa Dilla* **1623**, 477, s. 234; *zpanem Hanusem Dyllem* **1623**, 477, s. 237; *Hanus Dyll* **1623**, 477, s. 241; *Panu Hanusewy dillewy* (dat.) **1623**, 477, s. 242; *Pana jana Tylla* **1623**, 477, s. 244; *Pana jana Tilla* **1623**, 477, s. 245; *Hanus Dyll* **1623**, 482, s. 181; *Jordan Dyll Sfrakfort* [Frankfurt] **1623**, 482, s. 181; *Hanus Dylle* **1623**, 482, s. 182; *Pany Hanusewa* **1623**, 477, s. 233; *Pan Hanus Dyll* **1624**, 477, s. 246; *P Hanus Dille* **1624**, 477, s. 248; *pan Hanusz Tille* **1624**, 477, s. 252; *P. Hang Dylla* **1626**, 477, s. 260; *P. Jan Dyll* **1627**, 477, s. 277; *ręczył za brata swego* [Jana Dylla] *Jordana Dylla* **1627**, 477, s. 277; *P. Hang Dill* **1627**, 477, s. 278; *Z panem Hanusem Dillelem* **1627**, 477, s. 278; *P. Hanusewy Dylewy* (dat.) **1627**, 477, s. 282; *Jan Dilla* (nom.) **1627**, 477, s. 284; *Jordan Dyll z Fracofortu od menu* [z Frankfurtu nad Menem] **1627**, 482, s. 348; *P. Hanus Dyl* **1628**, 477, s. 294; *Jan Dilla* **1628**, 477, s. 297; *P. Hang Dyll* **1628**, 477, s. 297; *pana Hanusa Dilla* **1628**, 477, s. 298; *Jan Dilla* **1629**, 477, s. 304; *Hang Dilla* **1629**, 477, s. 311; *Pan Hang Dill* **1629**, 477, s. 316; *Jan dilla* **1630**, 477, s. 322; *Hanus Dill* **1631**, 477, s. 326; *Hang Dill* **1631**, 477, s. 329; *pana Jana Dille* **1631**, 477, s. 330; *Jan Dilla* **1631**, 477, s. 331; *dilla Hanuska Dille* **1632**, 477, s. 337; *P. Hang Dill* **1632**, 477, s. 337; *pana Hanusa Dilla* **1632**, 477, s. 342; *iego brat* [Hanusa Dilla] *Jordan Dilla* **1632**, 477, s. 342; *Hanus Dilla* **1633**, 477, s. 353; *panu Hang Dillewi* **1633**, 477, s. 355; *pan Hancz Dill* **1633**, 478, s. 1; *pana Hanusa Dille* **1633**, 478, s. 2; *pana Hanusa Dille* **1634**, 478, s. 14; *Pan Hang Dill* **1636**, 478, s. 31; *Pana Hanusa Tilla* **1637**, 478, s. 51; *P. Jana Tillia* (gen.) **1642**, 478, s. 120; *Panu Hanusewy Tiliowy* (dat.) **1642**, 478, s. 128; *Pan Jan Dilla* **1647**, 478, s. 189; *Chłopca Jeremiasza Tila* **1649**, 478, s. 223; *Pan Jan Tyll* **1650**, 478, s. 230; *Pan Till Młody* **1650**, 478, s. 232; *Panem Janem Tilliem* **1650**, 478, s. 233; *Pana Jana Tyla* **1650**, 478, s. 241; *Jeremiasz Tyl sbitionia* [możl. z Bytomia, może też z Bytynia] **1654**, 482, s. 366.

1. **SSNO**: Dill nnot, Dyl 1471, not też im. Dyla 1415; **AntrP**: Dill 1615 Wlkp; Dyl 1770 Krpłd; Dyla 1566, XVIII Młp, Wlkp, Śl, Pom;

SNW: Dil 11, Po: nnot; Dill 7, Po: 1; Dilla 9, Po: nnot; Dyl 2436, Po: 14; Dyla 1227, Po: 16; Dyll 12, Po: nnot; Dylla 160, Po: 1; Tyl 1473, Po: 125; Tyla 113, Po: nnot; Tyll 288, Po: 70; Tylla 44, Po: nnot.

2. Nazwisko w licznych wariantach graficznych, które dziś po części tworzą odrębne nazwiska: *Dilla*, *Dyla*, *Dille*, *Tille*, *Thil*, *Till*, *Tyll*, *Dyl*, *Tyl*. Większość wariantów zachowuje gentycznie niemiecką geminatę *-ll*, z drugiej strony niektóre zapisy poświadczają unikanie nienaturalnego na gruncie polskim fonemu *i* po *t*, *d*, zastępując go fonemem *y*: *Tyll*, *Dyll*, *Tyl*, *Dyl*, *Dyla*. Adaptacja nazwiska w polskim systemie przejawia się również w poddawaniu go polskim paradygmatom odmiany: *Hanusa Dilla*, *Jana Tyla* (gen.), *panu Hang Dillewi* (dat., z jednoczesnym unieruchomieniem fleksji imienia), *Hanusewi Dillewy* (dat.), *Hanusem Dyllem*, *Hanusem Dylą* (instr.), jednocześnie ukazuje chwiejność postaci nazwiska: *Hanus Dill* / *Hanus Dille* / *Hanus Dilla* (nom.) oraz wynikający stąd brak stabilizacji wzorca odmiany (*pana Jana Dille*,

pana *Hanusa Dilla* – acc.). Imię *Hanus* niekiedy zapisywano w polskim wariacie *Jan*, czasami też w formie zgermanizowanej *Hang*. Jednokrotnie poświadczono formę deminutywną *Hanusek*. Identyfikacja żeńska, marytonimiczna została urobiona od imienia męża: *Hanusewa*, suf. *-ewa* zamiast *-owa* jest przejawem zachowania wlpk cechy dial.

◇ *Dill*, *Dyl(l)* i warianty : niem. n. os. *Dill* (skrótowa forma im. *Dietrich* i jego wariantów z niem. suf. *-l-*), też : śrwniem. *dil*, *dille* 'deska' lub śrwniem. *tille*, *dille*, *tüll(e)* 'koper', też : niem. n. m. *Dill*, *Dille* (kilka miejscowości, m.in. Dolna Skasonia, Nadrenia Północna-Westfalia, też n. rzeki, DFN 170). Na gruncie pol. możl. też : stpol. ap. *dyl*, *del* 'gruba deska' (Sstp, NAp 62).

Cf. *DIL(L)* SNmP I, 446; *DILLING* (w) SNmP I, 447 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Jan Dyll, znany złotnik poznański, pochodził z Frankfurtu. Prawdopodobnie w 1615 r. przyjął prawo miejskie. W tym też roku przystąpił do wykonania sztuk mistrzowskich pod okiem Łukasza Stama i Krzyszofa Siemskiego (miał wykonać pierścien i pieczęć). Wcześniej prawdopodobnie pracował w Poznaniu jako czeladnik, ponieważ już w 1612 r. jego nazwisko widnieje pod zezwoleniem brackim obowiązującym od 1601 r. Był aktywnym złotnikiem, licznie poświadczonym w księgach cechu, jednak często wchodzącym w spory z innymi złotnikami i całym bractwem (poświadczony w wielu skargach składanych przez niego oraz skargach składanych na jego zachowanie dotyczących m.in. nieuczciwości w wykonaniu pełnowartościowych wyrobów złotniczych, niezgodnej z przepisami bractwa sprzedaży wyrobów złotniczych). Wymieniany również w zapisach dotyczących typowej działalności cechu (na listach obecności podczas posiedzeń, listach opłat). Przyjmował uczniów na naukę rzemiosła. Był niezwykle zamożny, w ciągu życia czterokrotnie żonaty (więcej na jego temat zob. rozdz. *Konteksty historyczne poznańskiego cechu złotników...*)

Jan Tyll młody, syn i uczeń Jana Dylla (I). W 1650 r. przystąpił do wykoania sztuki mistrzowskiej u mistrza Jana Walentynuszewicza.

Jordan Dyll był bratem i uczniem Jana Dylla (I), u którego uczył się w latach 1622-1627.

Pozostałe identyfikacje odnoszą się do uczniów rzemiosła złotniczego:

Marcin (Merten) Tille (Thil) z Legnicy był uczniem Filipa Heffera i Abrahama Hentza, uczył się 5 lat (wpis, wypis). Jakub Tile z Głogowa był uczniem Tobiasza Krekenmaiera, uczył się 7 lat (wpis, wypis). Balczer Thyl był uczniem mistrza Jakuba Bartha, miał się uczyć 4 lata (wpis). Hans Tyll z Dorpatu był uczniem Bartosza Zolny, uczył się 4 lata (wpis, wypis). Jeremiasz Til był uczniem Wojciecha Szwarca, miał się uczyć 6 lat (wpis).

Dill (Tyll, Tille, Dylle, Dylling) Jan (Hanusz) z Frankfurtu n. Menem, złotnik, jubiler i rytownik, przbył w 1614, sztuki mistrzowskie zapewne robił u Jana Klizy, przyjęty do cechu 1615, mieszkał przy Rynku, burmistrz 1647, zmarł 1664; czterokrotnie żonaty, miał trzech synów, z których **Jan** także był złotnikiem (nazywany „**młody Tyll**”); posiadał znaczny majątek w nieruchomościach, kosztownościach i srebrach; wykonywał prace dla rady (nalewkę z miednicą), dla dworu królewskiego (srebrny puchar); rysował wzory złotnicze (egz. w zbiorze Czartosykich w Krakowie); zajmował się także handlem wyrobami złotniczymi z Poznania, Wschowy czy Kalisza, Augsburga i Norymbergii, sygnując je nieraz własną cechą złotniczą (Noż s. 240 nr 47, Dolcz s. 11 nr 45). **Tyll Franciszek z Poznania**, wym. 1788 (Noż s. 249 nr 277, Dolcz s. 27 nr 277).

DILL Jan, TYL Hanusz (Lepszy s. 258 nr 30, s. 263 nr 94).

W *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* zanotowano nazwisko *Dilling* w 1615 r. (**1615 Diling** BandK s. 215).

DOBI(E)L: cf. DUBI(E)L

DRAB: *anndres Drab* 1553, 480, s. 141; *Jendrzej drab spoznanya* 1557, 481, s. 67; *Panu Adriszowi drabowi* (dat.) 1563, 480, s. 190; *panu Jendrzeyewi drabowi* (dat.) 1563, 480, s. 190; *Anndras drabb* 1565, 482, s. 5; *Andres Drab* 1567, 482, s. 22; *Andris drab* 1567, 482, s. 22; *Andris Drab* 1567, 482, s. 25; *Endris drab* 1567, 482, s. 25; *Andris Drab* 1570, 481, s. 77; *pan endrisz drab* 1571, 482, s. 277; *Tobiasz Drab nieboszczika Endrisa Draba sin brata naszego* 1588, 482, s. 87.

1. **SSNO:** Drab 1472; **AntrP:** Drab 1517, XVII Młp, Wlkp, Maz, Pom, Śl, Krpłd, Krpłn;

SNW: Drab 3360, Po: 53.

2. Nazwisko o stabilnej postaci, w zapisie sporządzonym w jęz. niem. wariant z podwojoną spółgłoską wygłosową: *Drabb*. Imię *Andrzej* występuje w różnych wariantach: *Andrisz*, *Andris*, *Andras*, *Adres*, *Annders*, *Endris*, a także *Jędrzej*.

◇ Drab : ap. *drab* Sstp, psł. *drabb, *drabina 'drabina', por. *drab* 'człowiek wysoki, niezgrabny' SNŚl; możl. też : *drab* 'żołnierz pieszy' (: śrwniem. *drab*, *trab* 'kłus'), dziś 'nicpoń' (NAp 55).

Cf. *DRAB* SNmP I, 470 [materiał źródłowy poświadcza małżonkę – wdowę po złotniku].

Andrzej Drab, złotnik poznański, był uczniem Tomasza Sławińskiego, uczył się w latach 1553-1557. Od 1563 r. wymieniany w źródłach jako mistrz szkolący uczniów, poświadczony we wpisach na naukę rzemiosła i wypisach z niej. Nazwisko złotnika widnieje również na liście mistrzów z 1565 r. Jego synem i uczniem był **Tobiasz Drab**, przyjęty na termin do mistrza Benedykta Faitha w 1588 r. (wpis, brak dalszych poświadczeń). W tym też roku Andrzej Drab jest wymieniany jako zmarły. Małżonka Dorota Drabowa (SNmP).

Drab Andrzej, wym. od r. 1565, zm. ok. 1588 (Noż s. 240 nr 49, Dolcz s. 11 nr 47).

DUBI(E)L, DOBI(E)L: *Mathisa Dubiela* (gen.) 1541, 480, s. 157; *Matis Dubil* 1544, 480, s. 157; *pana Matisa Dubiela* 1545, 480, s. 157; *Mathisa Dubiela* (gen.) 1548, 480, s. 157; *matisa Dobjelyka* 1549, 481, s. 64; *Imp Matis Dobjl* 1550, 481, s. 6; *matisa dobjela zlothnika dwoje lecie szpelna* 1550, 481, s. 7; *Matisa Dobjela* (gen.) 1553, 480, s. 157; *pana Mathisza DUBYELA* 1553, 480, s. 158; *matisza dubielia* 1558, 480, s. 158; *pana mathyssa dobyelya* 1559, 480, s. 158; *matisza dubielya bratha naszego* 1559, 480, s. 158; *panu matisz dubieliowi* (dat.) 1563, 480, s. 159; *pan matisz dubil* 1563, 481, s. 73; *Mathisa Dobiela* 1564, 481, s. 74; *Der her Matteus Dubill* 1565, 482, s. 4; *Mathis Dobil szlothnik* 1566, 481, s. 75; *Matis Dubill* 1567, 482, s. 23; *Mathis Dobil zlothnik* 1569, 481, s. 75; *jego sin ian Dobielowicz* 1569, 481, s. 75; *Erber Her Mattis Dubill* 1569, 482, s. 42; *pana Matisza Dubielia* 1571, 482, s. 32; *panu Matyszowy DUBYELLYOWY* (dat.) 1576, 482, s. 64; *Matys DUBYEL* 1576, 482, s. 64; *Macziey dobiel* 1577, 482, s. 67; *u Matis DUBYELLYA złotnika* 1578, 481, s. 26; *pana Matys DUBIELLYA* (gen.) 1582, 482, s. 83; *pan Matys Dubiel* 1589, 482, s. 297.

1. **SSNO:** Dubiel (Dubyel) 1424, Dobiel nnot; **AntrP:** Dubiel 1552, XVII, XVIII Młp, Wlkp, Śl; Dob(i)el 1748 Pom;

SNW: Dubiel 8722, Po: 71, Dubil 191, Po: 11, Dobiel 8, Po: nnot.

2. Nieustabilizowana pisownia nazwiska występującego zasadniczo w dwóch warianach: *Dobiel/Dubiel* przejawia się m.in. nieuzasadnionym podwojeniem litery *l* (na wzór nazwisk niemieckich): *Dubill, Dubyell*, trojakim oddawaniem litery *i* po *b*: *Dubil, Dobjel, Dubyel*, zaznaczacznikiem w niektórych zapisach miękkości po głosce *l*: *Dubielia* (gen.), *Dubieliowi* (dat.). Złotnik był identyfikowany niekiedy również za pomocą nazwiska *Mazur* (*Matys Masur* 1582, 482, s. 83). Jednokrotne poświadczenie w postaci nazwiska *Dobielik* (z suf. genetycznie patronimicznym *-ik*). Patronimicum *Dobielowicz* z suf. *-owicz* wyraża rzeczywistą relację ojcowską (związek poświadczony kontekstem). Imię *Maciej* wysepuje najczęściej w formie *Matis(z)*, rzadziej *Matys*, z przejawami niemczeniem pisowni (*Mathis*), jednokrotnie poświadczono formę *Macziey* i formę zlatynizowaną *Matteus*.

◇ *Dubi(e)l, Dobi(e)l* : ap. *dubiel* 'tępy, nieokrzesany człowiek' SXVI, też : ap. *dubiel* 'nazwa ryby' Sstp, por też śrwniem *tübel* 'sworzeń', ukr. *dub* 'dąb' (NAP 59). Przy lekcji *Dobiel* : n. os. *Doba* (SSNO, ta : im. złoż. typu *Dobiemir, Dobiesław*) z suf. *-el*. Cf. *DOBIEL(L)* SNmP I, 451 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Maciej Dobiel, złotnik poznański, wymieniany w księgach cechu od 1541 r. jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, poświadczony w licznych formułach wpisu i wypisu chłopców. Notowany również na listach skladek. Przyjmował czeladników do pracy (m.in. Macieja Czeszewskiego). Jego nazwisko widnieje na liście mistrzów z 1565 r.

Jan Dobielowicz był synem i uczniem złotnika Macieja Dobiela. W 1566 r. skończył termin i został czeladnikiem, uczył się 5,5 roku (wypis).

Dobiel (Dubil) Maciej, zwany *Mazur*, wym. 1550-82 przy ul. *Wodnej*. Starszy cechu 1569 II, 1571, 1573 I, 1577. *Rajca* 1555, 1559, 1563-64, 1573 II, 1575-76. *Ławnik* 1553, 1560, 1562-63, 1566, 1570, 1574, 1581-83; *provisor czynszu ziemnego* 1563, *kanalów i przyłączy* 1573 II, 1575-76 (Noż s. 240 nr 48, Dolcz s. 11 nr 46, WMP(w)).

DUDEK: *ian dutek* 1492, 480, s. 11; *pan ian dudek* 1493, 480, s. 11.

1. **SSNO:** Dudek 1384; **AntrP:** Dudek 1510, XVI: Młp, Włkp, Maz, Śl, Krpłd, Krpłn, XVII: Młp, Włkp, Śl, Krpłd, Wrm, XVIII: Młp, Włkp, Pom, Śl, Krpłd;

SNW: Dudek 49 428, Po: 1045.

2. Dwa poświadczenia schematu antroponimicznego *imię + nazwisko* pokazują właściwe piętnastowiecznej grafii wahanie pisowni – jota oddana jest za pomocą *i* (*ian*), zapis fonemu dźwięcznego *d* oddany w postaci liter: *t, d* (*dutek, dudek*).

◇ *Dudek* : ap. *dudek* Sstp : psł *dudькъ 'gatunek ptaka' (NAP 59).

Cf. *DUDEK* SNmP I, 484 [materiał źródłowy nie poświadcza złotnika].

Jan Dudek, złotnik miejski, poświadczony w księgach w jednych z najstarszych, piętnastowiecznych zapisów, pochodzących jeszcze z ksiąg tzw. cechu wspólnego. Poświadczony jest jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła. Według informacji zamieszczonej w SNmP miał żonę Dorotę, która zostawszy wdową, wyszła ponownie za mąż za innego złotnika o tym samym nazwisku – Jana Dudka. To jego poświadcza materiał źródłowy cytowany w SNmP (zob. też M. J. Mika, *Studia nad patrycjatem poznańskim*. „Kronika Miasta Poznania” 2006, s. 97).

DYL(L), DYL(L)E, DYLLA: cf. DILL

E

ELMSTET(T)ER: *petter elmstetter* 1557, 481, s. 11; *petter Ellmstetter* 1557, 480, s. 179; *Peter elmster* 1557, 480, s. 179; *peter elmstether brath nasz* 1561, 481, s. 70; *petter elmsteter* 1590, 480, s. 200; *Endrys Elmsteter ze Wroczlawya Słyaskygo* 1597, 482, s. 119; *Endris Elmsteter* 1604, 482, s. 320.

1. **SNNO:** nnot; **AntrP:** nnot;

SNW: nnot.

2. Nazwisko poświadczane w większości w obrębie zapisów w jęz. niemieckim, zachowuje pisownię niemiecką (*Elmstetter*, *Elmstether*), w zapisach sporządzonych w jęz. polskim przejawia w pewnym stopniu adaptację do polskiego systemu (uproszczenie geminaty: *Elmsteter*, morfologiczne skrócenie: *Elmster*).

◇ Elmstet(t)er : niem. n. os. oznaczająca 'mieszkaniec Elm', por. n. m. *Elm* (kilka, Dolna Saksonia, Nadrenia Północna-Westfalia, Hesja, Saara, Szwajcaria), też n. m. *Elme* (Badenia-Wirtembergia) DFN 198 + śrwniem. *stetter* 'mieszkaniec miasta' (NG 254).

SNmP nnot.

Piotr Elmsteter był złotnikiem miejskim, występującym w źródłach jako mistrz przyjmujący na naukę rzemiosła; brak poświadczeń w spisach T. Nożyńskiego i Z. Dolczewskiego.

Andrzej (Endrys) Elmsteter był uczniem Jerzego Gielhara, uczył się 6 lat (wpis i wypis). Brak kontekstów, które określałyby ewentualną relację rodzinną między mistrzem a uczniem rzemiosła.

EMCH(E), EMECH: *meyster Hans Emech Goltsmidt* 1519, 480, s. 88; *hannesz emche* 1520, 480, s. 98; *hans emch* 1521, 480, s. 98; *stenczel emche* 1528, 480, s. 9.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** cf. Emchowa fem. 1754 Maz;

SNW: Emche 42, Po: nnot.

2. Nazwisko genetycznie niemieckie, obce na gruncie polskim, cechuje się chwiejnością i wariantywnością postaci: *Emech*, *Emche*, *Emch*.

◇ Emch(e), Emech : skróconej formy niem. n. os. *Emmerich* o niejednoznacznej etymologii (: niem. n. os. *Amelrich* wariant n. os. *Heinrich* lub n. os. *Ermenrich*, też : n. m. *Emmerich* w Nadrenii Północnej-Westfalii), por. niem. n. *Emich*, *Emmich* DFN 199, Gott 250.

Cf. HANS

Cf. *EMZEN(w)* SNmP I, 517, 592 [materiał źródłowy nie poświadcza złotnika].

Jan Emche, złotnik poznański występujący w dokumentach jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, poświadczany był najczęściej tylko za pomocą imienia *Hanus / Hans*. Stencel Emche widnieje we wpisie na naukę do złotnika Hanusa, miał się uczyć 4 lata.

Emchen Hanusz (Hans), st. cechu 1521/22, 1522/23, 1523/24, 1524/25, 1525/27, 1527 (Dolcz s. 11 nr 50); *Jan Emchen* złotnik, st. cechu w l. 1521-25, 1527 I WMP(w).

ENDEMAN(N): *Marcin Endemann 1717*, 481, s. 50; *Pan Endeman 1718*, 482, s. 260; *Pana Endemana 1718*, 482, s. 260; *Pan Endeman 1724*, 482, s. 393; *Pan Endeman 1728*, 482, s. 266; *P Endeman 1729*, 482, s. 395; *Martin Endeman 1733*, 481, s. 53; *Herr Martin Endeman 1733*, 482, s. 395; *Martin Endemann 1738*, 481, s. 54; *Herr Endeman 1743*, 482, s. 397.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: Endeman 1710, XVIII Wlkp;

SNW: nnot.

2. Nazwisko podlega uproszczeniu pisowni – unika się podwójonej spółgłoski *-mm* w członie *-mann*. Imię *Marcin* częściej poświadczone w wariacie niemieckim: *Martin*.
◇ Endeman(n) : niem. n. os. *Endeman* : n. os. *Ende* (pierwotnie w funkcji deskryptywnej dla oznaczenia osoby mieszkającej na końcu wsi, ta : niem. ap. *Ende* 'koniec') z niem. suf. *-mann* o pierwotnym znaczeniu 'człowiek' (DFN 199, NG 169).

Cf. *ENDEMAN* SNmP I, 517 [materiał źródłowy poświadczają złotnika].

Marcin Endeman, złotnik poznański, zob. też: *Ważone i taksowane przez panów Michała Meysnera ławnika i Marcina Endemana złotników, mieszczan poznańskich 1722*, IM/I, 191; *pana Endemana złotnika 1735*, I 1465, 26; *To złoto i perły przez pana Marcina Endemana, jubilera, mieszczanina poznańskiego taksowane 1753*, IM/I, 382; *pan Endeman jubiler 1754*, OLiP 119, 215 (SNmP I, 518). W księgach cechowych występuje jako złotnik podpisany pod uchwałami brackimi oraz mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła.

Endemann Marcin, mistrz na św. Łucję 1714, st. cechu 1717, 1722, 1725, 1727, 1729, zm. 1771 (Noż s. 241 nr 52, WMP(w)); w 1775 miał kamienicę w Rynku (Dolcz s. 11 nr 51). Wykonał reprezentacyjne wysokie ostensorium z kościoła jezuickiego z 1732 r. (DzP s. 773).

ENDEMANN Marcin (Leszy s. 259 nr 33).

F

FAITH, FEIT(H), FAYT(H), FOIT(H), FOYTH, VAITT, VOITH: *benisz foith 1555*, 480, s. 172; *Kristoff foyth 1558*, 480, s. 142; *benedickt woith 1560*, 481, s. 60; *Stanisław foit 1563*, 480, s. 155; *Benedichtt ffaith 1567*, 482, s. 27; *Benedict Fayth 1568*, 482, s. 30; *Benedichtt Vaitt 1568*, 482, s. 30; *Benedict Fayt 1570*, 482, s. 30; *pana Benedicta feita 1570*, 482, s. 30; *Benedict feit 1571*, 482, s. 56; *pana Benedicta feita 1571*, 482, s. 56; *Benedict Voith 1573*, 482, s. 56; *pana benedigta feita 1573*, 482, s. 56; *Benedict Faith 1573*, 482, s. 57; *P. benedicta Faytha 1573*, 482, s. 57; *P. Benedicta Faitha 1575*, 481, s. 81; *Benedict Fayth 1575*, 482, s. 6; *Benedicht faith brath nas 1580*, 482, s. 72; *pan Benedickt faith 1582*, 482, s. 287; *Stanyslau faith 1583*,

482, s. 75; *Benedickt Faith* **1584**, 482, s. 79; *pana benedicka faitha* **1584**, 482, s. 79; *pan Stanyslaw faith* **1586**, 482, s. 82; *Benedict Feith* **1586**, 482, s. 83; *pana Benedickta faitha* **1586**, 482, s. 83; *Benedickt feith* **1588**, 482, s. 87; *pana Benedicka faitha* **1588**, 482, s. 87; *Benedickt feith* **1589**, 482, s. 94; *Benedickt faith* **1590**, 482, s. 300; *Benedict Faiet* **1591**, 482, s. 122; *Benedickt faith* **1592**, 482, s. 101; *pana Benedickta faitha* **1592**, 482, s. 101; *Benedickt Feith* **1594**, 482, s. 305; *Benedick Faith* **1596**, 482, s. 308; *Benedickt faith* **1596**, 482, s. 308; *Benedikt Faith* **1597**, 482, s. 308; *Benedikt Feith* **1598**, 482, s. 310; *Benedikt faith* **1601**, 481, s. 40.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: Fejt (Feit) 1744 Wlkp; Fojt (Foit, Foyt) 1571, XVII, XVIII Śl; **SNW**: Fait 265, Po: 14; Fajt 240, Po: 2; Fajth 1, Po: nnot; Feit 57, Po: nnot; Feith 21, Po: nnot; Fejt 1, Po: nnot; Foit 674, Po: 1; Fojt 820, Po: 21; Voit 25, Po: 1.

2. Nazwisko nieustabilizowane, liczne warianty graficzno-fonetyczne (*Foith, Foyth, Foit, Faith, Fayth, Fait, Feit, Feith, Vaith, Voith, Woyth*) wynikają z całkowitego braku adaptacji nazwiska na gruncie polskim. Wariant *Faith* znacznie przeważa liczebnie nad pozostałymi wariantami (*Feit, Feith, Fayt, Fayth* i in). Pisownia imienia *Benedykt* w dużej mierze podlega wpływom języka niemieckiego: *Benedichtt, Benedickt, Benedigt*.

◇ *Faith, Feith* i warianty : niem. n. os. *Faith* i *Veit(h)* (te : im. *Vitus, Faith* też : śrwniem. *voit* 'urzędnik, obrońca prawa, sędzia, dworzanin' DFN 209, 625); istnienie też żyd. aszkenaz. n. os. *Feit* (AmFM I, 561). Na gruncie pol. możl. też : gw. ap. *fajt* 'spory kawał chleba' SNŚl.

Cf. *FAJT, FAIT(H), FAYT(H)* SNmP I, 529 [materiał źródłowy poświadcza złotnika]; *FOJT, FOIT(H)* SNmP I, 551.

Benedykt Faith, złotnik poznański, był uczniem Jerzego Reichenaua, termin rozpoczął w 1555 r., a 1560 r. został czeladnikiem. Od 1567 r. występuje w źródłach jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, licznie poświadczony w formułach wpisu i wypisu chłopców. Szkolił aż jedenastu uczniów. Wymieniany był także w regularnych zapisach dotyczących funkcjonowania cechu (np. związanych z powierzonymi mu obowiązkami).

Stanisław Foit (*Faith*) był poręczycielem chłopców przystępujących do nauki rzemiosła złotniczego: Jędrzeja Gawronka z Wrześni, ucznia Macieja Czeszewskiego, i Wojciecha Stajnińskiego, ucznia Bartosza Strzelca. Krzysztof Foyt był uczniem Tomasza Sławieńskiego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

Faith (Faict, Foyth, Voith) Benedykt, wym. 1565-1601 przy ul. Wielkiej. Starszy 1595-96, 1599 (Noż s. 241 nr 54, Dolcz s. 11 nr 53, WMP(w)).

FALTENBRUMER, FALTINBRÜMER: cf. BREMER

FERGUSON: *Panow Wilhelma Forgusona* **1754**, 481, s. 57.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: Fergus(s)on 1715 Wlkp;

SNW: Ferguson 2, Po: nnot.

2. Jednostkowy zapis nazwiska *Forguson* z samogłoską *o* w miejsce *e* może wynikać z niedbałości pisowni nazwiska obcego na gruncie jęz. polskiego, być może poświadczą podniesienie artykulacji samogłoski w wyniku upodobnienia fonetycznego.

◇ Ferguson : szkoc. n. *Ferguson* (ta : n. os. *Fergus* poch. celt. od *Fearghus*, z członem patronimicznym *-son* (AmFM I, 565).

Cf. *FERGUS(S)ON* SNmP I, 537 [w materiale źródłowym wzmiankuje się złotnika].

Wilhelm Ferguson, złotnik miejski, wzmiankowany we wpisie na naukę Augustyna Telera (II). W 1754 r. SNmP wymienia *Inwentarz pośmiertny złotnika Wilhelma Fergusona*, w 1762 r. to samo źródło notuje *Wilhelma Fergussona jubilera* (być może syna poprzedniego). Nazwisko to pojawiło się w natroponimii poznańskiej w połowie XVII w. za sprawą Szkota Jakuba Fergusona z Edynburga, który był założycielem znanej poznańskiej rodziny kupieckiej (SNmP I, s. 537-538).

Ferguson Wilhelm, mistrz 1752, wym. jeszcze w r. 1753 (Noż s. 241 nr 56, Dolcz s. 12 nr 55).

FILIP: *Panu Filipowy Złotnikowy Zgorcyna* [z Górczyna] **1617**, 477, s. 154.

1. **SSNO**: Filip 1447; **AntrP**: Filip 1510, XVI: Młp, Włkp, Śl, XVII: Młp, Śl, Wrm, XVIII: Śl, Krpłd, Wrm;

SNW: Filip 5846, Po: 37.

◇ Filip : im. *Filip* przejęte do łac. *Philippus*, z gr. złoż. dwóch członów oznaczających 'kochany, drogi przyjaciel' i 'koń' (NCh 39, Mal 216).

Cf. *FILIP* SNmP I, 543 [materiał źródłowy nie poświadcza złotnika].

Filip, poświadczony jednostkowo w księdze cechu złotnik z Górczyna. Niewykluczone, że nie był obywatelem miasta, zatem nie mógł cieszyć się przywilejami wynikającymi z przynależności do cechu. Być może identyfikacja ta odnosi się do poświadczonego również jednostkowo pod koniec XVI w. złotnika Filipa Heffera (brak jednak śladów tego, aby ów złotnik pochodził z Górczyna). Trudno też wiązać identyfikację z osobą Filipa Henika, złotnika działającego od 1678 r.

FLE(C)K(E), **FLU(C)K**: *Ernest fleck fon berlyn* [Berlin] *Rodym* **1591**, 482, s. 103; *Ernest Flek Z Berlyna Rodym* **1597**, 482, s. 309; *Christian Gottlob Fleck* **1769**, 481, s. 83, 84; *H Fleck* **1772**, 481, s. 60; *H Fleck* **1773**, 481, s. 88; *H Fleck* **1773**, 482, s. 402; *H Fleck* **1773**, 482, s. 403; *H Fluck* **1774**, 481, s. 90; *H Flecke* **1774**, 482, s. 405; *H Fluk* **1776**, 481, s. 87; *H Christian Gottlob Fleck* **1779**, 482, s. 401.

1. **SSNO**: Flek 1330, Fluk nnot; **AntrP**: Flek, Fleck 1677, XVIII Młp, Włkp, Krpłd; Fluk 1679 Śl;

SNW: Flek 43, Po: nnot; Fleck 20, Po: nnot; Fluk 2, Po: nnot.

2. Nazwisko genetycznie niemieckie, nie w pełni ustabilizowane (*Fleck*, *Flecke*, *Fluck*), niekiedy adaptowane na gruncie polskim (*Flek*, *Fluk*). Imiona w obrębie zapisów prowadzonych w większości w jęz. niemieckim wystąpiły wyłącznie w formie niemieckiej: *Christian*, *Gottlob*.

◇ Fle(c)k(e) : śrwniem. *vlēc*, *vlēcke* kilka znaczeń: 'kawałek pola, miejsce, miejscowość', 'znamię na twarzy, plama', 'przezwisko krawca' (NG 52-53), też : śrdniem *fleke* 'wyrób z wikliny', też : n. m. *Fleck* w Westfalii i Bawarii (DFN 223).

Flu(c)k : niem. n. os. *Fluck*, *Flück* : śrwniem. *vlücke* 'ptactwo opuszczające gniazdo', metaforycznie o dojrzałym człowieku (DFN 226).

Cf. *FLEK* SNmP I, 547 [materiał źródłowy poświadcza złotnika]; *FLUK* (w) SNmP I, 550.

Christian Gottlob Fleck, złotnik mieszkający na Garbarach (zob. SNmP), otrzymał obywatelstwo miejskie w 1766 r. (zob. BandK). W księgach cechowych występował najczęściej jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, poświadczony w formułach wpisów uczniów.

Ernest Fleck z Berlina był uczniem Abrahama Hentza, miał się uczyć 5 lat (wpis).

Fleck Krystian Bogusław (Gottlob), mistrz 1766, starszy 1771-74, 1777-79, 1781, 1783, 1785, 1787, 1789, wykonał 6 talerzy sygnowanych „Fleck” z Muzeum Sztuk Użytkowych, stosował cechę „GG/F” w trójliściu lub „Fleck” kursywą (Noż s. 241 nr 58, Dolcz s. 12 nr 57).

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1766 r. (**1766 Fleck** BandK s. 235).

FLORIAN: cf. POGANEK

FOIT(H), FOYTH cf. FAITH

FONENDA, VON ENDA, FONENTA, VONENDA, VON ENTA: *chłopca staniszława fonenda 1571*, 482, s. 31; *stanisław wonenda s Posnania (...) Stanisław ffonende 1573*, 481, s. 80. *Stanysław Fonenda 1580*, 482, s. 74; *pana Stanysława fonendy (gen.) 1580*, 482, s. 74; *Stanysław Fonenda 1582*, 482, s. 74; *pana Stanysława fonendy (gen.) 1582*, 482, s. 74; *Stanisław Von Enda 1583*, 482, s. 76; *Stanysława Von Endy 1583*, 482, s. 76; *Stenczel Fonenda 1586*, 482, s. 294; *pan Stanysław Fonenda 1586*, 482, s. 294; *Stanysław Fonenda 1587*, 482, s. 85; *pana Stanysława fonendy (gen.) 1587*, 482, s. 85; *Stanisław Fonenda 1588*, 482, s. 90; *pana Stanysława fonendy 1588*, 482, s. 90; *Stanysław fonenda 1589*, 482, s. 96; *pana stanysława fonendy 1589*, 482, s. 96; *Stanysław fonenda 1590*, 482, s. 96; *pana stanysława fonendy 1590*, 482, s. 96; *Stanysław fonenden 1594*, 482, s. 111; *Stanysława fonendy 1594*, 482, s. 111; *Stanysław Fonenda 1594*, 482, s. 304; *Stanysław Fonenda 1596*, 482, s. 308; *Nyeboszczyczy pany Stanysławowy fonendowy (gen. fem.) 1597*, 481, s. 31; *Stanysław Fonenda 1598*, 482, s. 120; *pana Stanysława Fonendy 1598*, 482, s. 120; *Stainsław Fonenda 1599*, 482, s. 126; *Franth Fonenda von dantzik [Gdańsk] 1599*, 482, s. 126; *pana Stainsława Fonenti 1599*, 482, s. 126; *Stanisław von Enda 1601*, 481, s. 40; *Stainsław Fonenda 1602*, 482, s. 132; *pana Stainsława Fonenti 1602*, 482, s. 132; *pana Stainsława Fonenti (gen.) 1602*, 482, s. 134; *uczciwy Pan Stainsław Fonenda Brat nasz 1603*, 482, s. 318; *P: Stanisława Fonendy 1605*, 477, s. 2; *P Stainsław Fonedą młodszy stołowj 1605*, 477, s. 4, 5; *uczciwe młodziencowj Pawłowy Von Endzie (dat.) 1605*, 477, s. 8; *Franc Fonenda ze Gdanska 1605*, 482, s. 324; *uczciwy młodzieniec Pawel von Enda y przyęty iest za mistrza (...) mistrzewskj sin 1606*, 477, s. 10; *P Stainsław Fonęda 1606*, 477, s. 13; *P Pawłowj Fonędzie 1606*, 477, s. 15; *P Stainsław Von Enda 1606*, 477, s. 16; *Pawel von Enda 1606*, 481, s. 40; *Stainsław Fonenda 1606*, 482, s. 142; *P Stainsława Von Enti 1606*, 482, s. 142; *Pan Stainsław Von Enda 1607*, 477, s. 17; *Stainsław Fonenda 1607*, 482, s. 148; *Pana Stainsława Fonendy (gen.) 1607*, 482, s. 148; *P. Stanisław Von Enda 1608*, 477, s. 21; *Pana Pawła Von Endy 1608*, 477, s. 26; *P. Fonendzie (dat.) 1608*, 477, s. 29; *Paweł Fonenda 1608*, 482, s. 150; *Pana Pawła Fonendy (gen.) 1608*, 482, s. 150; *Stainsław von Enda 1608*, 482, s. 152; *Zacharias Von Enda z pozna: 1608*, 482, s. 152;

Pan Staisław Von Enda Brath nasz **1608**, 482, s. 329; *Stainsław Von Enda* **1609**, 477, s. 57; *Pana Stanisława Fonende* **1610**, 477, s. 61; *P Paweł Fonenda* **1610**, 477, s. 62; *Stanisław Fon Enty* **1610**, 482, s. 332; *Pan Stanisław Fonenda Brat nasz* **1610**, 482, s. 332; *P Paweł Fonenda* **1611**, 477, s. 63; *Stanisława Fonende* **1611**, 477, s. 75; *Pan Stanisław Fonenda* **1611**, 482, s. 156; *Zachariasz Vonenda syn iego* [Stanisława Fonendy] **1611**, 482, s. 331; *Pan Stanisław Fonenda* **1612**, 477, s. 83; *Stanisław Vonenda* **1612**, 477, s. 87; *Paweł Vonenda* **1613**, 477, s. 89; *Paweł Fonenda* **1613**, 477, s. 92; *panna Stanisława Fonendy* **1613**, 477, s. 94; *Panu Fonedzie* **1613**, 477, s. 96; *Stanisław Fonenda* **1614**, 477, s. 98; *Pana Pawła Fonende (acc.)* **1614**, 477, s. 99; *P Pawłowy Fonędzie* **1614**, 477, s. 99; *Pana Stanisława Fonendj* **1614**, 477, s. 104; *P. Stanisław Von Enda* **1614**, 477, s. 106; *Paweł Fonenda* **1614**, 482, s. 163; *pana Pawła Fonendy (gen.)* **1614**, 482, s. 163; *Stanisław Fonenda* **1614**, 482, s. 164; *Paweł Fonenda* **1614**, 482, s. 337; *Stanisław Fonenda* **1615**, 477, s. 107; *Pan Paweł Fonenda* **1615**, 477, s. 109; *Stanisław Fonenda* **1615**, 477, s. 115; *Paweł Von Enda* **1615**, 477, s. 120; *P Paweł Fonenda* **1616**, 477, s. 126; *Stanisław Fonenda* **1616**, 477, s. 129; *Pawłowi Vo Endzie* **1616**, 477, s. 131; *Paweł Fonenda* **1616**, 482, s. 169; *Paweł Fonenda* **1617**, 477, s. 149; *Stanisław Fonenda* **1617**, 482, s. 172; *Paweł Fonenda* **1618**, 477, s. 158; *Stanisław Fonenda* **1618**, 477, s. 160; *Pana Pawła Von Endi* **1619**, 477, s. 172; *Pawłowy Fonedzie Brathu naszemu* **1619**, 477, s. 176; *Paweł Fonenda* **1619**, 482, s. 174; *Stanisław Fonenda* **1619**, 482, s. 341; *Pana Pawła Fonende* **1620**, 477, s. 191; *Paweł Fonenda* **1620**, 477, s. 193; *Stansław Fonenda* **1620**, 482, s. 343; *Paweł Fonenda* **1621**, 482, s. 344; *Paweł Fonenda* **1622**, 477, s. 226; *Paweł Fonenda* **1623**, 477, s. 233; *P Paweł Fonnenda* **1624**, 477, s. 250; *P Pawła FoneEnde* **1625**, 477, s. 254; *P: Pawła Fonendy* **1626**, 477, s. 264; *P. Paweł Fonenda* **1626**, 477, s. 267; *Paweł Fonenda* **1627**, 482, s. 185; *P. Pawła Fonendy* **1628**, 477, s. 294; *panu Pawłowi Fonendzie* **1628**, 477, s. 295; *Paweł Fonenda* **1629**, 477, s. 307; *pana Pawła Fonendi* **1629**, 477, s. 315; *P. Paweł Fonenda* **1630**, 477, s. 321; *P. Pawła Fonendi* **1631**, 477, s. 332; *panu Pawłowi Fonendzie* **1631**, 477, s. 334; *Paweł Fonenda* **1632**, 477, s. 340; *Paweł Von Enda* **1633**, 477, s. 355; *P. Paweł Fონента* **1633**, 478, s. 5; *Paweł Fonenda* **1633**, 482, s. 193; *Paweł Fonenda* **1634**, 478, s. 15; *P. Pawłowy Fonendzie (dat.)* **1634**, 478, s. 18; *Paweł Fonenda ten młodszy* **1634**, 482, s. 194; *pana Pawła Fonendy* **1634**, 482, s. 194; *P. Pawła Fონenty (gen.)* **1635**, 478, s. 27; *P. Paweł Fonenda* **1635**, 482, s. 194; *P. Paweł Fonenda* **1636**, 478, s. 39; *Stolowi Starszy Paweł Fon Enda* **1636**, 478, s. 42; *Towarzisza Pana Fոңды* **1637**, 478, s. 46; *Pan Paweł Fոңда* **1637**, 478, s. 48; *Pana Pawła Fոңդę (acc.)* **1637**, 478, s. 48; *P: Pavel Von Enda* **1637**, 478, s. 68; *Panu Pawlie Fոңdzie (dat.)* **1638**, 478, s. 69; *Pan Fոңда* **1638**, 478, s. 70; *Pana Fոңды* **1638**, 478, s. 76; *Pana Pawła Fոңդę na ten czas Starszim będącego* **1638**, 478, s. 77; *Paweł Fոңда* **1638**, 482, s. 197; *Sin iego* [Pawła Fonendy] *Paweł Fոңда spoznania* **1638**, 482, s. 353; *Pan Paweł Fոңда* **1639**, 478, s. 81; *Pana Pawła Fոңды* **1639**, 478, s. 82; *Pan Paweł Fոңда* **1640**, 478, s. 93; *Pana Pawła Fոңды* **1641**, 478, s. 102; *P. Pawłem Fոңդą (instr.)* **1647**, 478, s. 190; *P. Stary Pawłowy Fոңdziny (gen. fem.)* **1649**, 478, s. 219; *Pan Paweł Wոңда młody (...) u Pani Wdowy a Macochy swój*

[Pawłowej Fonędziny] **1649**, 478, s. 219; *P. Pawłowa Fonędzina* (fem.) **1649**, 478, s. 220; *Pawel Fonęda* **1650**, 478, s. 235.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot;

SNW: nnot.

2. Spośród licznych wariantów fonetyczno-graficznych nazwiska (*Fonenda*, *Wonenda*, *Fonende*, *Von Enda*, *Von Enta*, *Fonenta*) jako wariant główny stabilizuje się forma *Fonenda*, poddawana odmianie według paradygmatu żeńskiego (*Fonendy*, *Fonendzie*, *Fonendę*, *Fonendą*), nie utrwalają się zaś rzadkie formy *Fonende*, *Fonenden*, *Fon Enty*, podobnie wariant dominujący z dźwięcznym *d* wypiera formę z bezdźwięcznym *t* (*Fonenta*, *Fon Enta*). Rozdzielna pisownia nazwiska (*Von Ende*) ilustruje jego motywację na gruncie niemieckim. Występuje równoległe z pisownią łączną, często w tym samym roku, a nawet w obrębie jednej notatki lub formuły wpisu. Najpóźniejsze z ekscerptów, odnoszące się do Pawły Fonendy (III) jednak już jej nie poświadczają. Wystąpiły formy żeńskie z podwójnym wykładnikiem marytonimiczności (na wzór niemieckiej tradycji antroponimicznej) z suf. *-owa*: *Stanyslawowy fonendowy* (gen.) oraz z suf. *-owa* i *-ina* (typowym dla marytonimików od nazwisk męskich rodzaju żeńskiego): *Pawłowa Fonędzina*.

◇ *Fonenda* i warianty : n. os. *von End(e)* pierwotnie w funkcji charakteryzującej 'o kimś z końca wsi, osady', n. os. *Ende* : śrdniem. *ende* 'koniec' (DFN 199).

Cf. *FONENDA* SNmP I, 554 [materiał źródłowy poświadczają załotników Stanisława, Pawła (I), Pawła (II)].

Stanisław Fonenda, złotnik poznański, licznie poświadczony w księgach cechowych. Był uczniem złotnika Wolfa Weidenhamera, uczył się 5 lat, naukę rozpoczął w 1571 r. Od 1580 r. przyjmował uczniów na naukę rzemiosła (poświadczony w wielu formułach wpisów i wypisów chłopców). Jego podpis widnieje pod zezwoleniem brackim z 1601 r. Występował także w zapisach dotyczących funkcjonowania cechu (na listach przydzielania obowiązków – np. młodszego i starszego stołowego, listach obecności z zebrań). Pełnił funkcję starszego cechowego. Wymieniany do 1620 r. w dwóch wariantach graficznych nazwiska: *Fonenda* i *Von Enda*. Małżonka Regina, identyfikowana w księgach jako *Stanisławowa Fonendowa* (w 1597 r. wymieniana jako zmarła).

Zachariasz Fonenda był synem Stanisława Fonendy, uczył się 5 lat u swojego ojca, termin rozpoczął w 1606 r.

Pawel Fonenda (I) w 1605 r. przystąpił do wykonania sztuk mistrzowskich pod okiem starszego cechu Bartosza Strzelca, rok później został mistrzem złotniczym. Podpisał się pod zezwoleniem brackim obowiązującym od 1601 r. Przyjmował czeladników do pracy i uczniów na naukę rzemiosła (jego nazwisko widnieje w licznych formułach wpisów i wypisów chłopców). Wymieniany jest również na listach obecności z zebrań cechowych, listach przydziału obowiązków (np. noszenie proporca). Podpis złotnika z 1633 r. ma postać graficzną: *Von Enda*.

Pawel Fonenda (II), mistrz złotniczy będący starszym cechowym. Przyjmował uczniów na naukę rzemiosła, poświadczony w licznych formułach wpisów i wypisów chłopców. Wymieniany do 1641 r. Małżonka Pawłowa Fonędzina, machocha Pawła Fonendy (III), w 1647 r. wymieniana jako wdowa.

Pawel Fonenda (III) był synem i uczniem Pawła Fonendy (II), wymienianym w źródłach prawdopodobnie przez pewien czas równoległe z nim. Uczył się rzemiosła w latach 1633-1638. We wpisie na naukę określony jako *ten młodszy*. W 1647 r. był czeladnikiem w warsztacie wdowy po Pawle Fonendzie, swojej macochy (związek poświadczony kontekstowo). Wymieniany do 1650 r.

Franciszek (Frantz) Fonenda z Gdańska był uczniem Stanisława Fonendy, uczył się 5 lat (wpis, wypis). Brak kontekstów pozwalających ustalić charakter pokrewieństwa ze Stanisławem.

Fonenda Paweł I (von Ende), wym. jako mistrz 1608; **Fonenda Paweł II**, mistrz 1619, starszy 1624-25, 1628, 1630, 1637. Wydalony z cechu 1640; **Fonenda Paweł III**, syn i ucz. popr., czel. 1638, wym. do 1649; **Fonenda Stanisław**, syn Piotra, kupca pozn., wym. 1560-1620. Starszy cechu 1596, 1597, 1612 (Noż s. 241 nr 59-62, Dolcz s. 12 nr 58-61, WMP(w)).

FORST(H)ER: *Jakob Forster* **1563**, 480, s. 127; *Jacob forster brath nasz* **1564**, 481, s. 74; *Anthoni forster von Lyben* [możl. czes. Libeň] **1570**, 482, s. 50; *Jacob Forster z halle im Sachsen* [niem. Halle w Saksonii] **1602**, 482, s. 144; *Jacob Forszther* **1565**, 482, s. 5; *Pan Jacob Föhrster* **1684**, 478, s. 430.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: Forster 1656 Maz;

SNW: Forster 126, Po: 3.

2. Nazwisko genetycznie niemieckie o nie w pełni ustabilizowanej pisowni na gruncie polskim (warianty graficzne: *Forster*, *Forszther*, *Föhrster*).

◇ Forst(h)er : niem. n. *Forster*, *Förster* : śrwniem. *vorstære* 'leśniczy' (DFN 227).

SNmP nnot.

Złotnik **Jakub Forster** występuje w źródłach jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, wymieniany jest na liście mistrzów złotniczych z 1565 r. Antoni Forster był uczniem Jerzego Reichenau (wpis). Jakub Forster (II) z Halle był uczniem Marcina Stama, miał się uczyć 6 lat (wpis). Jakub Föhrster (III) był czeladnikiem.

Forther Jakob, wym. 1565 (Noż s. 241 nr 63, Dolcz s. 12 nr 62).

FOYTH: cf. FAITH

FRAN(C)Z: *francz goltsmid* **1503**, 480, s. 85; *ffranz goltsmid* **1507**, 480, s. 87; *ffrancz meyst* **1511**, 480, s. 57; *ffrancz goltsmid* **1517**, 480, s. 87.

1. **SSNO**: Franc(z) 1394; **AntrP**: Frącz(z) // Franc(z) (Frantze, Fronc) 1512, XVII, XVIII Młp, Wlkp, Maz, Śl, Krpłn;

SNW: Franc 915, Po: 52; Francz 2, Po: nnot.

2. Identyfikacje, mimo iż wystąpiły w obrębie wpisów prowadzonych w języku niemieckim, dokumentują wystąpienie pol. wariantów *Francz* zamiast niem. *Franz*.

◇ Fran(c)z : hipok. im. *Franciszek*, łac. *Franciscus* (te : germ. n. etn. *Frank* z przyr. - *iscus*), pierwotnie oznaczającego 'pochodzący z plemienia Franków' (NCh 42). Franc, Franz też : niem. n. os. *Franz(e)* (: im. *Franziskus* DFN 228).

Cf. **FRANC** **SNmP** I, 560 [materiał źródłowy nie poświadcza złotnika].

Frantz, złotnik przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, wymieniany głównie w formułach wpisu i wypisu uczniów. Poświadczony był w księdze dokumentującej jedno z najstarszych zapisów z początku XVI w.

FREDO, FREDA: *hłopca Wociecha Frede* **1636**, 482, s. 196; *Woczech Freda* **1642**, 482, s. 355; *hłopca Wociecha Fredy* **1642**, 478, s. 119; *Panu Bartholomeiowi Fredowi Młodemu Mystrowi* **1682**, 478, s. 411; *Pan Barthllomei Fredo* **1683**, 478, s. 413;

Bartłomi Fredo 1683, 478, s. 426; *Pana Bartolomeja Freda* 1684, 478, s. 429; *P. Bartholomi Fredo* 1684, 478, s. 434; *Pan Bartłomiej Fredo* 1684, 482, s. 235; *P. Bartolomeja Fredo* 1685, 478, s. 437; *P. Bartholomi Fredo* 1685, 478, s. 439; *P. Bartholomeja Fredę* 1685, 478, s. 445; *Bartłomi Fredo* 1685, 481, s. 49; *Bartłomi Fredo* 1686, 478, s. 449.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot, cf. Freda 1624 Wlkp;

SNW: Fredo 123, Po: nnot; Freda 460, Po: nnot.

2. Ta sama osoba identyfikowana jest dwojako: *Fredo*, *Fredowicz*. Co ciekawe, zanim uzyskała tytuł mistrza, posługiwała się nazwiskiem z sufiksem *-owicz* (prawdopodobnie pierwotnie patronimicznym, wyrażającym relację do ojca). Od roku, w którym po raz pierwszy Bartłomiej Fredowicz notuje się jako młodego mistrza, identyfikacja ma postać nazwiska *Fredo*. Złotnik najpewniej wrócił do formy nazwiska swojego ojca, porzucając strukturę patronimiczną.

◇ Fredo, Freda : niem. n. os. *Fredo*, *Freddo* (te : im. *Alfred* lub *Manfried*, możl. też : im. *Frederik* dniem. wariantu im. *Friedrich*) DVN, por n. *Frede* DFN 229. Postać *Freda* urobiona na gruncie pol. w drodze derywacji paradygmatycznej.

Cf. *FREDO* SNmP I, 565 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Cf. FREDOWICZ

Wojciech Fredo był uczniem Tobiasza Jasłowskiego, u którego uczył się 6 lat (wpis, wypis). W 1642 r. skończył termin i został czeladnikiem.

Bartłomiej Fredo został mistrzem w 1682 r. Rok później ożenił się z córką jednego z innych mistrzów złotniczych. W 1684 r. skarżono się na zachowanie złotnika (m.in. na nieobecność na zebraniach czy na pogrzebie mieszczanina Topirybki). Karany był również grzywną za używanie za niskiej próby srebra. Przyjmował uczniów na naukę rzemiosła, nadzorował wykonanie sztuki mistrzowskiej przez Jakuba Teppera. Podpisany pod uchwałami cechowymi obowiązującymi z 1601 i 1602 r. (w 1685 r.). Małżonka Łucja Fredowa (SNmP).

Fredo Bartłomiej, ucz. Jana Żelickiego, czel. 1678, mistrz 1683, pisarz 1685, wym. do r. 1696; **Fredo Wojciech**, ucz. Tobiasza Jasłowskiego, czel. 1642 (Noż s. 241 nr 65-66, Dolcz s. 12 nr 64-65).

FREDOWICZ: *chłopca na Imie bałłomi fredowicz* 1673, 482, s. 227; *Bartłomi fredowicz* 1678, 482, s. 372; *Panem Bartolomeem fredowiczem Towarzyszem Złotniczym* 1682, 478, s. 411.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot;

SNW: Fredowicz 9, Po: nnot.

2. Ta sama osoba identyfikowana jest dwojako: *Fredo*, *Fredowicz*. Patronimicum identyfikujące ucznia i czeladnika nie utrzymało się w funkcji nazwiska mistrza złotnictwa – po uzyskaniu tego tytułu złotnik posługiwał się nazwiskiem bez wykładnika derywacji antroponimicznej: *Fredo*.

◇ Fredowicz : n. os. *Fredo* (SNmP) + suf. *-owicz* (genetycznie patronimiczny).

Cf. FREDO

Cf. *FREDOWICZ* (w) SNmP I, 565.

Bartłomiej Fredowicz, uczeń Jana Zielickiego, miał się uczyć 7 lat (wpis, wypis). W 1682 r. przystąpił do wykonania tzw. sztuk mistrzowskich w warsztacie złotnika Jana Zielickiego. Identyfikacje z nazwiskiem *Fredowicz* odnoszą się najprawdopodobniej do Bartłomieja Fredy, który od 1682 r. notowany jest w źródłach jako mistrz złotnictwa.

FRELICH: *Matis frelich Sposnania* [z Poznania] **1545**, 480, s. 120; *Matis frelich sPosnania* **1551**, 481, s. 64; *Jakub frelich* **1555**, 481, s. 5; *panu mathisz frelichowi* (dat.) **1561**, 480, s. 121; *panu mathisz frelichowi* (dat.) **1562**, 480, s. 121; *Matis frelich* **1564**, 480, s. 122; *matisz frelicha* **1565**, 480, s. 122; *Maczieya Frelicha* **1565**, 481, s. 17; *Matisz frelich* **1565**, 481, s. 21; *Matisz frelich* **1565**, 482, s. 5; *matisz frelich* **1570**, 481, s. 15; *Mattis frelich* **1570**, 482, s. 47; *Matis frelich* **1570**, 482, s. 52; *Pana Matisa frelicha* **1570**, 482, s. 52; *Mathis Frelich* **1573**, 482, s. 52; *P. Mathisza Frelicha swagra swego* [Stanisława Langa, syna Tomasza Langa, złotnika z Krakowa] **1573**, 482, s. 52; *Mathis Fraelich* **1574**, 482, s. 52; *Panu Mathiszewi Frelichowi* **1574**, 482, s. 52; *Mathis Fraelich* **1575**, 482, s. 279; *Pan Macziy Frelich* **1575**, 482, s. 279; *P Jurga Frelych* **1615**, 482, s. 167; *Jakubem Frelichem* **1622**, 477, s. 223.

1. **SSNO**: Frelich 1485; **AntrP**: Frelich 1603, XVIII Wlkp, Śl, Krpłd;

SNW: Frelich 798, Po: 70.

2. Nazwisko zapisywano niekiedy z ligaturą *æ* (*Frælich*); zasadniczo nie wykazuje wariantowości zapisu, jest stabilne na gruncie polskim (poświadczane już w SSNO). Imię *Maciej*, rzadko zapisywane w takiej postaci (*Macziy*), występuje najczęściej w wariantach: *Matis*, *Matisz*, czasami z pisownią zdradzającą wpływ jęz. niemieckiego (*Mattis*, *Mathis*) oraz wlkp. cechami gwarowymi w końcówce fleksyjnej (*Mathiszewi*).

◇ Frelich : niem. n. os. *Frölich* : śrwniem. *vrælich* 'wesoły' (NG 59, DFN 223). Istnieje też żyd. aszkenaz. n. *Froehlich* : niem. *Frölich* (AmFN I, 607).

Cf. *FRELICH, FROELICH* SNmP I, 566 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Maciej Frelich, złotnik poznański, był uczniem Andrzeja Goździa, u którego uczył się 7 lat. W 1555 r. prawdopodobnie pracował jako czeladnik, wzmiankowany jest w opisie sporu, który miał z Piotrem Elmsteterem. Od 1561 r. występuje w księgach cechowych jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, poświadczony w formułach wpisów i wypisów. Jego nazwisko widnieje również na liście nazwisk złotników z 1565 r. zamieszczonej pod postanowieniami cechowymi.

Jerzy (Jurga) Frelych był poręczycielem we wpisie na naukę Hanusa Hebera, ucznia Nikła Kerstena.

Jakub Frelich był mieszczaninem wymienianym we wniosku Jędrzeja Hentza o możliwość wykonania sztuk mistrzowskich. W WMP(w) notowany jako kupiec, starszy bractwa kupieckiego w l. 1606-07, 1609.

Froelich Maciej, wym. 1563-78 przy ul. Wielkiej. Starszy cechu 1567/1569, zm. ok. 1593, w l. 1576 i 1578 wykonał dla Stefana Batorego flaszę podróżną i pierścienie (Noż s. 241 nr 67, Dolcz s. 13 nr 66, WMP(w)).

G

GALHAR: cf. GIEL(C)HAR

GALL(US) (lat.), **GAHL, GALEN**: *Pan Gallus 1573*, 482, s. 39; *Johan Fried Galen 1769*, 481, s. 59; *Johann Fried Gahl 1769*, 481, s. 83; *Johan Fried Gall 1769*, 481, s. 84; *H. Gall 1769*, 482, s. 400; *H Gall 1770*, 482, s. 402.

1. **SSNO**: Gall 1443, Gallus 1363; **AntrP**: Gall 1536, XVI: Młp, Śl, XVII: Młp, Śl, XVIII: Młp, Włkp; Gallus 1529, XVII, XVIII Młp, Włkp, Maz, Śl; Galen nnot; **SNW**: Gal 628, Po: 14; Gahl 15, Po: nnot; Gall 268, Po: 2; Gallus 311, Po: 18; Galus 2665, Po: 30.

2. Forma nazwiska nie w pełni ustabilizowana. Obok postaci zlatynizowanej *Gallus* poświadczono formę zniemczoną *Galen*. Najczęstszy wariant *Gal*, zanotowany w obrębie zapisów w jęz. niemieckim, przejawia cechy niemczenia pisowni, występuje z geminatą *-ll-* (*Gall*) lub z zaznaczeniem niemego *h* (*Gahl*). Imię *Fryderyk* zapisywane jest w postaci skrócenia imienia niem. *Friedrich*.

◇ Gall(us), Gahl, Galen : n. etn. *Gal*, łac. *Gallus*, niem. *Galle* 'Francuz' (NEtn 5); możl. też : im. *Gawel* (NCh 44, Mal 221). Forma *Galen* derywowana paradygmatycznie na gruncie niem.

Cf. *GAL(L)* SNmP II, 18 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Jan Fryderyk Gall, złotnik miejski, wymieniany w dokumentach jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła (m.in. Karola Kujtkę z Chełmna, Tomasa Schmidta). Gallus wymieniany w 1573 r. był mieszczaninem rękującym za ucznia Arnolda Franna z Gdańska, przystępującego do nauki rzemiosła. Opracowania historyków notują jeszcze dwóch innych przedstawicieli tego nazwiska, których w księgach cechu wyekscerpowanych na potrzeby rozprawy doktorskiej, nie poświadczono (Jan Bogumiła oraz Daniela, zob. Noż, WMP).

Gall Jan Bogumił, syn kupca Daniela Bogumiła, wym. 1784; *Gall Jan Fryderyk*, w cechu od r. 1764, wym. do 1774. Starszy 1776, 1769, 1773-74 (Noż s. 241 nr 68-69, Dolcz s. 13 nr 67-68).

Galle Daniel kupiec, złotnik, st. bractwa 1761, 1765 I, 1771, 1773-74, st. cechu 1765 II, 1768-69, 1773 WMP(w).

GAMBICKI: cf. GEMBICKI

GECKI: cf. GIECKI

GEMBICKI, GAMBICKI, GĘBICKI: *Merthin genbitzsky 1566*, 482, s. 271; *Marczyn Gambyczky 1582*, 482, s. 8; *Marczyn Gembyczky 1583*, 482, s. 75; *pana Marczyzna Gembyczyego 1583*, 482, s. 75; *pan Marczyn Gembyczky 1588*, 482, s. 296; *Marczyn Gembyczky 1589*, 482, s. 99; *pana Marczyzna Gembyczkiego 1589*, 482, s. 99; *Marczyn Gembyczky 1594*, 482, s. 304; *Jendrzey Gembyczky Murarzew Syn Spoznanya 1596*, 482, s. 119; *Panu Gębickiemu 1637*, 478, s. 51.

1. **SSNO**: Gębic(s)ki (Gambiczsky) 1392; **AntrP**: Gąbicki, Gębicki 1544, XVII, XVIII Młp, Włkp, Maz, Śl, Krpłd, Wrm; Gambicki nnot;

SNW: Gembicki 390, Po: 11; Gębicki 1438, Po: 5.

2. Pisownia nazwiska przejawia cechy niemczenia zapisu w obrębie notatki prowadzonej w jęz. niem. (*Genbitzsky*). W zapisach w jęz. polskim współistnieją warianty morfologiczne *Gambicki/Gembicki*, nazwisko stabilizuje się w formie

Gembicki. Dominuje asynchroniczny zapis nosowości *-em-*, jednokrotnie poświadczono zapis nosówki *ę* (*Gębickiemu*). Głoska *c* oddawana jest konsekwentnie z postaci dwuznaku *cz* (*Marczyn Gembyczky*).

◇ *Gembicki*, *Gambicki*, *Gębicki* : n. m. *Gębice*, pil., gm. Czarnków, łódz., gm. Ozorków (NOdm 47), z suf. *-ski*; możl. też : n. os. *Gębicz/Gembicz* (SNmP II, 48) z suf. modelowym *-ski*.

Cf. *GĘBICKI, GEMBICKI, GEMBICKI* SNmP II, 47 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Marcin Gembicki, złotnik poznański, był uczniem Marcina Skrzetuskiego. W 1566 r. został czeladnikiem, a od 1582 r. występował w księgach cechu już jako mistrz złotnictwa. Przyjmował uczniów na naukę rzemiosła, wymieniany był w formułach wpisu i wypisu chłopców. W księgach cechowych notowany był również w zapisach dotyczących typowego funkcjonowania cechu (np. na listach przydzielania określonych obowiązków).

Jędrzej Gembicki, syn murarza, był uczniem Wojciecha Darmopycha, miał się uczyć 7 lat (wpis). Brak kontekstów określających relację rodzinną między złotnikiem Marcinem a chłopcem Jędrzejem.

Gębicki (Gembicki) Marcin, ucz. Marcina Skrzetuskiego, czel. 1566, wym. do 1594 (Noż s. 241 nr 70, Dolcz s. 13 nr 69).

GĘBICKI Marcin (Lepszy s. 259 nr 34).

W 1581 r. w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* zanotowano nazwisko Gembicki, być może wpis dotyczy Marcina Gębickiego (*1581 Gembicki* BandK s. 208).

GENCZ, GENS, GENSZ, GENSCH: *Iurga genss spoznanya* [z Poznania] **1559**, 481, s. 68; *Iurga gencz brat nas* **1571**, 481, s. 78; *Jerge Gens, Endris Gensz* **1566**, 482, s. 17; *Jerge Gens* **1567**, 482, s. 28; *Jurgi Gencz* **1567**, 482, s. 272; *Jerge gensch* **1567**, 482, s. 272; *Jerge Gens* **1569**, 482, s. 43; *Jurga Gencz* **1569**, 482, s. 43; *Endris Gencz* **1569**, 482, s. 276; *renczy pan Endris gencz* **1573**, 482, s. 56; *Jan Gencz niebosczyka Jurgy Gencza szyn* **1583**, 482, s. 78; *Jan gencz* **1583**, 482, s. 291; *Jan Gencz Niebosczika Jurgi Gencza Sin brata naszego* **1589**, 482, s. 298.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot, cf. Gentz 1633 Śl;

SNW: Genc 104, Po: 12; Gens 54, Po: 13; Gensch 14, Po: nnot.

2. Nazwisko występuje w licznych wariantach graficznych: *Gencz, Gens, Genss, Gensz, Gensch*, z których ostatni przejawia cechy niemczenia pisowni. Imię *Jerzy* poświadczone wyłącznie w formie zniemczonej: *Jurga* bądź *Jerge*.

◇ *Gencz* i warianty : niem. n. *Gentsch, Gensch* (te : n. os. *Jentsch, Jensch*, pochodzące od im. *Johannes* Gott 285, 253, z substytucją *G-* za *J-* na gruncie niem lub : niem. gw. górnosaksońskie *Gensch* 'gąsior') DFN 243; niewykłoczne też : niem. n. *Genz, Gentz* (te : im. *Genderyk*, niem. *Gendrich* będące słowiańskim odpowiednikiem niem. *Heinrich* DFN 243, podstawa *Gend-* por. NG 62).

Cf. *GENC, GENCZ, GENTZ* SNmP II, 42 [materiał źródłowy nie poświadcza złotników].

Jurga (Jerzy) Gencz, złotnik poznański, był uczniem swojego szwagra, Konrada Widmana, u którego uczył się 5 lat, termin skończył w 1559. Od 1571 r. występował w księgach cechu jako mistrz szkolący

uczniów, poświadczony we wpisach na naukę rzemiosła i wypisach z niej. Jego siostrą była Konradowa Widmanowa. W 1589 r. wymieniany jako zmarły. Jego żoną była Katarzyna z.d. Kamyn – córka Benedykta Kamyna i zarazem wnuczka Piotra Gelchara (I) (EckhJ s. 208).

Jan Gencz był synem Jerzego, uczniem Stanisława Piechny, rzemiosła złotniczego uczył się 5 lat (wpis, wypis). W 1589 r. został czeladnikiem. Brak dalszych śladów, być może udał się na wędrowną.

Andrzej Gencz był mieszczaninem, m. in. wujem Jakuba Widmana, występował w roli poręczyciela uczniów w zapisach na naukę rzemiosła. W WMP(w) notowany jako kramarz, krojownik sukna, pełniący funkcję ławnika w l. 1577, 1580, starszego bractwa wyb. w l. 1575-1592.

Gensch Jan, syn Jerzego Genscha, uczeń Stanisława Piechno, czel. 1589; Gensch (Gens, Gentz) Jurga (Jerzy), wym. od 1566, zm. ok. 1589 (Noż s. 241 nr 75-76, Dolcz s. 13 nr 74-75).

GĘBICKI: cf. GEMBICKI

G(I)ECKI: *P. Jerzy Gieczki Towarzysz Złotniczy 1685*, 478, s. 444; *Pan Jerzy Giecki 1688*, 482, s. 240; *Pan Jerzy Giecki 1690*, 482, s. 242; *Jerzy Giecki 1691*, 481, s. 49; *Panu Jerzym Geckim 1694*, 482, s. 246; *nieboszczyka Pana Jerzego Gieckiego 1695*, 482, s. 383.

1. **SSNO:** G(i)ec(s)ki 1390; **AntrP:** nnot;

SNW: Gecki 2, Po: nnot.

2. Nazwisko ustabilizowane z nielicznymi przejawami wahania pisowni: głoska *c* oddana jest jako *cz* (*Gieczki*), jednostkowo poświadczono wariant bez zaznaczenia *i* po *G-* (*Gecki*). Imię *Jerzy* występuje wyłącznie w polskiej postaci.

◇ G(i)ecki : n. m. *Giecz* wś, pozn., gm. Dominowo (NOdm 47, NmPol III, 121) z suf. -*ski*; też : n. os. *Giec* (SNmP) z modelowym suf. -*ski* na wzór nazwisk odmiejskowych.

Cf. G(I)ECZ

Cf. *GIECKI, GIETZKI* SNmP II, 52 [materiał źródłowy poświadczają złotników Jerzego i Hilarego].

Jerzy Giecki, złotnik poznański, pochodzący z Elbląga (zob. SNmP), w 1685 r. poświadczony w księgach złotniczych jako czeladnik, któremu polecono pracować jeszcze 5 lat. W 1690 i 1691 r. wymieniany był już jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła (m.in. Karola Żelickiego, syna Jana Żelickiego). Prawdopodobnie tytuł mistrza uzyskał już w 1686 r. i wtedy też otrzymał obywatelstwo miejskie (zob. BandK). Podpisany był pod uchwałami cechowymi obowiązującymi od 1601 r. (podpis z datą 1691 r.). W 1695 r. wymieniany jako zmarły. Księgi cechowe nie poświadczają złotnika Hilarego, notowanego w spisie T. Nożyńskiego.

Giecki (Götzki) Hilary, Jerzy, syn Kazimierza G., w cechu jako czeladnik od 1720, mistrz 1725, wym. do r. 1726; Giecki Kazimierz, wym. 1707 jako zmarły. W cechu nie figuruje (Noż s. 242 nr 78 i 79, Dolcz s. 13 nr 77 i 78).

Giecki Jerzy złotnik, st. cechu 1691, dwudziesty mąż 1693 WMP(w).

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1686 r. (*1686 Giecki* BandK s. 226).

G(I)ECZ: *Jendrzej giecz spoznana [z Poznania] 1557*, 480, s. 180; *Jendrzej giecz 1558*, 480, s. 132; *Jendrzejewi Gieczewi 1563*, 481, s. 72; *chłopca ktoremy ymye Channs gecz 1570*, 482, s. 38.

1. **SSNO:** Gecz 1404; **AntrP:** Giec 1640 Wlkp;

SNW: Giecz 20, Po: mnot; Gecz 0; Gec 80, Po: 8.

2. Nazwisko w formie przypadku zależnego poświadcza wlkp cechę dial. polegającą na zachowaniu samogłoski przedniej po spółgłosce historycznie miękkiej (*Gieczewi* – dat.), głoska *i* oddawana jest dwojako: *i* oraz *y* (*Gyec*, *Giec*) bądź pomijana w nagłosie (*Gecz*).

◇ G(i)ecz : hipok. im. *Goczalek* (NCh 48, Mal 227) lub : starotestamentowego im. *Gedeon* (BrezNPom I, 150); możl. też : n. m. *Giecz* (NOdm 47).

Cf. *GEC(Z)*, *GIEC(Z)*, *G(I)ETZ*, *GÖTZ* SNmP II, 38 [materiał źródłowy nie poświadcza złotnika notowanego w spisie T. Nożyńskiego].

Jędrzej (I) był uczniem Jakuba Nietrzeby, miał się uczyć 5 lat (wpis). Jędrzej (II) był uczniem Szymona Czudnika, uczył się 4 lata (wpis, wypis). Hans był uczniem Mikołaja Hernego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

Goetz (Giec) Józef z Hubertsburga w Saksonii, 1776 przyjął jako mistrz obywatelstwo pozn., starszy cechu 1777-81, wym. do r. 1785, wykonał pómisek ze zbiorów Muzeum Sztuk Użytkowych, wotum w Łopiennie, stosował sygnaturę „Igö” (Noż s. 242 nr 87, Dolcz s. 14 nr 86).

GE CZ Jerzy (Georg) (Lepszy s. 259 nr 35, WMP(w)).

Brak poświadczeń nazwiska *Józef Giec* w księgach cechu złotniczego. Nazwisko poświadczone w aktach miejskich (*Acta Consularia APP*, Noż), zanotowane w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego w 1776 (1776 Giec BandK s. 237)*.

GEL(C)HAR, GIEL(C)HAR, G(I)EL(L)OR, G(I)ELHOR, G(I)ELLAR, G(I)ELHORN: *petr gerhar 1492*, 480, s. 20; *peter gelhar 1494*, 480, s. 28; *peter gelhar 1495*, 480, s. 4; *peter gelhar 1499*, 480, s. 7; *peter Gelhor 1501*, 480, s. 52; *petr gelhor 1503*, 480, s. 68; *pet gelhor 1507*, 480, s. 73; *G pet goldsmidt 1509*, 480, s. 49; *pet gelhor 1510*, 480, s. 49; *master petter gelhar 1518*, 480, s. 96; *pan marcin gelhar 1544*, 480, s. 134; *marcina gelhara 1545*, 481, s. 64; *panu Marczinowy gielharowy* (dat.) *1550*, 480, s. 134; *Imp Marcin gelhar 1550*, 481, s. 6; *pana marczina gelhara 1555*, 481, s. 65; *panu marczinowi galharowi* (dat.) *1558*, 480, s. 135; *pan Marcin Gelhar brat nas (...)* *Jurga Gelhar jego wlaszni sin 1559*, 482, s. 54; *pan marczin gelhar 1561*, 481, s. 70; *Pan marczin Gielhar 1565*, 481, s. 21; *pan Marcin Gelhar (...)* *syn jego Jerzy Gelhar 1565*, 481, s. 78; *Merthin Gelhar 1565*, 482, s. 4; *Gelhorn Jurga 1571*, 482, s. 5; *niebosczikowi gelharowi 1572*, 482, s. 33; *P. Jurga Gielhorn 1574*, 481, s. 34; *p. Jurga Gielhorn 1575*, 481, s. 25; *Panu Jordze Gielhornowy* (dat.) *1575*, 482, s. 62; *Jurga Gielhar 1578*, 482, s. 281; *Jurga Gyelhar, pana Jurgy Gyelchara 1579*, 482, s. 69; *Jurga Gyelchar 1580*, 482, s. 284; *Jurga Gyelchar 1581*, 482, s. 7; *Jurga Gyelhar 1582*, 482, s. 8; *pana Jurgy Gielchara 1582*, 482, s. 79; *Jurga Gielhar 1585*, 482, s. 89; *pana Jurgy Gielhara 1585*, 482, s. 89; *panu Giellarowy* (dat.) *1585*, 482, s. 89; *Gurga Gielhar 1586*, 482, s. 294; *Jurga Gielhar 1587*, 482, s. 86; *pana Jurgy Gielhara 1587*, 482, s. 86; *pan Jurga Gielhar 1587*, 482, s. 295; *Jurga Gielhar, pana Jurgy Gielhara 1588*, 482, s. 90; *Jurga Gelhar, pana Jurgy Gielhara 1591*, 482, s. 100; *Jurga Gielhar, pana Jurgy Gielhara 1593*, 482, s. 106; *pyotr Gielhar spoznanya Rodym (...)* *pana Jurgy Gielhara Oycza Szwego 1593*, 482, s. 107; *Jurga Gielhar 1593*, 482, s. 302; *Jurga Gielhor 1595*, 482, s. 306; *Jurga Gielhar 1597*, 482, s. 119; *p Jurgy*

Gielhara **1597**, 482, s. 119; *panowye starszy Jurga Gielhar, Stanyslaw Fonenda* **1598**, 481, s. 32; *pana Jurgy Gielhara* **1598**, 482, s. 119; *Piotr Gielhar Syn iego* [Jurgi Gielhara] **1598**, 482, s. 309; *Jurga Gielchar* **1599**, 482, s. 127; *Jurga Gielhar* **1601**, 481, s. 40; *Piotr Gielor* **1601**, 481, s. 40; *Jurga Gielchar* **1601**, 482, s. 314; *JURGA GIELCHAR* **1603**, 482, s. 318; *uczciwy Pan JURGA GELCHAR Brat nasz* **1604**, 482, s. 320; *Pana Jurgi Gelchara* **1605**, 477, s. 2; *P: Jurga Gelchar Starszy Stołowi* **1605**, 477, s. 5; *Pana Gelchara* **1606**, 477, s. 11; *P Piotr Gelchar* **1606**, 477, s. 12; *JURGA GELchar* **1606**, 482, s. 142; *Pana Jurgi Gelchara* **1606**, 482, s. 142; *P. Jurga Gelhar* **1608**, 477, s. 21; *Jurga Gelchar* **1608**, 477, s. 32; *Piotr Gelchar, Pana Piotra Gelchara* **1608**, 482, s. 150; *Pan Piotr Gelchar, Piotrowi Gelcharowi* **1609**, 477, s. 42; *Jurga Gelchar* **1609**, 477, s. 45; *Piotr Gielor* **1610**, 482, s. 154; *Pana Piotra Gielora* **1610**, 482, s. 154; *Uczciwy Pan Jurga Gielhor* **1610**, 482, s. 332; *Piotr Gellor* **1611**, 477, s. 70; *Piotr Gielor* **1612**, 477, s. 87; *Piotr Gielor* **1613**, 477, s. 88; *Piotr Giellor* **1613**, 482, s. 159; *Piotr Gielor* **1613**, 482, s. 336; *Piotr Giellor* **1614**, 477, s. 97; *Piotr Gielor* **1614**, 477, s. 98; *pana Piotra Gielora* **1614**, 482, s. 163; *P Piotr Giellor* **1615**, 477, s. 108; *Marcyn Giellor* **1615**, 477, s. 108; *Pana marcina Gielora* **1615**, 477, s. 119; *Jurga Gelor* **1615**, 477, s. 122; *Piotr Gielor* **1616**, 477, s. 129; *Piotr Giellohr* **1616**, 482, s. 171; *Piotr Gielor* **1617**, 477, s. 151; *Piotr Gielor* **1618**, 477, s. 155; *P. Piotr gielchar* **1619**, 477, s. 170; *Piotr Gielor* **1619**, 482, s. 341; *Pan Marcyn Gielor* **1620**, 477, s. 191; *Piotr Gielor* **1620**, 477, s. 201; *Piotr Gielor* **1621**, 477, s. 209; *Panem Marcinem Gelarem* **1622**, 477, s. 223; *Pyot Gielor* **1623**, 482, s. 181; *Jurga Gerlar* **1624**, 477, s. 246; *Piotr Gielor* **1624**, 477, s. 248; *P Piotr Gellar* **1626**, 477, s. 258; *Piotr Gellar* **1627**, 477, s. 277; *P. piotr Gellar* **1628**, 477, s. 291; *Piotra Gellora* **1628**, 477, s. 299; *Za pana piotra Gellora* **1629**, 477, s. 311; *Piotr Gellar* **1629**, 477, s. 304; *Piotr Gellar* **1633**, 477, s. 355; *P. Piotra Gellera* **1634**, 478, s. 12.

1. **SSNO**: Gelhar 1312, Gelar 9, Po: nnot; Gelhor 1311; **AntrP**: nnot;

SNW: Gelhar 1, Po: nnot; Geler 44, Po: nnot; Geller 171, Po: 1; Gellor 0; Gielar 120, Po: nnot.

2. Postać i pisownia nazwiska jest niestabilna, w dużym stopniu wariantywna: *Gelhar, Gielhar, Gelchar, Gielchar, Gelhor, Gelhorn, Gielhor, Gielhorn, Gielor, Giellor, Gellar*. W okresie niemal stu pięćdziesięciu lat, w których żyły i działały cztery pokolenia nosicieli nazwiska widać pewną dążność do stabilizacji ostatecznej formy nazwiska – o ile pisownia jest chwiejna, o tyle cała postać nazwiska przechodzi od form z śródgłosowym *-h/-ch-* (*Gelhar, Gelchar, Gielhar, Gielchar*) dominujących w identyfikacjach dwóch starszych pokoleń do form bez tej głoski (*Gielor, Giellor, Gellor, Gellar*) typowych dla młodszych pokoleń. Okresem najintensywniejszej wariantywności nazwiska jest czas aktywności zawodowej Jerzego Gielhara identyfikowanego siedmioma różnymi formami. Spośród wszystkich poświadczeń nazwiska najczęstszymi wariantami graficznymi były formy: *Gelhar* (i *Gelchar*), *Gielhar* (i *Gielchar*) oraz *Gielor*. Niekonsekwentna jest pisownia liter *h/ch*: *Jurga Gelhar/Jurga Gelchar*.

◇ Gel(c)har, Giel(h)har, G(i)el(l)or i warianty : niem. podst. *Gelhār* (por. śrwniem *gēl* 'żółty' i *hār* 'włos') lub złoż. przezwiskowe *Gelhorn* (: śrwniem. *gēl* 'żółty' albo 'głośny' i *horn* 'róg, wierzchołek, róg myśliwski') NG 65, 86, 108.

Cf. *GELHOR* SNmP II, 40 [materiał źródłowy poświadcza złotników Piotra, Marcina, Jerzego, Piotra (II)].

Złotnik **Piotr Gelhar (Gelhor) (I)**, określany też jako *Pet Goldsmidt*, był najstarszym przedstawicielem wielopokoleniowej rodziny złotników. W księgach złotników wymieniany jest w latach 1492-1518 jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła. Pełnił funkcje w radzie i w ławie miejskiej (zob. WMP(w)).

Marcin Gelhar (Gielhar) (I), syn Piotra, występuje w księgach od 1544 r. jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła złotniczego, poświadczony w formułach wpisów i wypisów. Notowany jest także na listach składek, jego nazwisko widnieje na liście nazwisk złotników pod ustaleniami cechowymi z 1565 r. W 1572 r. wymieniany jako zmarły. Jego zięciem był Benedykt Kamyn (EckhJ s. 208).

Jurga (Jerzy) Gielhar (Gelhar, Gelchar, Gielchar, Gielhor, Gelhorn, Gielhorn) był synem i uczniem złotnika Marcina Gelhara, termin u swojego ojca rozpoczął w 1559 roku, w roku 1565 po pięcioletniej nauce został czeladnikiem. W 1574 r. przystąpił do wykonania sztuk mistrzowskich. Jako mistrz złotniczy przyjmował wielu uczniów na naukę rzemiosła, licznie poświadczony we wpisach i wypisach chłopców, także w rozmaitych zapisach dotyczących funkcjonowania cechu (w skargach na innych złotników, na listach przydzielania obowiązków członkom cechu itp.). Podpisany pod zezwoleniem brackim z 1601 r. Pełnił funkcję starszego cechowego, rozstrzygał w sprawach spornych. Wymieniany do 1615 r.

Piotr Gelchar (Gielhar, Gielor, Giellor, Gellor, Gellar, Geller) (II) był synem i uczniem Jerzego Gielhara, u którego rozpoczął termin w 1593 r., uczył się 5 lat, w 1598 r. został czeladnikiem. Podpisany pod zezwoleniem brackim z 1601 r. Wymieniany na listach obecności na zebraniach (często jako nieobecny), listach wydatków cechowych. Przyjmował uczniów na naukę rzemiosła, poświadczony w bardzo licznych formułach wpisów i wypisów. Pełnił funkcję pisarza cechowego. Wymieniany do 1634 r.

Marcin Gielor (Giellor, Gelar) (II) wymieniany kilkakrotnie w latach 1615-1622. Występował m.in. jako poręczyciel we wnioskach czeladników o możliwość wykonania sztuk mistrzowskich (Jana Tylla, Jędrzeja Hentza). Nie był złotnikiem. W WMP(w) notowany jest jako kuśnierz, wielokrotnie wybierany na ławnika – w l. 1614, 1617, 1622, rajcę – w l. 1615, 1619, 1621, 1625, 1639, a także st. cechu – w l. 1616, 1618, 1620, 1623-24.

W 1521 r. zanotowano ucznia o nazwisku *Jorgey Gerlehr* (zob. Aneks), zapisanego na naukę rzemiosła do złotnika Andrzeja (wpis). Być może była to osoba z rodziny Gelharów, jednak brak kontekstów i dalszych śladów uniemożliwia sformułowanie pewnych stwierdzeń. Identyfikacji nie należy łączyć ze złotnikiem Jerzym Gelharem, który przystąpił do nauki rzemiosła ponad 30 lat później w warsztacie swojego ojca Marcina.

Gelhor (Gielor, Gelar) Jurga (Jerzy), syn i ucz. Marcina Gelhara, czel. 1565, wym. przy ul. Wielkiej do r. 1610, starszy cechu 1579-80, 1584-86, 1592-95, 1597, 1600-1602, 1605-1606, posługiwał się sygnaturą „GAL” w prostokącie. Gelhor Marcin, syn Piotra (I), wym. od r. 1550, zm. 1572, starszy cechu 1553, 1555-56, rajca 1558. Gelhor Piotr I, wym. 1495-1534 przy Rynku, starszy cechu 1499, 1502-1503, ławnik 1504, 1506-14, 1516-18, 1520, 1527, 1529, rajca 1519, 1522-25, 1527, 1530-31, 1534; wykonał w 1507 relikwiarz na rękę św. Wojciecha, zamówiony przez augustianów w Trzemesznie, zaginiony podczas II wojny światowej, zachowany w kopii galwanoplastycznej w Muzeum Sztuk Użytkowych w Poznaniu; przypisuje mu się również relikwiarz św. Sabiny z 1510 z Katedry poznańskiej i kielich z kościoła św. Jana Jerozlimskiego z 1518; wzmiankowany również jako szafarz majątku miejskiego, założyciel słynnego rodu Gelhorów-Kamieniów trudniących się złotnictwem przez

4 pokolenia. **Gelhor Piotr II**, syn i ucz. Jerzego Gelhora, czel. 1598, wym. do r. 1633 (Noż s. 241 nr 71-74, Dolcz s. 13 nr 70-73, WMP(w), WSB).

GELHOR Piotr (Lepszy s. 259 nr 36)

GLAS(S)ER, GLAZER: *Ian Glazer S Posnania* **1552**, 481, s. 65; *pana Jana gliazera* (gen.) **1564**, 480, s. 192; *Hansz Gliazer* **1565**, 481, s. 21; *Jans glasser* **1565**, 482, s. 5; *Der Erber Jans glasser* **1567**, 482, s. 272; *Erber Jans Glasser* **1568**, 482, s. 29; *ian gliazer* **1569**, 482, s. 31; *Hans Glazer* **1569**, 482, s. 31; *slawnego Pana jana Glazera* **1569**, 482, s. 51; *Jan Glaser* **1570**, 482, s. 51; *Pana Jana Glazera* **1570**, 482, s. 51; *Pan Ian Gliazer Brath Nasz zwielkiey Milosci* **1574**, 481, s. 35; *pan Jan Glazer* **1575**, 481, s. 81; *Ian Gliazer* **1575**, 482, s. 34; *Pana Jana Gliazera* **1575**, 482, s. 34; *Glaser* **1576**, 482, s. 34; *Pana Jana Glazera* **1576**, 482, s. 34; *Jan Glasser* **1576**, 482, s. 64; *Janowy Glaszerowy* (dat.) **1576**, 482, s. 64; *pan Jan Glaser* **1576**, 482, s. 282; *pan Jan Glazer* **1583**, 482, s. 289; *Jan Glaser* **1584**, 482, s. 293; *Jan Glazer* **1595**, 482, s. 115; *pana Jana Glasera* **1595**, 482, s. 115; *Jan Glaser* **1601**, 481, s. 40.

1. **SSNO:** Glaser 1388, Glazer 1403; **AntrP:** Glazer 1505, XVIII Młp, Maz;

SNW: Glaser 186, Po: 7; Glasser 15, Po: nnot; Glazer 878, Po: 9.

2. Nazwisko posiada warianty graficzno-fonetyczne: *Glaser, Glazer, Glaszer, Gliazer*. Formy z geminatą -ss- typowe są dla zapisów cechowych sporządzonych w języku niemieckim.

◇ Glas(s)er, Glazer : niem. n. os. *Glaser, Gläser* (: śrwniem. *glas* 'szkło' Lex, *glasære* 'wytapiacz szkła, rzemieślnik wykonujący przedmioty ze szkła' Brech, 'handlarz szkłem' Bahlow) NG 71. Istnieje też żyd. aszkenaz. n. *Glazer* (: niem. Glaser) AmFM II, 51.

Cf. *GLASER, GLAZER* SNmP II, 61 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Jan Glazer, złotnik poznański, był uczniem Andrzeja Goździa, u którego uczył się pięć lat, termin skończył w 1552 r. Od 1564 r. notowany jest w źródłach jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, dalej licznie poświadczony w tej roli. Jego nazwisko widnieje pod uchwałami cechowymi z 1565 r. W 1574 roku wykonał „fendlię kosztowną” na pamiątkę dla króla Henryka Walezego. Podpisał się pod zezwoleniem brackim z 1601 r.

Glaser Jan, ucz. Andrzeja Gozdzia, wym. 1565-1601, w 1670 wykonał nalewkę z misą dla Henryka Walezego, w 1580 zlecono mu zakup sreber dla króla Stefana Batorego, wykonał okucia rzędu końskiego z siodłem o wartości 2 tys. talarów (Noż s. 241 nr 80, Dolcz s. 14 nr 79).

GLASER Jan (lub Glezer) (Lepszy s. 259 nr 38)

GLIMMICH: *Johann Benjamin Glimich* **1769**, 481, s. 83; *Carl Gottlieb Glimmich* **1769**, 482, s. 400; *H Glimmich* **1772**, 481, s. 60; *Jungen Christian Gottlob Glimich, Johann Gottlieb Glimich* **1775**, 482, s. 403.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** nnot;

SNW: nnot.

2. Poświadczenia przedstawicieli rodziny znajdują się w obrębie późnych zapisów prowadzonych wyłącznie w jęz. niemieckim, imiona występują w postaci niemieckiej. Pisownia nazwiska niekiedy przejawia cechy uproszczeń geminaty -mm- (*Glimich*).

◇ Glimmich : niem. podst. *Glim-* (: śrwniem. *glimmen* 'świecić, błyszczeć' Lex, NG 71) lub niem. n. os. *Gleim* (: śrwniem. *glīme, gleim* 'robaczek świętojański'), może też : n. os. *Gleima* w Turynii DFN 249.

SNmP nnot.

Złotnicy miejscy poświadczeni w późniejszych zapisach cechowych z drugiej połowy XVIII wieku, sporządzonych w jęz. niem. **Karol Gottlieb** był synem złotnika Jana Beniamina. **Krystian Gottlieb** był synem Jana Gottlieba.

Glimmich Jan Beniamin, wym. 1765-76; *Glimmich Jan Gottlieb*, wym. 1769 jako zmarły; *Glimmich Karol Gottlieb*, syn popr. [Jana Gottlieba], czel. 1769 (Noż s. 242, nr 81-81, Dolcz s. 14, nr 80-82).

GŁOWI(E)ŃSKI // GŁOWINSKI // GŁOWIŃSKI: *Pan Jan Głowinski 1633*, 478, s. 1; *Panu Janowi Głowinskiemu 1633*, 478, s. 6; *P. Jan Głowiński 1634*, 478, s. 12; *Pana Jana Głowinskiego 1634*, 478, s. 9; *Jan Głowinsky 1634*, 482, s. 193; *Panu Janowi Głowinskiemu 1634*, 478, s. 13.

1. **SSNO**: Głowiński (Głowinsky) 1470; **AntrP**: Głowiński 1598, XVII, XVIII Młp, Włkp;

SNW: Głowiński 2029, Po: 107; Głowieński 15, Po: nnot; Głowinski 17, Po: 6; Głowiński 2, Po: nnot.

2. W pisowni nazwiska nie zaznacza się miękkości głoski *-ń-* w sufiksie *-iński*. Właściwość ta przyczyniła się do istnienia współcześnie dwóch wariantów graficznych – odrębnych nazwisk: *Głowiński* i *Głowinski* (SNW). Niekonsekwentnie oddawano pisownię liter *l, ł*, co w konsekwencji również spowodowało istnienie współcześnie odrębnego nazwiska *Głowiński* (SNW). Ta sama osoba identyfikowana jest dwojako: *Głowik, Głowiński*.

◇ Głowi(e)ński : n. m. *Głowin*, dawn. *Głowino*, wś, tor., NmPol III, 174, z suf. *-ski*; też : n. os. *Głowa* (SSNO, AntrP, SNmP) z modelowym suf. *-iński*.

Cf. GŁOWIK

Cf. **GŁOWIŃSKI** SNmP I, 71 [materiał źródłowy nie poświadcza identyfikacji złotnika za pomocą nazwiska Głowiński].

Jan Głowiński (Jan Głowik) był złotnikiem miejskim, przyjmującym uczniów na naukę rzemiosła, wymienianym w opisie spraw takich jak: użycie nieodpowiedniej próby srebra, niewłaściwe zachowanie podczas nabożeństwa, nałożenie kary na jednego z jego czeladników. T. Nożyński wiąże nazwisko *Głowiński* z Janem Głowikiem (Noż s. 242 nr 84).

GŁOWIK // GŁOWIK: *pana Jana glowika 1631*, 477, s. 327; *pan Jan Głowik 1631*, 477, s. 329; *Z panem Janem Glowikiem 1631*, 477, s. 335; *Jan Głowik 1632*, 477, s. 347; *P Jan Głowik 1632*, 482, s. 192; *Pana Jana Głowika 1632*, 482, s. 192; *Jan Głowik 1633*, 477, s. 355; *Pan Jan Głowik 1633*, 477, s. 355; *P. Starszy stolowy Jan Głowik 1635*, 478, s. 26; *Jan Głowik 1636*, 478, s. 30; *Pan Jan Głowik 1636*, 482, s. 352; *Pan Jan Głowik 1637*, 478, s. 51; *Pana Jana Głowika na ten czas Pana Starszego 1637*, 478, s. 51, 58; *Pan Jan Głowik 1639*, 482, s. 200; *Pana Jana Głowika 1640*, 478, s. 90; *Pan Jan Głowik 1640*, 478, s. 91; *Pan Jan Głowik 1640*, 482, s. 354;

Panu Janowy Głowikowy (dat.) **1641**, 478, s. 101; *Pana Jana Głowika* **1641**, 478, s. 108; *Pan Jan Głowik* **1641**, 478, s. 110; *Pana Jana głowika* **1642**, 478, s. 119; *Pan Jan Głowik* **1643**, 478, s. 138; *Pana Jana Głowika* **1644**, 478, s. 148; *Panu Starszemu Panu Janowy Głowikowy* (dat.) **1644**, 478, s. 151; *Pan Starszy Pan Jan Głowik* **1644**, 478, s. 158; *Panu Janie Głowiku* (loc.) **1644**, 478, s. 164; *panem Janem Glowikiem* **1645**, 478, s. 174; *Pana Jana Głowika* **1645**, 478, s. 175; *P. Jana Głowy*. **1646**, 478, s. 183; *Pan Jqn Głowik* **1646**, 482, s. 359; *P. Jana Głowika* **1647**, 478, s. 189; *P. Jan Głowik* **1647**, 478, s. 194; *P. Jana Głowika* **1648**, 478, s. 206; *P. Jan Głowik* **1648**, 478, s. 213; *P. Jana Głowika* **1649**, 478, s. 216; *P. Jan Głowik* **1649**, 478, s. 218; *P. Jana Głowika* **1650**, 478, s. 227; *Pan Jan Głowik* **1650**, 478, s. 232; *Pana Jana Głowika* **1652**, 478, s. 260; *Jan głowik* **1653**, 478, s. 271; *Pan Jan Głowik* **1654**, 478, s. 277; *P. Głowiku* (loc.) **1659**, 478, s. 298.

1. **SNNO**: nnot; **AntrP**: 1562-1565, XVIII Włkp, Śl;

SNW: Głowik 324, Po: 4; Głowik 14, Po: nnot.

2. Postać polskiego nazwiska jest zasadniczo stabilna, wykazuje jednak typową w antropimii wieku XVII chwiejność pisowni lietr *l/l* oraz *i/y*: *Głowik/Głowik*, *Głowik/Głowik*, *Głowik/Głowik*. Wariant z *l* (*Głowik*) wyraźnie przeważa liczebnie wariant z *l* (*Głowik*), podobnie w pisowni sufiksu nazwiska dominuje realizacja *-ik*. Mistrz identyfikowany jest dwojako, niekiedy za pomocą nazwiska z suf. *-iński* (*Głowiński* – por. hasło **GŁOWIŃSKI**, suf. pełni funkcję strukturalną). Jednokrotnie poświadczono nietypową skrótową pisownię: *Głowy*.

◇ Głowik : n. os. *Głowa* (**SSNO**, **AntrP**, **SNmP**), z suf. *-ik*.

Cf. GŁOWIŃSKI

Cf. **GŁOWIK**, **GŁOWIK** **SNmP** II, 71 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Jan Głowik, złotnik miejski, w 1631 r. wykonał sztuki mistrzowskie (kubek, pierścione i tzw. zygiel tj. pieczęć) i dokonał opłaty za mistrzostwo. Wymieniany jest w licznych zapisach dotyczących typowego funkcjonowania cechu (np. wyborach władz cechowych, na listach przydzielania obowiązków, listach obecności na posiedzeniach kwartalnych itp.). Był szanowanym starszym cechu, wchodził też w konflikty z innymi złotnikami (np. Stanisławem Szwarcem). W jego domu odbywały się kolacje wydawane przez młodych mistrzów (m.in. Jana Jerzykowicza). Nadzorował wykonanie sztuk mistrzowskich. Już od 1632 roku przyjmował uczniów na naukę rzemiosła, jednak w księgach nie był często poświadczany w tej roli. Zatrudniał czeladników. Złotnik był przybyszem spoza miasta, pochodził z Chodzieży (zob. **SNmP**). Został wpisany do ksiąg przyjęć do prawa miejskiego w roku, w którym uzyskał tytuł mistrza. Brak poświadczeń wskazujących na to, aby odbył termin i praktykę czeladniczą w Poznaniu. Małżonka Katarzyna Głowikowa (**SNmP**).

Głowik Jan, mistrz 1631, starszy cechu 1636, 1640-43, rajca 1646, 1649, prowizor wodociągów 1649. Od r. 1648 nie pracował, miał dom na ul. Wielkiej, jest autorem sukienki Matki Boskiej Różańcowej w kościele poddominikańskim (jezuickim) w Poznaniu, stosował sygnaturę „GI” w monogramie (Noż s. 242 nr 84, Dolcz s. 13 nr 83, **WMP(w)**).

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1631 r. (**1631 Głowik** **BandK** s. 218).

GOZDŹ // GÓZDŹ // GOZDZ, GOŚĆ // GOSZCZ: **ANDRIS GOSCI** **1545**, 480, s. 120; *Pana Adrisa Gosdzia* (gen.) **1545**, 480, s. 120; *pana andrissa gosdzija* **1546**, 481, s. 64; *Pana Andrisza Gosdzia* **1547**, 480, s. 120; *andres Goszcz golthshmith* **1549**,

481, s. 64; *pan Andris Gosczy* (nom.) **1550**, 481, s. 6; *Pana Andrissa Gosdzia* **1551**, 480, s. 120; *Andrissa Gosdzja* **1551**, 481, s. 64; *pana Andrissa Gosdzja* **1552**, 481, s. 65.

1. **SSNO**: Goszcz, Gość, Goźdź (Goszcz) 1374, (Goszcz) 1449; **AntrP**: Goźdź, Gozdz 1504, XVIII Młp, Włkp, Maz; Goszcz 1564, XVII Młp, Włkp, Maz;

SNW: Goźdź 82, Po: 14; Góźdź 2486, Po: 81; Gozdz 26, Po: 0; Gość 105, Po: nnot; Goszcz 496, Po: 23.

2. Postać graficzno-fonetyczna jest niestabilna z powodu chwiejności pisowni głosek *ź, dź, ś, ć, sz, cz* oraz niestabilnego sposobu zaznaczania ich miękkości: *GOSCI, Goszcz, gosdzija, Gosdzia, Gosdzja, Gosdzja*. Brak stabilizacji pisowni pozwala zinterpretować kilka wariantów nazwiska: *Goźdź, Gozdz, Gość, Goszcz*. Nie można również wykluczyć wariantu z literą *ó* (*Góźdź*), który współcześnie jest dominującym liczebnie nazwiskiem (zob. SNW). Imię występuje wyłącznie w formie zniemczonej *Andris*, rzadziej *Andres* (też w zapisach w języku pol.), niekiedy z pisownią mogącą sugerować szumiącą wymowę spółgłoski wygłosowej *-sz*: *Andrisz, Andriss*.

◇ *Goźdź* : ap. *goźdź* 'gwóźdź' SXVI, stpol. *goźdź* też 'las Sstp, NAp 82. Przy lekcji *Gość* : ap. *gość* Sstp, NAp 81.

Cf. *GOŹDŹ* SNmP II, 98 [materiał poświadczający złotnika].

Andrzej Goźdź, złotnik poświadczony we wpisach uczniów na naukę rzemiosła – wyszkolił takich znanych złotników jak: Macieja Frelicha, Jana Glazera, Erazma Kamyna). Jego żoną była Urszula z.d. Kamyn – córka znanego złotnika Benedykta Kamyna i zarazem wnuczka Piotra Gelchara (I). Miał córkę Katarzynę, którą wydał za mąż za złotnika Jana Klizę (EckhJ s. 208).

Gozdz Andrzej z Poznania, syn Jakuba G. mielcarza, zięć Benedykta Kamyna, starszy 1549 i 1551, zmarł ok. 1554, w 1548 król Zygmunt August zlecił mu zakup sreber (Noż s. 242 nr 88, Dolcz s. 14 nr 87); *Andrzej Goźdź, złotnik-artysta, urodzony w Poznaniu, syn Jakuba, żonaty z Urszulą, córką Benedykta Kamienia, st. cechu 1549, 1551* (WSB 224).

GOŹDŹ Andrzej (Lepszy s. 259 nr 40)

Goźdź Andrzej złotnik, st. cechu 1549, 1551 WMP(w).

GREG(ER): *Greg goltsmeths* **1500**, 480, s. 24; *greger goltsmit* **1511**, 480, s. 58.

1. **SSNO**: Greger 1454; **AntrP**: (Greger) 1612, Młp, Śl;

SNW: Greger 216, Po: nnot; Greg 1, Po: nnot.

2. Protonazwisko złotnika wystąpiło w dwóch zniem. wariantach: formie skróconej *Greg* oraz formie z suf. *-er*: *Greger*.

◇ *Greger* : niem. n. os. *Greger, Gregier* (ta : im. łac. *Gregorius*, w jęz. greckim oznaczało 'gorliwy, czuwający', pol. *Grzegorz*) NCh 49, Mal 228.

Cf. *GREGER* SNmP II, 113 [materiał źródłowy nie poświadczający złotnika Gregera].

Greger, złotnik miejski, poświadczony w kilku z najstarszych zapisów w księgach cechowych jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła.

Greger Goltsmyd, wym. 1501 (Noż s. 242 nr 89, Dolcz s. 88 nr 15).

GRZEGORZ (*Greger*) (Lepszy s. 159 nr 41)

GULCZEWICZ, GULCZOWICZ: *P. Janowi Gulczowic* **1659**, 478, s. 296; *Pan Jan Gulczewic* **1659**, 478, s. 297; *P. Jan Gulczowic, Panu Janowi Gulczewicowi* **1659**, 478, s. 300; *Pan Jan Gulczewic* **1660**, 478, s. 301; *P. Jan Gulczewic* **1661**, 178, s. 305; *Pan Panu Janewi Gulczewiczewi* **1662**, 478, s. 309; *Pan Jan Gulczewic* **1662**, 482, s. 220; *Pan Jan Gulczewic* **1663**, 478, s. 311, 317; *Panem Janem Gulczewiczem Złotnikiem y Mieszczaninem Poznanskjm* **1663**, 478, s. 311; *Panu Janowi Gulczewicowi* **1663**, 478, s. 314; *Jan Gulczewicz* **1663**, 481, s. 48; *pan gulczewicz* **1664**, 478, s. 324; *Pana Jana gulczewica* **1664**, 478, s. 324; *Panu Janowy Gultsewicy* (dat. masc.) **1664**, 478, s. 326; *Pana Jana Gulczewica* **1665**, 478, s. 333; *Pany Gulczewiczowa* (fem.) **1665**, 482, s. 223; *Pan Jan Gulczewicz* **1665**, 482, s. 368; *panium wdowam Janawam Gulczewiczowam* (instr. fem.) **1665**, 478, s. 335.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** nnot;

SNW: nnot.

2. Pisownia nazwiska zachowuje jeszcze wahanie sufiksu *-ic/-icz*, właściwe okresowi wcześniejszemu. Wśród form przypadków zależnych poświadczono wlkp cechę dial. zachowującą samogłoskę przednią po spółgłosce historycznie miękkiej w nazwisku, a także przenoszącą ją na twardy temat imienia: *Janewi Gulczewiczewi* (dat.) – jednostkowy przykład obok dominujących wypisów bez tej cechy: *Janowi Gulczewicowi*. Wariant morfologiczny *Gulczowicz* ustępuje dominującej formie *Gulczewicz*. Identyfikacja żeńska z podwójnym wykładnikiem marytonimiczności wyrażonym sufiksem *-owa*: *Janowa Gulczewiczowa*.

◇ *Gulczewicz* : niem. n. os. *Goltz, Goltzsch(e), Golz, Gölz, Golze*, te : niem. n. m. *Golz* (obecnie w Polsce, wś Woliczno), *Golzen* (w Saksonii-Anhalt), *Goltzen* (dawn. w Brandenburgii obecnie w Polsce wś Kolesin), *Goltzscha* i *Göltzscha* (w Saksonii) lub : śrwniem. *golze* 'spodnie, nogawki, rodzaj okrycia nóg', też : dolnołuż. *gólc* 'chłopiec, sługa' (DFN 253), z suf. genetycznie patronimicznym *-ewicz/-owicz*. Forma *Gulczewicz* z podniesieniem barwy samogłoski na gruncie pol. lub substytucją *u* za *ö*.

Cf. *GULCZEWICZ* (w) SNmP II, 145 [poświadczenie w wykazie nazwisk odnosi się do złotnika].

Jan Gulczewicz, złotnik poznański, w 1659 r. przystąpił do wykonania tzw. sztuk mistrzowskich. Od 1662 r. przyjmował uczniów na naukę rzemiosła. Wymieniany jest w typowych zapisach dotyczących funkcjonowania cechu (na listach przydzielania określonych funkcji i obowiązków – np. bycie starszym stołowym, noszenie świecy, w sprawach spornych jako strona konfliktu). Podpisany jest również pod uchwałami brackimi, które obowiązywały członków cechu od 1601 r. (z datą roczną 1663). W 1665 r. wymieniany jest jako zmarły, w jego imieniu występuje małżonka wdowa.

Gulczewic Jan, ucz. Wojciecha Szwartza, czel. 1642, mistrz 1659, starszy cechu 1661. Wym. do 1665 (Noż s. 242 nr 90, Dolez s. 15 nr 89, WMP(w)).

GULDENMARIA: *Herren Jerge Gulden Maria* **1560**, 480, s. 160; *Jurek guldemor brath nasz mlodi* **1561**, 481, s. 14; *Jerge gulden maria* **1562**, 480, s. 161; *Jerge Gulden Maria* **1564**, 480, s. 161; *Jurga Guldenmarie* **1565**, 481, s. 21; *Jurga gulden Maria* **1565**, 482, s. 5; *Jerge Guldenmaria* **1565**, 482, s. 267; *Jurga Guldemaria* **1567**, 482,

s. 22; *Jerge gulden Maria* **1568**, 482, s. 273; *Jurga Guldemaria* **1569**, 482, s. 31; *pana Jurgy Guldemariey* (gen.) **1569**, 482, s. 43; *Jurga guldenmaria* **1571**, 482, s. 277; *Jorgei gothmaria* **1571**, 482, s. 31; *Jerge guldenmaria* **1572**, 482, s. 61; *Jurga Guldenmaria* **1574**, 482, s. 74; *pana Jurgy Guldenmariey* **1574**, 482, s. 74; *Jurga Gulde, Abram syn Jurgy Guldymary* **1577**, 482, s. 64; *pana Jurgy Guldemariey* (gen.) **1577**, 482, s. 67; *Her Jerge Gulden Maria* **1577**, 482, s. 283; *pan Jurga Guldenmaria* **1582**, 482, s. 287; *Jurga Guldenmaria* **1585**, 482, s. 93; *Jurga Guldenmaria* (syn) *sposnanya Rodym (...)* *pana Jurgy Guldenmary* (gen.) *Oycza swego* **1585**, 482, s. 93; *Jurga Guldenmaria* **1589**, 482, s. 89; *pana Jurgy Guldenmariei* **1589**, 482, s. 89; *pan Jurga Guldenmaria nyebosczyk, syn jego Jurga Guldenmaria* **1591**, 482, s. 300; *Jurga Guldenmaria* **1598**, 482, s. 118; *pana Jurgy Guldenmaryei* (gen.) **1598**, 482, s. 118; *Jurga Guldemaria* **1599**, 482, s. 121; *Jurga Guldenmaria* **1601**, 481, s. 40; *Jurga Guldemaria* **1602**, 482, s. 133; *pana Jurgi Guldemary* **1602**, 482, s. 133; *JURGA GULDENMARIA* **1603**, 482, s. 137; *pana Jurgi Guldemary* **1603**, 482, s. 137; *JURGA GULDENMARIA* **1604**, 482, s. 320; *Georgium Guldemaria* **1605**, 477, s. 2; *pisarza Jurgi Guldemary* **1605**, 477, s. 2; *uczciwy Pan JURGA Guldemaria Brath nasz* **1605**, 482, s. 323; *Jurge Guldemaria* **1607**, 477, s. 18; *Jurga Guldemaria Brath nasz* **1608**, 482, s. 329; *Jurga Guldemaria* **1609**, 482, s. 153; *Pana Jurgi Guldemary* **1609**, 482, s. 153; *Georgus Goldemaria* **1628**, 481, s. 41; *Pan Jerzy Guldenmaria* **1629**, 477, s. 311; *młodego Mistrza Jerzego Guldenmary* **1629**, 477, s. 317; *pan Jurga Guldenmaria* **1631**, 477, s. 327; *Gerzy Guldenmaria* **1631**, 477, s. 330; *Gerzi Guldenmaria* **1632**, 477, s. 343; *Za pana Jerzego guldenmarią* **1632**, 477, s. 348; *Gerzy Guldenmaria* **1633**, 477, s. 353; *P. Gerzy Gultenmaria* **1633**, 478, s. 2; *P. Jerzy Guldenmaria* **1635**, 478, s. 25.

1. SSNO: nnot; AntrP: nnot;

SNW: nnot.

2. Pisownia nazwiska będącego złożeniem jest nieustabilizowana, zasadniczo dwójaka: łączna *Guldenmaria* i rozłączna *Gulden Maria*. Rzadko poświadczono nietypowe warianty graficzne: *guldemor*, *gothmaria*, *Gultenmaria*, jednostkowo skrótowe użycie nazwiska w postaci tylko pierwszego członu złożenia: *Gulde*. Formy przypadków zależnych zdradzają pewne trudności w poddawaniu nazwiska paradygmatowi fleksyjnemu: *Guldymary* (gen.), *Guldenmariei* (gen.), *Guldenmarią* (acc.). Imię *Jerzy* dominuje w formie zniemczonej *Jurga*, *Jerge*, jednostkowo poświadczone w formie skróconej od imienia polskiego *Jurek*, kilkakrotnie w polskim wariantcie *Jerzy* z pisownią nagłosu *G-* w miejsce joty, także w formie łąc. *Georgus*, *Georgium* (acc.).

◇ *Guldenmaria*, *Gulden Maria* : złoż. antroponimiczne składające się z niem. członu *Gold* (: stwniem. *gold* 'złoto', śrwniem *golt* 'złoto') NG 73, DFN 252 + im. *Maria* (SSNO), ta : im. *Maria*, stpol. *Maryja* o niejasnej etymologii (hebr. *mārā* 'być tłustym, pięknym', 'być przekornym, być przeciwnikiem', też poch. egipskie lub parakananejskie o znaczeniach 'napawająca radością rodziców', 'ukochana przez Jahwe') NCh 88. Zmiana samogłoski *o* do *u* w członie *Gulden* prawd. zaszła na gruncie pol.

SNmP nnot.

Nazwisko identyfikuje trzy pokolenia złotników. Wszyscy trzej przedstawiciele nosili imię *Jerzy*. **Jerzy Guldenmaria (I)** wymieniany jest w księgach cechu w latach 1560-1591. Jego nazwisko widnieje pod uchwałami brackimi z 1565 r. Przyjmował uczniów na naukę rzemiosła, bardzo często poświadczony w licznych formułach wpisów i wypisów. W 1591 r. wymieniany jako zmarły.

Jerzy Guldenmaria (II) był synem i uczniem Jerzego (I), rozpoczął termin w 1585 r., został czeladnikiem w 1591 r, a od 1598 r. wymieniany był jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, licznie poświadczony w księgach w tej roli. Jego podpis znajduje się pod uchwałami cechowymi z 1601 r. Był pisarzem cechowym, jego nazwisko widnieje na stronie tytułowej księgi o sygnaturze 477 zatytułowanej *Notata quaedam Tribunatus Aurifabrorum Posnaniensium incepta in anno 1605 Die 8 Augusti*, tj. *Księga wpisu posiedzeń sądu cechowego*. Wymieniany do 1609 r.

Jerzy Guldenmaria (III) wymieniany jest od 1629 r., w którym wykonał sztuki mistrzowskie u Jana Klizy. Podpisał się pod zezwoleniem brackim obowiązującym w cechu od 1601 r.

Wymieniany jest w licznych zapisach dotyczących funkcjonowania cechu (na listach przydzielania obowiązków – np. noszenia laski, listach obecności na zebraniach, na liście składki po 3 gr na potrzeby brackie uchwalonej w 1633 r. itp.).

Abram był synem Jerzego (I), zapisanym na naukę u swojego ojca w 1577 r. (wpis). Brak dalszych poświadczeń.

Guldenmaria Jerzy I, wym. od 1561, zm. 1591; *Guldenmaria Jerzy II*, syn i ucz. popr., wym. od 1598, pisarz 1605-10, zm. 1610; *Guldenmaria Jerzy III*, mistrz 1629, wym. do 1633 (Noż s. 242 nr 91-93, Dolcz s. 15 nr 90-92).

H

HAFMAN: cf. HOF(F)MAN(N)

HAINCZ: cf. HENC(Z)

HAMPEL: cf. HEMPEL

HANPELKEN: cf. PELKA

HANSEL: cf. HENSEL

HAN(U)S: *Hanus won Hertzbergk* [niem. Herzberg] **1494**, 480, s. 5; *Hanus von nozrinberg* [możl. Norynbergia] **1494**, 480, s. 19; *Jongen Hans von danczk* [Gdańsk] *des Sneyders son* **1502**, 480, s. 56; *meyst Hans Goltsmidt* **1503**, 480, s. 84; *Jonge mit name hans von danczke* [Gdańsk] **1507**, 480, s. 87; *meyster Hans Goltsmid* **1511**, 480, s. 58; *meyster Hans Goltsmidt* **1517**, 480, s. 89; *Hanesz mester berger* **1528**, 480, s. 9; *meyster hans* **1530**, 480, s. 100; *Hans goltsmid* [b.r.], 480, s. 198; *thowarzisz Imyeniem hanusz von pautzen* [niem. Bautzen, pol. Budziszyn] **1560**, 481, s. 13.

1. **SSNO**: not im. Hanusz (Hanus) 1366, w funkcji drugiego określenia: Hanusz 1491, Hanesz 1492; **AntrP**: Hanus(z) 1503, XVI: Młp, Wlkp, Śl, XVII: Młp, Maz, Krpłd;

SNW: Hanus 802, Po: 1; Hans 209, Po: 11.

2. Złotnik identyfikowany dwojako – za pomocą imienia (protonazwiska) *Hans* z określeniem deskryptywnym *Goltsmidt* oraz za pomocą nazwiska *Emch*, *Emche*, *Emech*.

◇ Hanus : niem. n. os. *Hans* : hipok. im. *Johannes* (DFN 276, Gott 315) o hebr. etymologii 'Jahwe jest łaskawy' (NCh 60). Formy Han-esz (też Han-usz) powstały na gruncie polskim, urobione za pomocą suf. *-esz*, *-usz* (NCh 59-60), tak też są objaśniane w słownikach niem. (por. *Hanus*, *Hanusch* DFN 276, Gott 315).

Cf. EMCH(E)

Cf. *HANUS* SNmP II, 162 [materiał źródłowy nie poświadcza złotnika]; *HANS* (w) SNmP II, 161.

Złotnik Hans był mistrzem przyjmującym uczniów na naukę rzemiosła, poświadczanym głównie w formułach wpisów, w niektórych formułach identyfikowany jest również za pomocą nazwiska *Emch*, *Emche*. Pozostałe identyfikacje odnoszą się do uczniów rzemiosła złotniczego:

Hanus z Herzberg był uczniem Jakuba Bartha, miał się uczyć 4 lata (wpis). Hanus z Norymbergii był uczniem Andrzeja Hafftira. Hans z Gdańska (I), syn krawca (*des Schneiders Sohn*), był uczniem Piotra Gielhara, miał się uczyć 5 lat (wpis w 1502 r.), Hans z Gdańska (II) był uczniem złotnika Andrzeja, miał się uczyć 5 lat (wpis w r. 1507). Hanus z Bautzen był czeladnikiem Konrada Widmana, który dopuścił się kradzieży srebra należącego do mistrza.

Hannus (Hans), starszy 1521-24 (Noż s. 242 nr 96); *Emchen Hanusz (Hans)*, st. cechu 1521/22, 1522/23, 1523/24, 1524/25, 1525/27, 1527 (Dolcz s. 11 nr 50).

HEDELHOFER: *klopcu na Imieniu Daniel HeidelHoffer, Daniel Hödelhopfer 1702*, 482, s. 254; *klopcu na Imie Daniel Hedelhofer, Daniel Hödelhofer 1707*, 482, s. 389; *Daniel Hedelhofer 1712*, 481, s. 50; *Pa: Daniel Hedelhofer 1713*, 482, s. 258; *Pana Hedelhofra 1720*, 482, s. 261.

1. **SSNO**: nnot, cf. Hedel 1330, Hofer (Hopper) 1407; **AntrP**: Hedelhofer (Hedelchoffer) 1726 Wlkp;

SNW: nnot.

2. Nazwisko niemieckie o wariantywnej pisowni, z substytucją fonologiczną *ö* do *e* i uproszczeniem geminaty *-ff-*, poddawane polskiemu paradygmatowi felksyjnemu z opuszczeniem *e* w przypadku zależnym – *Hedelhofra* (gen.).

◇ Hedelhofer : złoż. niem. n. os. *Hedel* (: germ. *hathu*, stwniem. *hadu* 'walka', forma *Hed-* z przegłosem na gruncie niem. NG 87) + *Hofer*, *Höfer* DFN 299 (: śrwniem. *hopfe* 'chmiel', por. *Hopfer*, *Hopfner* 'sprzedawca chmielu' Bahlow 248, Brech I 739, Gott 337, NG 107). Niewykluczone, że nazwisko jest złożeniem antroponimicznym na gruncie pol. (por. stpol. n. os. *Hedel* SSNO i stpol. n. os. *Hofer* SSNO).

Cf. *HEDELHOF(F)ER* SNmP II, 171 [materiał źródłowy nie poświadcza złotnika].

Daniel Hedelhofer, złotnik miejski, był uczniem Pawła Raby, uczył się 5 lat (wpis, podpis, wypis, podpis). W 1707 r. został czeladnikiem, a w 1712 r. widnieje już jako mistrz podpisany pod uchwałami brackimi obowiązującymi w cechu od początku XVII wieku. Od 1713 r. przyjmował uczniów na naukę rzemiosła (m.in. Bartłomieja Lemana).

Hödelhoffer Daniel, ucz. Pawła Raabe i Michała Meissnera, czel. 1707, mistrz 1710 (Noż s. 243 nr 119, Dolcz s. 16 nr 117).

HEFFER: *PHilIP Heffer 1598*, 482, s. 121.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: cf. Hefferowa fem. 1798, Krpld;

SNW: Heffer 1, Po: nnot.

2. Nazwisko w oryginalnej pisowni niem. nie przejawia uproszczeń na gruncie pol. pisowni (np. redukcji podwojonej spółgłoski).

◇ Heffer : prawd. niem. n. os. *Heffner*, będąca wariantem graficznym niem. n. os. *Haffner*, *Häffner*, te : śrwniem. ap. pierwotnie charakteryzujący odnoszący się do wykonywanego zawodu *haven* 'garnek' DFN 272.

SNmP nnot.

Filip Heffer, załotnik poznański, mistrz złotnictwa przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, poświadczony jednostkowo we wpisie ucznia Mertena Tille z Legnicy.

Heffer Filip, wym. 1598 (Noż s. 242 nr 98, Dolcz s. 15 nr 96).

W 1598 r. zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* nazwisko *Hofer*, być może wpis dotyczący Filipa Heffera (*1598 Hofer* BandK s. 212).

HEKER: *Kersthen Heker 1541*, 480, s. 115; *pana Kjerstina Hekera 1552*, 481, s. 65; *Jacob Heker sFrankfortu* [z Frankfurtu] *1610*, 482, s. 155.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: Haker (Hecker), Hekier (Hecker, Heckier, Hekker) 1652, XVIII Młp, Maz, Pom;

SNW: Heker 1, Po: nnot.

◇ Heker : niem. n. os. *Hecker* (będącej nazwiskiem mieszkańca od n. m. *Hecke*, *Hecken* z suf. *-er*) lub n. os. *Hecke* (równobrzmiącej z n. m.), może też : śrwniem. *hecke*, *hegge*, śrdniem. *heck* 'cierniste zarośla, żywopłot' DFN 283, Gott 320.

Cf. *HEKIER* **SNmP** II, 176 [materiał źródłowy nie poświadcza złotnika].

Kersten Heker był złotnikiem miejskim, przyjmującym uczniów na naukę rzemiosła, poświadczonym w jednej z najstarszych ksiąg cechowych, rejestrującej wpisy uczniów krótko po tym, jak utworzono odrębny cech złotników (poświadczony we wpisach uczniów Tomasza Bema z Gdańska, Jurgi Sthwele). Jakub Heker był uczniem Nikla Kerstena, miał się uczyć 5 lat (wpis).

Heckerth, wym. 1565 (Noż s. 242 nr 97, Dolcz s. 15, nr 95).

HELMAN: *Bartel Helman zmyasta Luko* [może niem. Luckau, dłuż. Łukow] *Seberlausznycz* [niem. Niederlausitz, pol. Dolne Łużyce] *1581*, 482, s. 73; *Bartel Helman z miasta Lokou Zeberlausznycz 1589*, 482, s. 298; *Jacob Helman 1614*, 482, s. 164; *Michal Helman zpoznania 1614*, 482, s. 164; *Michal Helman zpoznania 1619*, 482, s. 341; *Michal Helman 1622*, 481, s. 41; *Mlodego Mystrza Mychała Helmana 1623*, 477, s. 232; *panem Mychałem Helmanem 1623*, 477, s. 232; *mlody mistrz Mychal Helman 1623*, 477, s. 236; *pan Michal Helman 1624*, 477, s. 252; *P. Michal Helman 1626*, 477, s. 261; *Michal Helman 1627*, 477, s. 277; *Michal Helman 1628*,

477, s. 302; *Za pana Michała Helmana 1629*, 477, s. 315; *Michał Helman 1631*, 477, s. 330; *Michał Helman 1633*, 477, s. 355.

1. **SSNO**: Helman 1497; **AntrP**: Helman (1690) 1715, XVIII Wlkp, Maz, Krpłn; **SNW**: Helman 795, Po: 35; Helmann 4, Po: nnot; Hellman 27, Po: nnot; Hellmann 99, Po: 22.

2. Unikanie geminat w pisowni nazwiska genetycznie niemieckiego, poświadczonego w jęz. polskim już w XV w., potwierdza jego pełną stabilizację w polskim systemie antrponimicznym. Imię *Michał* wystąpiło wyłącznie w pol. wariacie, imię z podst. *Bart-* w wariacie *Bartel* z suf. *-el*.

◇ Helman : niem. n. *Hellmann* (to : n. m. *Hell, Helle* z suf. *-mann*) DFN 288; możl. też : hipok. od im. złoż. z członem *Heil-* (: germ. *haila, hailu*, stwniem. *heil* 'zdrowie, zdrowy') NG 96 lub *Helm-* (: stwniem. *helm* 'hełm' Fm 808) NG 99, por. Brech I, 691.

Cf. HELMANOWICZ

Cf. *HELMAN* SNmP II, 180 [materiał źródłowy poświadcza osobę o nazwisku Michał Helman].

Michał Helman uczył się 5 lat w l. 1614-19 (wpis, wypis), w formule wpisu widnieje mistrz Jakub Helman, w formule wypisu – Jakub Hempel (być może podczas wpisu omyłkowo zanotowano nazwisko Helman w miejscu nazwiska mistrza przyjmującego na naukę; Jakub Helman poświadczony jest jednostkowo, tylko w formule wpisu Michała Helmana w 1614 r.; poświadczenie w rejestrze T. Nożyńskiego odnosi się do tego samego źródła archiwalnego). Od 1622 r. figuruje w księgach jako złotnik przyjęty do cechu i biorący udział w życiu bractwa (podpisany pod uchwałami cechowymi, wydający kolację dla pozostałych mistrzów, notowany jako obecny bądź nieobecny podczas zebrań, biorący udział w głosowaniach dotyczących spraw cechu, wymieniany w składkach). Bartel Helman był uczniem Marcina Stama, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

Hellmann Jakub, wym. 1614; *Hellmann Michał*, przyj. do cechu 1622 (Noż s. 243, nr 106-107, Dolcz s. 15 nr 104-105).

HELMANOWICZ: *P. Michał Helmanowic 1626*, 477, s. 260; *Michał Helmanowic 1627*, 477, s. 273; *P. Michał Helmanowic 1628*, 477, s. 295.

1. **SNNO**: Helmanowicz (Helmanowic) 1393; **AntrP**: nnot; **SNW**: Helmanowicz 7, Po: 7.

2. Ta sama osoba identyfikowana jest za pomocą dwóch nazwisk *Helman* i *Helmanowicz*, sufiks *-owicz* występuje w funkcji strukturalnej, nie patronimicznej.

◇ Helmanowicz : n. *Helman* (SNmP) + suf. genetycznie patronimiczny *-owicz*.

Cf. HELMAN

Cf. *HELMANOWICZ* (w) SNmP II, 181, 735.

Identyfikacje odnoszą się najpewniej do złotnika **Michała Helmana**. Pod nazwiskiem *Helmanowicz* wymieniany jest w księdze najczęściej, gdy notuje się jego nieobecność na zebraniach cechowych. Brak kontekstów pozwalających przypuszczać, że było dwóch przedstawicieli nazwiska, a nazwisko *Helmanowicz* wyraża relację patronimiczną.

HEMPEL: *Jacob Hempel Casper Hempla Szyn Szposnanya 1580*, 482, s. 72; *mieszczanye posznansczy Casper Hempel y Hanus Hempel Braczya rodzeny 1581*, 482,

s. 72; *casper hempel* **1583**, 482, s. 75; *Iakob Hempel sposnanya* **1586**, 482, s. 293; *Enoch hempel Zposnanya Rodym ZGarbar* **1589**, 482, s. 94; *Barthlomyey Hempel sposnania Rodym* **1589**, 482, s. 99; *Bartosch Hempel sposnanya Rodym* **1594**, 482, s. 304; *Enoch Hempel Spoznanya Rodym Zgarbar* **1594**, 482, s. 305; *Jacob Hempel* **1596**, 482, s. 115; *pana Jacoba Hempla* **1596**, 482, s. 115; *Jacob Hempel* **1597**, 482, s. 116; *pana Jacoba Hempla* **1597**, 482, s. 116; *Iacob Hempel* **1599**, 482, s. 121; *Jacop Hempel* **1601**, 481, s. 40; *Jacob Hempel* **1602**, 482, s. 315; *Jacob Hempel* **1602**, 482, s. 317; *JACOB HEMPEL* **1603**, 482, s. 137; *Jacoba Hempla* **1603**, 482, s. 137; *Casper Hempel zwitembergu [z Wittenbergii]* **1604**, 482, s. 139; *P Jacob Hempel* **1605**, 477, s. 4; *Jacob Hempel* **1607**, 482, s. 147; *Pana Jacoba Hempla* **1607**, 482, s. 147; *Jacoba Hępla (gen.)* **1607**, 477, s. 18; *Jacob Hempel* **1608**, 482, s. 151; *P Jacoba Hemplia* **1608**, 482, s. 151; *Jacob Hempel* **1609**, 477, s. 41; *Casper hempel Zwytenbirgu Rodem* **1609**, 482, s. 331; *Pan Jacob Hempel Brat nasz* **1610**, 482, s. 332; *Pana Jakuba Hempla* **1611**, 477, s. 77; *Jacob Hempel* **1611**, 482, s. 156; *P Jakuba Hempla* **1612**, 477, s. 83; *Jacob Hempel* **1613**, 482, s. 160; *P. Jakob Hempel* **1614**, 477, s. 101; *Starszj stolowj P Jacob Hempel* **1615**, 477, s. 119; *Pawel Hempel zpoznania* **1615**, 482, s. 165; *Pana Jacuba Hempla* **1616**, 477, s. 124; *Mlodszy stolowy Pan Jakub Hempel* **1616**, 477, s. 133; *Jacob Hempel* **1617**, 477, s. 151; *P Jakub Hempel* **1618**, 477, s. 154; *Jacob Hempel (...)* *Pawel Hempel syn iego własny* **1619**, 482, s. 340; *P Jacuba Hempla* **1620**, 477, s. 191; *Jacob Hempel* **1621**, 477, s. 206; *Jan Hempel* **1621**, 482, s. 179; *Pawel Hempel* **1622**, 481, s. 41; *Jakub Hempel* **1622**, 482, s. 345; *Panu Hemplowy (dat.)* **1623**, 477, s. 235; *Jakub Hempel* **1623**, 477, s. 236; *P Pawlowy Hemplowy* **1623**, 477, s. 236; *Jakub Hempel* **1623**, 482, s. 180; *Hlopcza Pana Hemplowego* **1624**, 477, s. 252; *Stołowi Starszy P Jakub Hempel* **1625**, 477, s. 255; *pana Jakuba Hempla* **1626**, 477, s. 256; *P. Jakob Hempel* **1626**, 477, s. 261; *Pawel Hempel* **1626**, 482, s. 183; *Jakub Hempel (...)* *Jan Hempel syn iego własny* **1626**, 482, s. 347; *Wociech Hempel* **1627**, 482, s. 186; *P. Pawel Hempel* **1628**, 477, s. 295; *panu Hemplowi Jakobowi chłopca swego (syna pana Hemplowego)* **1628**, 477, s. 296; *Jakub Hempel* **1628**, 482, s. 348; *Pawel Hempel* **1629**, 477, s. 311; *Albertus Hempel* **1630**, 477, s. 320; *Wociech Hempel syn nieboszczyka P. Jakuba Hempla* **1630**, 477, s. 320; *P Pawel Hempel* **1630**, 482, s. 348; *P. Pawel Hempel* **1631**, 477, s. 331; *panu Pawłowi Hemplowi* **1631**, 477, s. 335; *P. Pawel Hempel* **1633**, 478, s. 2; *pana Hempla (gen.) Zlotnika towarzysza* **1634**, 478, s. 9; *Pawel Hempel* **1634**, 478, s. 14; *Pana Hempla (gen.)* **1636**, 478, s. 38; *Pana Pawła hempla (gen.)* **1637**, 478, s. 56; *Pan Pawel hempel* **1638**, 482, s. 352; *Pan Pawel hempel* **1641**, 478, s. 104; *Pan hempel* **1642**, 478, s. 118; *Pan Pawel hempel* **1644**, 478, s. 157; *P. Pawel Hempel* **1645**, 478, s. 182.

1. **SSNO**: Hempel 1448; **AntrP**: Hempel 1727 Maz;

SNW: Hempel 244, Po: 3.

2. Nazwisko o postaci ustabilizowanej. Jego rodzinność może wyrażać forma dzierżawcza (*syna Hemplowego* – acc.). Jednotskowo poświadczono pisownię z nosówką: *Hępla* (gen.). Formy przypadków zależnych niekiedy zachowują wlkp. cechę dial. polegającą na dostosowaniu barwy samogłoski do poprzedzającej ją spółgłoski historycznie miękkiej (*Hemplewi* – dat. obok liczniejszych *Hemplowi* – dat.).

Imię *Jakub* wystąpiło w dwóch warianatach graficznych: *Jakub* i *Jacob*, zamienne użyto imion *Bartosz*, *Bartłomiej*, jednostkowo poświadczono łącz. odpowiednik imienia *Wojciech – Albertus*.

◇ *Hempel* : niem. n. os. *Hempel* : niem. n. os. *Hamp(e)* (ta : członu germ. *Hamp-* im. złoż. typu *Hamprecht*, forma *Hemp-* powstała po przegłosie na gruncie niem.), z suf. -*(e)l* NG 88-89, DFN 289.

Cf. *HEMPEL(L) / HAMPEL* SNmP II, 182 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Jakub Hempel, złotnik miejski, syn Kaspra Hempla – mieszczanina z Poznania, był uczniem Pawła Przybyły, uczył się 6 lat, termin rozpoczął w 1580 r., a w 1586 r. został czeladnikiem. Jego ojciec i wuj, Kasper i Hanus, występowali niekiedy jako poręczyciele chłopców w formułach wpisów na naukę rzemiosła. Byli czerwonoskórnikami, pełniącymi funkcję starszych cechu (WMP(w)). Jakub Hempel zaś od 1596 r. występował w źródłach jako mistrz przyjmujący uczniów, poświadczony w licznych formułach wpisów i wypisów. Podpisany jest również pod zezwoleniem brackim z 1601 r. Jego nazwisko widnieje także z zapisach związanych z typowym funkcjonowaniem cechu (np. wyznaczono mu funkcję stołowego). W 1630 r. wymieniany jako zmarły. Małżonka Jakubowa Hemplowa (SNmP).

Paweł Hempel był synem i uczniem Jakuba, termin odbył w latach 1615-1619. W 1623 r. przystąpił do wykonania sztuk mistrzowskich pod okiem złotnika Jana Uberszara. Od 1626 r. poświadczony w księgach cechu jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła. Jako młody mistrz miał funkcję noszenia laski i proporca podczas procesji i nabożeństw. Jego nazwisko widnieje pod uchwałą cechową z 1633 r. regulującą wysokość składki na potrzeby brackie. Wymieniany jest w źródłach do 1645 r.

Jan Hempel był synem i uczniem Jakuba, termin u swojego ojca rozpoczął w 1621 r., uczył się 5 lat (wpis), w 1626 r. został czeladnikiem. Brak dalszych informacji.

Wojciech Hempel był synem Jakuba Hempla i uczniem Andrzeja Darmopicha, termin rozpoczął w 1626 r., uczył się 5 lat, w 1630 r. został wyterminowany na czeladnika. Brak innych informacji.

Enoch Hempel z Garbar był uczniem Benedykta Faitha, uczył się 5 lat (wpis, wypis). Bartłomiej (Bartosz) Hempel był uczniem Marcina Gembickiego, również uczył się 5 lat (wpis, wypis). Brak kontekstów pozwalających ustalić relację rodzinną chłopców z mistrzami o tym samym nazwisku. Casper Hempel z Witennbergii był uczniem Abrahama Hentza, u którego uczył się 5 lat (wpis, wypis).

Hempel Jakub z Poznania, ucz. Pawła Przybyły, czel. 1585, mistrz 1601. Starszy 1611, 1622, 1623, 1626, zm. ok. r. 1630; Hempel Paweł, syn i ucz. popr., czel. 1619. Mistrz 1623, wym do r. 1638; Hempel Tomasz, wym. 1601 (Noż s. 243 nr 108-110, Dolcz s. 15-16, 106-108, WMP(w)).

HENC(Z), HENTZ, HEINTZ(E), HEINC(Z), HAINCZ: *Michel hencz von liben 1563*, 480, s. 191; *Abraham hencz von Lieben 1567*, 482, s. 26; *Junge Michel hencz 1569*, 482, s. 273; *Abraham Henc 1575*, 481, s. 81; *Abram Hencz 1587*, 482, s. 85; *pana Abrahama Hencza 1587*, 482, s. 85; *Abraham Hencz 1589*, 482, s. 91; *Abram hencz 1590*, 482, s. 299; *Abram hencz 1591*, 482, s. 103; *pana Abrahama hencza 1591*, 482, s. 103; *Abraham Hencz 1594*, 482, s. 107; *pana Abrahama Hencza 1594*, 482, s. 107; *Abaraham hencz 1596*, 482, s. 117; *pana Abraham hencza 1596*, 482, s. 117; *Abram Hencz, Abraham Hencz, Abracham Hencz 1599*, 482, s. 126; *pana Abrama hencza 1599*, 482, s. 126; *uczciwy Pan Abraham Hentz Brat nasz 1603*, 482, s. 318; *ABRAHAM Hencz 1604*, 482, s. 139; *Pana Abrahama Hencza 1604*, 482, s. 139; *P Abraam Hentz 1605*, 477, s. 4; *Andreas Hentz z Poznania (...) u Pana Abrama Hencza oica swego 1605*, 482, s. 140; *Abram Hentz 1606*, 477, s. 14; *P Abraham Hentz 1606*, 477, s. 11; *P Abrama Hentza 1608*, 477, s. 29; *Brat nasz p Abram Hencz 1609*, 482, s. 331;

P Abram Heyncz 1610, 477, s. 62; *Abram Heintz 1610*, 482, s. 155; *Matys Heintz spoznania 1610*, 482, s. 155; *Pan Abram Heintz Brat nasz (...) syn Jego Jędrzej Heintz 1610*, 482, s. 332; *P Abram Heintz 1611*, 477, s. 63; *Pana Abrama Heintza 1611*, 477, s. 77; *P. Abram Hentz 1612*, 477, s. 79; *P Abram Heintz 1613*, 477, s. 88; *P Abram Heintz 1614*, 477, s. 99; *Abram Hentz 1614*, 477, s. 106; *Pan Abram Heintz, Matys Heintz syn iego 1614*, 482, s. 337; *P Abram Heintz 1615*, 477, s. 115; *Pana Abrama Heintza 1616*, 477, s. 125; *Abram Heintz 1616*, 477, s. 126; *Abram Hentz 1616*, 482, s. 173; *Abram Heintz 1616*, 482, s. 338; *Abran Heintz 1618*, 477, s. 158; *P Abram Heintz 1619*, 477, s. 173; *Abram Heintz 1620*, 477, s. 192; *towarzysza Pana Abrama Heintza 1620*, 477, s. 198; *P Abram Heintz 1621*, 477, s. 206; *starszego Towarzysza Jędrzeya Heintza 1621*, 477, s. 207; *Abram Heinc 1621*, 477, s. 209; *uczciwy młodzieniec P. Jendrzy Hentz 1622*, 477, s. 223; *P. Jędrzeya Heinca 1622*, 477, s. 227; *Andreas Hensz 1622*, 481, s. 41; *Abram Heintz, Lukasz Heintz 1622*, 482, s. 180; *Abram Hentz 1623*, 477, s. 233; *Jędrzeya Hentza 1623*, 477, s. 237; *Abram Hentz 1624*, 477, s. 248; *pan Jędrzej Heintz 1624*, 477, s. 250; *Andreas Heincz 1625*, 482, s. 346; *P. Jendrzy Hentz 1626*, 477, s. 259; *Abram Hentz, Lukasz Hentz syn iego wlsany 1626*, 482, s. 347; *P. Jendrzeia Hentza 1627*, 477, s. 272; *Jendrzy Hentz 1627*, 477, s. 274; *Andrzej Hentz 1627*, 477, s. 276; *za pana Jendrzeia Henca 1627*, 477, s. 276; *Maciey Hencz 1627*, 477, s. 278; *Z Panem Jendrzeyem Hentzem 1627*, 477, s. 279; *P. Matisa Henca P. Abramowego syna 1627*, 477, s. 284; *Panu Macieiewi Hencowi 1627*, 477, s. 288; *Maci Heincz 1628*, 481, s. 41; *Matis Hentz 1628*, 477, s. 293; *P. Macieiewi Hencowi 1628*, 477, s. 297; *Andrzej Hencz 1628*, 482, s. 188; *Andrzej Hentz 1629*, 477, s. 304; *Ztowarzyszem Janem Hencem bratem pana Matisa Henca 1629*, 477, s. 304; *Jan Hentz towarzysz y syn pana Abrama nieboszczyka 1629*, 477, s. 306; *P. Matys Hentz 1629*, 477, s. 309; *pana Matisa Henca 1629*, 477, s. 310; *Stołowi młodszy Andrzej Hentz 1630*, 477, s. 321; *Maciei Hentz 1630*, 477, s. 322; *Pan Maciei Hentz 1631*, 477, s. 324; *panu Andrzejewi Hentzewi 1631*, 477, s. 327; *Andrzej Henc 1631*, 477, s. 330; *Andrzej Hencz, Andreas Hencz 1631*, 482, s. 190; *pana Jendrzeia Hencza, Pana Andresa Hencza 1631*, 482, s. 190; *Andrzej Hentz 1632*, 477, s. 337; *Maciei Hentz 1632*, 477, s. 337; *Matis Hencz 1632*, 482, s. 191; *pana Matisa Hencza 1632*, 482, s. 191; *Jendrzey Hentz 1633*, 477, s. 365; *P. Lukasz Hentz 1633*, 478, s. 3; *P Andreas Hencz 1633*, 482, s. 192; *Matiasz Hencz 1633*, 482, s. 193; *P. Andrzej Hentz Stołowy młodszy 1634*, 478, s. 13 i 15; *Andrzej Hentz 1634*, 482, s. 350; *Matis Hentz 1634*, 482, s. 351; *Młodszy stolowy P. Jendrzy Hentz, Andrey Hentz 1635*, 478, s. 26; *P. Maciey Hentz 1635*, 478, s. 26; *pana Andrzejeya Hentza 1635*, 482, s. 195; *P Matis Hentz 1636*, 478, s. 29; *pana Lukasz Hentza 1636*, 478, s. 31; *pan Lukaszowi Hentzowi 1636*, 478, s. 33; *pana Macieya Henca 1636*, 478, s. 34; *panu Macieiwowi Hencowi 1636*, 478, s. 34; *Andrzejeya Henca 1636*, 478, s. 36; *Pan Lukasz Hęnc Mistrzowski sin 1636*, 478, s. 41; *Pana Matisa Hencia 1636*, 478, s. 41; *Lukasz Haincz 1636*, 481, s. 47; *Andrzy Hentz 1636*, 482, s. 196; *Matis Hentz 1636*, 482, s. 351; *Pan Lukasz Hentz 1637*, 478, s. 47; *Maciey Hentz 1637*, 478, s. 55; *Pana Macieia Hentza 1637*, 478, s. 58; *Pana Adrzeia Hencza 1637*, 478, s. 61; *Pana Łukasza Hentza 1637*, 478, s. 62; *Panu Łukaszewy Hentzewy (dat.) 1637*, 478, s. 64; *Andrzy Hencz 1637*, 482, s. 198; *Pan Łukasz Henc 1637*, 482, s. 205;

Pan Andrzy Hentz **1638**, 478, s. 73; *Panem Macieiem Hentzem* (instr.) **1638**, 478, s. 73; *Pan Maciey Hentz* **1638**, 478, s. 74; *Pan Łukasz Hentz* **1638**, 482, s. 198; *Pan Andrzej Hentz* **1638**, 482, s. 352; *Andrzy Hencz* **1639**, 482, s. 199; *Pan Maciey Hentz* **1639**, 482, s. 199; *Pan Maty Henc* **1640**, 478, s. 92; *Pan Łukasz Hentz* **1640**, 478, s. 93; *lukaszewy Hencewy* (dat.) **1640**, 478, s. 93; *Pana Macieya Hentza, Panu Macieywey Hencewy* (dat.) **1640**, 478, s. 93; *Panem Macieiem Hentzem* (instr.) **1640**, 478, s. 95; *Panu Macieyewy Henczewy* **1641**, 478, s. 109; *Pana Andrzeia Hentza* **1641**, 478, s. 104; *Pan Macy Hentz* **1641**, 478, s. 110; *Pan Andry Hentz* **1641**, 482, s. 354; *P: Andrzeia Hentza* **1642**, 478, s. 115; *Pana Marcina Hentza* **1642**, 478, s. 115; *Pana Macieia Hentza* **1642**, 478, s. 115; *Pan Andry Henc* **1642**, 478, s. 118; *Pan Łukasz Hentz* **1642**, 478, s. 122; *Pan Maciey Hencz* **1642**, 482, s. 205; *Andrzy Hentz* **1642**, 482, s. 355; *Pana Macieia Hencza* **1643**, 478, s. 135; *Pan Adnry Hentz* **1643**, 478, s. 137; *Pan Łukasz Hentz* **1643**, 478, s. 137; *Pan Maciey Hentz* **1643**, 482, s. 206; *Pan Łukasz Hencz* **1643**, 482, s. 205; *Pana Macieja Hentza* **1644**, 478, s. 148; *Pan lukasz Hentz* **1644**, 478, s. 150; *Pana Andrzeia Hentza* **1644**, 478, s. 153; *Pan Łukasza Hentza* **1644**, 478, s. 153; *Pan Maciey Henc* **1644**, 482, s. 208; *Pan Lukasz Henc* **1645**, 478, s. 174; *Pana Andrzejja Henca* **1645**, 478, s. 178; *P. Maci Henc* **1645**, 478, s. 182; *Pan Andrzi Hentz* **1646**, 482, s. 209; *Pan Maci Henc* **1647**, 478, s. 193; *P. Andrzy Henc* **1647**, 478, s. 194; *P. Andrzejja Henca* **1647**, 478, s. 198; *Pan Maci Henc* **1647**, 482, s. 210; *Pan Łukasz Henc* **1647**, 482, s. 210; *Pan Łukasz Henc* **1647**, 482, s. 210; *Pana Macieja Henca* **1648**, 478, s. 203; *P. Andrzejja Hentza* **1648**, 478, s. 206; *P. Maci Henc* **1648**, 478, s. 208; *P. Andrzy Henc* **1648**, 478, s. 213; *Pan Andrż Henc* **1649**, 478, s. 217; *Pani Maciejowa Hencewa* (fem.) **1649**, 478, s. 222; *Pana Andrzejja Henca (...)* Brata jego Łukasza Henca **1649**, 478, s. 224, 225; *Pani Maciejewy Hencowy* (gen. fem.) **1649**, 478, s. 225; *Pan Łukasz Henc* **1649**, 482, s. 362; *Pana Andrzejja Henca* **1650**, 478, s. 231; *Pan Andrzy Henc* **1650**, 478, s. 240; *Pan Łukasz Henc* **1650**, 478, s. 240; *Pani Maciejowa Hencowa* **1650**, 478, s. 240; *Pan Łukasz Henc* **1650**, 482, s. 213; *P. Andrzejja Henca* **1651**, 478, s. 248; *Łukasza Henca* **1651**, 478, s. 248; *Pan Andrzy Henc (...)* Syna swego Abrama Henca **1651**, 482, s. 214; *Pana Andrzejja henca* **1652**, 478, s. 252; *Pani Maciejewy Hencowy* (gen. fem.) **1652**, 478, s. 252; *Pani Maciejowa Hencowa* **1652**, 478, s. 254; *Łukasz Henc* **1652**, 482, s. 364; *Łukasz Henc* **1653**, 478, s. 270; *Łukasz Henc* **1654**, 478, s. 277; *Pan Łukasz Hentz* **1654**, 478, s. 284; *P. Andrzy Henc* **1655**, 478, s. 289; *Pan Lucas Hentz* **1655**, 478, s. 292; *Pan Łukasz Hencz alias Abramczyk* **1658**, 478, s. 293; *chłopca swego Andrzejja Henca Szwagra swego* **1659**, 482, s. 218; *chłopca swego Marcina Haincza* **1659**, 482, s. 219; *Łukasza Haincza Stryja Swego [Andrzejja Haincza]* **1659**, 482, s. 367; *Synowiec jego [Łukasza Heintza] Andrzy Haincz u Ojca Swego Andrzejja Haincza po śmierci jego* **1659**, 482, s. 367; *Hainczowi* (dat.) **1659**, 482, s. 367; *Pan Łukasz Henc* **1661**, 478, s. 306; *Pan Łukasz Hencz* **1662**, 478, s. 308; *Pan Łukasz Hencz* **1663**, 478, s. 310; *P. Luaksz Henc* **1663**, 478, s. 317; *Pana Łukasza Heinca* **1663**, 478, s. 320; *Marczin Heintz* **1663**, 482, s. 368; *Piersy Stolowy pan lukas henc* **1664**, 478, s. 331; *Stolowy Pan Lucas Heintz* **1665**, 478, s. 334; *Pan Lucas Heintze* **1666**, 478, s. 338; *pan Lukasz heintz* **1667**, 478, s. 340; *pana lukasza cheinca* **1667**, 478, s. 341; *pan Lucasz cheinc* **1669**, 478, s. 344; *pan Lucasz Heinc (...)*

sin jego Marczyn Heinc 1669, 482, s. 369; *p. Lukaz Heinc 1672*, 482, s. 227; *pan lukas heinc 1674*, 478, s. 360; *pana starszego pana lukasza Heinca 1675*, 478, s. 361; *pan lukasz Heinc 1675*, 482, s. 371; *Pan Łukasz Henc 1676*, 478, s. 367; *Panem Lucasem Heicem 1677*, 478, s. 368; *Pan Marcin Heinc 1678*, 478, s. 373; *Panu Marczinowi Heinczowi 1678*, 478, s. 373; *Panem Marczinem Heiczem 1678*, 478, s. 373; *P. Lucas Hentz 1678*, 478, s. 376; *Pan Lukasz Heintz 1679*, 478, s. 380; *P Martzin Heinc 1680*, 478, s. 387; *Marcin Haintc 1682*, 481, s. 49; *Mathias Heintze 1697*, 482, s. 250; *chlopcowy na Imieniu Matz Heinetz, Matthias F. Heintze 1702*, 482, s. 387.

1. **SSNO**: Henc(z) 1429, Hejnc(z) 1436; **AntrP**: Henc(z), Hen(z)/Heńc(z) (Hentz zniem.) 1572, XVII Młp, Śl, Wrm; cf. Heince 1786 Włkp;

SNW: Henc 235, Po: 26; Hencz 38, Po: nnot; Hentz 9, Po: nnot; Henze 1, Po: nnot; Heinc 22, Po: nnot; Heincz 8, Po: nnot; Heintz 25, Po: 12; Heintze 159, Po: 28; Heinz 128, Po: 6; Heinze 240, Po: 29.

2. Nazwisko występuje w wielu wariantach graficzno-foentycznych: *Heintz, Hencz, Henc, Hentz, Heinc, Heincz, Haincz, Heintze*, a nawet *Heicz* przejawiających w różnym stopniu ich adaptację na gruncie polskim. Jako dominujące najpierw utrwalają się formy: *Hentz, Heintz*, a z czasem także spolonizowane, frekwencyjnie najwyższe: *Henc, Hencz*. Wahanie wystąpienia *-i-* w cytowanych ekscerptach (*Hentz/Heintz, Henc/Heinc*) wyznacza zasadniczo dwa warianty morfologiczne nazwiska, na gruncie niem. motywowane dwojako i będące zarazem dwoma różnymi nazwiskami (zob. SNmP). Rzadko pisano nazwisko z dwuznakiem *Ch-* (*Cheinc*), jednostkowo zapisano z samogłoską nosową: *Hęnc*. Młodszy przedstawiciel rodziny złotniczej identyfikowani są dwojako, noszą też nazwisko *Abramczyk* – patronimicum urobione od imienia ojca (*Pan Łukasz Hencz alias Abramczyk*). Rodzinność nazwiska wyraża forma żeńska, marytonimiczna z podwójnym wykładnikiem żeńskości na wzór niemiecki (*Maciejowa Hencowa*), w różnym stopniu poświadczająca regionalizm włkp *-ew-* (*Maciejowa Hencewa, Maciejewy Hencowy*). Formy zależne niekiedy zachowują włkp cechę dialektalną polegającą na użyciu samogłoski przedniej po głosce historycznie miękkiej (*Maciejowy Hencowy* – fem. gen., *Panu Macieiewi Hencowi, Panu Henczewy* – masc. dat.). Imiona wystąpiły w różnych formach: pełnych (*Abraham, Andrzej, Maciej*) i skróconych (*Abram, Andrzy, Maci, Matz*), dzierżawczych (*Abramowego syna*), z cechami zniemczenia ich postaci lub pisowni: *Martzin, Mathias, Lucas*. Polsko-niemieckie odpowiedniki imion występują nawet w obrębie tej samej notatki w księdze: *Andrzej Hencz/Andreas Hencz*. Imiona *Andrzej* i *Jędrzej* są używane zamiennie.

◇ Henc(z) : hipok. im. *Henryk* (: stwniem. *Haimrich, Hainrich, Heinrich* : germ. **haima, *haimi* 'ojczyzna, miejsce zamieszkania') NCh 52, Mal 232-233. Wariant Hentz : niem. n. os. *Hentze, Hentz(e)* (te : im. *Heinrich*) DFN 291. Warianty Heintz(e), Heinc(z) : niem. n. os. *Heintz(e), Heinz(e)* (te : im. *Heinrich*) DFN 286.

Cf. ABRAMCZYK

Cf. *HENC(Z), HENCE, HENTZ(E)* SNmP II, 184 [materiał źródłowy poświadcza złotników Abrama, Andrzeja i Łukasza]; *HEINC, HEYNC, HEINCZE, HEINTZ(E)* SNmP II, 173 [materiał źródłowy nie poświadcza złotników].

Najstarszym złotnikiem z rodziny Hentzów był **Abraham (I)**, który naukę odbył u Marcina Stama, uczył się 7 lat, termin odbył w latach 1567-1575 (wpis, wypis). Prawdopodobnie przybył do Poznania z czeskiego Libeň (nazwa miejscowa widnieje w formułach wpisu i wypisu), możliwe też, że Michel Hencz (też z Libeň) był jego krewnym, może bratem. Od 1587 r. występuje w księgach jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, licznie poświadczony w formułach wpisów i wypisów. Wymieniany był także w innych zapisach związanych z funkcjonowaniem cechu, m. in. na listach powierzenia określonych funkcji i obowiązków, na listach obecności na zebraniach. Zatrudniał czeladników. Ostatni raz wymieniony jak działający złotnik w 1626 r., a w 1629 r. wymieniany jest jako zmarły. Miał czterech synów, którzy byli jego uczniami, trzech z nich zostali złotnikami: Andrzeja (mistrz w 1622 r.), Macieja (mistrz w 1627 r.) i Łukasza (mistrz w 1636 r.).

Andrzej Hentz, syn i uczeń Abrahama (I), termin rozpoczął w 1605 r. W 1622 r. wykonał sztuki mistrzowskie i uzyskał tytuł mistrza, w tym też roku podpisał się pod obszernym zezwoleniem brackim obowiązującym od 1601 r. Od 1625 r. przyjmował uczniów na naukę rzemiosła, poświadczony jako mistrz w wielu wpisach i wypisach chłopców. Podobnie jak jego ojciec był aktywnym złotnikiem i w związku z tym bardzo często wymieniany jest w księgach w rozmaitych zapisach dotyczących funkcjonowania cechu. Ostatni raz poświadczony jest jako działający złotnik w 1655 r., a w 1659 r. wymieniany jest jako zmarły.

Maciej Hentz (I), również był synem i uczniem Abrahama (I), termin odbywał w latach 1610-1614. W 1627 r. wykonał sztuki mistrzowskie i uzyskał tytuł mistrza. Rok później podpisał się pod zezwoleniem brackim obowiązującym członków cechu od 1601 r. W księgach cechu często wymieniany jest jako nieobecny na zebraniach oraz w skargach na jego zachowanie, za które ponosi różne kary finansowe. Przyjmował uczniów na naukę rzemiosła złotniczego, jednak wyszkolił ich niewielu. Wymieniany do 1648 r.

Łukasz Hentz wymieniany jest w bardzo długim okresie obejmującym lata 1622-1679 (brak kontekstów pozwalających stwierdzić, że w cechu były dwie osoby o tym imieniu i nazwisku). Był synem i uczniem Abrahama (I), termin odbywał w latach 1622-1626. W 1636 r. wykonał sztukę mistrzowską u Jana Kwecisza pod nadzorem Jana Głowika, Wojciecha Buczniewicza oraz Stanisława i Wojciecha Szwarców. Dopisany do listy złotników z 1633 r. po uchwałą cechową regulującą wysokość składki na potrzeby brackie. Od 1638 r. przyjmował uczniów na naukę rzemiosła, choć nie jest tak często w tej roli poświadczany jak jego brat Andrzej czy ojciec Abraham. Wymieniany jest za to w wielu innych cechowych zapisach (na listach składek, listach obecności, w notatkach dotyczących powierzenia członkom cechu określonych obowiązków itp.). Był starszym cechu i pisarzem, aktywnym również pod koniec swojego życia. W 1679 r. wymieniany w księgach po raz ostatni.

Jan Hentz był synem Abrahama (I), wymieniany jest zaledwie dwa razy w źródłach jako czeladnik.

Andrzej Henc (II) był synem i uczniem Andrzeja (I). Po jego śmierci ojca uczył się u swojego szwagra, Krzysztofa Bilda, a następnie douczył się u Łukasza Hentza, dla którego był bratankiem (*Synowiec jego Andrzy Haincz*). Nie wiadomo, czy został mistrzem. Brak dalszych poświadczeń.

Marcin Henc był synem Łukasza i wnukiem Abrahama (I), uczniem złotnika Jana Wernheidego, termin odbył w latach 1659-1663, poczym uczył się jeszcze u swojego ojca Łukasza do roku 1669 – wtedy dopiero został czeladnikiem. W 1678 r. wykonał sztuki mistrzowskie, uzyskując tytuł mistrza. W 1682 r. podpisał się pod zezwoleniem brackim uchwalonym w 1601 r. i obowiązującym wszystkich mistrzów. Brak dalszych poświadczeń.

Abraham Henc (II) był synem Andrzeja (I), odbył termin u swojego ojca i w 1651 r. został czeladnikiem. Brak innych poświadczeń.

Maciej Henc (II), identyfikowany jako Mathias Heintze, był uczniem Michała Meisnera, uczył się w latach 1697-1702.

Michel Hencz był uczniem Marcina Stama, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

Heintz Abraham I, wym. 1587-1626; Heintz Abraham II, syn i ucz. Andrzeja Heintza, czel. 1651; Heintz Andrzej, syn i ucz. Abrahama I, brat Łukasza, czel. 1610, mistrz 1622, w r. 1623 zwany Heintz-Zabłocki starszy 1633 zm. przed r. 1658, stosował sygnaturę „AH” w owalu; Heintz Łukasz, syn i ucz. Abrahama

I, brat Andrzeja, czel. 1623, mistrz 1636, starszy 1674, 1676, 1680, pisarz 1658, wym. do 1680; Heintz Maciej I, syn i ucz. Abrahama I, brat Andrzeja i Łukasza, mistrz 1627, 1622 zwany Abramczyk-Zabłocki, wym. do 1647; Heintz Maciej II (Abramczyk), ucz. Michała Meisnera, wym. 1702; Heintz Marcin (Abramczyk), syn i ucz. Łukasza, czel. 1669, mistrz 1678, wym. do 1682, ul. Wielka, stosował sygnaturę „MA” (Noż s. 242-243 nr 99-105; Dolcz s. 15 nr 97-103, WMP(w)).

HENI(C)K, HENNIG: *bartel henick 1558*, 480, s. 125; *bartel henik zegdaniska [z Gdańska] 1563*, 481, s. 72; *Jurga Henike szposznanya 1579*, 482, s. 69; *Mathis Hennig Sposnania Rodem 1591*, 482, s. 122; *Matis Hennige zpoznania 1602*, 482, s. 315; *Chłopca Swego Filipa Henniga 1670*, 482, s. 225; *Filip Hęnnik 1675*, 482, s. 371; *Panem Filipem Henikem (instr.) 1678*, 478, s. 371; *Panu Filipowi Henikowi 1678*, 478, s. 371; *Pan Filiph Henik 1678*, 478, s. 372; *Pana Filipha Henika 1678*, 478, s. 372; *Pan Phfilip Hennig 1679*, 482, s. 231; *Jpa: Filipa Henika 1679*, 478, s. 385; *P: Filip Henik 1680*, 478, s. 387; *Pan Filip Henick 1680*, 482, s. 234; *P. Henik 1682*, 478, s. 411; *Pana Philippa Henninga 1683*, 478, s. 422; *pana filipa Henika 1684*, 478, s. 428; *Pana filipa Hennika 1684*, 478, s. 428; *P filip Hennik 1684*, 478, s. 429; *P. Philip Henning 1684*, 478, s. 430; *P Philip Hennik 1684*, 482, s. 237; *Pan Philip Hennig 1684*, 482, s. 237; *Pan Hennik 1684*, 482, s. 374; *P. Philip Hennig 1685*, 478, s. 439; *Pfilip chenik 1685*, 482, s. 375; *Philip Henigk 1690*, 482, s. 243; *Pan Philip Henik 1690*, 482, s. 243; *Matthaus henning, Chłopca na Imie Mathias Henik 1690*, 482, s. 243; *Pan Pilip Hennik 1690*, 482, s. 379; *Andreas Hennig (...) klopca nieboscika Pana Filippa Henigka Sina (..) klopca imie Andrzy Hennig 1695*, 482, s. 247; *temusz chłopczowy na Imieniu Andrzy Hennig 1700*, 482, s. 385.

1. **SSNO:** Henig (Henick), Hennig (Hennick) 1400; **AntrP:** Henik (Henick), Hennik XVI, XVII, XVIII Młp, Włkp, Maz, Pom, Śl, Wrm; Henig, Hennig (Henning niem.) 1570, XVII, XVIII Maz, Pom, Śl, Krpłd, Wrm;

SNW: Henik 46, Po: 4; Henig 153, Po: nnot; Hennig 945, Po: 25; Hennik 14, Po: nnot.

2. Nazwisko występuje w dwóch wariantach: pol. *Henik* i niem. *Hennig*, które wzajemnie oddziałując na siebie, przejawiają cechy niemczenia pierwszego (*Hennik, Henick, Henigk, Henike*) i polonizowania drugiego (*Henik*). Jednostkowo poświadczono wariant z pisownią nagłosu *Ch-* (*chenik*). Zapisy imienia *Filip* ilustrują nieuporządkowanie grafi nagłosowego *F-*, *Ph-*, *Pf-*. Imię *Andrzej* wystąpiło w dwu wariantach: pol. *Andrzy* i niem. *Andreas*.

◇ **Heni(c)k, Hennig** : niem. n. os. *Henning* (ta : im. *Heinrich* NG 89, 97 lub : im. *Johannes* NCh 59, z niem. suf. *-ing*) DFN 290, Gott 326, 354.

Cf. *HEN(N)IG* SNmP II, 186 [materiał źródłowy poświadcza złotników Filipa i Andrzeja].

Filip Henik był złotnikiem poznańskim, pochodzącym z Leszna (zob. SNmP). Termin odbył u mistrza Jana Wernheidego, uczył się w latach 1670-1675. W 1678 r. przystąpił do wykonania sztuk mistrzowskich, które składować miał w skrzyni u mistrza Jana Rupalskiego, a sztuk doglądać mieli złotnicy Krzysztof Neiman, Wojciech Bucholc i Otto Szmid. W tym samym roku, po uzyskaniu tytułu mistrza, przyjął obywatelstwo poznańskie. Od 1679 r. przyjmował uczniów na naukę rzemiosła. Sam również nadzorował proces wykonywania sztuk mistrzowskich. W 1695 r. wymieniany jako zmarły.

Andrzej Henik był synem Filipa i uczniem Samuela Klosa, uczył się 5 lat, termin rozpoczął w 1695 r. (wpis).

Pozostałe identyfikacje odnoszą się do uczniów rzemiosła złotniczego – dwie do chłopców poświadczonych w wieku XVI i jedna do osoby poświadczonej pod koniec wieku XVII. Bartel Henik z Gdańska był uczniem Erazma Kamyna, uczył się 5 lat (wpis, wypis). Jurga Henike z Poznania był uczniem Krzysztofa Beslera, miał się uczyć 7 lat (wpis). Maciej (Mathis) Hennige (I) z Poznania był uczniem Krzysztofa Siemsickiego (wypis). Maciej (Mathias) Henik (II) był uczniem Filipa Henika, najprawdopodobniej pochodził z obszaru niemieckojęzycznego (podpis chłopca w jęz. niemieckim – *Matthaus Henning*). Brak kontekstów określających rację ze złotnikami Filipem i Andrzejem.

Hennig Abram, wym. 1161 (!); **Hennig Filip**, ucz. Jana Wernheide st., czel. 1675, mistrz 1678, pisarz 1692, zm. 1694; **Hennig Jędrzej**, ucz. Samuela Klosa, czel. 1700, mistrz 1708 (Noż s. 243, nr. 111-113, Dolcz s. 16, nr 109-111). Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1678 r. (1678 *He(n)nig* BandK s. 205).

HENSEL, HANSEL, HINSEL: *Melcher Hansel zpoznania 1606*, 482, s. 144; *Melchior Hinsel Zpoznania 1611*, 482, s. 334; *Malchra Hinszla 1619*, 477, s. 174; *Melcher Hansel 1619*, 477, s. 170; *Malcher Hensel 1619*, 477, s. 180; *Malcher hensel von posnan 1619*, 481, s. 41; *P Melcher Hinsel 1620*, 477, s. 193; *P Malchra Hensla 1620*, 477, s. 198; *Malcher Hensel 1621*, 477, s. 211; *Melcher Hensel 1622*, 477, s. 230; *przez Pana Malchra Hensla 1623*, 477, s. 237; *Melher Hensil 1623*, 482, s. 180; *Malher Hensel 1624*, 477, s. 251.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: Hens(z)el 1704 Śl, Krpłn;

SNW: Hensel 331, Po: 39; Hansel 188, Po nnot.

2. Postać nazwiska nieustabilizowana: obok inwariantu *Hensel* poświadczono formy *Hansel*, *Hinsel*, *Hinszla* (gen.), *Hensil*. Imię wystąpiło w kilku wariantach: *Melchior*, *Melcher*, *Malcher*, także z pisownią *-h*: *Melher*, *Malher*.

◇ Hensel, Hansel, Hinsel : niem. n. os. *Hens*, *Hans* (: hipokor. im. *Johannes*), z suf. *-el* DFN 276, 290, Gott 315, 326. Wariant Hinsel : niem. n. os. *Hinse* (: hipokor. im. *Hinrich*, *Heinrich*) DFN 298, też : n. m. *Hinsel* Gott 331.

Cf. *HENSCHEL, HENSZEL* SNmP II, 187 [materiał źródłowy nie poświadcza złotnika].

Melchior Hensel, złotnik poznański, był uczniem Jędrzeja Schwaintalera, u którego uczył się 6 lat, w latach 1606-1611. W roku 1619 wykonał sztuki mistrzowskie. Podpisał się pod zezwoleniem brackim obowiązującym złotników od 1601 r. (z datą 1619). W księgach cechu przypisuje mu się nietypową funkcję „iść z armatą”, innym razem „świecić” (podczas procesji). Przyjął jednego ucznia na naukę rzemiosła.

Hensel Malcher (Melchior) z Poznania, ucz. Jędrzeja Schwainthalera, czel. 1611, mistrz 1619, wym. do 1623 (Noż s. 243, nr 114, Dolcz s. 16 nr 112).

HERNY, CHERNY: *Mikolai herni 1565*, 482, s. 12; *M. herny 1566*, 482, s. 20; *nicolai herni 1566*, 482, s. 274; *P Micolaia Hernim 1566*, 482, s. 274; *mikolai Herny złotnik 1570*, 481, s. 78; *Mikolai Herny 1570*, 482, s. 38; *Mikolai Cherny 1570*, 482, s. 38; *mikolay cherny 1570*, 482, s. 38; *Mikolay Herny 1571*, 482, s. 5; *Mikolai Cherny 1571*, 482, s. 38; *mikolay cherny 1571*, 482, s. 38; *mykolay Cherny 1571*, 482, s. 38; *Mikolay Herny 1571*, 482, s. 278; *mykolay Cherny 1571*, 482, s. 278.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: Herny 1566 Śl;

SNW: nnot.

2. Nazwisko o stabilnej postaci z dwojaką pisownią: *Herny* i *Cherny*.

◇ *Herny* : ap. *herny* 'zręczny, zgrabny' SXVI, ap. *harny* 'wdzięczny, piękny, zalotny' SW, NAp 72.

Cf. *HERNY* (w) SNmP II, 193; *CHERNY* SNmP nnot.

Mikołaj Herny, złotnik poznański, w księgach cechu wymieniany już jako mistrz złotnictwa, przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, poświadczony głównie w tej roli. Jego nazwisko widnieje również na spisie złotników z 1565 r.

Herny Mikołaj, wym. 1564-71 (Noż s. 243, nr 115, Dolcz s. 16 nr 113).

HIDFELD, HITFELT, HIDFELT: *Hans Hitfelt von magdeburg 1562*, 481, s. 14; *Pan Dawid Hitfelt 1652*, 478, s. 269; *Pan Dawid Hitfelt 1653*, 478, s. 272; *Pan Dawid Hidfeld 1653*, 478, s. 275; *P. Dawid Hidfeld 1654*, 478, s. 286; *P. Dawida Hitfelda 1655*, 478, s. 291; *Pan Dawid Hidfeld 1655*, 482, s. 216; *P. Dawida Hitfeldta 1658*, 478, s. 294; *P. Dawida Hitfeld 1658*, 478, s. 295; *Dawid hitfelt 1659*, 481, s. 48; *P. Dawid Hetfeld 1659*, 478, s. 295; *P. Dawid Hidfeld 1659*, 478, s. 296; *P. Dawid Hitfeld 1659*, 478, s. 298; *Pan David Hitfeld 1661*, 478, s. 306; *Pan Dawid Hitfeld 1661*, 482, s. 220; *Pan Dawid Hiltfelt 1662*, 478, s. 308; *P. Dawid Hitfeld 1663*, 478, s. 314; *P. Dawid Hidfeld 1663*, 478, s. 317; *Pan Dawid Hidfeld 1664*, 478, s. 331; *Dawit Hetfelt 1664*, 482, s. 368; *P. Dawid Hidfeld 1665*, 478, s. 334; *Pan David Hidfeld 1666*, 478, s. 338; *pan Dawit hatfelt 1667*, 478, s. 340; *pan Dawid chitfelt 1669*, 478, s. 344; *pany Dawidowa wdowa 1671*, 478, s. 351.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot;

SNW: nnot.

2. Warianty graficzne nazwiska świadczą o próbach jego adaptacji na gruncie polskim (ubezdźwięcznienie głosek zachodzi w śródgłosie i w wygłosie – *Hidfeld* – *Hitfeld* – *Hitfelt*). Jednostkowo poświadczono wariant z pisownią *Ch-* (*chitfelt*). Pisownia imienia jest zasadniczo ustabilizowana (*Dawid*), rzadkie są warianty graficzne takie jak: *David*, *Dawit*, *Dawitt*.

◇ *Hidfeld* i warianty : prawd. złoż. pierwszego członu im. typu *Helidberd* (skrócone formy im. typu *Hiddo*, *Hid* mogą być bazą do dalszych nazwisk Gott 330, *Hid-* jest uproszczonym wariantem członu *Hild* : germ. *hildiō* 'walka' NG 103-104) + n. *Feld* Gott 260 (ta : śrwniem. *vělt* i śrdniem. *velt* 'pole, równina' DFN 215). Por. też n. m. *Hittfeld* w Dolnej Saksonii.

SNmP nnot.

Dawid Hidfeld, złotnik miejski, w 1652 r. wykonał sztuki mistrzowskie i od tego momentu jest obecny w cechu. Od 1655 r. przyjmował uczniów na naukę rzemiosła. Podpisany pod zezwoleniem brackim obowiązującym od 1601 r. (z datą roczną 1659). Do niego odnosi się identyfikacja *Dawidowa wdowa*. Nauczył rzemiosła swojego brata Szymona Jana, który rozpoczął termin w 1659 r. W 1671 r. wymieniany jako zmarły.

Hans Hitfelt z Magdeburga, chłopiec zapisany na naukę rzemiosła w 1562 r., był uczniem Piotra Gielchara.

Hidfeld(t) Dawid, mistrz 1653 (Noż s. 234 nr 118, Dolcz s. 16 nr 116).

HINSEL: cf. HENSEL

HOF(F)MAN(N), HOW(E)MAN, HAFMAN: *waltin howeman 1499*, 480, s. 5; *Greger hafman 1559*, 481, s. 10; *GReger Howman 1560*, 480, s. 187; *panu gregrowi Howmanowi 1560*, 480, s. 187; *panu greger Howmanowi (dat.) 1563*, 480, s. 187; *Greger Hoffman 1565*, 482, s. 5; *Greger Howman 1565*, 481, s. 21; *G. hofman 1567*, 482, s. 20; *u Pana Gregra Hoffmäna Bratta nassego 1572*, 481, s. 24; *Gregyer Hofman 1574*, 482, s. 66; *pana Gregra Hofmana 1574*, 482, s. 66; *Gregyer Hofman 1579*, 482, s. 284; *Mathys Hoffman Skalysa [z Kalisza] Rodem neyboscyka Pana Gregra Hoffman Slotnyka syn 1593*, 482, s. 105; *Michel Hoffman zlibna [może czes. Libeň] ze Sliąska 1599*, 482, s. 126; *Constanting Hofman Von landek [może pol. wś Landek na Śląsku] 1631*, 477, s. 331; *chłopca Macieya Howmana 1654*, 482, s. 215.

1. **SSNO:** Hofman (Hofeman) 1377; **AntrP:** Hof(f)man(n) 1581, XVII, XVIII Młp, Wlkp, Maz, Pom, Śl, Krpłd, Wrm;

SNW: Hofman 3799, Po: 216; Hofmann 149, Po: 34; Hoffman 2570, Po: 248; Hoffmann 5187, Po: 1435; Haffman 1, Po: nnot; Haffmann 1, Po: nnot; Hafman 1, Po: nnot.

2. Nazwisko obecne w polskim systemie od doby stpol., bez trudu poddawane polskiemu paradygmatowi fleksyjnemu (*Hofmana* – gen., *Howmanowi* – dat.), w księgach złotników wystąpiło jednak w kilku wariantach graficznych: *Hoffmäna* (z pisownią charakterystyczną dla jęz. niem.), *Hofman* (z uproszczeniem pisowni niemieckich głosek podwojonych), *Howman* (pisownia może sugerować dźwięczność w w wymowie śródgłosu). Imię *Grzegorz* poświadczane jest wyłącznie w formie niem. *Greger*, poddawanej odmianie zgodnie z wzorcem, w którym *e* ulega redukcji w formach przypadków zależnych (*Gregra* – gen., *gregrowi* – dat.). Poświadczono także sytuacje nieodmienności antroponimów w modelach *imię + nazwisko* (*panu greger Howmanowi*, *Pana Gregra Hoffman*).

◇ Hof(f)man(n) : niem. n. os. *Hofmann, Hoffmann* (te : śrwniem. *hoveman* 'dworzanin, sługa na dworze książęcym, chłop w zagrodzie') Brech I, 728, Gott 334, NG 106.

Cf. *HOFFMANN* SNmP II, 201 [materiał źródłowy poświadcza osobę o nazwisku Grzegorz Hoffman]; *HAFMAN* (w) SNmP II, 153.

Grzegorz (Greger) Hofman był złotnikiem miejskim, wymienianym w źródłach od 1560 r. jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła. Jego nazwisko widnieje pod uchawałami brackimi z 1565 r. W 1593 r. wymieniany jest jako zmarły we wpisie na naukę rzemiosła swojego syna **Macieja Hoffmana (I)**, który był uczniem Stanisława Piechny i miał się uczyć 6 lat (wpis), termin rozpoczął w 1593 r. Pozostałe identyfikacje odnoszą się głównie do różnych uczniów rzemiosła złotniczego: Waltyn Howeman był uczniem Jakuba Bartha (wpis). Michał (Michel) Hoffman był uczniem Abrahama Hentza, miał się uczyć 7 lat (wpis). Maciej Howman (II), który rozpoczął naukę w 1654 r., był uczniem Tomasza

Cymermana, miał się uczyć sześć lat (wpis). Konstantyn Hofman zaś wymieniany jest w księgach jako ofiara pożaru, którą bractwo wspomogło finansowo.

Hoffmann (Howman) Greger, wym. 1559-74 (Noż s. 243 nr 120, Dolecz s. 16 nr 118).

J

JACOB, JAKUB: *jocub golthsmeth* **1494**, 480, s. 4; *her jacob gelsmeth* **1502**, 480, s. 53; *Jocap goltsmidt* **1507**, 480, s. 74; *Her Jocupp goltsmidt* **1507**, 480, s. 54; *her Jacop goltsmidt* **1509**, 480, s. 62; *Jocup* **1510**, 480, s. 70; *jacopp goltsmidt* **1511**, 480, s. 56; *Jacopp goltsmid* **1513**, 480, s. 60; *Jacopp goltsmid* **1519**, 480, s. 92; *Jacobowa goltsmidt* ***1533**, 480, s. 198; *Jacub sminska* [z Minska] **1545**, 480, s. 156; *nyewiasta skostrzina* [z Kostrzyna] *mielczarka Jacobowa Zophia* **1573**, 481, s. 25.

1. **SSNO:** not. im. Jakub (Jacub) 1204 i Jakob (Iacob) 1244 w funkcji pierwszego określenia; **AntrP:** Jakub 1759 Pom;

SNW: Jacob 30, Po: nnot; Jakob 34, Po: 1; Jakub 32, Po: nnot.

2. Pisownia imienia w dużym stopniu wariantywna: *Jacob, Jacop, Jocap, Jocupp, Jacopp*. Rodzinność antroponimu wyrażona formą marytonimiczną z suf. *-owa* (*Jacobowa*).

◇ Jakub : im. *Jakub* (hebr. *Jaaquob*, łac. *Jacobus*, im. toeforyczne o znaczeniu 'którego Bóg ochrania, wspiera', etym. bibl. łączy im. z hebr. *aquéb* 'pięta') NCh 57, Mał 239.

Cf. BARTH

Cf. *JAKUB* SNmP II, 233 [materiał źródłowy nie poświadcza złotnika].

Złotnik miejski poświadczony we wpisach uczniów na naukę rzemiosła. Identyfikacje typu *Jakub Goldschmied* odnoszą się najpewniej do **Jakuba Bartha**. Jakub z Minska, poświadczony w 1545 r., był uczniem złotnika Wincentego, u którego miał się uczyć 4 lata (wpis). Zofia Jakubowa, mieszcanka z Kostrzyna, chciała nieuczciwie sprzedać srebrną łyżkę złotnikowi Wojciechowi Darmopychowi. Zob. *JAKÓB* (Lepszy s. 259 nr 43, autor również łączy to imię ze złotnikiem Jakubem Barthem).

JAN: *Jann goltsmith* **1493**, 480, s. 35; *jan goltsmidt* **1503**, 480, s. 85; *Jan goltsmidt* **1507**, 480, s. 74; *jan goltsmidt* **1508**, 480, s. 77; *jan goltsmidt* **1509**, 480, s. 83; *jan goltsmidt* **1511**, 480, s. 101; *Ian szyn Iana czarnego mielczarza, mieszczanina posnanskiego* **1572**, 482, s. 60; *czeladnikowy złotniczemu z wylna* [z Wilna] *Jmieniem Jan barzo Horemu* **1621**, 477, s. 212; *Jana Towarzysza syna pana Abrahama nieboszczyka* **1629**, 477, s. 305; *Jan brat P. Matisow* **1629**, 477, s. 309; *pana Jana Zkundorfa* [z Kundrofu – dawna wś podmiejska, później przedmieście, dziś Pl. Wolności w Poznaniu] **1631**, 477, s. 333; *Pan Jan z kondorfu* **1636**, 478, s. 40; *Pana Jana skądorfu* **1637**, 478, s. 66; *Pana Jana Skądorfu* **1642**, 478, s. 123; *Szyman Jan z Toronia rodem* **1664**, 482, s. 368.

1. **SSNO:** not im. Jan 1202, nnot w funkcji drugiego określenia; **AntrP:** Jan 1606, XVIII: Pom, Wrm;

SNW: Jan 104, Po: nnot.

2. Materiał źródłowy poświadcza identyfikacje w postaci imienia odnoszące się do różnych osób. Nagłosową jotę niekiedy oddawano jako *I-* (*Ian*), jednostkowo poświadczono podwojenie wygłosowej spółgłoski *-nn* (*Jann*), być może pod wpływem niemieckim (zapis sporządzono w tym języku).

◇ Jan : im. *Jan* (hebr. etymologia 'Jahwe jest łaskawy'), łac. *Ioannes, Iohannes, scs Ioan*, stczes. *Jan* NG 59, Mał 243.

Cf. HANUS, HANS; JURKOWICZ

Cf. *JAN* SNmP II 237 [materiał źródłowy nie poświadcza złotników].

Identyfikacje typu *Jan Goldschmied* prawdopodobnie odnoszą się do złotnika **Hanusa (Hansa) / Jana Emchego**, poświadczanego w powyższych ekscerptach jako mistrza przyjmującego uczniów na naukę rzemiosła. Jan, syn Jana Czarnego, był uczniem Ludwika Kościelnego, miał się uczyć 5 lat (wpis). Jan z Wilna był czeladnikiem, którego bractwo wspomogło finansowo. Jan, syn Abrahama i brat Macieja to **Jan Hentz**, który w 1629 r. został czeladnikiem.

Określenia *Jan z Kundorfu* zaś odnoszą się do złotnika **Jana Jurkowicza**. Tylko z imienia wymieniany jest w księgach m. in. na listach nieobecnych na zebraniach, na listach osób dłużnych pieniądze bractwu. W 1642 r. wymieniany jako zmarły (odbył się jego pogrzeb, którego koszty pokrywało bractwo).

Szymon Jan był uczniem Dawida Hidfelda, uczył 5 lat (wypis).

Cf. Johannes (Hannos) aurifaber, wym. 1411-15 przy ul. Tumskiej. Ławnik 1415; **Johannes**, wym. 1453-79. Starszy 1453, 1455-57, 1464-65, 1467-69; **Joannes**, wym. 1472 jako zmarły; **Joannes**, wym. 1499 jako „*filius olim Johannis aurifabri*”. *Może syn poprzedniego?* (Noż s. 243, nr 128-131, Dolcz s. 17 nr 125-128). Możliwe, że w księgach cechowych poświadczony jest ostatni ze złotników cytowanych w spisie T. Nożyńskiego.

JANOWSKI: *Towarzysz Stanisław Janowski 1640*, 478, s. 85; *temu Chłopcu na Jmie Adam Janowski (...) tuteczni Rodzic 1687*, 482, s. 239; *chłopca jendrzya janowskiego (...) tutezny Rodzyc, Andrzy Jąnoski 1689*, 482, s. 241; *chłopca naImie Adam Janowski tuteczni 1693*, 482, s. 381.

1. **SSNO:** Janowski 1386; **AntrP:** Janowski 1508, XVII, XVIII Młp, Włkp, Maz, Pom, Śl, Krpłd, Wrm, Pr;

SNW: Janowski 13 250, Po: 591.

2. Jednostkowo poświadczono formę z samogłoską nosową *ą* zapisaną nadwyżkowo przed spółgłoską nosową *n* (*Jąnoski*), co może stanowić wyraz powszechnej w XVI i XVII w. manieri graficznej.

◇ Janowski : n. m. *Janów Młyn*, dziś Janowiec Wielkopolskie, bydż., gm. Janowiec; *Janowo* ciech., z suf. *-ski*; też : n. m. *Janowice* (po dezintegracji podstawy), liczne miejscowości, konin., płoc., krak., kiel., zamoj., z suf. *-ski*; też : n. m. *Janowiec*, sier., gm. Biała; ziel., gm. Małomice (NOdm 66, NmPol IV, 71-74). Nie można wykluczyć Jan-owski : n. os. *Jan* z suf. modelowym *-owski*.

Cf. *JANOWSKI* SNmP II, 245 [materiał źródłowy nie poświadcza złotnika Adama Janowskiego].

Adam Janowski, złotnik miejski, był uczniem Jacentego Piątkowskiego i Michała Meisnera, uczył się 7 lat (wpis, podpis; zmiana mistrza nastąpiła z powodu śmierci pierwszego z nich); następnie

czeladnikiem i mistrzem złotniczym. Wyekscerpowane księgi cechowe poświadczają jego nazwisko tylko na etapie bycia uczniem rzemiosła złotniczego.

Stanisław Janowski był czeladnikiem w warsztacie Stanisława Szwarca. Jędrzej (Andrzej) był uczniem Jacentego Piątkowskiego, miał się uczyć 6 lat (wpis, podpis).

Janowski Adam, ucz. Jacentego Piątkowskiego, czel. 1693, mistrz 1703, wym. do 1709 (Noż s. 243, nr 123, Dolcz s. 16 nr 120).

JASIŃSKI // JASINSKI: *Tchomas Iaszki Z walsowie [z Warszawy] Rodem 1599*, 482, s. 122; *Thomas Jasinski Zwalszewa 1605*, 482, s. 321; *Stanislaw Jasinski 1626*, 482, s. 184; *Stanislaw Jasinski 1631*, 482, s. 349; *Pana Starszego Towarzysza Stansława Jasinskiego 1637*, 478, s. 64; *Pana Stansława Jasinskiego 1638*, 478, s. 79; *Panu Stanslawowy Jasinskiemu 1640*, 478, s. 83; *Pan Stansław Jasinsky 1640*, 478, s. 93; *Panem Stansławem Jasinskim 1640*, 478, s. 95; *Stanislaw Jasinsky 1640*, 481, s. 47; *Pana Stansła Jasinskiego 1641*, 478, s. 101; *Pan Stansław Jasinsky 1641*, 478, s. 112; *Pana Stansława Jasinskiego 1642*, 478, s. 120; *Pan Stansław Jasinsky 1642*, 482, s. 203; *Pana Stanisława Jasinskiego 1643*, 478, s. 135; *Pan Stansław Jasinskij 1643*, 478, s. 138; *Pan Stansław Jasinskij 1644*, 478, s. 150; *Pana Jasinskiego 1645*, 478, s. 175; *Pan Stanislaw Jasinski 1645*, 482, s. 359; *Pana Stanisława Jasinskiego 1646*, 478, s. 183; *P. Stanisław Jasinskij 1646*, 478, s. 187; *P. Stanisława Jasinskiego 1647*, 478, s. 190; *P. Stanisław Jasinskij 1647*, 478, s. 194; *P. Stanisław Jasinskij 1648*, 478, s. 214; *P. Stanisława Jasinskiego 1649*, 478, s. 216; *P. Stanisław Jasinskij 1649*, 478, s. 222; *P. Stanisław Jasinskij 1650*, 478, s. 227; *P. Stanisława Jasinskiego 1650*, 478, s. 238; *Pana Stanisława Jasinskiego 1652*, 478, s. 253; *P. Stanisław Jasinskij 1652*, 478, s. 263; *Pan Stanisław Jasinskij 1653*, 478, s. 271.

1. **SSNO:** Jasiński 1392; **AntrP:** Jasiński, Jasiński 1511, XVII, XVIII Młp, Wlkp, Maz, Pom, Śl, Krpłd, Krpłn, Wrm, Pr;

SNW: Jasiński 35 545, Po: 982; Jasinski 163, Po: 9.

2. Pisownia nazwiska w żadnym ekscerptów nie poświadczą zaznaczania miękkości głoski *ń*. Współcześnie warianty graficzne *Jasiński* i *Jasinski* stanowią odrębne nazwiska (zob. SNW).

◇ Jasiński : n. m. *Jasino*, dziś *Jasin* wś, pozn., gm. Swarzędz (NmPol IV, 116), z suf. -*ski*.

Cf. *JASIŃSKI / JASINSKI* SNmP II, 255 [materiał źródłowy poświadczą złotnika].

Stanisław Jasiński był złotnikiem miejskim, pochodził z Wągrowca (zob. SNmP). Termin odbył u mistrza Tobiasza Jasłowskiego, uczył się 5 lat. W 1631 r. został czeladnikiem, w 1637 r. był mianowany na „starszego towarzysza”. W 1638 r. jest wymieniany w księgach cechu jako młodszy mistrz. Prawdopodobnie w 1640 r. uzyskał obywatelstwo miejskie (zob. BandK), wtedy też podpisał się pod zezwoleniem brackim obowiązującym wszystkich złotników już od 1601 r. Od 1645 r. przyjmował uczniów na naukę rzemiosła złotniczego, jego nazwisko widnieje we wpisach chłopców. Poświadczony także w innych zapisach związanych z typową działalnością cechu (m.in. na listach składek i opłat). Wymieniany do 1653 r. Potem ślad się urywa.

Tomasz Jasiński był uczniem Piotra Karisa, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

Jasiński Stanisław, ucz. *Tobiasza Jasłowskiego*, czel. 1631, mistrz 1640, w r. 1648 przestał pracować (Noż s. 243 nr 124, Dolcz s. 16 nr 121).

W 1640 r. w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* zanotowano nazwisko Jasiński, być może wpis dotyczy Stanisława Jasińskiego (**1640 Jasiński** BandK s. 219).

JASŁOWSKI, JAZŁOWSKI: *Tobiasza Jazłowskiego, Tobiasz Jasłowski* **1619**, 477, s. 171; *Tobiasz Jazłowski* **1620**, 477, s. 197; *P. Thobiaszewy Jazłowskiemu* **1626**, 477, s. 271; *Thobiasz Jazłowski* **1626**, 482, s. 184; *Za pana Tobiasza Jazłowskiego* **1627**, 477, s. 277; *Tobiasz Jazłowski* **1627**, 482, s. 185; *P. Tobiasza Jazłowskiego* **1628**, 477, s. 293; *Tobiasz Jazłowski* **1628**, 477, s. 297; *Tobiasza Jazłowskiego* **1629**, 477, s. 306; *Tobiasz Jazłowski* **1630**, 477, s. 321; *Stołowi młodszy Tobiasz Jazłowski* **1630**, 477, s. 321; *P. Tobiasza Jazłowskiego* **1631**, 477, s. 328; *Tobiasz Jazłowski* **1631**, 482, s. 191; *pana Tobiasza Jazłowskiego* **1631**, 482, s. 191; *Tobiasz Jazłowski* **1631**, 482, s. 349; *Tobiasz Jazłowski* **1632**, 477, s. 336; *pana Tobiasza Jazłowskiego* **1632**, 477, s. 339; *P Tobiaszewi Jazłowskiemu* **1632**, 477, s. 346; *Tobiasz Jazłowski* **1633**, 478, s. 3; *Tobiasz Jazłowski* **1634**, 478, s. 10; *P. Tobiasz Jazłowski* **1635**, 478, s. 23; *Pana Tobiasza Jazłowskiego* **1635**, 478, s. 24; *Panu Starszemu Tobiaszewy Jazłowskiemu* **1635**, 478, s. 28; *Tobiasza Jazłowskiego* **1636**, 478, s. 31; *Tobiasz Jazłowski* **1636**, 482, s. 195; *Panu Tobiaszewy Jasłowskiemu* **1637**, 478, s. 47; *panem Jasłowskim* **1637**, 478, s. 59; *Pan Tobiasz Jasłowski drugi Młodszy Stołowy* **1637**, 478, s. 68; *Tobiasz Jasłowski* **1638**, 482, s. 353; *Panu Tobiaszewy Jasłowskiemu* **1638**, 478, s. 72; *Pana Tobiasza Jasłowskiego Pana Starszego* **1638**, 478, s. 79; *Tobiasz Jasłowski (...)* *Sina swego Stanława Jasłowskiego* **1639**, 482, s. 199; *Pan Tobiasz Jasłowski* **1640**, 478, s. 92; *Panu Tobiaszu Jasłowskim (loc.)* **1640**, 478, s. 93; *Pan Tobiasz Jasłowski* **1640**, 482, s. 200; *Pana Tobiasza Jasłowskiego* **1642**, 478, s. 119; *Pan Tobiasz Jasłowski* **1642**, 478, s. 127; *Pana Tobiasza Jasłowskiego* **1644**, 478, s. 153; *Pana Tobiasza Jasłowskiego* **1645**, 478, s. 175; *Pan Tobiasz Jasłowski* **1645**, 478, s. 176; *Pana Tobiasza Jasłowskiego* **1646**, 478, s. 187; *Pan Tobiasz Jasłowski* **1646**, 482, s. 209; *Pana Tobiasza Jasłowskiego* **1647**, 478, s. 188; *Pan Tobiasz Jasłowski* **1647**, 482, s. 361; *Pana Tobiasza Jasłowskiego* **1648**, 478, s. 205; *P. Tobiasz Jasłowski* **1648**, 478, s. 213; *Pan Tobiasz Jasłowski* **1649**, 478, s. 224; *P. Tobiasz Jasłowski* **1650**, 478, s. 227; *Pana Tobiasza Jasłowskiego* **1650**, 478, s. 229; *Pani Tobiaszowa Jasłowska* **1650**, 478, s. 240; *Pan Tobiasz Jasłowski* **1650**, 482, s. 212; *Pani Jasłowski Tobiaszowa (gen. fem.)* **1652**, 478, s. 252; *Panią Tobiaszową Jasłowską* **1652**, 478, s. 255; *Pani Tobiaszowa Jasłowska* **1652**, 478, s. 266; *Pani Tobiaszowa Jasłowska* **1653**, 482, s. 365; *Pani Tobiaszowa Jasłowska pozostała Małzonka (...)* *Zacnis sławnego niegdy Pana Tobiasza Jasłowskiego Złotnika i współbrata naszego* **1658**, 482, s. 367.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** nnot;

SNW: Jasłowski 258, Po: nnot; Jazłowski 22, Po: nnot.

2. Wariantywność graficzna nazwiska polegająca na mieszaniu pisowni s i z przyczyniła się do wyodrębnienia dwóch nazwisk: *Jasłowski* i *Jazłowski* (zob. SNW). Nazwisko w dużej mierze stabilne, niekiedy z niekonsekwentną pisownią ł, l (*Jasłowski, Jasłowski, Jazłowski, Jazłowski*), przy czym warianty z wyraźnym ł są znacznie częstsze. Rodzinność antroponimu poświadcza forma żeńska derywowana paradygmatycznie

(martytonimiczność wyrażona formą urobioną od imienia męża z suf. -owa/-ewa, relacja małżeńska poświadczona dodatkowo kontekstem): *Tobiaszowa Jasłowska pozostała Małzonka/Tobiaszowa Jasłowska* (z wlkp cecha dial. w postaci -ew- po sz).

◇ Jasłowski, Jazłowski : n. m. *Jasło*, mto, korśn. (NmPol IV, 22), z suf. -owski. Przy lekcji Jazłowski : n. m. *Jazłowiec* (po dezintegracji podstawy) na Kresach Południowo-Wschodnich (NOdm 68, SGKP III, 538), z suf. -ski.

Cf. *JASŁOWSKI* SNmP II, 258 [materiał źródłowy poświadczają złotnika].

Tobiasz Jasłowski był złotnikiem poznańskim, pochodził z Węgier. W 1619 r. wykonał sztuki mistrzowskie, uzyskując tytuł mistrza. W tym też roku otrzymał obywatelstwo miejskie. Od 1620 r. aktywny w cechu, wymieniany często jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła – wyszkolił m. in. swojego syna **Stanisława Jasłowskiego**, który termin rozpoczął w 1638 r. Małżonka identyfikowana jako *Tobiaszowa Jazłowska* (także w innych źródłach poznańskich, zob. SNmP), posiadała kamienicę przy ul. Wielkiej, od 1652 r. występuje w księgach cechowych w imieniu zmarłego męża.

Jasłowski Szamon (Tobiasz), z Węgier, z Tirnavy. Mistrz, przyjął prawo miej. pozn. w lutym 1619, starszy cechu 1635, 1638-39, 1644-45, rajca 1641, 1643, ławnik 1642, prowizor pieczęci 1641, kasy i sekretariatu 1643, zm. ok. 1652; miał kamienicę przy ul. Wielkiej; wykonał monstrancję w Kole, tacę z ampulkami w kościele św. Wojciecha w Poznaniu, kielichy w Kiekrzu i Nieparcie, kubek na trzech kulkach w zbiorach kórnickich; stosował sygnaturę „T.I” w trójliściu, tarczy lub czworoboku z trzema kwiatami u dołu (Noż s. 243 nr 125, Dolcz s. 16 nr 122, EckhJ s. 212, WMP(w)).

JASŁOWSKI Tobiasz (Lepszy s. 259 nr 45)

Nazwisko zanotowane w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1619 r. (**1619 Jasłowski** BandK s. 216).

JASTRZĘBSKI, JASTRZEBSKI, JASTRZEMSKI, JASTRZEMBSKI: *wocziech Jastrzemsky sponiania Rodym 1589*, 482, s. 88; *Wocziech Jastrzemsky Zpoznanya Rodym 1594*, 482, s. 305; *Wocziech Jastrzębsky 1601*, 481, s. 40; *naimie Wociech Jastrzebskj Posna 1601*, 481, s. 44; *Wociech JASTRZĘMSKj 1603*, 482, s. 138; *Pana Wociecha Jastrzemskiego 1603*, 482, s. 138; *P Wociech Jastrzeskj 1605*, 477, s. 4; *Wociech Jastrzemskj 1606*, 477, s. 10; *P Wociech Jastrzeskj 1607*, 477, s. 18; *Wociech Jastrzemskj 1608*, 477, s. 22; *P: Wociechowj Jastrzemskie<mu> 1608*, 477, s. 24; *Wociech Jastrzemskj 1609*, 477, s. 40; *Wociech Jastrzemskj 1609*, 477, s. 51; *P Wociech Jastrzebskj 1610*, 477, s. 62; *Panu Woicziechowj Jastrzemskiemu 1611*, 477, s. 65; *Wociech Jastrzebskj 1611*, 477, s. 68; *Wociech Jastrzebsky 1612*, 477, s. 80; *pana wociecha Jastrzebskiego 1612*, 477, s. 82; *Wociech Jastrzebski 1613*, 477, s. 94; *Wociech Jastrzebsky 1613*, 482, s. 335; *Wociech Jastrzebskj 1614*, 477, s. 98; *Wocziech Jastrzepsky 1614*, 477, s. 98; *Wocyech Jastrzębsky 1614*, 477, s. 104; *Wociech Jastrzebskj 1615*, 477, s. 119; *Panu Jastrzebskyemu 1616*, 477, s. 125; *Wociech Jastrzebskj 1616*, 477, s. 132; *Wociech Jastrzębski 1616*, 477, s. 140; *Panu Wociechowj Jastrzębskiemu 1618*, 477, s. 154; *P. woyciech Jastrzemsky 1619*, 477, s. 170; *Wociech Jastrzębskj 1619*, 477, s. 175; *Wociech Jastrzębskj 1620*, 477, s. 194; *Wociech Jastrzębskj 1621*, 477, s. 209; *Wocyech Jastrzębsky 1621*, 477, s. 211; *Wocyech Jastrzębsky 1622*, 477, s. 219; *Woczieh jastrzepsky 1622*, 477, s. 226; *P Wociech Jastrzebskj 1623*, 477, s. 240; *P Wociech Jastrzebskj 1624*, 477, s. 250; *panu*

woiciechowi Jastrzemskiemu **1624**, 477, s. 254; *P Wociech Jastrzembsky* **1626**, 477, s. 257; *Wociech Jastrzębski* **1627**, 477, s. 274; *nieboszczyka Wociecha Jastrzębskiego* **1627**, 477, s. 276; *na pogrzeb Jastrzembskiego* **1629**, 477, s. 308; *nieboszczyka Wociecha Jastrzębskiego na grobli* **1629**, 477, s. 313; *J Mosc Pan Jan Jastrzębski* **1685**, 478, s. 437; *J Mci P. Jastrzębskiego* **1685**, 478, s. 437.

1. **SSNO**: Jastrzębski (Jastrzampski) 1471; **AntrP**: Jastrzębski 1557, XVII, XVIII Młp, Wlkp, Maz, Śl, Krpłd, Krpłn, Wrm, Pr;

SNW: Jastrzębski 19 156, Po: 330; Jastrzebski 126, Po: 1; Jastrzembski 456, Po: 11 Jastrzemski 257, Po nnot.

2. Nazwisko wystąpiło w kilku wariantach, w których w różny sposób realizuje się zapis nosowości. Dominujący jest wariant z nosówką *ę* (*Jastrzębski*) oraz wariant graficzny, w którym nie zaznacza się w żaden sposób nosowości, oddając jedynie samogłoskę ustną (*Jastrzebski*). Wariantom z dwuelementowym (asynchronicznym) zapisem nosowości w postaci samogłoski ustnej i spółgłoski nosowej (*Jastrzembsky*, *Jastrzembskiego*) towarzyszą formy, w których zredukowano *-b-* (*Jastrzemsky*, *Jastrzemskiemu*). Nazwisko stabilizuje się w formie *Jastrzębski*, dominującej również współcześnie. Pozostałe warianty graficzne dziś stanowią odrębne nazwiska.

◇ Jastrzębski i warianty : n. m. *Jastrzębniki*, wś, kal., gm. Blizanów (NOdm 67), z suf. *-ski* (po dezintegracji podstawy), też : n. m. *Jastrzęmba* (zgerm. *Jastremba*), dziś Jastrzębia, wś, konin. (NmPol IV, 126), możł. też : n. os. *Jastrząb* (SSNO, ta : ap. *jastrząb* Sstp) z suf. *-ski*.

Cf. *JASTRZĘ(M)BSKI* SNmP II, 259 [materiał źródłowy poświadcza złotnika Wojciecha Jastrzębskiego].

Wojciech Jastrzębski, złotnik poznański, był uczniem Stanisława Piechny, u którego uczył się 5 lat, w 1594 r. został czeladnikiem. Podpisany pod zezwoleniem brackim z 1601 r. Od 1563 r. wymieniany jest w księgach jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła w licznych formułach wpisów i wypisów. Notuje się również jego nieobecność na zebraniach kwartalnych. Wymieniany także w wielu innych zapisach związanych z działalnością cechu (np. przydzielono mu obowiązek noszenia proporca podczas procesji). Posiadał dom na Grobli. Zmarł w 1629 r. Wymieniany ponad sześćdziesiąt lat później Jan Jastrzębski był mieszczaninem, klientem usług złotniczych Bartłomieja Fredy, na którego skarżył się za użycie zbyt niskiej próby srebra w zamówionej łyżce.

Jastrzębski Wojciech, z Poznania, ucz. St. Piechno, czel. 1594, mistrz 1603. Wym. przy ul. Wodnej, zm. w kwietniu 1626 (Noż s. 243 nr 126, Dolcz s. 17 nr 123).

JAZŁOWSKI: cf. **JASŁOWSKI**

JERZYKOWIC(Z): *P: Jan Jerzikowicz* **1609**, 477, s. 48; *Jan Jrzikowyc* **1611**, 477, s. 68; *Jana Jerzikowycyca* **1611**, 477, s. 76; *Jana Jerzikowica, Janem Jerzykowicem* **1612**, 477, s. 86; *Jan Jerzikowicz* **1612**, 481, s. 40; *Panu Janowy Jerzikowicewy* (dat.) **1613**, 477, s. 88; *Jan Jerzikowyc* **1613**, 482, s. 161; *P Jan Jerzikowyc* **1614**, 477, s. 99; *Jan Jerzikowycz* **1615**, 477, s. 107; *P Janowy Jerzikowycowy* **1615**, 477, s. 117; *Jan Jerzikowyc* **1615**, 482, s. 166; *Jan Jerzikowyc* **1616**, 477, s. 131; *Panu Janowy Jerzikowicewy* **1616**, 477, s. 135; *Jan Jerzikowyc* **1616**, 482, s. 170; *P Jan Jerzikowycz*

1617, 477, s. 148; *P Jan Jerzikowycz* **1618**, 477, s. 157; *P Jana Jerzikowycza* **1618**, 477, s. 158; *Jan Jerzykowycz* **1619**, 477, s. 178; *Jan Jerzykowycz* **1619**, 482, s. 176; *Jan Jerzykowycz* **1619**, 482, s. 342; *Jan Jerzykowycz* **1620**, 477, s. 193; *pani Janowy Jerzykowycowy* **1621**, 477, s. 205; *Jan Jerzikowyc* **1621**, 477, s. 206; *Jan Jerzykowycz* **1621**, 477, s. 214; *Pana Janna Jerzykowycza* **1622**, 477, s. 219; *Pan Jan Jerzjkowycz* **1622**, 477, s. 220; *Jan Jerzykowycz* **1622**, 477, s. 226; *Pana Jana Jerzykowycza* **1623**, 477, s. 232; *Pan Jan Jerzykowycz* **1623**, 477, s. 240; *Pan Jan Jerzykowycz* **1624**, 477, s. 247; *P. Jerzykowica Jana* **1625**, 477, s. 254; *Stołowy młodszy P. Jan Jerzykowic* **1625**, 477, s. 255; *Jan Jerzykowic* **1626**, 477, s. 262; *pana Jana Jerzykowica* **1626**, 477, s. 262; *Jan Jerzykowic* **1626**, 482, s. 183; *P. Jana Jerzykowica* **1627**, 477, s. 275; *Jan Jerzykowic* **1627**, 477, s. 276; *Jan Jerzikowic* **1627**, 482, s. 186; *pan Jan Jerzykowic* **1628**, 477, s. 291; *panu Janowi Jerzykowicewi* **1628**, 477, s. 295; *Jan Jerzykowic* **1629**, 477, s. 304; *P. Jan Jerzykowic* **1629**, 477, s. 307; *Pan Jan Jerzikowic* **1631**, 477, s. 330; *Jan Jerzikowic* **1631**, 482, s. 349; *pana Jana Jerzikowica pana starszego* **1632**, 477, s. 340; *panu Janowy Jerzikowicowy* **1632**, 477, s. 345; *P. Jan Jerzikowic* **1632**, 477, s. 349; *panu starszemu P. Janowi Jerzikowicewi* **1632**, 477, s. 350; *P. Jan Jerzikowic* **1633**, 478, s. 2; *pan Jan Jerzikowic* **1634**, 478, s. 17; *P. Jan Jerzikowic* **1635**, 478, s. 18; *Stołowi Młodzi Pan Jan Jerzikowic* **1636**, 478, s. 39, 42; *Jan Jerzikowic* **1636**, 482, s. 196; *Pan Jan Jerzikowic* **1637**, 482, s. 198; *Pana Jana Jerzikowica* **1641**, 478, s. 108; *Pan Jan Jerzikowic* **1641**, 482, s. 354; *Pan Jan Jerzikowic* **1643**, 478, s. 138; *Pan Jan Jerzikowic* **1644**, 478, s. 157.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: Jerzykowic(z) 1598 Młp, Krpld;

SNW: Jerzykowicz 0.

2. Rodzinność nazwiska potwierdzona jest identyfikacją żeńską z podwójnym wykładnikiem marytonimiczności z suf. *-owa*: *pani Janowy Jerzykowycowy* (dat.). Widoczne wahanie postaci sufiksu *-ic/-icz*, charakterystyczne jest jeszcze dla pierwszej połowy XVI w. Formy zależne poświadczają wlkp cechę dial. polegającą na zachowaniu samogłoski przedniej po spółgłosce historycznie miękkiej (*Jerzykowycowy* – dat.).

◇ Jerzykowicz : n. os. *Jerzyk* (SSNO, ta : im. *Jerzy*, łac. *Georgius*, o etym. grec. 'rolnik' NCh 63, Mal 251), z suf. genetycznie patronimicznym *-owicz*.

Cf. *JERZYKOWICZ* (w) SNmP II, 269 [jednostkowe poświadczenie w wykazie odnosi się do złotnika].

Jan Jerzykowicz, złotnik poznański, w 1611 r. przystąpił do wykonania sztuk mistrzowskich pod okiem Bartosza Strzelca. W 1612 r. podpisał się pod zezwoleniem brackim obowiązującym od 1601 r. Od 1613 r. poświadczony jest jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, wymieniany w licznych formułach wpisów i wypisów chłopców. Zatrudniał czeladników. Był starszym cechu. Jego nazwisko wyępuje także w wielu zapisach dotyczących codziennego funkcjonowania bractwa złotniczego (m. in. notowany jako nieobecny na zebraniach, na listach przydzielania określonych obowiązków i funkcji – np. „przed monstrancją ma świecić”, wynrany na stołowego, a także w zapisach skarg na jego zachowanie).

Jerzykowicz Jan, przyjęty do cechu w lutym 1612, mistrz 1612, starszy cechu 1622-24, 1632. Wym. do 1641 (Noż s. 243, nr 127, Dolcz s. 17 nr 124, WMP(w)).

JON(N): *Casper yon* 1535, 480, s. 123; *Casper yonn* 1548, 480, s. 150; *casper Jon* 1550, 480, s. 150.

1. **SSNO:** Jon 1393, (Yon) 1415; **AntrP:** nnot;

SNW: Jon 398, Po: 35; Jonn 1, Po: nnot.

2. Pisownia nazwiska nie jest ustabilizowana, warianty graficzne wynikają z właściwej dla wieku XVI niekonsekwencji zapisu joty: *yon*, *yonn*, *Jon*. Podwojenie spółgłoski *n* w wariacie *yonn* zachodzi najpewniej pod wpływem niemieckim.

◇ Jon(n) : im. *Jan*, niem. *John*, zniem. *Jon* (Mal 243, NCh59).

Cf. JAN

Cf. *JOHN* (w) SNmP II, 277.

Kasepr Jon, złotnik poznański, naukę rzemiosła odbył Benedykta Kamyna, termin rozpoczął w 1535 r. (wpis). W latach 1548 i 1550 występował w źródłach jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, poświadczony we wpisach uczniów (m.in. Jurgi Grovmana, Jakub Szmyta). Brak nazwiska w spisach Noż, Dolcz.

JÓZEF // JOZEF: *IOZEF SLOTHNIK* 1541, 480, s. 147; *Cristof ioseffe Sz Posnania* 1553, 480, s. 125; *Jozeff Zlotnyk* 1554, 480, s. 147; *Jozeff Zlotnik* 1557, 481, s. 8; *Cristofft Joseff* 1564, 481, s. 19; *Cristoff Jozeff* 1565, 481, s. 21; *Cristoff Jozewff* 1571, 482, s. 5; *chłopca Jozefa Zkozmina* [z Koźmina] 1634, 478, s. 13.

1. **SSNO:** not im. Jozef 1234, w funkcji drugiego określenia: (Jozeph) 1473; **AntrP:** Józef (łac. Joseph) 1536, XVIII Śl, Krpłd;

SNW: Józef 166, Po: nnot; Jozef 0.

2. Postać graficzna imienia/protonazwiska nie jest ustabilizowana: *ioseffe*, *Jozeff*, *Joseff*, *Jozewff*, *Jozef*. Określenie *Złotnik* może pełnić funkcję deskryptywną (wskazującą zawód) i identyfikacyjną. Ta sama osoba identyfikowana jest dwojako (*Krzysztof Józef* i *Krzysztof Józefowicz*, suf. *-owicz* nie pełni funkcji patronimicznej).

◇ Józef : im. *Józef*, hebr. *jōsēph* (: *jo* < *jeho* 'Jahwe' i *jasaf* 'przydać, dorzucić', 'niech Bóg dorzuci'), łac. *Ioseph*, czes. *Josef*, gnim. *Joseph*, stp. *Jozef* NCh 104, Mal 300).

Cf. SFERTFEIER, JÓZEFOWICZ

Cf. *JÓZEF* SNmP II, 279 [materiał źródłowy nie poświadcza złotnika Józefa].

Józef Złotnik identyfikowany był również za pomocą nazwiska *Sfertfeier* (zob Czł 480, s. 147); przyjmował uczniów na naukę rzemiosła; w księdze Czł 481 odnotowano fakt ukarania go grzywną za sprzedaż kradzionego srebra.

Krzysztof Józef był złotnikiem przyjmującym uczniów na naukę rzemiosła, podpisanym pod „zezwoeniem brackim” z 1565 r.; termin odbył u Erazma Kamyna, uczył się 4 lata od 1553 r. (wpis). Józef z Koźmina był uczniem Tobiasza Jazłowskiego.

Joseff Krzysztof, ucz. Erazma Kamyna, wym. 1557-65 przy ul. Wielkiej; *Joseff II*, wym 1753 (Noż s. 243 nr 133-134, Dolcz s. 17 nr 130-131)

JÓZEFOWICZ // JOZEFOWICZ: *panu kristofowi Jozefowiczowi* (dat.) 1564, 480, s. 195; *chłopca swego Gabryelia Jozeffowicza* 1654, 482, s. 215.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: Józefowicz, Jozefowicz (Josephowicz) 1614, XVIII Młp, Wlkp, Maz, Pom, Krpłdn, Krpłn, Pr;

SNW: Józefowicz 3979, Po: 151; Jozefowicz 12, Po: nnot.

2. Ta sama osoba identyfikowana jest dwojako: *Krzysztof Józef* i *Krzysztof Józefowicz* – brak kontekstów potwierdzających relację patronimiczną, sufiks *-owicz* pełni funkcję strukturalną.

◇ Józefowicz : n. os. *Józef* (NCh 104, Mał 300), z suf. genetycznie patronimicznym *-owicz*.

Cf. JÓZEF

Cf. *JOZEFOWIC(Z), JOSEPHOWICZ / JÓZEFOWICZ* SNmP II, 278 [materiał źródłowy nie poświadcza złotnika].

Krzysztof Józefowicz był złotnikiem wymienianym we wpisie ucznia na naukę rzemiosła; nazwisko *Józefowicz* najpewniej odnosi się do złotnika Krzysztofa Józefa. Gabriel Józefowicz był uczniem Stanisława Szwarca, miał się uczyć 6 lat (wpis).

JURKOWIC(Z): *uczciwy młodzieniec Jan Jurkowicz thowarzysz złotniczy* **1601**, 481, s. 44; *Jan Jurkowic* **1602**, 482, s. 134; *pana Jana Jurkowica* **1602**, 482, s. 134; *Pan Jan JURkowic Brath nasz* **1606**, 482, s. 325; *P Jan Jurkowic* **1607**, 477, s. 18; *Panu Janowj Jurkowicewj* (dat.) **1607**, 477, s. 20; *Panu Janowj Jurkowicewj* **1608**, 477, s. 24; *Brat nasz Jan Jurkowic* **1608**, 482, s. 330; *Jan Jurkowicz* **1609**, 477, s. 52; *Jan Jurkowyc* **1611**, 477, s. 77; *Jan Jurkowicz* **1613**, 477, s. 93; *Pana Jana Jurkowyca* **1615**, 477, s. 116; *Pana Jana Jurkowyca* **1618**, 477, s. 165; *Za P. Jana Jurkowica* **1627**, 477, s. 277; *Jan Jurkowic* **1627**, 482, s. 187; *Stolowi mlodzy Jan Jurkowic* **1628**, 477, s. 299; *Jan Jurkowic* **1630**, 477, s. 322; *Z Poznania Jan Jurkowic* **1633**, 482, s. 350; *pana Jana Jurkowica* **1634**, 478, s. 12; *P. Jan Jurkowic* **1636**, 478, s. 33; *Panem Janem Jurkowicem* **1636**, 478, s. 42; *Panem Jurkowiczem* **1637**, 478, s. 53; *Pan Jan Jurkowic s kądorfu* [z Kundorfu] **1640**, 478, s. 86; *chłopca Jacuba Jurkowica* **1640**, 482, s. 200; *Pana Jana Jurkowicza* **1641**, 478, s. 110; *Pan Jan Jurkowicz* **1641**, 482, s. 207; *Pana Jana Jurkowicza* **1642**, 478, s. 124; *Pan Jan Jurkowicz* **1642**, 478, s. 125; *Pan Jan Jurkowicz* **1643**, 478, s. 133; *Pana Jana Jurkowicza* **1643**, 478, s. 134; *Pan Jan Jurkowicz* **1644**, 478, s. 152; *Pana Jana Jurkowicza* **1644**, 478, s. 158; *hłopca Jerzego Jurkowicza* **1644**, 482, s. 207; *Jacub Jurkowic* **1646**, 482, s. 360; *Pan Jan Jurkowicz* **1647**, 478, s. 191; *Pan Jan Jurkowicz* **1648**, 478, s. 210; *P. Jan Jurkowicz* **1649**, 478, s. 218; *P. Jan Jurkowicz* **1650**, 478, s. 227; *P. Jana Jurkowicza* **1650**, 478, s. 238; *Jerzy Jurkowicz s Posnania* **1651**, 482, s. 363; *Pana Jana Jurkowicza* **1652**, 478, s. 253; *P. Jan Jurkowic* **1652**, 478, s. 263.

1. **SSNO**: Jurkowic(z) (Jurkovycz) 1462; **AntrP**: Jurkowic(z) 1507, XVII Młp, Wlkp, Maz, Krpłd;

SNW: Jurkowicz 52, Po: nnot.

2. Postać nazwiska jest ustabilizowana. Sufiks *-ic* zasadniczo ustępuje miejsca sufiksowi *-icz*: wcześniejsze formy *Jurkowic/Jurkowyc* przechodzą do formy *Jurkowicz*.

Formy celownika zachowują wlkp cechą dial. polegającą na użyciu samogłoski przedniej po spółgłosce historycznie miękkiej – *Jurkowicewi* (dat.).

◇ Jurkowicz : n. os. *Jurek* (SSNO, ta : skróc. im. *Jerzy* NCh 63, Mal 251), z suf. *-owicz*. Cf. *JURKOWIC(Z)* SNmP II, 283 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Jan Jurkowicz (I), mieszkał na Kundorfie (dzis. Pl. Wolności). W 1601 r. prosił o możliwość wykonania sztuki mistrzowskiej, na co bractwo nie przystało, nakazując mu jeszcze rok pracować jako czeladnik. Do wykonania sztuki mistrzowskiej mógł przystąpić w 1602 r. W tym też roku otrzymał obywatelstwo miejskie. Pochodził z Lwowa, był zięciem złotnika Tobiasza Krekenmaiera, miał córkę Elżbietę (SNmP). W księgach cechu występował jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła oraz w wielu zapisach dotyczących funkcjonowania bractwa, był m.in. starszym cechowym. Zmarł w 1642 r. (zob. JAN).

Jan Jurkowicz (II) był synem i uczniem Jana Jurkowicza (I), przystąpił do nauki w 1627 r. Jego wypisu dokonał jednak inny złotnik, Jan Mertens w roku 1633. W 1642 r. wykonał sztuki mistrzowskie w warsztacie Jana Głowika. Wymieniany był w zapisach dotyczących funkcjonowania cechu (miał nosić m.in. chorągiew, pełnił funkcję pierwszego stołowego itp.).

Jerzy Jurkowicz odbył naukę u swego brata Jana Jurkowicza (II) i u Jana Walentynuszewicza, uczył się łącznie 7 lat, termin odbywał w latach 1644-1651 r. (wpis, wypis).

Jakub Jurkowicz był uczniem Wojciecha Szwarca, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

Jurkowiec Jan I, mistrz 1602, starszy 1633, zm. w paźdz. 1642; *Jurkowiec Jan II z Poznania*, ucz. Jana Mertensa, czel. 1633, mistrz 1642, wym. do 1647; *Jurkowiec Wojciech*, syn Jana I Jerzykowica, wym. 1622 (Noż s. 244 nr 135-137, Dolcz s. 17 nr 132-134).

W 1602 r. w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* zanotowano nazwisko *Jurkowiec(z)*, być może wpis dotyczący Jana Jurkowicza (I) (**1602 Jurkowiec(z)** BandK s. 213).

K

KABASZEWSKI: *Mikolay Kabaszesky 1666*, 482, s. 369; *Panem Nicolaiem Kabaszewskim 1680*, 478, s. 387; *Pan Nicolai Kabaszewski 1680*, 478, s. 390; *Pana Nicolaia Kabaszewskiego 1680*, 478, s. 390; *Pana Kabaszewskiego 1681*, 478, s. 396; *nieboszczyku P. Mikolaju Kabaszewskim 1682*, 482, s. 233; *Pani wdowi Pani Mikolajowi Kabaszewskiej* (fem. gen.) **1683**, 478, s. 417; *Kazmirs Cabaszewsky 1695*, 482, s. 247; *Chłopcu naimie kazimierz kabaszewski 1695*, 482, s. 247.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot, cf. (Kabaszowski) 1669 Maz;

SNW: Kabaszewski nnot.

2. Rodzinność nazwiska poświadcza forma żeńska derywowana paradygmatycznie – *Mikolajowej Kabaszewskiej* (gen.), z dodatkowym wykładnikiem żeńskości w marytonimicum urobionym od imienia męża za pomocą suf. *-owa*.

◇ Kabaszewski : n. os. *Kabas* (AntrP II, 227, ta prawd. : podst. *Kab-* : słow. podst. *chaby* 'słaby, mały' Gott 356, por n. os. *Kabisz* NG 117), z suf. modelowym *-ewski* na wzór nazwisk odmiejscowych.

SNmP nnot.

Mikołaj Kabaszewski był złotnikiem miejskim. Termin odbył u Jana Walentynuszewicza. W 1666 r. został czeladnikiem, a w 1680 r. wykonał sztukę mistrzowską w warsztacie Jana Zielickiego (Żylickiego). Niestety nie praktykował długo zawodu złotnika, bo już w 1683 r. wymieniany jest jako zmarły, w jego imieniu występuje wdowa. Kazimierz Kabaszewski był uczniem Michała Meisnera (wpis).

Kabaszewski Mikołaj, mistrz 1680, zm. 1682 (Noż s. 244, nr 138, Dolcz s. 17 nr 135).

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1680 r. (**1680 Kabaszewski** BandK s. 225).

KAMYN // KAMIŃ // KAMIN, KAMIENŃ // KAMIEN: *benedict Kamyn 1527*, 480, s. 106; *benedick kamyn 1528*, 480, s. 106; *benedick Kamyn 1531*, 480, s. 106; *benedick Kamin 1535*, 480, s. 106; *Pana Erasmusa kamin 1553*, 480, s. 125; *benedick kammyn 1554*, 480, s. 123; *Erasmus Kamin 1554*, 480, s. 125; *pana Benedicta Kamina 1554*, 481, s. 65; *ERASMVS KAMIN 1555*, 480, s. 125; *Erassmus Kamyn 1558*, 480, s. 125; *panu erazmuss kaminowi* (dat.) **1558**, 480, s. 125; *Erasmus kamyn In posnan 1558*, 481, s. 67; *Her Erazmuss kamin 1560*, 481, s. 69; *Erasmu kamin 1561*, 480, s. 126; *Herr Erasmy kamyn 1562*, 481, s. 71; *pan erazmus kamin 1563*, 481, s. 72; *pan erazmus kamin 1563*, 481, s. 73; *pan erazmusz kamin na ten czas przisziezni 1565*, 481, s. 20; *Erasmus kamyn 1565*, 482, s. 268; *Erasmus kamyn 1566*, 482, s. 270; *ERASMUS KAMIEN 1567*, 482, s. 44; *uccziwego Pana Erasmusa Kamiena 1567*, 482, s. 44; *Iacob Kamien 1571*, 482, s. 5; *P Erasmus Kamin 1574*, 481, s. 34; *Jacob Kamyn 1601*, 481, s. 40.

1. **SSNO:** Kamień (Kamyn) 1406; **AntrP:** Kamin 1571, XVIII Pom, Śl; Kamyn nnot; **SNW:** Kamień 395, Po: 15; Kamin 105, Po: 30; Kamiń 8, Po: 8; Kamien 1, Po: nnot; Kamyn 0.

2. Postać nazwsika nie jest ustabilizowana, występuje w dwóch odmiennych wariantach: *Kamyn* oraz *Kamien*, niekiedy z chwiejną grafią: *Kamin*, *Kammyn*. Pisownia imion wykazuje cechy latynizacji oraz niemczenia: *Erasmus*, *Jacob*, *Benedick*, *Erassmus*, *Erazmuss*.

◇ Kamyn i warianty : ap. *kamień* (Sstp, NAp 99) lub : n. m. *Kamień*, dziś Kamieniec, pozn., gm. Kamieniec (NOdm 71), por też NmPol IV, 293-298.

Cf. *KAMIŃ, KAMYN* SNmP II, 300 [materiał źródłowy poświadcza złotnika Erazma].

Benedykt Kamyn był najstarszym złotnikiem z rodziny Kamynów, jego żoną była Jadwiga, córka złotnika Piotra Gelchora. Miał dwóch synów złotników, Erazma i Jakuba, oraz pięć córek, z których cztery wyszły za mąż za złotników – Anna za Wojciecha Darmopycha, Barbara za Szymona Czudnika, Katarzyna za Jerzego Gencza, Urszula za Andrzeja Goździa. Wnuczka Benedykta i Jadwigi Kamynów, Katarzyna, córka Urszuli i Andrzeja, wyszła za mąż za złotnika Jana Klizę (EckhJ s. 208). Nielicznie poświadczony w księgach cechu, przede wszystkim jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła.

Erazm Kamyn, wybitny złotnik poznański, syn Benedykta, brat Jakuba, wymieniany jest w księgach cechu w latach 1553-1574. Przyjmował wielu uczniów na naukę rzemiosła, poświadczony w licznych formułach wpisów uczniów na naukę rzemiosła i wypisów po jej ukończeniu. Jego nazwisko widnieje też pod uchwałą cechową z 1565 r.

Jakub Kamyn, syn Benedykta, brat Erazma, poświadczony jest pod zapisem uchwały cechowej nakazującej mistrzom przyjmowanie nie więcej niż trzech uczniów z 1565 r. (z datą roczną 1571), podpisany także pod obszernym zezwoleniem brackim z 1601 r.
(Zob. też rozdz. *Konteksty historyczne poznańskiego cechu złotników...*)

Kamyn Benedykt, w Poznaniu od r. 1524, st. cechu 1535, ławnik 1536-39 I, rajca 1553, zm. 1564. Przybył do Poznania najprawdopodobniej z Gdańska, chociaż samo nazwisko wskazuje na pochodzenie z miasta Kamienia, zapewne na Pomorzu. **Kamyn Erazm**, syn Benedykta K., uczeń swego szwagra Andrzeja Gozdzia, czel. 1546, mistrz ok. 1553, starszy cechu 1560-66 i 1573, ławnik 1567, wójt 1568, zm. 1584/1585; autor serii wzorów graficznych „Wzory złotnicze” (wyd. 1552) i herbarza, pracował m.in. dla rodziny Górków. **Kamyn Jakub**, syn Benedykta, brat Erazma, wym. 1571-1601 (Noż s. 244 nr 139-141, Dolcz s. 17-18 nr 136-138, WSB, EckhJ s. 198, WMP(w)).
KAMYN Benedykt, KAMYN Erazm, KAMYN Jakub (Lepszy s. 259-260 nr 47-49).

KARSTEN(S), KARSTINS: cf. KERSTEN(S)

KARYŚ // KARYS // KARIS: *Poitr karis 1593*, 482, s. 105; *poitra karysa 1593*, 482, s. 105; *Poitr karis 1599*, 482, s. 122; *Petter karisz 1601*, 481, s. 40; *Piotr Karis 1602*, 482, s. 132; *pana Piotra Karisa 1602*, 482, s. 132; *Piotr Karis 1603*, 482, s. 317; *Pana Piotra Karisa 1605*, 482, s. 140; *uczniwi pan Piotr karis 1605*, 482, s. 321; *P Piotr Karis 1606*, 477, s. 12; *Piotr Karis 1608*, 477, s. 30; *Piotr Karis 1609*, 477, s. 46; *P Piotr karys 1610*, 477, s. 62; *Piotr Karis, Hendrich karys poznania u pana oycy swego brata 1611*, 482, s. 156; *Piotr karis 1612*, 477, s. 86; *Piotr karis 1613*, 482, s. 159; *Piotr karys 1614*, 477, s. 99; *Pana Piotra karisia 1614*, 482, s. 163; *Pan Piotr karys 1615*, 482, s. 337; *syn iego [Piotra Karysa] Hendrich karys 1615*, 482, s. 337; *Piotr karis 1616*, 477, s. 131; *Piotr karis 1616*, 482, s. 170; *Piotr karys, Jędrzey karys 1616*, 482, s. 173; *Piotr karys 1617*, 482, s. 339; *Pana Piotra karysia Bratha naszego 1618*, 477, s. 157; *Piotr karyś 1618*, 477, s. 158; *Pana Piotra karisia 1619*, 477, s. 178; *Piotr karys 1619*, 482, s. 176; *Piotr karys 1620*, 477, s. 197; *Piotr karys 1621*, 482, s. 178; *Starszy stołowy P. Piotr karys 1622*, 477, s. 226; *Jędrzey karys syn iego [Piotra Karysa] 1622*, 482, s. 345; *Piotr karys 1623*, 477, s. 240; *P Piotr karis 1626*, 477, s. 258; *Piotr Karis 1627*, 482, s. 186; *Piotr karis 1628*, 477, s. 297; *Jędrzeia karisa starszego towarzysza 1629*, 477, s. 304; *Jędrzy karys 1629*, 477, s. 304; *Towarzysza Andrzeia karisa 1629*, 477, s. 305; *P. Piotr karis 1629*, 477, s. 308; *Piotr karis 1630*, 477, s. 322; *panu Jędrzeiewy karisewi (dat.) 1630*, 477, s. 322; *Piotr karis 1631*, 482, s. 190; *pana piotra karisia 1631*, 482, s. 190; *P. Piotr Karis 1633*, 478, s. 2; *P. Piotra karisia 1633*, 478, s. 3; *nieboszczyka Pana Piotra karissia 1644*, 478, s. 167.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** Karys(z) (Karis) 1515, XVIII Śl;

SNW: Karyś 1041, Po: 11; Karys 8, Po nnot; Karis 1, Po: nnot.

2. Nazwisko wystąpiło w kilku warianatach fonetycznych, które mogą dowodzić istnienia zasadniczo trzech jego różnych postaci (dziś będących odrębnymi nazwiskami): *Karis, Karys, Karyś*. Forma imienia *Piotr* jest stabilna. Imiona rzadko występują w formie niemczonej (*Petter, Hendrich*). Warianty *Jędrzej* i *Andrzej* są współfunkcyjne, poświadczane również w formie skróconej *Jędrzy*, ich pisownia przejawia cechy niestabilizacji grafii antropimów, właściwej jeszcze w XVII w.

Formy celownika prezentują wlkp cechę dial. zachowującą samogłoskę przednią po spółgłosce historycznie miękkiej z rozszerzeniem jej występowania również na twardej temat (*Jendrzeiewy karisewi* – dat.).

◇ Karyś, Karis, Karys : *kary* 'czarny, głównie w odniesieniu do konia' SXVI, SL pierwotnie w funkcji charakteryzującej, z hipokor. suf. -yś.
SNmP nnot.

Piotr Karyś (I), złotnik poznański. Od 1593 r. notowany w księgach cechu jako mistrz złotnictwa. Przyjmował uczniów na naukę rzemiosła, poświadczany często w formułach wpisów i wypisów, a także w wielu regularnych zapisach cechowych (np. na listach nieobecnych na zebraniach, na listach przydzielania różnych obowiązków, wyborów na starszego stołowego itp.). Podpisany jest na liście złotników pod uchwałami cechowymi z 1601 r., wymieniony pod uchwałą cechową z 1633 r. regulującą wysokość składki na potrzeby brackie. W 1644 r. wymieniany jako zmarły.

Andrzej (Jędrzej) Karyś uczył się u swojego ojca Piotra Karysa (I) pięć lat, termin odbywał w latach 1616-22 (wpis, wypis). Do 1629 r. występował w księgach jako czeladnik. W 1630 r. wykonał sztuki mistrzowskie, uzyskując tytuł mistrza.

Henryk Karys z Poznania, był bratankiem i uczniem Piotra Karisa, uczył się 5 lat (wpis, wypis). W 1615 r. został czeladnikiem.

Karis Piotr I (Karys), wym. 1591-1631; *Karis Piotr II*, syn i ucz. poprz., czel. 1621, mistrz w marcu 1631, zm. we wrześniu 1644 (Noż s. 244 nr 142-143, Dolcz s. 18, nr 139-140).

KASDORF, KASTORF: *Joachim Kastörff* 1702, 481, s. 50; *Pan Joachim Kasdorf* 1703, 482, s. 255; *Chłopca któremu na imie Daniel Kaszdorw* 1715, 482, s. 259; *chłopca ktoremu na Imie Jakub Kastorf, Jakob Kaszdorf* 1720, 482, s. 261; *chłopca ktoremu na Imie Daniel kastorf* 1720, 482, s. 391; *Chłopca ktoremu na Imie Jakub Kasdorf* 1723, 482, s. 392; *Pan Daniel Kasdorf* 1730, 482, s. 266.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot;

SNW: nnot.

2. Pisowania nazwiska nieustabilizowana, wariantywna: *Kastörff*, *Kasdorf*, *Kaszdorf*, *Kaszdorw*, *Kastorf*. Przeważają formy z dźwięczną głoską *d* w śródgłosie (*Kaszdorw*, *Kaszdorf*, *Kasdorf*).

◇ *Kasdorf*, *Kastorf* : prawd. złoż. niem. n. os. *Kas* (: ap. *Käse* 'ser' Gott 361) lub *Kast* (: skróc. forma im. *Christianus* Gott 362, podst. *Kast-* : stwniem. *gast* 'gość' Fm 604, śrwniem. także 'obcy, nieprzyjacielski wojownik' Lex 53, zmiana *g > k* dokonana się już w jęz. stwniem. NG 63) + n. m. *Dorf* 'wieś', będąca częstą nazwą wielu miejscowości (DFN 176).

Cf. *KASTROF(w)* SNmP II, 312, 740.

Daniel Kasdorf był złotnikiem poznańskim, naukę rzemiosła odbył u Gottryda Wernhaidego, uczył się 5 lat (wpis, wypis). W roku 1730 występował jako złotnik przyjmujący ucznia na termin. **Joachim Kasdorf** był złotnikiem, podpisanym pod jednym ze statutów cechowych, przyjmował uczniów na naukę rzemiosła. Jakub był uczniem Gottryda Wernhaide, uczył się 5 lat (wpis, podpis, wypis).

Kastorf Daniel, ucz. Gottryda Werheide, czel. 1720, mistrz 1729, wym. do 1730; *Kastorf Joachim*, mistrz 1700, pisarz 1707 (Noż s. 244 nr 144-145, Dolcz s. 18, nr 141-142).

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1700 r. (1700 *Kastrof* BandK s. 220).

KASP(ER), CASP(ER): *Czaspe goltsmit* 1496, 480, s. 61; *Czasper goltsmit* 1497, 480, s. 61; *Casp Goltsmid* 1501, 480, s. 60; *Kasp goltsmid* 1502, 480, s. 53; *Kasp, Casper goltsmid* 1503, 480, s. 62, 65; *Kasp goltsmid* 1505, 480, s. 49; *Casp goltsmid* 1507, 480, s. 73; *Kasp goltsmid* 1509, 480, s. 82; *Casp goltsmid* 1510, 480, s. 70; *Casp goltsmit* [b.r.], 480, s. 198; *Kasp Goltsmid* 1518, 480, s. 87; *casp goltsmeth* 1525, 480, s. 97; *casper* 1528, 480, s. 69; *pana Caspra* 1546, 481, s. 64; *nieboszrika Caspra zlothnika corke* 1550, 481, s. 7; *chlopcza kaspra skolna* [z Kolna] 1571, 482, s. 38.

1. **SSNO:** Kasper (Casper) 1379; **AntrP:** Kasper 1508, XVI: Młp, Włkp, Śl, Maz, Krpłn, XVII: Młp, Włkp, Śl, Krpłn, XVIII: Włkp, Maz, Śl;

SNW: Kasper 869, Po: 93; Casper nnot.

2. Pisownia protonazwiska (imienia) niestabilizowana, poświadcza chwiejność grafii głoski *k*: *Caspra* (gen.), *Czasper*, *Kasper*. Imię wystąpiło w formach skróconych: *Kasp*, *Czasp*, *Czaspe*.

◇ Kasper : im. *Kasper* poch. perskiego, per. *kansbar* ‘stróż skarbcza’, łac. *Gasparus*, niem. *Kaspar*, *Kasper* (NCh 69, Mal 258).

Cf. *KASPER* SNmP II, 311 [materiał źródłowy nie poświadcza złotnika].

Złotnik Kasper (Kasp) występuje w księgach cechowych w latach 1496-1546 głównie jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, poświadczony w formułach wpisów chłopców. W 1550 r. wymieniany jako zmarły. Kasper z Kolna był uczniem Mikołaja Hernego, miał się uczyć 6 lat (wpis).

Cf. *Caspar*, wym. 1461-63 jako starszy (Noż s. 240 nr 29, Dolcz s. 8 nr 28).

CASPAR (*Kasper*), *KASPER* (Lepszy s. 258, nr 22, s. 260 nr 50).

KAWECKI: *matusz kaweczki Z urzędowa* [z Urzędowa] 1565, 481, s. 76; *dwu Towarzyszow starszych Jacuba kaweckiego Wocyecha Pyotra Rimarza* 1620, 477, s. 187; *Jozefa kaweckiego* 1754, 481, s. 57; *Pan Jozef Kaweck* 1755, 481, s. 58.

1. **SSNO:** Kaw(i)ec(s)ky 1449; **AntrP:** Kaweck 1544 XVII, XVIII Młp, Włkp, Maz, Pom, Krpłd, Krpłn;

SNW: Kaweck 6423, Po: 222.

2. Nazwisko o stabilnej postaci, jednostkowe poświadczenia pisowni z dwuznakiem *cz* w miejsce głoski *c* (*kaweczki*).

◇ Kaweck (Kawec-ski) : n. m. *Kawęczyno*, *Kawięczyno*, dziś Kawęczyn, koniń., gm. Kawęczyn (po dezintegracji podstawy), z suf. *-ski*, też : n. m. *Kawcze* (kilka), leszcz., pozn., słup., *Kawki* (kilka), częst., krak., tor., *Kawce*, krak. NOdm 73, por NmPol IV, 376, 382-383), z suf. *-ski*.

Cf. *KAWECKI* SNmP II, 313 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Józef Kaweck był złotnikiem miejskim, wymienianym m.in. we wpisie Augustyna Tellera (syna) na naukę u Agustyna Tellera (ojca); sam również przyjmował uczniów na naukę rzemiosła (m.in. Jędrzeja Górskiego). Pochodził ze Żmigrodu, mieszkał na Chwaliszewie, a w 1752 r. został obywatelem Poznania (zob. SNmP, BandK). Matusz Kaweck był uczniem Foltyna Bremera (wypis). Jakub Kaweck był czeladnikiem wzmiankowanym we wniosku w wykonanie sztuki mistrzowskiej.

Kawecki alias Woitowicz Józef z Chwaliszewa, w cechu od 1752, wym. do 1756 (Noż s. 244 nr 146, Dolcz s. 18, nr 143).

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego w 1752 r. (1752 Kawecki BandK s. 234).*

KĄSIOROWICZ, KĄSIEROWICZ: Cf. KOSIOROWICZ

KENIG, KUNIG: *Chłopca Ktoremu na Imie Lorenc Kunig Tutečni Sinek, Laurentius kenig 1690*, 482, s. 243; *klopcu Imie Laurentz Kenig, Laurentius kenig 1696*, 482, s. 383.

1. **SSNO:** Kenig, Kunig nnot, cf. Kenik 1480; **AntrP:** Kenig 1615 Wrm; Kunig nnot;

SNW: Kenig 746, Po: 6; König 269, Po: 6; Kunig 8, Po: 1.

2. Nazwisko nie podlega dużej wariantywności, jednostkowo zapisana przez pisarza cechowego forma *Kunig* prawd. jest przejawem gwarowego podniesienia barwy samogłoski przed spółgłoską półotwartą. Mało prawdopodobne jest, aby forma była polskim nazwiskiem, motywowanym odapelatywnie (por. Kunik SSNO), ze zmien. pisownią wygłosowego *-ik*. W podpisach złotnika widnieje wyraźnie wariant *Kenig* stanowiący uproszczoną formę niem. nazwisk (*Kenning* lub *König*), podobnie wariant *Kunig* może być interpretowany jako forma z substytucją fonologiczną – *u* w miejsce niem. *ö* (*König*). Pisowania imienia ulega spolszczeniu grafii (*Lorenc*), jej latynizowaniu (*Laurentius*) oraz niemczeniu (*Laurentz*).

◇ Kenig : niem. n. *Kennig, Kenning* (te : stnord. *gandr* 'laska czarodziejska', podstawa *Ken-* w wyniku nagłosowego wzmocnienia *g- > k-* oraz przegłosu *a > e* na gruncie niem. NG 62, Gott 277).

Kunig : niem. n. *König* (: śwniem. *künnic, künec* 'król' DFN 355, też : hipokor. im. Konrad : stwniem. *kuoni* 'odważny, dzielny, doświadczony w boju' i stwniem. *rāt* 'dający radę' Gott 390, NG 72), por też. n. m. *König* w Hesji (Gott 378).

Cf. *KENIG, KENIK* (w) SNmP II, 319.

Lorenc Kenig, złotnik poznański, naukę rzemiosła odbył u Andrzeja Weidlicha, termin rozpoczął w 1690 r., a sześć lat później został czeladnikiem. Cytowane w materiale źródłowym ekscerpty pochodzą z formuł wpisu i wypisu, którym towarzyszą podpisy przyszłego złotnika.

Kenig Lorenz, mistrz 1707 (Noż s. 244 nr 148, Dolcz s. 18 nr 145).

KERSTEN(S), KERSTES, KARSTEN(S), KARSTINS, KERSTIN: *Nicel Karstins 1595*, 482, s. 306; *Nicel karsteins 1596*, 482, s. 115; *pana Nikla karstena 1596*, 482, s. 115; *Nicel karstyns 1596*, 482, s. 307; *u pana Nicla Kerstens (gen.) 1597*, 481, s. 29; *Nikel kerstens 1598*, 482, s. 123; *Nicel karstens 1598*, 482, s. 309; *Nikel Kerstens 1599*, 482, s. 128; *Nikel kerstens 1600*, 482, s. 129; *pana Nikla kerstens 1600*, 482, s. 129; *Jacob Karsten von staugart* [może pol. Stargard, możl. też niem. Stuttgart] **1600**, 482, s. 130; *Nikel Kerstes 1605*, 477, s. 6; *Nikla Kerstina Bratha naszego 1606*, 482, s. 144; *uczciwy Pan Nikel Kerstes Brath nasz 1606*, 482, s. 327; *P Nikel kerstes 1607*, 477, s. 18; *Nikel Kerstes 1608*, 477, s. 22; *Pana Nikla Kerstes 1608*, 477, s. 27; *Pana Niklia*

Kerstesa **1609**, 477, s. 41; *Nikel kerstes* **1609**, 477, s. 43; *Nikiel kerstens* **1610**, 482, s. 155; *Nikiel kerstens* **1611**, 477, s. 68; *Nikiel kersten* **1614**, 477, s. 97; *Młodzszj stolowj P Nikiel kersten* **1615**, 477, s. 119; *Nikiel kerszten* **1616**, 477, s. 126; *Nikiel kersten* **1616**, 482, s. 169; *Pana Nikla kerstena Bratha naszego* **1617**, 477, s. 149; *Nikiel kersztin* **1617**, 482, s. 339; *Pan Nikel kersten* **1619**, 477, s. 170; *P. Nikel kerstensz* **1619**, 477, s. 170; *P Nikiel kerszten* **1620**, 477, s. 193; *Nikiel kersten* **1620**, 482, s. 343; *Nikiel kersten* **1621**, 477, s. 206; *Nikiel Kersten* **1621**, 482, s. 178; *Nykiel kersten* **1622**, 477, s. 219; *Pana Nykla kerstena Bratha naszego* **1622**, 477, s. 228.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: Kersten 1635 Wrm;

SNW: Kerstein 10, Po: nnot; Kersten 49, Po: 4; Karstein 33, Po: nnot; Karsten 19, Po: nnot; Kersztein 0.

2. Postać nazwiska niestabilna na gruncie pol., posiada liczne warianty fonetyczno-graficzne: *Kersten*, *Kerstens*, *Kerstes*, *Kerstin*, *Karstins*, *Kerszten*, *Kersztin*. Najwięcej poświadczono wariantów: *Kersten*, *Kerstens* i *Kerstes*. Formy przypadków zależnych modeli identyfikacyjnych niekiedy dowodzą niepoddawania nazwiska paradygmatowi odmiany: *u pana Nicla Kerstens*, *Pana Nikla Kerstes* (gen.), występuję obok w pełni odmienianych modeli identyfikacyjnych: *Nikla Kerstina*, *Pana Nikla kerstena* (gen.). Złotnik nosił imię w formie niem. *Nikel*. Grafia imienia również przejawia chwiejność: *Nikel*, *Nikiel*, *Nykiel*, *Nicel*.

◇ *Kersten*, *Kerstens*, *Karsten* i warianty : dniem. formy im. *Christian* (DFN 333, 337), wariant *Karstens* : patronimicum n. *Karsten* utworzone w drodze derywacji paradygmatycznej na gruncie niem. jako forma dopełniacza odmiany mocnej rzeczowników, analogicznie wariant *Kerstens* (DFN 333). Por Gott 365 s.v. *Christianus* 220.

SNmP nnot.

Nikel Kersten, złotnik miejski, wymieniany w księgach cechu od 1595 r. jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, często poświadczany w tej roli. Zatrudniał również czeladników. Jego nazwisko widnieje także w wielu regularnych zapisach cechu – na listach opłat, listach nieobecnych na zebraniach, listach powierzania określonych funkcji członkom cechu – np. młodszego stołowego itp.). Wymieniany jest do 1622 r.

Jakub Karsten był uczniem Jakuba Stajnińskiego, miał się uczyć 5 lat (wpis). Brak jakichkolwiek poświadczeń sugerujących związek ucznia z złotnikiem Niklem Kerstenem.

Kersten Nikel, wym. 1591-1620 (Noż s. 244 nr 149, Dolcz s. 18 nr 146).

KLIZA, KLISA: *Alexi kliza* **1558**, 481, s. 68; *Alexander Klissa* **1566**, 482, s. 18; *panu Ali Alexandrowi klizie* (dat.) **1567**, 482, s. 23; *Alexander Klyssa* **1568**, 482, s. 28; *A. klysza* **1569**, 482, s. 18; *Alexandrowi Klisze* **1569**, 482, s. 18; *pan Jan Klisza* **1569**, 482, s. 18; *P. Alexandra klisi* **1571**, 481, s. 22; *pana alexedra klizy* **1572**, 481, s. 79; *pana Alexandra klizy* **1573**, 481, s. 80; *rekoymye moy iesth P Jan Kliza* **1573**, 482, s. 58; *Alexander Kliza* **1574**, 481, s. 34; *Jan Klisa spoznanya Rodym pana Malchera Klysy syna kuszmyrza y myeszczanyna poznanskygo Syn* **1594**, 482, s. 107; *Ian kliza Sposnania* **1599**, 482, s. 311; *Johannes Klisa* **1601**, 481, s. 40; *P Janowi Klizie* **1605**, 477, s. 9; *Jan*

Kliza 1606, 477, s. 10; *Janowi Klizie* 1606, 477, s. 12; *P Jana Klizy* 1606, 482, s. 145; *Jana Klize* 1608, 477, s. 34; *Panu Janowj klizie* 1608, 477, s. 34; *Jan kliza* 1609, 477, s. 43; *P Janowj klizie* 1609, 477, s. 49; *P Jan kliza* 1610, 477, s. 61; *pan Jan kliza* 1613, 477, s. 88; *P Jan Kliza* 1614, 477, s. 104; *panu Janowy klizie* 1614, 477, s. 104; *Jan kliza* 1615, 477, s. 118; *P Jana Klizy* 1615, 477, s. 123; *Pan Jan Kliza* 1616, 477, s. 127; *Jqn kliza* 1617, 477, s. 143; *Jan kliza* 1618, 477, s. 158; *Pana Jana klisy Stołowego* 1619, 477, s. 170; *Panu Janowi klizie* 1619, 477, s. 179; *P Jan kliza* 1619, 477, s. 180; *Panu Janowi klisie* 1620, 477, s. 186; *pana Jana klyzj Pana starszego* 1620, 477, s. 187; *Pan Jan kliza* 1620, 477, s. 200; *Pana Jana klyze (acc.) starszego naszego* 1621, 477, s. 204; *Panu Janu Klyzie* 1621, 477, s. 213; *Jan klyza* 1621, 477, s. 214; *Jan klyza* 1622, 477, s. 226; *Pan Jan klyza* 1623, 477, s. 239; *Pan Jan Klyza* 1624, 477, s. 246; *P Jana klize* 1625, 477, s. 254; *pana Starszego P. Jana klizy* 1626, 477, s. 261; *P. Jan kliza* 1627, 477, s. 277; *u pana starszego P. Jana klizy* 1627, 477, s. 278; *Thowarzysza Pana klizinego* 1627, 477, s. 286; *Starszy stolowi P. Jan kliza* 1628, 477, s. 299; *pana iana klizy* 1628, 477, s. 301; *Pan Jan kliza stolowy nasz* 1629, 477, s. 305; *u pana Jana Klizi starszego naszego* 1629, 477, s. 314; *Stołowi starszy Jan Kliza* 1630, 477, s. 321; *Jan kliza* 1631, 477, s. 330; *Jan kliza* 1633, 477, s. 353; *Jan Kliza Stolowy mlodszy* 1634, 478, s. 15; *P. Jan Kliza* 1635, 478, s. 26; *Pan Jan kliza* 1637, 478, s. 54; *panem Janem Klisą* 1637, 478, s. 64; *Pan Jan kliza* 1640, 478, s. 99; *Pana Jana klizy* 1641, 478, s. 112; *Pan Jan Kliza* 1642, 478, s. 123; *P. Jana Klizy* 1646, 478, s. 183; *Pan Jan Kliza* 1646, 478, s. 187; *P. Jan Kliza* 1647, 478, s. 194; *Panu Janie Klizie* 1647, 478, s. 195; *P. Jan Kliza* 1648, 478, s. 213; *P. Jan Kliza* 1649, 478, s. 226; *P. Jana Klizy* 1650, 478, s. 227; *Pan Jan Kliza* 1650, 478, s. 231; *P. Jan Kliza* 1651, 478, s. 246; *Pana Jana Klizę* 1652, 478, s. 260; *Jann Kliza* 1653, 478, s. 270; *Pan Jan Kliza* 1654, 478, s. 286; *P. Jan Kliza* 1655, 478, s. 289.

1. **SSNO**: Kliza 1387; **AntrP**: Kliza 1531, XVII Młp;

SNW: Kliza 394, Po: nnot; Klisa 20, Po: nnot; Klisza 0.

2. Pisownia nazwiska *Kliza* waha się, liczne warianty zapisu potwierdzają właściwą prezentowanemu okresowi chwiejność grafii antroponimów: *Klisa*, *Klissa*, *Klisza*, *Klyza*, *Klysa*, *Klyssa*. Niekonsekwentne oddawanie fonemów *s*, *z*, *i*, *y* nakazywałoby wydzielenie kilku równoważnych wariantów: *Kliza* // *Klisa* // *Klisza* // *Klyza* jednak zdecydowanie dominujący liczebnie jest wariant *Kliza* (*Kliza*, *klyza*, *Klizy* – gen., *Klyzie* – dat.). Forma przymiotnikowa, dzierżawcza *klizinego* (gen.) odnosi się do relacji zawodowej *mistrz–czeladnik*. Formy imion są ustabilizowane z nielicznymi wyjątkami (skrótowiec *Alexi*, zniem. *Johannes*, zapis *Jqn*).

◇ *Kliza* : śrwniem. *glīz*, *glīze* 'blask, połysk', *glīz*, *glīz* 'błyszczący, połyskujący', zrównanie *Gliss* z *Kliss* na skutek podwójnego znaczenia grafemu *z* na gruncie niem., odczytywanego jako β i *tz* (NG 72). *Kliza* (SSNO) w jęz. stpol. stanowiła również n. herladyczną (NHer 22).

Cf. *KLIZA* SNmP II, 336 [materiał źródłowy poświadcza złotników].

Aleksander Kliza, złotnik poznański, był uczniem złotnika Walentego Bremera, u którego uczył się 4 lata. W 1558 r. został czeladnikiem. Od 1566 r. poświadczony jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, wymieniany jednak tylko do 1674 r.

Jan Kliza (I) był mieszczaninem występującym we wpisach uczniów jako ich poręczyciel. Nie był przedstawicielem rzemiosła złotniczego. Najprawdopodobniej był krewnym Melchiora Klizy lub/i Aleksandra Klizy. W WMP(w) jest notowany jako kramarz, starszy bractwa wyb. w l. 1571-91, pełniący funkcję ławnika w 1577 r., a także rajcy w l. 1583-84 i 1593.

Jan Kliza (II), złotnik poznański, syn kuśnierza i mieszczanina poznańskiego – Melchiora Klizy, był uczniem Abrahama Hentza (I), uczył się 5 lat, termin rozpoczął w 1594 r., a w 1599 r. został czeladnikiem. Dwa lata później jako złotnik podpisany jest pod zezwoleniem brackim z 1601 r. Dalej licznie poświadczony w księgach cechu, w zapisie rozmaitych spraw związanych z funkcjonowaniem bractwa (na listach obecności, listach składek kwartalnych, jako strona lub świadek spraw między braćmi, na listach powierzenia określonych funkcji – np. stołowego). Był starszym cechowym, doglądał wykonania sztuk mistrzowskich przez młodszych złotników. Wyszkolił trzynastu uczniów, zatrudniał czeladników. Miał żonę Katarzynę – córkę złotnika Andrzeja Goździa, wnuczkę złotnika Benedykta Kamyna, prawnuczkę Piotra Gelchara (I) (EckhJ s. 208).

Kliza Aleksander, wym. 1565-73, starszy cechu 1561, 1570, 1573 I-II. Kliza Jan I, wym. 1563-84 przy ul. Gołębiej, rajca 1583-84. Kliza Jan II z Poznania, syn Matueusza kuśnierza, ucz. Abrahama I Heintza, czel. 1599, starszy cechu 1619-20, 1625-26, 1629-30, 1631, ławnik 1621-23, od 1638 nie pracował; przypisuje mu się autorstwo 14 plakiet z tajemnicami Różańca św. przechowywanych w zbiorach kórnickich, stosował sygnaturę „HK” w ligaturze (Noż s. 244 nr 151-153, Dolcz s. 18 nr 148-150, WMP(w)).

KLOS, KLOSE, KLOSZ(E), KLOSA: *Samuel Klause, Samuel Klosze 1688*, 482, s. 378; *Pan Samel Klos 1695*, 482, s. 247; *Christjan Klosz 1696*, 482, s. 248; *Chlopczowy na Imięniu Christian klos (...)* *Pan Samuel klos 1696*, 482, s. 248; *Chlopczowy na Imięniu Sigmund klos (...)* *Sigmundt klose 1696*, 482, s. 248; *Samuel Klos 1698*, 481, s. 49; *Pan Samuel Klosa 1700*, 482, s. 385; *Pan Samuel Klos 1701*, 482, s. 254; *Pan Samuel Klos (...)* *chlopcowy na Imieniu Christian Klos 1701*, 482, s. 387; *Pan Samiel Klos 1702*, 482, s. 387; *chlopcowy na Imieniu Siegmunt Klos 1702*, 482, s. 387; *Pany Samelowy Klosowy (gen.fem.) 1706*, 482, s. 256; *Pana Samuela klosy spuł Brata naszego 1706*, 482, s. 388.

1. **SSNO:** Klos(z) 1398, Klos(z)a 1443; **AntrP:** Kłos / Klos(s) / Klosz 1536, XVII, XVIII Młp, Wlkp, Maz, Pom, Śl, Wrm; Kłosa, Kłose nnot;

SNW: Klos 690, Po: 1; Kloss 124, Po: nnot; Kłose 464, Po: 38; Kłosa 227, Po: nnot.

2. Ta sama osoba identyfikowana jest kilkoma wariantami nazwiska: *Klos, Kłose, Kłosa, Klosze*, a nawet jednostkowo, najpewniej błędnie, *Klause*. Nazwisko stabilizuje się w postaci *Klos*. Rodzinność nazwiska poświadcza forma marytonimiczna z podwójnym wykładnikiem żeńskości (na wzór identyfikacji kobiecych w jęz. niem.): *Samuelowy Klosowy* – gen.

◇ *Klos* : skróc. forma im. *Mikołaj* (łac. *Nicolaus* o etym. grec. 'zwycięstwo', 'lud, ludzie, wojownicy' NCh 92, 94, Mal 285). Por też niem. n. os. *Klos* (: skróc. forma im. *Nikolaus* DFN 347). Przy lekcji *Kłos, Kłosa* : ap. *kłos* 'kwiatostan zbóż' Sstp, NAp 111. *Kłosa* : niem. n. os. *Kłosa* (: im. *Nikolaus* z końc. *-a* pierwotnie na Górnym Śląsku, DFN 347). Przy kekcji *Kłozą, Kłozą* : stpol. ap. *kłozą, kłozą* 'zamknięcie, zamknięte pomieszczenie dla obłąkanych, też klatka, więzienie' SXVI.

Klose : niem. n. os. *Klose* właściwa w średniowieczu dla Śląska i Łużyc (: im. *Nikolaus* DFN 347, Gott 372).

Cf. *KLOSA*, *KLOSE*, *KL(I)OZA*, *KLOZE* SNmP II, 338; *KLOS(S)* SNmP II, 339 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Samuel Klos, złotnik miejski, odbył naukę u mistrzów Jana Werenheidego i Jana Lemana. We wpisie identyfikowany jest jako *Klasue*, podpisał się zaś formą *Klosze*. Od 1695 r. poświadczony jako mistrz przyjmujący na naukę rzemiosła, m. in. Krysiana Klosa oraz Zygmunta Klosa – obaj uczniowie uczyli się 6 lat (wpisy, wypisy). W 1698 r. podpisał się pod zezwoleniem brackim obowiązującym członków cechu od 1601 r. Wyszkoilił m. in. złotnika Andrzeja Henika. Wymieniany po raz ostatni w 1706 r., być może wtedy już nie żył, ponieważ występuje w jego imieniu małżonka Samuelowa Klosowa.

Klos (Klosa) Samuel, mistrz 1695, pisarz 1700-1702, zm. ok. 1703 (Noż s. 244 nr 154, Dolcz s. 18 nr 151).

KOCZANOWICZ: *Chłopca na Imię Łukasz Koczanowicz tuteczny mieski Synek* **1684**, 482, s. 237; *Chłopca na Imię mu Jędrzy Koczanowicz* **1686**, 482, s. 237; *na Imię temu Chłopcui Andrzezy Koczanowicz tutečni rodzic, Andrzezy koczanowicz* **1691**, 482, s. 380; *chłopca Ktoremu na Imię Łukasz Koczanowicz tutečni Rodzic* **1691**, 482, s. 380.

1. **SSNO**: Koczanowicz(z) 1421; **AntrP**: Koczanowicz(z) 1551, XVII, XVIII Młp, Krpłn; **SNW**: Koczanowicz 24, Po: nnot.

2. Postać nazwiska jest ustabilizowana, jednostkowo poświadczono pisownię z wariantem sufiksu *-ic* zamiast pożądanego już w tym okresie *-icz*.

◇ Koczanowicz : n. os. *Koczan* (SSNO, SNmP, ta : ap. *koczan* 'głęb, łodyga, pręt' NAP 113), z suf. genetycznie patronimicznym *-owicz*.

CF. *KOCZANOWICZ* SNmP II, 349 [materiał źródłowy poświadcza osobę o nazwisku Łukasz Koczanowicz].

Łukasz i Jędrzej (Andrzej) byli uczniami Jacentego Piątkowskiego, Łukasz uczył się 7 lat (wpis, wypis), Jędrzej – 5 lat (wpis, wypis). Łukasz został czeladnikiem i mistrzem złotnictwa (Noż), jednak w księgach cechu poświadczony jest na etapie odbywania nauki. Małżonka Apolonia Koczanowiczowa (zob. SNmP).

Kociankowicz (Koczanowicz) Łukasz, ucz. Jac. Piątkowskiego, czel. 1691, mistrz 1704 (Noż s. 244 nr 155, Dolcz s. 18 nr 152).

KONERSKI, KUNERSKI: *Casper Konersky* **1769**, 481, s. 59; *Casper konerskj* **1769**, 481, s. 83; *Casper Konersky* **1769**, 481, s. 84; *Gaspar konerski* **1772**, 481, s. 60; *Kasper Kunerski* **1773**, 482, s. 403; *Casimirus Kunerski* **1773**, 482, s. 403; *C Kunarske* **1774**, 481, s. 90; *Kasper Konerski* **1774**, 482, s. 405.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot;

SNW: Konerski 5, Po: nnot.

2. Wariant *Kunerski* z podniesioną barwą samogłoski przed spółgłoską półotwartą poświadcza wlkp cechę dial. Występuje niemal równie często jak wariant główny *Konerski*.

◇ Konerski, Kunerski : niem. n. *Konnert(h)* (: im. *Konrad* NCh 73, NG 150-151) DFN 356, z modelowym suf. *-ski* na wzór nazwisk odmiejscowych. Por. n. os. typu *Kunart*, *Kunrot* (te : im. *Konrad*).

SNmP nnot.

Kasper Konerski, złotnik miejski, występuje w źródłach jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, podpisany jest pod rozporządzeniami brackimi, wymieniany w opisie sprawy z Krystianem Fleckiem. Kazimierz był uczniem Kaspra Kunerskiego (być może również synem), miał się uczyć 5 lat (wpis).

Konerski Kacper, wym. 1764-84 (Dolcz s. 19 nr 154); *Kunarski Kasper*, przyj. do cechu 1768, starszy 1775-76 (Noż s. 245 nr 173, Dolcz s. 19 nr 171, WMP(w)).

W 1768 r. w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* zanotowano nazwisko Konarski, być może wpis dotyczący Kaspra Kunarskiego (1768 *Konarski* BandK s. 236).

KORWIN, CORWIN: *Woczech korwyn Zwarszawy Rodym 1590*, 482, s. 96; *Woczech korwyn Zwarszawy Rodym 1596*, 482, s. 308; *Woczech Corwin 1601*, 481, s. 40; *Woczech Corwin 1605*, 482, s. 141; *Pana Wociecha Corwina 1605*, 482, s. 141; *Woczech Corwin 1606*, 482, s. 142; *Pana Wociecha Corwina Bratha nasze 1606*, 482, s. 117; *P: Woczech Corwin 1608*, 477, s. 37; *Pana Wociecha Corwina 1608*, 482, s. 151; *Brat nasz Pan Woczech Corwin 1609*, 482, s. 331; *Pana Wociecha Corwina 1610*, 477, s. 61; *pana Wociecha Corwina Stolowego Starszego 1611*, 477, s. 73, 76; *Wociecha Corwina 1612*, 477, s. 83; *Woczech Corwyn 1613*, 482, s. 161; *Pana Wociecha Corwina 1614*, 477, s. 103; *Wocieh Corwyn 1614*, 482, s. 164; *Starszy stolowy Pan Woczech Corwyn 1616*, 477, s. 133; *Woczech Corwin 1618*, 477, s. 163; *Pan Woczech korwin 1619*, 477, s. 171; *Pana Wociecha Corwina 1620*, 477, s. 191; *Woczech Corwyn 1620*, 482, s. 177; *Woczech Corwyn 1621*, 477, s. 206; *Panu starszemu Wociechowy Corwynowy 1622*, 477, s. 221; *Pana Wociecha Corwina 1622*, 477, s. 228; *Woczech korwyn 1623*, 477, s. 241; *Pan Woczech Corwyn 1624*, 477, s. 246; *P. Woczech korwin 1625*, 477, s. 255; *pana Wociecha Corwina 1626*, 477, s. 262; *P. Woczech Corwin 1626*, 482, s. 185; *P. Starszi Stolowi Woczech Corwin 1627*, 477, s. 285; *P. Wociecha Corwina 1627*, 477, s. 285; *P. Wociecha korwina 1628*, 477, s. 299; *P. Woczech korwin 1628*, 482, s. 188; *Woczech Korwin 1629*, 477, s. 311; *P. Woczech Corwin 1630*, 477, s. 322; *towarzysza pana Corwinowych 1631*, 477, s. 324; *Woczech Corwin 1632*, 477, s. 348; *pana Wociecha Corwina 1633*, 477, s. 354; *Woczech Korwin 1633*, 477, s. 355; *P. Woczech Korwin 1634*, 482, s. 194; *wociecha korwina 1634*, 482, s. 194; *P. Corwina (gen.) 1635*, 478, s. 22; *P. Wociechowy Corwinowy (dat.) 1635*, 478, s. 25; *P. Woczech Korwin P. Burmistrz 1635*, 478, s. 26; *Burmistrza Poznanskiego Pana Wociecha Corwina 1636*, 478, s. 35; *Pan woiciech korwin naten czas radny 1636*, 478, s. 41; *Pana Wociecha Corwina 1637*, 478, s. 48; *Panu Corwinowy 1637*, 478, s. 49; *Pan Woczech Corwin 1637*, 478, s. 53; *Towarzysza Pana Corwinowego 1637*, 478, s. 53; *Pana Wociecha Corwina 1638*, 478, s. 80; *Woczech korwin 1638*, 482, s. 197; *Pana Wociecha korwina Pana Burmistrza 1640*, 478, s. 99; *Jegomosci Pana Wociecha Corwina Pana Burmistrza Poznanskiego 1641*, 478, s. 107; *Panu Wociechu Corwinie (loc.) 1642*, 478,

s. 119; *Pana Wociecha Corwina Pana Burmistrza* **1642**, 478, s. 124; *Pan Wociech Corwin* **1642**, 482, s. 355; *Pan Wociech Corwin* **1643**, 482, s. 207; *Pana Wociecha Corwina* **1644**, 478, s. 152.

1. **SSNO**: Korwin 1593; **AntrP**: Korwin (Corvinus łac.) 1525, XVII, XVIII Młp, Maz, Krpłn, Wrm;

SNW: Korwin 131, Po: 4.

2. Nazwisko wystąpiło w kilku wariantach fonetycznych wynikających z chwiejności pisowni głosek *k/c*, *i/y*: *Korwin*, *Korwyn*, *Corwin*, *Corwyn*. Oddawanie nagłosu za pomocą litery *C*- jest nagminne i częstsze niż pisownia z literą *K*-. Formy przymiotnikowe dzierżawcze wyrażają relację zawodową *mistrz–czeladnik* (*Towarzisa Pana Corwinowego* – gen.).

◇ Korwin : n. herb. *Korwin* (: łac. ap. *corvinus* 'kruczy, właściwy krukowi') NHer 24.

Cf. *KORWIN* SNmP II, 375 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Wojciech Korwin, znany złotnik poznański, był uczniem Stanisława Fonendy, uczył się 5 lat, termin skończył w 1596. W 1601 r. jako młody mistrz podpisał się pod obszerną uchwałą bracką z tego roku. Od 1605 r. zaś przyjmował uczniów na naukę rzemiosła, był licznie poświadczony w formułach wpisów i wypisów chłopców. Wyszkolił siedemnastu uczniów. Kilkukrotnie wybierany na starszego cechowego. Był znanym burmistrzem poznańskim, radnym i ławnikiem, paistowane przez niego urzędy były często podkreślane w księgach cechu. Jego nazwisko widnieje w wielu regularnych zapisach brackich dotyczących kwartalnych posiedzeń, składek i kosztów ponoszonych przez cech, spraw konfliktowych między braćmi i ich rozstrzygnięć, wyboru starszych cechu, przyjmowania sztuk mistrzowskich młodych mistrzów itp. Wymieniany był do 1644 r.

Korwin Wojciech z Warszawy, ucz. Stan. Fonendy, czel. 1596, starszy 1613, 1618, 1621, burmistrz 1626, 1630, 1635, 1637, 1640, 1642, 1644-45, rajca 1622, 1624, 1626, 1629, 1636, 1638-39, ławnik 1617, 1619, 1623, 1628, 1631-34, 1641, wójt 1643, prowizor ungelu 1622, 1629, pieczęci 1636, 1638-39, wym. do 1643 (Noż s. 244 nr 157, Dolcz s. 19 nr 155, WMP(w)). Brak wpisu w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego*.

KOSIARSKI // KOSZARSKI, KOSZERSKI, KOSZYRSKI: *Jan Koszrzyerski* **1549**, 480, s. 163; *Endrisz koszarski* **1571**, 482, s. 5; *pavlovy koszyrskyemu* (dat.) **1571**, 482, s. 278; *Za Andrisza koszarskiego* **1573**, 482, s. 6; *Woyciech Koszarski, Woyciech Kosiarski* **1738**, 481, s. 50, 54.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: Kosiarski 1743 Maz; Koszarski nnot;

SNW: Kosiarski 829, Po: 8; Koszarski 8, Po: nnot.

2. Nazwisko wystąpiło w kilku wariantach fonetycznych (*Kossiarski*, *Koszarski*) i morfologicznych (*Koszyrski*, *Koszarski*). Wariantywność może wynikać z trudności w zaznaczaniu miękkości głoski *s* oraz z cech gwarowych (*Koszyrski* – wariant z podniesieniem barwy samogłoski przed spółgłoską półotwartą *r*).

◇ Kosiarski, Koszarski : n. os. *Kosiarz* (SSNO, ta : ap. *kosa* Sstp, *kosarz* 'kosiarz' Sstp, *kosiarz* SXVI), możl. też : n. os. *Koszarsz* (SSNO, ta : ap. *koziarsz* SXVI, NAp 124), z modelowym suf. *-ski* na wzór nazwisk odmiejscowych. Koszarski też : n. m. *Koszary* (liczne miejscowości o tej nazwie, m. in. dawny pow. kolski, słupecki SGKP IV, 482), z suf. *-ski*.

Cf. *KOSIARSKI* (w) SNmP II, 378.

Wojciech Kosiarski (Koszarski) był złotnikiem przyjmującym uczniów na naukę rzemiosła, podpisanym na liście złotników z datą 1738 pod uchwałami obowiązującymi w bractwie od 1601 r. Pochodził z Chwaliszewa. W 1736 r. uzyskawszy tytuł mistrza złotnictwa, został obywatelem Poznania.

Andrzej Kosiarski (Koszarski) był złotnikiem wymienionym na liście mistrzów złotniczych z 1565 r.

Pozostałe identyfikacje odnoszą się do uczniów rzemiosła złotniczego:

Jan był uczniem Floriana Poganka, uczył się 5 lat (wypis). Paweł Koszyrski był uczniem Mikołaja Hernego, uczył się 5 lat (wypis).

Kosiarski Wojciech z Chwaliszewa, mistrz 1736. Starszy 1739-40; Koszarski Andrzej, wym. 1571 (Noż s. 244 nr 159 i 164, Dolcz s. 19 nr 157 i 162). Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego w 1736 r. (1736 Kosiarski BandK s. 232)*.

KOSIOROWICZ, KOSZOROWICZ, KOSIEROWICZ, KOSZEROWICZ, KĄSIOROWICZ, KĄSIEROWICZ: *Jan Kossiorowicz 1642*, 481, s. 47; *Pana Jana kąsiorowicza 1642*, 478, s. 122; *Pana kąsiorowicza 1643*, 478, s. 136; *Panowy kąsiorowiczewy* (dat.) **1643**, 478, s. 137; *Pan Jan kąsiorowicz 1644*, 478, s. 163; *P. Jana Kosiorowicza 1645*, 478, s. 179; *Pan Jan kosiorowic 1646*, 482, s. 209; *P. Jan Kosiorowicz 1648*, 478, s. 205; *Pana Jana Kosiorowicza 1648*, 478, s. 206; *Panem Janem Kosiorowiczem 1648*, 478, s. 207; *Pana Jana Kosiorowicza 1649*, 478, s. 216; *P. Jan Kosiorowicz 1649*, 478, s. 218; *P. Jan Kosiorowicz 1650*, 478, s. 227; *P. Kosiorowicza 1650*, 478, s. 227; *na Czeladzi P. Kosiorowiczowę* (acc.) **1650**, 478, s. 234; *Czeladzi Pana Kosiorowiczowych 1650*, 478, s. 235; *Pan Jan kąsiorowicz 1650*, 482, s. 212; *Pan Jan Kosiorowicz 1652*, 478, s. 254; *Pana Jana Kosiorowicza 1652*, 478, s. 257; *P. Jana Kosiorowicza 1653*, 478, s. 270; *P. Jan Kosiorowicz 1653*, 478, s. 274; *na miejsce Kossiorowiczowym 1654*, 478, s. 277; *Pan Jan Kosserowic 1655*, 478, s. 292; *P Jan Kosiorowicz 1658*, 482, s. 218; *Syna Swego Jana Kosiorowicza 1658*, 482, s. 218; *Pan Jan Koszerowic 1658*, 482, s. 366; *Pana Jana Kosierowicza Brata naszego 1658*, 482, s. 367; *P. Jan Kosiorowicz 1659*, 478, s. 298; *Pana Jana Kosiorowicza 1659*, 478, s. 300; *Pana Jana Kosiorowicza 1660*, 478, s. 303; *P. Jan Kosiorowic 1660*, 478, s. 304; *P. Jana Kosiorowicza 1661*, 178, s. 305; *P. Jan Kosiorowicz 1661*, 178, s. 305, 306; *Pana Jana Kosiorowicza 1662*, 478, s. 307; *Pan Jan Kossiorowicz 1662*, 478, s. 308; *P. Jan Kosiorowicz 1663*, 478, s. 317; *Pan Jan Kosiorowicz 1664*, 478, s. 323; *pana koszerowicza 1664*, 478, s. 324; *Pan ian koszorowicz 1664*, 478, s. 331; *pana Jana koszorowica 1664*, 478, s. 331; *pana koszorowicza 1665*, 478, s. 333; *P. Jan Koszorowicz 1665*, 478, s. 334; *Pana koszorowicza 1666*, 478, s. 336; *pan Jan kossiorowicz 1667*, 478, s. 340; *p: Jana kosziorowica 1668*, 478, s. 342.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** Kosiorowicz 1664, XVIII Wlkp;

SNW: nnot.

2. Nazwisko jest niestabilne, wystąpiło w kilku wariantach fonetyczno-graficznych (*Koszorowicz, Kosiorowicz, Kosierowicz, Koszerowicz, Kąsiorowicz, Kąsierowicz*) i morfologicznych (*Kosiorowicz/Kosierowicz; Kąsierowicz/Kąsiorowicz; Kosserowicz/Koszorowicz*). Dominującą formą nazwiska jest wariant *Kosiorowicz*.

Formy przymiotnikowe dzierżawcze wyrażają relację zawodową *mistrz–czeladnik: Czeladzi Pana Kosiorowiczowych* (gen.), *na Czeladz P. Kosiorowiczową* (acc.).

◇ Kosiorowicz, Kosierowicz i warianty : n. os. *Kosior* (SSNO, SNmP, ta : ap. *kosior* 'pogrzebacz' Sstp, NAp 121), z suf. *-owicz*.

Cf. *KOSIOROWICZ* SNmP II, 380 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Jan Kosiorowicz, złotnik poznański, podpisał się pod uchwałami cechowymi obowiązującymi od 1601 r. (z datą roczną 1642), jednak do 1643 r. pozostawał czeladnikiem. Ubiegał się o przyjęcie do bractwa (jego poręczycielami byli Bartosz Krawiec i Jan Wulfowicz), sztukę mistrzowską wykonał u Tobiasza Jasłowskiego w 1644 r., rok później zwyczajem brackim, jako młody mistrz, wydał kolację dla starszych cechowych. Jego nazwisko jest licznie poświadczone w wielu regularnych zapisach cechowych, m.in. w formułach wpisów i wypisów chłopców odbywających tzw. termin, w protokołach posiedzeń kwartalnych, na listach składek i wydatków cechowych, listach powierzania członkom cechu różnych funkcji. Wyszkolił dziesięciu złotników, zatrudniał też czeladników. Wymieniany do 1668 r.

Kosiorowicz Jan, mistrz 1644, wym. do 1667 (Noż s. 244, nr 160, Dolcz s. 19 nr 158).

KOSMOWSKI, KOZMOWSKI: *lorencz kosmoffsky 1531*, 480, s. 197; *Lorentz kossmoffssky 1534*, 480, s. 107; *Lorentz kossmoffssky 1538*, 480, s. 107; *ian Kosmowskj Szposnania 1552*, 480, s. 168; *Ian kosmowskj 1557*, 481, s. 67; *Joannes Koszmowskj 1565*, 482, s. 5; *Ian Kosmowsky 1569*, 482, s. 37; *Pana Jana Kosmowskiego 1569*, 482, s. 37; *Ian Kosmowski 1570*, 482, s. 53; *pana jana kosmowskiego 1570*, 482, s. 53; *Jan Kosmowskj 1574*, 482, s. 39; *uccziwego Pana Jana kosmowskiego 1574*, 482, s. 39; *Iann Koszmowski proporzecz tesz dal nosicz 1575*, 482, s. 6; *Panu Ianowi Koszmowskiemu 1575*, 482, s. 39; *pana Jana Koszmowskyego 1578*, 482, s. 71; *Jan Koszmowsky 1579*, 482, s. 70; *pan Jan kozmowsky 1581*, 482, s. 286; *Jan Kosmowsky 1583*, 482, s. 78; *pana Jana kozmowszkygo 1583*, 482, s. 78; *Jan Koszmowsky 1584*, 482, s. 81; *pana Jana Koszmowskyego 1584*, 482, s. 81; *Jan kozmowsky 1585*, 482, s. 81; *pana Jana Kozmowszkyego 1585*, 482, s. 81; *Jan Kozmowsky 1589*, 482, s. 299; *Jan Kozmowszky 1590*, 482, s. 94; *pana Jana Kozmowszkiego 1590*, 482, s. 94; *Jan Kozmowsky 1591*, 482, s. 99; *Jendrzey Kozmowszky S poznanya Rodym 1591*, 482, s. 99; *pana Jana Kozmowszkyego oycza swego 1591*, 482, s. 99; *Jan Kozmowszky 1591*, 482, s. 301; *Jan Kozmowsky 1594*, 482, s. 107; *pana Jana Kozmowszkyego 1594*, 482, s. 107; *Jan Kozmovsky Mlodszy Brata naszego Jana Kozmowskiego Syn (...) Jana Kozmowskiego oicza szwego 1595*, 481, s. 114; *Jan Kosmowzky, Jendrzey Kozmowsky Syn Jego wlazny 1596*, 482, s. 307; *Jan Kozmowsky 1598*, 482, s. 310; *pana Jana Kosmowskiego 1599*, 482, s. 129; *Ian Kosmoffzky brat nas 1599*, 482, s. 311; *Jan Kozmowsky 1600*, 482, s. 314; *Jan Kosmowskj Sin P Kosmowskiego 1600*, 482, s. 314; *Jan Kozmowsky 1601*, 481, s. 40; *Jan Kosmowskj 1604*, 482, s. 322; *uczciwa pani Janowa Kosmowska nieboszczyka P Jana Kosmowskiego pozostala małzonka 1604*, 482, s. 322; *Jana Kosmowskiego 1605*, 477, s. 5; *Jan Kosmowskj mistrzewskj syn 1605*, 477, s. 7; *Jan Kosmowsky 1606*, 481, s. 40; *pana Jana Kosmowskiego 1606*, 482, s. 143; *Pani Kosmowska 1607*, 477, s. 19; *Jan Kosmowskj 1607*, 482, s. 148; *Jan Kosmowskj 1608*, 477, s. 22; *thowarzysza P Jana Kosmowskiego 1608*, 477, s. 25; *Jan Kosmowskj 1608*, 477, s. 34; *Jan Kosmowskj 1609*, 477, s. 41; *Pani Kosmowska 1609*, 477, s. 44;

P Jan kosmofskj **1610**, 477, s. 61; *Pany kosmofska* **1611**, 477, s. 68; *Pana Jana kosmofskiego* **1611**, 477, s. 73; *P Jan kosmofsky* **1611**, 482, s. 157; *Jan kosmofskj* **1612**, 477, s. 80; *Christophorus Kosmowski* **1612**, 481, s. 41; *Jan kosmofsky* **1613**, 477, s. 90; *Jan kosmofskj* **1614**, 477, s. 98; *Jan Kosmowskj* **1615**, 477, s. 108; *Pana Crisztofa Kosmowskiego* **1615**, 477, s. 111; *Crisztof kosmofsky* **1615**, 482, s. 168; *panu Crisztofowy kosmofskiemu* **1615**, 482, s. 168; *Pany kosmofsky* (fem. dat.) **1615**, 482, s. 168; *Jan kosmofskj* **1616**, 477, s. 126; *krisztof kosmofskj* **1616**, 477, s. 126; *Panu Janowy kosmofskiemu* **1616**, 477, s. 139; *Crisztofowi kosmowskiemu* **1616**, 477, s. 140; *Panna Jana kosmofskiego Pana starszego* **1617**, 477, s. 149; *Crisztof kosmofskj* **1617**, 477, s. 149; *Jan kosmofskj* **1618**, 477, s. 155; *Panu Janowy kosmofskiemu* **1618**, 477, s. 156; *Panu Crysztofowy kosmofskiemu* **1618**, 477, s. 161; *Krysztof kosmofsky* **1618**, 482, s. 340; *Pan Jan kosmowskj* **1619**, 477, s. 171; *Pan Krystoft kosmowski* **1619**, 477, s. 171; *Jan kosmowskj* **1620**, 477, s. 187; *skarga na Pana Crysztofa kosmofskiego* **1620**, 477, s. 190; *kosmofska* **1620**, 477, s. 193; *Crysztof kosmofskj* **1620**, 477, s. 193; *Jan kosmowskj* **1620**, 482, s. 343; *Krysztof kosmofsky* **1620**, 482, s. 343; *P Jana kosmofskiego* **1621**, 477, s. 204; *Crysztof kosmofsky* **1621**, 477, s. 206; *Jan Kosmowskj* **1621**, 482, s. 177; *Crysztof kosmofskj* **1621**, 482, s. 178; *Panu krzysztofowy kosmofskiemu* **1622**, 477, s. 221; *Crysztof kosmofskj* **1622**, 477, s. 227; *u Pana Cristofa kosmowskiego* **1623**, 477, s. 234; *Pan Crysztof kosmofsky* **1623**, 477, s. 239; *Pan krysztof kosmofski* **1624**, 477, s. 246; *Crisztof kosmofskj* **1624**, 477, s. 248; *panu kosmowskiemu* **1626**, 477, s. 258; *Christof kosmowski* **1626**, 482, s. 184; *Chrysztofa kosmowskiego* **1627**, 477, s. 285; *Christof kosmowski* **1627**, 482, s. 348; *Chrisztof kosmowski* **1628**, 477, s. 294; *Chrisztof kosmowski* **1629**, 477, s. 304; *P: Chrisztofem Kosmowskim* (instr.) **1630**, 477, s. 320.

1. **SSNO**: Kosmowski 1389; **AntrP**: Kosmowski 1698, XVIII Młp, Maz;

SNW: Kosmowski 2284, Po: 575; Kozmowski 20, Po: nnot.

2. Nazwisko morfologicznie stabilne przejawia liczne wahania grafii, zapisane w takich wariantach jak: *Kosmowski*, *Koszmowski*, *Kozmowski*. Litera *w* oddawana jest często za pomocą *f* lub *ff* (*Kosmofski*, *kosmoffsky*), niekiedy także *v* (*Kozmowski*). Najstarsze poświadczenia, występujące w obrębie zapisów w jęz. niem., prezentują cechy niemczenia grafii: *kossmoffssky* (liczne podwojenia spółgłosek). Chwiejna jest także pisownia suf. *-owski*: *-ofsky*, *-ofskj*. Antropoimy męskie są podstawą form żeńskich, odmeżowskich (związek poświadczony kontekstem): sufiskalnej *Janowa* i derywowanej paradygmatycznie *Kosmowska*. Imiona niekiedy w formie lat. (*Christophorus*, *Joannes*), pisownia imienia *Krysztof* niekonsekwentna: *Crisztof*, *Krisztof*, *Crysztof*, *Krysztof*, *Christof*, *Chrisztof*, niektóre zapisy imion zniemczone: *Iann*, *Lorentz* obok adaptowanej fonetycznie formy *Lorencz*.

◇ Kosmowski : n. m. *Kosmowo*, ciech., pozn., kal. (dziś Kosmów) NODm 83, NmPol V, 168, z suf. *-ski*.

Cf. *KOSMOWSKI* SNmP II, 381 [materiał źródłowy poświadcza złotników Jana (I), Jana (II) i Krzysztofa].

Lorenc Kosmowski był mistrzem przyjmującym uczniów na naukę rzemiosła, poświadczonym w trzech formułach wpisu.

Jan Kosmowski (I) starszy, złotnik poznański, był uczniem Konrada Widmana, odbył pięcioletnią naukę, po której w 1557 r. został czeladnikiem. Od 1569 r. sam występował w księgach cechu jako mistrz przyjmujący chłopców na naukę, licznie poświadczony w tej roli. Wymieniony był też na liście złotników w 1565 r. Jego nazwisko widnieje też w wielu regularnych zapisach cechowych – na listach przydzielania określonych obowiązków np. noszenie proporca. Był starszym cechu. Wyszkołił znaczącą liczbę uczniów. W 1604 r. wymieniany jako zmarły, w jego imieniu występuje małżonka Janowa Kosmowska, która jest aktywna w cechu aż do 1620 r. (m.in. dokonuje okresowych opłat do puszek, wymieniana jest jako nieobecna na posiedzeniach). Złotnik posiadał dom przy ul. Wielkiej (SNmP).

Jan Kosmowski (II) młodszy był synem Jana Kosmowskiego (I), naukę rzemiosła rozpoczął u swojego ojca w 1595 r., a w 1600 r. został czeladnikiem, w 1601 r. podpisał się pod zezwoleniem brackim z tego roku. Od 1606 r. przyjmował uczniów na naukę rzemiosła, nie wyszkolił jednak tylu złotników, co jego ojciec. Poświadczony licznie w regularnych zapisach dotyczących funkcjonowania cechu (na listach składek, listach przydzielania obowiązków, listach nieobecnych na zebraniach, listach wyboru władz cechu itp.). Wymieniany do 1620 r.

Jędrzej Kosmowski był synem i uczniem Jana Kosmowskiego (I), pięcioletni termin u ojca rozpoczął w 1591 r., a w 1596 r. został czeladnikiem. Brak dalszych śladów. Być może udał się na wędrowkę.

Krzysztof Kosmowski podpisany jest na liście złotników pod zezwoleniem brackim w 1612 r. Od tego czasu licznie poświadczony w księgach cechu – jako mistrz szkolący uczniów, a także w zapisach takich jak protokoły posiedzeń kwartalnych, listy osób mających zapłacić karę finansową, listy składek do puszek, listy powierzania złotnikom różnych obowiązków). Podobnie jak Jan (I) i Jan (II) był wybranym staszym cechu.

Kosmowski Jan st., wym. od 1563 przy ul. Wielkiej, starszy cechu 1590-91, 1599, zm. 1604; Kosmowski Jan mł., syn i uczeń poprz., czel. 1600, mistrz w paźdz. 1605, starszy cechu 1616, wym. do r. 1621; Kosmowski Krzysztof, wym. 1615-28 (Noż s. 244 nr 161-163, Dolcz s. 19 nr 159-161, WMP(w)).
KOSMOWSKI Jan (Lepszy s. 260 nr 53).

KOSZARSKI: cf. KOSIARSKI

KOSZOROWICZ: cf. KOSIOROWICZ

KOŚCIELNY: *ludwik koscielni z poznanya 1560*, 481, s. 69; *Lodwyk Cosdzielny 1565*, 482, s. 5; *Pan Lodwig 1572*, 482, s. 60; *uccziwego Pana Lodwika Kosdzielnego bratha naszego 1572*, 482, s. 60; *Pan Loduig koscielni 1577*, 482, s. 283.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** Kościelny 1522, XVII, XVIII Młp, Włkp, Śl;

SNW: Kościelny 1745, Po: 60.

2. Nazwisko o niestabilizowanej pisowni ilustrującej brak konsekwencji w oddawaniu głosek: *k*, miękkich *ś*, *ci*, oraz wygłosowego *y*: *Cosdzielny*, *koscielni*, *koscielni*. Imię wystąpiło także w dwóch wariantach: *Ludwik* oraz z zapisem sugerującym udźwięcznienie wygłosu pod wpływem jęz. niem. *Lodwig*, *Loduig* – w oddane za pomocą *u*.

◇ Kościelny : ap. *kościelny* 'służący kościelny, zakrystianin', 'władza duchowna' SXVI. Cf. *KOŚCIELNY* SNmP II, 388 [materiał źródłowy nie poświadcza złotnika].

Ludwik Kościelny, złotnik poznański, był uczniem Henryka Lenartowskiego, termin skończył w 1560 r. i wtedy też został czeladnikiem. Wymieniony na liście mistrzów złotniczych z 1565 r. Od 1572 r. przyjmował uczniów na naukę rzemiosła złotniczego.

Kościelny Ludwik, wym. przy ul. Wielkiej 1571-78. Starszy cechu 1574-75 (Noż s. 244 nr 158, Dolcz s. 19 nr 156, WMP(w)).

KOZMOWSKI: cf. KOSMOWSKI

KOZODOJ: *ian kossadoye* 1527, 480, s. 108; *hannesz kossodoy* 1527, 480, s. 109; *Jan Cosodoy* 1529, 480, 199 v.; *HANVS KOZODOI* 1541, 480, s. 116; *marczina kozodoja* 1562, 481, s. 14; *Merthen kozodoy* 1565, 482, s. 5; *Marczin Cozody* 1565, 481, s. 21.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot, cf. Kozodoja 1515 Młp;

SNW: Kozodoj 18, Po: nnot; not też Kozidój 12, Po: nnot.

2. Pisownia nazwiska jest mniej stabilna we wcześniejszych ekscerptach, wyekscerpowanych zarazem z zapisów prowadzonych w jęz. niem.: *kossodoye*, *kossodoy* (dźwięczną głoskę z zaznacza się podwojonym *ss*). Późniejsze zapisy wykazują tendencję w pewnym stopniu stabilizującą pisownię nazwiska. Być może nazwisko jest przejawem rzemieślniczej tradycji antroponimicznej tzw. przemianków, tj. nadawania wyzwolonym czeladnikom nowych prześmiewczych przezwisk, z których część mogła utrwalac się w funkcji nazwisk. Księgi cechu złotników nie poświadczają jednak zwyczajów nadawania przemianków.

◇ Kozodoj : ap. *kozodoj* 'ten, który doi kozy' SXVI, por. stol. zestawienia typu *Kozi Noga*, *Koza-tapała*, *Koź-bijan*, też *Doi-dzban*, *Doi-zwon* (por. n. os. *Koza* SSNO, ta : ap. *koza* Sstp, NAp 124, czasownik *doić* Sstp, psł. **dojiti* 'dawać, ssać, karmić mlekiem' Spśl IV, 36, NAp 53, por. też n. os. *Doja* SSNO).

SNmP nnot.

Jan Kozodoj był mistrzem przyjmującym uczniów na naukę rzemiosła, wymienianym głównie w formułach wpisów, poświadczony jest w księdze zawierającej jedne z najstarszych zapisów cechowych pochodzące z pierwszej połowy XVI wieku. **Marcin Kozodoj** widnieje na liście złotników z 1565 r., wymieniany jest również w opisie sporu ze złotnikiem Bartoszem (prawd. Bartoszem Tomeckim), w wyniku którego nałożono na niego karę grzywny.

Kozodoj Marcin, wym. 1562-65 (Noż s. 244 nr 165, Dolcz s. 19 nr 163).

KRA(C)KER, CRACKER: *Simon kraker* 1547, 480, s. 138; *pana Simona kracer* 1551, 481, s. 65; *Simon Kraker* 1561, 482, s. 35; *pana Szimona krakera* (gen.) 1562, 480, s. 139; *panu Szimonowi krakerowi* (dat.) 1563, 480, s. 138; *szimon kraker* 1565, 481, s. 21; *her Simon Cracker* 1565, 482, s. 4, *Simon Cracker* 1565, 482, s. 269; *Simon Kraker* 1567, 482, s. 48; *Simon Kracker* 1567, 482, s. 271; *Pana Szimona Krakera* 1571, 481, s. 22; *Simon kraker opiekun pany Conratowej wdowy pozostaley* 1572, 481, s. 79.

1. **SSNO**: Kraker 1421; **AntrP**: Kraker, Krakor 1631, XVIII Śl, Wrm;

SNW: Kraker 0.

2. Pisownia nazwiska niekiedy oddawana za pomocą litery C- w miejsce nagłosowego K-, stosowanych niekonsekwentnie: *Kraker*, *Cracker*, także dwuznaku *ck* w śródgłosie nazwiska pod wpływem jęz. niem.: *Cracker*. Nazwisko poddawane jest odmianie (*krakera* – gen., *krakerowi* – dat.). Niekonsekwentnie zapisuje się również nagłos imienia – dominuje pisownia *Simon* obok rzadszej: *Szimonowi*, *Szimona*.

◇ Kra(c)ker : niem. n. os. *Kraker* : niem. n. m. *Krakau* (Kraków) NODm 87, Gott 382, może też : niem. n. os. *Krack(e)* : śrdniem. *krack* 'runo' lub dniem. i śrniem. *Kracke* 'stary, nieużyteczny koń' DFN 361 lub 'czarna wrona' Gott 382.

Cf. *KRAKER*, *KRACKER* SNmP II, 406 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Szymon Kraker, złotnik miejski, wymieniany jest w księgach cechu od 1547 r. jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosł, poświadczony głównie w formułach wpisów i wypisów. Jego nazwisko widnieje wśród nazwisk innych złotników pod uchwałą bracką z 1565 r. regulującą liczbę przyjmowanych uczniów i na spisie mistrzów złotniczych z tego samego roku. Małżonka Katarzyna (SNmP). Pełnił opiekę nad warsztatem po zmarłym Konradzie Widmanie, który przez jakiś czas prowadziła wdowa Konradowa Widmanowa.

Kraker Szymon, wym. 1549-71, starszy cechu 1549, 1551, 1553-55, 1557-58, ławnik 1559-66, starszy cechu 1569, 1570-71, szafarz (Noż s. 244 nr 166, Dolcz s. 19 nr 164, WMP(w)).

KRANC(Z), **KRANTZ**, **KRANZ**: *Jurga Crancz* **1565**, 482, s. 5; *Matis krantz Ze Showy* [ze Wschowy] **1626**, 482, s. 184; *Maximilian Krantz* **1628**, 482, s. 188; *Matis kranc* **1630**, 482, s. 349; *Maximilian Kranz ze schowy* [ze Wschowy] **1635**, 482, s. 351; *hłopca Cristofa kranca* **1636**, 482, s. 196.

1. **SSNO**: Kranc 1352; **AntrP**: Kranz 1669 Maz;

SNW: Kranc 822, Po: 53; Krantz 66, Po: 12; not też Krans 3, Po: 1.

2. Nazwisko mistrza zapisane za pomocą litery C- w miejsce K-. Pozostałe identyfikacje przejawiają dążność do coraz większej adaptacji nazwiska niemieckiego na gruncie polskim: *Krantz* – *Kranz* – *Kranc*. Zapisy imion w wariantach niemieckich: *Jurga*, *Matis*, *Maximilian*.

◇ Kranc(z), Krantz, Kranz : niem. n. os. *Kranz* (ta : śrwniem. *krenz* 'wieniec, nagroda honorowa', 'rodzaj pieczywa' NG 143 lub : niem. n. m. *Cranz*, *Kranz* (dawn. w Brandenburgii, obecnie w Polsce *Kręsk* w pow. olszt. i w pow. wołowskim) DFN 361.

Cf. *KRANTZ*, *KRANC* SNmP II, 409 [materiał źródłowy nie poświadcza złotnika].

Jurga Krancz, poświadczony jednostkowo złotnik, wymieniony był na liście mistrzów z 1565 r. Pozostałe identyfikacje odnoszą się do uczniów rzemiosła złotniczego: Maciej, Maksymilian i Krzysztof byli uczniami Andrzeja Darmopycha (II): Maciej uczył się 7 lat (wpis, wypis), termin rozpoczął w 1623 r.; Maksymilian też uczył się 7 lat (wpis, wypis); Krzysztof miał się uczyć 5 lat (wpis).

Craencz Jurge, wym. 1565 (Noż s. 240 nr 30, Dolcz s. 10 nr 29).

KREKE(N)MAIER, **KREKE(N)MEIER**: *Thobias kreckenmeier* **1578**, 482, s. 73; *pana Thobiasa kreckenmyera* **1578**, 482, s. 73; *Tobyasz kreckenmeyer* **1579**, 482, s. 68;

pana Tobyasza krekemeyera (gen.) 1579, 482, s. 68; *Tobiasz Krekenmayer 1582*, 482, s. 8; *pana Tobyasza krekemaiera 1582*, 482, s. 78; *Tobyasa krekemeiera 1584*, 482, s. 78; *Tobias krekemaier 1584*, 482, s. 290; *Tobyas krekemeyer 1585*, 482, s. 82; *pana Tobyasa krekemeyra 1585*, 482, s. 82; *Thobiasz krekemeier 1588*, 482, s. 87; *Thobiasza Krekenmayera 1588*, 482, s. 87; *Tobias krekemeier 1589*, 482, s. 95; *Tobiasa krekemeiera 1589*, 482, s. 95; *Jost Krekenmeier fon lemgaw Rodym [może niem. Lemgo w Nadrenii Płn.-Westfalii] (...) u pana Tobiasza Krekenmeier 1590*, 482, s. 97; *Tobiasz Krekenmaier 1591*, 482, s. 99; *Tobyasza krekemaiera 1591*, 482, s. 99; *Thobiasz Krekenmeyer 1592*, 482, s. 102; *Tobias krekemeyer 1593*, 482, s. 104; *Tobias krekemeier 1594*, 482, s. 110; *pana Tobiasza krekemaiera 1594*, 482, s. 110; *Jost krekemeier fon lemgau Rodym 1595*, 482, s. 305; *Thobias Krekenmeier 1596*, 482, s. 116; *Thobiasz krekemeier 1597*, 482, s. 309; *Tobias krekemeier 1599*, 482, s. 124; *Tobiasz Krekemaier 1600*, 482, s. 130; *Tobias Krekemeier 1601*, 481, s. 40; *Jobst krankenmaier Towazisze Starszy 1601*, 481, s. 42; *Tobias Krekenmaier 1601*, 481, s. 44; *Tobiasz Krekemaier 1601*, 482, s. 314; *od uczciwe młodzienca Josta Krekenmaiera Roku ut supra 1602 1602*, 481, s. 46; *Tobias Krekemaier 1602*, 482, s. 316; *TOBias Krekemaier 1603*, 482, s. 136; *JOST KREKEMAIER 1604*, 482, s. 139; *P: Tobiasa Krekemaiera 1605*, 477, s. 2; *P Jost Krekemaier 1605*, 477, s. 4; *P: Tobias Krekemaier Starszy Stołowi 1605*, 477, s. 5; *Jost krekemaier 1606*, 477, s. 14; *ślawnych y wiary godnych mężow na imie Pana Tobiasza Krekemaiera 1606*, 482, s. 144; *uczciwy Pan TOBias Krekemaier Brath nasz 1606*, 482, s. 324; *Pan Tobias krekemaier 1607*, 477, s. 17; *Pan Tobiasz krekemaier 1608*, 477, s. 21; *Jost krekemaier 1608*, 477, s. 27; *Pana Tobiasza krekemaiera 1608*, 477, s. 32; *Jost krekemaier 1609*, 477, s. 44; *Tobias Krekemaier 1609*, 482, s. 153; *Pana Tobiasza Krekemaiera 1609*, 482, s. 153; *P Tobyasz krekemaier 1610*, 477, s. 61; *Jost krekemaier 1610*, 482, s. 155; *P Tobyasz krekemaier 1611*, 477, s. 63; *Panu Jostowy krekemaierowy (dat.) 1611*, 477, s. 66; *Jost krekemaier 1611*, 477, s. 78; *Pan Tobyasz Krekemaier 1611*, 482, s. 157; *Pan Jost krekemaier 1612*, 477, s. 79; *Pan Tobiasz krekemaier 1612*, 477, s. 79; *Jost krekemaier 1613*, 477, s. 88; *Tobiasz krekemaier 1613*, 477, s. 88; *P Tobyasz krekemeir 1614*, 477, s. 99; *P Jost krekemaier 1614*, 477, s. 101; *Jost krekemaier 1615*, 477, s. 113; *P Tobyasz krekemaier 1615*, 477, s. 123; *Tobiasz krekemair 1616*, 477, s. 126; *Jost krekemair 1616*, 477, s. 129; *Tobyasz krekemair 1617*, 482, s. 172; *Tobyasz krekimair 1617*, 482, s. 172; *Jost krekemeir 1619*, 477, s. 185; *Tobyasz krekemair 1619*, 482, s. 174; *Jurga krekemair 1619*, 482, s. 175; *Jost krekemair 1620*, 477, s. 192; *Jost krekemayr 1620*, 482, s. 343; *Pana Tobyasza krekemaiera 1621*, 477, s. 206; *Mlotsy stolowy Just krekemaier 1622*, 477, s. 226; *Jost krekemair 1623*, 477, s. 240; *Jost krekimayr (...) Jurga krekimayr syn iego 1623*, 482, s. 345; *Panu Jostowi Krekenmaierowi 1624*, 477, s. 254; *P. Jost krekemaier 1626*, 477, s. 258; *Jost krekemaier 1627*, 477, s. 276; *P. Jostowi krekemaierowi 1628*, 477, s. 296.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot;

SNW: nnot.

2. Nazwisko posiada liczne warianty będące wynikiem prób jego adaptacji graficzno-fonetycznej do jęz. polskiego; poza głównym wariantem poświadczono formy:

Krekenmayer, Krekenmeyer, Krekemaier, Krekemeier, rzadsze *Krekemeir, Krekemair, Krekemayr*, a nawet *Krekimair*. Przejawem pewnego uproszczenia jest tendencja do pomijania *-n-* w śródgłosie nazwiska: *Krekemaier*. Liczne formy przypadków zależnych pokazują, że bez trudu było ono poddawane polskiemu paradygmatowi odmiany (*krekenmeyera* – gen., *krekemaierowy* – dat.).

◇ *Kreke(n)maier, Kreke(n)meier* : niem. n. os. *Krekemeyer* złoż. z podst. *Krek-* (: dniem. *krike, kreke, kreike* 'gatunek śliwy' Gott 386) i n. os. *Meier* (: śrwniem. *meier, meiger* 'dzierzawca, zarządca, gospodarz', pisownia *-ai-* ma genezę dial. gniem. NG 172).

SNmP nnot.

Tobiasz Krekenmaier, złotnik poznański, wymieniany jest w księgach cechu od 1578 r. jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, niezwykle często poświadczony w licznych formułach wpisów i wypisów. Przyjął na termin aż dwudziestu chłopców. Widnieje także w wielu zapisach cechowych – na listach przydzielania określonych obowiązków (np. starszego stołowego), listach nieobecnych na posiedzeniach kwartalnych, listach płacących bractwu różne należności, podczas wyboru władz cechu (kilkukrotnie obrano go starszym cechowym) itp. Wymieniany był do 1621 r.

Jost Krekenmaier był uczniem Tobiasza Krekenmaiera, uczył się 5 lat, termin rozpoczął w 1590 r., a w 1595 r. został czeladnikiem. W 1601 r. nazywano go „starszym towarzyszem”. Jego nazwisko widnieje pod zapisem inicjatywy czeladników dotyczącej zwiększenia składki kwartalnej na różne zdarzenia losowe. W 1602 r. wykonał sztuki mistrzowskie i uzyskał tytuł mistrza, a od 1604 r. występował jako przyjmujący na naukę rzemiosła, choć już nie tak licznie jak Tobiasz. Przyjął zaledwie czterech chłopców. Wymieniany był często jako nieobecny na cyklicznych zebraniach cechowych. Pełnił funkcję młodszego stołowego. Wymieniany do 1628 r.

Jurga Krekenmaier był synem i uczniem Josta Krekenmaiera, naukę rozpoczął w 1619 r., a w 1623 r. został czeladnikiem. Brak dalszych poświadczeń.

Krekemaier Jost, ucz. Piotra Karisa I, czel. 1595, mistrz 1604, zm. 1628; Krekemaier Tobiasz, pochodził z Westfalii, wym. przy ul. Wielkiej 1571-1619. Starszy 1589, 1591-94, 1608-9 (Noż s. 245 nr 167-168, Dolcz s. 19 nr 165-166, Wasilk1 s. 117, WMP(w)).

KRIG(I)ER, KRYG(I)ER, KRÜGER: *Hans Krigier von Drenn ausz Lancze Lausnycz* [niem. Lausitz, pol. Łużyce] **1573**, 482, s. 49; *Jurga Kryger zmyasta Luko* [niem. Luckau, dłuż. Łukow] *Zeber lanszmycz* [niem. Oberlausitz, pol. Górne Łużyce; historycznie miasto leżało jednak w Dolnych Łużycach] (...) *szmyasta Luko podt pyeczencyamy starszych złotnykow* **1581**, 482, s. 72; *Hanus krigyer fon dren se wszy* **1582**, 482, s. 287; *Jurga krigier fon Luko Zeber lausnycz* **1587**, 482, s. 295; *hans kriger fon luko Rodem* **1589**, 482, s. 95; *Jedrzey krigier z poznania* **1619**, 482, s. 174; *Daniel krygier sposnanya* **1623**, 482, s. 180; *Jędrzey krygier* **1623**, 482, s. 345; *Daniel kryger Zpoznania* **1628**, 482, s. 348; *Daniel kriger* **1631**, 477, s. 326; *P. Daniel Kriger* **1633**, 478, s. 3; *Pana Daniela Krygera* (gen.) **1636**, 478, s. 39; *Daniel Krüger* **1636**, 481, s. 47; *Pan Daniel krigier* **1637**, 478, s. 49; *Panu Danieliowy krigrowy* (dat.) **1637**, 478, s. 50; *Pan Daniel krigier* **1637**, 478, s. 53; *panem Danielem Krygierem* (instr.) **1637**, 478, s. 63; *Daniel krigier dał zapisać Bratha swego Marcina krigra* (...) *miejskj sin* **1637**, 482, s. 197; *Pan Daniel krigier* **1638**, 478, s. 80; *Pana Daniela krigra* **1640**, 478, s. 97; *Pan Daniel krigier* **1641**, 478, s. 103.

1. SSNO: nnot; AntrP: Krygier 1673, XVIII Młp, Wlkp, Maz, Krpłn; Krüger nnot;

SNW: Kriger 465, Po: 97; Krigier 17, Po: 2; Kryger 1327, Po: 98; Krygier 3567, Po: 245; Kruger 146, Po: 15.

2. Nazwisko wystąpiło w kilku wariantach graficznych z substytucją fonologiczną *i/y* w miejsce *ii*: *Krigier*, *Kriger*, *Krygier*, *Kryger*. Warianty adaptowane fonetycznie są dominujące, wariant czysto niem. *Krüger* poświadczono jednostkowo. Formy przypadków zależnych pokazują, że nazwisko odmieniano zgodnie z paradygmatem rzeczowników z *e* ruchomym (*krigra* – gen., *krigrowy* – dat.) lub z zachowaniem *e* we wzorcu odmiany (*Krygera* – gen., *Krygierem* – instr.).

◇ **Krig(i)er**, **Kryg(i)er**, **Krüger** : niem. n. os. *Kriger* (ta : śrwniem. *krieger* ‘wojownik’ NG 144, możl. też : niem. n. os. *Krieger* (wariant im. *Gregorius* Gott 299). **Krüger** : niem. n. os. *Krüger* ‘sprzedawca naczyń kuchennych’ Brech II, 119, NG 147, por. śrwniem. *kruoc* ‘dzban’, śrdniem. *kroger*, *kruger* ‘gospodarz, właściciel’ DFN 366.

Cf. *KRIG(I)ER*, *KRYGIER* SNmP II, 419; *KRUG(I)ER* SNmP II, 426 [materiał źródłowy nie poświadcza złotnika].

Daniel Kriger, złotnik miejski, pochodził z Poznania, był uczniem Jakuba Hempla, u którego uczył się 5 lat. W roku 1628 został czeladnikiem. Jego nazwisko dopisano pod ugodą bracką dotyczącą wysokości składek z 1633 r. Podpisał się pod zezwoleniem brackim z 1601 r. (podpis z datą 1636 r.). Wymieniany jest w wielu regularnych zapisach cechowych (np. na listach przydzielania obowiązków takich jak noszenie chorągwi, listach obecności na zebraniach).

Marcin Kriger był uczniem swojego brata Daniela Krigiera, termin rozpoczął w 1636 r., uczył się 5 lat (wpis, wypis), a w 1640 r. został czeladnikiem. W 1631 r. przystąpił do wykonania sztuk mistrzowskich. Pozostałe identyfikacje odnoszą się do uczniów rzemiosła złotniczego:

Hans Krigier z miejscowości na Łużycach był uczniem Marcina Stama, uczył się 5 lat, choć wypisu dokonano kilka lat później (wpis, wypis). Jurga Krigier też był uczniem Marcina Stama, uczył się 6 lat (wpis, wypis). Hans Kriger (II) był uczniem Bartosza Strzelca, miał się uczyć 6 lat (wpis). Jędrzej Krygier był uczniem Josta Krekenmaiera, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

Kriger (Krygier) Daniel z Poznania, ucz. Jakuba Hempla, czel. 1627, mistrz ok. 1633, wym. do 1637 (Noż s. 245 nr 169, Dolcz s. 19 nr 167).

KUDZINOWICZ: *Ignati Kudzinowicz* 1763, 481, s. 82.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** Kudzinowic(z) 1551, XVII, XVIII Wlkp, Krpłn;

SNW: Kudzinowicz 1, Po: nnot.

2. Pisownia imienia *Ignati* prawdopodobnie pod wpływem jęz. łac. (*Ignatius*).

◇ Kudzinowicz : n. os. *Kudzin* (AntrP II, 308), z suf. genetycznie patronimicznym - *owicz*.

Cf. *KUDZINOWICZ* SNmP II, 442 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Ignacy Kudzinowicz, złotnik poznański, jednostkowo poświadczony w księgach cechu, wymieniany w opisie sprawy spornej ze złotnikiem Sebastianem Werlem. Pochodził z Wilna. W roku 1747 przyjął obywatelstwo poznańskie.

Kudzinowicz Ignacy, wym. 1746-63 (Noż s. 245 nr 172, Dolcz s. 19 nr 170).

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1747 r. (1747 *Kudzinowicz* BandK s. 233).

KUNERSKI: cf. KONERSKI

KUNIG: Cf. KENIG

KWIECISZ: *Jan Kwieczysz* 1620, 481, s. 41; *Pan Jan kwiecysz* 1621, 477, s. 205; *Janowy kwiecyszewy (dat.) Brathu naszymu* 1621, 477, s. 213; *Jan kwiecysz* 1623, 477, s. 233; *Pan Jan kwiecysz* 1624, 477, s. 250; *P. Jana kwiecisz* 1626, 477, s. 261; *Jan kwiecisz* 1626, 482, s. 185; *P. Jana kwiecisz* 1627, 477, s. 274; *Jan kwiecisz* 1627, 477, s. 276; *pana Jana kwiecisz* 1628, 477, s. 292; *pan Jan kwiecisz starszy nasz* 1628, 477, s. 296; *Stolowi starszy Jan kwiecisz* 1629, 477, s. 314; *Jan Kwiecisz* 1630, 477, s. 321; *pana Jana kwiecisz* 1631, 477, s. 325; *panu kwieciszewi* 1631, 477, s. 327; *Jan kwiecisz pan starszy* 1631, 477, s. 331; *Pana Jana kwiecisz* 1632, 477, s. 337; *P Jan Kwiecisz* 1632, 482, s. 192; *Jan kweczysz* 1633, 477, s. 355; *P. Jan kwiecisz* 1633, 478, s. 2; *P. Jan Kwiecisz Stolowy starszy* 1634, 478, s. 12 i 15; *panu kwieciszowi* 1634, 478, s. 14; *pana Jana kwiecisz* 1634, 478, s. 17; *P. Jana Kwiecisz* 1635, 478, s. 22; *Pan Jan Kwiecisz* 1635, 478, s. 25; *Pana Jana Kwiecisz* 1636, 478, s. 33; *Panu Starszemu Janowy Kwieciszewi* 1636, 478, s. 34; *Jan kwiecisz* 1636, 482, s. 195; *Towarzysza którego zowia Simonem Pana Jana Kwiecisz Starszego naszego sinem* 1636, 478, s. 34; *Pany Kwieciszowy (fem. gen.)* 1637, 478, s. 46; *Panu Janowy Kwieciszewy* 1637, 478, s. 47; *Pan Jan kwiecisz* 1637, 478, s. 49; *Pany Janowy Kwieciszewy (gen. fem.)* 1637, 478, s. 65; *chłopca swego Bartłomieja Kwiecisz rodem S Poznania* 1649, 482, s. 212; *Bartłomi Kwiecisz s Poznania* 1653, 482, s. 365.

1. **SSNO:** cf. Kwiecisz 1265, brak w funkcji drugiego określenia; **AntrP:** nnot; **SNW:** nnot.

2. Niekonsekwentne zaznaczanie miękkości głoski *ci* spowodowało istnienie kilku wariantów graficznych: *Kwecisz*, *Kweczysz*, *Kwiecysz*. Inne rzadziej poświadczony warianty pisowni to: *Kweczysz*, *Kwecis*, *Kwecic*. Niektóre formy celownika dokumentują zachowanie wlkp cechy gwarowej w końcówce fleksyjnej: *Kweciszewi* obok współwystępujących *Kweciszowi*. Ta sama osoba identyfikowana jest dwojako (gdy była uczniem – *Kweciszek*; gdy była czeladnikiem i złotnikiem – *Kwecisz*; suf. -*ek* prawdopodobnie w funkcji patronimicznej).

◇ *Kwecisz* : n. os. *Kwiet* por. n. os. *Biały Kwiet* SSNO (ta : ap. *kwiat* Sstp, psł. *květ NAp 139), z suf. -*isz*.

Cf. KWIECISZEK

CF. KWIECISZ SNmP II, 466 [materiał źródłowy poświadczają złotnika].

Jan Kwecisz, znany złotnik poznański, pochodzący z Pobiedzisk, aktywny w cechu w latach 1620-1653. Był szanowanym starszym cechu. W 1620 r. podpisał się pod obszernym zezwoleniem brackim z 1601 r. Prawdopodobnie w 1622 r. otrzymał obywatelstwo miejskie. Nie szkolił wielu uczniów, łącznie przyjął na naukę sześciu chłopców. Wymieniany jest za to licznie w zapisach z posiedzeń sądu cechowego, rozstrzygał spory między złotnikami, doglądał wykonywania sztuk mistrzowskich przez czeladników. Małżonka Anna Kweciszowa wymieniana jest w opisie sprawy dotyczącej niewłaściwego zachowania pewnego czeladnika.

Szymon Kwecisz był synem Jana Kwecisz. Wymieniany jest jednostkowo jako czeladnik złotniczy.

Bartłomiej Kwiecisz z Poznania był uczniem Jana Brożka, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

Kwecisz(ek) Jan z Pobiedzisk, ucz. Andrzeja Darmopycha, czel. 1613, starszy cechu 1627-28, 1630, 1635. Wym do r. 1636 (Noż s. 245 nr 174, Dolcz s. 19 nr 172, WMP(w)).

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1622 r. (**1622 Kwieciszek** BandK s. 216).

KWIECISZEK: *Jan Kwieczyszek z powiedzisk [z Pobiedzisk] 1606*, 482, s. 144; *Jan kwieczyszek spobiedzisk 1613*, 482, s. 335.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** nnot;

SNW: nnot.

2. Nazwisko współfunkcyjne z nazwiskiem *Kwecisz*, patronimiczne urubione za pomocą suf. *-ek*, poświadczone w dwu wariantach graficznych.

◇ Kweciszek : n. os. *Kwecisz* (SSNO, SNmP, ta : ap. *kwiāt Sstp*, psł. **květ* NAp 139) z suf. *-ek*.

Cf. KWIECISZ

Cf. *KWIECISZEK* (w) SNmP II, 466.

Identyfikacje odnoszą się do znanego złotnika **Jana Kwecisza**, który był uczniem Andrzeja Darmopicha, rozpoczął naukę w 1606 r., a w 1613 r. został czeladnikiem.

L

LEMAN, LEH(E)MAN, LEIMAN: *P. Janowi Lemanowi Złotnikowi Rajjcy Poznanskiemu 1565*, 481, s. 17; *Zachariasz Leman zpoznania 1613*, 482, s. 160; *Zachariasz Leman zpoznania 1616*, 482, s. 169; *P Rudolf Leman (...) Sinem swym Zacharyaszem Lemanem 1618*, 477, s. 161; *Pan Jan Leman 1663*, 478, s. 310; *Panem Janem Lemanem 1663*, 478, s. 312; *P. Jana Lemana 1663*, 478, s. 315; *Jana Lemana 1664*, 478, s. 323; *Pan Jan Leman 1664*, 478, s. 326; *Pan Jan Leman 1665*, 482, s. 223; *Jan Leman 1666*, 481, s. 48; *pan Jan Leheman 1667*, 478, s. 340; *Pan Jan Leman 1667*, 482, s. 224; *pan Jan Lleman 1669*, 478, s. 344; *Pan Jan Leman 1670*, 478, s. 348; *pan Jan Leman 1671*, 482, s. 226; *Pan ian leman 1672*, 478, s. 355; *pana iana lemiana 1672*, 478, s. 355; *panem ianem Lemanem 1673*, 478, s. 357; *pan ian leiman 1673*, 482, s. 227; *pan ian leiman 1674*, 482, s. 371; *pana Jana Lemana 1675*, 478, s. 361; *Pan Leman 1675*, 482, s. 228; *Pana Lemana 1676*, 478, s. 366; *Pan Leman 1677*, 478, s. 369; *Pan Jan Leman 1678*, 482, s. 372; *Pan Lema 1679*, 478, s. 378; *Pana Jana Lemana 1679*, 478, s. 379; *Pan Leman 1679*, 478, s. 380; *P: Lemana 1680*, 478, s. 390; *Pan Jan Leman 1680*, 478, s. 392; *J Mci P. Lemana 1682*, 478, s. 408; *Pannu Lemanowi 1682*, 478, s. 408; *Pan Jan Lehman 1682*, 482, s. 233; *Pan Jan Lehman 1683*, 478, s. 419; *Joannes Leman na ten czas starszy 1683*, 478, s. 426; *Pana Starego Pana Jana Lemana 1684*, 478, s. 430; *P Leman 1684*, 482, s. 234; *Pana Jana Lemana 1685*, 478, s. 441; *Joannes Leman 1686*, 478, s. 449; *P. Jana Lehmana 1686*, 478,

s. 452; *Pana Jana Lemana na ten czas Starszego bęndacym* **1688**, 482, s. 378; *P Jan Leman (...) Sina Swego Na Imie Jan leman, Johannes Leman* **1693**, 482, s. 245; *temusz chłopcowy na Imieniu Jan Girszy Lieman, Johan Leman* **1697**, 482, s. 383; *chłopcowy na Imieniu Melchior Lieman, Melchior Leyman* **1699**, 482, s. 252; *Chłopcu na jemienu Hans Leman* **1702**, 482, s. 254; *Bartholones Leman* **1713**, 482, s. 258; *Chłopca Ktoremu Imie Bartholomi Leman* **1713**, 482, s. 258; *chłopca ktoremu na Imie Bartłomiey Leman, Bartolomeus Lemann* **1720**, 482, s. 261; *chłopca ktoremu na Imie Bartolomiey Leman* **1721**, 482, s. 391.

1. **SSNO**: Leman 1418; **AntrP**: Leman, Lehman 1564, XVII, XVIII Maz, Wlkp, Pom, Śl, Wrm; Leiman, Lejman, Leyman 1509, XVII Maz, Pom, Krpłd, Krpłn, Wrm; **SNW**: Leman 559, Po: 25; Lemman 1, Po: 1; Lehman 356, Po: 53; Lehmann 2050, Po: 541; Leiman 18, Po: 5; Lejman 1135, Po: 46; Leyman 2, Po: nnot.

2. Dominującej formie *Leman* towarzyszy kilka wariantów: *Lehman, Lehemann, Leiman* – mimo że stanowią one odrębne nazwiska, identyfikują tę samą osobę. Pozostałe warianty graficzne to m.in: *Lieman, Lemann, Leimman, Leyman, Lęman* (z wtórnym zaznaczaniem nosowości), jednostkowa (być może błędna) skrócona forma *Lema*. Polskie imiona niekiedy współwystępują z ich łac. i pol.-łac. (*Johannes, Bartolomeus, Barthłomi*), a także niem. (*Johan, Hans*) odpowiednikami.

◇ Leman, Leh(e)man, Leiman : niem. n. os. *Lehmann* (ta : śrwniem. *Lēhenman*, dziś *Lehnsmann* 'lennik, wasal' Gott 401, NG 154). Możliwe też Leman : pol. ap. *leman* 'lennik, wasal, hołdownik' SXVI i Leiman : niem. n. os. *Leimann* (ta : śrwniem. n. ter. *leie, lei* 'skała, kamień', śrwniem. *lō* 'las, zagajnik' Gott 395, NG 154).

Cf. *LEH(E)MAN(N), LEM(M)AN* SNmP II, 485 [materiał źródłowy poświadcza złotników Jana (II) i Rudolfa].

Jan Lemana (I) złotnik poznański, wymieniany jednostkowo w księgach cechu w 1565 r. w zeznaniu jego czeladnika Dominika Muchalskiego w sprawie dotyczącej wykonania pierścienia z rubinem. Dodatkowo określany jako racja poznański. Brak poświadczenia w *Wykazie członków władz miasta* J. Wiesiołowskiego.

Jan Lemana (II), złotnik poznański, pochodził z Chorzowa (zob. SNmP). W 1663 r. wykonał sztuki mistrzowskie, które „panowie bracia wszyscy obejrzawszy zgodnie za dobre uznali, a pomienionego P. Jana Lemana za spółbrata przyjęli”. Od 1664 r. występował w księgach cechu jako mistrz złotnictwa. W tym też roku został obywatelem Poznania (zob. BandK). Od 1665 r. regularnie przyjmował uczniów na naukę rzemiosła. Był wielokrotnie wybierany na starszego cechowego, poświadczony jest w zapisach protokołów z zebrań, w wyborach władz cechowych. Był aktywny w bractwie do lat dziewięćdziesiątych XVII wieku. W 1711 r. wym. jako zmarły, zmarł jednak prawdopodobnie dużo wcześniej. Małżonka Anna Lemanowa, syn Jan (III) i Melchior (zob. też SNmP).

Jan Lemana (III) był synem i uczniem Jana Lemana (II), zapisanym w 1693 r. na naukę rzemiosła. W 1697 r. został czeladnikiem. Z powodu śmierci jego ojca, wyzwolił go na czeladnika inny mistrz – Michał Wolniewicz.

Melchior Lemana, syn Jana Lemana (II), był uczniem Wojciecha Derpowicza, miał się uczyć 6 lat (wpis). Zapisany na naukę w 1699 r.

Rudolf Lemana, medalier złotnik pochodzący z Drezna (zob. informacje poniżej), w księgach cechowych wymieniany jednostkowo w sytuacji, gdy wstawiał się za swoim synem, uczniem rzemiosła złotniczego.

Zachariasz Lemana, syn Rudolfa Lemana, był uczniem Jakuba Hempla, miał się uczyć 5 lat; termin rozpoczął w 1612 (wpis), ale w 1616 r. porzucił naukę, następnie żałował i chciał wrócić na termin (wstawiali się za nim jego ojciec i mieszczanin Hanus Miller).

Pozostałe identyfikacje odnoszą się do innych uczniów rzemiosła złotniczego:

Hans Leman, zapisany na naukę w 1702 r., miał być uczniem Pawła Raby (wpis przekreślony).

Bartłomiej Leman był uczniem Daniela Hedelhofera, u którego uczył się 4 lata, w 1720 r. zapisany na 2 lata daleszej nauki u Michała Meisnera (wpis, podpis).

Lehmann Jan I, wym. 1565 jako rajca; *Lehmann (Lemanowicz) Jan II*, mistrz 1663, starszy cechu 1667-72, 1683-84, 1686-90, 1692-93, rajca 1673, 16767, 1681, ławnik 1674-75, 1677, zarządca skarbcza 1673, 1681, pieczętacz 1676, zm. 1696 (WMP(w)); *Lehmann Jan III*, mistrz 1708, rytownik; *Lehmann Rudolf z Drezna*, złotnik, medalier i rytownik w Poznaniu 1594-1623 (Noż s. 245 nr 176-179, Dolcz s. 19 nr 174-177). *Jeszcze przed 1590 rokiem przyjechał do Polski, szukając zarobku i sławy i oparł się o mennicę koroną w Olkusz (...)* Około 1594 r. przeniósł się jednak do Poznania (...) i tutaj aż do 1601 tj. do zmaknięcia mennicy królewskiej był jej funkcjonariuszem (...) Z początku był rytownikiem i medalierem, potem awansował na probierza (...) objął sam Lehman dzierżawę mennicy miejskiej 4 II 1615 celem emisji monety kwartnikowej. Na tej dzierżawie jest do 1617 r. (...) Wyjechał do Wilna, gdzie w 1623 i 24 był kierownikiem mennicy litewskiej. Od tego czasu znika zupełnie z widowni. Poza swoim oficjalnym charakterem probierza czy kierownika mennicy, był Lehman artystą bardzo wybitnym i niepowszednim i zostawił szereg dzieł medalierskich o wysokiej wartości artystycznej (...) Do nich należy przede wszystkim medal, noszący po jednej stronie popiersia króla Zygmunta i królowej Anny, po drugiej zaś tarczę polską z dwiema postaciami Wojny i Pokoju bo bokach (Gum s. 103).

LEHMANN Rudolf (Lepszy s. 260 nr 54).

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1664 r. (**1664 Leyman** BandK s. 223).

LEMANOWICZ: *Pan Jan Lemanowicz 1665*, 482, s. 223.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** nnot;

SNW: Lemanowicz 750, Po: 4.

2. Nazwisko patronimiczne z suf. *-owicz* urobione od nazwiska *Leman*, identyfikującego ojca złotnika. Być może użycie struktury patronimicznej służyło do odróżnienia w księgach cechu ucznia od żyjącego jeszcze ojca Jana Lemana (I). Jednostkowo użyte patronimicum oraz późniejsze identyfikacje mistrza w postaci nazwiska podstawowego *Leman* pokazują jednak, że nazwisko derywowane antroponimicznie nie utrwaliło się. Niewykluczone też, że Jan Leman (I) zmarł i nie było konieczności stosowania odmiennej formy dla identyfikacji syna.

◇ Lemanowicz : n. os. *Leman* (SSNO, SNmP, AntrP) z suf. genetycznie patronimicznym *-owicz*.

Cf. LEMAN

SNmP nnot.

Identyfikacja odnosi do złotnika **Jana Lemana (II)**, który od 1664 r. cieszył się tytułem mistrza złotniczego, a od 1665 r. przyjmował uczniów na naukę rzemiosła – w tej roli jednostkowo poświadczony za pomocą nazwiska *Lemanowicz*.

LEMKEIL: *Albin Lemkeill 1565*, 482, s. 5; *Albin lemkeil 1565*, 481, s. 21.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** nnot;

SNW: nnot.

2. Imię i nazwisko wystąpiło w formie niemieckiej. Uproszczeniu na gruncie pisowni polskiej podlegała wygłosowa geminata *-ll*.

◇ Lemkeil : możl. złoż. niem. n. os. *Lemm(e)*, *Lem(c)ke* (te: dniem. skróc. forma im. *Lambrecht* z suf. *-k-* DFN 384) i n. os. Keil (ta : śrwniem. *kil* 'klin, kołek wspierający namiot' Lex 107, NG 123, DFN 335).

SNmP nnot.

Albin Lemkeil, złotnik miejski wymieniony na liście złotników zamieszczonej pod uchwałami brackimi z 23 marca 1565 r. oraz na spisie mistrzów złotniczych z tego samego roku. Brak innych poświadczeń.

Lemkeil Albin, wym. 1563-65 przy ul. *Woźnej* (Noż s. 245 nr 180, Dolcz. s. 20 nr 178).

LENARTOWSKI: *HENRICH LENARTOWSKI*, panu *henrichowi lienartowskiemu* (dat.) **1556**, 480, s. 181; *henricha lyenartowskiego* **1557**, 480, s. 181; *Pana henricha Lenartowszkjegö* **1559**, 480, s. 181; *henrich lienarthowski* **1560**, 481, s. 69; *herren henrich lenartoffsky* **1562**, 480, s. 182.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: Lenartowski 1534, XVII, XVIII Młp, Włkp;

SNW: Lenartowski 531, Po: 94.

2. Pisownia nazwiska niestabilna. We wpisach sporządzonych w jęz. niem. grafia jest nieco bardziej zaburzona: *lienarthowski*, *lenartoffsky* – zapisuje się nieme *h* (mogące być także przejawem powszechnej manieri graficznej, stosowanej w tekstach polskich jeszcze w XVII w.), a w oddaje się za pomocą *ff*. Zaznacza się miękkość po spółgłosce *l*, która w wieku XVI była miękka (*lyenartowskiego* – gen., *lienartowskiemu* – dat.). Imię *Henryk* wyłączenie w wariantcie niem. *Henrich*.

◇ Lenartowski : n. m. *Lenartowo*, bydż., gm. Jeziora Wielkie, *Lenartów*, skiern., gm. Kocierzew Południowy (NmPol VI, 54), z suf. *-ski*; możl. też : n. m. *Lenartowice* (po dezintegracji podstawy), kal., gm. Pleszew (NOdm 99), z suf. *-ski*. Nie można wykluczyć Lenartowski : n. os. *Lenart* (SSNO, ta : im. *Lenart* NCh 77) z modelowym suf. *-owski*.

Cf. **LENARTOWSKI** SNmP II, 488 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Henryk Lenartowski, złotnik miejski, występujący w księgach cechu głównie jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła. SNmP poświadcza złotnika w 1653 r.: *Henricus Lenartowski aurifaber*. Noż nnot, Dolcz nnot.

LESZKORNET: *Cristof leschszorneth* **1593**, 482, s. 103; *Cristof Leschkorneth* **1594**, 482, s. 108; *pana Cristoffa Leschkornetha* **1594**, 482, s. 108; *Cristof Lyeszkorneth* **1597**, 482, s. 115; *pana Cristofa Lyeszkornetha* **1597**, 482, s. 115; *Cristoff laskoner* **1598**, 482, s. 123; *kristoff Laskoner* **1599**, 482, s. 123; *kristoff laskoner brat nas* **1599**, 482, s. 312; *Kristof Leskornet* **1600**, 482, s. 130; *pana Kristofa Leskorneta* **1600**, 482, s. 130; *Schristoff Leszkorneth* **1601**, 481, s. 40; *uczciw Pan Kristof Leszkornet Brath nasz* **1604**, 482, s. 321; *P Krisztof Leszkornet* **1605**, 477, s. 7; *P Kristof Leszkornet* **1606**, 477, s. 11; *Kristof Leszkornet* **1607**, 482, s. 148; *Kristofa Leszkorneta* **1607**, 482, s. 148; *Cristoff Leszkornet* **1608**, 477, s. 21; *Kristof Leszkornet Brath nasz* **1608**, 482, s. 329; *Christoph Leszkornet* **1609**, 477, s. 41; *Panu Crisztofowj Leszkornetowj* **1615**, 477, s. 109.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot;

SNW: nnot.

2. Postać nazwiska nieustabilizowana, liczne warianty fonetyczno-graficzne: *leschszorneth, Leschkorneth, Lyeszkorneth, Leszkorneth*. Nazwisko podlega adaptacja na gruncie polskim, stabilizuje się w formie z substytucją fonologiczną *-sch-* do *-sz-* i unikaniem pisowni przydechowego *h*: *Leszkornet*. Nielicznie poświadczono też uproszczone formy: *Laskoner, Leskornet*. Imię złotnika wystąpiło w różnych wariantach fonetyczno-graficznych: *Krisztof, Kristof, Kristoff, Crisztofowi* (dat.), *Christoph*.

◇ *Leszkornet* : prawd. złoż. n. os. *Lesz* (SSNO, te : psł. **l̥stiti* 'podstępnie podchodzić, oszukiwać, stpol. *przeleścić* 'okłamać, oszukać' Sstp, NAp 143, też : im. *Lenart* NCh 77) i ap. *kornet* 'dęty instrument muzyczny, rodzaj trąby, często robiony z rogu' SXVI (n. os. *Kornet* poświadczona dopiero w 1739 r. na Śląsku, AntrP II, 283). Niewykluczone też : niem. n. os. *Lesch, Leska, Leske* (homonimicznych na gruncie niem.) i może niem. n. os. *Korn* (ta : śrwniem. *korn* 'zboże, ziarno', śrwniem. *körner, korner* 'ten, który zajmuje się kupnem i handlem zbożem' Lex 113, NG 139, DFN 358). SNmP nnot.

Krzysztof Leszkornet, złotnik poznański, wymieniany jest w księgach cechu do 1593 r. jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, często poświadczony w formułach wpisów i wypisów chłopców. Podpisany jest również pod obszernym zezwoleniem brackim z 1601 r., regulującym szereg spraw związanych z pracą złotników. Wymieniany także na listach nieobecnych na zebraniach kwartalnych oraz listach składek do puszeki.

Leszkornet Krzysztof, wym. 1594-1609 (Dolcz s. 20 nr 179).

LIBICKI: *P. Jan Libicky 1632*, 477, s. 337; *Pany Janowa Libicka panie Zlotniczki* (fem.) **1633**, 477, s. 353; *P. Jan Libicki 1633*, 478, s. 6; *Jana Libickiego 1633*, 478, s. 7; *Panu Janowi Libickiemu 1633*, 478, s. 7; *panu Janowy Libickiemu staszemu naszemu 1634*, 478, s. 11; *Pana Jana Libickiego 1634*, 478, s. 16; *P. Jan Libicki 1634*, 478, s. 18; *P. Jan Libicky 1636*, 478, s. 40; *Pan Jan Libickj 1637*, 478, s. 57; *Pana Jana Libickiego 1637*, 478, s. 57; *Pan Jan Libicki 1638*, 478, s. 68; *Panu Starszemu Janowi Libickiemu 1638*, 478, s. 69; *Pana Jana Libickiego na ten czas Pana Starszego 1638*, 478, s. 77; *Pan Jan Libicky 1639*, 482, s. 200; *Pana Jana Libickiego 1640*, 478, s. 84; *Pana Jana Libickiego 1641*, 478, s. 104; *Pan Jan libicky 1641*, 482, s. 354; *Drugi Stołowy Pan Jan Libickj 1642*, 478, s. 125; *Panie Janie Libickim* (loc.) **1642**, 478, s. 130; *Pan Jan Libickj 1643*, 478, s. 143; *Pan Jan Libicky 1645*, 482, s. 359; *P. Jana Libickiego 1646*, 478, s. 183; *Pan Jan Libicki 1646*, 482, s. 360.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** Libicki 1583, XVII, XVIII – Młp, Maz;

SNW: Libicki 105, Po: 6.

2. Nazwisko męskie jest podstawą formy żeńskiej derywowanej paradygmatycznie (*Libicka*), identyfikującej małżonkę, z dodatkowym wykładnikiem marytonimiczności w formie derywowanej od imienia męża za pomocą suf. *-owa*: *Janowa Libicka*.

◇ *Libicki* : n. m. *Libidza*, częst., gm. Kłobuck (NmPol VI, 100, SG V, 203), z suf. *-ski* (*Libidz-ski* > *Libic-ski* > *Libicki*); możl. też : n. os. *Libik, Libicz* (SNmP) z modelowym suf. *-ski* na wzór nazwisk odmiejsovych.

Cf. *LIBICKI* SNmP II, 499 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Jan Libicki, złotnik poznański, wymieniany od 1632 r. jako mistrz szkolący uczniów. Wymieniany ponadto w regularnych cechowych zapisach, w prokołach wyboru władz bractwa, na listach składek, listach powierzenia określonych obowiązków, zapisach spraw konfliktowych, w których był rozstrzygającym itp. Wybrany dwukrotnie był na starszego cechu. Wymieniany do 1645 r. Małżonka Janowa Libicka.

Libicki Jan, wym. 1632-46. Starszy 1638 (Noż s. 245 nr 182, Dolcz s. 20 nr 180).

LIN(C)KA: *Casper linck Sposnania Rodem 1599*, 482, s. 123; *Casper Linka z poznania 1604*, 482, s. 320; *Pan Casper Linka 1612*, 477, s. 84; *Casper Lincka 1612*, 481, s. 41; *Casper Linka 1613*, 477, s. 94; *Pan Kasper Linka 1614*, 477, s. 99; *Casper Linka 1615*, 477, s. 107; *Pana Caspra linki 1615*, 477, s. 110; *Panu Casprowy linki 1615*, 477, s. 110; *Casper Linka 1616*, 477, s. 138; *Pana Caspra Linkj 1617*, 477, s. 153; *Pan Casper Linka 1618*, 477, s. 154; *kasper Linki (gen.) 1619*, 477, s. 172; *Casper Linka 1619*, 477, s. 185; *Casper Linka 1620*, 477, s. 187.

1. **SSNO**: nnot, cf. Link 1418, Linke 1387 **AntrP**: nnot, cf. Link 1576, XVII, XVIII Młp, Włkp, Maz, Krpłd, Wrm; Linke 1510, XVIII Włkp, Pom, Śl, Krpłn;

SNW: Linka 891, Po: 157.

2. Nazwisko jest stabilne, pisownia niekiedy przejawia cechy niemczenia: *Linck*, *Lincka*. Rzadko poświadczano zachwianie fleksji imienia lub nazwiska – *Panu Casprowy linki* (dat.), *Kasper Linki* (gen., unieruchomienie fleksji imienia być może pod wpływem niem. modeli identyfikacyjnych). W pisowni imienia wyraźnie dominuje litera *C* (*Casper*).

◇ Linka : niem. n. os. *Link*, *Linke* (te : śrwniem. *linc*, *lënc* 'lewy', 'przezvisko człowieka leworęcznego, także niezdarnego' Brech II, 196, NG 162, Gott 408).

Cf. *LINKA*, *LINKE* SNmP II, 504 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Kasper Linka, złotnik miejski, pochodzący z Poznania, był uczniem Jerzego Guldenmarii, uczył się 5 lat, w 1604 r. został czeladnikiem. W 1612 r. zaś wykonał sztuki mistrzowskie i uzyskał tytuł mistrza złotnictwa, podpisał się również pod zezwoleniem brackim obowiązującym od 1601 r. Licznie poświadczony w typowych zapisach związanych z funkcjonowaniem cechu, m.in. na listach w protokołach z zebrzań kwartalnych, na listach powierzenia określonych obowiązków, listach składek, a także w skardze mieszczanina Waclawa Osowskiego, któremu złotnik miał polepszyć szablę węgierską.

Linck (Link) Kasper, ucz. Jerzego II Guldenmarii, czel. 1604, mistrz 1612 (Noż s. 245 nr 183, Dolcz s. 20 nr 181).

LO(H)MAN: *Johan Michel Gotlob Lohman 1744*, 481, s. 56; *Johann Michael Gottlob Lohman*, *Jan Michał Gottlib Loman wyzwoleniec 1749*, 482, s. 398; *chłopca Imieniem Jana Michała Gottliba Lomana 1749*, 482, s. 398; *Johann Michael Lohman 1769*, 481, s. 83.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: Lo(h)man 1767 Włkp, Maz;

SNW: Loman 22, Po: nnot; Lohman 34, Po: nnot.

2. Przejawem adaptacji na gruncie polskim jest uproszczenie nazwiska do postaci bez niemego *h*: *Loman*.

◇ Lo(h)man : niem. n. os. *Loh, Lohe* Gott 411 (te : niem. n. m. *Lohe, Loh* lub n. odzawodowe : śrwniem. *lō, lōe, lōhe* 'garbnik, przenośnie o grabarzu') z suf. *-mann* DFN 393.

SNmP nnot. Cf. *LO(H)E* II, 516.

Jan Michał Gotlob Loman, złotnik poznański, był uczniem Augusta Telera, uczył się 5 lat, w 1749 r. został czeladnikiem. Podpisany wraz z innymi mistrzami złotniczymi pod postanowieniem sesji z 1769 r.

Lohmann Jan, Michał Gottlob, ucz. Augusta Tellera, czel. 1749, mistrz 1763, wym. do 1770 (Noż s. 245 nr 184, Dolcz s. 20 nr 183).

M

MAISNER: cf. MEIS(T)NER

MAK: z *Barthel Makiem* (instr.) **1597**, 481, s. 29; *Bartel Mack* **1599**, 482, s. 121; *Bartel Mak* **1600**, 482, s. 128; *pana Bartlia maka* **1600**, 482, s. 128; *Bartel mak* **1601**, 481, s. 40; *P Bartel Mak* **1605**, 477, s. 4; *uczciwy Pan BARTel Mak Brat nasz* **1605**, 482, s. 322; *P Bartel mak* **1606**, 477, s. 12; *uczciwy Pan Bartel Mak Brath nasz* **1606**, 482, s. 326; *P Bartel mak* **1607**, 477, s. 19; *Bartel Mak* **1608**, 477, s. 22; *Bartel Mak* **1609**, 477, s. 42; *P Bartel Mak* **1610**, 477, s. 61; *P Bartel Mak* **1611**, 477, s. 63; *Bartlewy makowy* (dat.) **1614**, 477, s. 105; *Nikel Mak zpoznania* **1615**, 482, s. 166; *Nikiel Mak zpoznania* **1620**, 482, s. 343.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: Mak 1687, XVIII Młp, Włkp, Maz;

SNW: Mak 988, Po: 25.

2. Nazwisko ma stabilną postać, jednostkowo poświadczono pisownię *Mack*. Imię wyłącznie w wariantcie *Bartel*, w formie przypadku zależnego poświadczają zachowanie włkp cechy dial. w końcówce fleksyjnej (*Bartlewy* zamiast *Bartłowi* – dat.). Jednostkowo poświadczono unieruchomienie fleksji imienia w modelu identyfikacyjnym występującym w narzędniku: z *Barthel Makiem*.

◇ Mak : ap. *mak* Sstp, psł. **makъ* (NAp 155).

SNmP nnot.

Bartel Mak, złotnik poznański, po raz pierwszy wymieniany jest jako czeladnik w opisie sprawy dotyczącej innego czeladnika Karola Sulzbergera, którego mistrz Nikel Kerstens wtrącił do więzienia. Od 1599 r. występował jako złotnik przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, wyszkolił kilku uczniów. Podpisany jest pod obszernym zezwoleniem brackim z 1601 r. Notowany także w innych zapisach cechowych – na listach nieobecnych podczas zebrań kwartalnych, na listach wydatków cechowych. Nikel Mak był uczniem Josta Krekenmaiera, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

Bartel Mack, mistrz 1599, wym. do 1609 (Noż s. 245 nr 188, Dolcz s. 20 nr 186).

MALIK: *Stanislaw Malik* 1642, 481, s. 47; *Pan Stanislaw Mallik* 1642, 478, s. 119; *Młodego Mistrza Pana Stanisława Mallika* 1642, 478, s. 126, 129; *Pan Stanislaw Malik* 1643, 482, s. 208; *Pan Stanislaw Mallik* 1643, 478, s. 145; *Pan Stanislaw Mallik* 1644, 478, s. 159; *Pan Stanislaw Malik* 1645, 478, s. 174.

1. **SSNO:** Malik 1390; **AntrP:** Malik 1564-1565, XVII Młp, Włkp, Śl, Krpłd, Krpłn; **SNW:** Malik 6080, Po: 52.

2. Podwojenie litery *-ll-* w pisowni nazwiska może zachodzić pod wpływem właściwości grafii jęz. niemieckiego.

◇ Malik : n. os. *Mały* (SSNO, ta : ap. *mały* Sstp, psł. **mal̥* NAp 156), z suf. *-ik*.

Cf. *MALIK* SNmP II, 565 [materiał źródłowy nie poświadcza złotnika].

Stanisław Malik, złotnik miejski, w 1642 r. wykonał sztuki mistrzowskie i uzyskał tytuł mistrza. Z tej okazji wydał kolację dla starszych cechowych w domu mistrza Jana Głowika. W tym samym roku podpisał się pod uchwałami cechowymi z 1601 i 1602 r. Przyjął dwóch uczniów na naukę rzemiosła złotniczego.

Mallik Stanislaw, mistrz 1642, wym. do 1645 (Noż s. 245 nr 190, Dolcz s. 20 nr 189).

MAR(C)KWART(H), MARGWART(H), MARCKWARSKI: *hans margwarck* 1529, 480, s. 105; *hannes margwart* 1534, 480, s. 105; *Hanus Margwart* 1540, 480, s. 137; *mester hanus margwarth* 1541, 480, s. 137; *hanusa markawarta* (gen.) 1543, 480, s. 137; *anusa Margwarta* (gen.) 1544, 480, s. 137; *Pana Wałetego Margwarta* (gen.) 1550, 480, s. 136; *hans markwark* 1555, 480, s. 125; *hansz markwart* 1555, 480, s. 137; *Hanus Margwart* 1558, 480, s. 136; *Valtin Marckwarth Sayn Son* 1558, 480, s. 136; *Hans Marguath* 1558, 481, s. 67; *Mykolay Marckwarskj spoznanya* 1559, 481, s. 68; *Nicles Marguath* 1562, 480, s. 189; *herren Nicles margwarth* 1562, 480, s. 189.

1. **SSNO:** Markwart 1404 (w funkcji drugiego określenia); **AntrP:** Markwart (Marquart) 1600, XVIII Włkp, Śl, Krpłd, Wrm;

SNW: Margwart 1, Po: nnot; Markwart 157, Po: nnot; Markward 7, Po: nnot; Markwardt 13, Po: nnot.

2. Forma nazwiska nieustabilizowana, liczne warianty graficzne wynikające z prób adaptacji nazwy obcej do jęz. pol.: *Margwarck, Margwart, Margwarth, Marguath, Markwart, Marckwarth, Markwark*. Częste warianty z udźwięcznieniem śródgłosu występują być może pod wpływem włkp cechy dial. Jednostkowo poświadczono wariant uformowany za pomocą suf. *-ski* pełniącego funkcję strukturalną: *Marckwarski*.

◇ Mar(c)kwart(h) i warianty : niem. n. os. *Marcward, Markward(t), Markwart* (Got 422, DFN 407) : stsas. złoż. *Marc-ward*, stwniem. *Mark-wart* (te : germ. *marha* 'koń', śrwniem. *marh*, później *mark* 'rumak bojowy' lub stsas. *marka*, stwniem. *marcha* 'granica, okręg graniczny' NG 170 + stwniem. *wart* 'strażnik' NG 282).

Cf. *MARKWART, MACUART* SNmP II, 584 [materiał źródłowy poświadcza złotnika Walentego].

Jan (Hanus) Markwart, złotnik poznański, poświadczony był przede wszystkim w księdze notującej najstarsze zapisy poznańskiego cechu złotników. Przyjmował uczniów na naukę rzemiosła i głównie w tej roli występował w księdze cechu.

Walenty Markwart, syn Jana Markwarta, był złotnikiem przyjmującym uczniów na naukę rzemiosła, dwukrotnie poświadczonym w tej roli.

Mikołaj Markwart (Markwarski) był uczniem Macieja Czeszewskiego, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

Markwart (Marquarth) Jan, wym. od 1538, starszy cechu 1539, 1540, 1541, 1543, 1545, zm. 1546 (Noż s. 245 nr 192, Dolcz s. 20 nr 191, WMP(w)).

MARQUARTH Jan (Lepszy s. 261 nr 65)

MATTIS, MAT(H)IS(Z), MATYS, MATES(Z): *matys goltsmyt unde Tomes der Szyn 1492*, 480, s. 17; *matesz goltsmit 1492*, 480, s. 20; *mates golthsmi 1493*, 480, s. 36; *mathis gehlsmi 1493*, 480, s. 37; *mattis goltsmit, mattisz geltsmidt 1494*, 480, s. 45; *mattis goltsmed 1498*, 480, s. 2; *mateysz goltsmyt 1503*, 480, s. 64; *Matis moler 1519*, 480, s. 90; *mathisz z urzędowa 1560*, 480, s. 181.

1. **SSNO**: Matys(z) 1336; **AntrP**: Matis 1581, XVII Młp, Maz; Matys 1564, XVII, XVIII Młp, Włkp, Maz, Śl;

SNW: Matis 36, Po: nnot; Matys 2263, Po: 25; Matysz 2, Po: nnot; Mates 10, Po: nnot; Matesz 1, Po: nnot.

2. Imię *Maciej* użyte w funkcji protonazwiska wystąpiło niemal wyłącznie w skróconej formie zmienionej *Mathis, Mathes*, podlegającej z kolei adaptacji z jęz. polskim przejawiającej się m.in. redukowaniem przydechowego *h* czy spolszczeniem wygłosu do postaci *-sz* zamiast *-s*: *Matys, Matesz, Mattisz*.

◇ *Mattis, Matys* i warianty : wariant im. *Maciej, Mateusz* (etym. hebr. 'dar Jahwe', łac. *Matthias, Matthaeus*, gnim. *Matthias, Matthäus* NCh 82, NCh 89, Mal 274).

Cf. **MATYS, MATIS** SNmP II, 598 [materiał źródłowy nie poświadcza złotnika].

Złotnik o imieniu *Matys, Mates, Mathis* itp., wymieniany w księgach złotników w latach 1492-1503, był mistrzem przyjmującym uczniów na naukę rzemiosła, poświadczonym głównie we wpisach na tzw. termin. W księgach wspólnych cechu łącznego (złotniczego i malarskiego) poświadczony został również mistrz malarstwa o imieniu *Matys*, przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła malarskiego. *Mathis z Urzędowa* był uczniem Henryka Lenartowskiego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

Mathias (Mathis), wym. od 1476 przy Rynku (in Circulo). Starszy 1467-69, 1473, 1478-79, 1482-84, 1487 (zabity?) 1504 (Noż s. 245 nr 196, Dolcz s. 20 nr 195). Dwaj tegoż imienia złotnicy przebywają w latach 1493-1503 w Poznaniu. Jeden z nich pisze się *Matys Nadolny*, a drugi złotnik i rajca miejski zabity został w r. 1504 przez *Macieja Gostyńskiego* w pobliżu kościoła *Marii Magdaleny* na *Nowym Rynku* zob. **MACIEJ (Matis Goltsmyd)** (Lepszy s. 261 nr 62).

MAZUR: cf. **DUBIEL**

MAZUREK: cf. **PIECHNO**

MEIS(T)NER, MEYSNER, MAYSNER: *Chłopca Swiego Jmie iemu Michal Maisner 1679*, 482, s. 231; *Michał Meisner 1684*, 482, s. 374; *P Michał Meisner 1693*, 482,

s. 381; *Pan Michal Meisner 1694*, 482, s. 245; *Pan Mychal Meisner 1695*, 482, s. 247; *Michał Meissner 1696*, 481, s. 49; *Pan Michał Meisner 1697*, 482, s. 250; *Pan Michał Meistner 1697*, 482, s. 251; *Pan Michał Meistner 1700*, 482, s. 386; *Pan Michał Meistner 1702*, 482, s. 254; *Pan Michał Meysner 1705*, 482, s. 388; *Pan Michał Maysner 1706*, 482, s. 255; *Pan Michał Meisner 1707*, 482, s. 389; *I: Mo: Pa Mychal Meysner 1712*, 482, s. 257; *J: Mo: Pa Maysner 1713*, 482, s. 257; *Pan Michał Meisner 1715*, 482, s. 259; *IM Pan Meisner 1718*, 482, s. 259; *Imci Pana Meisnera 1718*, 482, s. 259; *Je: Mo: Pan Meysner 1719*, 482, s. 390; *IcMPan Meistner 1720*, 482, s. 261; *IM Panu Meistnerowi 1720*, 482, s. 261; *JMPan Meistner 1721*, 482, s. 391; *JMP Meisner 1723*, 482, s. 392; *IMC Pan Meistner 1724*, 482, s. 262; *IMC Pan Meistner 1725*, 482, s. 394; *Pan Michał Meisner 1727*, 482, s. 264; *ImP Meisner 1729*, 482, s. 395.

1. **SSNO**: mnot; **AntrP**: Meis(s)ner (Meys(s)ner) 1512, XVII, XVIII Młp, Włkp, Śl, Krpłn, Wrm; Maizner, Majzner 1564-1565 Młp; cf. Meister 1717 Włkp;

SNW: Meisner 312, Po: 29; Meissner 629, Po: 150; Mejsner 249, Po: 1; Meysner 39, Po: 24; Majsner 377, Po: 187; Maisner 8, Po: 2.

2. Nazwisko wystąpiło w kilku wariantach graficznych w różnym stopniu podlegających adaptacji na gruncie polskim: *Meistner*, *Meisner*, *Meysner*, *Maisner*, *Maysner*. Poddawane jest polskiemu paradygmatowi odmiany: *Meistnerowi* – cel. Współczesne warianty (odrębne nazwiska) nie poświadczają formy z *-t-* w śródgłosie, które zostało zredukowane, co z kolei dało prostsze formy takie jak *Meisner*, *Mejsner*.

◇ Meis(t)ner, Meysner, Maysner : niem. n. os. *Meis(s)ner*, *Meißner* Gott 428, DFN 414 (ta : niem. n. m. *Meißen*, dłuż. *Mišo*, *Mišn*, pol. *Miśnia* NG 172), z niem. suf. *-er*.

Cf. *MEYSNER* SNmP II, 620; *MES(S)NER*, *MESZNER* SNmP II, 619 [materiał źródłowy poświadcza złotnika w obu hasłach].

Michał Meisner, znany złotnik poznański, działający w XVIII wieku, jeden z nielicznych, którzy przeżyli zarazę w Poznaniu w latach 1709-1711. Był uczniem Jacentego Piątkowskiego, w 1684 r. skończył termin i został wyzwolony na czeladnika. Od 1693 r. występował w księgach jako mistrz złotnictwa przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła. Wtedy też przyjął obywatelstwo miejskie. Mimo trudnych czasów, w których przyszło mu żyć i pracować, wyszkolił aż sześciu uczniów, a przyjął ich łącznie dziesięciu.

Meissner (Meistner, Messner) Michał, ucz. Jac. Piątkowskiego, czel. 1684, mistrz 1693, wym. do 1731 przy ul. Wielkiej, starszy cechu 1696-1701, 1704, 1706-16, 1718-19, 1721-23, 1726, 1728-29, 1731, dwudziesty mąż 1701-04, 1707, 1729, ławnik 1711-14, 1727-28, 1730-31; jeden z najbardziej aktywnych członków cechu złotniczego, posiadał dom przy ul. Wielkiej. Małżonka Magdalena Kotter. Wykonał 4 lichtarze z 1703 w Farze poznańskiej, złotą monstrancję w Katedrze poznańskiej z 1712, pacyfikał z Lwówka ze zbiorów Muzeum Sztuki Użytkowej w Poznaniu, był autorem gwiazdzistych części ram ołtarza Matki Boskiej oo. franciszkanów w Poznaniu, kadzielnicy i ampulek z Gniezna, kielichów m.in. z Keyni i Popowa Kościelnego, cechował swoje wyroby „MM” pod koroną (Noż s. 245 nr 197, Dolcz s. 20 nr 196, WSB s. 465, WMP(w)).

MEISSNER Michał (Lepszy s. 261 nr 67)

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1693 r. (*1693 Meystner* BandK s. 227).

MENKE: *pawel menke* **1586**, 482, s. 93; *pana pawła Menky* **1586**, 482, s. 93; *Paul Menke* **1593**, 482, s. 304.

1. **SSNO:** nnot, cf. Menko 1376 (w funkcji pierwszego określenia); **AntrP:** nnot;

SNW: Menke 104, Po: 15.

2. Przejawem adaptacji nazwiska jest poddawanie go polskiemu paradygmatowi odmiany, tu według deklinacji żeńskiej: *pana pawła Menky* – gen.

◇ Menke : skrót. forma niem. im. *Meinhardt* (> *Meinecke* > *Menke*), z suf. *-k-* tworzącym formy hipokorsytyczne DFN 413.

SNmP nnot.

Pawel Menke, złotnik poznański, nielicznie poświadczony w księgach cechu, wymieniany jest we wpisach uczniów na naukę rzemiosła.

Menke Paweł, wym. 1586-93 (Noż s. 246 nr 198, Dolcz s. 20 nr 197). W 1586 w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* zanotowano nazwisko *Mainke*, być może wpis odnosi się do Pawła Menki, w księgach złotników brak jednak kontekstów wskazujących miasto pochodzenia złotnika, możliwe że pochodził z Poznania (*1586 Mainke* BandK s. 220).

MERT(H)EN(S): *uczyczywy Nicolay Merthen pysarz pana Saharyasza Ryda myeszczanyna posnanskyego* **1579**, 482, s. 69; *Jan Merthens Zpoznanya Rodym* **1597**, 482, s. 116; *Nicel Merthens mieszczyzna poznankiego Syn* **1597**, 482, s. 116; *Jan Mertens zpoznania* **1602**, 482, s. 317; *Jan Mertens* **1610**, 481, s. 40; *Jan Mertens* **1611**, 477, s. 65; *Panu Janowy Mertens* **1611**, 477, s. 77; *Jan Mertens* **1612**, 482, s. 158; *Jan Mertens* **1613**, 477, s. 89; *Jan Mertens* **1615**, 477, s. 107; *Panu Janowy Mertens* **1616**, 477, s. 135; *Jan Mertens* **1616**, 482, s. 173; *P Jan Mertens* **1617**, 477, s. 148; *Jan Mertens* **1618**, 477, s. 158; *P Jan Mertens* **1619**, 477, s. 174; *Jan Mertens* **1619**, 482, s. 340; *Jan Mertens* **1620**, 477, s. 193; *Jan Mertens* **1621**, 482, s. 179; *Pana Jana Mertens* **1622**, 477, s. 228; *Jan Mertens* **1626**, 482, s. 185; *Jan Mertens* **1626**, 482, s. 347; *Jan Mertens* **1628**, 477, s. 302; *Jan Mertens* **1629**, 477, s. 311; *Jan Mertens* **1632**, 477, s. 339; *P. Jan Mertens* **1633**, 478, s. 2; *Jan Mertens* **1633**, 482, s. 193; *Pana Jana Mertensa* **1633**, 482, s. 193; *Jan Mertens* **1634**, 478, s. 14.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** Mertens 1593 Młp;

SNW: Mertens 93, Po: nnot.

2. Nazwisko ustabilizowane, niekiedy jego fleksja była unieruchomiona w modelu identyfikacyjnym występującym w przypadku zależnym: *Panu Janowy Mertens* – dat., *Pana Jana Mertens* – gen.

◇ Mert(h)en(s) : niem. n. os. *Merten(s)*, *Märtens* Got 422, DFN 407 (: im. *Martinus*). Wariant Mertens : patronimicum n. *Merten* utworzone na gruncie niem. w drodze derywacji paradygmatycznej (forma gen. deklinacji mocnej).

Cf. *MERTENS* SNmP II, 619 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Jan Mertens, znany złotnik miejski, pochodził z Poznania, był synem Nikla Mertensa i uczniem Jakuba Hempla, u którego uczył się 5 lat, termin rozpoczął w 1597 r., a w 1602 r. został wyzwolony na czeladnika. W 1602 wykonał sztukę mistrzowską. W 1610 r. podpisał się pod zezwoleniem brackim obowiązującym mistrzów od 1601 r. Od 1612 r. przyjmował uczniów na naukę rzemiosła. Był starszym

cechowym, wymieniany w księgach cechu w rozmaitych zapisach związanych z funkcjonowaniem bractwa – w protokołach wyboru władz cechowych, na listach nieobecnych na zebraniach, listach powierzenia różnych obowiązków – np. pójście za armatą podczas procesji itp. Wymieniany do 1634 r. Miał córkę Annę (SNmP).

Mikołaj (Nikel) Merthen był ojcem złotnika Jana Mertensa. Występował też jako poręczyciel uczniów przystępujących do terminu.

Mertens Jan z Poznania, ucz. Jakuba Hempla, czel. 1602, starszy cechu 1621, wym. od 1636; wykonał puszkę w kościele Bożego Ciała w Poznaniu i w Wieleniu, kielichy w Dusznikach i Pakosławiu, pacyfikał w Katedrze poznańskiej, plakiety z Matką Boską Różańcową w zbiorach Biblioteki Kórnickiej PAN w Kórniku, używał sygnatury „IM” (Noż s. 246 nr 199, Dolcz s. 20 nr 198, Dolczewska, WMP(w)).

MEYSNER: cf. MEIS(T)NER

MROCZEK: *Pawel Mroczek 1571*, 481, s. 22.

1. **SSNO:** not im. Mroczek 1247, w funkcji drugiego określenia: Mroczek 1414; **AntrP:** Mroczek 1501, XVII, XVIII Młp, Włkp, Maz, Pom, Krpłd, Krpłn;

SNW: Mroczek 9036, Po: 185.

◇ Mroczek : n. os. *Mrok* (SSNO, SNmP, ta : ap. *mrok* Sstp) z suf. -ek.

Cf. **MROCZEK** SNmP II, 665 [materiał źródłowy poświadcza złotnika].

Pawel Mroczek – złotnik jednostkowo poświadczony w księdze cechu złotników poznańskich. W roku 1571 był czeladnikiem, którego starsi cechowi, Szymon Kraker i Aleksander Kliza, ukarali karą grzywny za niewłaściwe zachowanie. Brak dalszych poświadczeń w księgach cechu. Poświadczony z SNmP: *famati Pauli Mroczek 1577, Paulus Mroczek aurifaber 1578, po złotniku Pawle Mroczk 1586.*

Mroczek Pawel, wym. 1576-82 przy ul. Świętosławskiej (Noż s. 246 nr 203, Dolcz s. 21 nr 202).

MROCZEK Pawel (Lepszy s. 261 nr 69).

N

NAIMAN, NAJMAN, NAUMAN, NAYMAN, NEUMAN, NEIMAN, NEYMAN:
Hans naumman Smigla [ze Śmigła – m. w woj. włkp] *Rodem 1598*, 482, s. 123; *Hans Naüman zsmilga 1604*, 482, s. 323; *pan chrystow naiman 1673*, 478, s. 357; *panu chrystofowi naimanowi 1673*, 478, s. 358; *pana chrystowa naimana (gen.) 1673*, 478, s. 359; *pan chrystof naiman 1674*, 482, s. 371; *Pan kristow naiman 1675*, 482, s. 228; *Christoph Nayman 1676*, 481, s. 49; *Pan Christoph Najman 1678*, 482, s. 230; *Pana Christoffa Neymana 1679*, 478, s. 377; *Pan Christoph Nayman 1679*, 478, s. 380; *P Krzistoph Nayman 1680*, 482, s. 373; *P. Krzysztof Neuman 1681*, 482, s. 232; *towarzyszem Pana Naimanowym 1682*, 478, s. 404; *pana krystofa Naimana 1682*, 478, s. 407; *P. Krzysztof Neiman 1682*, 478, s. 410; *P. Naumanow 1683*, 478, s. 413; *P. Crysztofa Neumana 1683*, 478, s. 413; *Panem Krzysztofem Neumanem 1683*, 478, s. 414; *P. Neumanowi 1683*, 478, s. 420; *P. Krzystoffa Neumana 1684*, 478, s. 427; *P. Neumanowi 1685*, 478, s. 435; *p Krzystofa Naymana 1685*, 478, s. 448; *P Krzysztof*

Nayman **1685**, 482, s. 237; *Pana Naymana Krystofa Współ Brata Naszego* **1686**, 478, s. 447; *Christoph Nayman* **1686**, 478, s. 449; *P. Krystofa Naumana* **1686**, 478, s. 453; *P. Christoph Nayman* **1687**, 482, s. 377; *pana Krisztofa naimana* **1689**, 482, s. 379; *P Krzysztof Nayman* **1690**, 482, s. 242; *P Krzysztof Neuman* **1692**, 482, s. 244; *Jochan Neiman* **1694**, 482, s. 246; *Pan krzysztof Naiman Starszy natęń Czas bendący* **1694**, 482, s. 246; *pana Naymana* **1695**, 482, s. 383; *Pan Christof Neyman (...) Chłopczo wy na Imięniu Christof Neyman* **1697**, 482, s. 249; *Pan Christof Neiman* **1699**, 482, s. 384; *Pan Christof Neiman (...) Chłopcza to iest Syna swego ktoremu chłopczo wy na Imieniu Joannes Neiman* **1700**, 482, s. 386; *Pan Christof Neuman (...) Kłopczo wy na y miniu Christof Neyman, Christoph Nayma* **1701**, 482, s. 386; *Pan Christoff Nayman* **1703**, 482, s. 255; *Pan Christoff Nayman* **1706**, 482, s. 389.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: Najman 1585, XVII, XVIII Młp, Śl, Wrm; (Neyman) (1690), 1715 Włkp, Maz, Krpłn; Neuman 1581, XVII, XVIII Włkp, Śl, Wrm;

SNW: Naiman 5, Po: nnot; Najman 1250, Po: 7; Nayman 2, Po: nnot; Nauman 53, Po: nnot; Neiman 7, Po: nnot; Neuman 1588, Po: 28; Neumann 4259, Po: 395; Neyman 10, Po: 3.

2. Postać nazwiska niestabilna. Liczne warianty graficzne wynikają z prób adaptacji nazwiska genetycznie niemieckiego w polskim systemie antroponimicznym. Formy przymiotnikowe dzierżawcze wyrażają relację *mistrz–czeladnik (towarzyszem Pana Naimanowym, Naumanow)*. Nieustabilizowana pisownia imienia *Krzysztof* z niekonsekwentnym oddawaniem nagłosowego *K-* oraz liter odpowiadających głoskom *rz, sz, f*.

◇ Naiman, Najman i warianty : niem. n. os. *Neumann* Gott 446, DFN 435 (ta : stwniem. *niuwi* , śrwniem. *niuwe* ‘nowy’ i śrwniem. *man* ‘mężczyzna’, pierwotnie przezwisko przybysza, nowego mieszkańca, osadnika Brech II, 315).

Cf. *NEUMAN(N)*, *NAIMAN*, *NAUMAN(N)*, *NAYMAN*, *NEIMAN*, *NEYMAN* SNmP II, 699 [materiał źródłowy poświadcza złotnika Krzysztofa].

Krzysztof Naiman, złotnik poznański, w 1673 r. wykonał sztukę mistrzowską u złotnika Łukasza Wrzaskowicza, a od 1674 r. poświadczany był w księgach jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła. W 1676 r. podpisał się pod zezwoleniem brackim obowiązującym wszystkich członków cechu od 1601 r. Był wielokrotnie wybierany na starszego cechowego, jego nazwisko widnieje także w zapisach postanowień i dekretów sądu cechowego, w protokołach zebrań cechowych, na listach obecności, listach składek itp.

Jan Neiman był synem i uczniem Krzysztofa Neimana (I). W roku 1700 został czeladnikiem. Brak dalszych poświadczeń.

Krzysztof Neyman (II) był uczniem (i być może synem) Krzysztofa Neimana (I), uczył się rzemiosła 5 lat. W 1701 r. został wyzwolony na czeladnika.

Hans Nauman ze Śmigła był uczniem Krzysztofa Leszkorneta, uczył się w latach 1598-1604 (wpis, wypis).

Neumann Krzysztof, złotnik i rytownik, mistrz 1673, starszy 1687, 1694-96, 1698-99, 1701-02, 1706. Wym. do 1717 (Noż s. 246 nr 206, Dolecz s. 21 nr 205). Używa znaku imiennego: dwu liter *C.N.* w dwulistnej otoczynie zob. *NEUMANN Krzysztof* (Lepszy s. 261 nr 71).

Neumann Jan (Neyman) złotnik, st. cechu 1695; *Neumann Krzysztof (Nayman) złotnik* 1687 st. cechu ad regimen, st. cechu wybierany w latach 1696-1710 WMP(w).

Nazwisko zanotowane w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego w 1673 r. (1673 Nejman BandK s. 224).*

NIKEL, NYKEL: *pana Niclya Brata naszego 1592*, 482, s. 103; *pana Niclya Brata naszego 1592*, 482, s. 103; *panu Nyklewy 1597*, 481, s. 30; *Nicla Złotnyka 1597*, 481, s. 31; *Nikel Złotnik 1608*, 477, s. 21; *P. Nikel Złotnik 1614*, 477, s. 106; *pan Nykyel 1617*, 477, s. 145; *panem Niklem Brathem naszym 1617*, 477, s. 144; *panu Niklewy, Dla Jmscia Pana Nyklewego 1617*, 477, s. 145; *Pan Nykiel, Pana Niklewego 1618*, 477, s. 166; *Towarzysza Jakuba Litwina Nikel 1649*, 478, s. 185.

1. **SSNO:** Nikel 1415; **AntrP:** Nikiel 1507, XVI: Młp, Włkp, XVII: Młp, Włkp, Śl, XVIII: Młp, Włkp, Śl;

SNW: Nikel 963, Po: 13; Nykel 45, Po: 6.

2. Imię *Mikołaj* wystąpiło w postaci *Nikel*, zachowującej nagłosowe *Ni-* (por. niem. *Nickel*, *Nicklas*, łac. *Nicolaus*). Forma poddawana jest odmianie zgodnie z wzorcem fleksyjnym, w którym w formach przypadków zależnych zanika w temacie głoska *e* (*Nicla* – gen., *Nyklewy* – dat., *Niklem* – instr.).

◇ *Nikel*, *Nykel* : wariant im. *Mikołaj* (łac. *Nicolaus* NCh 92) z podstawą *Nik-*: *Nikiel*, *Nikel* (Mal 288), por też. niem. n. os. *Nickel*, ta : im. *Nikolaus* Gott 446, DFN 436.

Cf. KERSTEN

Cf. *NIKIEL*, *NIKEL(L)*, *NYKIEL* SNmP II, 713.

Identyfikacje odnoszą się do złotnika **Nikla Kerstena**, wymienianego w źródłach od 1591 r. do 1620 r. Jakub Litwin Nikel był czeladnikiem występującym jako strona w sprawie kradzieży dóbr należących do złotnika kaliskiego Abrahama Hafnera.

Cf. *Nickel, goltsmedt (może Auerhahn?)*, wym. 1479 (Noż s. 246 nr 207, Dolcz s. 21 nr 206); *Auerhahn (Awerhan) Nikel*, wym. 1483-90, starszy 1483-86 (Noż s. 239 nr 9, Dolcz s. 8 nr 8).

NIKLAS(Z), NICLAS: *Jungen mit name niclasz von Stargordt* [Stargard] **1509**, 480, s. 82; *jungen niclasz von elbingt* [niem. Elbing, pol. Elbląg] **1510**, 480, s. 70; *Niklas Goltsmid* **1519**, 480, s. 89; *meyste Niclas 1519*, 480, s. 94.

1. **SSNO:** not im. Niklasz (Niclas) 1353, w funkcji drugiego określenia: Niklasz (Niclasch) 1449; **AntrP:** Niklasz 1580, XVI: Śl, XVII: Włkp, XVIII: Młp;

SNW: Niklas 1249, Po: 57; Niklasz 110, Po: nnot.

2. Imię-protonazwisko wystąpiło wyłącznie w wariantcie zniemczonym *Nicklas*, przejawiającym pewne zaadaptowanie pisowni do grafii jęz. pol.: *Niklas*, *niclasz*.

◇ *Niklas(z)* : wariant im. *Mikołaj* (łac. *Nicolaus* NCh 92) z podstawą *Nik-* i suf. *-asz*, por. też niem. n. os. *Nicklas* (: im. *Nikolaus* DFN 436).

Cf. KERSTENS

Cf. *NIKLAS(Z)* SNmP II, 713 [materiał nie poświadcza złotnika Niklasa].

Niklas Goldschmied był złotnikiem wymienianym w źródłach jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, poświadczony w jednej z najstarszych ksiąg cechowych. Pozostałe identyfikacje dotyczą

uczniów złotnika Kaspra: Niklas ze Stargardu miał się uczyć 4 lata (wpis), Niklas z Elbląga miał się uczyć 6 lat (wpis).

O

OKULICZ: *Mikolay okulicz Ręką własną* **1646**, 481, s. 48; *P. Mikołaja Okulicza* **1647**, 478, s. 189; *Pan Mikołaj Okulicz* **1647**, 478, s. 193; *P. Mikołaj Okulicz* **1648**, 478, s. 205; *P. Mikołaj Okulicz* **1649**, 478, s. 218, 219; *Pana Mikołaja Okulicza* **1649**, 478, s. 226; *Pan Mikołay Okulicz* **1650**, 478, s. 231; *dwóch młodych mistrzof Pana Mikołaja Okulicza* **1650**, 478, s. 233; *P. Mikołaj Okulicz* **1651**, 478, s. 249; *Pan Mikołaj Okulicz* **1652**, 478, s. 254; *Pana Mikołaja Okulicza czeladnika* **1652**, 478, s. 265; *P. Mikołaja Okulicza* **1653**, 478, s. 270.

1. **SSNO:** Okulicz 1460; **AntrP:** Okulicz 1648, XVIII Krpłn;

SNW: Okulicz 194, Po: 6.

2. Nazwisko w pełni ustabilizowane. Imię wyłącznie w wariantcie polskim *Mikołaj*.

◇ Okulicz : stpol. im. *Okula* (to : bibl. n. os. *Akwila*, łac. *Aquila* : łac. *aquila* 'orzeł NCh 100), scs *Akula*, z suf. *-icz*.

Mikołaj Okulicz, złotnik miejski, w 1646 r. podpisał się pod obszernym zezwoleniem brackim obowiązującym członków cechu już od 1601 r. Wymieniany był w protokołach z zebrzań kwartalnych, na listach osób zobowiązanych do zapłaty grzywny, w zapisach dotyczących niewypełnienia obowiązków cechowych (m.in. miał przenieść strzelbę i inne „aparaty brackie” od jednego starszego cechowego do drugiego), na listach powierzania złotnikom określonych obowiązków (np. noszenie laski i chorągwi podczas procesji). Niekiedy uchylał się od obecności na zebraniach cechowych. Skarżyła się na jego zachowanie również Tobiaszowa Jazłowska, w warsztacie której był niegdyś czeladnikiem (m. in. na to, że pił i grywał w karty z uczniami, pobierał też zbyt wysokie opłaty za wykonywane usługi złotniczne).

Okulicz Mikołaj, wym. 1645-80. Będąc mistrzem pracował jako czeladnik (Noż s. 246 nr 208, Dolcz s. 21 nr 207). W 1650 r. w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* zanotowano nazwisko *Okulicz*, być może wpis dotyczy Mikołaja Okulicza. W księgach złotniczych brakuje jednak kontekstów wskazujących miasto pochodzenia złotnika, możliwe że pochodził on z Poznania (**1650 Okulicz** BandK s. 221).

P

PALIOFILUS (zlat.), **PALIOPOLUS**, **PALIOPOLUM:** *chłopca Hanusa Henricha Paliopolum* (acc.) **1639**, 482, s. 199; *Hanus Henrich Paliofolus zwrocławia* **1643**, 482, s. 357; *Pan Hanus Henrych Paliopolum* **1652**, 478, s. 260; *Pan Jan Henrych Paliopolum* **1652**, 478, s. 268; *hansz (...) Paliopfilusz* **1652**, 481, s. 48; *Hans Hanrich Paleoufilus* **1653**, 478, s. 270; *Pan Jan Paliopolus* **1653**, 478, s. 273; *Pan Jan Pauliofolus* **1654**, 478, s. 284; *Pan Jan Paliofilus* **1654**, 478, s. 286; *Pan Jan Paliofilus* **1655**, 482, s. 216.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot;

SNW: nnot.

2. Nazwisko niestabilizowane występujące w kilku wariantach: *Paliofilus*, *Paliopolus*, *Paliopolum* (forma pierwotnie biernikowa na *-um*, utworzona w wyniku derywacji paradygmatycznej na gruncie jęz. łac., występuje w jęz. pol. również w szyku mianownikowym – *Pan Jan Henrych Paliopolum*). Imię *Jan* wystąpiło zarówno w wariacie pol. jak i niem. (*Hanus*, *Hans*, *hansz*), imię *Henryk* tylko w wariacie niem. *Henrich*, niekiedy z przejawami polszczenia wygłosu *Henrych* (*-ich* > *-ych*).

◇ *Paliofilus* : złoż. n. os. *Paweł* (SSNO, ta : im. *Paweł*, łac. *Paulus*, gniem. *Paul*, *Paol* NCh 106) i n. os. *Filus* (SSNO, ta : łac. *filius*, *fili* 'syn' SŁŚ, Nlat 60).

Jan Henryk Paliofilus, złotnik miejski, pochodził z Wrocławia. Naukę rzemiosła odbył u mistrza Macieja Hentza (I), u którego uczył się od 1639 r. W 1643 r. został wyzwolony na czeladnika. Dziewięć lat później wykonał sztuki mistrzowskie i uzyskał tytuł mistrza. Podpisał się pod zezwoleniem brackim z 1601 r., jednym z najważniejszych dokumentów regulujących całokształt pracy złotników. Wymieniany jest w zapisach dotyczących opłat cechowych. Prawdopodobnie w 1654 r. otrzymał obywatelstwo miejskie. W 1655 r. przyjął ucznia na naukę rzemiosła złotniczego.

Paliopolus Jan Henryk z Wrocławia, ucz. Macieja Heintza, czel. 1643, mistrz 1652, wym. do 1655 (Noż s. 246 nr 209, Dolcz s. 21 nr 208). Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1654 r. (*1654 Paliopolus* BandK s. 222).

PAUL: *paul goltshmit*, *pauel goltsmith* **1493**, 480, s. 35, 36; *Jonge mit name paul von Crocke* [Kraków] **1497**, 480, s. 87; *junge paul von danck* [Gdańsk] **1510**, 480, s. 70; *Jongen paül meyster paules* (gen.) *Son* **1517**, 480, s. 89; *master paul* **1519**, 480, s. 96; *chlopczowy Jan Paul na imieniu, Joannes Paul* **1698**, 482, s. 251; *klopca ktoremu na yMie Jan Paul* **1705**, 482, s. 388.

1. **SSNO**: not im. Paul 1394, Paweł 1204 (brak w funkcji drugiego określenia); **AntrP**: Paul 1575, XVII, XVIII Młp, Włkp, Śl, Krpłd; Paweł 1735 Włkp, Śl;

SNW: Paul 1985, Po: 374; Paweł 1, Po: nnot; Paweł 39, Po: 5.

2. Zapisy imienia-protonazwiska dominują w formie niem. *Paul*, jednostkowo poświadczono formę *Paweł* z pisownią *pauel*.

◇ Paul, Paweł: im. *Paweł*, łac. pronomen *Paullus* (to : łac. *Paulus* 'mały niski', stczes. *Pavel* (Mał 303), zniem. *Paul*, *Paol* NCh 106).

Złotnik Paweł (Paul), poświadczony w jednej z najstarszych ksiąg cechowych, występował głównie w roli mistrza przyjmującego uczniów na naukę rzemiosła. Chłopiec Paweł (Paul), określany jako syn mistrza Paula, był uczniem złotnika Hanusa (wpis). Paweł z Krakowa był uczniem złotnika Frantza (wpis). Paweł z Gadańska był uczniem złotnika Kaspra (wpis). Jan Paweł (Paul) był uczniem Michała Meisnera (wpis, wypis).

Paulus (Paweł) aurifaber, wym. 1459-99 przy Rynku. Starszy 1470-72, 1475-81. W sierpniu 1499 wym. jako zmarły (Noż s. 246 nr 211, Dolcz s. 21 nr 210, WMP(w)).

PAWEŁ (Lepszy s. 262 nr 76 – autor wymienia złotnika Pawła czynnego w l. 1459-1464, wiąże go z osobą piętnastowiecznego złotnika Pawła Paszki).

PELKA // PEŁKA, PELCHEN, PELKEN: *Jan Pellka* 1561, 480, s. 178; *Ian pelka Jego szwagier* [Bartosza Zolny] 1565, 481, s. 75; *Jan pelka* 1571, 482, s. 5; *Hans Pelchen* 1572, 482, s. 55; *Pan nas bolak szposnania* [Polak z Poznania] *Jan Pelchen* 1572, 482, s. 55; *Pana Iana Pelchi* (gen.) *brata nasego* 1572, 482, s. 55; *Jan Pelka* 1573, 482, s. 6; *Thomasz Pelka nyebosczyka Jana Pelky* (gen.) *Bratha naszego Zlotnyka y myesczanyna posnanskyego szyn* 1586, 482, s. 85; *Thomasz Belka* 1593, 482, s. 303; *Tomas Pelka* 1600, 482, s. 131; *pana Tomasa Pelky* 1600, 482, s. 131; *Tomasz Hanpelken* 1601, 481, s. 40; *Tomas Pelka* 1605, 477, s. 6; *Tomaszewj Pelce* (dat.) 1606, 477, s. 14; *uczciwy Pan TOMas Pelka Brath nasz* 1606, 482, s. 327; *Tomasowj Pelce* 1607, 477, s. 20; *Tomas Pelka* 1607, 482, s. 149; *pana Tomasa Pelky* 1607, 482, s. 149; *Tomas Pelka* 1608, 477, s. 32; *Tomas Pelka* 1609, 477, s. 40; *Pa: Tomasewj Pelce* 1609, 477, s. 42; *Tomas Pelka* 1610, 482, s. 154; *pana Tomasa Pelky* 1610, 482, s. 154; *Tomas Pellka* 1611, 477, s. 68; *Tomas Pellka* 1612, 477, s. 80; *Tomas Pelka* 1613, 482, s. 336; *P Tomas Pelka* 1614, 477, s. 97; *pana Tomasa Pelky* 1614, 482, s. 163; *Tomas Pellka* 1615, 482, s. 168; *Pan tomas pelka* 1616, 477, s. 124; *Pelczina* (fem.) 1616, 477, s. 138; *Tomas Pelka* 1616, 482, s. 338; *nieboszczika Tomasa pelky* 1618, 477, s. 159; *Jeremyasz Pellka* 1623, 482, s. 182.

1. **SSNO:** Pełka (Pelca) 1275; **AntrP:** Pełka // Pelka 1501, XVI: Młp, Włkp, Maz, Krpłd, XVII: Młp, Włkp, Maz, Śl, Krpłd; XVIII: Młp, Śl; Pelken 1557 Pom; **SNW:** Pełka 5796, Po: 46 ; Pelka 903, Po: 1; Pelchen 12, Po: nnot.

2. Nazwisko w dwu wariantach: polskim *Pelka*, *Pelka* i zniemczonym *Pelchen*, *Pelken* Forma pol. wyraźnie dominuje nad rzadszymi formami *Pelchen*, *Pelken*, odmieniana jest zgodnie z żeńskim paradygmatem: *Pelki*, *Pelchi* (gen.), *Pelce* (dat.). W związku z niekonsekwencją grafii antroponimii XVI i początku XVII wieku nie można wykluczyć, że nazwisko miało postać *Pelka* – por. zapisy z podwójną literą *l* (*Pellka*), stosowaną być może również pod wpływem niemieckim. Podpis mistrza Tomasza Pelki ma postać: *Tomasz Hanpelken* – nazwisko o postaci swoistego patronimicum wskazującego imię ojca, które jest złane z podstawowym nazwiskiem. Imiona wystąpiły w polskich wariantach: *Jan*, *Tomasz*, niekiedy z pisownią przejawiającą cechy niemczenia: *Thomasz*, *Tomas* bądź w formach niemieckich: *Hans*. Formy celownika przybierają końcówkę *-ewi* pod wpływem włkp cechy dial. polegającej na zachowaniu samogłoski przedniej po spółgłosce historycznie miękkiej (*Tomaszewj* – dat.). Nazwisko jest podstawą formy marytonimicznej, derywowanej od nazwiska męskiego za pomocą suf. *-ina/-yna* (*Pelczina*).

◇ Pelka // Pełka : niem. n. *Pelka*, *Pelke* : skróc. formy słow. im. *Świętopelk* (DFN 458, SSNO, ta : psł. *pъlkъ, por. *połek*, *polk*, *pułk* 'regiment wojska' SL, NAp 211).

Jan Pelka, złotnik poznański, był szwagrem i uczniem Bartosza Zolny, u którego naukę rozpoczął w 1561 r. W 1565 r. został wyzwolony na czeladnika. Od 1572 r. występował w księgach jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła. W 1586 r. wymieniany jako zmarły.

Tomasz Pelka, syn Jana Pelki, był uczniem Bartosza Zolny (Żołny), uczył się 6 lat, termin skończył w 1593 r. Od 1600 r. wymieniany był jako mistrz złotnictwa, licznie poświadczony w formułach wpisów chłopców na naukę rzemiosła i wypisów z niej. Jego nazwisko widnieje na liście złotników pod uchwałą cechową z 1565 r., nakazującą mistrzom szkolenie nie więcej niż trzech chłopców (z dopiskiem daty

rocznej 1571). Podpisał się pod „artykułami” cechowymi z 3.06.1601 r., regulującymi całokształt pracy złotników. Wymieniany także w regularnych zapisach cechowych, na listach nieobecnych na zabraniach, listach powierzenia złotnikom określonych obowiązków itp. Jego małżonka identyfikowana jako *Pelczyna*, w 1616 r. występowała w imieniu męża. W 1618 r. wymieniany jako zmarły.

Jeremiasz Pelka był uczniem Jana Dilla, miał się uczyć 7 lat (wpis na naukę w 1623 r.). Brak dalszych poświadczeń oraz kontekstów pozwalających ustalić relację rodzinną z Tomaszem i Janem. Być może był synem Tomasza.

Pelka Jan (Pelchen), wym. od r. 1571. 1586 już nie żyje; *Pelka Tomasz (Wonpelkenn)*, syn poprz., ucz. Bartosza Żolny. Czel. 1593, mistrz 1600, zm. 1618 (Noż s. 246 nr 212-13, Dolcz s. 21 nr 211-12).

PESTER: *Cristof pester SZmarienbercku szmyesyensky Zyemye* [z Marienbergu z miśnieńskiej ziemi] **1578**, 482, s. 71; *krystow pester Zmariemberku Zmiszinsky Ziemie* **1584**, 482, s. 290; *Cristoff Pesler* **1591**, 482, s. 124; *pqn cristof pezler* **1592**, 482, s. 302; *Kristof Pester* **1599**, 482, s. 127; *pana Kristofa Pestera* **1599**, 482, s. 127; *Christof pester* **1601**, 481, s. 40; *Kristof Pesler* **1602**, 482, s. 315; *Kristoff Pester Brat nasz* **1602**, 482, s. 315; *Kristof PESTER* **1603**, 482, s. 138; *p. Kristofa Pestera* **1603**, 482, s. 138; *Kristof Pester Brath nasz* **1603**, 482, s. 319; *Pan Kristof PEster* **1604**, 482, s. 321; *Kristof Pester* **1605**, 477, s. 6; *Kristof Pester* **1605**, 482, s. 141; *Pana Kristofa Pestera* **1605**, 482, s. 141; *P Kristof Pester* **1606**, 477, s. 13; *Kristofowa Pesterowa* (fem.) **1607**, 477, s. 20; *Christof Pester* **1608**, 477, s. 23; *Brath nasz P Christoph Pester* **1608**, 482, s. 330; *nieboszczika krisztofa pestera* **1612**, 477, s. 82; *nieboszczika Crisztof Pestera* **1613**, 482, s. 335.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** nnot;

SNW: Pester 0.

2. Nazwisko ustabilizowane, niekiedy z niedokładną lub niedbałą pisownią litery *t* przyjmującej postać litery *l*. Niestabilna pisownia głosek *k*, *sz* oraz *f* w imieniu *Krzysztof*: *Cristof*, *Cristoff*, *krystow*, *Kristof*, *Christof*, *Christoph*, *krisztof*, *Crisztof*. Nazwisko męskie jest podstawą formy żeńskiej, derywowanej za pomocą suf. *-owa* z podwójnym wykładnikiem marytonimiczności (*Kristofowa Pesterowa*).

◇ Pester : niem. n. os. *Pester* : śrwniem. ap. *besten* 'wiązać, sznurować' (pierwotnie odnoszącego się do wykonywanej pracy przez rzemieślnika nienależącego do cechu), charakterystycznego przede wszystkim w rejonie niem. m. Lipsk, Chemnitz i Zwickau, DFN 459.

Krzysztof Pester, złotnik poznański, pochodzący z Marienbergu, był uczniem Jana Kosmowskiego, uczył się 6 lat, termin rozpoczął w 1578 r., a w 1584 r. został czeladnikiem. Od 1591 r. występował w księgach cechu jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła. W 1601 r. podpisał się pod obszernym zezwoleniem brackim, regulującym liczne kwestie pracy złotników. Wymieniany był również w wielu innych zapisach cechowych, m.in. na listach opłat, listach nieobecnych na zebraniach. W 1612 r. wymieniany jako zmarły. Małżonka identyfikowana jako *Krzysztofowa Pesterowa*.

Pester Krzysztof, wym. od r. 1601, zm. 25 marca 1612 (Noż s. 246, nr 214, Dolcz s. 22 nr 213). Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1597 r. (**1597 Pester** BandK s. 212).

PETER: *meyster petir goltsmeth* 1494, 480, s. 4; *Peter Goltsmid* 1507, 480, s. 72; *peter goltsmid* 1511, 480, s. 56; *pett goltdsmidt* 1511, 480, s. 56; *peter Goltsmid* 1511, 480, s. 101; *Peter Goltsmid* 1518, 480, s. 49; *petter goltsmeth* 1525, 480, s. 96; *Thomas peter Z leंबरku* [niem. Lemberg] *Rodym* 1594, 482, s. 106; *hanusz peter fon Lemberck auf Slesichen Rodym* 1597, 482, s. 115; *Tomas Peter zleंबरku* 1602, 482, s. 317; *Hans Peter z Lemberku* 1604, 482, s. 321; *Pan Ditrych Peter* 1664, 482, s. 222.

1. SSNO: not im. Peter 1394 (brak w funkcji drugiego określenia, cf. Piotr 1495);

AntrP: Peter 1667, XVII: Krpłd, XVIII: Wrm;

SNW: Peter 499, Po: 3.

2. Znany poznański złotnik Piotr Gelchar identyfikowany był również za pomocą imienia i określenia zawodowego *Goltsmid*. Imię wystąpiło wyłącznie w wariacie niem. *Peter* (nie bez znaczenia jest fakt, że przywołane ekscerpty pochodzą z zapisów prowadzonych w jęz. niem.). Postpozycja członu *Peter* względem imion w pozostałych modelach identyfikacyjnych dowodzi stabilizacji antroponimu w funkcji nazwiska.

◇ Peter : n. os. *Peter* (SSNO, ta : im. *Piotr*, etym. grec. 'skała', łac. *Petrus*, niem. *Peter*, *Petir* NCh 108, Mal 306), por. też niem. n. os. *Peter* (ta : im. łac. *Petrus* DFN 459, Gott 462).

Cf. GIEL(C)HAR

Określenia *Peter*, *Pett* odnoszą się do znanego złotnika **Piotra Gielchara**. Cytowane ekscerpty pochodzą z zapisów uczniów na naukę rzemiosła.

Hanus Peter był uczniem Krzysztofa Leszkorneta, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

Tomasz Peter był uczniem Marcina Cukielta, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

Ditrych Peter był mieszczaninem występującym jako poręczyciel ucznia Jerzego Weinchara, syna zegarmistrza, rozpoczynającego naukę u mistrza Jana Wernhaidego (notowany we wpisie ucznia).

Cf. *Petrus*, wym. 1410-25 przy ul. Tumskiej, alias Wielkiej. *Rajca* 1421, 1425 (Noż s. 246 nr 215, Dolecz s. 22 nr 214). *PETIR Goltsmed (Piotr)* (Lepszy s. 262 nr 79).

PIĄTKOWSKI, PIONTKOWSKI: *Pan Jacenti Piontkowski* 1678, 478, s. 370; *P. Hiacentowi Piątkowskiemu* 1678, 478, s. 375; *Pan Hiatzin Piątkowsky* 1678, 478, s. 376; *Pana Hicinta Piątkowskiego* 1678, 478, s. 376; *Pan Jacinty Piantkowsky* 1679, 482, s. 231; *Jaczentego Piotkowskiego* 1679, 478, s. 385; *P: Jacenti Piotkowski* 1680, 478, s. 387; *Pana Jacentego Piontkowskiego* 1680, 478, s. 394; *Pan Piotkowski* 1681, 478, s. 396; *Pana Jacentego Piotkowskiego* 1681, 478, s. 396, 398; *P. Piotkowskim* 1681, 478, s. 398; *P. J. Piątkowskiego* 1682, 478, s. 401; *Panem Jacentem Piątkowskim* 1682, 478, s. 402; *Pan Jacenty Piątkowski* 1682, 482, s. 233; *P. Jacentego Piątkowskiego* 1683, 478, s. 415; *P. Jiacenthy Piątkowski* 1683, 478, s. 419; *P Jacenthego Piątkowskiego* 1684, 478, s. 430; *Pan Jacenti Piątkowski* 1684, 482, s. 236; *pan Jacenty piątkoski* 1685, 478, s. 438; *p Jaczentego Piantkowskiego Na ten Czas starszego* 1685, 478, s. 443; *Hiacenty Piątkowski* 1686, 478, s. 449; *P Jacenty Piantkowski* 1686, 482, s. 237; *P Jacenty Piątkowski* 1686, 482, s. 237; *JM Pan Jacent Piontkowski* 1687, 482, s. 239; *Zacnie Slawny Pan jacynti Piątkowski na ten czas Ławnik A współ Brat nasz* 1689, 482, s. 241; *P Hyacenti Piontkowski* 1691, 482, s. 380;

P Jaceti Pionkowski **1692**, 482, s. 244; *nieboscika Pana Jacentego Pionkowskiego* **1693**, 482, s. 381.

1. **SSNO**: Piątkowski (Pantcowski) 1382; **AntrP**: Piątkowski 1512, XVII, XVIII Młp, Włkp, Maz, Pom, Śl, Krpłd, Krpłn, Wrm;

SNW: Piątkowski 13 072, Po: 474; Pionkowski 381, Po: nnot.

2. Postać nazwiska jest ustabilizowana, warianty graficzne wynikają z niekonsekwencji zapisu bądź niezaznaczania samogłoski nosowej *ą*: *Piątkowski*, *Pionkowski*, *Piantkowski*, *Piąntkowski* (wariant z wtórnym zaznaczeniem nosowości), *Piotkowski* (wariant z pominięciem nosowości). Jednostkowo poświadczono wariant z uproszczeniem grupy *-owski* (*Piątkoski*). Imię wystąpiło w dwóch postaciach: dominującej *Jacenty* i rzadszej *Hiacynt*, zapisywanych niekonsekwentnie: *Jacenti*, *Jacinty*, *Jacenti*, *Jacenty*, *Jacynthy*, *Jacenty*, *Jacynthy*, *Hiacent*, *Hyacenti*, *Hiatzin*.

◇ Piątkowski, Pionkowski : n. m. *Piątkowo* (dawniej wś pod Poznaniem, dziś dzielnica miasta NGP 93-94), też : n. m. *Białe Piątkowo* (pozn., gm. Miłosław), *Czarne Piątkowo* (pozn., gm. Środa Wielkopolska) + suf. *-ski*, n. m. *Piątek Wielki* (kal., gm. Stawiszysz) + suf. *-owski* (NOdm 142); może też : n. os. *Piątek*, *Piątko*, *Piątkow* (SSNO) : ap. *piątek* 'dzień tygodnia' (Sstp, NAp 213) + suf. *-(ow)ski*.

Jacenty Piątkowski, znany złotnik poznański, pełniący funkcje miejskie. W 1678 r. przedłożył do oceny starszych cechowych sztuki mistrzowskie, otrzymał tytuł mistrza złotnictwa i został pełnoprawnym członkiem bractwa. Od 1679 r. przyjmował uczniów na naukę rzemiosła, jego nazwisko poświadczane jest w formułach wpisów i wypisów chłopców. Wyszkolił kilku czeladników. Został wybrany na starszego cechowego, kontrolował proces wykonywania sztuk mistrzowskich przez młodych złotników, rozstrzygał w kwestiach użycia zbyt niskiej próby srebra. Wymieniany był w licznych typowych zapisach cechu, np. na listach nieobcych na posiedzeniach kwartalnych, w zapisach spraw spornych między złotnikami itp. W 1693 r. wymieniany jako zmarły.

Piątkowski Jacenty (Hiacynt), mistrz na św. Łucję 1678. Starszy cechu 1685, rajca 1686-87, ławnik 1688-90, pieczętarz 1686, prowizor ungelu i skarbcza 1687. Mieszkał przy ul. Wielkiej, zm. 1693. Wykonał monstrancję z Gościeszyna z 1690 i z Tulc, relikwiarz, wotum i sukienkę na obraz Matki Boskiej w Katedrze poznańskiej, był autorem części ram ołtarza Matki Boskiej u poznańskich franciszkanów z ok. 1681 i 1688, wotum w zbiorach kórnickich; wyorby swoje znaczył cechą „JP” w ligaturze (Noż s. 246 nr 217, Dolcz s. 22 nr 216, WSB s. 566, WMP(w)).

PIECHNO: *Stanisław piechno* **1571**, 482, s. 5; *Stanisław Piechno zwiszogroda* [z Wyszogrodu] **1573**, 482, s. 6; *Stanisław Piechno* **1573**, 482, s. 59; *Pana Stanisława Piechna* (gen.) **1573**, 482, s. 59; *pyechno* **1574**, 482, s. 41; *Pana Stanisława Piechna bratha naszego* **1574**, 482, s. 41; *Stanyszław Pyechno* **1577**, 482, s. 41; *pana stanyszława pyechna brata naszego* **1577**, 482, s. 41; *Her Stenczel piehno* **1579**, 482, s. 6; *Stanyszław Pyechno* **1579**, 482, s. 285; *Staniszław pyechno* **1581**, 482, s. 71; *pana Stanyszława pyechna* **1581**, 482, s. 71; *pan Stanyszlaw pyechno* **1582**, 482, s. 288; *Stanisław Piechno* **1583**, 482, s. 78; *pana Stanisława Piechna* **1583**, 482, s. 78; *Stanyszlaw pyechno* **1584**, 482, s. 80; *pana Stanyszława pyechna* **1584**, 482, s. 80; *pana Stanisława Piechna* **1586**, 482, s. 89; *Stanisław Piechno* **1589**, 482, s. 88; *Stanyszlaw piehno* **1590**, 482, s. 92; *pana stanyszława pyehna* **1590**, 482, s. 92; *Stanslaw Pyechno* **1593**, 482,

s. 105; *Stanyslaw pyechno* **1594**, 482, s. 107; *pana Stanyslawa Piechna* **1594**, 482, s. 107; *Stanyslaw piechno* **1595**, 482, s. 109; *pana Stanyslawa piechna* **1595**, 482, s. 109; *Stanyslaw pyechno* **1596**, 482, s. 117; *Stainslaw Masurek Piechno* **1599**, 482, s. 312; *Stainslaw peichno* **1599**, 482, s. 313; *Stainslaw Piechno* **1601**, 482, s. 314; *pani Mstainsllawowa Piechnowa* **1601**, 482, s. 314; *Pana Stainslawa Piechna ktorego Pan Bog był wziął z tego mizernego swiatha* **1606**, 482, s. 117.

1. **SSNO**: not. im. Piechno 1380, w funkcji drugiego określenia: Piechno (Pyechno) 1460; **AntrP**: Piechno 1507, Młp, Krpłn.

SNW: Piechno 44, Po: nnot.

2. Nazwisko ustabilizowane, poddawane nijakiemu paradygmatowi odmiany, z właściwym w danym okresie niekonsekwentnym zaznaczaniem miękkości spółgłosek (*Piechno*, *Pyechno*), niekiedy z piownią *h* w miejsce *ch* – nie tylko w zapisach w jęz. niemieckim (*Her Stenczel piehno*), lecz także w jęz. polskim (*pana stanyslawa pyehna*). Rodzinność nazwiska poświadcza forma żeńska, marytonimiczna z suf. *-owa* (*pani Mstainsllawowa Piechnowa* – z podwójnym wykładnikiem żeńskości). Złotnik posiadał przezwisko *Mazurek* (*Stainslaw Masurek Piechno*). Imię *Stanisław* dominuje w wariacie polskim (jednostkowe poświadczenie formy *Stenczel*), miękkość *n* jest zaznaczana dwojako (*Stanislaw*, *Stanyslaw*), czasami z wydzieleniem *i* przed spółgłoską zmiększoną (*Stainslaw*), nie zaznacza się głoski *ł*, niekiedy głoska *s* oddawana jest za pomocą *sz* (*Staniszlaw*), jednostkowo poświadczone pisownię imienia z literą *u* w miejsce wgłosowego *w* (*Stanyslaw*).

◇ *Piechno* : nazwisko homonimiczne : wariantu im. *Piotr* z podst. *Piech-* (NCh 108, Mal 308) lub : stpol. n. os. *Pielgrzym* (SSNO, ta : łac. cognomen *Peregrinus* : *peregrinus* 'obcy, cudzoziemski', później 'pielgrzym' NCh 107, Mal 306).

Stanisław Piechno, złotnik poznański, po raz pierwszy notowany jest w księgach cechu w spisie mistrzów z 1565 r. (dopisany w 1571 r.). Od 1573 r. przyjmował uczniów na naukę rzemiosła, bardzo często poświadczony w tej roli w licznych formułach wpisów i wypisów. Szkolił aż trzynastu chłopców. Niekiedy posługiwał się przezwiskiem *Mazurek*. W roku 1606 wymieniany jako zmarły, prawdopodobnie zmarł wcześniej, ponieważ już w 1601 r. w jego imieniu występowała małżonka *M. Stanisławowa Piechnowa*.

Piechno, zwany Mazurek Stanisław z Wyszogrodu, wym. od r. 1571 przy ul. Wielkiej. Starszy 1579, 1598. Chorąży cechu 1579, 1583, zm. w paźdz. 1601 (Noż s. 246 nr 218, Dolcz s. 22 nr 217).

PIECHNO Stanisław (Lepszy s. 262 nr 78).

Mazurek (Piechno) Stanisław złotnik, st. cechu 1579; Piechnowicz Stanisław złotnik, st. cechu 1598 WMP(w).

PIOTRASZ: *matheus piorstars der petter piortars Son* **1572**, 482, s. 61; *Matheus Piotrasz* **1601**, 481, s. 40.

1. **SSNO**: not im. Piotrasz 1384 (brak w funkcji drugiego określenia); **AntrP**: Piotrasz(z) 1545, XVI: Młp, Maz, Krpłn, XVII: Młp, Śl, Krpłn, XVIII: Młp, Krpłd;

SNW: Piotrasz 11, Po: nnot; Piotrasz nnot.

2. Nazwisko we wpisie na naukę, sporządzonym w jęz. niem., charakteryzuje się niedokładnością pisowni w przeciwieństwie do zapisu w jęz. polskim.

◇ Piotrasz : im. *Piotr* (SSNO) z suf. *-asz* (NCh 108, Mał 307).

Maciej Piotrasz był złotnikiem podpisanym na liście mistrzów poznańskiego cechu pod uchwałami brackimi z 3.06.1601 r. regulującymi zasady pracy członków bractwa złotniczego. Naukę odbywał u Wojciecha Czapli, termin rozpoczął w 1572 r. (wpis). Brak śladów wyzwolin na czeladnika (tzw. wypisu z terminu), które mogły nastąpić około 1577-1578 r. Być może został wyterminowany w innym ośrodku złotniczym i tam też odbywał praktykę czeladniczą.

Piotras Mathis, wym. jako mistrz 1601 (Noż s. 246 nr 219, Dolcz s. 22 nr 218). Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1601 r. (**1601 Piotrasz** BandK s. 220).

PODESZWA: *Bartosz Podeszwa zpoznania 1600*, 482, s. 128; *Marczyn Podeszwa 1600*, 482, s. 131; *wawrzyn Podeszwa 1606*, 482, s. 327; *Towarziszof Starszych Bartosza Podeszwe* (acc.) *Zpoznanią 1615*, 477, s. 117; *Pan Bartosz Podeszwa 1617*, 477, s. 150; *Bartosz Podeszwa 1618*, 477, s. 155; *Panem Bartoszem Podeszwą* (instr.) **1618**, 477, s. 168; *Bartosza Podeszwe 1619*, 477, s. 174; *Bartosz Podeszwa 1619*, 482, s. 176; *Pan Bartosz podeszwa 1620*, 477, s. 188; *skarga na Pana Bartosza podeszwę 1620*, 477, s. 188; *P Bartoszewy Podeszwie* (dat.) **1620**, 477, s. 192; *Bartosz Podeszwa 1621*, 477, s. 206; *Bartosz Podeszwa 1622*, 477, s. 219; *Pana Bartosza podeszwy* (gen.) **1622**, 477, s. 224; *Bartosz podeszwa 1623*, 477, s. 240; *Pan Bartosz Podeszwa 1624*, 477, s. 246; *Bartosza Podeszwy 1624*, 477, s. 251.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** Podeszwa 1649, XVIII Śl;

SNW: Podeszwa 911, Po: 151.

2. Nazwisko w pełni ustabilizowane w polskim systemie, poddawane odmianie zgodnie z żeńskim paradygmatem fleksyjnym. Ta sama osoba identyfikowana jest jednak dwojako, za pomocą nazwisk *Podeszwa* i *Podowski*.

◇ Podeszwa : ap. *podeszwa* 'spodnia strona stopy, też stopa' Sstp VI, 240.

Cf. PODOWSKI

Bartosz Podeszwa, złotnik poznański, był uczniem Michała Reichenaua, u którego uczył się 6 lat. W 1615 r. wymieniany był jako czeladnik, choć wyterminowany został z pewnością wcześniej (brak poświadczenia wypisu z nauki). W 1617 r. przystąpił do wykonania sztuk mistrzowskich. Od 1619 r. zaczął przyjmować uczniów na naukę rzemiosła, jednak nie wyszkolił ich wielu. Wymieniany jest także na listach nieobecnych na zebraniach, w skargach na jego pracę, na listach opłat kwartalnych.

Wawrzyn Podeszwa i Marcin Podeszwa byli uczniami Tomasza Pelki, obaj mieli się uczyć 5 lat (wpisy). Brak innych poświadczeń i kontekstów nie pozwala ustalić relacji uczniów ze złotnikiem Bartoszem Podeszwą.

Podeszwa Bartosz, ucz. *Tomasza Pelki*, czel. 1606, mistrz 1618, wym. jeszcze raz 1619 (Noż s. 246 nr 220, Dolcz s. 22 nr 219).

PODOWSKI: *Bartosz Podofskj Zpoznania 1612*, 481, s. 41; *Bartosz podofskj 1617*, 477, s. 153; *Młodego Mistrza Jmieniem Bartosza Podofskiego 1617*, 477, s. 151.

1. **SSNO:** Podoski 1433; **AntrP:** cf. Podoski 1512, XVII, XVIII Młp, Maz, Krpłn;

SNW: Podowski 216, Po: nnot.

2. Nazwisko z suf. *-ski* pełniącym funkcję strukturalną, z niedokładną pisownią utrwalającą ubezdźwięcznienie głoski w mowie *-ofski* zamiast *-owski*. Ta sama osoba identyfikowana dwojako (*Podowski, Podeszwa*).

◇ *Podowski* : n. współfunkcyjne z nazwiskiem *Podeszwa*, w związku z tym : podst. n. os. *Podeszwa* (AntrP) w postaci *Pod-* z suf. modelowym *-owski* na wzór nazwisk odmiejscowych. Por. też n. *Podoski* : n. m. *Podosie, ostroł.* (NOdm 148), suf. *-ski*.

Cf. PODESZWA

Bartosz Podowski w 1612 r. podpisał się pod przepisami cechowymi obowiązującymi w bractwie od 1601 r. W 1617 r. wykonał sztukę mistrzowską i uzyskał tytuł młodego mistrza. Prawdopodobnie identyfikacje z nazwiskiem *Podowski* odnoszą się do Bartosza Podeszwy, wymienianego w księgach w latach 1600-1624.

POGANEK: *Pana floriana Poganka* (gen.) **1552**, 480, s. 163; *Jan poganek spoznanya* [z Poznania] **1553**, 480, s. 164; *Pana floriana Poganka* **1553**, 480, s. 164; *panu fliorianowi pogankowi* (dat.) **1553**, 480, s. 164; *ffloriana poganka* **1554**, 481, s. 65; *Herren florian poganek* **1556**, 480, s. 160; *panu fliorianowi pogankowi* **1556**, 480, s. 165; *Ian poganek zpoznanya* **1558**, 481, s. 68; *panu fliorianowi pogankowi* **1559**, 480, s. 165; *pan florian poganek brath nasz* **1561**, 481, s. 71; *fliorian poganek* **1565**, 481, s. 74; *Casper poganek Zposznanya Szyn nyebosczyka Floryana Zlotnyka* **1576**, 482, s. 64; *florian Poganek* **1584**, 482, s. 292.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: *Poganek* 1589, XVIII Młp, Włkp;

SNW: nnot.

2. Nazwisko w pełni ustabilizowane, odmieniane zgodnie z męskim paradygmatem fleksyjnym, często zapisywane małą literą. Pisownia imienia *Florian* również z użyciem małej litery (*florian*), niekiedy podwojonej (*ffloriana* – gen.)

◇ *Poganek* : n. os. *Pogan* (SSNO, ta : ap. *poganin, paganin* Sstp, przez czes. pośrednictwo z łac. *paganus* NAp 226) z suf. *-ek*.

Cf. POGAŃCZYK

Florian Poganek, złotnik poznański, notowany jest w księgach złotników od 1552 r. jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, licznie poświadczony w tej roli. Identyfikacje w postaci imienia *Florian* (*pana floriana* 1550, 481, s. 7; *ffloriana Zlotnika* 1551, 480, s. 164), znajdujące się we wpisie ucznia Zachariasza Freilinka oraz we wniosku o wykonanie sztuki mistrzowskiej przez czeladnika Macieja Czeszewskiego (późniejszego mistrza), odnoszą się najpewniej do złotnika Floriana Poganka.

Florian Poganek (II) był uczniem Bartosza Żolny, uczył się 7 lat, w 1584 r. został czeladnikiem. Brak kontekstów określających relację rodzinną z Florianem (I).

Jan Poganek był uczniem i bratankiem Floriana Poganka, uczył się rzemiosła u swojego stryja 4 i pół roku.

Kasper Poganek był synem Floriana Poganka i uczniem Bartosza Żolny, u którego miał się uczyć 5 lat. Brak dalszych poświadczeń.

Poganek Florian I, wym. jako mistrz 1565; *Poganek Florian II*, ucz. Bartosza Żolny, czel. 1584, po r. 1600 w Krakowie (Noż s. 246 nr 221-222, Dolcz s. 22 nr 220-221).

POGAŃCZYK: *FLORIAN POGANIcZik* **1541**, 480, s. 163.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot;

SNW: nnot.

2. Ta sama osoba identyfikowana jest dwojako – zazwyczaj za pomocą nazwiska *Poganek*, jednostkowo poświadczono wariant *Pogańczyk*.

◇ Pogańczyk : n. os. *Poganek* (AntrP, ta : n. os. *Pogan* SSNO : ap. *poganim* Sstp) z suf. - (cz)yk.

Cf. POGANEK

Identyfikacja odnosi się od złotnika **Floriana Poganka**. Imię i nazwisko w tej formie widnieje u góry jednej z kart księgi cechowej, rozpoczynającej kilka stron wpisów uczniów na naukę rzemiosła do mistrza.

PRZYBYŁ(L)O: *pawel prybylo von possen* [Poznań] **1568**, 482, s. 30; *Pawel przibillo sposnania* **1573**, 481, s. 80; *pauel Przybyllo* **1580**, 482, s. 72; *pana paula Przybylla* (gen.) **1580**, 482, s. 72; *Pawel Przybbyllo* **1582**, 482, s. 8; *Pawel przybilo* **1586**, 482, s. 293.

1. **SSNO**: Przybyło 1413 (w funkcji drugiego określenia); **AntrP**: Przybyło // Przybyło, Przybeło 1510, XVII, XVIII Młp, Włkp, Śl, Krpłd;

SNW: Przybyło 2744, Po: 25, Przybyłło 1, Po: nnot.

2. Wariantywność graficzna nazwiska wynika z charakterystycznej w danym okresie nieuporządkowanej pisowni głosek *rz*, *ł*, oraz braku konsekwentnego rozróżniania liter *i* oraz *y*. Podwojenie litery *ll* może sugerować pojedynczą literę *ł*, wariant główny nazwiska mógł mieć formę *Przybyłło*.

◇ Przybyło : ap. *przybyć* SXVI, stpol. *przybywać* Sstp, psł. *pribyti NAp 241.

Pawel Przybyło, złotnik poznański, termin odbył u Benedykta Faitha, uczył się 5 lat, w roku 1573 został czeladnikiem. Od 1580 r. notowany był jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, poświadczony w kilku wpisach i wypisach chłopców. Brak innych poświadczeń.

Przybyłło Pawel, wym. 1580-85 (Noż s. 246 nr 224, Dolcz s. 22 nr 222).

R

RA(A)B(A): *Chlopca Swego Imie Paul Raba* **1679**, 482, s. 231; *chlopca pawla rabeę* (acc.) **1684**, 478, s. 428; *Pawel raba* **1684**, 482, s. 374; *Pan Paul Raab* **1695**, 482, s. 247; *Pan Pawel Raaba* **1696**, 482, s. 247; *Pan Pawel Raaba* **1697**, 482, s. 249; *Pawel Raaba* **1698**, 481, s. 50; *Pan Pawel Raaba* **1699**, 482, s. 252; *Pan Pawel Raaba* **1700**, 482, s. 253; *pan Pawel Raba* **1702**, 482, s. 254; *Pan Paul Raba* **1703**, 482, s. 388; *Pan Paul Raba* **1704**, 482, s. 388; *Pan Paul Raba* **1706**, 482, s. 255; *P Pawel Raba* **1707**, 482, s. 256; *Pan Paul Raaba* **1707**, 482, s. 389.

1. **SSNO**: Raba 1384, Raab 1412; **AntrP**: Rab (Raab niem.) 1543-1612, XVII, XVIII Młp, Śl, Pom; Raba 1503, XVII, XVIII Włkp, Pom, Krpłd, Wrm;

SNW: Rab 36, Po: 11; Raba 606, Po: 8; Raab 95, Po: nnot; Raaba 3, Po: nnot.

2. Nazwisko genetycznie niemieckie zostało adaptowane do polskiego systemu przez sprowadzenie jego postaci do formy odpowiadającej polskiemu paradygmatowi fleksyjnemu (niem. *Rab, Rabe* > pol. *Raba*), dzięki czemu poddawane jest odmianie zgodnej z deklinacją żeńską (*pawła rabę* – acc.).

◇ Raba, Raaba : niem. n. os. *Rabe, Raab(e), Rab* : śrwniem. *rabe(n), rab, rappe, rap* śrdniem. *rave(n)* 'kruk', metaforycznie męczyzna o ciemnych włosach', nazwa i motywujące ją apelatywy pochodzą od złożenia *hraban* 'kruk', które już w jęz. stwniem. zatraciło *h-* przed spółgłoską (*Hraba* > *Raba*) DFN 477, NG 201.

Paweł Raba, złotnik poznański, był uczniem Filipa Henika, u którego uczył się 5 lat. W 1684 r. został czeladnikiem. Od 1695 r. sam szkolił uczniów jako mistrz rzemiosła złotniczego, poświadczony głównie w formułach wpisów i wypisów chłopców. W 1698 r. podpisał się pod zamieszczonym w księdze o sygnaturze 481 obszernym „zezwoleciem brackim” obowiązującym wszystkich członków cechu już od 1601 r. Wymieniany do 1707 r. Opracowania historyczne podkreślają, że nie przeżył on trudnych czasów wojny północnej i towarzyszącej im zarazy (por. rozdz. *Konteksty historyczne poznańskiego cechu złotników...*).

Raabe Paweł, ucz. Filipa Henniga, mistrz 1695. Starszy 1700, 1702, 1704, 1707-09. Pisarz 1696-99, zm. 1709. Wykonał srebrny piórniki poznańskiej gildii kupieckiej (Muzeum Historii m. Poznania), monstrancję z 1705 r. w Skórzewie; używał cechy „P. R.” w dwuliściu (Noż s. 246 nr 225, Dolecz s. 22 nr 224). RAAB Paweł (Lepszy s. 262 nr 80).

REICH(E)NAU, REYCH(E)NAU, REUCHENAU, RAICH(E)NAU, RAICHENAW, RAYCHENAU, RAUCHENAU, RAUCHENAW: *Jurge Reichenau 1555*, 480, s. 172; *Jorg Reychnau, Georg Reichenau 1557*, 480, s. 172; *herren Jeorgen Reychnau 1558*, 480, s. 172; *herren Jergen reuchnav 1560*, 480, s. 172; *Jerge Reichenau 1560*, 480, s. 173; *Jurga reichenau brath nasz 1561*, 481, s. 70; *Jurga reichenau 1561*, 481, s. 71; *panu Jurdze (dat.) rauchenau 1561*, 480, s. 173; *Jurge Rauchenaw 1562*, 480, s. 174; *Jerge Raychenaus 1564*, 480, s. 174; *Jurga reichenau 1564*, 481, s. 74; *Her Jerge Raichenaus 1565*, 482, s. 11; *Jurga reuchenau 1565*, 481, s. 21; *Jerge Raichenaw 1566*, 482, s. 271; *Jerge Raichenaw 1567*, 482, s. 44; *Iurgen Raichnau 1570*, 482, s. 48; *Jerge Raichenaw 1570*, 482, s. 50; *Jurga Rauchenau 1571*, 482, s. 32; *pan Jurga Raichnau 1571*, 482, s. 32; *Pana Iurgi (gen.) rechnau 1572*, 481, s. 79; *Myhal Reichenau 1590*, 482, s. 92; *pana Myhala Reichenau 1590*, 482, s. 92; *Michal Reichenau 1593*, 482, s. 105; *pana Mychala Reichenau 1593*, 482, s. 105; *Mychal Reuchenau 1594*, 482, s. 106; *Mychala Reuchenau 1594*, 482, s. 106; *Michal Reuchenau 1594*, 482, s. 109; *pana Michala Reuchenaw 1594*, 482, s. 109; *Mihal Reichenau 1596*, 482, s. 308; *Michał Raichnau 1600*, 482, s. 128; *pana Michala Raichnau 1600*, 482, s. 128.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** nnot;

SNW: nnot.

2. Nazwisko ma liczne warianty graficzno-fonetyczne wynikające z prób adaptacji nazwy genetycznie niemieckiej do polskiego systemu: *Raichenau, Raychenau, Rauchenau, Rauchenaw, Reichenau, Reichnau, Reychnau, Reuchenau* itp. Nie podlega

polskiemu paradygmatowi odmiany: *Pana Iurgi rechnau* (gen.), *Myhala Reichenau*, *panu Jurdze rauchenau* (dat.). Imię *Jerzy* wystąpiło wyłącznie w wariantach niem. *Jurga* (w rozmaitych zapisach: *Jurge*, *Jorg*, *Jerge*, *Jurje*, *Jurga*, *Jorga*, *Georg*).

◇ Reichenau i warianty : niem. n. *Reichenau(er)* : niem. n. m. *Reichenau* (liczne miejscowości na terenie dzis. Niemiec, m.in. w Bawarii, Badenii-Wirtembergii, Saksonii, też na terenie Austrii, Czech, Szwajcarii, a także Polski: m. Bogatynia, wsie Topola, Bogumiłów i Niwa) DFN 488.

Jerzy Reichenau, złotnik poznański, notowany jest w księgach cechu od 1555 r. jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, bardzo licznie poświadczony we wpisach i wypisach chłopców, prowadzonych zarówno w języku polskim, jak i niemieckim. Jego nazwisko widnieje wśród nazwisk innych złotników pod uchwałą cechową z 1565 r., nakazującą mistrzom przymowanie na naukę rzemiosła nie więcej niż trzech uczniów oraz na spisie złotników z tego samego roku. Wszkolił łącznie dziewięciu czeladników. Notowany do 1572 r.

Michał Reichenau, złotnik poznański, notowany w księgach cechu od 1590 r. jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, również poświadczony głównie w formułach wpisów i wypisów chłopców. Wyszkolił czterech czeladników. Wymieniany do 1600 r. W źródłach brakuje informacji określających relację rodzinną między Jerzym a Michałem.

Reichenau Jurga, wym. 1563-71 przy ul. Wielkiej. *Reichenau Michał*, wym. 1572-97, wykonał monstrancję w kościele parafialnym w Wolsztynie, sygnowaną jedną z pierwszych w Poznaniu cechowiennych „MR” w ligaturze (Noż s. 247 nr 226-227, Dolcz s. 22 nr 225-226).

RÓŻYCKI // ROŻYCKI // ROZICKI // RÓZICKI: *stanslaw Rozyczky Wocziecha Rozyczkiego Powroznika Syn Znowy Grobly Rodym 1590*, 482, s. 92; *Wawrzyniecz Rozyczky Zpoznanya ZGroblye Rodym nieboszyka wocziecha Rozyczkiego, powrosnyka syn 1595*, 482, s. 109; *Stanslaw Rozyczky spoznanya Rodym 1595*, 482, s. 306; *Jan Rozickj (...) iest zpoznania powroznika rozickiego znowy groblie Sin 1599*, 482, s. 125; *Waiwrzyniec Roziczki 1599*, 482, s. 313; *Stainslaw Rozyczky 1600*, 482, s. 130; *pana Stainslawa Rozyckiego 1600*, 482, s. 130; *P Stainslaw Rozickj 1605*, 477, s. 4; *P: Stainslaw Rozyczky 1605*, 477, s. 5; *Pana Stainslawa Rozickiego 1605*, 477, s. 6; *Stainislawa Rozickiego starszego na ten czas naszego będącego zmarłego 1606*, 477, s. 12; *Jan Rozickj z Posnania 1606*, 482, s. 326; *Pana Jana Rozjckiego Zlotnyka walyszewskiego 1621*, 477, s. 205; *z Janem Rozyckim Zlotnikiem walszewskim 1626*, 477, s. 258; *Jana Rozyckiego 1626*, 477, s. 262; *pan Jan Rozycki 1628*, 477, s. 303; *Z panem Janem Rozyckim 1628*, 477, s. 303; *Jan Rozicky 1628*, 481, s. 41; *Pan Jan Rozycki 1629*, 477, s. 305; *pana Jana Rozickiego 1629*, 477, s. 316; *P. Jan Rozycki 1630*, 477, s. 318; *Jan Rozicky Zlotnik krakowski 1630*, 477, s. 319; *Jan Rozycki 1630*, 477, s. 322; *panu Rozyckiemu 1630*, 477, s. 322; *pana Jana Rozickiego 1631*, 477, s. 330; *panu Janowi Rozickiemu 1631*, 477, s. 330; *Jana Rozickiego 1631*, 477, s. 333; *Jan Rozicki 1632*, 477, s. 340; *Z panem Janem Rozickim 1632*, 477, s. 346; *Jan Rozicky 1633*, 477, s. 355; *P. Jan Rozicki 1633*, 478, s. 3; *P. Jan Roziczki 1633*, 478, s. 4; *P. Jan Rozicky 1634*, 478, s. 12; *panu Janowi Rozickiemu 1634*, 478, s. 14; *Pana Jana Rozickiego 1634*, 478, s. 16; *P. Rożicki 1634*, 478, s. 18; *Pani Janową Roziczka (fem.) 1635*, 478, s. 21.

1. **SSNO:** Rożycki (Rosziczki) 1420; **AntrP:** Różycki (Rużycki) // Rożycki // Różycki (Ruzicki) 1624/1625, XVIII Młp, Włkp, Maz, Pom, Śl, Krpłd;

SNW: Różycki 10 411, Po: 250; Rożycki 148, Po: 5; Rozicki 160, Po: nnot; Różycki 85, Po: nnot.

2. Wariantywność graficzna nazwiska, wynikająca z braku konsekwencji jego pisowni, nie pozwala na jednoznaczne odczytanie jego formy. Warianty *Różycki*, *Rożycki*, *Rozicki*, *Różycki* stanowią współcześnie odrębne nazwiska (zob. SNW). Niekonsekwencja grafii przejawia się w braku zaznaczania litery ó, dwojakim oddawaniu miękkości po spółgłosce z (*Rozicki*, *Rożycki*), nieodróżnianiu w piśmie liter odpowiadających głoskom z i ż. Imię i nazwisko męskie jest podstawą form żeńskich: marytonimicznej z suf. *-owa* i derywowanej paradygmatycznie (*Janowa Różycka*).

◇ Różycki i warianty : n. m. *Rożdżyce* lub *Rozdzice*, dziś Różyce Grochowe, Tryjowe i Żmijowe, łódz., gm. Parzęczew (NOdm 166), n. m. *Różyce*, łow., gm. Kościerzew Południowy (SG XV, 2, 554), z suf. *-ski*.

Stanisław Różycki, złotnik poznański, był synem Wojciecha Różyckiego – powroźnika z Nowej Grobli. Termin odbył u Stanisława Piechny, u którego uczył się 5 lat. W 1595 r. został czeladnikiem. W 1600 r. poświadczony jako mistrz złotnictwa przyjmujący ucznia na naukę rzemiosła. W 1605 r. został wybrany na starszego cechowego. Niestety nie cieszył się długo pełnią funkcją, ponieważ już w 1606 r. wymienia się go jako zmarłego.

Wawrzyniec Różycki był również synem Wojciecha Różyckiego oraz bratem Stanisława. Termin odbył u Stanisława Piechny, u którego uczył się 5 lat (wpis, wypis). Naukę rozpoczął w 1595 r., a w 1599 r. został czeladnikiem.

Jan Różycki, znany złotnik poznański, kolejny syn powroźnika Wojciecha Różyckiego, był uczniem Bartosza Strzelca, naukę rozpoczął w 1599 r., a w 1606 r. został czeladnikiem. Praktykę czeladniczą odbywał najprawdopodobniej w Krakowie, identyfikowany niekiedy jako *złotnik krakowski*. Od 1621 r. jest notowany ponownie w księgach poznańskich i nazywany *złotnikiem chwaliszewskim*. W 1628 r. ubiegał się o możliwość wykonania i przedłożenia do oceny starszych sztuk mistrzowskich, jednak nie chciał przystać na warunek bractwa nakazujący mu najpierw opłacenie kary pieniężnej za partaczenie („szturowanie”) na Grobli w wysokości stu złotych polskich. Dwa lata później starsi przystali na zmniejszenie wymiaru kary do pięćdziesięciu złotych i zobligowali złotnika do wykonania sztuk mistrzowskich. Wstawili się za nim także różni mieszczanie pełniący funkcje miejskie. Od 1631 r. notowany był w wielu regularnych zapisach związanych z funkcjonowaniem cechu jako jego pełnoprawny członek. W różnym stopniu jednak przestrzegał zasad bractwa np. w zakresie zatrudniania czeladników, o czym świadczą wzmianki w księgach na ten temat. Małżonka identyfikowana jako *Janowa Różycka* w 1635 r. występowała w roli męża (prawdopodobnie ten już nie żył).

*Różycki Jan z Krakowa, ucz. Bartosza Strzelca, czel. 1606, od 1626 na Chwaliszewie jako partacz, w 1630 wykonał sztuki mistrzowskie u Jana Kwiecisz, wym. jako mistrz do 1633; posiadał kamienicę przy Nowej Grobli oraz plac ze stajnią przy ul. Wronieckiej; wykonał monstrancję w Czarnkowie i Krotoszynie, stosował sygnaturę „IR”(?). **Różycki Stanisław**, syn Wojciecha, powroźnika z Nowej Grobli pod Poznaniem, ucz. Stan. Piechno, czel. 1595, mistrz 1600, starszy cechu 1605 II, zm. w lutym 1606 (Noż s. 247 nr 229-230, Dolcz s. 22 nr 228-229, EckhJ s. 205, WMP(w)).*

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1602 r. (**1602 Różycki** BandK s. 213).

RUPALSKI: *pan Jan Rupalsky 1671*, 478, s. 350; *p: Jana Rupalskiego 1671*, 478, s. 350; *p: Janem Rupalskim 1671*, 478, s. 351; *p: Jana Rupalskiego 1672*, 478, s. 353; *pana iana rupalskiego 1673*, 478, s. 356; *panem ianem rupalskim 1673*, 478, s. 357; *Jan*

Rupalski 1673, 481, s. 49; *pan ian rupalski* 1674, 482, s. 227; *pan ian Rupalski* 1675, 478, s. 362; *Pana Rupalskiego* 1675, 478, s. 364; *Pan Jąn Rupalski* 1675, 482, s. 228; *Pan Jąn Rupalski* 1675, 482, s. 371; *Pan Jan Rupalski* 1676, 478, s. 367; *Pana Jana Rupalskiego* 1676, 478, s. 367; *Nieboscicy Sostri naszej Pany Rupalski* (gen. fem.) 1677, 478, s. 368; *Pan Jan rupalski* 1677, 482, s. 230; *Pana Jana Rupalskiego* 1678, 478, s. 371; *Pa Jan Rupalsky* 1678, 478, s. 375; *Pan Jan Rupalsky* 1679, 478, s. 377; *Pana Rupalskiego* 1679, 478, s. 377; *Panu Rupalskemu* (dat.) 1679, 478, s. 378; *P. Rupalskiego* 1679, 478, s. 381; *Panu Starszemu Panu Janowi Rupalskiemu* 1680, 478, s. 391; *Pan Jan Rupalski* 1680, 482, s. 373; *Pan Jan Rupalsky* 1681, 482, s. 373; *Pan Jan Rupalski* 1682, 481, s. 18; *P. Jana Rupalskiego* 1683, 478, s. 414, 419; *P Jan Rupalski* 1683, 482, s. 235; *Pana Jana Rupalskiego* 1684, 478, s. 433; *P Jan Rupalski* 1685, 478, s. 442; *p Rupalskiego* 1685, 478, s. 442; *P. Rupalskiego* 1686, 478, s. 450; *Pana Jana Rupalskiego* 1689, 482, s. 378; *Pana Jana Rupalskiego* 1695, 482, s. 383; *chlopcu imie Antoni Rupalski, Antony Rupalski* 1710, 482, s. 257; *Chłopca ktoremu na imie Antoni Rupalski* 1715, 482, s. 390.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: Rupalski 1691;

SNW: Rupalski 4, Po: nnot.

2. Nazwisko polskie w pełni ustabilizowane. Imiona wystąpiły wyłącznie w polskich wariantach. Nieścisłości pisowni antroponomów wynikają z właściwej w danym okresie chwiejności pisowni *i* oraz *y* (*Rupalski, Rupalsky*), pojawiającej się niekiedy niekonsekwencji w zaznaczaniu joty (*Jan, ian*) i miękkości głoski *n* (*Antoni, Antony*). Nazwisko męskie jest podstawą formy żeńskiej derywowanej paradygmatycznie (*Nieboscicy Sostri naszej Pany Rupalski* – gen.)

◇ *Rupalski* : n. os. z podst. *Rup-* i suf. *-al* (: im. *Robert*, stwniem. też *Rubert, Rupert, Ruprecht* Fm 892-895, te : germ. *hrōth*, goc. *hrōts* 'sława, zwycięstwo' Fm 885, stwniem. *beraht* 'jasny, błyszczący' Fm 277; por. n. os. typu *Rup, Rupa, Rupała* AntrP IV, 223), z modelowym suf. *-ski* na wzór nazwisk odmiejskowych.

Jan Rupalski, złotnik poznański, w 1671 r. miał przystąpić do wykonania sztuk mistrzowskich, rok później starsi cechowi przyjęli wykonane przez niego sztuki, uznając je za dobre. W 1671 r. najprawdopodobniej złotnik przyjął obywatelstwo miejskie, brak jednak informacji o mieście jego pochodzenia. W 1673 r. podpisał się pod uchwałami brackimi obowiązującymi wszystkich mistrzów do 1601 r. Rok później po raz pierwszy przyjął ucznia na naukę rzemiosła. Wyszkolił kilku chłopców, zatrudniał też czeladników (jeden z nich, Sebastian Sujkowicz, niechlubnie zapisał się na kartach ksiąg cechu z powodu kradzieży pieczęci swojemu mistrzowi, za co otrzymał surową karę siedemdziesięciu plag). Kilukrotnie był wybranym na starszego cechowego, doglądał procesu wykonywania sztuk mistrzowskich przez młodych złotników, powierzano mu przechowywanie skrzyni brackiej. Wyrokował w sprawach łamania przepisów cechowych. Jego nazwisko widnieje w zapisach spraw sądu cechowego, w protokołach posiedzeń starszych. W 1677 r. zmarła jego małżonka, wzmiankowana w źródłach jako *Pani Rupalska*. Sam zaś notowany był w księgach do 1695 r.

Antoni Rupalski był uczniem Gotfrzyd Wernheidego, uczył się 6 lat, zapisany na termin w 1710 r., w 1715 r. został czeladnikiem. Brak kontekstów określających relację rodzinną z Janem Rupalskim.

Rupalski Jan, mistrz 1671. Starszy 1677-81, 1683-84. Pisarz 1692-94. Od r. 1690 nie pracował, zm. 1696 (Noż s. 247 nr 231, Dolcz s. 22 nr 230, WMP(w)).

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1671 r. (**1671 Rupalski** BandK s. 224).

S

SANFTLEB(EN), ZANFTLEB(EN), SANFLEB(EN), ZANFLEB(EN), SAMFTLEB(EN): *Jurga Samphlaban zpoznania* **1600**, 482, s. 130; *Jurga zemfleben z Poznania* **1608**, 482, s. 329; *Jurga Zanfleb* **1618**, 477, s. 159; *Mistrza Młodego Jurgj Zanfthleba* (gen.) **1618**, 477, s. 168; *Georgio Semflebem* **1618**, 481, s. 41; *Jurga Sanfleb* **1619**, 482, s. 174; *Jerzj Zanfleb* **1620**, 477, s. 192; *Młodego Mistrza Jurge Sanfleba* (acc.) **1620**, 477, s. 192; *Jordze Zanflebowy* (dat.) **1620**, 477, s. 197; *Jurgy Sanfleba* **1620**, 477, s. 198; *P Jurgi Sanfleba* **1621**, 477, s. 206; *Jurga Sanfleb* **1621**, 482, s. 179; *Jurga Santfleb* **1622**, 482, s. 180; *z panem Jurgą Zanflebe* **1623**, 477, s. 234; *Jurga Sanfleb* **1623**, 477, s. 236; *Jurga Sanfleb* **1624**, 482, s. 346; *P Jerzego Sanfleben* **1625**, 477, s. 254; *P. Jurga Sanfleben* **1626**, 477, s. 255; *P. Jerzy Sanfleb* **1626**, 477, s. 267; *przez P. Jurge sanfleba* **1627**, 477, s. 279; *Starszy stolowi Jurga Sanfleb* **1628**, 477, s. 299; *Pana Jerzego Sanfleba brata naszego* **1629**, 477, s. 306; *Stołowi starszy Jerzy Sanfleb* **1630**, 477, s. 321; *Jurga Sanfleb* **1631**, 482, s. 190; *pana Jerzego Sanfleba* **1631**, 477, s. 333; *Z panem Gerzim Sanflebem* **1631**, 477, s. 335; *pana Jerzego Sanfleba* **1631**, 482, s. 190; *Jerzi Sanfleb* **1632**, 477, s. 336; *Jerzy Sanflebem* **1633**, 478, s. 2; *P. Jurgi Sanfleba* **1633**, 478, s. 3; *Jerzy Sanfleb Stolowy starszy* **1634**, 478, s. 15; *Jurgi Sanfleba* **1634**, 482, s. 194; *Pan Jerzy Sanfleb* **1635**, 478, s. 25; *Pan Jerzy Sanfleb* **1636**, 478, s. 31; *Pan Jerzy Sanf lieban* **1636**, 478, s. 42; *Pan Jerzy Zanfleb* **1636**, 482, s. 198; *Pan Gerzy Zafleb* **1637**, 478, s. 49; *Pan Zanfleb* **1638**, 478, s. 71; *Panem Jerzem Zanflebem* **1638**, 478, s. 78; *hłopca Jerzego Zanfleba* **1638**, 482, s. 198; *Pan Jerzy Sanfleb* **1639**, 482, s. 199; *Pan Jerzy Zanfleber* **1640**, 478, s. 86; *Pan Jerzy Samfleb* **1640**, 478, s. 92; *Pana Jerzego Zanfleba* **1640**, 478, s. 93; *Pan Jerzy Zanfleb* **1641**, 478, s. 103, 104; *Pana Jerzego Zanfleba* **1642**, 478, s. 115; *Drugi Stołowy Pan Jerzy Zanfleb* **1642**, 478, s. 125; *Pana Jerzego Zanfleba* **1643**, 478, s. 134; *Jerzy Zanfleb* **1643**, 482, s. 356; *Pana Jerzego Zanfleba* **1644**, 478, s. 153; *Pana Jerzego Zanfleba* **1645**, 478, s. 175; *Pan Jerzi Zanfleb* **1645**, 478, s. 176; *P. Jerzy Zanfleben* **1645**, 478, s. 182; *P. Jerzego Zenfleba* **1646**, 478, s. 183; *Pana Jerzego Zanfleba nieboszczyka Małzonka pozostała* **1647**, 482, s. 361; *chłopca swego Jana Zanfleba* **1655**, 482, s. 216; *Panem Wociechem Zantflebem* **1662**, 478, s. 307; *Pan Wociech Zanfleber* **1662**, 478, s. 308; *młody Mistrz Pan Albrycht Zanfleben* **1662**, 478, s. 309; *Panem Albrychtem Zenflebenem* **1662**, 478, s. 309; *Pan Zenfleber* **1664**, 478, s. 330; *Wociech Samffleben* **1664**, 481, s. 48; *Pan Woyciech Zanfleben* **1664**, 482, s. 223; *pan Woyciech Samfleben* **1668**, 482, s. 224; *pan Wociech Samfleben* **1669**, 478, s. 344; *p: Wociech Samfleben* **1671**, 478, s. 351; *pani woyciechowy zaflebowy wdowy* (gen. fem.) **1673**, 482, s. 370.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot;

SNW: nnot.

2. Nazwisko nieustabilizowane, wszyscy jego nosiciele identyfikowani są za pomocą rozmaitych wariantów graficznych – obok dominujących nazwisk *Sanftleb* i *Zanftleb* wystąpiły również liczne formy z zachowaniem genetycznie niem. końcówki *-en* (*Sanftleben*, *Zanftleben*) lub z niem. suf. *-er* (*Zanftleber*, *Zanftleber*, *Zenftleber*). W niektórych wariantach uproszczono grupę spółgłoskową *-ftl-* (*Sanftleb*, *Zanftleb*, *Zanftleben*), inne zaś upodobniły artykulacyjnie spółgłoskę nosową do głoski *f* (*Samftleb*, *Samftleben*, *Semftleben*), a nawet spółgłoskę wygłosową do występującej przed nią spółgłoski *b* (*Semftlebem*). Dominacja form z redukcją *-en* (lub *-er*) jest przejawem adaptacji antroponimu do polskiego systemu. Warianty te poddawane są bez trudu polskiemu paradygmatowi odmiany – *pana Jerzego Sanftleba* (gen.), *Z panem Gerzim Sanftlebem* (instr.), *Jordze Zanftlebowy* (dat.) – w przeciwieństwie do form dłuższych, w mniejszym stopniu odmienianych przez przypadki – *P. Jerzego Sanftleben* (acc.), *z panem Jurgą Zanftlebe* (instr.). Imiona *Jerzy* i *Jurga* współwystępują ze sobą, z czasem wyraźnie dominujący jest pol. wariant *Jerzy* (niekiedy z pisownią *G* w miejsce nagłosowej joty: *Gerzy Zaftleb*), jednostkowo poświadczono zlatynizowaną pisownię imienia (*Georgio*). Warianty imion *Wojciech* i *Albrycht* również stosowane są zamiennie, ale wyraźnie częstsze jest imię polskie. Imię i nazwisko męskie stanowią podstawę identyfikacji żeńskiej z podwójnym wykładnikiem marytonimiczności w postaci suf. *-owa* (*pani wojciechowy zaftlebowy wdowy* – relacja rodzinna dodatkowo potwierdzona kontekstem).

◇ *Sanftleb(en)* i warianty : niem. n. os. *Samtleben*, *Sandleben*, *Senftleben*, *Senftleben* : niem. n. m. *Sambleben* w Dolnej Saksonii DFN 520, Gott 501 (Gott wywodzi człony *Sanft*, *Sempft*, *Senft*, *Sanftl* od śrwniem. *senfte* 'musztarda, gorczyca').

Jerzy Sanftleben (I), złotnik pochodzący z Poznania, był uczniem Krzysztofa Leszkorneta, uczył się 6 lat. Termin rozpoczął w 1598 r. (wpis w 1600 r.). W 1607 r. został czeladnikiem (wypis z 1608 r.). W 1618 r. wykonał sztuki mistrzowskie i uzyskał tytuł mistrza, podpisał się również pod zezwoleniem brackim z 3.06.1601 r. regulującym zasady pracy członków cechu. Od 1619 r. przyjmował uczniów na naukę rzemiosła, był poświadczony w licznych formułach wpisów i wypisów chłopców, wyszkolił łącznie ok. 10 czeladników. Pełnił funkcję starszego cechowego, był także poświadczony w księgach rejestrujących posiedzenia sądu cechowego (jako strona sporu) oraz protokoły z posiedzeń kwartalnych i towarzyszące im listy nieobecnych, listy powierzenia członkom cechu określonych funkcji i obowiązków (np. młodszego stołowego, starszego stołowego), listy składek cechowych, nakazy płatności kar i w wielu innych regularnie prowadzonych zapisach cechowych. W 1647 r. wymieniany jako zmarły.

Jerzy Sanftleben (II), syn Jerzego (I), odbył naukę u Łukasza Hentza, termin rozpoczął w 1638 r., a w 1643 r. został czeladnikiem.

Wojciech Sanftleben w 1662 r. wykonywał sztukę mistrzowską u Jana Brożka („kubek z chrztem”, pierścień i pieczęć, Czł 478, s. 308) i uzyskał tytuł mistrza złotniczego. W 1664 r. podpisał się pod obszernym zezwoleniem brackim, obowiązującym wszystkich członków cechu od 1601 r. W 1664 r. poświadczony był również po raz pierwszy jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła. Pełnił funkcję stołowego. W 1673 r. już nie żył, w jego imieniu występowała małżonka wdowa identyfikowana jako *Wojciechowa Zanftlebowa*.

Jan Sanftleb był uczniem Dawida Hitfelda, miał się uczyć 5 lat (wpis). Termin rozpoczął w 1655 r. Brak dalszych poświadczeń.

Santfleben Jerzy z Poznania, ucz. Krzysztofa Leszkorneta, czel, 1608, mistrz 1618, starszy cechu 1644, zm. w lipcu 1643; posiadał warsztat przy ul. Wielkiej, zapisuje w testamencie warsztat złotniczy synowi Jerzemu z zastrzeżeniem podziału, gdyby i brat jego Łukasz „toż samo rzemiosło złotnicze robiel”; *Santfleben Wojciech, mistrz 1622, zm. 1673* (Noż s. 247 nr 233-234, Dolcz s. 23 nr 232-233, EckhJ s. 211-212, WMP(w)).

SANKLIK: cf. ZA(N)KLIK(A)

SCHALLER: cf. S(Z)AL(L)ER

SCHEM(M)EL: cf. SZEMEL

SCHILLING, SCHILLINCK: cf. SZYLING

SCHMID(T), SCHMIT(T): cf. S(Z)MID(T)

SCHOLCZ, SCHOLTZ(E): cf. S(Z)ULC(Z)

SCHULCZ, SCHULTZ(E): cf. S(Z)ULC(Z)

SCHWAINSTALLER: cf. SZWAIN TAL(L)ER

SCHWARC(Z), SCHWARTZ: cf. S(Z)WARC(Z)

SEBASTIAN, SEBEST(I)AN: *Sebestyan galt smit 1496*, 480, s. 71; *H Sebestan goltsmed 1498*, 480, s. 2; *Sebastian goltsmid 1499*, 480, s. 7; *Sebastian Goltsmid 1507*, 480, s. 72.

1. **SSNO:** Sebastian 1481, Sebastian 1495; **AntrP:** mnot;

SNW: Sebastian 1, Po: mnot; Sebastian 203, Po: 1.

2. Identyfikacja w postaci imienia występującego w dwóch wariantach (*Sebastian, Sebestian*) oraz określenia apelatywnego *Goldschmied* ‘złotnik’.

◇ Sebastian, Sebestian : stpol. im. *Sebastyjan* (etym. grec. ‘czcigodny, dostojny’, łac. *Sebastianus* NCh 119, Mal 321).

Złotnik poznański identyfikowany za pomocą imienia *Sebastian* w księgach cechu złotników występuje jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, poświadczony w najstarszych zapisach cechowych sięgających XV wieku. Był starszym cechowym, zasiadał również w radzie i ławie miasta.

Sebastian, wym. 1495-1504. Starszy cechu 1496-98, 1502, rajca 1501, 1504, ławnik 1503, rajca dożywotni 1504-06 (Noż s. 247 nr 246, Dolcz s. 24 nr 246, WMP(w)).

SEBESTIAN (Lepszy s. 262 nr 85).

SFERTPHEIER: *Jozefa Sfer Slothnika* (gen.), *Pana Jozepha Sfertpheiera* (gen.) *Slothnika 1541*, 480, s. 147; *u Pana Iozepha Sfertpheiera Slothnika 1550*, 480, s. 147.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot;

SNW: nnot.

2. Pisownia nazwiska poświadcza dwojakie oddawanie litery *f* w obrębie jednego antroponimu: *Sferpheier*.

◇ *Sfertpheier* : może niem. n. os. *Seyfarth*, *Syf(f)ert*, *Seifarth*, *Seifert(h)*, *Seiffert* (: niem. im. *Siegfried*) DFN 560, może też skrót. forma n. os. *Sievert* (: *Siegfried*) zestawiona z n. os. *Feier* (: śrwniem. *vīre* 'święto, uroczystość, odpoczynek od pracy', metaforycznie słowo odnosi się też do mało pracowitej osoby DFN 214).

Cf. JÓZEF

Józef Sfertpheier, złotnik poznański poświadczony w kilku zapisach z połowy XVI w., występował w księgach cechu w roli mistrza przyjmującego uczniów na naukę rzemiosła. Przyjął na termin dwóch chłopców. Brak innych poświadczeń z użyciem nazwiska *Sfertfeier*. Identyfikowany był również jako *Józef Złotnik*.

SIEMSICKI // SIEMSZYCKI: *Adam Syemsyczky 1559*, 480, s. 158; *Christof Ziemszyczky Slenczicze [z Łęczycy] Rodem 1588*, 482, s. 90; *Cristof Szyemszyczky Zlenczycze Rodem 1594*, 482, s. 304; *Kristof Siemsickj 1600*, 482, s. 129; *Christoff Sziemsziczky 1601*, 481, s. 40; *Kristof Siemsickj 1602*, 482, s. 133; *pana Cristofa Siemsickiego 1602*, 482, s. 133; *panu Kristofowi Siemsickiemu 1602*, 482, s. 316; *Kristof Siemsickj 1603*, 482, s. 136; *Kristofa Siemsickiego 1603*, 482, s. 136; *P Krisof Siemsickj 1607*, 477, s. 20; *Kristof Siemsickj 1608*, 477, s. 24; *Kristofa Siemsickiego 1608*, 482, s. 330; *Crisztof siemsickj 1614*, 477, s. 103; *Crisztof siemsicky 1615*, 482, s. 167; *Młodszy stolowy Pan Crisztof Siemsycky 1616*, 477, s. 133; *Crysztofa Siemsyckiego 1616*, 477, s. 134; *Crisztof Siemsicky 1617*, 477, s. 143; *Pana Crysztofa syemsickyego 1617*, 477, s. 144; *Panu siemsickiemu 1617*, 477, s. 149; *Pana Crysztofa siemsickiego Bratha naszego 1619*, 477, s. 173; *Pana Crisztofa syemsickyego 1619*, 477, s. 176; *Crisztof Syemsyckj 1619*, 482, s. 175; *Crysztof Siemsyckj 1620*, 477, s. 192; *Pana Crysztofa siemsyckiego 1621*, 477, s. 205; *krysztof Siemsycky 1621*, 482, s. 177; *Starszy stolowy Christoff Szyemssiczky 1622*, 477, s. 226; *Crysztof Syemsycky 1623*, 482, s. 181; *Crysztof Siemsyckj 1624*, 477, s. 248; *Christof Siemsicki 1626*, 482, s. 347; *na Pana Christofa Siemsickiego 1626*, 477, s. 259; *Chrisztof Siemsicki 1627*, 477, s. 274; *P. Chrisztofa Siemsickiego 1628*, 477, s. 301; *Chrystof Siemsicki 1628*, 482, s. 187; *Chrisztof Siemsicki 1629*, 477, s. 304; *panu Chrisztofowi Siemsickiemu 1629*, 477, s. 310; *chrisztof Siemsicki 1630*, 477, s. 322; *pana Chrisztofa Siemsickiego 1631*, 477, s. 324; *pan Chrisztof Siemsicki 1632*, 477, s. 341; *panu Chrisztofowi Siemsickiemu 1632*, 477, s. 341; *Chrisztof Siemsicki 1632*, 482, s. 191; *pana chrisztofa Siemsickiego 1632*, 482, s. 191; *P. Chrisztof Siemsicki 1633*, 478, s. 2.

1. **SSNO**: Siemszyc(s)ki (Semsziczski) 1389; **AntrP**: nnot;

SNW: nnot.

2. Wariantywność graficzna, wynika z braku jednolitych zasad pisowni antroponimów. Miękkłość nagłosu zaznaczana jest najczęściej konsekwentnie w postaci *Sie-* (*Siemsicki*, *Siemsycki*), ale niekiedy też *Sye-* (*Syemsycky*, *Syemsyckj*), rzadziej *Szie-*, *Szye-* (*Sziemsziczky*, *Sziemsziczky*). Morfem w śródgłosie również nie jest jednoznaczny,

przybiera postać *-si-* (*Siemsicki, Siemsycki*) lub *-szy-* (*Szyemszyczki, Sziemsziczki*). W pisowni imienia *Krzysztof* również na różny sposób oddaje się litery odpowiadające głoskom: *k* (*Kristof, Christof, Cristof*), *y* (*Crisztof, Crysztof; Christof, Chrystof*), *sz* (*Chrisztof, Christof*), nie zaznacza się dwuznaku *rz* (*krysztof, Kristof, Chrisztof*).

◇ *Siemsicki, Siemszycki* : n. m. *Siemszyce*, płoc., gm. *Łęczycza* (NOdm 174), z suf. *-ski*.

Krzysztof Siemsicki, złotnik poznański, pochodził z *Łęczycy*, był uczniem Stanisława Fonendy. W 1598 r. rozpoczął termin, a w 1594 r. został czeladnikiem. W 1600 r. przyjął pierwszego ucznia na naukę rzemiosła (chłopca z *Łęczycy*). Od tego czasu był licznie poświadczany w formułach wpisów i wypisów chłopców. Wyterminował blisko dziesięciu czeladników. Jego podpis widnieje pod zezwoleniem brackim z 1601 r. Notowany był bardzo często w regularnych zapisach cechowych, na listach obecności na posiedzeniach kwartalnych, listach składek, listach płac, w zapisach dotyczących wyboru władz cechowych oraz przydzielania członkom cechu różnych obowiązków. Kilukrotnie wybrano go na starszego cechowego. Po raz ostatni wymieniony był w 1633 r., kiedy to jego nazwisko wypisano pod uchwałą cechu regulującą wysokość składki na potrzeby brackie.

Adam Siemsicki był uczniem Macieja Dubiela, miał się uczyć 5 lat (wypis). Termin rozpoczął w 1559 r.

Siemsicki Krzysztof z Łęczycy, ucz. *Stan. Fonendy*, czel. 1594, mistrz 1601. Starszy 1615, 1627, 1629. Wym. do 1633 (Noż s. 247 nr 247, Dolcz s. 24 nr 247, WMP(w)).

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1602 r. (**1602 Siemsicki** BandK s. 212).

SIMO(N), SYMO(N): cf. **SZYMON**

SKROBIRÓG: *stanisław Skrobirog 1563*, 481, s. 72; *pan Stanisław Skrobirok wuy jego* [Jana syna Jana Czarnego] **1572**, 482, s. 60.

1. **SSNO**: Skrobirog 1478; **AntrP**: Skrobiróg 1520, XVII Młp, Wlkp, Śl;

SNW: nnot.

2. Niewykluczone, że nazwisko, będące złożeniem dwóch członów apelatywnych, pierwotnie przezwiskowych, jest przykładem tzw. przemianków czeladniczych.

◇ Skrobiróg : ap. *skrobiróg* (to : ap. *skrobać* Sstp, psł. **skrabati, *skrebt* NAp 273, por. n. os. *Skrobak, Skrobat* SSNO i ap. *róg* Sstp, psł. **rogъ* NAp 251, por. n. os. *Rog* SSNO).

Stanisław Skrobiróg był uczniem Tomasza Sławińskiego, u którego uczył się 5 lat (wypis). W 1563 r. został czeladnikiem. W 1572 r. występował jako poręczyciel jednego z uczniów Ludwika Kościelnego. Brak dalszych poświadczeń w księgach cechu poznańskiego.

Skrobiróg Stanisław, ucz. *Tomasza Sławińskiego*, czel. 1563, od 1573 r. we Lwowie (Noż s. 247 nr 250, Dolcz s. 24 nr 250).

SKROBIRÓG (Lepszy s. 262 nr 86).

SKRZETUSKI: *M SKRZETUSKI 1537*, 480, s. 144; *pana Marcina Skrzetuskjego 1545*, 481, s. 64; *M SKRZETUSKI 1545*, 480, s. 145; *ierzik Skrzetuski Sposnania* [z Poznania] **1546**, 480, s. 156; *pana Marcina Skrzetuskiego 1549*, 481, s. 64; *Raphal Skrzetusky sPoznania 1549*, 481, s. 64; *Pana Marcina Skrzetuskiego sposnania 1550*, 481, s. 64; *pana Marcina Skrzetuskjego 1551*, 480, s. 145; *pana Skrzetuskiego 1552*,

481, s. 65; *panu Skrzetuskiemu* **1553**, 480, s. 145; *pana Marcina Skrzetuskiego* **1555**, 481, s. 66; *pana marcina Skrzetuskiego* **1556**, 481, s. 66; *pana Skrzetuskiego* **1557**, 481, s. 67; *Der Waysse her Merthin Skrzetusky Burger Mayster* **1565**, 482, s. 4; *Junge Andris Skrzetusky* **1566**, 482, s. 270; *Burger Maister Her Merthin Skretusky* **1566**, 482, s. 271; *P marcin skrzetuskj zlotnik* **1566**, 482, s. 274, 275.

1. **SSNO**: Skrzetuski (Szkretusky) 1493; **AntrP**: Skrzetuski, Skrzatuski 1521, XVII, XVIII Młp, Włkp;

SNW: Skrzetuski 153, Po: 2.

2. Nazwisko ustabilizowane, nieściśłości grafii wynikają z niekonsekwencji w oddawaniu *i* (za pomocą liter: *i, y, j* – *Skrzetuski, Skrzetuskiego, Skrzetusky*).

◇ Skrzetuski : n. m. *Skrzetusz, Skrzetusze, Skrzetuszyce* (ta po dezintegracji podstawy) dziś *Skrzetusz*, pil., gm. Ryczywół, też n. m. *Skrzetuszewo* (po dezintegracji podstawy), pozn., gm. Kiszkowo (NODm 178), z suf. *-ski*.

Marcin Skrzetuski, złotnik poznański pochodzący z Pyzdr, wymieniany był w księgach cechu od 1537 r. jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła. Przyjął aż jedenastu chłopców na termin, był licznie poświadczony w formułach wpisów i wypisów, zgromadzonych w starszych księgach cechowych o sygnaturach 480 i 481. Jego nazwisko widnieje na liście nazwisk mistrzów z 1565 r. Nazywano go *Mądry* (zob. *Der Waysse her Merthin Skrzetusky Burger Mayster* 1565, 482, s. 4). Pełnił liczne funkcje miejskie, był wielokrotnie wybierany na burmistrza.

Jerzy Skrzetuski był uczniem złotnika Wincentego (wpis). Termin rozpoczął w 1546 r.

Rafał Skrzetuski z Poznania był uczniem Marcina Skrzetuskiego (wpis). Termin rozpoczął w 1549 r.

Andrzej Skrzetuski był uczniem Erazma Kamyna, termin skończył w 1566 r. (wypis).

Skrzetuski Marcin z Pyzdr, wym. od 1546 przy Rynku. Starszy cechu 1554, 1664. Burmistrz 1564, 1565, 1567, 1569-73, prowizor kanałów 1560-62, ungeltu 1561-63, czynszu ziemnego 1569, zm. 1579 (Noż s. 248 nr 251, WMP(w)); zwany „*Mądry*”, rajca 1560-63, w 1655 przewodniczył delegacji miejskiej na sejm Piotrowski, w 1573 w imieniu miasta składał w Krakowie przysięgę wierności Henrykowi Waleczuszowi; synowie przeszli do stanu szlacheckiego, przyjmując herb Sieniawa i kupując posiadłości ziemskie (Dolcz s. 24 nr 251).

SŁAWIEŃSKI: *thameck Stlawennzky* **1543**, 480, s. 144; *tomas slawiensky* **1549**, 481, s. 64; *Tomas Sthlawennzky* **1553**, 480, s. 141; *Pana Tomasa Slawieszkjego* **1553**, 480, s. 141; *Pana Tomasa Slawieszkjego* **1554**, 480, s. 141; *Thomas slawieszky* **1557**, 480, s. 141; *thomasa slawyenskigo* **1557**, 481, s. 67; *panu thomaszewi Szlawyenskiemu Zlotnikowi* **1558**, 480, s. 142; *panu thomaszewi Szlawiensiemu* **1560**, 480, s. 142; *thomaszewi Szlawiensiemu* **1560**, 480, s. 153; *thomasza slawienskiego* **1560**, 481, s. 69; *thomasz slawienski* **1563**, 481, s. 72; *Tomasz Slawyensky* **1565**, 482, s. 4; *Thomasz szlawiensi* **1565**, 481, s. 21.

1. **SSNO**: Sławieński (Slawenski) 1397; **AntrP**: Sławiński, Sławieński 1501, XVII, XVIII Młp, Włkp, Maz, Krpłd, Krpłn;

SNW: Sławieński 18, Po: nnot.

2. Zapisy nazwiska ilustrują nieściśłości szesnastowiecznej grafii antropimów – literę *s* oddaje się za pomocą *s, sz* (*slawienski* – *szlawiensi*, *Slawieszkjego* – *slawyenskigo*); nie zaznacza się głoski *ł*, w jej miejscu pisze się każdorazowo literę *l*; *i* zaznaczane jest trojako: *y, j, i* (*Slawensky, Szlawieszkjego, slawyenskigo*) – podobnie *i* wydzielone po

w jest niezaznaczane (*Slawensky*) lub zaznaczanie dwojako (*i, y*); nie zaznacza się miękkości *ń*. Przejawy niemczenia pisowni imienia i nazwiska nasilają się w zapisach sporządzonych w jęz. niem. (*thameck Stlawennzky, Tomas Sthlawennzky*), być może też pod wpływem niem. stosuje się pisownię imienia z wydzielonym *h* po *t* (*Thomasz, thomasa, thomaszewi*) w zapisach sporządzonych w jęz. pol.

◇ Sławieński : n. m. *Wielkie Sławno*, dziś Sławno, pil., gm. Lubasz, *Sławin*, kal., gm. Sieroszowice (NOdm 178), z suf. *-ski*.

Tomasz Sławieński, złotnik poznański, był uczniem Marcina Skrzetuskiego, u którego uczył się 5,5 roku. W 1549 r. został wyzwolony na czeladnika. Od 1553 r. jako mistrz sam przyjmował uczniów na naukę rzemiosła, był licznie poświadczony w formułach wpisów i wypisów chłoców, prowadzonych zarówno w jęz. pol., jak i niem. Jego nazwisko widnieje też pod uchwałą bracką zakazującą mistrzom szkolenie w tym samym czasie więcej uczniów niż trzech oraz na liście nazwisk mistrzów wymienionych pod uchwałą nakazującą, aby czas nauki chłopców nie trwał krócej niż pięć lat i zabraniającą czeladnikom korzystania z zasobów mistrzów przy wykonywaniu odrębnych zleceń.

Sławieński Tomasz, wym. od 1563 przy ul. Wielkiej. Starszy 1563, 1566, wójt 1567, zm. 1578 (Noż s. 248 nr 252, Dolcz s. 25 nr 252, WMP(w)).

SŁOMA: *Simon Zloma 1593*, 482, s. 102; *Stanysław Zloma Syn Symona Zlomy Brata naszego sposnanya [z Poznania] Rodym 1593*, 482, s. 102; *Simon Zloma, Stanysław Zloma Syn Jego 1593*, 482, s. 302; *Stanysław Sloma 1598*, 482, s. 118; *Stainsław Sloma 1599*, 482, s. 124; *STAINSLAW SŁOMA 1601*, 482, s. 135; *Pana Stainsława Słomy 1601*, 482, s. 135; *Simon Słoma 1601*, 481, s. 40; *Sdansel Sluma 1601*, 481, s. 40; *pana Stainsława Słomy 1602*, 482, s. 134; *Stainsława słomy 1604*, 482, s. 139; *uczciwy Pan STAINSLAW słoma Brath nasz 1604*, 482, s. 321; *P Słoma Stanisław 1605*, 477, s. 4; *P Stainsław Słoma 1606*, 477, s. 11; *P Stainsława słomy 1606*, 482, s. 325; *Stanisław słoma 1608*, 477, s. 22; *Stainsława Słomę (acc.) 1608*, 477, s. 34; *Stainsław Słoma 1609*, 477, s. 40; *Pan Stanysław słoma 1610*, 477, s. 61; *P Stanisławowy Słomie (dat.) 1611*, 477, s. 64; *Pan Stanisław Sloma 1611*, 482, s. 157; *Pan Stanisław sloma 1612*, 477, s. 80; *Pana Stanisława słomy 1612*, 477, s. 85; *Stanisław Sloma 1613*, 482, s. 162; *Panu stanisławowy słomie 1614*, 477, s. 97; *Stanysław słoma 1614*, 477, s. 98; *Stansław słoma 1615*, 482, s. 168; *Pan Stanisław Sloma 1616*, 477, s. 132; *Panu stanisławowy słomye 1616*, 477, s. 139; *Jadam Sloma (...) sie ma uczyc u Pana oyca swego 1616*, 482, s. 171; *Panu Słomie 1617*, 477, s. 146; *Stanisław słoma 1617*, 482, s. 339; *Panow starszych manowycie Pana Stanisława słomy z Panem Janem kosmofksjm 1618*, 477, s. 156; *Pan Starszj P stanysław słoma 1618*, 477, s. 158; *Stanisław Słoma 1619*, 482, s. 342; *Stansław Sloma, Jadam słoma syn iego 1620*, 482, s. 343; *Stańslaw Słoma 1621*, 482, s. 344; *Pana Stansława słomy 1623*, 477, s. 233; *z panem stanisławem słomą (instr.) 1623*, 477, s. 233; *z panią słomyną (instr. fem.) 1623*, 477, s. 233; *Stansław Słoma 1624*, 482, s. 182; *P Stanisław Sloma 1626*, 477, s. 258; *P. Stanisława Słomi 1627*, 477, s. 273; *Za P. Stansława Slome 1627*, 477, s. 277; *P. Stanisław Słoma 1629*, 477, s. 308; *Stanisław Słoma, Piotr Słoma u pana oica swego pana Stanisława słomy uczyc 1630*, 482, s. 190; *Pan Stanisław Sloma 1632*, 477, s. 345; *P. Stanisław słoma 1633*, 478, s. 2; *Stanisław słoma 1635*, 478, s. 21; *P. Stanisław Sloma 1636*, 478, s. 33;

Pana Stanisława Słomy 1637, 478, s. 57; *Pan Stanisław Słoma 1637*, 482, s. 205; *Pan Słoma 1638*, 478, s. 78; *Pan Stanisław Słoma 1640*, 482, s. 201; *chłopca Stanisława Słomę 1642*, 482, s. 203; *Pan Stanisław Słoma 1643*, 482, s. 357; *Stanisław Słoma Złotnici Syn tuteezni Poznanski 1646*, 482, s. 360.

1. **SSNO**: Słoma 1426; **AntrP**: Słoma 1579, XVII, XVIII Młp, Włkp, Pom, Krpłn; **SNW**: Słoma 2551, Po: 321.

2. Najwcześniejsze zapisy z pisownią Z- (*Złoma*) w nagłosie ustępują miejsca licznym, późniejszym, konsekwentnie zapisywanym formom z S- (*Słoma*), nierzadkie są też zapisy z wyraźnym zaznaczeniem lietry *l*. Przyjąć zatem należy, że nazwisko miało postać *Słoma* i było ustabilizowane w polskim systemie, bez trudu poddawano je odmianie zgodnie z żeńskim paradygmatem (*Słomy*, rzadziej *Słomi*, *słomie*, *Słomę*, *słomą*). Forma *Sluma* (poświadczona w podpisie złotnika) prawd. pod wpływem włkp cechy dial. polegającej na podniesieniu samogłoski przed spółgłoską półotwartą. Rodzinność nazwiska poświadcza forma żeńska, marytonimiczna z suf. *-yna* (z *panią słomyną*). Imię *Stanisław* wystąpiło niemal bezwyjątkowo wariantie pol., a jedynie w podpisie samego złotnika widnieje w formie *Stencel* (z nietypową pisownią *Sdansel*). Miękkosć głoski *ń* jest rozmaicie zaznaczania (*Stanisław*, *Stanysław*, *Stainsław*, *Stańsław*) lub nie (*Stansław*). Imię *Adam* wystąpiło z nagłosową jotą.

◇ Słoma : ap. *słoma* Sstp, psł. **solma* Spsł, NAp 277.

Szymon Słoma, złotnik miejski, poświadczony w 1593 r. jako członek cechu i mistrz uczący rzemiosła swojego syna, późniejszego złotnika, Stanisława Słomę. W 1601 r. podpisał się pod obszernym zezwoleniem brackim, regulującym rozmaite kwestie pracy złotników.

Stanisław Słoma, złotnik poznański, licznie poświadczony w księgach cechu, będący starszym cechowym i mistrzem szkolącym wielu uczniów. Uczył się u swojego ojca Szymona Słomy. W 1593 r. został czeladnikiem, termin rozpoczął kilka lat wcześniej. Sam będąc mistrzem złotniczym, przyjął na termin kilkunastu chłopców, z których niemal dziesięciu zostało czeladnikami. Od 1598 r. był licznie poświadczony w formułach wpisów i wypisów uczniów. W 1601 r., podobnie jak jego ojciec, podpisał się pod zezwoleniem brackim z tego samego roku. Występował również w zapisie rozmaitych spraw spornych między złotnikami jako rozstrzygający konflikty, oceniał wykonanie sztuk mistrzowskich przez czeladników ubiegających się o tytuł mistrza. Jego nazwisko widnieje także w zapisach z wyborów władz cechowych, w protokołach zebrań kwartalnych, na listach wpływów i rachunków cechowych. Wymieniany do 1643 r.

Adam Słoma był synem i uczniem Stanisława Słomy, termin u swojego ojca rozpoczął w 1616 r., a w 1620 r. został czeladnikiem.

Piotr Słoma był drugim synem Stanisława Słomy, naukę również odbył u swojego ojca, termin rozpoczął w 1630 r. Brak dalszych śladów.

Stanisław Słoma (II) był uczniem Jana Libickiego, u którego uczył się 6 lat, termin skończył w 1646 r. (wypis). W źródłach brak kontekstów określających relację rodzinną ze Stanisławem Słomą i jego synami Adamem i Piotrem. Identyfikowany był jednak jako *złotniczy syn tutejszy poznański*, przypuszczać zatem można, że był trzecim synem Stanisława Słomy.

Słoma Szymon, wym. 1555-1601 przy ul. Wielkiej; *Słoma Stanisław*, syn i ucz. Szymona S., czel. 1598. Starszy 1603, 1610-14, 1616-17. Rajca 1602. Lawnik 1618. Wym. do 1643 (Noż s. 248, nr 253-254, Dolcz s. 25 nr 253-254, WMP(w)).

SŁOMA Szymon (Lepszy s. 262 nr 87).

SOLNA: Cf. ŻOŁNA

STA(J)NIEWSKI: *Jacob Stanyewsky niebosczyka Stanysława Stanyewskyego którego swano Sklarzem szyn szposnanya [z Poznania] rodym 1583*, 482, s. 75; *Wocziech Stanyewsky Nyeobosczyka Stanysławy Stanyewskyego szyn ktorego swano Sklarza syn 1586*, 482, s. 82; *Jacob Staniewsky Niebosczyka Stanisława Stanyewskiego Szyn ktorego szwano Sklarzem Zposnania Rodym 1588*, 482, s. 296; *wocziech Stanyewsky Rodym Sposznanya 1591*, 482, s. 301; *Jacob Stanyewsky 1597*, 482, s. 116; *pana Jacoba Stanyewskiego 1597*, 482, s. 116; *Wociech Stainiewsky 1599*, 482, s. 127; *pana Wociecha Stainiewskiego 1599*, 482, s. 127; *Wociech Stainiewskj 1600*, 482, s. 129; *Wociecha Stainiewskiego 1600*, 482, s. 129; *Jacob Stainiewskj 1600*, 482, s. 130; *pana Jacoba Stainiewskiego 1600*, 482, s. 130; *Jacup Staniewsky 1601*, 481, s. 40; *Woyciech Staniewskj 1601*, 481, s. 40; *Stainslaw Staniewski 1601*, 481, s. 42; *Jacob Stainiewskj 1602*, 482, s. 133; *pana Jacoba Stainiewskiego 1602*, 482, s. 133; *Wociech STAiNiEWSkj 1603*, 482, s. 137; *P Wociecha Stainiewskiego 1603*, 482, s. 137; *P Jacob Stainiewskj 1606*, 477, s. 11.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** Staniewski 1655, XVIII Wlkp, Krpld, Krpln; Stajniowski nnot; **SNW:** Staniewski 1797, Po: 213; Stajniowski 6, Po: nnot.

2. Zapisy imion i nazwisk obrazują typowe w wieku XVI i na początku wieku XVII nieścisłości grafii antroponimów. Miękkosć głoski *ń* w nazwisku oddawana jest za pomocą *i* (*Staniewsky*) oraz *y* (*Stanyewsky*). Dwukrotny zapisy lietry *i* – przed literą *n* i po niej, interpretowany jako wariantywny sposób zaznaczania miękkości głoski (*Stainiewski*) lub wlkp cecha dial., stał się podstawą wyodrębnienia wariantu, dziś będącego odrębnym nazwiskiem – *Stajniowski*. Zapisy głoski *i* w sufiksie *-ski* oddawane są trojako: *-ski*, *-sky*, *-skj*. Imię *Jakub* wystąpiło w zapisie *Jacob* (jednostkowo *Jacup*). W pisowni imienia *Wojciech* rzadkością jest oddawanie joty przed głoską *c* (*Woyciech*), której miękkość z kolei zaznaczana się za pomocą *i* (*Wociech*) bądź z dodatkowym wydzieleniem dwuznaku *cz* (*Wocziech*).

◇ Sta(j)niowski : n. m. *Staniewo*, wś w dawnym pow. krotoszyńskim (SG XI, 183), z suf. *-ski*.

Jakub Staniewski, złotnik pochodzący z Poznania, syn Stanisława Staniewskiego, którego zwano Szklarzem, był uczniem Marcina Stama, uczył się 5 lat, termin rozpoczął w 1583 r., a w 1588 r. został wyterminowany. Od 1597 r. występował w źródłach w roli mistrza przyjmującego uczniów na naukę rzemiosła. W 1601 r. podpisał się pod zezwoleniem brackim regulującym różne kwestie pracy zawodowej złotników. Wymieniany również wśród nieobecnych na zebraniu bractwa 26.12.1606 r.

Wojciech Staniewski, złotnik pochodzący z Poznania, brat Jakuba i syn Stanisława Staniewskiego, był uczniem Bartosza Strzelca, naukę rozpoczął w 1586 r., a w 1601 r. został czeladnikiem. Od 1599 r. przyjmował uczniów na naukę rzemiosła. Podpisał się pod zezwoleniem brackim z 1601 r. Wymieniany do 1603 r.

Stanisław Staniewski był czeladnikiem wymienionym wśród innych „towarzyszy” złotniczych pod uchwałą cechową z 1601 r., która sankcjonowała zwyczaj wpłacania przez czeladników składek do tzw. puszek na ich potrzeby i sytuacje losowe (choroby, pogrzeby, wyjazdy w ramach tzw. wędrówki) oraz zwiększała wysokość składki z 1 gr do 3 gr. Niewykluczone, że był bratem Jakuba i Wojciecha, trzecim synem Stanisława Staniewskiego, zwanego Szklarzem (brak dokładnych informacji na ten temat).

Staniewski Jakub z Poznania, syn Stanisława Szklarza, ucz. Marcina Gębickiego, czel. 1588, zm. 1606; *Staniewski Wojciech*, brat poprzedniego, ucz. Bartosza Strzelca, czel. 1591, wym. do 1602 (Noż s. 248 nr 259-260, Dolcz s. 25 nr 259-260).

STAMM: cf. ST(H)AM(M)

STAWSKI: *STAWSKI*, pan woiciech Stawskj **1544**, 480, s. 130; *stanisława stawskiego*, *stanisławowi stawskyemu* **1546**, 481, s. 63.

1. **SSNO:** Stawski 1396; **AntrP:** Stawski 1508, XVII, XVIII Młp, Włkp, Maz, Krpldn, Krpln;

SNW: Stawski 3962, Po: 353.

2. Głoska *i* w sufiksie *-ski* oddawana jest w pisowni nazwiska trojako – za pomocą *i* (*stawskiego* – gen.), *y* (*stawskyemu* – dat.) oraz *j* (*Stawskj*).

◇ Stawski : n. m. *Staw*, kal., gm. Szczytniki; skier., gm. Czarnożyły; koniń., gm. Strzałkowo (NODm 185, por. też liczne miejscowości o tej nazwie SG XI, 288), z suf. *-ski*.

Wojciech Stawski, złotnik poznański, poświadczony jest w księgach cechu jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła. Jego nazwisko widnieje w dwóch najstarszych księgach, rejestrujących najwcześniejsze zapisy cechowe – krótko po tym, jak wyodrębnił się niezależny cech złotników. Brak poświadczeń w spisach T. Nożyńskiego i Z. Dolczewskiego, notowany w *Wykazie członków władz miasta Jacka Wiesiołowskiego*.

Stawski Wojciech złotnik, st. cechu 1537-39 II, 1540, 1543 WMP(w).

STETNER: *Pana Franczyszka Stetnera* **1755**, 481, s. 58.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** nnot;

SNW: Stetner 20, Po: nnot; Stettner 75, Po: nnot.

2. Nazwisko genetycznie niem. zanotowane w obrębie wpisu sporządzonego w jęz. pol.; nie poświadczono pisowni niem. podwojonych spółgłosek; nazwisko poddawane odmianie zgodnie z pol. paradygmatem fleksyjnym (*Stetnera* – gen.).

◇ Stetner: niem. n. os. *Stettner* : licznych n. m. *Stetten* (w Badenii-Wirtembergii, Bawarii, Alzacji, a także w Austrii i Szwajcarii DFN 588, Gott 549).

Franciszek Stetner, złotnik poznański, w księgach cechowych poświadczony jednostkowo w drugiej połowie XVIII w. jako poręczyciel chłopca Jędrzeja Gurskiego we wpisie na naukę u Józefa Kaweckiego. W 1755 r. najprawdopodobniej przyjął prawo miejskie (zob. BandK).

Stetner Franciszek, wstąpił do cechu 1755 (Noż s. 248 nr 263, Dolcz s. 25 nr 263). Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego w 1755 r.* (**1755 Sztetner** BandK s. 234).

ST(H)AM(M), SZTAM: *panu marczinowi stamowi* **1563**, 480, s. 191; *Mertin Stame* **1565**, 481, s. 21; *Mertin Stamme* **1565**, 482, s. 5; *Merthen Sztam* **1565**, 482, s. 9; *Mertin Stam* **1567**, 482, s. 26; *Marthinus Stam* **1567**, 482, s. 273; *Her Merthenn Stam* **1567**, 482, s. 273; *Der Erber Merthin Stam* **1569**, 482, s. 273; *Merthin Stam* **1570**, 482, s. 46;

Marthin Stham 1570, 482, s. 49; *Marczyn Stam* 1570, 482, s. 276; *Pana Marczyzna Sthama* 1573, 482, s. 49; *Merthin Stam* 1573, 482, s. 58; *Pan marczin stham* 1575, 481, s. 81; *Marczin Stham* 1575, 482, s. 63; *panu Marczyznowi Sthamowi* 1575, 482, s. 63; *Marczin Stam* 1576, 482, s. 63; *pana Marczyzna Stamma* 1576, 482, s. 63; *Marczyn Sztam* 1581, 482, s. 72; *u pana Marcyna Sztama* 1581, 482, s. 72; *Marczyn Sztam* 1581, 482, s. 73; *Marczyn Sztam* 1582, 482, s. 75; *pana Marczyzna Sztama* 1582, 482, s. 75; *mertten stam Son Jerge Stam* 1583, 482, s. 77; *Marczyn Sztam* 1583, 482, s. 289; *Pan Mertin Stam* 1584, 482, s. 291; *Martyn Stam* 1585, 482, s. 80; *pana marcyna Stama* 1585, 482, s. 83; *Marczyn Stam* 1587, 482, s. 86; *pana marczyzna Stama* 1587, 482, s. 86; *Marczyn Stam (...) yego wlasny zyn Jurga stham* 1587, 482, s. 295; *pana Marczyzna Stama* 1588, 482, s. 86; *Marczyn Sztam* 1588, 482, s. 86; *Marczin Stam* 1589, 482, s. 88; *Marczyn Stam* 1590, 482, s. 98; *Lukasz Stam spoznanya Rodym (...) pana Marczyzna Stama Oycza Szwego* 1591, 482, s. 98; *Marczyn Sztam* 1593, 482, s. 104; *Luaksz Stam Niebosczyka Pana Marczyzna Stama Bratha naszego* 1596, 482, s. 307; *Lukasz Stamm* 1600, 482, s. 128; *Lukasz Stam* 1601, 481, s. 40; *Łukasza Sztama* 1601, 482, s. 135; *P: Łukasz Stam młodszy stolowj* 1605, 477, s. 5; *Łukasz Stam* 1606, 477, s. 10; *P Łukaszewj Stamowi* 1606, 477, s. 14; *uczciwy Pan Łukasz Stam Brath nasz* 1606, 482, s. 326; *P Łukasz Stam* 1607, 477, s. 20; *P. Luaksz Stam* 1608, 477, s. 21; *Pa: Łukaszewj Stamowj* 1608, 477, s. 36; *Łukasz Stam* 1609, 477, s. 52; *Pana Łukasza sztama* 1610, 477, s. 61; *Lukasz Sztam* 1611, 477, s. 68; *Pan Łukasz sztam* 1612, 477, s. 83; *P Łukasz sztam* 1613, 477, s. 89; *P Łukasz Sztam* 1614, 477, s. 99; *Łukasz Sztam* 1615, 477, s. 119; *Pana Łukasza Sztama* 1615, 477, s. 119; *Starszy stolowy Pan Łukasz Sztam* 1616, 477, s. 132; *P Łukasz Sztam* 1617, 477, s. 150; *Pan Starszy Łukasz Sztam* 1618, 477, s. 164, 167; *Lukasz Stam* 1619, 477, s. 180; *P Łukaszewi Sztamowi* 1620, 477, s. 186; *Łukasz Sztam* 1620, 477, s. 200; *Lukasz Sztam* 1621, 477, s. 211; *Lukasz Sztam* 1623, 477, s. 241; *Pana Łukasza Stamma* 1624, 477, s. 254.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** nnot;

SNW: Stam 81, Po: 12; Stamm 152, Po: 55.

2. Zaznacza się wyraźna różnica w pisowni imion i nazwisk w zależności od tego, czy ekscerpty pochodzą z zapisów w jęz. niem., czy z dominujących liczebnie zapisów w jęz. pol. Identyfikacje w obrębie tekstów niem. prezentują cechy grafii właściwe jęz. niem. – imię *Marcin* występuje w formach *Merthen* (też z podwojonym *-nn*: *Merthenn*), *Merthin*, formie lat. *Marthinus*; nazwisko w wariantach: *Stamm*, *Stham*, *Stame*, *Stamme*. Polonizacja nazwiska przejawia się w unikaniu w pisowni przydechowego *h*, podwojonych liter *mm* (*Stam*), a nawet substytucji fonologicznej w postaci zapisu nagłosu *Sz-* (*Sztam*). Nazwisko podlega odmianie – również warianty graficzne bliższe pisowni niemieckiej (*Stamma* – gen., *Sthamowi* – dat.). Imię *Marcin* dominuje liczebnie w wariacie pol. z zróżnicowaną pisownią: *Marczyn*, *Marczin*, niekiedy też *Marcyn*, *Martyn*. W pisowni imienia *Łukasz* głoskę *sz* bezwyjątkowo oddaje się dwuznakami, w wielu zapisach zaznacza się też wyraźnie *Ł*. Formy celownika dokumentują wlkp cechę dial. w postaci końcówki *-ewi* zamість *-owi* pod wpływem poprzedzającej głoski historycznie miękkiej (*Łukaszewj*, *Lukaszewi*).

◇ St(h)am(m), Sztam : niem. n. *Stamm* Gott 550 (ta : śrwniem. i śrdniem. *stam* 'pień drzewa, ród, pochodzenie, rodowód', 'potomek rodu, dziedzic', także 'szorstki, nieokrzesany człowiek' DFN 581).

Cf. WĘGRZYN

Marcin Stam, złotnik poznański, notowany w księgach cechu od 1563 r. jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła. Jego nazwisko widnieje na liście nazwisk złotników pod uchwałą cechu z 1565 r. nakazującą, aby mistrz nie przyjmował więcej uczniów niż trzech i aby czas nauki nie trwał krócej niż pięć lat. Występował w wielu wpisach na naukę rzemiosła, w ciągu swojego życia zawodowego przyjął na termin aż dwudziestu dwu chłopców. W 1596 r. wymieniany jako zmarły. Złotnik posługiwał się niekiedy nazwiskiem *Węgrzyn*. Jego małżonka identyfikowana w jednej z ksiąg cechu jako *Marcinowa Węgrzynowa*.

Łukasz Stam, złotnik poznański, był synem i uczniem Marcina Stama, uczył się u swojego ojca 5 lat, termin rozpoczął w 1591 r. Po śmierci ojca kontynuował naukę u Nikla Kerstena. W 1596 r. został czeladnikiem, a już w 1600 r. poświadczony jest jako mistrz przyjmujący ucznia na naukę rzemiosła. Rok później złożył swój podpis pod obszernym zezwoleniem brackim obowiązującym członków cechu od 3.06.1601 r. Szkolił uczniów, jednak już nie tylu, co jego ojciec (przyjął czterech chłopców na termin). Pełnił funkcję starszego cechowego, jego nazwisko wymieniane jest w protokołach wyborów władz cechowych, posiedzeń kwartalnych bractwa i posiedzeń sądu cechowego, widnieje na listach obecności, listach powierzania złotnikom określonych obowiązków (np. młodszego i starszego stołowego). Oceniał wykonanie sztuk mistrzowskich przez innych młodych mistrzów. W księgach cechu wymieniany do 1624 r. Miał żonę Dorotę – córkę Jerzego Gelchara i wnuczkę Marcina Gelchara (I) (EckhJ s. 208).

Jurga (Jerzy) Stam również był synem i uczniem Marcina Stama, uczył się u swojego ojca 5 lat. W 1587 r. został czeladnikiem. Brak dalszych śladów.

Stamm (Schtam) Łukasz, ucz. Mik. Kerstena, czel. 1596, mistrz 1601, starszy 1607, 1614-15, 1617-20, ławnik 1621, burmistrz 1622, 1624, wójt 1623, szafarz 1618-19, zm. w paźdz. 1624; Stamm alias Węgrzyn Marcin, złotnik i medalier, wym. 1563-91 przy ul. Wielkiej. Starszy 1574, 1576, 1578, 1581-82, 1587-88 (Noż s. 248, nr 257-258, Dolcz s. 25 nr 257-258, WMP(w)).

WĘGRZYN Marcin (Lepszy s. 263 nr 99).

STRZELEC: *Bartosch Strzelyecz 1586*, 482, s. 82; *pana Bartoscha Strzelcza 1586*, 482, s. 82; *Bartosch Strzeliecz 1589*, 482, s. 91; *pana Bartoscha Strzelcza 1589*, 482, s. 91; *Bartosch Strzelyecz 1591*, 482, s. 301; *pana Bartoscha Strzelcza 1594*, 482, s. 106; *pana Bartosza Strzelcza 1595*, 482, s. 111; *Bartos Strzelyecz 1595*, 482, s. 111; *Bartosz Strzelec 1599*, 482, s. 125; *pana Bartosza Strzelca 1599*, 482, s. 125; *Bartosch Strzelyecz 1599*, 482, s. 312; *Barthel Zirelec Brat nas 1599*, 482, s. 312; *Bartosz Strzeliec 1602*, 482, s. 132; *pana Bartosza Strzelca 1602*, 482, s. 132; *Pana Bartosza Strzelca 1605*, 477, s. 2; *P Bartosz Strzelec 1605*, 477, s. 4; *uczciwy Pan Bartosz Strzelec Brath nasz 1606*, 482, s. 325; *P Bartosz Strzeliec 1607*, 477, s. 20; *uczciwy Pan Bartosz Strzelec Brath nasz 1607*, 482, s. 328; *P. Barosz strzelec 1608*, 477, s. 21; *Panu Bartoszewj Strzelcewi (dat.) 1608*, 477, s. 36; *Bartosz Strzelec 1609*, 477, s. 50; *Pan Bartosz strzelec 1610*, 477, s. 61; *P Bartosz strzeliec 1611*, 477, s. 68; *Pana Bartosza Strzelca 1611*, 477, s. 68; *Pan Bartosz strzelec 1612*, 477, s. 81; *Panu Bartoszewy strzelcewy 1612*, 477, s. 81; *Bartosz strzelec 1613*, 477, s. 88; *Bartosz strzelec 1614*, 477, s. 97; *Bartosz strzelec 1615*, 477, s. 107; *Bartosz strzelec 1616*, 477, s. 126; *Bartosz Strzelec 1617*, 477, s. 143; *Bartosz strzelec 1618*, 477, s. 155; *Pan Bartosz*

Strzelec **1619**, 477, s. 170; *Pana Bartosza Strzelca Bratha naszego* **1619**, 477, s. 173; *Bartosz Strzelec* **1620**, 477, s. 192; *Bartosz Strzelec* **1621**, 477, s. 206; *Bartosz Strzelec* **1622**, 482, s. 344.

1. **SSNO**: Strzelec 1397; **AntrP**: Strzelec 1588, XVII, XVIII Młp, Włkp, Śl, Krpln; **SNW**: Strzelec 3759, Po: 25.

2. Nazwisko ustabilizowane, w nielicznych wariantach graficznych zaznacza się miękkość głoski *l* (*Strzelyecz*, *Strzeliec*), w starszych zapisach głoska *c* jest oddawana za pomocą dwuzanku *cz* (*Strzelcza* – gen.), jednostkowo poświadczono pisownię *Z* w miejsce *S* (*Ztrelec*). Imię *Bartosz* niemal bezwyjątkowo występuje w pol. wariacie (jednostkowy zapis niem. *Barthel*). Najwcześniejsze ekscerpty prezentują substytucję graficzną *-sch* w miejsce pol. *-sz* (*Bartosch*). Formy cel. z końcówkami zachowującymi przednią samogłoskę po spółgłoskach historycznie miękkich (*Bartoszewy strzelcewy*).

◇ Strzelec : ap. *strzelec* Sstp, psł. *strělbь Spsł, NAp 292.

Bartosz Strzelec, złotnik poznański, notowany jest w księgach poznańskiego cechu od 1586 r. jako mistrz złotnictwa, przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, licznie poświadczony w formułach wpisów i wypisów chłopców. Przyjął na termin aż dwunastu uczniów. Był poważanym starszym cechu, wielokrotnie wybieranym do pełnienia tej funkcji, w źródłach określanym jako *uczciwy pan*. Jego nazwisko widnieje w zapisach wyborów władz cechowych, na rachunkach cechu, protokołach posiedzeń sądu cechowego w sprawach spornych, listach obecności na zebraniach kwartalnych. Wymieniany do 1622 r.

Strzelec Bartosz, wym. od 1586. Starszy 1598, 1600-1607, 1610, zm. w lipcu 1621 (Noż s. 248 nr 266, Dolcz s. 26 nr 267).

STRZELEC Bartłomiej (Lepszy s. 263 nr 91)

Strzelec Bartłomiej złotnik, st. cechu wybierany w latach 1598-1610 WMP(w).

SULCZ: cf. S(Z)ULC(Z)

SUSIDŁOWICZ, SUSIDLEWICZ: *Pana Michała Susidłowica* **1651**, 478, s. 248; *Pan Michał Susidłowic* **1652**, 478, s. 253; *Pana Michała Susidłowicza* **1652**, 478, s. 259; *Pan Michał Susidłowicz* **1652**, 478, s. 268; *Michał Susidłowicz* **1653**, 478, s. 270; *Panu Michałowi Susidłowiczewi* **1653**, 478, s. 272; *Pana Michała Susidłowicza* **1653**, 478, s. 274; *Pan Michał Sussidliewic* **1654**, 478, s. 279; *Pan Susidłowic* **1654**, 478, s. 284; *P. Michał Susidłowicz* **1655**, 478, s. 289.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot;

SNW: nnot.

2. Wariant *Susidłowicz* jest dominujący, forma *Susidlewicz* ma jednostkowe poświadczenie. Widoczne wahanie postaci sufiksu *-ic/-icz* (*Susidłowic*, *Susidłowicz*). Forma celownika poświadczają włkp cechę dial., zachowując samogłoskę przednią w końcówce fleksyjnej pod wpływem poprzedzającej ją głoski historycznie miękkiej (*Susidłowiczewi*).

◇ *Susidłowicz, Susidlewicz* : może n. os. *Sus* (SSNO, ta: łac. *sus, suius* 'świnia, wieprz' Nlat 77) i n. os. *Sidło, Sidłow, Sidłowic* (SSNO, te : stpol. ap. *sidło*, psł. *sidlo Spsł NAp 265), z suf. *-(ow)icz*.

Michał Susidłowicz, złotnik poznański, pochodzący z Krakowa, w 1651 r. przystąpił do wykonania sztuk mistrzowskich, rok później uzyskał tytuł mistrza, został pełnoprawnym członkiem cechu i otrzymał obywatelstwo miejskie. Nie wydawał kolacji dla starszych cechowych, musiał zatem wpłacić do bractwa niemałą sumę pieniędzy. Przydzielono mu obowiązek noszenia świecy podczas nabożeństwa, pełnił też funkcję stołowego. Wymieniany w księgach cechu do 1655 r.

Susidłowicz Michał Krakowa, mistrz 1652, wym. do 1654 (Noż s. 248 nr 267, Dolcz s. 26 nr 268).

W *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1652 r. zanotowano nazwisko *Susidłowicz*, które najprawdopodobniej odnosi się do złotnika Michała Susidłowicza (**1652 Susidłowicz** BandK s. 221).

SWARC(Z): cf. S(Z)WARC(Z)

SZABELKOWICZ: *Pan Antoni Szabelkowicz 1688*, 482, s. 240; *Pan Antoni Szabelkowicz 1689*, 482, s. 241.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot;

SNW: nnot.

2. Nazwisko ustabilizowane, nie podlega wariantowości.

◇ Szabelkowicz : n. os. *Szabelka* (AntrP; ta : n. os. *Szabla* SSNO od ap. *szabla* Sstp, NAp 298 + suf. hipokor. *-ka*), z suf. genetycznie patronimicznym *-owicz*.

Antoni Szabelkowicz, złotnik poznański, poświadczony jest w księgach cechu jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła.

Szabelkowicz Antoni, mistrz i pisarz 1687, wym. do 1692 (Noż s. 248 nr 268, Dolcz s. 26 nr 269).

S(Z)AL(L)ER, SCHALLER: *Enders Ssaller 1548*, 480, s. 117; *Pana Adrisa Salera 1553*, 480, s. 117; *Andresh Schaller 1557*, 481, s. 66; *Andresz Schaller 1557*, 481, s. 66; *panu endriszowi ssalierowi* (dat.) **1557**, 480, s. 117; *panu Andris Ssalierowi* (dat.) **1558**, 480, s. 117; *Endriss Ssalierowi 1560*, 480, s. 118; *endriss ssalier brath nasz 1561*, 481, s. 70; *nieboszcika Ssaliera 1564*, 481, s. 74; *Jorga Szaler Nyeboszcika Andrisa Szaliera sszynn Zlotnika mieszcanyna w poznanyu 1567*, 482, s. 44.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot;

SNW: Szaler 36, Po: nnot; Schaller 23, Po: nnot; Saler 1, Po: nnot.

2. Nazwisko wystąpiło w różnych wariantach graficznych wynikających z rozmaitych sposobów zapisu głoski Sz: *Saler, Ssaller, Schaller, Szaler*. Pod wpływem niem. zachowano zapis geminaty *l* i pisownię nagłosu *Sch-*, zaś przejawem polonizacji nazwiska jest substytucja *Sz-*. W niektórych wariantach wydzielono miękkość po głosce historycznie miękkiej *l* (*Ssaliera, Szaliera* – gen.). Imię *Andrzej* wystąpiło w wariantach o niemieckiej postaci: *Andris, Endriss, Enders*, które z kolei również podlegają pewnym przejawom polonizacji ich postaci *Andresz, endriszowi* (dat.). Nazwisko bez trudu poddawane jest polskiemu paradygmatowi odmiany, fleksja imienia zaś – być może pod wpływem niem. – w niektórych przykładach jest unieruchomiona (*Endriss Ssalierowi, Andris Ssalierowi* – dat.).

◇ S(z)al(l)er, Schaller : niem. n. os. *Schaller* : śrwniem. *schallære* 'gadula, gawędziarz, samochwała', śrdniem. *schallen* 'krzyżeć, wrzeszczeć, głośno okazywać radość', określenie zawodowe dla herolda DFN 524, Gott 505.

Andrzej Szaler, złotnik poznański poświadczony w licznych wpisach uczniów na naukę rzemiosła (m.in. późniejszego mistrza złotnictwa Konrada Bodensteina). W 1564 r. wymieniany jest jako zmarły. Jego syn Jerzy (Jorga) był uczniem Erazma Kamyna, miał się uczyć 5 lat (wpis).

Szaler Andrzej, wym. 1567 (Noż s. 248 nr 269, Dolcz s. 26 nr 270).

SZEMEL, SCHEM(M)EL: *Bartel Schemel fon luko* [niem. m. Luckau, dłuż. Łukow, pol. hist. Łuków; może też pol. Łukowo wś w woj. wlkp] *Rodym 1594*, 482, s. 106; *Bartel Schemel 1599*, 482, s. 312; *Bartel Szemel (...) Towarzysze drudzi 1601*, 481, s. 42; *Uczciwy młodzieniec Henrich Szemel Posnan 1607*, 482, s. 149; *Szemel Lucoviensis 1609*, 477, s. 51; *Bartel Schemmel 1609*, 481, s. 40; *Bartla szemla 1612*, 477, s. 82; *Henrich szemel 1613*, 482, s. 336.

1. **SSNO**: nnot, cf. Szameł (Schamel) 1494; **AntrP**: nnot;

SNW: Szemel 29, Po: nnot; Schem(m)el: nnot.

2. Nazwisko występuje w wariantach graficznych: w oryginalnej pisowni niemieckiej *Schemmel*, z uproszczeniem geminaty *Schemel*, oraz w wariacie poddanym całkowitej adaptacji fonetycznej na gruncie polskim: *Szemel*. Wariant ostatni jest dominujący, odmieniany przez przypadki zgodnie z paradygmatem, w którym *e* z suf. *-el* zanika w formach zależnych (*szemla* – gen.). Imiona wystąpiły w wariantach zniemczonych: *Bartel, Henrich*.

◇ Szemel, Schem(m)el : niem. n. os. *Schemmel* Gott 509 (: śrwniem. *schamel, schemel* 'stołek, podnózek' w odniesieniu do wytwórcy tych przedmiotów lub kaleki niemogącego się samodzielnie poruszać', też śrwniem. 'wstydlwiwy', śrdniem. 'haniebnie, wstydlwie' DFN 528, przezwisko człowieka skrytego, powściągliwego Brech II, 483, NG 220).

Bartel Szemel, złotnik poznański, pochodził z Łukowa, identyfikowany w źródłach jako *Szemel Lucoviensis*. Był uczniem Bartosza Strzelca, uczył się 5 lat, termin rozpoczął w 1594 r., a w 1599 r. został czeladnikiem. Jego nazwisko widnieje na liście kilkunastu czeladników wymienionych pod zapisem postanowienia z 1601 r. o zwiększeniu składki kwartalnej. W 1609 r. przystąpił do wykonania sztuk mistrzowskich w warsztacie mistrza Jędrzeja Darmopycha. Jako mistrz przyjął na naukę jednego ucznia. W 1609 r. podpisał się też na liście złotników pod uchwałami cechowymi obowiązującymi w bractwie od 1601 r.

Henrich Szemel z Poznania był uczniem Tomasza Pelki, uczył się 7 lat (wpis, wypis). W 1613 r. został czeladnikiem.

Schemmel Bartel, wym. 1609 (Noż s. 247 nr 235, Dolcz s. 23 nr 234).

S(Z)MID(T), S(Z)MIT, SZMYT, SZMYD, SCHMID(T), SCHMIT(T): *Hans Smyth 1509*, 480, s. 78; *junge paul stenczel smyth 1531*, 480, s. 197; *yacob Shmyt, yacob Smyt 1550*, 480, s. 150; *Johenn Smid 1592*, 482, s. 100; *Salmon Schmidt Ze Gdanska rodem 1592*, 482, s. 110; *Ian Smidt S poznania 1599*, 482, s. 122; *Ich Mscj Panow Deputatow*

myanowycie Pan Tomas Szmidt 1619, 477, s. 184; *Hanus Smyd ze wroclawya 1621*, 482, s. 177; *chłopca Otta Szmid z frankfortu Odry [z Frankfurtu nad Odrą] rodem 1647*, 482, s. 210; *Otto Szmid rodem z Krosna 1652*, 482, s. 364; *Otta Szmyda Partacza 1663*, 478, s. 313; *Ottowi Szmidowi Partaczowi 1663*, 478, s. 313; *P. Ottem Szmidem 1663*, 478, s. 315; *P. Ottem Szmitem 1663*, 578, s. 316; *Pan Otto Smid 1664*, 478, s. 326; *pana otta szmida 1665*, 478, s. 333; *Sprawa między JMoscy Pany Kornatowska y sinem swoim z Panem ottem smidem Złotnikiem y Mieszczaninem Posnanskim 1666*, 478, s. 337; *Pana otta smida 1666*, 478, s. 338; *P: Otto Szmyd 1669*, 478, s. 346; *pan Otto szmid 1670*, 478, s. 346; *p: Otti Szmida 1671*, 478, s. 350; *Pan Otto Smit 1677*, 478, s. 370; *Pan Otto Smit 1678*, 478, s. 371; *Pan Otto Smit 1679*, 478, s. 380; *Chłopca na Imię Johan Otto Schmidt 1682*, 482, s. 232; *P. Otti Schmitta (gen.) 1683*, 478, s. 422; *Otto Schmidt 1683*, 478, s. 426; *P. Ottem Schmittem 1684*, 478, s. 432; *P. Otta Schmita 1684*, 478, s. 433; *P Ota Smit 1685*, 478, s. 442; *JP Odtąnę Schmidta 1686*, 478, s. 452; *Chłopca Jmieniem Jan Otto Smid, Johan Otto Schmidt 1689*, 482, s. 378, 379; *Thomas Schmidt 1770*, 482, s. 402.

1. **SSNO**: Szmid, Szmit, Schmied (Smyt) 1381; **AntrP**: S(z)mid(t), Szmit, Szmyd(t) 1504, XVII, XVIII Młp, Włkp, Maz, Pom, Śl, Krpłdn, Krpłn;

SNW: Szmidt 4359, Po: 45; Szmid 468, Po: 2; Szmit 2332, Po: 19; Szmitd 6, Po: nnot; Szmitt 4, Po: nnot; Szmyt 3363, Po 626; Szmyd 1279, Po: 7; Szmytt 16, Po: nnot; Schmid 36, Po: 1; Schmidt 4480, Po: 352; Schmit 15, Po: nnot; Schmitt 19, Po: nnot.

2. Nazwisko złotnika podlega adaptacji fonetyczno-graficznej do polskiego systemu, zapisywane jest z substytucją Sz- w miejsce Sch-, z uproszczeniem wygłosu *-dt* do postaci *-d* lub *-t*, podstawieniem y w miejsce i (*Szmyd, Szmyda*). Poddane jest polskiemu paradygmatowi odmiany (*Szmida, Szmidowi, Szmitem*). Wzorzec odmiany imienia jest nieco zachwiany – poświadczono dwojakie formy dopełniacza będące przemieszczeniem paradygmatu nijakiego i żeńskiego: *Otta, Otti*; nietypową formę biernika: *Odtąnę*; regularne formy celownika i narzędnika: *Ottem, Ottowi*. Formy przypadków zależnych nie poświadczają rozszerzenia tematu do postaci *Otton-*, które nastąpiło w czasach późniejszych (por. dzis. formy zależne: *Ottona, Ottonowi, Ottonem, Ottonie*). Nazwiska pozostałych jego nosicieli prezentują szerszą wariantywność graficzną: *Smyth, Smyt, Smid, Smidt, Smyd*.

◇ Szmid, Szmit i warianty : niem. n. *Schmit* : śrwniem. ap. *smit, smides* (gen.) 'rzemieślnik wykonujący przedmioty z metalu, kowal' Lex 200, śrdniem. *smit, smet*, stsas. *smith*, stwniem. *smid* 'kowal', współczesne formy niem. *Schmid(t), Schmied* i liczne warianty por. DFN 539-540).

Otto Schmidt, złotnik poznański, pochodził z Krosna, był uczniem Łukasza Hentza, u którego uczył się 5 lat (wypis). W 1652 r. został czeladnikiem. W roku 1663, mimo że określany był w źródłach jako partacz, pozwolono mu wykonać sztuki mistrzowskie. Starsi cechowi podejrzewali jednak, że przedłożonych przez niego sztuk nie wykonał sam i nakazali mu zniszczyć wykonane artefakty, dodatkowo nakładając na niego karę obowiązku przekazania do cechu „dwóch kamieni wosku”. Rok później okazano mu łaskę i pozwolono ponownie przystąpić do egzaminu mistrzowskiego, tym razem zakończonego uzyskaniem przez niego tytułu mistrza. Zdarzało mu się jednak wykonywać zamówienia z „podlejszej” próby srebra niż wymagana uchwałami cechu jedenasta próba. Karany był również za

nieobecność podczas zebrania kwartalnego. Był jednym z oceniających sztuki mistrzowskie złotnika Jana Rupalskiego. Poświadczony był również w zapisie spraw spornych toczonych przeciwko niemu. Pełnił funkcję starszego stołowego. W księgach cechu wymieniany do 1686 r. Jego żoną była Dorota z.d. Dill, córka Jana Dilla (KurzZ s. 108).

Johan Otto Schmidt był synem i uczniem Ottona Schmidta a także uczniem Jana Rupalskiego. Termin rozpoczął w 1682 r. u Jana Rupalskiego, a „wyterminowany” na czeladnika został u swojego ojca w 1698 r. Uczył się 7 lat (wpis i wypis).

Tomasz Schmidt, złotnik poznański, był uczniem Jana Fryderyka Galla. W 1770 r. został czeladnikiem. Brak dalszych poświadczeń w księgach cechu, dodatkowe informacje notuje T. Nożyński.

Za pomocą nazwiska *Schmidt* identyfikowane są także różne inne osoby:

Hans Smyth był mistrzem rzemiosła innego niż złotnicze, poświadczonym w jednej z najstarszych ksiąg cechu wspólnego, notującego nie tylko złotników, lecz także malarzy, aptekarzy, hafciarzy, snycerzy.

Paul Stenczel Smyth był uczniem rzemiosła malarskiego, notowanym z księdze cechu wspólnego.

Jakub Smyt był uczniem złotnika Kaspra Jona, miał się uczyć 5 lat (wpis). Termin rozpoczął w 1550 r.

Johen (Jan) Smidt z Poznania był uczniem Nikla Kerstena, uczył się 6 lat (wpis, wypis). Termin rozpoczął w 1691 r. (wpis z 1692 r.). Został czeladnikiem w 1699 r.

Salmon Schmidt z Gdańska był uczniem Wojciecha Darmopycha, miał się uczyć 6 lat (wpis). Termin rozpoczął w 1592 r.

Tomasz Szmidt, wzmiankowany w źródłach w 1619 r., był jednym z przedstawicieli władzy miejskiej, orzekającej w sprawie wykroczeń złotnika Jana Dilla.

Hanus Smyd z Wrocławia był uczniem Jana Kosmowskiego, miał się uczyć 7 lat (wpis). Termin rozpoczął w 1621 r.

Otto Szmid (II) z Frankfurtu nad Odrą był uczniem Macieja Hentza (I), uczył się 6 lat, termin rozpoczął w 1647 r.

Schmid Jan Otto, syn Ottona S., ucz. Jana Rupalskiego, czel. 1689; *Schmid Otto z Krosna*, ojciec poprz., ucz. Łukasza Heintza, czel. 1652, mistrz w styczniu 1664, mieszkał przy ul. Wielkiej, pisarz 1686, zm. 1689 (Noż s. 247 nr 238-239, Dolcz s. 23 nr 237-238); *Schmidt (Szmít) Tomasz z Poznania*, przyjął obywatelstwo miejskie 1780, st. cechu 1782-90, 1792 sygnatura „T. S.” w owalu (Noż s. 248, nr 270, Dolcz. s. 23 nr 239, WMP(w)).

Nazwisko zanotowane w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1651 r. i w 1780 r. (**1651, 1780 Schmi(d)t** BandK s. 221, 237).

SZOLC: cf. S(Z)ULC(Z)

SZTAM: cf. ST(H)AM(M)

S(Z)ULC(Z), SZOLC, S(Z)ULTZ, SCHULCZ, SCHOLCZ, SCHULTZ(E), SCHOLTZ(E): *NIKEL SVLCZ 1541*, 480, s. 149; *paulus Schulcz ze gdaniska [z Gdańska] 1544*, 480, s. 137; *pana mykolaya sulcza (gen.) 1544*, 480, s. 149; *Helias Sulcz Sgdaniska 1551*, 480, s. 120; *Jonas Scholcz 1557*, 480, s. 179; *Thomas Sthulcze 1561*, 480, s. 126; *Jonasz Schulcz von hogensten [niem. Hohenstein] 1561*, 481, s. 70; *Johen Schulcz 1562*, 480, s. 188; *Junge Tomas Szulcz 1565*, 482, s. 268; *Michel sulcz szbrisluku [może z Brunszwiku] w margrabskj zyemi 1573*, 481, s. 80; *Jan Scholcz szposnanya 1578*, 482, s. 41; *Jan Szulcz 1584*, 482, s. 291; *Sigismundg Szolc ze wroclawia 1606*, 482, s. 142; *Jan Szolc zwarszewy [z Warszawy] 1606*, 482, s. 143; *Stanislaw Szulcz 1631*, 482, s. 191; *Stanislaw Szolc s Poznania 1638*, 482, s. 353; *Maciej*

Szulc **1647**, 482, s. 361; *iegomoscia panem iedrzeiem sulcem* **1674**, 478, s. 359; *Chlopczowy na Imięniu Mathias Sultz Miesky Synek* **1697**, 482, s. 248; *Klopca na Imieniu Mathias Schultz* **1702**, 482, s. 387; *Chlopca ktoremu imie Augustin Schultz* **1713**, 482, s. 257; *Chlopca ktoremu na Imie Augustin Szultz* **1719**, 482, s. 390; *Jungen Daniel Scholtze* **1773**, 482, s. 402; *Jungen Daniel Scholtz* **1779**, 482, s. 401.

1. **SSNO**: Szolc, Scholz 1440, Szulc, Schulz 1424; **AntrP**: Szulc, Szolc 1501, XVII, XVIII Młp, Wlkp, Maz, Pom, Śl, Krpłd, Krpłn, Wrm;

SNW: Szulc 25 566, Po: 1974; Szultz 8, Po: nnot; Szulz 102, Po: 11; Szolc 1385, Po: 30; Szolz 7, Po: nnot; Sulcz 0; Sulc 3, Po: nnot; Schulc 102, Po: 15; Schultz 198, Po: 9; Schulz 2227, Po: 316; Scholc 9, Po: nnot; Scholtz 77, Po: 5; Scholtze 1, Po: nnot; Scholz 495, Po: 48.

2. Postać nazwiska niestabilna, występują liczne warianty graficzne: obok wiernych niem. pisowni postaci: *Schultz*, *Scholtze*, *Scholtz* (poświadczonych zwłaszcza w zapisach prowadzonych w jęz. niem.) występują warianty spolonizowane graficzno-foentycznie z substytucjami *Sch-* do *Sz-*, *S-* oraz *-tz* do *-cz*, *-c*: *Sulcz*, *Szulcz*, *Szolc*, *Szulc*, *Sulc*, a także hybrydalne warianty graficzne łączące pisownię niem. i pol.: *Schulcz*, *Scholcz*, *Sultz* czy nietypowy zapis *Sthulcze*. Liczne warianty graficzne współcześnie stanowią odrębne nazwiska (zob. SNW).

◇ *Szulc* i warianty : niem. n. *Schultz(e)* i jego warianty (DFN 551), to : *śrwniem. schulzeize* 'ten, który zlecał wykonanie zobowiązań lub świadczeń, sołtys, wójt' Lex 188, zmiana *u > o* na gruncie niem. na zasadzie *śrniem. dial. obniżenia artykulacji* lub pod wpływem słowiańskim (NG 233).

Nikel (Mikołaj) Sulcz był złotnikiem przyjmującym uczniów na naukę rzemiosła. Identyfikowany również jak *meister Nykiel*. Poświadczony w najstarszej księdze cechowej, rejestrującej zapisy cechu wspólnego złotników i innych rzemieślników. Jego nazwisko zapisane wersalikami widnieje w górnej części jednej z kart księgi o sygn. 480. Poniżej znajdują się formuły wpisów chłopców, którzy odbywali u niego naukę rzemiosła. Wyterminował dwóch czeladników.

Augustyn Schultz poświadczony jest w księgach cechu na etapie odbywania przez niego nauki rzemiosła u mistrza Michała Meisnera. Termin rozpoczął w 1713 r., a w 1719 r. został wyzwolony na czeladnika. Brak dalszych poświadczeń.

Pozostałe liczne identyfikacje z nazwiskiem *Szultz* i jego wariantami odnoszą się do rozmaitych osób, będących w większości uczniami rzemiosła złotniczego:

Paulus Schulcz z Gdańska był uczniem Jana Margwarta. Termin rozpoczął w 1544 r. (wpis). Elias Sulcz z Gdańska był uczniem Andrzeja Goździa. Termin rozpoczął w 1551 r. (wpis). Jonasz Scholtz był uczniem Piotra Elmstetera, uczył się w latach 1557-1561 (wpis, wypis). Thomas Scholtze był uczniem Erazma Kamyna, uczył się w latach 1561-1565 (wpis, wypis). Johen Schulcz był uczniem Adama Kraucha. Termin rozpoczął w 1562 r. (wpis). Michel Sulcz był uczniem Konrada Bodensteina, w 1573 r. został czeladnikiem (wypis). Jan Schulcz z Poznania był uczniem Bartosza Zolny, uczył się w latach 1578-1584 (wpis, wypis). Zygmunt Szolc z Wrocławia był uczniem Wojciecha Korwina, termin rozpoczął w 1606 r. Jan Szolc z Warszawy był uczniem Jana Kosmowskiego, rozpoczął termin w 1605 r., jednak w 1606 r. „uciekł od pana swego” (wpis). Stanisław Szulc z Poznania był uczniem Tobiasza Jasłowskiego, uczył się w latach 1631-1638 (wpis, wypis). Maciej Szulc był uczniem Tobiasza Jasłowskiego, uczył się 7 lat (wypis). W 1647 r. został czeladnikiem. Jędrzej Sulc był mieszczaninem, który wspierał starania młodego złotnika Wojciecha Bucholca o możliwość wykonania sztuk mistrzowskich. Mathias Szultz był uczniem Jakuba Teppera, termin rozpoczął w 1697 r. (wpis). W 1702

r. został czeladnikiem. Daniel Scholtze był uczniem Krystiana Bogusława Flecka, u którego uczył się 6 lat, w 1779 r. został czeladnikiem (wpis, wypis).

Scholz Kasper, złotnik i rytownik, wym. 1520-48, starszy 1520, rajca 1518, 1521-24, 1525, burmistrz 1526/27 podczas zarazy i 1542, ławnik wybierany w latach 1516-1539; przypisuje mu się monstrancję z Góry pod Żninem 1525. *Schultz Augustyn*, ucz. Mich. Meissnera, czel. 1719, mistrz 1724, potem nie ma go w Poznaniu do r. 1736; w cechu uchoził za pijaka (Noż s. 247 nr 240-241, Dolcz s. 23 nr 240-241, WMP(w)).

SZWAINTAL(L)ER, SZWEINT(H)ALER, SCHWEINTALLER, SWAINTALER, SWEINTALER: *Endrys Schweintaller sposnania Rodim 1589*, 482, s. 89; *Jendrzey sweintaler Zpoznanya [z Poznania] 1596*, 482, s. 308; *Jendrzey Swaintalyer 1601*, 481, s. 40; *P: Jędrzy Szwaintaler 1605*, 477, s. 5; *P Jendrzy Szwaintaler 1606*, 477, s. 11; *Pana Jendrzeia Szwaintalera 1606*, 482, s. 143; *Jendrzy Szwaintaller 1606*, 482, s. 144; *Jendrzy Szwaintaler 1608*, 482, s. 152; *P Jendrzeia Szwaintalera 1608*, 482, s. 152; *Jurga Szwaintaler zpoznania 1608*, 482, s. 152; *Jędrzy Szwaintaller 1609*, 477, s. 44; *P Jendrzey Schwainthaler 1610*, 477, s. 61; *Jendrzy Szweinthalder 1611*, 477, s. 69; *Jędrzey Szwayntaler 1611*, 482, s. 334; *Pana Andrzejia Szweintalera 1612*, 477, s. 79; *Andrzej Szwaintaler 1612*, 477, s. 86; *Jedrzy Szwainteler 1613*, 482, s. 336; *Jendrzy Szwaintaler 1614*, 477, s. 98; *Jedrzy Szwayntaler 1614*, 482, s. 164.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** nnot;

SNW: nnot.

2. Genetycznie niemieckie nazwisko poddane jest adaptacji fonetyczno-graficznej: dominują warianty z substytucją Sz- (lub S-) w miejsce Sch- oraz unikaniem geminaty ll: *Szwaintaler*, *Szwayntaler*, *Szweintaler*. W pisowni imienia *Jędrzej* dominuje dwuelementowy zapis samogłoski nosowej (*Jendrzey*, *Jendrzeia*, *Jendrzy*), niekiedy z wtórnym zaznaczeniem nosowości (*Jędrzej*), z rzadką realizacją nosówki w postaci ę (*Jędrzey*) lub całkowitym jej brakiem (*Jedrzy*). Imię z nagłosową jotą dominuje liczebnie nad formą *Andrzej* i (jednostkowym) wariantem *Endris*. Częste są formy z -y w wygłosie: *Jędrzy*, *Jendrzy*. Imię *Jerzy* wystąpiło w jego zniemczonym odpowiedniku *Jurga*.

◇ *Szwaintal(l)er* : złoż. niem. n. os. *Schwein* DFN 556 (ta : śrwniem. i dniem. *swīn* 'świnia, symbol lenistwa, próżności; płodności' Lex 223, przezwisko pastucha lub sprzedawcy świń Brech II, 583, NG 236, też n. m. *Schwein* Gott 531) i n. os. *Thaler* (ta : śrwniem. *tal* 'dolina, określenie mieszkańca doliny' z suf. -er DFN 604) lub *Teller* (ta : śrwniem. *telle* 'wąwóz' z suf. -er, też : śrwniem. i śrdniem. *teller* 'płyta, określenie zawodowe osoby wyrabiającej płyty' lub dniem. *teler*, *teller* 'rodzic', też 'żniwiarz' DFN 602).

Jędrzej Szwaintaler, złotnik poznański, był uczniem Jerzego Guldenmarii (I) i Benedykta Faitha, termin rozpoczął w 1598 r., a w 1596 r. został czeladnikiem. Jego podpis widnieje pod uchwałami brackimi obowiązującymi członków cechu od 1601 r. Wymieniany jest na listach nieobecnych na posiedzeniach kwartalnych, na listach płacących składki cechowe. Od 1606 r. występował także w roli mistrza przyjmującego uczniów na naukę rzemiosła.

Jurga Schwaintaler z Poznania był uczniem Jędrzeja Schwaintalera, termin rozpoczął w 1608 r. (wpis). Brak kontekstów określających relację między Jędrzejem a Jurgą.

Schwainthaler Jędrzej z Poznania, ucz. Jerzego Guldenmarii I i Benedykta Faitha, czel. 1596, wym. do 1614 (Noż s. 247 nr 242, Dolcz s. 24 nr 242).

S(Z)WARC(Z), SZWART(Z), SZWARZ, SCHWARC(Z), SCHWARTZ: *Merthen Schwarcz szwroczlawya szląskygo* [z Wrocławia śląskiego] *Rodem* **1583**, 482, s. 78; *Marczyn Schwarcz Szwroczlawya Złyąskygo Rodym* **1589**, 482, s. 299; *Jan Schwarcz storunya* [z Torunia] *Rodym* **1593**, 482, s. 106; *Jan Swarcz storunia rodem* **1598**, 482, s. 310; *pan Jan Szwarc* **1618**, 477, s. 159; *młodzieńca Szwarca Wociecha skrakowa* [z Krakowa] **1627**, 477, s. 277; *Z panem Wociechem Szwarcem* **1627**, 477, s. 280; *mlodego mistrza Wociecha Szwarca* **1628**, 477, s. 291; *P. Wociech Szwarc* **1628**, 477, s. 297; *mlodemu mystrzewi P. Wociechowi Szwarcewi* (dat.) **1629**, 477, s. 313; *Wociech Swarz* **1630**, 477, s. 322; *P Wociech Szwarz* **1631**, 477, s. 325; *Panu Wociechowi Szwarcewi* **1631**, 477, s. 325; *pana Wociecha Szwarca* **1631**, 482, s. 191; *Pani Wociechowa Szwarcowa (...)* *panie Zlotniczki* **1633**, 477, s. 353; *P. Wociech Schwartz* **1633**, 478, s. 2; *P. Stansław Szwarc* **1633**, 478, s. 3; *Pana Stanisława Szwarca* **1633**, 478, s. 3; *pana Wociecha Swarca* **1633**, 478, s. 4; *P. Stanisławowy Sz<w>arcewy* (dat.) **1634**, 478, s. 10; *Stanisław Schwarcz* **1634**, 478, s. 11; *pana Wociecha Schwartza* **1634**, 478, s. 16; *Mikolay Szwarc* **1634**, 482, s. 194; *Stanisławem Szwarcem* **1634**, 482, s. 194; *Stanisław Schwartz* **1634**, 482, s. 194; *pan Stanisław Schwartz* **1635**, 478, s. 21; *panu Wociechowi Szwarcowi P. Starszemu naszemu* **1635**, 478, s. 22; *P. Wociech Schwartz* **1635**, 478, s. 26; *Pan Wocieh Swartz* **1636**, 478, s. 30; *Jan Schwartz* **1636**, 478, s. 32; *pana Wociecha Schwartza* **1636**, 478, s. 32; *Pana Jana Swartza starszego towarzysza* **1636**, 478, s. 33; *Towarzysz Jan Szwarc* **1636**, 478, s. 37; *Stansław Swarc* **1636**, 482, s. 197; *Pan Stansław Szwarc* **1637**, 478, s. 48; *Panu Starszemu Wociechowy Szwarcewy* **1637**, 478, s. 50; *P: Wociecha Szwarca* **1637**, 478, s. 51; *Wociech Swarc* **1637**, 478, s. 61; *Pana Wociecha Szwarca* **1638**, 478, s. 78; *Pan Wociech Szwarc* **1638**, 482, s. 352; *Pan Stansław Szwarc* **1639**, 478, s. 81; *Pan Wociech Szwarc* **1639**, 482, s. 206; *Panu Starszemu Stansławowy Szwarcowy* **1640**, 478, s. 86; *Pan Stanisław Szwarc* **1640**, 478, s. 91; *Pan Wociech Szwarc* **1640**, 478, s. 92; *Pana Stansława Szwarca* **1640**, 478, s. 95; *Pana Wociecha Szwarca* **1640**, 478, s. 97; *Pan Stansła Szwarc* **1641**, 478, s. 101; *Pan Stansława Szwarca* **1641**, 478, s. 103; *Pan Wociech Szwarc* **1641**, 482, s. 207; *Pana Wociecha Szwarca* **1642**, 478, s. 115; *Pan Wociech Szwarc* **1642**, 478, s. 118; *Pana Stansława Szwarca* **1642**, 478, s. 123; *Pan Stansław Szwarc* **1642**, 482, s. 204; *Pan Wociech Szwarc* **1643**, 478, s. 137; *Pan Stansław Szwarc* **1643**, 478, s. 143; *Pan Stansław Szwarc* **1644**, 478, s. 150; *P. Stansława Szwarca* **1644**, 478, s. 152; *Pan Wociech Szwarc* **1644**, 478, s. 161; *P. Wociech Szwarc* **1645**, 478, s. 182; *Pan Stansław Szwarc* **1645**, 482, s. 208; *Pan Stanisław Szwarc* **1646**, 478, s. 187; *Pan Wociech Szwarc* **1646**, 482, s. 360; *Pana Wociecha Szwarca* **1647**, 478, s. 189; *P. Wociech Swarc* **1647**, 478, s. 194; *Panu Wociechu Szwarcu* (dat.) **1647**, 478, s. 195; *Stanisław Szwarc* **1647**, 482, s. 361; *P. Wociecha Szwarca* **1648**, 478, s. 206; *P. Stanisława Szwarca* **1648**, 478, s. 206; *Pan Stanisław Szwarc* **1648**, 478, s. 208; *Pana Wociecha*

Szwarc 1649, 478, s. 223; *Stanisław Szwarc* 1649, 482, s. 362; *P. Wociech Szwarc* 1650, 478, s. 230; *Pan Stanisław Szwarc* 1650, 478, s. 240; *P. Wociech Szwarc* 1651, 478, s. 246; *Pana Wociecha Szwarc* 1651, 478, s. 248; *Pan Stanisław Szwarc* 1651, 482, s. 214; *Pana Wociecha Szwarc* *P. Starszego* 1652, 478, s. 249; *Pana Stanisława Szwarc* 1652, 478, s. 251; *Woycheh Szwarcz* 1653, 478, s. 271; *Pan Stanisław Szwarc* 1653, 482, s. 365; *Pan Stanisław Szwarc* 1654, 482, s. 215; *Pan Wociech Szwarc* 1654, 482, s. 366; *P. Stanisław Szwarc* 1655, 478, s. 289; *JegoM Pan Stanisław Szwarc* 1658, 478, s. 293; *Pan Stanisław Szwarc* 1659, 482, s. 219; *P. Stanisława Szwarc* 1661, 478, s. 307; *pan Szwarc (...) moszcz pan swarc* 1663, 482, s. 221; *Pan Stanisław swarc* 1665, 482, s. 369; *JM Pana Stanisława Szwarc* 1655, 478, s. 292.

1. **SSNO**: S(z)warc, Schwarz 1358; **AntrP**: Szwarc, Schwartz 1577, XVII, XVIII Młp, Włkp, Maz, Śl, Krpłn, Wrm;

SNW: Szwarc 6150, Po: 412; Szwarcz 7, Po: nnot; Schwartz 18, Po: nnot; Szwarc 48, Po: 5; Schwarz 45, Po: 11; Szwarcz 1, Po: nnot; Schwartz 208, Po: 38; Schwarz 538, Po: 59.

2. Nazwisko genetycznie niemieckie *Schwartz*, poświadczane zostało niemal wyłącznie w spolszczonej graficznie postaci: *Szwarc*, obecnej w polskim systemie antroponimicznym już od okresu stpol (zob. SSNO), poddawanej odmianie: *Szwarc*, *Szwarcowi*, *Szwarcowi* (przykład z włkp cechą dial. polegającą na zachowaniu samogłoski przedniej w końcówce fleksyjnej następującej po spółgłosce historycznie miękkiej), *Szwarcem*. Jednostkowo poświadczono straszą końcówkę celownika: *Panu Wociechu Szwarcu* (dat.). Wcześniejsze ekscerpty prezentują większą wariantywność graficzną nazwiska: *Szwarcz*, *Swarcz*, *Swarz*, *Szwartz*, *Swarc*. Imię i nazwisko męskie są podstawą identyfikacji kobiecej z podwójnym wykładnikiem żeńskości na wzór niemiecki: *Pani Wociechowa Szwarcowa* (z marytonimicznym suf. *-owa*).

◇ Szwarc : niem. n. os. *Schwarz*, *Schwartz* : śrwniem. *swarz* ‘czarny, ciemnego koloru’, przezwisko odnoszące się do koloru skóry i włosów Brech II, 580, pisownia z *s-* zamist *sch-* wiąże się ze starszymi, sprzed XIII w., zasadami pisowni śrwniem. (NG 236). Niewyłączony pochodzenie od n. m. *Schwarz* (kilka miejscowości, w kraju związkowym Meklemburgia-Pomorze Przednie, w Saksoni-Anhalt, Hesji, Bawarii) DFN 554.

Wojciech Szwarc, znany złotnik poznański, pochodził z Krakowa, gdzie odbył naukę rzemiosła złotniczego. W księgach poznańskiego cechu notowany jest jako kandydyt do tytułu mistrza pragnący zostać członkiem bractwa. W 1628 r. wykonał sztukę mistrzowską pod okiem Krzysztofa Siemczyckiego. W tym samym roku otrzymał obywatelstwo miejskie. Jako młody mistrz podpisał się po zezwoleniu brackim z 3.06.1601 r. obowiązującym wszystkich członków cechu. W roku 1628 po raz pierwszy też przyjął ucznia na naukę rzemiosła, następnie w źródłach był często poświadczony w roli mistrza szkolącego chłopców. Uczyło się u niego łącznie dziesięciu uczniów. Jego nazwisko widnieje w regularnych zapisach cechowych, w protokołach posiedzeń kwartalnych, na listach obecności, listach rachunków i płac, listach przydzielania obowiązków. Był kilkakrotnie wybierany na starszego cechowego. Rozstrzygał w kwestiach spornych między złotnikami, oceniał wykonanie sztuk mistrzowskich. Wymieniany był do 1654 r. Jego małżonka identyfikowana jako *Wojciechowa Szwarcowa*.

Stanisław Szwarc, złotnik poznański pochodzący z Krakowa, w którym – podobnie jak Wojciech – nauczył się rzemiosła złotniczego. Po raz pierwszy jego w księgach poznańskich jego nazwisko pojawia się pod uchwałą cechową z 1633 r. ustalającą wysokość składki do puszek na potrzeby brackie. Wykonał sztukę mistrzowską u Wojciecha Szwarca w 1633 r. W tym też roku jako młody mistrz złożył podpis po zezwoleniu brackim z 3.06.1601 r. obowiązującym wszystkich członków cechu, a rok później przyjął obywatelstwo miejskie. Od 1634 r. występował w licznych formułach wpisów na naukę rzemiosła. Szkolił aż czterestu uczniów. Bardzo często poświadczony jest w księdze o sygnaturze 478 gromadzącej rozmaite zapisy z życia cechu. Jego nazwisko występuje na listach powierzania członkom cechu określonych obowiązków, w protokołach zebrań kwartalnych, zapisach wyborów władz cechowych (podobnie jak Wojciech pełnił funkcję starszego cechowego), w zapisach rozstrzygnięć wewnętrznego sądu cechowego rozpatrującego różne kwestie sporne między złotnikami. Był szanowanym członkiem cechu. Pełnił funkcje miejskie. Wymieniany do 1655 r.

Jan Szwarc był czeladnikiem, który od 1635 r. pracował w warsztacie Wojciecha Szwarca.

Niektóre identyfikacje z nazwiskiem *Szwarc* odnoszą się do uczniów rzemiosła złotniczego:

Marcin Schwarcz z Wrocławia był uczniem Jana Kosmowskiego, uczył się 6 lat. Został wyzwolony na czeladnika w 1589 r. Jan Szwarcz z Torunia był uczniem Jerzego Gielchara, uczył się 5 lat. W 1598 r. został czeladnikiem. Mikołaj Szwarc był uczniem Wojciecha Koriwna, naukę rozpoczął w 1634 r., miał się uczyć 5 lat (wpis). Stanisław Szwarz (II) był uczniem mistrza Stanisława Szwarca, miał się uczyć 5 lat od roku 1634 (wpis).

Szwarc Stanisław z Krakowa, czynny w latach 1633-65, mistrz 1633, starszy 1639-40, 1646, ławnik wybierany w latach 1651-59, rajca 1649-56 i 1660-62, szafarz 1658, 1661, prowizor młyna Bogdanka 1660, prowizor skarbcza 1662, wym. do 1665; posiadał dom przy ul. Wielkiej; był w delegacji miasta do Warszawy na uroczystości koronacyjne Jana Kazimierza w 1649; wykonywał zlecenia dla Krzysztofa i Łukasza Opalińskich; wykonał w 1633 złoty kielich z fundacji bpa W.E. Tolibowickiego dla Katedry poznańskiej, olbrzymi dzban w zbiorach Kremla (dar poselski Cypriana Pawła Brzostkowskiego 1667), naczynie do święconej wody z kropidłem z Katedry poznańskiej, kielichy w Gostyniu, Sierakowie i inne; używał cechy „SS” przedzielonej listkiem koniczyny. **Szwarc Wojciech z Krakowa**, mistrz 1628, starszy 1632, 1634, 1636-37, 1641, 1648-49, 1651-52; wym. do 1654; wykonał kielich w katedrze poznańskiej, kielichy z Wrześni z 1635, Zagórowa i Skórzewa, używał cechy „W. S.” w tarczy z ornamentem poniżej (Noż s. 247 nr 244-245, Dolcz s. 26, nr 244-245, WSB, WMP(w)).

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1628 r. i 1634 (**1628, 1634 Schwarz**(z) BandK s. 217).

SCHWARZ Stanisław (Lepszy s. 262 nr 84).

SZWEINT(H)ALER: cf. **SZWAINTAL(L)ER**

SZYLING, SCHILLING, SCHILLINCK: *hansz Sylinght* **1491**, 480, s. 59; *hansz Schilling* **1494**, 480, s. 40; *Hans Schillinght* **1511**, 480, s. 101; *her mithel Schillinck* **1537**, 480, s. 144; *mickel Schilling* **1538**, 480, s. 144; *chłopiecz Janek sziling* **1560**, 481, s. 13; *yan Ssiling* **1571**, 482, s. 32; *Jan Ssiling* **1563**, 481, s. 72; *Jurga Szyling ze Gdanska* **1605**, 482, s. 141; *Jurga Szyling ze Gdanska* **1609**, 482, s. 331; *Chopczu imie Samuel Schilling* **1679**, 482, s. 231.

1. **SSNO**: Szyling, Schilling 1385; **AntrP**: Szyling 1585 Młp;

SNW: Szyling 191, Po: 1; Szylling 25, Po: nnot; Schiling 11, Po: 2; Schilling 162, Po: 2.

2. Nazwisko podlega adaptacji na gruncie polskim – obok wariantów graficznych wiernych pisowni niem. (*Schilling, Schillinck*) zaznaczają się spolonizowane warianty

fonetyczno-graficzne (*Sziling, Szyling*). Dominują niem. odpowiedniki imion: *Hans, Mithel, Mickel, Jurga*.

◇ Szyling : niem. n. os. *Schilling* Got 512 (ta : śrwniem. *schillinc* 'szyling, moneta' Lex 183, por. stpol. *szeląg* Sstp, NG 223), też : n. m. *Schilling* w Bawarii, *Schillingen* w Nadrenii-Palatynacie (DFN 533).

Jan Szyling (I) był złotnikiem poznańskim, występował w dokumentach głównie jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła.

Mikołaj Szyling, złotnik miejski, identyfikowany w księdze jako *Mickel Schilling*, poświadczony jest tylko na etapie odbywania przez niego nauki rzemiosła złotniczego, co z kolei mogło wynikać z niechęci innych złotników do niego z powodu królewskiego przywileju, dającego mu możliwość wykonywania rzemiosła bez wcześniejszego terminowania. Na skutek powszechnego oburzenia w cechu i szerokich protestów złotników wyegzekwowano od króla nakaz, aby ów złotnik odbył naukę zgodnie z przepisami (zob. informacje na ten temat w rozdz. *Konteksty historyczne poznańskiego cechu złotników*). Szkołę się u mistrza Marcina Skrzetuskiego.

Chłopiec Janek Szyling (I) był uczniem Konrada Widmana, uczył się 5 lat (wypis); występował jako świadek w opisie sprawy kradzieży srebra, dokonanej przez Hanusa z Bautzen. Jan Szyling (II) był poręczycielem jednego z uczniów Wojciecha Darmopycha. Jurga Szyling z Gdańska był uczniem Jerzego Gielchara, uczył się 5 lat (wpis, wypis). Samuel Schilling był uczniem Filipa Henika.

Schilling Jan, wym. 1492-1518. Starszy 1504, 1506-11. *Schilling (Szyling) Mikołaj*, Alzatzczyk z Weissenburga, wym. w Poznaniu 1514-65 przy Rynku; w 1535 uzyskał od Zygmunta I przywilej działania poza cechem, na skutek protestów Zygmunt Stary zalecił, by przeszedł półroczną naukę; był ławnikiem 1536-40, 1543-47, 1557-58, wójtem 1541-42, 1549-51, rajcą 1548, 1551-52, burmistrzem 1559; miał bibliotekę, utrzymywał żywe kontakty z Górkami i miejscowymi humanistami, zm. 1578 (Noż s. 247 nr 236-237, Dolcz s. 23 nr 235-236, WSB, WMP(w)).

SCHILLING Mikołaj (Nicolaus) (Lepszy s. 262 nr 83).

SZYMON, SIMO(N), SYMO(N): *der Symon golsmeth* 1491, 480, s. 31; *Simon geltshmit* 1494, 480, s. 40; *Simo* 1502, 480, s. 84; *Szymon goltdsmid* 1507, 480, s. 62; *Symon golsmeth* 1508, 480, s. 55; *Simo goltsmid, Symo goltsmid* 1509, 480, s. 80, 82; *Symo goltsmid* 1510, 480, s. 70; *Symo goltsmidt* 1511, 480, s. 71; *Ssimon* z *Hochenstena* [niem. Hohenstein] 1564, 481, s. 74.

1. **SSNO**: not im. Szymon 1208 (brak w funkcji drugiego określenia); **AntrP**: Simon 1518, XVII Młp, Pom, Krpłd, Krpłn, Wrm; S(z)ymon, Szyman 1504, XVII, XVIII Młp, Wlkp, Maz, Pom, Śl, Krpłd, Krpłn, Wrm;

SNW: Simon 922, Po: 121; Szymon 245, Po: 1.

2. Identyfikacja ma postać imienia i określenia pierwotnie deskrypcyjnego określającego zawód. Imię wystąpiło w wariantach graficznych bliższych pisowni polskiej (*Symon, Szymon, Symo*) oraz w wariantach bliższych pisowni niem. (*Simon*).

◇ Szymon : im. *Szymon*, niem. *Simon* DFN 569, Gott 541 (bibl. im. teoforyczne, hebr. etym. 'Bóg wysłuchał', łac. *Simeon, Simon* NCh 123, Mal 326).

Złotnik poznański identyfikowany jako *Szymon Goltsmidt*, występował w źródłach głównie jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła. Poświadczony jest w najstarszej księdze cechowej notującej zapisy tzw. cechu wspólnego, jego nazwisko wymieniane jest w formułach wpisów chłopców na termin.

Szymon z Hohenstein był uczniem mistrza Jakuba Forstera, uczył się 4 lata (wypis). W 1564 r. został czeladnikiem.

Simon (Szymon) aurifaber, wym. przy ul. Wielkiej 1491-99. Starszy 1491, 1493/95, 1499 (Noż s. 247 nr 248, Dolcz s. 24 nr 248, WMP(w)).
SZYMON (Lepszy s. 263 nr 92).

T

TELLER, TÖLLER: *Herr Töller 1742*, 481, s. 56; *Herr August Töller 1745*, 482, s. 397; *Panow Augustyna Tellera 1749*, 481, s. 57; *Pan Augustyn Teller 1749*, 482, s. 398; *Pana Augustyna Tellera współBrata naszego 1754*, 481, s. 57; *Pan Augustun Teller zapisuie syna swego imieniem Augustyna Tellera, Augustin Thöler 1754*, 481, s. 57; *Pan Augustin Teller 1755*, 482, s. 398; *Augustin Theiler 1755*, 482, s. 399; *Jpan Teller (...) Syna swego imieniem Augustin Teller 1755*, 482, s. 399.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** nnot;

SNW: Teller 206, Po: nnot; Teler 95, Po: 4.

2. Nazwisko wystąpiło w kilku wariantach graficznych: dominującym *Teller*, rzadszym *Töller* i jednostkowych, poświadczonych w podpisach złotnika *Thöler*, *Theiler*. Być może wariant *Teller* jest formą adaptacji do pol. systemu nazwiska *Töller* (jeżeli wziąć pod uwagę fakt, że formy z *ö* wystąpiły w zapisach sporządzonych w jęz. niem. oraz w podpisie nosiciela nazwiska). Warianty *Teller* i *Töller* stanowią współcześnie odrębne niem. nazwiska.

◇ Teller, Töller : niem. n. os. *Töller* (Gott 573 s.v Zöllner, ta : śrwniem. *zolaere, naere* : śrłac. *tolonarius* ‘celnik’, wariant dniem. *Töll(n)er, Toller* Gott 628, por. śrdniem. *toller* ‘poborca opłat celnych’ DFN 611; możl. też : niem. n. os. *Toll(e), Töll(e)* z suf. *-er*, ta : śrwniem. *tol, dol* ‘głupi, bezsenswony’, ale też ‘przystojny, okazały’ DFN 611).

Przy założeniu niem. n. Teller : n. os. *Teller* (ta : śrwniem. *telle* ‘wawóz’ z suf. *-er*, też : śrwniem. i śrdniem. *teller* ‘płyta, określenie zawodowe osoby wyrabiającej płyty’ lub dniem. *teler, teller* ‘rodzic’, ‘zniwiarz’ DFN 602 lub : hipokor. im. *Dietrich* Gott 568, NG 33).

Augustyn Teller (I) był złotnikiem poznańskim, poświadczonym poświadczonym w księgach cechu jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła. Jego nazwisko widnieje w formułach wpisów i wypisów chłopców. W 1732 r. po uzyskaniu tytułu mistrza otrzymał obywatelstwo miejskie. Wymieniany do 1755 r. Miał syna o tym samym imieniu, **Augustyna Tellera (II)**, który w 1755 r. po odbyciu nauki u swojego ojca został czeladnikiem.

Teller Augustyn, mistrz 1731, starszy 1741/50, 1755-56, dalej ślady giną (Noż s. 248 nr 271, Dolcz s. 26 nr 271, WMP(w)).

Teller Jan złotnik, st. cechu 1741 WMP(w).

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1732 r. (1732 *Teller* BandK s. 231).

TEP(P)ER, TÖPPER: *P. Jaku Tepera* (gen.) **1684**, 478, s. 431; *Panem Jacobem Teperem Towarzyszem Złotniczem* **1684**, 478, s. 433; *P. Jakubowi Tepperowi* **1684**, 478, s. 434; *P. Jacob Tepper* **1685**, 478, s. 437; *P. Jacuba Tepera* **1685**, 478, s. 439; *P. Jacuba Tepera* **1686**, 478, s. 446; *P. Jakup Teper* **1686**, 478, s. 450; *Jakuba Tepera Współ Brata Naszego* **1686**, 478, s. 450; *P Jacob Tepper* **1686**, 482, s. 238; *Jacob Tepper* **1689**, 481, s. 49; *Jacob Teper* **1694**, 482, s. 382; *Pan Jakob Töpfer* **1697**, 482, s. 248; *Jakub Töpfer* **1697**, 482, s. 249.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** Tep(p)er 1581, XVII, XVIII Młp, Wlkp, Śl, Krpłd, Wrm;

SNW: Teper 1038, Po: 8; Tepper 287, Po: 158; Töpfer 1, Po: nnot.

2. Przejawem adaptacji genetycznie niem. nazwiska *Töpfer* jest substytucja fonologiczna *e* w miejsce *ö* (*Tepper*), a także unikanie podwojenia spółgłoski *p* (*Teper*). Nazwisko poddawane odmianie przez przypadki (*Tepera*, *Tepperowi*). W pisowni imienia *Jakub* dominuje użycie litery *c* w miejsce *k* (*Jacob*). Wariant bliższy jęz. niem. *Jakob* jest rzadszy od dominującego *Jakub*.

◇ Tepper, Töpfer : niem. n. os. *Töpfer* : śrwniem. *töpfer*, *topfer* ‘garncarz’ Lex 228, na terenie Śląska także *Tepper*, forma z delabializacją *ö* > *e* Bahlow 520, DFN 603, NG 269. Tepper też : dniem. określenie zawodowe od śrdniem. *tepper* ‘szynkarz’ DFN 603.

Jakub Tepper, złotnik poznański, notowany w księgach cechu od 1684 r., w którym wykonał sztuki mistrzowskie w warsztacie Jana Rupalskiego. Oceniającymi byli starsi Jacenty Piątkowski, Marcin Abramczyk, Wojciech Bukołowski i Bartłomiej Fredo. Poświadczony w zapisach posiedzeń sądu cechowego i protokołach posiedzeń kwartalnych, a także w formułach wpisów i wypisów uczniów rzemiosła złotniczego. Pełnił funkcję starszego cechowego. W 1689 r. podpisał się pod uchwałami cechowymi z 1601 r. i 1602 r.

Tepper Jakob, mistrz 1685, starszy 1691-93, 1697, st. cechu at regimen, dalej brak wiadomości (Noż s. 248 nr 272, Dolcz s. 26 nr 272, WMP(w)).

TERPOWICZ: cf. DERPOWICZ

TIL(L), TIL(L)E: cf. DILL

TIMEIER, TYMAJER: *Pan Timeier* **1731**, 481, s. 53; *Macieia Tymajera* (gen.) **1749**, 481, s. 57.

1. **SSNO:** nnot **AntrP:** Tym(m)ajer 1739 Wlkp;

SNW: nnot.

2. Wariant graficzny *Tymajer* wynika z adaptacji nazwiska niemieckiego *Timeier* na gruncie polskim.

◇ Timeier : niem. n. os. *Timeyer* : złoż. skróć. forma imienia *Dietrich* (*Dietrich* > *Tide* > *Tye*), możl. też : dniem. *tie* ‘miejsce spotkań na wsi’ Gott 572 i n. os. *Meier* (: śrwniem. *meier*, *meiger* ‘dzierzawca, zarządca, gospodarz’ Lex, NG 172).

Maciej Timieier (Tymajer), złotnik poznański, wymieniany w księgach cechu jako mistrz przyjmujący ucznia na naukę rzemiosła. W 1749 r. będąc starszym cechowym, występował również jako poręczyciel ucznia przystępującego do terminu u złotnika Macieja Bykowskiego (Bydkowskiego). Brak innych

poświadczeń. Księgi cechowe nie notują złotników wymienianych w *Wykazie członków władz miasta Jacka Wiesiołowskiego*, podobnie ich nazwiska nie widnieją w spisach T. Nożyńskiego i Z. Dolczewskiego.

Timmeier Maciej, mistrz 1729, starszy cechu 1737-47, 1751-60, dalej brak śladów (Noż s. 248 nr 273, Dolcz s. 27 nr 273, WMP(w)).

Tymmeier Augustyn złotnik, st. cechu 1742; *Tymmeier Jan złotnik*, st. cechu wyb. w latach 1737-47 WMP(w).

TOBECKI, TOBĄCKI, TOMECKI, TOMĄCKI: *Bartosza thobączykego* 1556, 480, s. 176; *panu barthoszewy thobączkiemu* (dat.) 1556, 480, s. 176; *herrn barthoss thobeczki* 1557, 480, s. 176; *pana bathosza thomączkiego* 1557, 480, s. 176; *panu barthoszewi thobeczkiemu* 1557, 480, s. 176; *panu barthoszewi thomeczkiemu* 1558, 480, s. 176; *barthoszem tomeckim bratem naszym* 1558, 481, s. 11; *herren barthos tobenski* 1559, 480, s. 177; *pana bartosa tHobeczkiego* 1559, 480, s. 177.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** Tomecki 1629 Młp, Śl;

SNW: Tomecki 1561, Po: 16; Tobecki nnot.

2. Nazwisko niestabilizowane o nietypowej wariantowości form (*Tobecki / Tomecki, Tobącki / Tomącki*). Warianty bez wydzielania nosowości (*thobeczki, thomeczkiemu*) dominują liczebnie nad formami z nosówką (*thobyączkiego, thomyączkiego*). Jednostkowo poświadczono formę *tobenski*. Zapisy z przydechowym *h* po głosce *t* występują pod wpływem pisowni niem. lub pol. manieri graficznej (*thobeczki, thobeczkiemu, barthos, barthoszem*). Forma celownikowa imienia *Bartosz* dokumentuje wlkp cechę dial. polegającą na zachowaniu w końcówce fleksyjnej samogłoski przedniej po spółgłosce historycznie miękkiej (*barthoszewy* – dat.). Głoska *c* w sufiksie *-cki* bezwyjątkowo oddawana w postaci dwuznaku *cz* (*thobeczki, tomeckim*).

◇ Tobecki : n. os. typu *Tobie, Tobiak* (AntrP, te : im. *Tobiasz*, etym. grec. 'Jahwe jest dobry', łac. *Tobias* NCh 128), z suf. *-ski* na wzór nazwisk odmiejscowych (nazwisko modelowe). Przy lekcji Tomecki : n. os. *Tomiec, Tomek* (SSNO, te : im. *Tomasz*, etym. grecka 'bliźniak', łac. *Thomas*, scs *Toma* NCh 128, Tomek też : podst. *Tomi-* por. im. *Tomisław* : psł. *tomiti 'dręczyć, męczyć' Spsł, NAp 322), z modelowym suf. *-ski*.

Bartosz Tobecki (Tomecki), złotnik poznański, poświadczony w księgach cechu od 1556 r. jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, wymieniany licznie w formułach wpisów i wypisów. Przyjął na termin aż dziesięciu chłopców. W źródłach notowany jest w stosunkowo krótkim okresie kilku lat. Brak dalszych śladów.

Tomecki Bartosz, wym. 1558-62 (Noż s. 248 nr 274, Dolcz s. 27 nr 274).

TOBIASZ: *Thobias* 1576, 482, s. 65; *P. Thobiasa bratha naszego* 1576, 482, s. 65; *Pan Tobyasz Mistrz Młody* 1619, 477, s. 178; *hlopca Pana Tobyaszewego* 1637, 478, s. 54; *Pani Tobiaszowa* 1653, 478, s. 271; *Pany Tobiaszewy* (gen. fem.) 1654, 478, s. 282; *Pani Tobiaszewy* (gen. fem.) 1661, 178, s. 305.

1. **SSNO:** not im. *Tobiasz* 1236, brak w funkcji drugiego określenia; **AntrP:** Tobi(j)asz 1565, XVI: Młp, Krpłn, XVII: Młp, Śl, XVIII: Wrm;

SNW: Tobiasz 3302, Po: 10; Tobjasz 307, Po: 10.

2. Formy zależnościowe, dzierżawcze imienia *Tobiasz* wyrażają relację rodzinną – marytonimiczną wyrażoną suf. *-owa* (*Pani Tobiaszowa*) oraz relację *mistrz–uczeń* (*hłopca Pana Tobyaszewego* – końcówka przymiotnikowa poświadczająca wlkp cechę dial. polegającą na zachowaniu samogłoski przedniej po spółgłosce historycznie miękkiej).

◇ *Tobiasz* : im. *Tobiasz*, etym. grec. 'Jahwe jest dobry', łac. *Tobias* (NCh 128, Mal 332).

Cf. KREKENMAIER, JASŁOWSKI

Dwa pierwsze ekscerpty odnoszą się do złotnika **Tobiasza Krekenmaiera**, wymienianego w księgach złotników w latach 1578-1621. Pozostałe identyfikacje odnoszą się do złotnika **Tobiasza Jasłowskiego**, który jako młody mistrz w 1619 r. otrzymał obywatelstwo miejskie. Mistrz zmarł w 1652 r., od tego czasu w źródłach występuje jego małżonka identyfikowana jako *Tobiaszowa* lub *Tobiaszowa Jasłowska*.

TOMASZ: *thomas* *Szczernyewa* [z Czerniewa] **1510**, 480, s. 49; *pana Thomasza Złotnika* **1557**, 480, s. 142; *pana swego thomasza złotnika* **1558**, 481, s. 68.

1. **SSNO**: not im. Tomasz 1212, w funkcji drugiego określenia: Tomasz 1412; **AntrP**: Tomasz 1590, XVI: Pom, XVII: Pom, XVIII: Młp, Wlkp;

SNW: Tomasz 313, Po: nnot.

2. Nieuzasadniona na gruncie jęz. pol. pisownia niemego *h* po spółgłosce *t* (*Thomasza* – gen.) zachodzi pod wpływem jęz. niem.

◇ *Tomasz* : im. *Tomasz*, aram. *toma*, etym. grecka 'bliźniak', łac. *Thomas*, scs *Toma*, strus. *Foma* (NCh 128, Mal 332).

Cf. SŁAWIEŃSKI

Określenia *złotnik Tomasz* odnoszą się do **Tomasza Sławińskiego**. Tomasz z Czerniewa był uczniem Stencła Molera (mistrza rzemiosła malarskiego) miał się uczyć 6 lat (wpis).

TOMECKI, TOMĄCKI: cf. TOBECKI

TÖPPER: cf. TEP(P)ER

TORUŃSKI, TOROŃSKI: *andri* *Torunjsky* **1570**, 482, s. 48; *pana andrisza Torunjskiego* **1570**, 482, s. 48; *Endris thoronsky* **1571**, 482, s. 5; *Andris Torunski* **1575**, 481, s. 81.

1. **SSNO**: Toruński (Thorunski) 1399; **AntrP**: Toruński 1546, XVII, XVIII Młp, Wlkp, Krpłd;

SNW: Toruński 539, Po: 33; Toroński 43, Po: 5.

2. Miękkosć głoski *ń* w nazwisku zaznaczana jest za pomocą joty (*Torunjsky*) lub nie jest zaznaczana (*Torunski*). Imię *Andrzej* wystąpiło w wariantach bliższych jęz. niem. (*Andris*, *Endris*), również w postaci skróconej (*andri*).

◇ *Toruński* : m. *Toruń*, z suf. *-ski*. Najdawniejsze zapisy nazwiska na terenie Pomorza, Wlkp, Małopolski i Kresów Południowych (NOdm 202).

Andrzej Toruński, złotnik poznański, poświadczony w księgach cechu jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, jego nazwisko widnieje we wpisach i wypisach chłopców, a także na liście mistrzów złotniczych z 1656 r. z dopisaną datą roczną 1571.

Toruński Andrzej, wym. 1570 (Noż s. 249 nr 275, Dolcz s. 27 nr 275).

TYL(L), TYLLE: cf. DILL

TYMAJER: cf. TIMEIER

U

UBERSZAR: *kasper uberszar* **1561**, 480, s. 173; *Jan Uberschar Spoznanya Rodym (...)* syn *nyeboszczyka Jacoba Uberschara Aptekarza poznanszkiego* **1594**, 482, s. 108; *Ian ubersal S posnania rodem* **1599**, 482, s. 312; *Jan Uberszar* **1605**, 477, s. 6; *P Janowj uberszarowj* (dat.) **1606**, 477, s. 15; *Jan Vberszar* **1606**, 481, s. 40; *Jan uberszar* **1606**, 482, s. 147; *Pana Jana vberszara* **1606**, 482, s. 147; *Jan Ubersar* **1608**, 477, s. 22; *Jan Ubersza* **1609**, 477, s. 53; *P Janowj Uberszarowj* **1609**, 477, s. 58; *Jan Vberszar* **1611**, 477, s. 70; *Jan Uberszar* **1611**, 482, s. 333; *Jan Uberszar* **1612**, 477, s. 79; *Jan Vberszar* **1613**, 482, s. 159; *P. Jan uberszar* **1614**, 477, s. 100; *Pan Jan Ubreszar* **1615**, 477, s. 107; *Jana Uberszara* **1615**, 477, s. 112; *P Jjana Uberszara* **1616**, 477, s. 130; *Janowj Uberszarowj brathu naszymu* **1617**, 477, s. 153; *Jan Uberszar* **1617**, 482, s. 339; *P. Jan Uberszar* **1619**, 477, s. 170; *Jan Uberszar* **1620**, 482, s. 177; *Jana Uberszara Bratha y Pysarza naszego* **1623**, 477, s. 236; *Bratha naszego Jana Uberszara* **1624**, 477, s. 247; *Jan Uberszar* **1624**, 482, s. 183.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot;

SNW: nnot.

2. Nazwisko ustabilizowane, w pisowni zaznaczają się niekiedy warianty z literą V- zamiast U- (*Vberszar*), a także niem. zapisy (*Jacobu Uberschara*).

◇ *Uberszar* : niem. n. *Uberschär* : 'zarastanie ziemi uprawnej, zaniedbane pole', określenie odnoszące się do osoby zamieszkującej dane miejsce Gott 580, por. śrwniem. *überscher* 'zbyteczny' Bahlow, śrwniem. *schar* 'cięcie, żęcie, plon' Lex.

Jan Uberszar, złotnik poznański, był synem aptekarza Jakuba Uberszara. Naukę rzemiosła złotniczego odbył u Krzysztofa Leszkorneta, u którego uczył się pięć lat. W 1599 r. został czeladnikiem, a w 1605 r. przystąpił do wykonania sztuk mistrzowskich. W 1606 r. jako młody mistrz podpisał się pod zezwoleniem brackim z 3.06.1601 r. obowiązującym wszystkich członków cechu. Od tego też roku przyjmował uczniów na termin, poświadczony jest we wpisach i wypisach chłopców. Wyszkoilił kilku czeladników. Był często notowany jako nieobecny na posiedzeniach kwartalnych. Pod jego okiem swoje sztuki mistrzowskie wykonywali młodzi złotnicy (np. Jędrzej Bodenstern, Paweł Hempel). Był pisarzem cechowym

Kasper Uberszar był uczniem Jerzego Reichenaua, u którego miał się uczyć 4 lata (wpis). Brak kontekstów pozwalających ustalić ewentualną relację rodzinną między Janem a Kasprem.

Überszar Jan z Poznania, ucz. Krzysztofa Leszkorneta, czel. 1599, mistrz w paźdz. 1605, pisarz 1623, zm. 1627 (Noż s. 249 nr 279, Dolcz s. 27 nr 279).

V

VAITT: cf. FAITH

VALENTINUS (łac.): cf. WALENTYNUS(Z)EWICZ

VALENTINUSEWIC, VALENTINUSOWIC: cf. WALENTYNUS(Z)EWICZ

VALTER: cf. WALTER

VALTIN: cf. BREMER

VERNAIDE: cf. WERNHAIDE

VERNER: cf. WERNER

VOITH: cf. FAITH

VOLF: cf. WOLF

VON ENDA, VON ENTA, VONENDA: cf. FONENDA

VOYDENCHAMER: cf. WEIDEN(C)HAMER

W

WALENTYNUS(Z)EWICZ, WALENTYNUS(Z)OWICZ, VALENTINUS: *Jan Valentinus 1628*, 482, s. 187; *Jan Valentinus 1632*, 482, s. 349; *Florian Valętinus 1631*, 482, s. 191; *Florian Valentinusowic zkalisza [z Kalisza] 1636*, 482, s. 352; *Pan Jan Walentynuszewic 1640*, 478, s. 95; *Jqn Walentynusowicz Anno Domini 1640 na quartal s Łuczyiei 1640*, 481, s. 47; *Pana Jana Walentynuszewica 1641*, 478, s. 105; *Pana Jana Walentinusewicza 1642*, 478, s. 115; *Pan Jan Walentynuszewic 1642*, 478, s. 122; *Pan Florian Walentynuszewic 1643*, 478, s. 133; *Młodego Mistrza Jana Walentynuszewica 1643*, 478, s. 139; *Floryan Walentynuszewic 1643*, 481, s. 47; *Pan Jan Walentynuszewic 1644*, 478, s. 164; *Pana Floryana Walentynuszewica 1645*, 478, s. 178; *Pan Fliorjan*

Walentynuszewicz **1645**, 482, s. 208; *P. Floryan Walentynuszewicz* **1647**, 478, s. 195; *Pan Jan Walentynuszewicz* **1647**, 482, s. 210; *Pan Jan Walentynuszewicz* **1647**, 482, s. 361; *P. Floryan Walentynuszewicz* **1648**, 478, s. 205; *Pana Jana Walentynuszewica* **1648**, 482, s. 217; *Panu Janowi Walentynuszewicowi* **1648**, 482, s. 217; *P. Jan Walentynuszewicz* **1649**, 478, s. 218; *P. Janowi Walentynuszewicowi* **1650**, 478, s. 230; *P. Jan Walentynuszewicz* **1650**, 478, s. 237; *Pan Floryan Walentynuszewicz* **1650**, 478, s. 240; *P. Floryan Walentynuszewicz* **1651**, 478, s. 249; *Pan Jan Walentynuszewicz* **1651**, 482, s. 363; *Pana Jana Walentynuszewica* **1652**, 478, s. 250; *Pan Jan Walentynuszewicz* **1652**, 478, s. 260; *Floryjan Walentynuszewicz* **1653**, 478, s. 270; *Jan Walentynuszewicz* **1653**, 478, s. 271; *Pana Jana Walentynuszewica przysiężnego* **1653**, 478, s. 274; *pan Jan Walentynuszewicz* **1653**, 482, s. 222; *pana Jana Walentynuszewica* **1653**, 482, s. 222; *Pan Jan Walentynuszewicz* **1654**, 478, s. 281; *P. Jana Walentynuszowica* **1654**, 478, s. 286; *P. Florian Walentynuszewicz* **1655**, 478, s. 289; *Panu Janowi Walentynuszewicowi* **1655**, 478, s. 289; *Pan Jan Walentynuszewicz* **1655**, 482, s. 366; *Pan Jan Walentynuszewicz* **1658**, 478, s. 293; *P. Jan Walentynuszewicz* **1659**, 478, s. 299; *Pana Jana Walentynuszewica* **1659**, 478, s. 301; *Pan Jan Walentynuszewicz Starszy* **1660**, 478, s. 304; *Pana Jana Walentynuszewica* **1661**, 178, s. 305; *Pan Jan Walentynuszowicz* **1662**, 478, s. 308; *Pan Jan Walentynuszowicz na ten czas Starszy Bractwa naszego* **1663**, 482, s. 221; *P. Jan Walentynuszowicz* **1664**, 482, s. 222; *Jan Walentynuszewicz* **1664**, 482, s. 368; *Pan Jan Walentynuszewicz* **1665**, 478, s. 334; *Pana Jana Walentynuszewicza* **1665**, 478, s. 335; *Pan Jan Walentynuszewicz* **1666**, 478, s. 338; *pany małżonka nieboszczyka pana Walentynuszewicza pozostała wdowa* **1667**, 482, s. 369; *nieboszczyka p. Walentynuszowicza* **1669**, 482, s. 225; *p: wdowy pany Walentynuszewicy (gen. fem.)* **1670**, 478, s. 346; *p. Walentynuszowicy (fem.)* **1671**, 478, s. 351; *chłopca (...) na ymię temu Piotr Walentynuszowicz* **1676**, 482, s. 229; *piotr Walentynuszewicz* **1681**, 482, s. 373.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: Walentynuszowicz(z) 1578, XVII Wlkp;

SNW: nnot.

2. Nazwisko zasadniczo występuje w dwóch wariantach morfologicznych: z suf. *-ewicz* (*Walentynuszewicz*) i z suf. *-owicz* (*Walentynuszowicz*). Wariant pierwszy jest wyraźnie dominujący, pięciokrotnie częstszy niż drugi. Warianty morfologiczne są współfunkcyjne, identyfikują te same osoby (nie tylko złotników Jana i Floriana, lecz także ucznia Piotra i małżonkę zmarłego złotnika Jana). Częste zapisy z dwuznakiem *-sz-* (*Walentynuszewicz*) przeważają liczebnie znacznie rzadsze zapisy z literą *-s-* (*Walentynuszewicz*). Widoczne wahanie sufiksu *-ic/-icz* kształtuje się w pisowni nazwisk na korzyść pierwszego – zapisy w postaci *-ic* wystąpiły siedmiokrotnie częściej niż w postaci *-icz*. Niekonsekwentnie oddawana jest samogłoska *y* po spółgłosce *t* – współwystępują formy typu *Walentynuszewicz* i *Walentynuszewicz* (z niedużą przewagą pierwszego wariantu graficznego). Bardzo rzadkie są zapisy z nosówką (*Walentynuszewica*, *Walentynuszowicz*), niekiedy z wtórnym wydzieleniem nosowości przed spółgłoską nosową (*Walentynuszewicz*) lub szczelinową (*Walentynuszewicz*). Kilkukrotnie zapisano nazwisko z literą *V* (*Valentynuszowicz*, *Valentynuszewicz*, *Valentynuszowicz*). Nazwisko męskie jest podstawą formy żeńskiej marytonimicznej,

wyrażonej za pomocą suf. *-owa* występującej w dwóch wariantach morfologicznych: *Walentynuszewycowa/Walentinuszowycowa*. Najwcześniejsze identyfikacje w postaci łacińskiego imienia *Valentinus* nie mają wykładników derywacji antroponimicznej (nazwiskotwórczej).

◇ *Walentynuszewicz, Walentynuszowicz* : n. os. *Walentynus(z)* charakterystycznej dla Wlkp (cf. AntrP VI, 159, ta : im. *Walentyn*, łac. cognomen *Valentinus* : n. etn. *Valens, Valentis* lub cognomen *Valentius* z przyr. *-inus* Mal 338, NCh 133), z suf. *-ewicz/-owicz*.

Jan Walentynuszewicz, znany złotnik poznański, był uczniem Krzysztofa Siemsickiego. Termin rozpoczął w 1627 r., a w 1632 r. został wyzwolony na czeladnika. Pracował w warsztacie Jana Głowika. W formułach wpisu i wypisu identyfikowany jest jako *Jan Valentinus*. W 1640 r. przystąpił do wykonania sztuk mistrzowskich pod okiem znanego złotnika Stanisława Szwarca. Od 1642 r. występował w źródłach jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, choć nie był często poświadczony w tej roli. W tym też roku przyjął obywatelstwo miejskie (zob. BandK). Był starszym cechowym, wielokrotnie wymienianym w rozmaitych zapisach bractwa takich jak wyroki sądu cechowego, protokoły zebrań kwartalnych, listy płac, wybory władz cechu. Rozstrzygał w sprawach spornych, doglądał procesu wykonania sztuk mistrzowskich przez młodych złotników. W 1667 r. wymieniany jako zmarły. Jego małżonka identyfikowana jako *Walentynuszewiczowa/Walentynuszowiczowa*.

Florian Walentynuszewicz, pochodził z Kalisza, był uczniem Jana Głowika, u którego uczył się pięć lat. W 1636 r. został czeladnikiem. W 1643 r. przystąpił do wykonania sztuk mistrzowskich w warsztacie Wojciecha Buczniewicza. W tym samym roku, będąc młodym mistrzem, podpisał się pod zezwoleniem brackim obowiązującym w cechu od 3.06.1601 r. Przyjął na naukę rzemiosła za ledwie dwóch uczniów. Wymieniony jest na liście złotników z 1647 r. pod uchwałą zatwierdzającą zbiórkę pieniędzy na ukończenie kaplicy w Gnieźnie. Wymieniany jest na listach innych składek okresowych, listach powierzenia złotnikom różnych obowiązków (np. noszenia świecy podczas nabożeństw). Doglądał procesu powstawania sztuk mistrzowskich młodych złotników. Wymieniany do 1655 r.

Piotr Walentynuszowicz (Walentynuszewicz) był uczniem Łukasza Wrzaskowicza i Jana Rupalskiego, termin rozpoczął w 1676 r., a w 1681 r. został czeladnikiem. Brak informacji o ewentualnych związkach z złotnikami Janem i Florianem.

Walentynusewicz Florian z Kalisza, brat Jana (?), ucz. Jana Głowika, czel. 1636, mistrz 1643, wym. do r. 1650, przypisuje mu się cechę „FW”, autor monstrancji w Ostrowiążu i Kórniku. Walentynusewicz Jan, ucz. Krzysztofa Siemsickiego, czel. 1632, mistrz 1640, 1642 prawo miejskie, starszy 1648, 1649, 1652-60, 1662-66, rajca 1661, prowizor skarbcza 1661, zm. 1667; miał dom przy ul. Ślusarskiej, żoną jego była Regina Janecka; wykonywał naczynia paradne i stołowe, pasy (niezachowane) i sporo różnego rodzaju argentariów kościelnych, w części zachowanych: kielichy w Farze poznańskiej i kościele Bożego Ciała w Poznaniu, także wotum z 1651 r. z rytowaną sceną bitwy pod Beresteczkiem, sygnował swoje prace „IW” w ozdobnym kartuszu (Noż s. 249 nr 280-281, Dolcz s. 27 nr 280-281, WSB, EckhJ s. 212, WMP(w)).

Nazwisko zanotowane w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1637 i w 1642 r. (**1637 Walentinuszowicz, 1642 Walentinusowicz** BandK s. 219, 220).

WALTER: *Franc Walter 1606*, 482, s. 147; *Frantz Walter z Franksztaynu* [może niem. Frankstain, też pol. Franksztyn dzis. ws w pow. golubsko-dobrzyńskim] **1611**, 482, s. 333; *Towarziszof Starszych Franca Waltera ze Wroclawia 1615*, 477, s. 117; *franca walthera 1616*, 477, s. 124; *franc walter zewroclawia 1616*, 477, s. 130; *zygmunt walter ze wroclawia 1621*, 482, s. 179; *Zygmunth Walther ze wroclawia 1626*, 482, s. 347;

Pana Franca Waltra złotnika 1640, 478, s. 97, 98; *franciszek walter* 1640, 481, s. 47; *Pan Franc Walter* 1642, 478, s. 118; *Pan Franc Walter* 1643, 478, s. 133; *Pan Franc Walter* 1644, 478, s. 163; *Pan Francz Walltter* 1644, 482, s. 358; *Pan Franciszek Walter* 1645, 478, s. 173; *Pan Franc Walter* 1645, 482, s. 359; *P. Franciszek Walter* 1646, 478, s. 187; *P. Franca Waltera* 1647, 478, s. 189; *P. Franciszek Walter* 1647, 478, s. 194; *P. Franciszka Waltra* 1647, 478, s. 198; *P. Franciszka Waltra* 1648, 478, s. 206; *P. Franciszek Walter* 1648, 478, s. 214; *P. Franca Waltera* 1649, 478, s. 226; *Pan Franciszek Walter* 1649, 482, s. 211; *Pan Franciszek Waltter* 1650, 478, s. 232; *P. Franciszka Waltra* 1650, 478, s. 238; *Pana Franciszka Waltra* 1652, 478, s. 253; *P. Franc Walter* 1652, 478, s. 254; *Pan Franciszek Walter* 1653, 478, s. 271; *Pan Franc Waltter* 1654, 482, s. 366.

1. **SSNO**: Walter (Valther) 1395, w funkcji drugiego określenia: Walter 1407/1408; **AntrP**: Walter 1512, XVII, XVIII Młp, Włkp, Maz, Śl, Krpłd, Wrm; **SNW**: Walter 2438, Po: 196.

2. Nazwisko genetycznie niem. jest ustabilizowane na gruncie pol. Nieznaczące wahania pisowni dotyczą stosowania pod wpływem niem. zapisu przydechowego, niemego *h* po głosce *t* (*Walther*) oraz podowojenia spółgłosek (*Walltter*, *Waltter*). Formy przypadków zależnych mają oboczny temat: rzadszy, w mniejszym stopniu poddany adaptacji do pol. systemu, z zachowaniem *e* w odmanie (*Waltera* – gen.) oraz częstszy z redukcją *e* w formach zależnych (*Waltra* – gen.) – stosowany pod wpływem wzorca odmiany rodzimych nazw własnych, dowodzący daleko idącej adaptacji nazwy osobowej obecnej już w jęz. stpol. (SSNO). Imię poświadczono w wariantach pol. *Franciszek*, jak i niem. *Frantz* podlegającym spolszczeniu pisowni przez substytucję fonologiczną wygłosu *Franca*, *Francaz*.

◇ *Walter* : niem. n. os. *Walter* : wariantu członu *Wald-* przybierającego postać *Walt-* (to : średniem. *walt* 'las' Lex 306, może też : goc., stsas. *waldan* 'panować, rządzić' lub : n. m. *Wald*, *Walda*, *Waldau* Bahlow 541, Brech II, 735) NG 277, DFN 637, z suf. *-er*.

Franciszek Walter, złotnik poznański, był uczniem Jana Uberszara, u którego uczył się 5 lat, naukę rzemiosła rozpoczął w 1606 r., a w 1611 r. został czeladnikiem. Być może po odbyciu terminu udał się na wędrowną do Wrocławia, ponieważ w 1615 r. wymieniany jest ponownie w księgach cechu już jako staszy czeladnik z Wrocławia. Od 1640 r. przyjmował uczniów na naukę rzemiosła. W tym też roku jako młody mistrz złożył swój podpis pod zezwoleniem brackim obowiązującym w cechu od 1601 r., regulującym szereg kwestii dotyczących pracy złotników. Notowany w wielu regularnych zapisach cechowych, m.in. na listach winnych zapłatę składek kwartalnych, listach płacących składki. Wymieniany do 1654 r.

Zygmunt Walter z Wrocławia był uczniem Jana Mertensa, termin rozpoczął w 1619 r. (wpis w 1621 r.), uczył się 7 lat. W 1626 r. został czeladnikiem (wpis, wypis). Brak informacji określających ewentualny związek z Franciszkiem.

Walter Franciszek z Franksteinu, ucz. Jana Überschara, czel. 1611, wym. do r. 1654, monogram „FW” (Noż s. 249 nr 282, Dolcz s. 27 nr 282, Lepszy s. 263).

WARNHEIDA: cf. WER(E)NHAIDA

WEIDEN(C)HAMER, WANDENHAMER, WEUDENCHAMER, VOYDENCHAMER: *Woulfe Weidemhamer 1563* 480, s. 166; *Wolff Wanden hamer 1565*, 482, s. 5; *Wolff weudenchamer 1565*, 481, s. 21; *pan Volft Voydemchamer szlotnik 1573*, 481, s. 80; *pana Volganga weidenchamra 1573*, 481, s. 80.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** nnot;

SNW: nnot.

2. Wariantywność zapisu nazwiska świadczy o jego niepełnej adaptacji do pol. systemu (*weudenchamer, Voydemchamer, Wanden hamer*). Jednocześnie nazwisko podlega odmianie zgodnie z pol. paradygmatem deklinacji męskiej z redukcją *e* w temacie form zależnych (*weidenchamra* – gen.).

◇ Weiden(c)hamer i warianty : złoż. niem. n. os. *Weiden* (nazwisko identyfikujące osobę mieszkającą w pobliżu wierzb, por. śrwniem. *wīde*, śrdniem. *wide* 'wierzba', też śrwniem. *weide* 'pastwisko' DFN 644, Gott 601) i niem. n. os. *Hammer* (ta : śrwniem. i śrdniem. *hamer* 'narzędzie pracy kowala, młot', też : n. m. *Hammer*, liczne miejscowości na terenie Niemiec, a także Polski, dziś. pol. n. m. typu Buszów, Młoty, Kuźnica, Kuźniczysko itp. DFN 275, por. też Gott 314). Człon *Weiden* też : n. m. *Weidenau* (skrót. forma *Wieden*), wyst. na Śląsku Czeskim, jako sybstitucja niem. n. m. *Vidnava*, pochodzącej od hydronimu o tej samej nazwie (NG 283). Przy lekcji pierwszego członu nazwiska *Wanden* : nwniem. *wandern* 'wędrować' (Gott 596).

Wolf Weidenchamer, złotnik poznański, poświadczony w księgach cechu głównie jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła (m.in. późniejszego złotnika Stanisława Fonendę), jego nazwisko wymieniane jest we wpisach i wypisach chłopców. Widnieje także w spisie mistrzów z 1565 r. pod uchwałą nakazującą złotnikom, aby czas nauki uczniów nie był krótszy niż pięć lat oraz zakazującą czeladnikom korzystania z zasobów mistrzów przy wykonywaniu indywidualnych zleceń.

Weidenhammer (Wardinhhammer) Wolff, wym. 1565-91 przy ul. Wielkiej (Noż s. 249 nr 284, Dolcz s. 28, nr 283).

WE(I)DLICH: *chłopca imieniem andrys weidlich 1672*, 482, s. 227; *Andris Wiedlig 1679*, 482, s. 372; *Pan Andris Weidlich 1689*, 482, s. 241; *Pan jedrzy weydylich 1689*, 482, s. 242; *Pan Andreas Weidlich 1690*, 482, s. 243; *Andreas Weidlich 1693*, 481, s. 49; *P Andrzy Weydlich 1693*, 482, s. 245; *Pan Jendrzy Weidlih 1694*, 482, s. 382; *Pan Andrzy Weidlich na ten Czas Starszy 1696*, 482, s. 247; *Pan Andrzy Weidlich 1696*, 482, s. 383; *Pana Andrzeia Wiedlicha 1696*, 482, s. 383; *Pan Andrzy Weidlich 1697*, 482, s. 250; *Pan Andrzy Weidlich 1697*, 482, s. 384; *Pan Andrzy Weidich 1698*, 482, s. 384; *pan Andrzy Weydlich 1701*, 482, s. 254; *Pan Andrzy Weidlich 1702*, 482, s. 387; *Pan Andrzy Weidlich 1703*, 482, s. 388; *Pana Andrzeia Wedlicha 1706*, 482, s. 388; *P. Andrzy Weydlich 1707*, 482, s. 389; *chłopcu Imie Jan Weidlich 1710*, 482, s. 256; *Chłopca ktoremu na imie Jan Wedlich 1715*, 482, s. 390.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** *Wedlich* (niem.) 1579, XVII Młp, Pom;

SNW: *Weidlich* 13, Po: nnot; *Wejdlich* 2, Po: nnot.

2. Nazwisko genetycznie niem. zasadniczo występuje w oryginalnej pisowni (*Weidlich*). Warianty graficzne z literą *y* w miejsce *i* mogą być przejawem adaptacji gaficzo-

foentycznej polegającej na intencji zapisu joty za pomocą znaku y (*Weydlich*). Jednostkowo, być może błędnie, zapisano formę *Weidlig*. Imię dominuje w wariantach pol. w formie pełnej (*Andrzeia* – gen.) bądź skróconej (*Andrzi*, *Andrzy*), rzadsze są warianty z nagłoswą jotą (*jedrzy*, *Jendrzy*), a także odpowiedniki niem. (*Andreas*, *Andris*, czy po części spolszczone graficznie *andrys*).

◇ Weidlich : śrwniem. *wiede(n)lich* 'piękny, przystojny, okazały, hoży', 'zuchwały, impertynencki', też 'biegły w myślistwie' DFN 644, Gott 601.

Andrzej Weidlich, złotnik poznański, był uczniem Jana Wernheidego, u którego uczył się 7 lat, termin rozpoczął w 1672 r., a w 1679 r. został czeladnikiem. Od 1689 r. jako mistrz złotnictwa sam przyjmował uczniów na naukę rzemiosła, jest poświadczony w licznych formułach wpisów i wypisów chłopców. W 1693 r. podpisał się pod zezwoleniem brackim obowiązującym w cechu złotników od 1601 r. Jan Weidlich (Wedlich) był uczniem Gotryda Wernhaidego, termin rozpoczął w 1710 r., uczył się 5 lat, w 1715 r. został czeladnikiem (wpis, wypis).

Weidlich (Weidel, Weidlig) Andrzej, ucz. *Jana Wernheide*, czel. 1679, mistrz 1688, starczy cechu 1694-95, wym. do r. 1707; wykonał monstrancję w Śremie (1699), kielich mszalny w Jabłonie (pow. wolsztyński), wielki kufel monetowy sadzony talarami w zbiorach w Muzeum w Gorzowie; sygnował się monogramem „AW” splecionym w ozdobnym kartuszu (Noż s. 249 nr 285, Dolcz s. 28 nr 284). Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1688 r. (1688 *Weydlich* BandK s. 226).

WENGRZYN: cf. WĘGRZYN

WEREBILI: *P. Werebili Złotnik Waliszeszki* 1652, 478, s. 258; *Pan Werebilly* 1654, 478, s. 285; *Pan Blazy Werebili* 1654, 478, s. 286; *Pana werebiliego* 1654, 478, s. 285; *Panem Werebilim* 1654, 478, s. 285; *P. Blazy Werebili* 1655, 478, s. 289.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** nnot;

SNW: nnot.

2. Nazwisko przymiotnikowe poddawane jest odmianie zgodnie z paradygmatem fleksyjnym (*werebilego* – gen., *Werebilim* – instr.). Imię *Błażej* wystąpiło w formie skróconej *Blazy*, bez zaznaczenia głosek *ż* i *ł* w jego pisowni.

◇ Werebili : może złoż. niem. n. os. z podst. *Wer-* (ta : im. *Werner* : stniem. n. os. *Warinheri/Werinher* DFN 652) i niem. n. os. *Bill*, *Billy* (te : śrwniem. *bil* 'kamień, też dawne określenie zawodowe dla młynarza', też : śrdniem. *bille* 'pośladek' wyr. używ. pierwotnie przezwiskowo DFN 116).

Błażej Werebili, złotnik poznański, mieszkał na Chwaliszewie (dziś dzielnica Poznania, w wieku XVII odrębne miasteczko; może też w Waliszewie – wieś w Wielkopolsce, w pow. gnieźnieńskim). Był czeladnikiem w warsztacie mistrza Jana Kosiorowicza, na którego w 1652 r. złożył skargę. Sztuki mistrzowskie wykonał dopiero w 1654 r., wtedy też został przyjęty do bractwa, ręczyli za niego mieszczanie Jan Trautman i Stanisław Karlikowicz, a złotnik musiał zapłacić 100 talarów. Prawdopodobnie w 1654 r. przyjął obywatelstwo miejskie.

Werebli Błażej z Lublina, znany od r. 1652 jako *partacz chwaliszewski*, wstąpił do cechu 1654, mistrz 1655, dalej brak wiadomości (Noż s. 249 nr 287, Dolcz s. 28 nr 286).

W 1654 r. w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* zanotowano nazwisko *Werbelli*, być może zapis dotyczył Błażeja Werebilego (**1654 Werbelli** BandK s. 222).

WER(E)NHAIDA, WER(E)NHEIDY, WER(E)NHAIDE, WERNEIDY, WERNAIDE, WERNAIDY, WARNHEIDA, WER(E)NHEIDE, WER(E)NHEID, WER(E)NHAIDY: *chłopca Hanusa Warnheida* **1640**, 482, s. 201; *Hanus Warncheida* **1647**, 482, s. 361; *Pan Jan Warnchejda* **1655**, 478, s. 290; *Pana Jana Wernaide (gen.)* **1658**, 478, s. 293; *Pan Jan Warnhejda* **1658**, 478, s. 295; *P. Jan Wernhajda* **1659**, 478, s. 298; *P. Jan Warnhejda* **1659**, 482, s. 219; *P. Jan Warnhajda* **1660**, 478, s. 302; *Pan Jan Wernhajda* **1661**, 482, s. 220; *Pan Jan Wernhajda* **1662**, 478, s. 308; *Pana Jana Vernaide (acc.)* **1663**, 478, s. 310; *P. Janem Warnhajdą (instr.)* **1663**, 478, s. 314; *Pan Jan Wernhaide* **1664**, 482, s. 222; *Pan Jan werhaida* **1665**, 482, s. 369; *Jan wernheid* **1666**, 481, s. 48; *pan Jan Werenchaide* **1667**, 478, s. 340; *pan Jan Werenchaide* **1669**, 478, s. 344; *Pan Jan Werenhajda* **1670**, 478, s. 348; *Pan Jan Wernhajda* **1670**, 482, s. 225; *pan Jan Wernchaide* **1671**, 482, s. 370; *Pan ian wernahaidy* **1672**, 478, s. 355; *pan ian werneidy* **1672**, 482, s. 227; *Pan Jąn Wernaidy* **1674**, 482, s. 229; *pan ian wechernaidy* **1674**, 482, s. 371; *Pan Jąn Wernaidi* **1675**, 478, s. 364; *Pan Jąn Wernaidy* **1676**, 478, s. 367; *Pan Jan Werenchaidi* **1677**, 478, s. 369; *Pan Jan Wierneid (...) Sina Swego naimie Jan Wierneidi* **1677**, 482, s. 229; *P. Jan Więrenheyda* **1678**, 478, s. 376; *P. Wernaydego* **1679**, 478, s. 385; *P. Jan Wernhaide* **1680**, 478, s. 392; *Pan Jan Wernhaida* **1681**, 482, s. 232; *Pan Starszy Pan Jan Wernhaida* **1682**, 478, s. 407; *P. Jan Wernhajda (...) Syn Jego na imię Jan Wernhade* **1682**, 482, s. 374; *Pana Jana Wernheidego* **1683**, 478, s. 414; *P. Jan wernayde* **1684**, 478, s. 428; *Pana Jana Wernaida (gen.)* **1687**, 482, s. 378; *Obumarłym niegdy panu Janię Wernaidzie (loc.)* **1687**, 482, s. 378; *Pan Jan Wernaidy* **1688**, 482, s. 240; *Pan Jan Werenheide* **1692**, 482, s. 243; *Chłopca Na Jmie Gottfrid Werenheide Zlotniczi Sin* **1693**, 482, s. 245; *Pan Jan Werenheideu* **1697**, 482, s. 250; *temus Chłopwczowy na Imięniu Godfrid Werenheidi* **1698**, 482, s. 384; *P Gottfrid Wernheidy* **1710**, 482, s. 256, 257; *Pan Werheidy* **1713**, 482, s. 390; *Pan Gotfrid Wernheydy* **1714**, 482, s. 258; *Pan Gottfrid Wernheydy* **1715**, 482, s. 259; *Pan Gottfried Wernheydy* **1716**, 482, s. 259; *Pan Werneidi* **1720**, 482, s. 261; *Pan Werneidy* **1723**, 482, s. 261; *Pan Werneidi* **1724**, 482, s. 262; *Pan Gotfryd Wernheidy* **1728**, 482, s. 265; *Pan Jan Werheydy* **1729**, 482, s. 394; *P Godfryd Wernheidy* **1731**, 481, s. 53; *Gottfrid Werenheid* **1739**, 481, s. 55.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** Wernjade 1711 Wlkp, cf. Wernhard (niem.) 1718 Wlkp; **SNW:** nnot.

2. Postać nazwiska jest niestabilna, poświadczono ponad dwadzieścia wariantów pisowni, z których dominującymi są formy: *Wernhaida, Wernheidy, Wernhaide*, występujące także z rozszerzonym morfemem *-en-*: *Werenhaida, Werenheidy, Werenhaide*. Nieco niższą frekwencją wykazują się warianty z uproszczoną pisownią przez redukcję lietry *h*: *Werneidy, Wernaide, Wernaidy*. Równie często zapisywano nazwisko w postaci *Warnheida*. Rzadziej poświadczono warianty mieszające w różny sposób człony form dominujących *Weren + heid/heide/haidy*: *Werenheide, Werenheid, Werenhaidy*, też z uproszczeniem morfemu *-en-* do postaci *-n-* (*Wernhaidy*), zaś niemal

jednostkowo wystąpiły warianty: *Warnhaida, Werenheida, Wernheida, Werhaida, Werheidy, Wernaid, Wernaida, Werneid*. W zależności od przyjętego przez pisarza zakończenia nazwiska poddawano je w różny sposób odmianie – zgodnie z deklinacją rzeczownikową żeńską (*Vernaide* – acc., *Warnhajdą* – instr., *Wernaidzie* – loc.) lub zgodnie z deklinacją przymiotnikową męską (*Wernheidego* – gen.), rzadko nie poddawano nazwiska odmianie (*Pana Jana Wernaide* – gen.). Zapisy oddające jotę (w postaci liter *j* lub *y*) mogą świadczyć o adaptacji fonetyczno-graficznej nazwiska do pol. systemu (*Wernhajda, Warnhejda, Więrenheyda, wernayde, Wernheydy* – gen.). W pewnym stopniu zaznacza się stabilizacja określonych form nazwisk dla ich nosicieli – o ile złotników Jana (ojca) i Jana (syna) identyfikowano najczęściej za pomocą wariantu *Wernhaida*, o tyle złotnika Gotfryfa identyfikowano częściej nazwiskiem *Wernhiedy*.

◇ *Wernhaida, Wernheidy* i warianty : złoż. niem. n. os. *Wern* (ta skrót. forma n. os. *Werner* lub określenia mieszkańca miejscowości *Wern* w Nadrenii Północnej-Westfalii, DFN 652, człon *Wern-* : stwniem. człon im. złoż. *Werin* poch. od stwniem. *warnōn* 'strzec się') i n. os. *Heid(e)*, ta : członu im. złoż. *Heid* : śrwniem. *heide* Lex 83, śrdniem. *heide* 'ziemia; pustkowie, błonie' też : n. m. *Heid(e), Haid(a), Heyd(a)* (NG 95, DFN 284), por. n. os. *Hajda, Hejda* SSNO.

Jan Wernhaida (I) był uczniem Stanisława Szwarca, u którego uczył się 7 lat, w 1647 r. został czeladnikiem. 1655 r. wykonał sztuki mistrzowskie. Jako mistrz złotnictwa notowany jest w wielu regularnych zapisach cechowych, na listach przydzielania złotnikom określonych obowiązków (np. noszenie świecy podczas nabożeństw). W 1666 r. podpisał się pod uchwałami cechowymi z 1601 i 1602 r. Wymieniany jest także w zapisach wyborów władz cechowych, pełnił funkcję stołowego, wybrany był również na starszego cechowego. Miał pieczę nad skrzynią bracką, rozstrzygał w kwestiach spornych i problemowych w cechu. W 1687 r. wymieniany jest jako zmarły.

Jan Wernhaida (II) odbył naukę u swojego ojca, Jana Wernhaidy (I), w 1682 r. został czeladnikiem, a do 1688 r. występował w źródłach w roli mistrza złotnictwa przyjmującego uczniów na naukę rzemiosła. Notowany do 1697 r.

Gotfryd Wernheidy, identyfikowany w formule wpisu jako *złotniczy syn*, był uczniem Andrzeja Weidlicha, termin skończył w 1698 r. Od 1710 r. sam jako mistrz złotnictwa przyjmował uczniów na naukę rzemiosła (m.in. Jana Weidlicha). Jest licznie poświadczony we wpisach i wypisach chłopców.

Wernheide (Wernayde, Wernaide, Werner) Gotfryd, ucz. Andrzeja Weidlicha, czel. 1698, mistrz 1706, starszy cechu 1711-12, 1716, 1718, 1720, 1723-24, 1726, 1728-38, kapitan miejski 1724, zm. 1739; miał dom przy ul. Wielkiej; wykonywał monstrancje, kielichy, pacyfikaty, cyboria i tace z ampulkami (szczególnie piękne w Katedrze poznańskiej, zdobione reliefowym liściem akantu); cechował swoje wyroby puncą „GW” pod koroną w trójliściu. Werenheide (Warnheidt, Wernendy) Jan St., ucz. Stan. Szwarca, czel. 1647, mistrz 1655, starszy cechu 1676, st. cechu ad regimen 1681-82, zm. 1687; zachowało się jego osiem wyrobów – argentariów kościelnych: kielich ze scenami z życia Chrystusa w kościele w Czaczu, kielichy w Katedrze poznańskiej, w Rawiczu, w Jaraczewie, pacyfikał w Kościanie, wotum z 1669 z Matką Boską z motywami kwiatowymi w Kole; używał cechy w postaci wiązanego monogramu „IW” w tarczy barokowej. Wernaide Jan Ml., syn i uczeń popr., czel. 1682, mistrz 1687, pisarz 1696, 1706, po 1706 ślad się urywa (Noż s. 249 nr 290-292, Dolcz s. 28 nr 289-291, WSB, WMP(w)). G. W., JAN WERHEIDE (Lepszy s. 263 nr 101, s. 264 nr 102.).

WERFT: *Pan Kasper Werft* **1652**, 478, s. 269; *Pana Kaspra Werfta* **1653**, 478, s. 273; *Kasper Werft* **1653**, 478, s. 276; *Pan Casper werftt* **1654**, 478, s. 284.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** nnot;

SNW: nnot.

2. Nazwisko gentycznie niem. poddane odmianie zgodnej z pol. paradygmatem (*Werfta* – gen.).

◇ *Werft* : niem. n. os. *Werft* : hol. *werft* i niem. *warf* 'stocznia', 'falochron, sztuczne wzgórze', określenie osoby mieszkającej w pobliżu stoczni (Gott 605).

Kasper Werft, złotnik poznański, sztuki mistrzowskie wykonał w warsztacie mistrza Jana Walentynuszewicza w 1653 r. Jego poręczycielami byli mieszczanie Andrzej Szoldra i Jerzy Eberli. Zwyczajem brackim jako młody mistrz miał wydać kolację dla starszych cechowych. Brak innych poświadczeń w księgach poznańskiego cechu złotników.

Werft Kasper, mistrz 1653 (Noż s. 249 nr 288, Dolcz s. 28 nr 287). Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1648 r. (**1648 Werft** BandK s. 221).

WERLE(R): *Pan Werle* **1764**, 481, s. 58; *Sebastian Werlle* **1769**, 481, s. 83; *H Werler* **1770**, 482, s. 400.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** Werle 1762 Wlkp;

SNW: Werle 156, Po: 13.

2. Nazwisko wystąpiło w dwóch wariantach niem.: *Werle* i *Werler*.

◇ *Werle* : niem. n. os. *Werle* : skrót. im. *Werner* z suf. *-le* lub : n. m. *Werle* (Meklemburgia-Pomorze Przednie), *Werlau* (Nadrenia-Palatynat) DFN 652.

Sebastian Werle, złotnik poznański, występował w księgach cechowych w charakterze mistrza przyjmującego na naukę rzemiosła, poświadczony we wpisach i wypisach uczniów.

Werle Sebastian, wym. od r. 1761, starszy 1762-63, 1765-86, zm. 1770 (Noż s. 249 nr 289, Dolcz s. 28 nr 288).

W 1759 r. w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* zanotowano nazwisko *Weerle*, być może wpis odnosi się do Sebastiana Werlego, w księgach złotników brak jednak kontekstów wskazujących miasto pochodzenia złotnika, możliwe że pochodził z Poznania (**1759 Weerle** BandK s. 234).

WERNER, VERNER: *der verner goltsmyt* **1496**, 480, s. 42; *verner goltsmeths* **1500**, 480, s. 24; *verner goltsmidt* **1501**, 480, s. 50; *Verner goltsmid* **1503**, 480, s. 2; *Werner* **1503**, 480, s. 61; *Verner goltsmidt* **1505**, 480, s. 77; *verner goltsmid* **1507**, 480, s. 72; *Werner goltsmidt* **1509**, 480, s. 78; *Werner goltsmid* **1511**, 480, s. 101.

1. **SSNO:** Werner 1392; **AntrP:** Werner 1581, XVII, XVIII Młp, Wlkp, Maz, Pom, Śl, Krpłd, Wrm;

SNW: Werner 5575, Po: 394.

2. Zapisy protonazwiska prezentują dwa warianty pisowni: z literą *W-* (*Werner*) i z literą *V-* (*Verner*).

◇ *Wener, Verner* : stwniem. im. *Warinheri, Wernhar, Wernher*, te : stwniem. *wārnon* 'patrzyć na coś, strzec się, mieć się na baczości' + stwniem. *heri* 'drużyna wojenna',

w funkcji członu drugiego ‘dowódca wojskowy’. Por. też n. etn. *Varini* i stwaniem. *hari* ‘wojsko, lud’ NCh 135, NG 281, lat. *Wernerius*, pol. *Wiernierz* Mal 341. N. os. *Werner* jest późniejszą formą starszych form *Warinheri*, *Werinher*. Nazwisko ma liczne warianty na gruncie niem. DFN 652.

Werner, złotnik poznański identyfikowany za pomocą nazwy osobowej i określenia zawodowego Goldschmied, występujący w najstarszej księdze cechowej, gromadzącej zapisy cechu wspólnego, poświadczony głównie jako mistrz przyjmujący na naukę rzemiosła, we wpisach i wypisach uczniów, a także wśród nazwisk innych rzemieślników w zapisach takich jak listy obecności, listy opłat cechowych. Brak poświadczeń w spisach T. Nożyńskiego i Z. Dolczewskiego, jego nazwisko notuje L. Lepszy.

VERNER (Lepszy s. 263 nr 95).

WEYDLICH: cf. WE(I)DLICH

WĘGRZYN, WENGRZYN: *pan Marczyzn Wengrzyn 1583*, 482, s. 289; *pan Marczyzn Wengrzyn 1584*, 482, s. 70; *pana Marczyzna wengrzyna 1585*, 482, s. 80; *Marczyzn Wengrzyn 1593*, 482, s. 303; *spaną Wdową Marczyjnową Wengrzynową 1597*, 481, s. 31; *Towarzysz Tobyasz Jmieniem Węgrzyn 1617*, 477, s. 144; *P Tobyasz węgrzyn 1620*, 477, s. 192; *Panu Tobyaszewy węgrzynowy (dat.) 1620*, 477, s. 203; *Tobyasz Węgrzyn 1621*, 477, s. 206; *Tobyasz węgrzjn 1623*, 477, s. 236; *Panu Tobyaszewy węgrzynowy (dat.) 1624*, 477, s. 249; *Pan Tobyasz węgrzyn 1624*, 477, s. 251.

1. **SSNO:** Węgrzyn 1390; **AntrP:** Węgrzyn 1531, XVI: Młp, Włkp, Maz, Krpłd, Krpłn, XVII: Młp, Maz, Pom, XVIII: Młp, Włkp, Maz, Śl, Krpłd;

SNW: Węgrzyn 9179, Po: 108; Wengrzyn 40, Po: nnot.

2. Ta sama osoba jest identyfikowana dwojako: za pomocą nazwiska *Stam* i nazwiska *Węgrzyn*. Obie nazwy są współfunkcyjne, choć częściej poświadczono złotnika z nazwiskiem *Stam*. Imię i nazwisko męskie są podstawą identyfikacji żeńskiej marytonimicznej wyrażonej suf. *-owa* (*paną Wdową Marczyjnową Wengrzynową* – relacja rodzinna dodatkowo wyrażona kontekstem). Forma celownika imienia *Tobiasz* dokumentuje włkp cechę dial. polegającą na zachowaniu samogłoski przedniej po głosce historycznie miękkiej (*Tobyaszewy* – dat.).

◇ Węgrzyn : n. etn. *Węgrzyn* ‘Węgier’ SL, etymologia prawd. : tur. *onogur*, *ogur* ‘dziesięć strzał’ w odniesieniu do dziesięciu pokoleń ludu ugrofńskiego, pol. *Węgrzy*, łac. *Hungari*, niem. *Ungaran*; możl. też, że nazwy *Hungari*, *Hungaria* łączą się bezpośrednio z nazwą ludu Hunów (Węgrowie wywodzili się z wędrownych plemion Hunów, które na przełomie IX i X w. przybyły na tereny dzisiejszej Niziny Węgierskiej (NEtn 18).

Cf. ST(H)AM(M)

Identyfikacje z imieniem i nazwiskiem *Mariczn Węgrzyn* odnoszą się do złotnika **Marcina Stama**, wymienianego przede wszystkim w formułach wpisów i wypisów uczniów. W 1597 r. notowany jako zmarły.

Tobiasz Węgrzyn jest wymieniany w księgach cechu od 1617 r. jako czeladnik złotniczy. Pracował w warsztacie Krzysztofa Siemickiego. Występował w sprawie wytoczonej przeciwko swojemu

mistrzowi jako świadek zeznający na jego korzyść. Wymieniany jest także w innych zapisach cechowych, które mogłyby sugerować, że został pełnoprawnym członkiem cechu. Powierzono mu m.in. obowiązek noszenia świecy, laski i proporca podczas nabożeństw. Wymieniany jest na liście nieobecnych na jednym z zebrań.

Nazwisko po raz pierwszy zantonowano wśród nazwisk nowych obywateli Poznania w 1610 r. (**1610 Węgrzyn** BandK s. 214).

WĘGRZYN Marcin (Lepszy s. 263 nr 99).

WIDMAN, WYDMAN, WITMAN: *CANRAT widma* **1550**, 480, s. 168; *Conrath Widmman* **1551**, 480, s. 168; *Pana Conrata widmana* **1552**, 480, s. 168; *Konrath wydmann* **1554**, 480, s. 169; *konrath widman* **1555**, 481, s. 65; *pana konrath widamana* **1556**, 481, s. 66; *herren konratt widman* **1557**, 480, s. 170; *pana Conrata witmana szlothnika* **1557**, 481, s. 67; *herren konrath widman* **1558**, 480, s. 170; *pana Conrata widmana* **1559**, 480, s. 170; *Conratt Wittman* **1559**, 480, s. 171; *Herr conrad widman* **1559**, 481, s. 68; *pana konrata widmana* **1560**, 481, s. 13; *Conratt Widman* **1562**, 480, s. 171; *pan konrat widman* **1563**, 481, s. 72; *Conrath Widman* **1564**, 480, s. 193; *her Conratt widman* **1565**, 482, s. 4; *Conratt Widmann nach gellosen Wittdfrau* [pol. pozostała wdowa] **1566**, 482, s. 13; *k. widmanyn, Cattarina Conratt widmanyn* **1566**, 482, s. 21; *Conrad Widman sposnania [z Poznania] nieboscika Conrada Zlothnika sin* **1567**, 482, s. 45; *conrathin widmanyn nach gellosene Widffrau* **1567**, 482, s. 272; *Cunradt Widman, frau Conratt wydmayn* **1568**, 482, s. 29; *Pani Conratowa natenczas wdowa pozostala (...) sin jej Conrad Widman* **1570**, 481, s. 77; *Jacub Widman szlotniczy szin sposznania* **1573**, 482, s. 56.

1. **SSNO:** Widman 1359; **AntrP:** Widman(n) 1544, XVIII Młp;

SNW: Widman 68, Po: nnot; Widmann 3, Po: nnot; Witman 321, Po: 24; Witmann 8, Po: nnot; Wittman 42, Po: nnot; Wittmann 80, Po: 31.

2. Nazwisko ma stabilną postać, wariantywność jego pisowni może zachodzić pod wpływem właściwości pisowni niem. – np. podwojenie spółgłosek (*Widmman*, *Wittman*, *Widmann*). Imię *Konrad* pisane jest zwykle z literą *C* (*Conrad*), rzadziej *K* (*konrat*, *konrath*) niekiedy stosuje się zapis niemego *h* po spółgłosce *t* jak w jęz. niem. (*Conrath*, *Konrath*), częste są geminaty (*Conratt*), jednostkowo zaś poświadczono formę z cechą gwarową polegającą na podniesieniu artykulacji samogłoski przed spółgłoską półotwartą (*Cunradt*). Nieliczne są też warianty z lietrą *y* w zapisie nagłosu (*wydmann*). Nazwisko prezentuje liczne poświadczenia identyfikacji kobiecych, z reguły występujących rzadko w księgach cechu. Imię męskie jest podstawą formy żeńskiej marytonimicznej z pol. suf. *-owa* (*Conratowa*) i niem. *-in* (*conrathin*), zaś nazwisko jest podstawą formy żeńskiej wyłącznie z niem. suf. *-in* (*widmanyn*). Całościowy model identyfikacji kobiety przybiera postaci na wzór niem. tradycji antroponimicznej: *Cattarina Conratt widmanyn* bądź *conrathin widmanyn*.

◇ **Widman** : niem. n. os. **Widmann** : gniem. *wideme*, *widem* 'wiano', por. *widemer* 'rolnik' DFN 661, z suf. *-mann* DFN 656.

Konrad Widman (I), złotnik poznański, poświadczony w księgach cechu od 1550 r. jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, jego nazwisko widnieje w licznych formułach wpisów i wypisów. Przyjął na termin aż czternastu chłopców. Wymieniony jest na liście złotników z 1565 r. W 1566 r. i 1567 r. wymieniany jest jako nieżyjący. Od tego czasu warsztat prowadzi jego małżonka Katarzyna, identyfikowana często w źródłach jako *Konradowa Widmanin*, będąca zarazem siostrą złotnika Jerzego Gencza.

Konrad Widman (II), syn Konrada Widmana (I), w 1651 r. rozpoczął termin w warsztacie po zmarłym ojcu prowadzonym przez jego matkę. W 1570 r. został czeladnikiem.

Jakub Widman był uczniem Benedykta Faitha, termin rozpoczął w 1573 r., miał się uczyć 4 lata i rok pracować jako czeladnik. Identyfikowany we wpisie jako *zlotniczy syn*, prawdopodobnie był drugim synem Konrada (I). We wpisie wymienia się również jego poręczyciela będącego wujem chłopca – Andrzeja Gencza (brata jego matki).

Widman Konrad I, starszy cechu 1558-59, ławnik 1560-63, 1564-65, zm. 1565; Widman Konrad II, syn popr., wym. 1567-1602, ławnik 1602 (Noż s. 249 nr 294-295, Dolcz s. 28, nr 293-294, WMP(w)).

Widman Tomasz złotnik, st. cechu 1557 WMP(w).

WIELOCHOWICZ: *dwaj Młodzi Mistrzowie (...) ieden Jacub Wieliochowicz 1644*, 478, s. 167; *Pana Jacuba Wieliochowicza 1644*, 478, s. 169; *Pan Jacub Wieliochowicz 1645*, 478, s. 171; *Pana Jakuba Wieliochowicza 1646*, 478, s. 189; *P. Jakub Wieliochowicz 1647*, 478, s. 195; *Panem Jakubem Wieliochowiczem 1647*, 478, s. 196; *P. Jakubowi Wieliochowiczewi 1648*, 478, s. 202; *P. Jakub Wieliochowicz 1648*, 478, s. 204; *P. Jakuba Wieliochowicza 1648*, 478, s. 204; *P. Jakuba Wieliochowicza 1649*, 478, s. 217; *P. Jakobem Wieliochowiczem 1649*, 478, s. 218; *Pan Jacub Wieliochowicz 1650*, 478, s. 240; *Pan Jacub Wieliochowicz 1652*, 478, s. 253.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** nnot;

SNW: Wielochowicz 0.

2. Nazwisko ustabilizowane, forma przypadku zależnego poświadczająca wlkp cechę dial. – po spółgłosce historycznie miękkiej wystąpiła samogłoska przednia w końcówce fleksyjnej *-ewi* zamiast *-owi* (*Wielochowiczewi*), w licznych zapisach zaznacza się również miękkość głoski *l* właściwą jeszcze w wieku XVII (*Wieliochowicz*).

◇ Wielochowicz : n. os. *Wieloch* (SSNO, AntrP, ta : stpol. im. *Wielisław*, por. ap. *wielić* 'rozkazywać' Sstp, psł. *velēti 'chcieć, kazać, radzić' Nap 339) + suf. *-owicz*.

Jakub Wielochowicz, złotnik poznański, był uczniem Piotra Karisa, w 1644 r. przystąpił do wykonania sztuk mistrzowskich. W 1645 r. został obywatelem Poznania. Wymieniany jest w zapisie różnych spraw rozstrzyganych przez sąd cechowy, także na liście złotników wypisanych pod uchwałą z 1647 r., zatwierdzającą składkę na ukończenie kaplicy w Gnieźnie, na listach nieobecnych na zebraniach i listach opłat cechowych.

Wielochowicz Jakub, mistrz 1645 (Noż s. 249 nr 296, Dolcz s. 28 nr 296). Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1646 r. (**1646 Wielochowicz** BandK s. 220).

WINCENTY: *pana wincetego 1541*, 480, s. 156; *wincetj Slothnik 1543*, 480, s. 156; *WINCETI, winceti Slothnik, pan wincetj 1545*, 480, s. 156; *pana wicentego 1545*, 480, s. 156; *pana wincetego 1546*, 480, s. 156; *wincetego Zlothnika sposnanja [z Poznania] 1549*, 481, s. 64.

1. **SSNO**: not im. Wincenty 1398 (brak w funkcji drugiego określenia); **AntrP**: Wincenty 1665 Młp;

SNW: Wincenty 31, Po: 12.

2. Dominują warianty imienia o uproszczonej postaci, z pominięciem zapisu spółgłoski nosowej *n* w wygłosie, który poprzedza jedynie samogłoska ustna *e* (*WINCETI*, *wiencetego* – gen.).

◇ Wincenty : łac. cognomen *Vincentius*, utworzone od imiesłowu czynnego *vincens*, *vincentis* (: *vinco*, *vincere* 'zwyciężać') za pomocą przyr. *-ius* Mal 341.

Wincenty złotnik, złotnik poznański, przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, poświadczony w formułach wpisów i wypisów chłopców, identyfikowany wyłącznie za pomocą imienia. Postpozycja określenia *złotnik* (po imieniu), pisanego wielką literą może sugerować stabilizację określenia pierwotnie deskrypcyjnego w funkcji antroponimu.

WIOSŁO: *Piotr Wiosło rodem Z Poznania* **1626**, 482, s. 189; *Piotr Wiosło* **1631**, 482, s. 349; *Towarzysza Piotra Wiosła* **1635**, 478, s. 22; *P. Piotr Wiosło* **1659**, 478, s. 298; *Pan Piotr Wiosło* **1660**, 478, s. 305.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot;

SNW: Wiosło 39, Po: nnot.

2. Nazwisko poddawane jest odmianie zgodnie z męskim paradygmatem fleksyjnym – *Wiosła* (acc.).

◇ Wiosło : ap. *wiosło* 'drewniany drąg zakończony płaską łopatą służącą do nadawania łodzi biegu i kierunku' Sstp 10, 3, 237, ap. pierwotnie przezwiskowy, zawodowy, charakteryzujący osobę wykonującą czynność wiosłowania lub wytwarzającą dany artefakt.

Cf. WIOSŁOWSKI

Piotr Wiosło, złotnik poznański, był uczniem Jana Jerzykowicza, u którego uczył się 5 lat. W 1631 r. został czeladnikiem. Pracował m.in. w warsztacie wdowy po Stanisławie Różyckim. Bractwo zarzucało mu pracę dla partaczy, za co ukarało go grzywną. W 1659 r. ubiegał się o możliwość wykonania tzw. sztuk mistrzowskich. Identyfikowany również za pomocą nazwiska *Wiosłowski*.

Wiosło Piotr, ucz. Jana Jurkowicza, czel. 1631 (Noż s. 249 nr 297, Dolecz s. 28 nr 297).

WIOSŁOWICZ: *Pan Piotr Wiosłowicz* **1649**, 478, s. 219; *panu piotrowy wiosłowiczowy* (dat. masc.) **1664**, 478, s. 325; *Pan Piotr Wiosłowicz* **1666**, 478, s. 338; *Pan piotr wiosłowicz* **1672**, 478, s. 355; *pana piotra wiosłowicza* **1673**, 478, s. 357; *Pan Piotr wiosłowic* **1674**, 478, s. 360.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot;

SNW: nnot.

2. Nazwisko z suf. *-owicz* (*Wiosło* – *Wiosłowicz*). Przy założeniu, że Piotr Wiosłowicz był synem Piotra Wiosły, formant pełni funkcję patronimiczną; przy założeniu, że nazwisko *Wiosłowicz* jest wariantywnym sposobem identyfikacji Piotra Wiosły, formant pełni funkcję strukturalną. Za drugim założeniem przemawiają konteksty źródłowe – w 1659 r. Piotr Wiosło miał przystąpić do egzaminu na mistrza, w 1660 r.

Piotr Wiosłowicz notowany jest jako mistrz. Być może awansowi społecznemu towarzyszyła zmiana nazwiska *Wiosło* na *Wiosłowicz*. Za pierwszym założeniem mógłby przemawiać fakt dużej rozpiętości czasowej między zakończeniem terminu w 1630 r. (i rozpoczęciem etapu czeladnika) a złożeniem egzaminu mistrzowskiego dopiero w 1660 r. Niewykluczone, że mamy do czynienia z dwoma złotnikami, np. ojcem (*Wiosłą*) i synem (*Wiosłowiczem*). Prawdopodobieństwu tego założenia nie sprzyja jednak fakt, że Piotr *Wiosło* i Piotr *Wiosłowicz* byli identyfikowani również jako *Piotr Wiosłowski*, co dowodzi braku stabilizacji nazwiska (współwystępowania formy prymarnej *Wiosło* i form motywowanych antroponimicznie: *Wiosłowicz*, *Wiosłowski*).

◇ *Wiosłowicz* : n. os. *Wiosło* (: ap. *wiosło* Sstp), z suf. genetycznie patronimicznym -*owicz*.

Cf. WIOSŁO, WIOSŁOWSKI

W księgach złotników **Piotr Wiosłowicz** występuje m.in. w skargach na jakość i charakter jego pracy, mimo tego w 1666 r. obrany został starszym cechowym, w późniejszych poświadczeniach również wymieniany był jako starszy. Brak kontekstów pozwalających ustalić związek między Piotrem *Wiosłą* a Piotrem *Wiosłowiczem* – drugi mógł być synem pierwszego bądź jedna osoba identyfikowana była dwojako.

Wiosłowicz (Wiosłowski) Piotr, może syn poprz., mistrz w lutym 1660, starszy 1664/70, 1673, potem ślad się urywa (Noż s. 249 nr 298, Dolcz s. 28 nr 298).

Wiosłowicz Piotr złotnik, st. cechu wyb. w latach 1664-73 WMP(w).

WIOSŁOWSKI: *Piotr wiosłowski 1627*, 482, s. 186; *Piotr Wiosłowski, P. Piotrowi Wiosłowskiemu 1636*, 478, s. 34; *P. Piotr Wiosłowski 1660*, 478, s. 303; *P. Piotr Wiosłowski 1661*, 478, s. 303; *Pioyt Wiosłowski rąką swą 1662*, 481, s. 48; *Pan Piotr Wiosłowski 1662*, 478, s. 308; *Pan Piotr Wiosłowski 1664*, 478, s. 331; *P. Piotr Wiosłowski 1665*, 478, s. 334; *pan piotr wiosłowski 1667*, 478, s. 340; *pan piotr wiosłowski 1669*, 478, s. 344; *pana piotra wiosłowskiego 1669*, 478, s. 345; *Pan Piotr Wiosłowski 1670*, 478, s. 348; *p: piotr Wiosłowski 1671*, 478, s. 351.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot;

SNW: *Wiosłowski 5*, Po: nnot.

2. Nazwisko z formantem strukturalnym *-owski* będące najprawdopodobniej wariantywnym sposobem identyfikacji złotnika Piotra *Wiosły* lub/i Piotra *Wiosłowicza*.

◇ *Wiosłowski* : n. os. *Wiosło* (: ap. *wiosło* Sstp), z suf. *-ski* na wzór nazwisk odmiejscowych (nazwisko modelowe).

Cf. WIOSŁO, WIOSŁOWICZ

Piotr Wiosłowski, złotnik miejski, był uczniem Jana Jerzykowicza, uczył się 5 lat od 1625 r. (wpis w 1627 r.). Od lat trzydziestych wymieniany jest w źródłach jako praktykujący złotnik. Od lat sześćdziesiątych występuje jako starszy cechu. W 1661 r. podpisał się pod uchwałami cechowymi obowiązującymi w bractwie od 1601 r. Identyfikacje odnoszą się najpewniej do złotnika Piotra *Wiosły*.

WITMAN: cf. **WIDMAN**

WITUCHOWSKI, WYTUCHOWSKI, WYTOCHOWSKI: *Sygmuth Wytusthoffsky junge* 1529, 480, s. 110; *her Sygmunth Wytohoffsky* 1533, 480, s. 199; *Sygmuth wythofthsky* 1534, 480, s. 199; *Sigmat Wituchowskj, Szymunt wytuchosky* 1539, 480, s. 113.

1. **SSNO:** Wituchowski (Wytvchowsky) 1412; **AntrP:** nnot;

SNW: Wituchowski 24, Po: 14.

2. Wcześniejsze ekscerpty pochodzą z zapisów sporządzonych w jęz. niem., co ma przełożenie na stan pisowni nazwiska. Zniem. warianty graficzne z zaburzoną pisownią dowodzą trudności w oddawaniu dwuznaku *ch* oraz zakończenia nazwiska w postaci suf. *-owski* (*Wytusthoffsky, wythofthsky*), występują obok bardziej uporządkowanych graficznie zapisów w tekstach pol.: *Wituchowskj, wytuchosky*. Na gruncie polskim niekonsekwentnie zaznacza się fonem *i* – zarówno w nagłosie, jak i w wygłosie nazwiska (za pomocą *i* lub *y*).

◇ Wituchowski : n. m. *Wituchowo*, pozn., gm. Kwilcz (NOdm 216), z suf. *-ski*.

Zygmunt Wituchowski, złotnik poznański przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, poświadczony w jednej z najstarszych ksiąg cechowych, gromadzących najwcześniejsze zapisy po uformowaniu odrębnego cechu złotników. Jego nazwisko widnieje w formułach wpisów i wypisów uczniów. Przyjął na termin pięciu chłopców.

Wytuchowski Zygmunt, starszy cechu 1536-37, 1539, 1545-46 (Noż s. 250 nr 304, Dolcz s. 29 nr 304).

WÖCHENFRID: *Gottfriedt Wöchennfrid* 1733, 481, s. 54; *Herr Gottfriedt Wochennfrid* 1735, 482, s. 396; *Godtfriedt Wochenfrit* 1733, 482, s. 395; *Herr Gottfriedt Wöchenfrit* 1736, 482, s. 396.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** nnot;

SNW: nnot.

2. Nazwisko genetycznie niem. poświadczone w zapisach sporządzonych w jęz. niem. w dużej mierze wierne właściwościom pisowni tego języka: występują zapisy z literą *ö*, z podwojonymi spółgłoskami, zapisy sugerujące dźwięczną wymowę wygłosu (*Wöchennfrid, Wochennfrid*). Pewne uproszczenia grafii – być może pod wpływem jęz. polskiego, jeśli założyć, że piszący mimo stosowania jęz. niem. był Polakiem – dotyczą, analogicznie, unikania umlautu czy zapisów z ubezdźwięcznieniem wygłosu (*Wochenfrit*). Pisownia imienia *Gotfryd* w dużej mierze jest stabilna i zgodna z pisownią imion niem.

◇ Wöchenfrid : może złoż. niem. ap. *Wochen* ‘tydzień’ (por. n. os. *Wochner* Gott 616 : śrwniem. ap. *wochenaere* ‘pełnić tygodniowy dyżur’) i niem. n. os. *Friede* (: stwniem. *fridu*, dniem. *vrēde* ‘spokój’ Gott 269 lub : skróc. im. *Friedrich* DFN 231).

Gotfryd Wöchenfridt, złotnik poznański, występujący w źródłach jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, wymieniany w formułach wpisów i wypisów chłopców. Brak poświadczeń w spisach T. Nożyńskiego i Z. Dolczewskiego.

WOLF(E): *jockob Wolffe* **1538**, 480, s. 144; *pan Volff Szlotnik, Wolf* **1571**, 482, s. 31; *Gotfridt wolf zewroclawia* [z Wrocławia] **1616**, 482, s. 171.

1. **SSNO:** Wolf 1406; **AntrP:** Wolf(f), Wulf(f) 1506, XVII, XVIII Młp, Włkp, Maz, Pom, Śl, Krpld, Krpln, Wrm;

SNW: Wolf 2488, Po: 43, Wolff 950, Po: 67.

2. Antroponim wystąpił zarówno w funkcji imienia (*pan Volff Szlotnik*) jak i nazwiska (*jockob Wolffe*), jednostkowo poświadczony z zapisem litery V.

◇ Wolf(e) : niem. n. os. *Wolf* : germ. *wulfa* > *wolfa*, stwniem. i śrwniem. *wolf* 'wilk' NG 292; n. os., która powstała prawd. od śrwniem. *wolf* oznaczała dzikiego, niebezpiecznego, zawziętego człowieka DFN 667.

Cf. WEIDENHAMER

Identyfikacja *Wolf zlotnik* odnosi się z pewnością do złotnika **Wolfa Weidenchamera**, przyjmującego uczniów na naukę rzemiosła (m.in. Stanisława Fonendę). Jakub Wolfe był uczniem Marcina Skrzetuskiego, miał się uczyć 3 lata (wpis). Gotfryd Wolf był uczniem Jana Dylla, miał się uczyć 7 lat (wpis).

WOLNIEWICZ: *Pan Michał Wolniewicz* **1697**, 482, s. 248; *Pan Michał Wolniewicz* **1697**, 482, s. 383; *chłopczowy na Imięniu Johannes Wolniewicz (...)* mieskey Synek *Jqn Wolniewicz* **1697**, 482, s. 248; *chłopczowy na Imieniu Jan Wolniewicz* **1697**, 482, s. 251; *Pan Michal Wolniewicz* **1700**, 482, s. 253; *pana wolniewicza* **1700**, 482, s. 253; *chłopczowy na Imieniu Joannes Wolniewicz, Jan Wolniewicz* **1700**, 482, s. 386.

1. **SSNO:** nnot; **AntrP:** Wolniewicz 1735, XVIII Włkp;

SNW: Wolniewicz 2039, Po: 557.

2. Nazwisko ma postać ustabilizowaną, pisownia sufisku *-(ew)icz* jest dwójako realizowana – z literą *i* (*Wolniewicz*) oraz *y* (*Wolniewicz*). Imię *Jan* wystąpiło również w wariancie *zlat.* (*Joannes, Johannes*) oraz wariancie z zapisem samogłoski *ą* pod wpływem powszechnej manieri graficznej stosowanej w wiekach XVI-XVIII (*Jqn*).

◇ Wolniewicz : n. os. *Wolny* (SSNO, ta : ap. *wolny* Sstp), z suf. genetycznie patronimicznym *-ewicz*.

Michał Wolniewicz był złotnikiem poznańskim przyjmującym uczniów na naukę rzemiosła, poświadczonym w źródłach w formułach wpisu i wypisu chłopców. **Jan Wolniewicz** był uczniem, który rozpoczął termin u Michała Wolniewicza w 1696 r., jednak rok później został ponownie zapisany na naukę u Michała Meissnera. Termin skończył w 1700 r. Brak kontekstów źródłowych pozwalających ustalić relację między Michałem a Janem.

Wolniewicz Jan, ucz. Michała Meissnera, czel. 1700; Wolniewicz Michał, mistrz 1696, wym. do r. 1700, sygnatura „WM” w ligaturze w ozdobny kartuszu (Noż s. 249 nr 299-300, Dolcz. s. 28 nr 299-300).

WONĘDA, WONENDA: cf. FONENDA

WRZASKOWICZ: *Lucas Wrzaskowicz* **1668**, 481, s. 48; *Pana Łukasza wrzaskowicza Młodego Mistrza* **1665**, 478, s. 335; *Panu Łukaszowi wrzaskowiczowy* **1665**, 478, s. 335; *Pan Łuaksz Wrzaskowicz* **1666**, 482, s. 224; *Pan Łukas Wraszkowicz* **1667**, 478,

s. 339; *pan Łukasz wrzaskowicz* **1668**, 478, s. 341; *pan Łucasz Wrzaskowycz* **1670**, 478, s. 346; *Łucasza Wrzaskowycza* **1671**, 478, s. 349; *p. Łucasz Wrzaskowycz* **1671**, 482, s. 370; *Pan łukasz wrzaskowicz* **1672**, 478, s. 355; *pana łukasza wrzaskowicza* **1673**, 478, s. 358; *pan łukasz wrzaskowicz* **1673**, 482, s. 370; *pan Łukas wrzaskowicz* **1674**, 478, s. 360; *pana łukasza wrzaskowicza* **1675**, 478, s. 361; *Pan Łukasz Wrzaskowicz* **1675**, 478, s. 364; *Pan Łukasz Wrzaskowicz* **1676**, 482, s. 229; *Pan Łucasz Wrzaskiewicz* **1677**, 478, s. 369; *P Łukasza Wrzaskowica ktorego Pan Bog ztego Swiata pobral* **1681**, 482, s. 373; *Pani wdowi Pani Łukaszowi Wrzaskowicowi (gen.fem.)* **1682**, 478, s. 406.

1. **SSNO**: nnot; **AntrP**: nnot;

SNW: nnot.

2. Nazwisko ma postać ustabilizowaną, sufiks *-owicz* zapisywany najczęściej z literą *i* oraz dwuznakiem *cz*, wariant *Wrzaskowic* poświadczono dwukrotnie, wariant *Wrzaskowycz* – trzykrotnie. Jednostkowo zaś poświadczono wariant morfologiczny *Wrzaskiewicz*. Identyfikacja męska jest podstawą identyfikacji kobiecej marytonimicznej z suf. *-owa* z podwójnym wykładnikiem żeńskości (*Pani Łukaszowi Wrzaskowicowi – gen.*).

◇ *Wrzaskowicz* : n. os. *Wrzask* (SSNO, AntrP, ta : ap. *wrzask* SXVI, por. *wrzeszczyć* Sstp, psł. *verskь 'wrzask' NAp 251), z suf. genetycznie patronimicznym *-owicz*.

Łukasz Wrzaskowicz, złotnik poznański, pochodził z Wadowic, w 1665 r. został obywatelem Poznania. W związku z tym, że miał poślubić „złotniczą córkę”, starsi cechowi pozwolili mu wykonać mniej przedmiotów w ramach tzw. sztuk mistrzowskich, do których wykonania przystąpił w 1665 r. w warsztacie Jana Walentynuszewicza. Od 1666 r. przyjmował uczniów na naukę rzemiosła. Szkolił pięciu chłopców. Wymieniany jest również jako nieobecny na zebraniach, nieobecnych na mszach żałobnych. W 1668 r. kiedy podpisał się pod obszernym zezwoleniem brackim obowiązującym wszystkich złotników poznańskich już od 1601 r. Jako starszy cechowy miał pieczę nad skrzynią bracką. W 1681 r. wymieniany jako zmarły. Jego małżonka identyfikowana jest jako *Łukaszowa Wrzaskowiczowa*. Występowała w księgach cechu w imieniu zmarłego męża.

Wrzaskowicz Łukasz, mistrz 1666, starszy 1671-75, 1677, zm. 1681; wykonał monstrancję z Katedry w Gnieźnie z 1673, z Kłecka z 1674, dwie z Czempinia, kielich z Zagórowa; używał sygnatury „ŁW” w sercowej tarczy (Noż s. 250 nr 301, Dolcz s. 29 nr 301).

WRZASKOWICZ Łukasz (Lepszy s. 264, nr 105).

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1665 r. (**1665 Wrzaskowicz** BandK s. 223).

WYDMAN: cf. **WIDMAN**

WYSOCKI: za ręką daną Pana Wojciecha wisockiego **1755**, 481, s. 58.

1. **SSNO**: Wysoc(s)ki (Visoczki) 1393; **AntrP**: Wysoc(s)ki 1515, XVI: Młp, Wlkp, Maz, Pom, Śl, Krpłd, Krpłn, XVII: Młp, Wlkp, Maz, Śl, Krpłd, Krpłn, XVIII: Młp, Wlkp, Maz, Pom, Krpłd, Krpłn, Wrm;

SNW: Wysocki 29 720, Po: 1080.

2. Pisownia nazwiska z literą *i* ilustruje mieszanie liter *i* oraz *y*, obecne w grafii antropimów jeszcze w XVIII w.

◇ Wysocki : n. m. *Wysoka, Wysokie*, dziś Wysoka Mała i Wielka, płoc., gm. Kutno, *Wysoka*, pil., mto, *Wysocko Małe*, kal., gm. Przygodzice, *Wysoka*, bydg., gm. Tuchola (NOdm 221), z suf. *-ski*.

Wojciech Wysoski, złotnik poznański, w księgach cechu poświadczony jednostkowo jako poręczyciel chłopca Jędrzeja Gurskiego we wpisie na naukę u mistrza Józefa Kaweckiego. Brak innych śladów.

Wysocki Stanisław, wym. 1676; *Wysocki Wojciech*, wstąpił do cechu 1753 (Noż s. 250 nr 302-303, Dolcz s. 29 nr 302-303).

WYTUCHOWSKI: cf. WITUCHOWSKI

Z

ZA(N)KLIK(A): *Pan Jan zanklika 1638*, 478, s. 76; *Pan Jan Zanklika zliublina [z Lublina] 1638*, 478, s. 78, 79; *Pan Jan Sanklika 1640*, 482, s. 202; *Panu Janowy Zaklikowy (dat.) 1640*, 478, s. 83, 85; *Pan Jan Zaklik 1640*, 478, s. 93; *Jan Zaklika 1640*, 481, s. 47; *P. Jana Zaklika 1641*, 478, s. 104; *Pana Jana zakliky (gen.) 1641*, 478, s. 107; *Pan Jan Zanklik 1642*, 478, s. 127; *Pan Jan Zaklika 1643*, 478, s. 145; *Pan Jan Zaklika 1645*, 478, s. 173; *P. Jan Zaklika 1646*, 478, s. 187; *Pana Jana zakliky 1647*, 478, s. 190; *P. Jan Zaklika 1647*, 478, s. 194; *Pana Jana Zakliky 1648*, 478, s. 209; *P. Jan Zaklika 1648*, 478, s. 213; *P. Jana Zaklikij 1649*, 478, s. 217; *Pan Jan Zaklika 1649*, 478, s. 219; *dwuch młodych mistrzof Pana Jana Zaklikę 1650*, 478, s. 233; *Pan Jan Zaklika 1650*, 478, s. 240; *P. Jan Zaklika 1652*, 478, s. 254; *Pana Jana Zaklikę 1652*, 478, s. 264.

1. **SSNO**: Zaklika 1387; **AntrP**: Zaklika 1508, XVII Młp;

SNW: Zaklika 247, Po: 6.

2. Nazwisko rodzaju żeńskiego, odmieniane zgodnie z żeńskim paradygmatem fleksyjnym (*Zakliky* – gen., *Zaklikę* – acc.), niekiedy przybiera postać rodz. męskiego *Zaklik* i odmieniane jest według wzorca męskiego (*Jana Zaklika* – gen., *Janowy Zaklikowy* – dat.). Początkowe wahanie form *Zanklika/Zaklika* ustępuje miejsca stabilizującej się postaci z uproszczeniem spółgłoski *n* (*Zaklika*).

◇ *Zaklika* : ap. *klikun* 'woźny, wywołujący sprawy w sądzie' SXVI, por. psł. **kličь* 'okrzyk', **klikati*, **klikti* 'krzyczeć głośno, wołać' lub : ap. *klika* 'hak, część mechanizmu kuszy' Sstp, NAp 359.

Jan Zaklika, złotnik poznański, pochodził z Lublina, w 1638 r. miał przystąpić do wykonania sztuk mistrzowskich. W 1640 r. już jako młody mistrz podpisał się pod uchwałami brackimi z 1601 r. i 1602 r. Od tego roku przyjmował też uczniów na naukę rzemiosła. W 1641 r. najprawdopodobniej został obywatelem Poznania. Wymieniany jest w licznych regularnych zapisach cechowych – w protokołach rozmaitych spraw (np. inni złotnicy zarzucali mu, że buntował czeladników przeciwko nim), na listach opłat cechowych i listach osób zalegających z opłatami, notatkach dotyczących powierzania określonych obowiązków (np. noszenie świec podczas nabożeństw). Jego nazwisko wymienione jest także pod

uchwałą z 1647 r. wprowadzającą składkę na ukończenie kaplicy w Gnieźnie. W 1650 r. zwolniono go z jednej z opłat cechowych, ponieważ – jak było napisane w notatce przy jego nazwisku – „robi za czeladnika”. Wymieniany do 1652 r.

Zaklika Jan, mistrz 1640, wym. do r. 1652 jako „robiący za czeladnika” (Noż s. 250 nr 305, Dolcz s. 29 nr 305). Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1641 r. (**1641 Zaklika** BandK s. 219).

ZANFTLEB(EN), ZANFLEB(EN): cf. SANFTLEB(EN)

ZARĘBA, ZAREMBA: *Jan Zaremba 1622*, 481, s. 41; *Pan Jan Zaręba 1623*, 477, s. 243; *Jana Zaręby 1624*, 477, s. 246; *P Jan Zaręba 1624*, 477, s. 250; *pan Jan Zaręba 1626*, 477, s. 256; *z panem Janem Zaręba 1626*, 477, s. 257; *Panu Janowy Zarębie 1626*, 477, s. 257; *towarzyszewi Pana Janowemu Zaręby 1626*, 477, s. 259; *Jan Zareba 1626*, 477, s. 260; *P. Jan Zaręba 1627*, 477, s. 272; *u P. Zaryby 1627*, 477, s. 272; *Z panem Janem Zarębą 1627*, 477, s. 281; *Jan Zareba 1628*, 482, s. 187; *Jan Zaręba 1629*, 477, s. 311; *Za pana Zarębe 1629*, 477, s. 315; *P. Jan Zaremba 1634*, 478, s. 13; *Jan Zaremba 1635*, 478, s. 20; *pana Zarembe 1636*, 478, s. 36; *Pan Zaremba 1636*, 478, s. 38; *Pan Jan Zaręba 1637*, 478, s. 57; *Pana Zarębę 1637*, 478, s. 65.

1. **SSNO:** Zaręba (Zaremba) 1360; **AntrP:** Zaremba 1505, XVI: Młp, Włkp, Maz, Pom, Krpłd, Krpłn, XVII: Młp, Włkp, Pom, Śl, Wrm, XVIII: Młp, Włkp, Maz, Śl, Krpłn, Wrm; Zaręba 1535, XVI: Młp, Włkp, Maz, Śl, Krpłd, Krpłn, XVII: Młp, Włkp, Maz, Śl, Krpłd, XVIII: Młp, Włkp, Maz;

SNW: Zaręba 9840, Po: 66; Zaremba 10 907, Po: 496.

2. Nazwisko wystąpiło w kilku wariantach pisowni wynikających z różnego sposobu oddawania nosowości. Dominuje wariant z pisownią samogłoski nosowej *ę* (*Zaręba*), znacznie rzadziej realizuje się pisownię dwuelementową odpowiadającą wymowie asynchronicznej w postaci samogłoski ustnej i spółgłoski nosowej *em* (*Zaremba*), zaś zupełnie rzadko poświadczono formy z zapisem tylko samogłoski ustnej (*Zareba*). Jednostkowo wystąpił wariant z gwarową cechą polegającą na podniesieniu barwy samogłoski przed spółgłoską półotwartą (*u P. Zaryby* – gen.; w pisowni pominięto zapis nosowości).

◇ Zaręba, Zaremba : ap. *zaręba* lub *zarąb* 'miejsce po wyciętych zaroślach' Sstp, por. *zarębić* 'zagrozić ściętymi drzewami' Sstp, NAp 361, też n. her. Zaręba od n. os. *Zaręba*, założyciel rodu *Nicolaus dictus Zareba* 1319 r. (Nher 70).

Jan Zaręba, złotnik poznański, sztukę mistrzowską wykonał u Jakuba Hempla w 1623 r. W 1624 r. źródła notują, że „jest za mistrza uznany”. Podpisał się pod zezwoleniem brackim z 1601 r. regulującym szereg kwestii związanych z pracą złotników. Wymieniany jest w zapisach spraw spornych z innymi złotnikami dotyczących zatrudniania czeladników, na listach nieobecnych na zebraniach kwartalnych, listach płących składki. Od 1628 r. występował także jako mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, przyjął czterech chłopców na termin. Wymieniany do 1637 r.

Zaremba Jan, mistrz 1624, wym. do 1628 (Noż s. 250 nr 306, Dolcz s. 29 nr 306).

ZIELICKI: cf. ŻELICKI

ZIM(M)ERMAN(N): cf. CYMERMAN

ZLOMA: cf. SŁOMA

ZOLNA: cf. ŻOŁNA

Ż

ŻELICKI // Z(D)ELICKI, ŻYLICKI: *Panu Jąnowi Żelickiemu Złotnikowi poznanskiemu* **1614**, 481, s. 18; *chłopca Jana Zelickiego* **1653**, 478, s. 272; *Chłopiec iego Jan Zelicky, Chłopca Jana Zelickiego* **1653**, 482, s. 222; *Jan Zelicky s Kalissa [z Kalisza] rodem* **1664**, 482, s. 368; *pan Jan Zylicky* **1669**, 478, s. 343; *mlodego mystrza pan Jana Zylicckiego* **1669**, 478, s. 343; *panem zielyckym* **1669**, 478, s. 344; *p. Jana Zielyckiego* **1670**, 478, s. 346; *Pan Jan Zielickj* **1670**, 482, s. 225; *pana Jana zielyckiego* **1672**, 478, s. 353; *Jan Żelicki* **1672**, 481, s. 48; *pan ian Żelicki* **1673**, 478, s. 357; *pan ian Zelicki* **1673**, 482, s. 227; *Pan ian Zelicki* **1674**, 478, s. 360; *Pan Jąn Zeliczki* **1675**, 478, s. 364; *Pan Jan Zylicki* **1676**, 478, s. 367; *Pan Jan Zylicki* **1678**, 482, s. 230; *Pan Jan Zelicky* **1678**, 482, s. 372; *Pan Zielicky* **1679**, 478, s. 377; *P. Jana Zielickiego* **1679**, 478, s. 381; *Pan Jan Zielitzky* **1679**, 482, s. 231; *Pan Jan Zielicki* **1680**, 478, s. 394; *Pan Zilicki* **1681**, 478, s. 396; *Pana Zylickiego* **1681**, 478, s. 396; *P. Jana Zielickiego* **1682**, 478, s. 410; *Pan Jan Zylycky* **1682**, 482, s. 374; *P Jan Zielicki* **1683**, 482, s. 235; *P. Zielickiego* **1684**, 478, s. 427; *Pan Jan Zielicki* **1684**, 482, s. 236; *P. Jana Zielickiego* **1685**, 478, s. 435; *P. Jan Zyliczki* **1685**, 478, s. 441; *P Jana Zyliczkiego* **1685**, 478, s. 444; *Jan Zelicki* **1686**, 478, s. 449; *P. Jana Zielickiego* **1686**, 478, s. 452; *Pan starszi P Jan Zylicki* **1686**, 482, s. 238; *Pan Jan Zielycki* **1687**, 482, s. 377; *Zacnie sławnego Pana Jana Zylicckiego Naten czas Ławnika Wspuł Brata naszego* **1687**, 482, s. 378; *na Jmie temu chłopcu Carol Zelycki Syn zpұл Brata naszego, Karol Zylicki* **1689**, 482, s. 241; *P Jan Zelicki* **1689**, 482, s. 242; *Karol Żelicki (...) Sina Pana Jana Żylickie z Poznania, Carol Żylicki* **1694**, 482, s. 246; *Karol Żylicki* **1695**, 482, s. 383; *karolem Żyliczkim (instr.)* **1695**, 482, s. 383.

1. **SSNO:** mnot; **AntrP:** Żelicki 1647 Wlkp; Żylicki 1565, XVII, XVIII Młp, Wlkp, Pom;

SNW: Zielicki, Żelicki mnot; Żylicki 3, Po: mnot.

2. Wariantywność zapisu nazwiska powoduje, że należy wyodrębnić zasadniczo dwie formy będące podstawą późniejszych różnych nazwisk: *Zielicki* i *Żelicki*. Liczne z zapisów wariantu drugiego przybierają postać *Żylicki* – z podniesieniem barwy samogłoski występującej w nagłosie (cecha gwarowa zachodząca pod wpływem sąsiadującej spółgłoski półotwartej). Frekwencja trzech wariantów jest porównywalna.

◇ Żelicki : n. os. *Želik* od im. *Želistaw* (SSNO, ta : psł. *želati, *želēti 'pragnąć', NAp 374), z suf. *-ski*. Przy lekcji Zielicki : n. os. *Ziolo* lub n. os. z podst. *Ziel-* (SSNO, te : ap. *ziolo*, też *ziele* Sstp, psł. *zelo Spśl, NAp 369), z suf. *-ski* na wzór nazwisk odmiejscowych. Żylicki : n. m. *Žylice*, *Želice*, dziś *Žylice*, leszcz., gm. Rawicz (NOdm 233), z suf. *-ski*.

Jan Żelicki (I), złotnik poznański, poświadczony w księgach cechu w 1614 r. jako mistrz czeladnika przynajmniej się do kradzieży.

Jan Zielicki (Żylicki) (II), złotnik poznański, pochodził z Kalisza, był uczniem Jana Walentynuszewicza, termin rozpoczął w 1653 r., po siedmioletniej nauce w 1664 r. został czeladnikiem. W 1669 r. po uzyskaniu tytułu mistrza przyjął obywatelstwo miejskie. Od 1670 r. przyjmował uczniów na naukę rzemiosła. Dwa lata później złożył podpis pod uchwałami cechowymi z 1601 i 1602 r. Wielokrotnie wybierany na starszego cechowego, pełnił też funkcje miejskie. Licznie wymieniany w zapisach posiedzeń sądu cechowego, w protokołach wyborów władz cechu i zebrań kwartalnych, na listach płac. Doglądał powstawania sztuk mistrzowskich, pełnił pieczę nad skrzynią bracką. W księgach cechu wymieniany do 1687 r.

Karol Żylicki (Żelicki), syn Jana Zielickiego (II), uczeń Jacentego Piątkowskiego i Jerzego Gieckiego, termin rozpoczął w 1689 r. Po pięcioletniej nauce w 1694 r. został czeladnikiem

Żelicki Jan, wym. 1574; *Żelicki (Żylicki) Jan II*, ucz. Jana Walentynuszewicza, czel. 1664, mistrz 1669, starszy cechu 1675, 1678-79, 1682, 1685-86, 1689-90, rajca 1677, 1692, ławnik 1687, 1691, prowizor *ungeltu* 1692, potem ślad ginie, używał cechy „IZ” w sercowym polu (Noż s. 250 nr 309-310, Dolcz s. 29 nr 309-310, WMP(w)).

Nazwisko zanotowano w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* w 1669 r. (**1669 Żelicki** BandK s. 224).

ŻOŁNA // ZOLNA, SOLNA: *Barthos Zolna 1559*, 482, s. 15; *pana Bartosa Zolny (gen.) 1560*, 480, s. 177; *vertrag gemarkt zwischen barthosz Solna und seynem gesellen Jans 1562*, 481, s. 17; *Barthosz Zolna 1565*, 481, s. 21; *Erber Bartos Solna 1565*, 482, s. 10; *Barthos Solna 1565*, 482, s. 4; *Bartos Solna 1566*, 482, s. 14; *Bartos Solna 1567*, 482, s. 36; *Barthos Solna 1568*, 482, s. 37; *Pana Bartosza Zolni zlohnika 1570*, 482, s. 276; *Bartos Zolna 1576*, 482, s. 64; *pana Bartosza Solny 1576*, 482, s. 64; *Bartosch Zolna 1577*, 482, s. 62; *Barthoscha Solny 1577*, 482, s. 62; *Bartosch Zolna 1578*, 482, s. 41; *Pana Bartoscha Zolny 1578*, 482, s. 41; *Barthos Zolna na then czass będącz starszim 1580*, 482, s. 280; *Barthosch Zolna 1581*, 482, s. 72; *pana Barthoscha Zolny 1581*, 482, s. 72; *Barthosch Zolna 1581*, 482, s. 79; *Her Barthos Solna (...) Sayn Son Jan Solna 1584*, 482, s. 77; *pana Bartosza Zolny 1584*, 482, s. 84; *Barthosch Zolna (...) Jendrzey syn Pana Barthoscha Zolny Brata naszego y myesczanyyna posnanskyego 1585*, 482, s. 84; *Barthoscha Zolny 1586*, 482, s. 84; *Barthosch Zolna 1586*, 482, s. 85; *pan Barthosch Zolna 1587*, 482, s. 295; *Jan Zolna 1590*, 482, s. 97; *pana Jana Zolny 1590*, 482, s. 97; *Bartosch Zolna 1590*, 482, s. 100; *pana Bartoscha Zolny 1590*, 482, s. 100; *Bartosch Zolna 1591*, 482, s. 300; *Barthosch Zolna 1592*, 482, s. 101; *pana Barthoscha Zolny 1592*, 482, s. 101; *Bartisz Zolna 1593*, 482, s. 104; *pana Bartisa Zolny 1593*, 482, s. 104; *Jan Zolna 1595*, 482, s. 305; *Barthosz Zolna 1596*, 481, s. 27.

1. SSNO: Żołna (Solna, Zolna) 1471; AntrP: Żołna 1566, Młp, Pom, Krpłn;

SNW: Żołna 833, Po: 4; Zolna 1, Po: nnot; Zollna 1, Po: nnot; Solna 8, Po: nnot.

2. Zapisy nazwiska nie pozwalają jednoznacznie rozstrzygnąć, czy mamy do czynienia z nazwiskiem *Zolna*, *Żolna* czy *Solna*. Uznanie wariantu *Żolna* za główny podyktowane jest frekwencją nazwiska współcześnie (zob. SNW). Zapisy z literą *Z-* (*Zolna*) wyraźnie dominują nad zapisami z literą *S-* (*Solna*). Paradymgat odmiany nazwiska jest uporządkowany, poddawane jest odmianie według żeńskiego wzorca fleksyjnego. Pisownia imienia *Bartosz* wykazuje cechy niemczenia (*Barthos*, *Bartosch*, *Barthosch*) oraz przemieszania pisowni pol. i niem. (*Barthosz*).

◇ *Żolna* : ap. *żolna*, psł. *žblna 'dzieciół' Sstp, NAp 375.

Bartosz Żolna, złotnik poznański, notowany w księgach cechu od 1559 r. jako mistrz złotniczy przyjmujący na naukę rzemiosła, dalej bardzo licznie poświadczony w tej roli. Jego nazwisko widnieje w ponad dwudziestu formułach wpisu i wypisu chłopców, a także wśród nazwisk innych złotników wypisanych m.in. pod uchwałą cechową z 1565 r., nakazującą, aby czas nauki nie był krótszy niż pięć lat oraz, żeby czeladnicy nie korzystali z zasobów mistrzów przy wykonywaniu własnych zleceń. Wymieniony jest także na liście mistrzów złotniczych z tego samego roku.

Jan Żolna, syn i uczeń Bartosza Zolny, w 1584 r. został czeladnikiem, a w 1590 r. występował już sam w roli mistrza przyjmującego ucznia na naukę rzemiosła, poświadczony raz jeszcze pięć lat później w wypisie chłopca. Brak dalszych śladów.

Jędrzej Żolna, uczeń i syn Bartosza Zolny, uczył się u swojego ojca 5 lat, naukę rozpoczął w 1585 r. Brak dalszych śladów.

Żolna Bartosz (Bartłomiej), wym. 1565-93 przy ul. Wielkiej, starszy 1567, 1575-77, 1583; *Żolna Jan*, syn i ucz. popr., czel. 1584, mistrz 1590, wym do r. 1595 (Noż s. 250 nr 311-312, Dolcz s. 30 nr 311-312, WMP(w)).

ŻOLNA Bartosz (Lepszy s. 264 nr 107).

ANEKS

Wykaz nazwisk (wraz z chronologią i adresem źródłowym), które nie zostały opracowane w formie pełnych artykułów hasłowych

Wprowadzenie

Wykaz rejestruje nazwiska uczniów rzemiosła złotniczego oraz czeladników pracujących w warsztatach mistrzów poznańskich, którzy nie zostali mistrzami złotnictwa w Poznaniu, a także osoby niebędące złotnikami.

Prezentuje ogromny zasób nazwisk uczniów o krótkotrwałym statusie w antropimii złotników – uczniów, o których wiadomo, że rozpoczęli naukę i szczęśliwie wytrwali do końca terminu (mających poświadczenie w postaci wpisu do terminu i wypisu z niego tzw. wyterminowania); uczniów, o których wiadomo tylko tyle, że rozpoczęli naukę (poświadczenie w postaci formuły wpisu do terminu, brak jakichkolwiek informacji o wypisie z terminu) oraz uczniów, o których wiadomo, że zakończyli naukę (poświadczenie tylko w postaci formuły wypisu z terminu; brak śladu wpisu do terminu). Źródła archiwalne nie dokumentują dalszych losów wyterminowanych uczniów. O ile nie zostawali oni czeladnikami i złotnikami poznańskimi, o tyle nie jest wiadome, dokąd udawali się na wędrowkę, gdzie praktykowali wyuczony zawód oraz czy zdobywali tytuły mistrzów.

Liczebność nazwisk chłopców odbywających termin, wynikająca z obowiązku skrupulatnego prowadzenia ksiąg wpisów i wypisów uczniów, jest imponująca w przeciwieństwie do skromnego repertuaru nazwisk czeladników. Nie było bowiem praktyki wśród złotników poznańskich rejestrowania nazwisk czeladników przybywających do pracy w Poznaniu w ramach tzw. wędrowki czeladniczej bądź (rzadziej) kontynuujących pracę w charakterze czeladnika po odbyciu nauki u danego mistrza. Nazwiska czeladników pojawiają się w księgach raczej sporadycznie w zapisach rozmaitych spraw czy konfliktów, w których czeladnicy występują jako strony bądź świadkowie zdarzeń, niekiedy także w spisach wydatków cechowych. Nie ma niestety również rejestrów tzw. wyzwolin czeladników, tzn. sytuacji, w których czeladnicy skończywszy pracę dla mistrzów, stawali się wolni. Notatki o wyzwoleniu danego czeladnika nie miały określonej formuły, pojawiały się w księgach od czasu do czasu, bez wyraźnej regularności. Ciekawym źródłem nazwisk czeladników wydawać by się mogły wnioski o wykonanie tzw. sztuk mistrzowskich, w których zawiera się

nazwisko przysłego mistrza, jego poręczycieli (najczęściej mieszczan pełniących funkcje miejskie), nazwisko mistrza, u którego sztuki miały być wykonane i ewentualnie nazwiska innych złotników mających „dogłądać” wykonania sztuk. Jednak i te zapiski pojawiają się w księgach cechu sporadycznie, nieregularnie, nie stanowiąc reprezentatywnego odrębnego rejestru oraz – co może być istotniejsze z punktu widzenia opisywanego wyżej problemu – zawierają nazwiska przyszłych mistrzów, którzy mają dalsze – często liczne – poświadczenia w księgach cechu jako pełnoprawni złotnicy¹⁸.

Poniższy wykaz prezentuje także nazwiska: rajców, burmistrzów, ławników – występujących w cechu złotników zwykle jako poręczyciele uczniów i czeladników, a także stron rozmaitych sporów, również jako goście honorowi w niecodziennych wydarzeniach w cechu itp.; przedstawiciele innych rzemiosł – mistrzów, starszych cechowych, uczniów; mistrzów i czeladników złotniczych innych miast wymienianych przy okazji kontaktów handlowych (i niekiedy wiążących się z tym sporów); także rozmaitych mieszczan występujących jako klienci złotników, czasami bardzo roszczeniowi, skarżący się na jakość wykonanego zlecenia. Obecność przedstawicieli innych rzemiosł dotyczy zwłaszcza najstarszych zapisów z pierwszej połowy XVI wieku i wynika z faktu, że do 1534 r. nie było odrębnego cechu złotników, działali oni w obrębie tzw. cechu wspólnego z malarzami i aptekarzami. Nielicznie rzemieślnicy wzmiankowani są również w rozbudowanych modelach nazewniczych uczniów – synów sukienników, konwisarzy, barwierzy czy szewców.

Zamieszczone w wykazie nazwiska zwykle mają jednostkowe poświadczenie w bazie wyekscerpowanych antroponimów (często również jednostkowe poświadczenie w źródle archiwalnym), choć zdarza się, że nazwiska osób szczególnie aktywnych w mieście występują w badanych księgach częściej. Wykaz prezentuje nazwiska w transkrypcji oraz poświadczenie źródłowe w oryginalnej pisowni wraz z datą, sygnaturą księgi i stroną. Formy opatrzone znakiem * są rekonstruowane (z niektórych form przypadków zależnych bądź form dzierżawczych). Nazwiska poświadczone w atroponomastykonie poznańskim zawierają odsyłacze do *Słownika nazwisk mieszkańców Poznania* (litery A–N; odsyłacze te są odesłaniem tylko i wyłącznie do nazwiska – opracowanego w formie artykułu hasłowego lub widniejącego w aneksie; nie oznacza to, że w dokumentacji źródłowej SNmP poświadczone są osoby

---

¹⁸ Por. rozdz. *Charakterystyka wykorzystanych źródeł archiwalnych*.

z poniższego wykazu). Tam, gdzie było to możliwe, antroponimy zostały opatrzone odsyłaczami do opracowań historycznych, biograficznych (WMP, WSB i inne).

Aneks zawiera również – podobnie jak słownik – dodatkowe informacje o osobach, pozwalające czytelnikowi w sposób ogólny zorientować się, kim był przedstawiciel danego nazwiska. Są to informacje zaczerpnięte z wskazanych sygnaturą źródła i numerem strony fragmentów ksiąg złotniczych (lub następnych stron, na których nazwisko w tej samej postaci mogło się powtarzać), mające charakter fragmentaryczny, niestanowiące kompletnego biogramu osób, służące jedynie podstawowej ich charakterystyce. Zastosowany model opisu zawiera elementy, które wymagają krótkiego wyjaśnienia:

- *wpis, wypis* – oznacza, że w źródłach odnotowano zarówno zapis danego chłopca do tzw. terminu, czyli na naukę rzemiosła, jak i wypis po ukończeniu przez niego nauki i dokonaniu opłaty za termin,
- *wpis* – oznacza sytuację, w której w księgach zanotowano jedynie wpis na naukę; brak dalszych poświadczeń nie pozwala rozstrzygnąć, czy uczeń odbył kompletny termin, czy też zaniechał dalszej nauki,
- *wypis* – oznacza sytuację, w której w księgach zanotowano jedynie wypis z terminu, potwierdzający zarazem odbycie przez ucznia kompletnej nauki (tzw. „wyterminowanie”),
- *podpis* – oznacza, że pod formułami wpisu bądź wypisu widnieje również podpis ucznia,
- *ręczył / był poręczycielem* – oznacza sytuację, w której uczeń, starając się o przyjęcie na naukę rzemiosła, oprócz aktu urodzenia musiał mieć również poręczenie innych osób bądź sytuację, w której czeladnik starając się o możliwość odbycia egzaminu mistrzowskiego występował z osobami, które za niego ręczyły.

W aneksie zaprezentowano tysiąc sto siedemdziesiąt jeden haseł niepowtarzających się, odrębnych nazwisk. W obrębie haseł zamieszczonych zostało tysiąc osiemset trzydzieści sześć ekscerptów. Przyjrzenie się proporcji obu danych liczbowych pokazuje, że na jedno niepowtarzające się nazwisko (hasło w aneksie) przypada 1,6 ekscerpta. To matematyczne wyliczenie dowodzi niejako, że nazwiska nie miały licznych poświadczeń źródłowych, a niekiedy wystąpiły w księgach cechu jednostkowo.

Alfabetyczny wykaz nazwisk

A

ADAM(S): *matyasz adamsz vo gyietza* [możl. von Giecz] **1491**, 480, s. 59; *chłopca Kaspra Adama ze Schowy* **1647**, 482, s. 211; *Kasper Adama ze Schowy* **1653**, 482, s. 364; *temu Chlopcu na imie Baltazar Gotfrid Adam* **1687**, 482, s. 239; *na Ime temu chłopcu Balcer Gottfrid Adam* **1691**, 482, s. 379; *Balthazar Gottfried Adam* **1691**, 482, s. 379.

Cf. *ADAM* SNmP I, 89

Mattias Adams był uczniem Hansa Szylinga. Kacper Adam był uczniem Tomasza Zimmermanna, uczył się 7 lat (wpis i wypis). Baltzar Gotfryd był uczniem Marcina Abrameczyka, uczył się 5 lat (wpis i wypis).

ADECHNKELTH: *Merten Adechnkehlt* **1601**, 481, s. 40.

Czeladnik złotniczy podpisany pod „zezwoeniem brackim” z 1601r. Odczyt nazwiska niepewny.

ADNARSKI: *Branislaw Adnarskj s Posnania* **1566**, 482, s. 274, 275; *tego chłopca Branislaw Adnarskjgo* **1566**, 482, s. 274.

Uczeń Marcina Skrzetuskiego (3 lata), a po zaprzestaniu wykonywania rzemiosła przez Skrzetuskiego uczeń Mikołaja Hernego (2 lata), uczył się 5 lat.

ADOLF: *Chłopca na Imię Gotfriedt Adolf* **1684**, 482, s. 237; *chłopca na jmie Gottfrida Adolfa* (gen.) **1690**, 482, s. 379.

Cf. *ADLOF* SNmP I, 93

Uczeń Filipa Henika, uczył się 7 lat (wpis i wypis).

A(E)LERT, ALLRETCH: *Cristianus Alert s kolberku* **1613**, 482, s. 158; *Cristianus alert skolberku* **1616**, 482, s. 338; *chłopca swego Michała Aelera rodem Ze Szczecina* **1652**, 482, s. 214; *Ucznia swego Mychala Allretcha* **1663**, 482, s. 221.

Cristianus Alert był uczniem Andrzeja Darmopycha, naukę rozpoczął w 1611r., uczył się 5 lat (wpis i wypis). Michał Aelert był uczniem Stanisława Szwarca, uczył się 5 lat (wpis i wypis; wypisu mistrz dokonał dopiero w 1663 r. z powodu sytuacji społeczno-politycznej w mieście – *A ponieważ zawieruchy były w Koronie od nieprzyjaciela od wojska szwedzkiego, nie mógł wypisu mieć* Czł 482, 221). Ta sama osoba identyfikowana jest dwojako: *Aelert/Allretch*.

AKSAMITNY: *pan Jan Jaksamytni* **1671**, 478, s. 351.

Ręczył z Walentym Lustkowiczem za Jana Rupalskiego, który prosił członków bractwa o pozwolenie na wykonanie sztuki mistrzowskiej.

ALBRECHT: *Lukasz Albrecht z poznania* **1619**, 482, s. 174; *Chłopca Swego Michała Albrechta* **1648**, 482, s. 211; *Michał Albrecht* **1655**, 482, s. 366; *daniel nieboszcika Albrechta maliarza szin* **1563**, 480, s. 190.

Cf. *ALBRECHT* SNmP I, 97

Łukasz był uczniem Pawła Fonendy, miał się uczyć 5 lat (wpis). Michał Albrecht był uczniem Tomasza Zimmermanna, uczył się 7 lat (wpis, wypis), osoby tej nie należy wiązać z Michałem Aelertem/Allretchem, uczniem Stanisława Szwarca. Daniel Albrecht był uczniem Andrzeja Draba, miał się uczyć 4 lata (wpis).

ALBRYCHTOWICZ: *jann albrychtowycz 1547*, 480, s. 138; *Jan albrychtowycz 1555*, 481, s. 66.

Cf. *ALBRECHTOWICZ* SNmP I, 87, 579

Uczeń Szymona Krakera, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

ALEYSZMAN: *Jacob Aleyszman von breszlau* [Wrocław] **1559**, 481, s. 68.

Uczeń Konrada Widamana, uczył się 5 lat (wypis).

ALLEX: *Jüngen allexi von lancz* [może: Lanz] **1507**, 480, s. 62.

Cf. *AL(L)EXIUS* SNmP I, 98

Uczeń złotnika Szymona.

ALLFOK: *Cristoff Allfok* 1564, 481, s. 19.

Uczeń złotnika Krzysztofa Józefa (wpis).

ALTRAK: *marczin Altrak von danczke* [Gdańsk] **1562**, 480, s. 185.

Uczeń Wojciecha Darmopycha, miał się uczyć 5 lat (wpis).

AMBROŻEK: *Pan Jan Ambrozek 1638*, 478, s. 78.

Cf. *AMBROŻEK* SNmP I, 100

Najprawdopodobniej był pracownikiem złotnika Andrzeja Darmopycha, wzmiankowany w księdze, gdy dokonywał opłat w imieniu mistrza.

AMICHEN: *Stencel Amichen Von lowicz* [Łowicz] **1567**, 482, s. 25.

Uczeń Andrzeja Draba, syn złotnika Hannusa (Hansa), miał się uczyć 5 lat (wpis).

***ANDORF** (von): *Fridrich Von Andorf* **1631**, 482, s. 349.

Uczeń Jerzego Sanftlebena, uczył się 6 lat (wypis).

ANDRZEJOWSKI: *Chłopca Na Jmie temu Jan Andrzeiowski 1686*, 482, s. 238.

Uczeń Jana Zielickiego (Żelickiego), miał się uczyć 7 lat (wpis).

ANIELEK: *chlopca Andrzeia Anielka 1628*, 477, s. 300.

Uczeń Jerzego Sanftlebena; wzmianka w źródłach mówi o tym, że mistrz nie otrzymał w odpowiednim czasie aktu urodzenia chłopca ani zapłaty, jednak ten miał rozpocząć naukę w 1628 r.

ANTONIG: *Henrich Antonig 1573*, 482, s. 39.

Cf. *ANTONIAK* SNmP I, 106

Wzmiankowany we wpisie na naukę Arnolta Kranna z Gadańska, będącego uczniem Wojciecha Darmopycha.

APTEKARZ, AP(O)TEKER: *woytk aptiker 1492*, 480, s. 20; *Gregory aptekarz 1493*, 480, s. 12; *viczenty apteker 1496*, 480, s. 74; *vincenti apteker 1497*, 480, s. 74; *Mathas apotekers 1498*, 480, s. 7; *mathias apoteker 1499*, 480, s. 7; *mathias Apteker 1499*, 480, s. 7; *mathiasz apotekaz 1499*, 480, s. 50; *matija apteker 1503*, 480, s. 64; *mathas aptek 1507*, 480, s. 73; *math aptekaz 1508*, 480, s. 55; *Jonge mit namen lorencz apteker 1517*, 480, s. 87; *maynen Burgen (...) der Erber Adam materna und der Erber Jacob Apoteker 1568*, 482, s. 37; *Panem Gregrem Haptikarzem 1642*, 478, s. 124.

Liczni przedstawiciele rzemiosła aptekarskiego identyfikowani za pomocą imienia oraz określenia zawodowego: Wojciech, Grzegorz, Wincenty, Maciej (Mathias). Występują w księgach cechowych jako przyjmujący uczniów do terminu, poświadczeni w formułach wpisu chłopców.

Lorencz Apoteker był uczniem złotnika Frantza (wpis). Jakub Apoteker był poręczycielem ucznia Stencła Kolibuta w jego zapisie na naukę rzemiosła u mistrza złotnictwa Bartosza Zolny. Grzegorz Aptekarz był mieszczaninem wspierającym starania Jana Jurkowicza o przyjęcie do cechu złotników.

ARAPIN: *Towarzysza Pana Jana Brożka Jana Arapina 1641*, 478, s. 108.

Pracował u Jana Brożka, wzmiankowany w opisie posiedzenia, na którym rozpatrywano przypadek dowolnej zmiany mistrza przez czeladników.

ARCHOT: *chlopczem tomassem (instr.) Archot sgubina [z Gubina] 1554*, 480, s. 147.

Uczeń złotnika Józefa, miał się uczyć 3 lata (wpis).

AREN(D)T(T): *Casimir Aarentt 1733*, 481, s. 53; *Casimirus Arndt 1733*, 481, s. 53.

Cf. *ARENT SNmP I*, 108; *ARNDT, ARNOLDT SNmP I*, 109, 580

Uczeń Marcina Endemana (wpis, podpis).

ARIST: *thowarzisz fridrich Arist von dunren [może Düren] 1560*, 481, s. 13.

Czeladnik występujący jako strona w opisie sprawy kradzieży srebra, dokonanej przez innego czeladnika Hanusa z Bautzen.

ARMINDT: *Hanis Armindt vonn danzc [Gdańsk] 1541*, 480, s. 116.

Uczeń Jana Kozodoja, miał się uczyć 4 lata (wpis).

ARNOLD(T), ARNOLT(H): *Jacop arnolt 1509*, 480, s. 78; *Arnoldus Zegdanska [z Gdańska] 1568*, 481, s. 75; *Marcyn Arnold zleszna [z Leszna] 1622*, 482, s. 345; *Chrisztofa Arnoltha 1630*, 477, s. 322; *przez uczciwe ludzie mianowicie przez pana Crisztofa Arnoltha y pana Wociecha pinskiego 1632*, 477, s. 340; *Jego Moscy Pana woita Chrisztofa Arnoltha 1632*, 478, s. 34; *Lorenc Arnoldt ze Szczecina 1633*, 478, s. 5; *P. Arnodt Crisztof 1636*, 478, s. 30; *pan Crisztof Arnoldt 1636*, 478, s. 33; *P. Cristofa Arnolta 1636*, 478, s. 34.

Cf. *ARNOLD(T) SNmP I*, 109

Jakub Arnolt był uczniem złotnika Wenera (wpis). Arnold z Gdańska był uczniem złotnika Bartosza, uczył się 5 lat (wypis). Marcin Arnold z Leszna był uczniem Jakuba Hempla, uczył się 6 lat (wypis). Lorenc Arnold ze Szczecina był uczniem Pawła Fonendy (wpis). Mieszczanin Krzysztof Arnold występował z wnioskami dotyczącymi różnych spraw, m.in. przyjęcia do cechu Jana Różyckiego, zwrotu należności przez złotników, polecenia wykonania sztuki mistrzowskiej złotnikom kończącym tzw. wędrówkę.

Krzysztof Arnold, kuśnierz, st. cechu 1608, 1610-13, 1615, ławnik 1614, 1622-23, 1630, 1634, burmistrz 1616-20, 1629, wójt 1621, 1631, 1635, rajca 1628, 1632, prowizor kasy i przywilejów tj. klucznik, zarządca skarbcza miejskiego 1632 WMP(w).

***ARON**: *Ian Arona sloszaza* [ślusarza] *sposnania* [z Poznania] **1547**, 480, s. 147.

Uczeń złotnika Józefa, miał się uczyć 7 lat (wpis).

AUGUSTYNOWICZ: *Chłopca Swego Piotra Augustynowicza Ze Lwowa rodem* **1662**, 482, s. 220; *ucznia jego* [Jana Gulczewicza] *Piotra Augustionowicza* **1664**, 478, s. 324; *Petrus Augustinowicz ze Lwowa rodem* **1665**, 482, s. 368.

Cf. **AUGUSTYNOWICZ** SNmP I, 113

Uczeń Jana Gulczewicza, miał się uczyć 5 lat, jednak część nauki odbył wcześniej we Lwowie (2,5 roku), czas nauki w Poznaniu został mu skrócony do 2 lat (wpis, wypis).

B

BACH: *towarzyszem Pana Naymanowym na imie mu temu Towarzyszowi Hendryck Bach* **1682**, 478, s. 404.

Cf. **BACH** SNmP I, 117

Czeladnik złotniczy, wzmiankowany w źródłach z powodu złożenia przez niego skargi na Krzysztofa Najmana, złotnika dla którego pracował.

BACHMAN: *Stanislaw Bachman Sgarbarach* [z Garbar] *rodem* **1599**, 482, s. 121; *Stainslaw Bachman zpoznania* **1605**, 482, s. 322.

Cf. **BACHMAN** SNmP I, 117

Uczeń Bartła Maka, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

BAKOWICZ: *chłopca (...) imie jego iest stanislaw bakowicz* **1674**, 482, s. 227.

Uczeń Jana Rupalskiego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

***BALC(Z)ER**: *jonge balczer von dem Elbynge* [Elbląg] **1518**, 480, s. 49.

Cf. **BALCER** SNmP I, 123

Uczeń złotnika Piotra, miał się uczyć 5 lat (wpis). Antroponim prawdopodobnie w funkcji pierwszego określenia.

BALERT(H): *Cristianus Balert* **1635**, 482, s. 195; *hlopca Christjana Balerta* **1642**, 478, s. 115; *Christian Balerth* **1642**, 482, s. 355.

Uczeń Andrzeja Heintza, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

BALIŃSKI: *Jan balinski* **1567**, 482, s. 22; *Janek szin pana Jana balinskiego mieszczanina poznanskiego* **1571**, 482, s. 277.

Cf. **BALINSKI** SNmP I, 126

Uczeń Jerzego Guldenmarii, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

BALKEN: *Andrzej Balken Zlybna* [możl. z Lipna] **1627**, 482, s. 185.
Uczeń Pawła Fonendy, miał się uczyć 6 lat (wpis).

BALLER: *Andris Baller* **1550**, 481, s. 7.
Prawdopodobnie uczeń, jego nazwisko pojawia się nad notatką informującą, że bractwo wydłużyło mu czas na dostarczenie świadectwa urodzenia z miasta Budzynia. Brak dalszych poświadczeń.

BALUS: *Lorenz balus von polonowicze* [możl. Polanowice] **1577**, 482, s. 283.
Uczeń Jerzego Guldenmarii, uczył się 5 lat (wypis).

BALWIERZ: *pana Marcina Balwierza* **1630**, 477, s. 322.
Wspominany, wraz z Samuelem Wąsawskim, w poleceniu wzywającym Jędrzeja Karysia do wykonania sztuki mistrzowskiej.

BARANOWICZ: *Balcer Baranowic zwarszewy* [z Warszawy] **1606**, 482, s. 146;
Balcer Baranowic Zwarszewy **1613**, 482, s. 334.
Cf. *BARANOWICZ* SNmP I, 130
Uczeń Wojciecha Korwina, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

BARTOSZEWSKI: *Wociech Bartoszewski Za S. Marcinia* **1626**, 482, s. 184; *Wociech Bartoszewski Za Swietego marcinia* **1627**, 482, s. 348.
Cf. *BARTOSZEWSKI* SNmP I, 141
Uczeń Krzysztofa Kosmowskiego, uczył się 8 lat (wpis w roku 1626 wymienia datę rozpoczęcia nauki 1618, wypis z 1627).

BASCH, BASZ: *Ckrystopff basch* **1558**, 480, s. 183; *kristoff bass poznania* **1563**, 481, s. 73.
Cf. *BASZ, BAS(S)* SNmP I, 144
Uczeń Walentego (Foltyna) Brümera, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

BAYFELL: *Walthin Bayfell szyn Stepha Bayfla conwiszara z heynicze* [możl. Chojnice] **1573**, 482, s. 57.
Uczeń Benedykta Faitha, miał się uczyć 6 lat (wpis).

BĄCZYŃSKI: *chłopca ktoremu imie kazmierz bączynski u Oyca Swego w kaliszu* **1712**, 482, s. 257; *chłopca ktoremu na imie kazmierz Bączynski* **1713**, 482, s. 390.
Cf. *BĄCZYŃSKI* SNmP I, 150
Uczeń Michała Meisnera, który wcześniej uczył się u swojego ojca w Kaliszu, z powodów formalnych został wpisany na rok nauki w Poznaniu, by dokończyć tzw. termin (*że panowie kaliszanie tej mocy nie mają ani praw żadnych żeby chłopca wypisać* Czł 482, s. 257).

BĄK: *Mathis Bąk zbuku* [z Buku] **1575**, 482, s. 39.
Cf. *BĄK* SNmP I, 150
Uczeń Jana Kosmowskiego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

BAKOWICZ: *Stanisław Bąkowicz 1675*, 482, s. 371.

Cf. *BAKOWICZ* SNmP I, 151

Uczeń Jana Rupalskiego (wypis).

BECEL(T): *Mathis Becelt zbudyszina* [z Budziszyna] **1612**, 482, s. 163; *Matys Becel zbudyszyna 1617*, 482, s. 339.

Uczeń Piotra Karysia, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

BEGEL: *Łukasz Begel z lublina* [z Lublina] **1602**, 482, s. 136.

Uczeń Tobiasza Krekenmaiera, miał się uczyć 5 lat (wpis).

BE(H)M: *tomas Bem ze gdaniska* [z Gdańska] **1552**, 481, s. 65; *malcher bem gozdzarczina 1558*, 480, s. 176; *Melchyer bem 1562*, 481, s. 71; *Jurga Behm z Barsteinu* [niem. Bartenstein, pol. Bartoszyce] *zprus 1602*, 482, s. 134; *Marcin Bem z wilna* [z Wilna] **1606**, 482, s. 142; *Jurga Bem z Bartseinu zprus 1608*, 482, s. 330; *Marcyn Behm Zwylnna* [z Wilna] **1610**, 482, s. 332.

Tomasz Bem był uczniem Kerstyna Hekera, uczył się 4 lata (wypis). Melchior Bem był uczniem Bartosza Tomeckiego (Tobeckiego), który dokonał wpisu na naukę, i Bartosza Zolny (Żołny), który dokonał wpisu. Uczył się 4 lata (wpis, wypis). Jurga Bem był uczniem Jana Jurkowicza, uczył się 5 lat, skończył naukę w 1607 (wpis, wypis). Marcin Bem był uczniem Stanisława Fonendy, uczył się 5 lat, rozpoczął naukę w 1605 (wpis, wypis).

BEIER: *Cristof Beier Zbudzysyna* [z Budziszyna] **1587**, 482, s. 85.

Cf. *BAJER* SNmP I, 121

Uczeń Stanisława Fonendy, miał się uczyć u niego 5 lat, później miał pracować rok jako jego czeladnik (wpis).

BEK: *Hanus Bek z Naideku* [niem. Neideck] **1604**, 482, s. 139; *Hanus Bek z Neydeku 1611*, 482, s. 333.

Cf. *BECK* SNmP I, 152

Uczeń Josta Krekenmaiera, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

BERENT: *Chlopca Ktoremu ymie Andris Berent 1680*, 482, s. 232.

Cf. *BEREN(D)T* SNmP I, 164

Uczeń Wojciecha Bucholca, miał się uczyć 7 lat (wpis).

BERGER: *Andris Berger storunia* [z Torunia] **1548**, 480, s. 157.

Cf. *BERGER* SNmP I, 165

Uczeń Macieja Dubiela, miał się uczyć 4 lata (wpis).

BERKE: *Chlopczowy na Imięniu Marczyn Berke 1697*, 482, s. 249.

Cf. *BERK(A)* SNmP I, 166

Uczeń Jakuba Teppera, miał się uczyć 9 lat (wpis).

BERNARTH: *Jurga bernarth* **1563**, 481, s. 73.

Uczeń Erazma Kamyna, uczył się 4 lata (wypis).

BERND(T): *Chłopczowy na Imięniu Samuel Bernd* **1697**, 482, s. 249; *temus klopca jest Imie Samuel Berndt* **1704**, 482, s. 388.

Uczeń Pawła Raby, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

BESER: *Jurga Beser zewroclawia* [z Wrocławia] **1598**, 482, s. 127; *Jurga Beser ze wroclawia* **1606**, 482, s. 327.

Uczeń Jerzego Gielchara, uczył się 8 lat (wpis, wypis).

BESTER: *Gabriel Bester zlibna* [możl. z Lipna] **1616**, 482, s. 173; *Jurga Bester zlibna* **1616**, 482, s. 172.

Gabriel był uczniem Jana Mertensa, miał się uczyć 6 lat (wpis); Jurga był uczniem Tobiasza Krekenmaiera, miał się uczyć również 6 lat (wpis).

BET(T)MAN(N): *chłopczu na Jmieniu Gotfried Betman* **1699**, 482, s. 253; *Gottfried Bettmann* **1699**, 482, s. 253; *temus klopca Imie Godtfrid Bettman / Godtfried Behttman* **1706**, 482, s. 389.

Uczeń Krzysztofa Neimana, uczył się 7 lat (wpis, podpis, wypis).

BEWRE: *chłopca swego ymieniem Jan Bewre* **1667**, 482, s. 224.

Uczeń Łukasza Wrzaskowicza, miał się uczyć 6 lat (wpis).

BEYGEL, BERGEL: *andrys beygel* **1538**, 480, s. 146; *andres bergel* **1543**, 480, s. 146.

Cf. *BERGER* SNmP I, 165

Mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, poświadczony we wpisach. Brak poświadczeń pozwalających stwierdzić, że był złotnikiem.

BEZGELD(T), BESGELT, BIZGELDT, BISGELT: *Erber Casper Besgellt Burger in possen* **1570**, 482, s. 50; *Stanisław Bizgeldt zpoznania* **1613**, 482, s. 162; *Stanisław Bezgeldt zpoznania* **1619**, 482, s. 340; *P Stańslaf Bezgeld* **1624**, 477, s. 246; *Stańslawowy Bezgeltowy (dat.)* **1624**, 477, s. 247.

Cf. *BIEŻGIELT* SNmP I, 190

Kacper Besgelt był czapnikiem, mieszczaninem poznańskim, mieszkał na Czapnikach (zob. SNmP). W księdze złotników wspomniany jest we wpisie Antoniego Forstera na naukę rzemiosła u złotnika Jerzego Raichenau. Stanisław Bizgeldt był uczniem Jana Mertensa, uczył się 5 lat (wpis, wypis), następnie pracował u Jana Uberszara, w 1624 r. miał wykonać sztukę mistrzowską.

BĘKO(W)SKI: *na imie temu chłopcu Marcin Bękoski* **1689**, 482, s. 241.

Uczeń Antoniego Szabelkowicza, miał się uczyć 5 lat (wpis).

BĘTKOWSKI: *P. Wociech Bętkowski* **1650**, 478, s. 239; *Pan Wociech Bętkowski* **1662**, 478, s. 307.

Cf. *BĘDK(W)OSKI* SNmP I, 174

Wojciech Bętkowski był mieszczaninem wymienianym we wniosku o wykonanie sztuk mistrzowskich przez Jana Darmopycha, Jana Sanftlebena.

BIAŁY: *Marczyn Bially szłobszenycze* [możl. z Łobżenicy] *Rodym* **1592**, 482, s. 102; *Marczyn biały Złobszenicze rodym* **1597**, 482, s. 309.

Cf. *BIAŁY* SNmP I, 179

Uczeń Tobiasza Krekenmaiera, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

BIELAWSKI: *gregier bielawski Malars Spakostj* [możl. z Pakości] [b. r.], 480, s. 128.

Cf. *BIELAWSKI* SNmP I, 182

Malarz wzmiankowany w zapisach wspólnych cechu złotniczego i malarskiego w zgłoszeniu dwóch chłopców, którzy odbyli u niego naukę (Wojciecha z Pobiedzisk i Jana z Barcina).

BIENKOWSKI // BIEŃKOWSKI: *Pana NN. Bienkowskiego* **1650**, 478, s. 228; *Pan NN. Bienkowskj* **1650**, 478, s. 228.

Cf. *BIEŃKO(W)SKI* SNmP I, 187

Wzmiankowany w księdze złotników w opisie sporu ze złotnikiem Wojciechem Budzyniewiczem, któremu zarzucał użycie za niskiej próby srebra do oprawy jego szabli i siekierki.

BINBBER: *hansz binbber fon danczk* [Gdańsk] **1536**, 480, s. 105.

Uczeń Jana Markwarta, miał się uczyć 4 lata (wpis).

BISKUP: *mathisz biskup zdupiw* [możl. z Dopiewa] **1556**, 480, s. 147; *mathisz biskup Zdupiw* **1561**, 481, s. 70.

Cf. *BISKUP* SNmP I, 194

Uczeń Józefa Miecznika, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

BIZGELD: cf. *BEZGLED(T)*

BLASZKO: *Jan Blaszkó* **1549**, 480, s. 120.

Cf. *BŁAŻKO* SNmP I, 204

Uczeń Andrzeja Goździa, miał się uczyć 7 lat (wpis).

BLEZE: *Hans bleze vo franfort* [von Frakfurt] **1507**, 480, s. 54.

Uczeń Kacpra Szermera, miał się uczyć 4 lat (wpis).

BLINIECKI: *Andry Blynecky* **1517**, 480, s. 89; *Andry Blynecky* **1519**, 480, s. 91.

Mistrz (prawdopodobnie rzemiosła innego niż złotnicze) przyjmujący uczniów do terminu (m.in. Wolfa Zauschrycza). Brak kontekstów pozwalających stwierdzić, że był złotnikiem.

BLISZKA: *hłopca Adama Bliszkę* **1638**, 482, s. 197; *hłopca Jadama Bliszkę* **1645**, 478, s. 60.

Uczeń Pawła Fonendy, pochodził z Wrocławia, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

BLOCK: *Daniel Block Ze Szczecina* [ze Szczecina] **1635**, 482, s. 194.

Uczeń Pawła Fonendy, miał się uczyć 5 lat (wpis).

BLOMEKE: *hans blomeke vonn danczke* [Gdańsk] **1542**, 480, s. 131.

Uczeń Macieja Brandta, miał się uczyć 4 lat (wpis).

***BLONEN:** *heronimusz unde benedictusz blonensz (gen.) son* **1497**, 480, s. 61.

Uczeń złotnika Kacpra, miał się uczyć 4 lata (wpis).

***BŁASZKOWICZ:** *hłopca kazimirza Błaszkwica zgniezna* [z Gniezna] **1638**, 482, s. 197.

Cf. *BŁASZKOWICZ* SNmP I, 203

Uczeń Wojciecha Korwina, miał się uczyć 5 lat (wpis).

BOCZEK: *Jongen mit namen martencz boczeck* **1513**, 480, s. 60.

Uczeń złotnika Jakuba, miał się uczyć 4 lata (wpis).

BOGUSZEWICZ: *P. Jana Bogusze.* **1632**, 477, s. 342; *pan Jan Boguszewic* **1632**, 477, s. 342.

Cf. *BOGUSZEWICZ* SNmP I, 218

Wspominany w opisie konfliktu ze złotnikiem Janem Kwieciszem, którego uczeń był wykorzystany do dodatkowej pracy u Jana Boguszewicza.

BÖHMER: *chłopca ktoremu na Imię Abraham Gottfryd Böhmer (...) wschowie* [w Wschowie] **1728**, 482, s. 265.

Uczeń Gotfryda Wernheidego, miał się uczyć 5 lat, wcześniej uczył się dwa lata we Wschowie (wpis, podpis).

BOJAŁOWICZ: *Jozefh Boiałowicz Z krasnegostawa* [z Krasnegostawu] **1601**, 482, s. 315.

Uczeń Stanisława Słomy, uczył się 5 lat, od 1596 r. (wypis, brak wpisu – data rozpoczęcia nauki znajduje się w wypisie).

BOLL: *Casper Boll von Linden* **1568**, 482, s. 29; *Chlopczu swemu ktoremu Imye yezt balczcer boll* **1571**, 482, s. 278.

Cf. *BOLL* SNmP I, 224

Kacper i Balcer byli uczniami Katarzyny Widmanowej, wdowy po Konradzie Widmanie (zm. 1565); Kacper miał się uczyć 5 lat (tylko wpis); Balcer skończył termin w 1571 (tylko wypis).

BOMBT: *Godtfrid bombt* **1739**, 481, s. 55.

Cf. *BOMBST* SNmP I, 224

Uczeń Godfryda Werenheidego, miał się uczyć 7 lat (wpis, podpis ucznia).

BOMHAUER, BOMCHAWER, BUMHAWER: *Johim Bumhawer 1637*, 478, s. 61; *Pana Starszego Towarzisa Jahima Bomhauera (gen.) 1637*, 478, s. 64; *Pan Jochim Bomchawer 1638*, 478, s. 69.

Czeladnik, pracował u Jana Głowika, wnosił o wykonanie sztuki mistrzowskiej, po 1638 r. najprawdopodobniej wyjechał z miasta (Czł 478, s. 71).

BORM: *Junge Berner borm von danczk [Gadńsk] 1522*, 480, s. 99.

Uczeń złotnika Andrzeja, miał się uczyć 4 lata (wpis).

BORNMAN: *Chlopca Ktoemu Imię Clemens Bornman, Clemens Bornmann 1692*, 482, s. 244; *Clemens Bornmann 1699*, 482, s. 385.

Cf. *BORMAN* SNmP I, 231

Uczeń Krzysztofa Neumana, uczył się 7 lat (wpis, podpis, wypis).

BORUCZ: *chlopca Swego Ktoemu na Imie Jan Borucz 1724*, 482, s. 263; *Joannes Borucz 1724*, 482, s. 263.

Uczeń Wojciecha Derpowicza, miał się uczyć 6 lat (wpis).

BOSMAN: *hillebrat Bosman ze Gdanzzka 1552*, 480, s. 151.

Uczeń Macieja Czeszewskiego (Cieszewskiego), miał się uczyć 3 lata (wpis).

BOŻY: *Wociech Bozy zliublina [z Lublina] 1641*, 478, s. 103.

Złotnik z Lublina, wspominany w opisie konfliktu między czeladnikami Serafinem Zaratym (pracującym u Jana Brożka) i Wojciechem Wróblewskim (pracującym u Wojciecha Buczniewicza/Budzyniewicza).

*BRANDEMAL: *chlopca swego Joachima Brandemalia Ze Szczecina rodem 1650*, 482, s. 214.

Uczeń Łukasza Heintza, miał się uczyć 5 lat (wpis).

BREITE: *chlopca swego Hanusa Breite s Herzdorfu [z Hersdorfu] rodem 1650*, 482, s. 213.

Cf. *BREITE* SNmP I, 245

Uczeń Marcina Arleta, miał się uczyć 7 lat (wpis).

BREM: *dawidt Brem Ze szczeczyna [ze Szczecina] Rodym 1593*, 482, s. 107; *Dawidt Brem Ze Szczeczyna Rodym 1598*, 482, s. 310.

Cf. *BREM(M)* SNmP I, 246

Uczeń Jana Kosmowskiego, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

BRENDEL: *Melcher Brendel fon der ol. Rodym 1588*, 482, s. 90; *Melher Brendel fon der ol Rodym 1595*, 482, s. 306.

Cf. *BRENDEL(L)* SNmP I, 246

Uczeń Jerzego Gielchara, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

BRETCHNEYS: *Jonge mit Namen Antony bretschnays 1519*, 480, s. 90.

Uczeń rzemiosła malarskiego, przyjęty na naukę do mistrza malarza Macieja, miał się uczyć 5 lat (wpis).

BRETTSNAIDER: *Lorencz brettsnaider von der Wilde, Burger gabriell bretsnaider 1566*, 482 s. 16.

Lorencz był uczniem Macieja Czeszewskiego (Cieszewskiego), miał się uczyć 5 lat (wpis). We wpisie wymieniany jest również mieszczanin Gabriel Brettsnaider.

BREUER: *Ssimon breuer z hohenstena* [Hohenstein] **1560**, 480, s. 118.

Uczeń Andrzeja Salera, miał się uczyć 4 lata (wpis).

BREXARS: *Vnbil Jan Brexarts 1549*, 481, s. 2.

Cf. *BRAXATOR* SNmP I, 244 [materiał źródłowy nie poświadcza tej osoby]

Wymieniany w zapisie „zezwozenia brackiego” z 1549.

BROCKI: *miecznyczik Pana Jakuba Brockiego 1624*, 477, s. 249; *P. Brockj 1639*, 482, s. 199; *Pana Matyasza Brockiego 1648*, 478, s. 201; *P. Matyasza Brockiego 1648*, 478, s. 201; *P. Matyasz Brockj 1648*, 478, s. 201.

Cf. *BROCKI* SNmP I, 249

Jakub był mieszczaninem poznańskim, miecznikiem, notowanym w źródłach w l. 1606-1650, żona Barbara, dzieci: Aleksy, Marcin, Albert, Jan (zob. SNmP). W księgach złotników wzmiankowani są: najprawdopodobniej syn Jakuba (*miecznyczik*) jako świadek nielegalnej sprzedaży artefaktów złotniczych; Jakub jako poręczyciel ucznia Jana Brożka, Stanisława Łukaszewicza; Maciej jako strona w sprawie konfliktu dotyczącego nielegalnego obrotu srebrem.

Jakub Brocki miecznik, st. cechu 1613, 1615-16, 1621, 1623-24, 1629-31, 1635-36, 1638-46, 1648-51, prowizor wodowciągów 1622 WMP(w).

BRODA: *Aron Broda Zwilna Rodym 1594*, 482, s. 108; *Aron Broda Zwilna rodem 1599*, 482, s. 312.

Cf. *BRODA* SNmP I, 250

Uczeń Bartosza Strzelca, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

BROMIRSZ: *pawhel matis bromirsz 1494*, 480, s. 4.

Uczeń złotnika Piotra i złotnika Jakuba.

BRONIKOWSKI: cf. KIEZIK

***BRUZIEL:** *chłopca Matyasza Bruzlia 1644*, 482, s. 207.

Uczeń Jana Brożka, miał się uczyć 6 lat (wpis).

BRYGIER: *Chłopca Andrzej Brygier 1764*, 481, s. 58; *Pan Antoni Brygier 1764*, 481, s. 58.

Cf. *BRYGIER* SNmP I, 265

Andrzej był uczniem Sebastiana Werlego, miał się uczyć 6 lat, ręczył za niego Antoni Brygier (wpis).

BRZESKWIŃSKI: *Jan Brzezkwinsky 1635*, 478, s. 28.

Uczeń Wojciecha Szwarca, miał się uczyć 6 lat (wpis).

BRZOZOWSKI, BRZEZOWSKI: *Jacob Brzoszowszky se kczynye* [z Kcyni] *Rodem* **1582**, 482, s. 83; *Jacob Brzoszowsky Ze kczynie* **1589**, 482, s. 297; *Mykolay Brzozowskj Ze kceny* **1623**, 482, s. 182; *woicieh Brzezowski w kcini* [w Kcyni] **1636**, 482, s. 195.

Cf. *BRZOZOWSKI* SNmP I, 273

Mikołaj był uczniem Macieja Dubiela, uczył się 6 lat (wpis, wypis). Mikołaj był uczniem Stanisława Słomy, miał się uczyć 6 lat (wpis). Wojciech był uczniem Tobiasza Jazłowskiego, miał się uczyć 6 lat (wpis).

BRZYKWIŃSKI: *chlopca na Imieniem Piotr Brzykwinsky* **1664**, 482, s. 223.

Uczeń Wojciecha Budzyniewicza, miał się uczyć 5 lat (wpis).

BRZYZIENSKI, BRZYSIENSKI: *marczin brzisienski Szin niebosczika ssoltisza mielczarza* **1560**, 480, s. 143; *marczin brzizienski Szin niebosczika brzizienskiego mielczarza* **1560**, 480, s. 153.

Cf. *BRZYZIŃSKI* SNmP I, 275

Uczeń Tomasza Sławińskiego, miał się uczyć 6 lat (wpis).

BUKOWCZYK: *frucek Bukowczik Sposnania* **1545**, 480, s. 156; *frucek Bukowczjk sposnanja* **1549**, 481, s. 64.

Cf. *BUKOWCZYK* SNmP I, 287

Uczeń złotnika Wincentego, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

BUMHAWER: cf. BOMHAUER

BUNCZEL: *Matis bunczell von boleslaw* [Bolesław] **1564**, 480, s. 186.

Cf. *BUNCCEL, BUNCZEL* SNmP I, 293

Uczeń Wojciecha Darmopycha, miał się uczyć 5 lat (wpis).

BURDFELD: *Crysztof Burdfelt Zlublyna* **1622**, 482, s. 179; *Christof Burdfeld Z Lublina* **1627**, 482, s. 348.

Uczeń Jerzego Sanftlebena, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

BURMAN: *temus Chłopwczowy na Imieniu Klementz Burman* **1699**, 482, s. 384.

Cf. *BURMAN* SNmP I, 298

Uczeń Krzysztofa Neimana (wypis).

***BURSKI:** *Janek ssin Szczesnego Bursskiego Zlotnika sploczka* [z Płocka] **1571**, 482, s. 32.

Cf. *BURSKI* SNmP I, 299

Uczeń Wojciecha Darmopycha, miał się u niego uczyć 4 lata, wcześniej odbył rok nauki u Macieja Dubiela (wpis).

BURZYKOWICZ: *chłopca swego Stanisława Burzikowica rodzica z rycziwoła [z Ryczywoła] 1650*, 482, s. 212.

Uczeń Tobiasza Jazłowskiego, miał się uczyć 6 lat (wpis).

BYSZOW: *Chłopca ktoremu na Imie Bartłomi Byszow 1714*, 482, s. 258.

Uczeń Wojciecha Derpowicza, miał się uczyć 6 lat (wpis).

C

CANTI: *Johann Canti 1772*, 481, s. 85.

Prawdopodobnie był uczniem Jana Henryka Aua, miał się uczyć 8 lat (wpis).

CARPYNOS: cf. KARPINOS

CELLER: *Zacharias Celler 1631*, 482, s. 190; *Zachrias Celler Von Newstetyn [możl. Neustadt] 1634*, 482, s. 350.

Cf. *CELLER* SNmP I, 313

Uczeń Andrzeja Heintza, uczył się 5 lat, naukę rozpoczął w r. 1628 (wpis, wypis).

CELNY: *valenthi Celny von Lowicz [Łowicz] lebten 1567*, 482, s. 23.

Uczeń Macieja Dubiela, miał się uczyć 6 lat (wpis).

CHAFT: *Jurga Chaft zewroclawia [z Wrocławia] 1613*, 482, s. 336.

Uczeń Piotra Gielchara, uczył się 7 lat (wypis).

CHALKIEWICZ: *chłopca wociecha chalkiewiczza 1673*, 478, s. 356.

Uczeń Jana Rupalskiego, który wcześniej odbywał naukę w Warszawie u złotnika Karczeskiego.

*CHIKEL alias WEKKIERI: *Towarzysza Jana Chikla alias Wekkieri ucznia Krokowskiego 1686*, 478, s. 454.

Czeladnik Krzysztofa Neimana. Wspominany w źródle z powodu skarg na jego zachowanie, złotnicy miejscy postanowili nie przyjmować go do pracy.

CHODOROWSKI: *chłopca ktoremu na Imie Woyciech Chodorowski z Pietrkowa [z Piotrkowa] 1724*, 482, s. 262; *chłopca ktoremu na Imie Woycieh Chodoroski 1725*, 482, s. 394.

Cf. *CHODOROWSKI* SNmP I, 327

Uczeń Michała Meisnera (Meistnera), uczył się dwa lata, wcześniej odbywał kilkuletnią naukę w Piotrkowie. (wpis, wypis).

CHRISTOF: *Hanus Christoff 1644*, 482, s. 358.

Cf. *CHRISTOF* SNmP I, 336

Uczeń Franciszka Waltera, uczył się 6 lat (wypis).

CHROSNY / CHROŚNY: *Walyenthi chrossni Z liublina* [z Lublina] **1557**, 480, s. 181; *valenti chrossni rodzycz Zlublina* **1562**, 481, s. 71.

Uczeń Henryka Lenartowskiego, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

CHRZĄSZCZYK: *Mykolay chrząszczyk zleczyce* [z Łęczycy] **1616**, 482, s. 170.

Uczeń Piotra Karysa, miał się uczyć 5 lat (wpis).

CHUDZINA: *uccziwj Pan Simon chudzina mieszczanin Posnanskj* **1570**, 482, s. 276.

Był poręczycielem Krzysztofa Eisenreicha, który miał się uczyć u Bartosza Żolny (Żołny).

CHYCEWSKI: *chłopca Blazy chycewski* **1626**, 477, s. 256.

Uczeń Andrzeja Darmopycha, naukę rozpoczął w 1623 r., nie przedłożył świadectwa urodzenia ani nie wniósł opłaty (wpis).

CICHOCKI: *Adam Czichocki* **1679**, 482, s. 372; *Chłopca Adama Cichockiego* **1679**, 478, s. 185.

Cf. *CICHOCKI* SNmP I, 348

Uczeń Adama Zielickiego (Żelickiego) (wypis). Wzmiankowany również jako strona w sporze dotyczącym kradzieży.

CICHUTKA: *Wociech Cichutka Z Brudżewa* **1634**, 482, s. 193; *Wociech Cichuthka* **1640**, 482, s. 354.

Uczeń Jana Głowińskiego, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

CIESZKIEWICZ // CZES(Z)KIEWICZ: *JMC Pan Cieszkiewicz, Natencas JMC Pan Czeskiewicz woylem poznańskim* **1682**, 478, s. 409; *Sławny Mość P. Jan Cieszkiewicz* **1684**, 478, s. 433.

Cf. *CZES(Z)KIEWICZ, CZESZKOWICZ, CIESZKIEWICZ* SNmP 1, 405

Cf. CISZKOWICZ

Jan Czeszkiewicz wraz z innym mieszczanami (m.in. ławnikiem Władysławem Grątkowskim, cyrulikiem Jakubem Wesłem) wspierał wykonanie sztuk mistrzowskich przez Wojciecha Bukołowskiego (u mistrza Jana Zielickiego) oraz Jakuba Tepera (u mistrza Jana Rupalskiego).

Jan Czeszkowicz (Czeszkiewicz) krojownik sukna, st. bractwa 1661, 1665, 1670, 1692, rajca 1671, ławnik 1672-77, burmistrz 1678-79, ławnik 1680-81, 1683-85, 1688-90, 1695-1704, 1717, wójt 1682, szafarz 1685, prowizor skarbcza (klucznik) 1671 WMP(w).

CIEŚLA: *Hans Ceshslay* **1559**, 480, s. 177; *Junge Jan Czesla* **1565**, 482, s. 269; *woczech Czieslia skrakowa sin zlotniczi* **1571**, 482, s. 35; *uczen woczech Szin wocziecha Czieslie Zlotnika krakowskiego* **1576**, 482, s. 281.

Cf. *CIEŚLA* SNmP I, 358

Hans był uczniem Bartosza Tomeckiego, miał się uczyć 5 lat (wpis). Jan był uczniem Bartosza Żolny, uczył się 6 lat (wypis). Wojciech, syn złotnika krakowskiego Cieśli, był uczniem Konrada Bodensteina, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

CISZKOWICZ // CZYSZKOWICZ: *Pan Jan Cziskowic Radni 1678*, 478, s. 373; *JMP Jan Cziskowic ex Scabi pisars Radzecki 1678*, 478, s. 375; *JMP Presidenta Cziskowica 1679*, 478, s. 384.

Cf. *CZYŹKIEWICZ* SNmP I, 415.

Cf. CIESZKIEWICZ

Jan Ciszkowicz wraz z Franciszkiem Jaworowiczem byli mieszczanami, którzy występowali we wnioskach Marcina Heintza i Wincentego Piątkowskiego o możliwość wykonania sztuk mistrzowskich.

CIMHOFER: *blazsy CimHocfer 1519*, 480, s. 96.

Uczeń złotnika Paula (wpis).

CIRAN: cf. CYRAN

CIRZKO: *Stenczell Cirzcko von Cracko* [możl. Kraków] **1566**, 482, s. 18.

Uczeń Aleksandra Klizy, miał się uczyć 6 lat (wpis).

COHNER: *Jungen Abraham Gottfried Cohner 1733*, 482, s. 395.

Uczeń Godfryda Wasenchnita (wypis).

COLBYT: cf. KOLBYT

CUPSLEIER: *lenart Cupsleier zlipku* [może z Lipska] **1547**, 480, s. 156.

Uczeń złotnika Wincentego, miał się uczyć 4 lata (wpis).

CURIO: *Danyel Curyo Zradzyeyewa* [z Radziejewa] *Rodym 1588*, 482, s. 95; *Daniel Curio z Radzieiowa Rodym 1595*, 482, s. 306.

Uczeń Wojciecha Darmopycha, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

CYGANOWICZ: *panem ciganowiczem 1673*, 478, s. 358; *pan felix ciganowic 1674*, 478, s. 359.

Cf. *CYGANOWICZ* SNmP I, 374

Mieszczanin poznański, rymarz, pełnił funkcję m.in. rajcy, ławnika, szafarza. W księdze cechu złotników wymieniany jako osoba udzielająca poparcia czeladnikom w staraniach o możliwość wykonania sztuk mistrzowskich (m.in. Wojciechowi Bucholcowi, Krzysztofowi Neimanowi).

Cyganowicz Felix (Szczęsny) (Cyganiowicz) rymarz, st. cechu 1658-62, 1665-66, 1669, 1674, rajca 1663, 1667, 1671-72, 1675, 1676, ławnik 1664, 1668, 1670, 1673, szafarz 1658, 1661-62, 1672, prowizor wodociągów 1663, 1675, prowizor skarbcza 1667, prowizor ungelu 1676 WMP(w).

CYPIEL: *p: Casper Cypiel 1672*, 478, s. 353.

Cf. *CYPEL* SNmP I, 376

Mieszczanin, którym wraz z Dytrychem Krawcem wspierał Daniela Huberta w staraniach o przyjęcie do terminu do Jana Zielickiego.

CYRAN: *Pana Cirana doctora 1617*, 477, s. 148; *Panem Cyranem Doctorem 1618*, 477, s. 167.

Cf. **CYRAN** SNmP I, 377

Najprawdopodobniej Stefan Cyran, znany lekarz (zob. SNmP). W księdze złotników występuje jako wspierający wykonanie sztuk mistrzowskich przez czeladników.

Stefan Cyran dr medycyny, ławnik 1614-17, 1620-22, burmistrz 1623 WMP(w).

CYRIAK: *P. Cirjak 1639*, 482, s. 199.

Cf. **CYRIAK** SNmP I, 378, 587

Wzmiankowany w księdze jako poręczyciel w zapisie na naukę Stanisława Łukaszewicza, ucznia Jana Brożka.

CYRULIK: *Pan Jakub Cirulik 1629*, 477, s. 305.

Cf. **CYRULIK** SNmP I, 378

Wymieniany w księdze w zapisie bieżących spraw cechowych, stanowił rękojmię przyjęcie na naukę chłopca Jana, syna jednego ze złotników.

CZABAŃSKI: *Marcyn Czabansky 1616*, 477, s. 126; *Marcinowy czubańskiemu 1616*, 477, s. 127.

Czeladnik Nikla Kerstena, wymieniany w opisie konfliktu z innym czeladnikiem, Jakubem Pichem, z którym wzajemnie oskarżali się o kradzież.

CZAJKA: *Jan czaika 1561*, 480, s. 184.

Cf. **CZAJKA** SNmP I, 381

Uczeń Foltyna Bremera, miał się uczyć 7 lat (wpis).

CZAPLIŃSKI: *P. Doctorem CZaplinskim 1627*, 477, s. 278.

Cf. **CZAPLIŃSKI** SNmP I, 387

W księdze cechu wymieniany, wraz z Wojciechem Rochowiczem, we wniosku o wykonanie sztuki mistrzowskiej przez Macieja Heintza.

***CZAPNIK**: *amadus sposnania michala czapnika sin 1544*, 480, s. 140.

Cf. **CZAPNIK** SNmP I, 387

Uczeń Jana Malarza Nakielczyka, miał się uczyć 6 lat (wpis).

***CZARNY**: *Ian szyn Iana czarnego mielczarza, mieszczanina posnanskiego 1572*, 482, s. 60.

Uczeń Ludwika Kościelnego, miał się uczyć 5 lat. Jego poręczycielem był jego wuj, złotnik Stanisław Skrobiróg (wpis).

CZECH: *Jakub Czech 1557*, 481, s. 67; *Wawrzynyecz Czech szbydtgosczy [z Bydgoszczy] Rodym 1585*, 482, s. 81; *Balcer Czech sposnania Rodym 1589*, 482, s. 298; *wawrzynyecz Czech szbydtgosczy Rodym 1591*, 482, s. 301.

Cf. **CZECH** SNmP I, 394

Jakub był uczniem Marcina Skrzetuskiego, uczył się 4 lata (wypis). Balcer był uczniem Stanisława Piechny, uczył się 5 lat (wypis). Wawrzyniec był uczniem Jana Kosmowskiego (wpis, wypis).

CZECZOTKA // CZECZOTEK: *chłopca piotra Czeczotka (gen.) Sdrobic* [możl. z Drobic] **1544**, 480, s. 134; *Piotr Czeczotka (nom.) zdrobjcz* **1545**, 481, s. 64.
Uczeń Marcina Gelchara, uczył się 4 lata (wpis, wypis).

CZERSKIE, TSCHIRSCHKE: *chłopcu Imie Johan Czerskie, Johannus Tschirschke* **1707**, 482, s. 256.
Uczeń Pawła Raby, miał się uczyć 7 lat (wpis, podpis).

CZURYŁO: *Daniel Czurilo Sploczka* [z Płocka] **1544**, 480, s. 157.
Uczeń Macieja Dubiela, miał się uczyć 4,5 roku (wpis).

CZYCHOWSKI: *Temu chłopcu na imie Adam Czychowski* **1678**, 482, s. 230.
Uczeń Jana Zielickiego (Żelickiego), miał się uczyć 5 lat (wpis).

Ć

ĆWIRK: *H Jnh woczzech Cwirk von Sirarz* [Sieradz] **1567**, 482, s. 22.
Uczeń Andrzeja Draba, miał się uczyć 5 lat (wpis).

D

DACHS: *Jurga Dachs ze wroclawia* **1608**, 482, s. 150.
Uczeń Piotra Gielchara, miał się uczyć 7 lat (wpis).

DAICZ, DAÜTH: *Matis daicz Zbigdosczi* [z Bydgoszczy] *rodem* **1595**, 482, s. 110;
Matis Daüth z Bydgoszcze **1601**, 482, s. 314.
Uczeń Tobiasza, Krekenmaiera, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

DALKO: *Jan dalko* **1544**, 480, s. 149.
Uczeń Mikołaja Szulca (wpis).

DANIEL: *Stanislaw Daniel sPosnanja* **1549**, 481, s. 64; *chłopca Daniela Ze Szczecina* **1632**, 477, s. 337.
Cf. *DANIEL* SNmP I, 424
Daniel ze Szczecina był uczniem Jana Libickiego, miał się uczyć 6 lat (wpis). Stanisław był uczniem Macieja Dubiela (uczył się 4 lata).

DANWA: *hanus Danwa smjedzjrzecza* [z Międzyrzecza] **1550**, 480, s. 147.
Uczeń Józefa Sfertfeiera, miał się uczyć 2,5 roku (wpis).

DANYJEK: *Stentzel danyjek 1538*, 480, s. 107.
Uczeń Lorenca Kosmowskiego, miał się uczyć 7 lat (wpis).

DAÜTH: cf. DAICZ

DĄBROWSKI: *Pana Dąmbrowskiego 1628*, 477, s. 296.
Cf. *DĄBROWSKI* SNmP I, 429

Wymieniany w rachunkach cechowych dotyczących wydatków na świece na jego pogrzeb.

DELIUSZ: *Hans Delius starogarda* [ze Starogardu/Stargardu] **1616**, 482, s. 169; *Hans Dellius starogarda 1621*, 482, s. 344.

Uczeń Pawła Fonendy, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

DERECKI: *Pan Sebastyan Dereckj na ten czas Pan Radny 1645*, 478, s. 175; *Deputaci Rajcy Poznanscy jeden P. Sebestyan Derecky 1646*, 478, s. 184; *Pana Sebestina Dereckiego 1646*, 482, s. 360; *Pan Sebestyan Dereckj 1648*, 478, s. 199; *P. Sebestyna Dereckiego 1648*, 478, s. 200; *Pan Sebastian Dereckj radni Pan 1650*, 478, s. 232; *P. Sebestyan Dereckj 1650*, 478, s. 239; *Panem Sebestyanem Dereckim 1652*, 478, s. 255.

Mieszczanin poznański, ławnik, zamieszkujący przy ul. Wielkiej (zob. SNmP). W księgach złotników wymieniany we wnioskach o wykonanie sztuk złotniczych przez czeladników, m. in. Andrzeja Darmopicha (u mistrza Jana Brożka, pod warunkiem pozostania i prowadzenia dalszej działalności rzemieślniczej w mieście), Krzysztofa Bilda (u Wojciecha Budzyniewicza). Wspierał przyjęcie do bractwa młodych mistrzów, m.in. Jana Kosiorowicza. Opowiadał się za skróceniem nauki uczniom miejskim, m. in. Stanisławowi Słomie.

Cf. *DERECKI* SNmP I, 438

Sebastian Derecki rymarz, st. cechu 1623, 1632-35, 1638-40, ławnik 1646-48, 1650-51, rajca 1642-45, 1649, 1654, 1658, szafarz 1644-45, prowizor kasy i przywilejów 1642, prowizor pieczęci 1643, 1658, prowizor sekretariatu i kluczy 1649, prowizor skarbcza 1654 WMP(w).

DESJEL: *Ieronimus Desjel von der Stein 1550*, 480, s. 136.

Uczeń Walentego Margwarta, miał się uczyć 4 lata (wpis).

DESZ: *Jüngen Hans desz 1509*, 480, s. 49.

Uczeń Piotra Gielchara, miał się uczyć 4 lata (wpis).

DIBICH: *Jacob dibich von Lobesencz* [Lobsens – Łobżenica] **1564**, 480, s. 161; *Tomeck dibich von Lobesencz 1564*, 480, s. 161; *Chłopiec uczenia iego Imieniem iacob Dibich 1569*, 482, s. 31; *chłopczu thomaszowy dibych 1571*, 482, s. 31.

Jakub i Tomasz był uczniami Jerzego Guldenmarii, pierwszy uczył się 5 lat (wpis, wypis), drugi – 7 lat (wpis, wypis).

DI(E)RSZ: *ionas dirsz zbudyszyna* [z Budziszyna] *Iana Diersza szyn 1583*, 482, s. 76.

Uczeń Konrada Bodensteina, miał się uczyć 5 lat i rok pracować jako czeladnik (wpis).

DINNBS, DINNGS: *Gottfrint Dinnbs, Gotdfrindt Dinngs* **1742**, 481, s. 56.

Był uczniem Augustyna Tellera (wypis, podpis).

DIONIZY: *dyoniszy von Edenburh* **1520**, 480, s. 99.

Uczeń Macieja Molera, miał się uczyć 4 lata (wpis).

DIRING, DIRINK, DORRINK, DYRYNG: *Konradt Dorrink* **1601**, 481, s. 42; *Kristof Dirink zpoznania* **1603**, 482, s. 137; *pana Caspra Dyrynga* **1623**, 477, s. 243; *Pana Caspra Diringa* **1629**, 477, s. 314.

Cf. *DYRING* SNmP I, 497

Nazwisko *Konrad Dorrink* figuruje na liście nazwisk czeladników pod zezwoleniem brackim z 1601 r. regulującym uchwałą praktykowany przez czeladników zwyczaj systematycznych składek do tzw. puszek na rozmaite potrzeby i sytuacje losowe (choroby, pogrzeby, wyjazdy w ramach tzw. wędrówki) i ustalającym wysokość składki na 3 gr. (Zob. też Wilkierze s. 91).

Krzysztof Dirink był uczniem Jerzego Guldenmarii, miał się uczyć 5 lat (wpis). Kacper Dyryng był mieszczaninem poznańskim, białokórnikiem (zob. SNmP), wymienianym we wnioskach o wykonanie sztuk mistrzowskich przez Jana Zarębę (u mistrza Jakuba Hempla) i Jerzego Guldenmarię (u mistrza Jana Klizy).

Kasper Dyryng junior, białokórnik, st. bractwa 1625, 1627-31, 1634-36, 1638; *Kasper Dyryng kupiec, st. bractwa* 1634 WMP(w).

DITTRICH: *Jan Ditterich* **1633**, 482, s. 193; *Jurga Ditterich* **1633**, 482, s. 193; *Jurga Ditrich* **1638**, 482, s. 352.

Cf. *DIETRICH* SNmP I, 445

Jan był uczniem Jana Mertensa, miał się uczyć 6 lat (wpis). Jurga był uczniem Pawła Hempla, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

DŁUBIMIESZEK: *Stanisław Dlubimiesek szłowicza [z Łowicza]* **1569**, 482, s. 51; *Stanisław Dlubimieszek złowicza* **1575**, 481, s. 81.

Uczeń Jana Glazera, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

DŁUSKI: *Jendrzey Dluszky Syn Nieboszczyka Sczesnygo Dluszkyego konwyszarza y mieszcanyyna posnanszkiego* **1589**, 482, s. 91.

Cf. *DŁUSKI* SNmP I, 449

Uczeń Abrahama Heintza, miał się uczyć 5 lat (wpis).

DOBROGOST: *Dobrogost* **1503**, 480, s. 84; *dobrogot* **1507**, 480, s. 72; *hłopca Christoffa Dobrogosta* **1641**, 482, s. 203; *Christoph Dobrogosdt* **1645**, 482, s. 359.

Dobrogost wymieniany jest jako mistrz (prawdopodobnie rzemiosła innego niż złotnicze) przyjmujący na naukę ucznia Mathsa Hasłota z Gdańska. Krzysztof był uczniem Jana Jasińskiego, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

DOBROWOLNY: *chłopca Stanisława Dobrowolny* **1665**, 482, s. 223.

Uczeń Jana Lemanowicza, miał się uczyć 6 lat, we wpisie jednak widnieje notatka – *odszedł* (wpis).

DOMASZEWSKI: *Stainslaw Domaszewsky zwarkj* [możl. z Warki] **1599**, 482, s. 127.
Uczeń Wociecha Staniewskiego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

DOMINIK(EN): *hłopca Balcera Dominiken* **1636**, 482, s. 197; *chłopca Wilhelma Dominika* **1640**, 482, s. 201; *Balcer dominiken* **1643**, 482, s. 356; *Wilchelm Dominik* **1649**, 482, s. 362.

Cf. *DOMINIK* SNmP I, 464

Balcer był uczniem Stanisława Szwarca, uczył się 6 lat (wpis, wypis). Wilhelm był uczniem Łukasza Heintza i Stanisława Szwarca, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

DOMSZAŁOWICZ: *Chłopca na Imię Jacub Domszałowicz* **1684**, 482, s. 236.
Uczeń Jana Zielickiego (Żelickiego), miał się uczyć 7 lat (wpis).

DOPYNA: *Jurga Dopyna ze pczewa* [możl. z Pczewa, dziś Pszczewa] *Rodym* **1590**, 482, s. 97.
Uczeń Stanisława Piechny, miał się uczyć 5 lat (wpis).

DORRINK: cf. *DIRING*

DRENER: *Mathias Drener Z wroclawia* [z Wrocławia] **1610**, 482, s. 154.
Uczeń Piotra Gielchara, miał się uczyć 7 lat (wpis).

DRESLER: *H merthen dresler* **1543**, 480, s. 149.
Cf. *DRES(Z)LER* SNmP I, 473
Uczeń Nikla Szulca, miał się uczyć 5 lat (wpis).

DREWNO: *Bartosz Drewno Z Sirakowa* [z Sierakowa] **1626**, 482, s. 183.
Cf. *DREWNO* SNmP I, 475
Uczeń Jana Jerzykowicza, miał się uczyć 5,5 roku, naukę rozpoczął w 1622 (wpis).

DROZD: *Iurga Drost zegdanska* [z Gdańska] **1570**, 482, s. 53.
Cf. *DROZD* SNmP I, 478
Uczeń Jana Kosmowskiego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

DROŹDŹAK: *Pawell drostack Von Siracz* [Sieradz] **1564**, 480, s. 174; *Pawel drodzak Siradza* **1570**, 481, s. 79.
Cf. *DROZDAK* SNmP I, 479
Uczeń Jurgi Reichenaua, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

DUBNER: *na Imię Woyciech Dubner ktory chłopiec w Łowiczu* **1728**, 482, s. 265.
Uczeń Wojciecha Derpovicza, miał się uczyć 2 lata, ponieważ wcześniej odbył już pięcioletnią naukę w Łowiczu u swojego ojca (wpis).

DUPCZYK: *Franc Dupczyk zmogilna* [z Mogilna] **1606**, 482, s. 145.
Uczeń Jana Klizy, miał się uczyć 6 lat (wpis).

DZIARZ: *Jakub dzwarz z Sulejewa [z Sulejewa] 1624*, 482, s. 182.
Uczeń Stanisława Słomy, miał się uczyć 6 lat (wpis).

DZIURA: *Matus Dzyura zwysogroda (...) smyasteczka wosogrodu [Wyszogrodu] pod pyeczęczyą myeską 1581*, 482, s. 71.
Cf. *DZIURA* SNmP I, 505
Uczeń Stanisława Piechny, miał się uczyć 6 lat (wpis).

E

EBELL: *chłopca Michała Ebell spirica [niem. Piritz, pol. Pyrzyce] 1642*, 482, s. 204;
Michał Ebell S pirik 1648, 482, s. 361.
Uczeń Jerzego Sanflebena, uczył się 6 lat (wpis i wypis; wypisu dokonała małżonka zmarłego mistrza oraz Wojciech Budzyniewicz, starszy cechu).

***EBERLE, EBERLI:** *Panem Jerzym Eberlem 1652*, 478, s. 261; *Panem Jerzym Eberliem 1652*, 478, s. 269; *Panem Jerzym Eberliem 1653*, 478, s. 273.
Cf. *EIBERLE* SNmP I, 507
Mieszczanin występujący we wnioskach o wykonanie sztuk mistrzowskich przez Jana Henryka Paliopolum i Kaspra Werfla.

Jerzy Szwaba Eyberle budnik, krawiec, kupiec, racja 1646-47, 1654, ławnik 1648, 1659-60, st. bractwa 1649, 1651, st. cechu 1650, 1652, burmistrz 1658, szafarz wyb. w latach 1646-1659, prowizor wodociągów 1647, 1654 WMP(w).

EBERSTHAR, EBERSZAR: *Stach Ebersthar 1557*, 480, s. 117; *stach eberszar 1561*, 481, s. 70.
Uczeń Andrzeja Salera, uczył się 4 lata (wpis i wypis).

E(C)KERT: *u kjerstina ekert 1545*, 481, s. 64; *Zacharias eckert 1557*, 480, s. 152;
klopcu Imie Jan Fridrich Ekerd 1703, 482, s. 255.
Cf. *EKERT* SNmP I, 513

Kerstyn Ekert był mistrzem przyjmującym uczniów na naukę rzemiosła; poświadczony w księdze wypisów; być może był przedstawicielem rzemiosła innego niż złotnicze. Zachariasz był uczniem Macieja Czeszewskiego (Cieszewskiego), miał się uczyć 4 lata (wpis). Jan Fridrich był uczniem Krzysztofa Neimana, miał się uczyć 6 lat (wpis).

EDLER: *Ian Edler swarzovi [z Warszawy] Rodym Pana Gabryela Slotnika syn warsovie 1593*, 482, s. 104.
Uczeń Tobiasza Krekenmaiera, miał się uczyć 6 lat (wpis).

EGEBRECHT: *Jacob Egebrecht Zelbiunga [możl. z Elbląga] 1584*, 482, s. 293.

Uczeń Jana Glazera, uczył się 5 lat (wypis).

EG(D)ER: *Stanisław Egier z poznania 1621*, 482, s. 177; *Stanisław Eger Z poznania 1626*, 482, s. 347.

Cf. *EGER* SNmP I, 512

Uczeń Krzysztofa Siemickiego, uczył się 5 lat (wpis i wypis).

EGIERT: *Egiert Zegarmistrz zydowskiej ulice 1573*, 482, s. 57.

Cf. *EGGERT* SNmP I, 512

Mieszczanin, zegarmistrz; ręczył za ucznia Waltyna Bayfla, który miał się uczyć u Benedykta Faitha.

EHAROCHRYCZ: *Janeck Eharochricz 1548*, 480, s. 166.

Miał uczyć się 4 lata u mistrza poświadczanego jednokrotnie w źródle: *pana Damiana* (prawdopodobnie mistrza rzemiosła innego niż złotnicze) (tylko wpis).

*EHM, EIM, EYM: *hłopca Chrystofa Eyma (gen.) z lipska 1639*, 478, s. 71; *Hłopca CHristofa Ehmę (acc.) shally [z Halle] 1642*, 482, s. 205; *hłopca Christijana Eimę saskj ziemie 1643*, 478, s. 145.

Krzysztof był uczniem Macieja Hentza, wpisany do terminu w 1639 r. i ponownie w 1642 r. Krystian był uczniem Jana Zaklika, miał się uczyć 6 lat, dopisek na stronie 145 sugeruje, że nie zapłacił on obowiązkowej opłaty cechowej (*nie zapłacił od terminaty*).

EISENREICH: *Kristow EisenReich szposnania [z Poznania] gosdziarskj sin 1570*, 482, s. 276.

Uczeń Bartosza Zolny, miał się uczyć 6 lat, ręczył za niego mieszczanin poznański Szymon Chudzina (wpis).

ELIWRY: *ian eliwry 1673*, 482, s. 370.

Uczeń Łukasza Wrzaskowicza, skończył termin w 1673 r. (wypis).

ELMAN: *Jurga Elman von Luke [może niem. Luckau, dłuż. Łukow] 1582*, 482, s. 78; *Jacob Elman fon luke Rodym 1589*, 482, s. 95; *Jurga Elman fon Luko 1589*, 482, s. 297.

Cf. *ELMAN* SNmP I, 515

Uczniowie Tobiasza Krekenmaiera, Jurga uczył się 6 lat (wpis i wypis). Jakub miał się uczyć też 6 lat (tylko wpis).

ELZNER: *Crisztof Elzner zlegnice [z Legnicy] 1614*, 482, s. 163.

Cf. *ELSNER* SNmP I, 516

Uczeń Pawła Fonendy, miał się uczyć 6 lat (wpis).

ENDORF: *Celestrenz Endorff 1518*, 480, s. 88.

Uczeń złotnika Pawła (wpis).

EP(S)ENHAUSER, EFFENHAUSER, EFFENHAISER: *mathisz epenhauser Zewrocławia arszeniuszow sin 1559*, 480, s. 158; *Jeremias Epenausser von Bresle*

[niem. Breslau, pol. Wrocław] **1566**, 482 s. 16; *Junge paull Epenhausser von bresle 1567*, 482, s. 272; *Jeramiaszowi effenhaiszer Mieskyemu Szinowi sze wroczlawa* [z Wrocławia] **1570**, 481, s. 78.

Mathisz był uczniem Macieja Dubiela, miał się uczyć 5 lat i pół roku (wpis). Paweł był uczniem w warsztacie Konrada Widmana, uczył się 6 lat, wypisu dokonała wdowa po zmarłym mistrzu (wypis). Jeremiasz był uczniem Macieja Cieszowskiego, uczył się 5,5 roku (wpis, wypis).

ERBELLA: *Jüinge jenas Erbella 1507*, 480, s. 72.

Uczeń złotnika Wenera.

ERL(L)ER: *Gabriel Erller von Warsaw 1565*, 482, s. 12; *Jan Erler Z Warszawy Rodim 1585*, 482, s. 89.

Gabriel był uczniem Jerzego Reichnaua, miał się uczyć 5 lat (wpis). Jan był uczniem Jerzego Gielchara, miał się uczyć 6 lat (wpis).

ERLT: *Endrid Ertl 1568*, 482, s. 29.

Cf. *ERDT(H)* SNmP I, 521.

Endris Erdt był mistrzem miechowniczym w Poznaniu, wymieniany w źródłach w l. 1562-1588 (SNmP I). W księdze złotników we wpisie chłopca Kaspra Bolla na naukę rzemiosła w warsztacie wdowy po Konradzie Widmanie, wymienia się nazwisko poręczyciela ucznia – *Endris Ertl*.

F

FABICHT: *Andris fabychtt 1564*, 480, s. 121.

Uczeń Macieja Frelicha, miał się uczyć 4 lata (wpis).

FALCZER: *Jana konwyszarza szyn Jmieniem BFalczer szposnanya* [z Poznania] *rodym 1583*, 482, s. 80

Uczeń Stanisława Piechny, miał się uczyć 5 lat (wpis).

FENIK: *Andreas Phenik 1631*, 482, s. 190.

Cf. *FENIG* SNmP I, 537

Uczeń Andrzeja Heintza, miał się uczyć 6 lat (wpis).

FERSTER: *Antoniusz ferster Zlibna* [możl. z Lipna] **1570**, 482, s. 48.

Cf. *FERSTEL* SNmP I, 539

Uczeń Jurgi Reichenaua, miał się uczyć 5 lat (wpis).

FESTER: *uczrzywy Myhel Fester 1579*, 482, s. 69.

Cf. *FESTER* SNmP I, 539

Ręczył wraz z innym mieszczaninem, Jerzym Polem za ucznia poznańskiego Jerzego Henike zapisanego na naukę do Krzysztofa Peslera; wymieniany we wpisie ucznia.

FIDLER: *temu Chlopcu na Ime Michal Fiedler* **1686**, 482, s. 239; *Chłopiec P. Neumanow na imie Michael Fidler, Miechl Fiedler* **1692**, 482, s. 381.

Cf. *FIDLER* SNmP I, 542

Uczeń Krzysztofa Neimana, uczył się 7 lat (wpis, wypis, podpis).

FIHT: *ian fiht* **1493**, 480, s. 3.

Uczeń, uczył się 4 lata (wypis). Nie ma pewności, że był uczniem rzemiosła złotniczego.

FILBRNADT: *Hanus Filbrandt szgdanska [z Gdańska]* **1578**, 482, s. 68; *Hanus fylbrandt Se Gdanska* **1585**, 482, s. 293.

Uczeń Wojciecha Darmopycha, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

FILDTMAN: *Hanus fildtman szgdanska [z Gdańska]* 1578, 482, s. 68.

Uczeń Wojciecha Darmopycha, miał się uczyć 6 lat (wpis).

FILOZOFOWICZ: *Voitek filozofowicz* **1564**, 482, s. 12.

Uczeń Szymona Czudnika, miał się uczyć 6 lat (wpis).

FISEL: *Merthen fisell* **1570**, 482, s. 46.

Mieszczanin będący poręczycielem jednego z uczniów Marcina Stama.

FISCHER: *Israel Fischer von Meraha zum Meisen* [niem. Meissen, pol. Miśnia] *Rodym* **1594**, 482, s. 108; *Israel Fischer* **1599**, 482, s. 311.

Uczeń Jana Kosmowskiego, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

FISZBACH, FISZPACH, FYSZPACH: *chlopca Gottfrida fiszbacha z bitonia szliamskiego [z Bytomia śląskiego]* **1645**, 482, s. 208; *Chlopca na Imie Gothfridt Fyszpach* **1644**, 478, s. 174; *Godfrid Fiszpach zBytonia rodem* **1653**, 482, s. 365.

Cf. *FISCHBACH* SNmP I, 544

Uczeń Stanisława Szwarca, uczył się 7 lat (dwukrotny wpis na naukę – u mistrza Łukasza Heinca w 1644 i u mistrza Stanisława Szwarca w 1645, wypis).

FITTWELT: *Pan Dawid Fittwelt* **1658**, 478, s. 294.

Wymieniany jako poręczyciel chłopca Daniela w notatce dotyczącej wpisu ucznia do terminu u Krzysztofa Bilda.

FLAKOWICZ: *Paweł Flakowycz Strzemeszna [z Trzemeszna]* **1615**, 482, s. 170; *Paweł Flakowycz* **1619**, 482, s. 342.

Uczeń Jana Jerzykowicza, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

FLASMAN: *Jakob flasman* **1554**, 480, s. 169.

Uczeń Konrada Widmana, miał się uczyć 5 lat (wpis)

FLEGEL: *hlopca Casper Flegel* **1637**, 482, s. 197; *Casper Flegel skundorfwaldu [może: z lasu na Kundorfie]* **1643**, 482, s. 357.

Uczeń Macieja Heintza, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

FLEGILMARTER: *Marcin flegilmarter* **1541**, 480, s. 147.

Uczeń Józefa Sfertfeiera, miał się uczyć 5 lat (wpis).

FLUSBERGER: *Matis flusberger szposnania Rodym* **1588**, 482, s. 87.

Uczeń Konrada Bedensteina, miał się uczyć 5 lat (wpis).

FOGT, VOGT: *na imie temu chłopcu kristian Vogt* **1675**, 482, s. 228; *kristian Fogt* **1680**, 482, s. 373; *Towarzysza Christiana fogta* **1684**, 478, s. 427.

Cf. *FOGT* SNmP I, 551

Uczeń Krzysztofa Naimana, uczył się 6 lat (wpis, wypis). W księdze Czł 478 wspominany jest również konflikt między mistrzem a uczniem oraz ich ugoda.

FOICINS: *Pan Wociech Foicins* **1618**, 477, s. 159.

Wymieniany wraz z Janem Szwarcem jako poręczyciel spłacający dług zmarłego Jana Pelki.

FOKS, FUKS: *Arnolth fux zegdanska [z Gdańska]* **1563**, 480, s. 178; *Hans Fox* **1576**, 481, s. 81; *chłopca Jacuba fuksa* **1642**, 482, s. 204; *Jakub Fokx* **1648**, 482, s. 361.

Arnolt był uczniem Bartosza Tomeckiego (Tobeckiego), miał się uczyć 5 lat (wpis). Hans Fox wymieniany jest jednostkowo jako złotnik wypisujący z nauki Mertena Siffenkopfa. Jakub był uczniem Stanisława Szwarca (wpis) i Wojciecha Budzyniewicza (wypis).

FOKSBERGER, FUKSBERGER: *iurga foxberger szglogowa [z Głogowa]* **1559**, 480, s. 170; *Jerge fucksperger* **1562**, 480, s. 171; *Junge Jerge fucksberger von glogo* **1565**, 482, s. 268; *her Simon Fucksberger* **1567**, 482, s. 28; *Marcin foxberger S glogowa [z Głogowa] Rodem* **1591**, 482, s. 124; *Jurga fuxbergier Stanyślawowa Miasteczka przy poznanyu Rodym* **1595**, 482, s. 115; *Jurga Fuxberger fon Gros Glogow [Głogów] Rodym Szłyąske* **1596**, 482, s. 117; *Marcin Fuxberger zglogowa* **1603**, 482, s. 319.

Cf. *FUCHSBERGER, FOXBERG(I)ER, FUKSBERGER, FUXBERGER* SNmP I, 572

Jurga z Głogowa (I) był uczniem Konrada Widmana, uczył się 8 lat (podwójny wpis w 1559 i 1562 r., wypis). Szymon wymieniany jest we wpisie Kaspra Steinbocka na naukę u Jerzego Gencza jako poręczyciel Kaspra i Michała Steinbocka. Jurga z okolic Poznania był uczniem Jana Glazera, miał się uczyć 7 lat (wpis). Jurga z Głogowa (II) był uczniem Abrahama Heintza, miał się uczyć 6 lat (wpis wraz z notatką informującą, że chłopiec okradłszy swego pana, uciekł w 1599 r.). Marcin z Głogowa był uczniem Krzysztofa Peslera (Beslera), uczył się 6 lat (wpis, wypis).

FORBER: *steffen forber* **1550**, 480, s. 168.

Uczeń Konrada Widmana, miał się uczyć 5 lat (wpis).

FORMAN: *pan Mathis Forman* **1576**, 482, s. 65.

Cf. *FORMAN* SNmP I, 557

Ręczył za Zachariasza Hernika, który miał się uczyć u Tobiasza Krekenmaiera; wymieniany we wpisie ucznia.

FRANK: *Melcher Frank z czecina [z Szczecina]* **1605**, 482, s. 140.

Cf. *FRANK(E)* SNmP I, 562

Uczeń Piotra Karysa, miał się uczyć 5 lat (wypis).

FRANKEN: *Jerzego Franken chłopca* **1646**, 482, s. 359.

Uczeń Jana Głowika, uczył się 6 lat (wypis).

FRE(I)LIN(G)K: *Peter freilingk* **1549**, 480, s. 120; *Achacius frelink swielbiqza* [może z Wielbarka] **1553**, 481, s. 65; *achacyus ffreylynk* **1553**, 480, s. 164; *Peter frelink swielbiqza* **1554**, 481, s. 65.

Peter (I) był uczniem Andrzeja Goździa, miał się uczyć 6 lat (wypis). Akacjusz był uczniem Floriana Poganka, uczył się 4 lata (dwukrotny wypis). Peter (II) był uczniem Benedykta Kamyna, uczył się 5 lat (wypis).

FRELIN: *Nikiel Frelin* **1638**, 482, s. 352.

Uczeń Andrzeja Heintza, uczył się 5 lat (wypis).

FRIDRICH: *Zigmunt Fridrich von altenburg* [niem. Altenburg] **1599**, 482, s. 125; *Crysztof frydrych z frydlantu* [niem. Friedland] **1623**, 482, s. 180; *Christoph Fridrich Von Fridland* **1633**, 482, s. 350; *Heraufika Fridricha* (gen.) **1643**, 478, s. 141.

Cf. *FRYDRYCH* SNmP I, 572

Zygmunt był uczniem Piotra Karysa, miał się uczyć 5 lat (wypis).

Krzysztof był wpisany na naukę u Melchiora Hensla, u którego miał się uczyć 6 lat (wypis); wypisu dokonał Paweł Hempel, u którego uczeń uczył się 7 lat (wypis); prawdopodobnie nastąpiła zmiana miejsca odbywania nauki. Niejaki Heraufik Fridrich, najprawdopodobniej czeladnik, wzmiankowany jest w źródłach w opisie sprawy, w której prosił o przyjęcie do pracy u jednego ze złotników miejskich, na co członkowie cechu nie przystali, zarzucając mu wcześniejszą pracę u partaczy.

FRIGAR: *Andraew Frigar* **1764**, 481, s. 83.

Uczeń złotnika Werlego, miał się uczyć 6 lat (wypis).

FRODOWICZ: *Andreas frodowich von Barbude in donnemarck* [Dania, niem. Dänemark] **1601**, 481, s. 16.

Uczeń Macieja Bizgelta (wypis).

FRÖLICH: *Dawidt Frölich Zgierlic* [niem. Görlitz, pol. Zgorzelec] **1611**, 482, s. 161; *Dawidt Frölich z gierlyce* **1616**, 482, s. 338; *Pana Jakuba Frölicha* **1618**, 477, s. 164.

Cf. FRELICH (SŁOWNIK A–Z)

Dawid był uczniem Josta Kreckenmaiera, uczył się 5 lat (wypis). Jakub był czeladnikiem, w 1618 r. Jerzy Sanftleben występował z wnioskiem o wykonanie przez niego sztuki mistrzowskiej.

FRONDORF: *Fridrich frondorf* **1628**, 482, s. 188.

Uczeń Jerzego Sanftlebena, miał się uczyć 6 lat, naukę rozpoczął w r. 1625 (wypis).

FRONN: *Junge Arnollt ffron von danczske* [Gdańsk] **1578**, 482, s. 285.

Uczeń Wojciecha Darmopicha (wypis).

FÜLHORN: *Gottlob Lünwocht Fülhorn 1745*, 481, s. 57

Uczeń Augusta Tellera, miał się uczyć 6 lat (wpis).

FÜLLENBORN: *Abraham Füllenborn zelbinku* [niem. Elbing, pol. Elbląg] **1603**, 482, s. 137.

Uczeń Jakuba Hempla, miał się uczyć 5 lat (wpis).

FUKS: cf. FOKS

FUKSBERGER: cf. FOKSBERGER

G

GABARS: *Friedrich Gabars von Frankfort am Oder 1606*, 482, s. 145.

Uczeń Nikla Kerstena, miał się uczyć 5 lat (wpis).

GADE: *hans gade s mekelborku* [możl. z Meklemburgii] **1551**, 481, s. 65.

Uczeń Jakuba Malarza, uczył się 4 lata (wypis).

GALCZ, GOLCZ: *iacob galcz 1556*, 480, s. 135; *Jakob golez 1561*, 481, s. 70.

Cf. *GOLCZ* SNmP II, 78

Uczeń Marcina Gielchara, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

GALETALA: *Junge mit namen Jan Galetala 1510*, 480, s. 70.

Uczeń złotnika Jakuba Bartha, miał się uczyć 4 lata (wpis).

GALILEJCZYK: *pana Zigmunta Galileyczika w krakowie 1635*, 478, s. 22; *Franciszek Galileiczik skrakowa 1641*, 478, s. 103; *Franciszek Galieiczik 1641*, 478, s. 107.

Złotnik krakowski, u którego uczył się Jan Brożek, zanim rozpoczął pracę u poznańskiego złotnika Jana Kwieciszka. Wymieniany jako strona lub świadek w sporach między złotnikami, m.in. popierał czeladnika Jana Brożka (Serafina Zaratego) w sprawie przeciwko czeladnikowi Wojciecha Buczniewicza (Grzegorzowi Wróblewskiemu), występując jako świadek (wraz ze złotnikiem Wojciechem Bożym z Lublina); wraz z Janem Arapinem i Wojciechem Bożym składał również skargę na innego czeladnika. Syn Zygmunta, Franciszek był uczniem Jana Brożka.

GANCZYGER: *chłopca Bartosza ganczigera z elsy* [z Iłży] **1643**, 482, s. 206.

Uczeń Macieja Heintza, miał się uczyć 8 lat (wpis).

GANSRWINTH: *Dionisius Gansrwinch 1557*, 480, s. 172; *dioniziusz gansrwinth 1561*, 481, s. 70.

Uczeń Jurgi Reichenaua, uczył się 4 lata (wpis, wypis).

GARBARZ: *szczepan garbarz 1563*, 482, s. 155.

Wymieniany we wpisie ucznia Jędrzeja Gawronka na naukę u Macieja Czeszewskiego jako poręczyciel chłopca.

GARGER: *Merchel garger zpoznania 1600*, 482, s. 128; *Melcher Garger zpoznania 1606*, 482, s. 326; *Matis Garger Posnani 1609*, 482, s. 153.

Merchel był uczniem Bartła Maka, uczył się 5 lat, naukę skończył w 1605r. (wpis, wypis). Matis był uczniem Łukasza Stama, miał się uczyć 7 lat (wpis).

GARNANS: *Andris Garnans 1568*, 482, s. 29.

Mieszczanin poznański, wymieniany we wpisie Jana Pafnego na naukę u Jana Glazera.

GARNCZARZ: *P. Jacub Garncarsz 1631*, 477, s. 328.

Wymieniany w rachunkach cechowych.

GARYNA: *Jan Garyna Syn Niebosczyka Endrisza Garyny Sewcza y mieszczanyna posnanskiego 1589*, 482, s. 91.

Uczeń Bartosza Strzelca, miał się uczyć 5 lat (wpis).

GASAWSKI // GAŚAWSKI: *pan sta gasawsky 1669*, 478, s. 344; *pan gasaski 1673*, 478, s. 358.

Cf. *GAŚA(W)SKI* SNmP II, 34

Wymieniany jako poręczyciel czeladników ubiegających się o możliwość wykonania sztuk mistrzowskich (m.in. Jana Zielickiego, Krzysztofa Naimana).

GASŁAW: *Mattis gaslaw von danczke [Gdańsk] 1573*, 482, s. 58.

Uczeń Marcina Stama, miał się uczyć 5 lat (wpis).

GAWRONEK: *Andreas Gawronek ze wresne [z Wrześni] 1562*, 480, s. 182; *Jendrzei Gawronek zewrzeszni lukasza mielczarza szin 1563*, 480, s. 155; *Junge Endris gawroneck von wresna [Września] 1567*, 482, s. 272.

Cf. *GAWRON* SNmP II, 30

Uczeń podwójnie wpisany do terminu – do Jana Glazera w 1562 r. oraz do Macieja Cieszewskiego (Czeszewskiego) w 1563 r. Wypisu po pięciu latach nauki dokonał Jan Glazer (podwójny wpis, wypis).

GEBURSKI: *merthin geburzsky 1563*, 480, s. 127.

Uczeń Jakuba Forstera, miał się uczyć 5 lat (wpis).

GEK(I)ER: *Chlopczem Zacharyassem (instr.) Gekyer 1554*, 480, s. 151.

Uczeń Macieja Czeszewskiego, miał się uczyć 7 lat (wpis).

GEMER(E)N (von): *Johan fon Gemern Zadorfu [niem. Adorf] Rodym 1589*, 482, s. 96; *Hanus von Gemeren fon Andorff Rodym 1594*, 482, s. 304.

Uczeń Stanisława Fonendy, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

GENANT: *Jungen woYTEK genant 1504*, 480, s. 72; *Jünge bernhart gerant von Cracaw 1507*, 480, s. 54; *Jüngen michal genant 1507*, 480, s. 74.

Wojtek był uczniem złotnika Bernharta, miał się uczyć 5 lat (wpis). Bernhart z Krakowa był uczniem Kaspra Szremera, miał się uczyć 4 lata (wpis). Michał był uczniem aptekarza Wincentego (do 1534 r. złotnicy funkcjonowali w ramach cechu wspólnego z malarzami, hafciarzami i aptekarzami).

GENISCH: *chlopcza Ktoemu na Imieniu Joannes Genis, Johannsz Genisch 1700*, 482, s. 253.

Uczeń Pawła Raby, miał się uczyć 5 lat (wpis, podpis).

GERBER: *Starszych Towarzyszow (...) Jurga Gerber 1624*, 477, s. 246.

Czeladnik złotniczy.

GEREK, GERKA, GERK(I)E, GÖRCKE: *Merten gerek von barthsteyn* [możl. dawn. Barsztyn, niem. Bartenstein] **1560**, 480, s. 172; *marczin gerka Z bartstena 1564*, 481, s. 74; *Jerzy Gerke Z Frankfortu nad odrą 1628*, 482, s. 187; *chłopiec Imiem Gotfrit Gerkie, Gottfridt Görcke 1688*, 482, s. 378.

Marcin był uczniem Jerzego Reichenaua, uczył 4 lata (wpis, wypis). Jerzy był uczniem Jana Zaręby, miał się uczyć 7 lat (wpis). Gotfryd był uczniem Marcina Abramczyka (wypis, podpis).

GERET: *Temu chlopczu na Ime Jan Geret 1678*, 482, s. 230.

Cf. *GERET(H) SNmP II*, 42

Uczeń Krzysztofa Neimana, miał się uczyć 5 lat (wpis).

GERKENUS(Z) (lat.): *Andris Gerkenusz fon Gastrow* [niem. Güstrow] *ihn lanczen Mehelburgk* [Meklemburiga] **1596**, 482, s. 116; *Andris Gerkenus fon Gustrowe 1602*, 482, s. 316.

Uczeń Tobiasza Krekenmaiera, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

GERLEHR: *Jorgey Gerlehr 1521*, 480, s. 102.

Cf. **GIEL(C)HAR** (SŁOWNIK A–Z)

Uczeń złotnika Andrzeja, przyjęty do terminu w 1521 r., miał się uczyć 4 lata (wpis).

GERSTAN: *Kristoff Gertrstan 1558*, 480, s. 135.

Cf. *GERSTANN SNmP II*, 46

Uczeń Marcina Gielchara, miał się uczyć 5 lat (wpis).

GĘBICZ: *Pan Łukasz Gębicz 1654*, 478, s. 285.

Cf. *GĘBICZ SNmP II*, 48

Wraz z Stanisławem Zalewskim wymieniany we niosku Błażeja Werebilego o możliwość wykonania sztuk mistrzowskich.

GINTER: *Pan Gabriell Ginter Pan Radny na ten czas 1644*, 478, s. 168; *Pan Gabryel Ginter 1648*, 478, s. 199; *Pana Gabryelia Gintera 1648*, 478, s. 200; *Pan Gabriel Ginter 1650*, 478, s. 232.

Cf. *GINT(H)ER, GÜNTHER* SNmP II, 58

Mieszczanin poznański, radny (zob. SNmP). W księgach złotników stępuje m.in. jako wspierający młodych mistrzów w staraniach o przyjęcie do cechu.

Gabriel Ginter, budnik, starszy bractwa 1627-29, 1631, 1633, 1640, racja 1641-45, ławnik 1646, starszy bractwa 1647-50, 1652, szafarz 1640, prowizor wodociągów 1641-43, ungeltu 1644-45 WMP (w).

GINTZER: *Chłopca któremu na Imie Daniel Gintzer* **1713**, 482, s. 390; *Chłopca ktoremu na Imie Daniel Gintzer* **1714**, 482, s. 258.

Uczeń Godfryda Werhaide, miał się uczyć 6 lat (wpis).

GIRLENZ *Matis Girlenz aus Posnen* [Poznań] **1539**, 480, s. 119.

Uczeń Stencla Molera, miał się uczyć 5,5 roku (wpis).

GISKA: *chłopca Łukasza Giskę S Pistr* [z Pyzdr] *rodem* **1647**, 482, s. 211.

Uczeń Jana Brożka, miał się uczyć 6 lat (wpis).

GLAUBICZ: *greger glaubits von hinczberg* **1561**, 480, s. 154.

Uczeń Macieja Cieszewskiego, miał się uczyć 5,5 roku (wpis).

GLĄDAJ: *Michał Gładay Zpoznania* **1613**, 482, s. 160.

Cf. *GLĄDAJ* SNmP II, 62

Uczeń Wojciecha Korwina, miał się uczyć 6 lat (wpis).

GLINKIEWICZ, GLINKOWICZ: *chlopczowy na imieniu Michał Glinkiewicz* **1698**, 482, s. 251; *Michał Glinkowicz* **1698**, 482, s. 251.

Cf. *GLINKIEWICZ, GLINKOWICZ* SNmP II, 64

Uczeń Michała Meisnera, miał się uczyć 6 lat. Podpis ucznia sugeruje formę *Glinkowicz*, we wpisie zanotowano *Glinkiewicz* (wpis, podpis).

GLANIEDA: *chłopca swego ymieniem Tomas Głanieda* **1669**, 482, s. 225.

Uczeń Wojciecha Buczniewicza (Budzyniewicza), miał się uczyć 6 lat (wpis).

GLĄBIK: *Jan Głąbyk Zhodzieza* [możl. z Chodzieży] **1618**, 482, s. 175; *Jan Głąbyk z Hodzieza* **1623**, 482, s. 345.

Uczeń Krzysztofa Siemsickiego, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

GLUSZYK: *na imieniu temu chłopcu Adam Gluszyk S Trzemesna* [z Trzemeszna] **1659**, 482, s. 219; *Adam Gluszyk S trzemesna* [z Trzemeszna] **1664**, 482, s. 368.

Cf. *GLUSZEK* SNmP II, 72

Uczeń Wojciecha Buczniewicza (Budzyniewicza), uczył się 5 lat (wpis, wypis).

GNIDUPKA: *Maciey Gnidupka* **1626**, 482, s. 185.

Uczeń Wojciecha Koriwna, miał się uczyć 7 lat (wpis).

GOCWALDT: *woldmar Gocwaldt z fraysztadu* [może: niem. Freistaat Sachsen, pol. Saksonia; możl. też: niem. Fraustadt, pol. Wschowa; niem. Freystadt in Schlesien, pol. Koźuchów] **1615**, 482, s. 166; *Waldmar gocwalt z fraystatu* **1619**, 482, s. 342.

Uczeń Jędrzeja Darmopycha, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

GOCZAW, GOTSAPH: *Balcer goczaf skolna* [z Kolna] **1551**, 480, s. 145; *Balcer Gotsaph skolna* **1556**, 481, s. 66.

Uczeń Marcina Skrzetuskiego, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

GOLCZEWICZ: *Jan Golczewicz* **1642**, 482, s. 355.

Uczeń Wojciecha Szwarca, uczył się 7 lat (wypis).

GOLFWIND: *Johann Gollfwind* **1776**, 481, s. 87.

Uczeń Krystiana Burghardta, miał się uczyć 6,5 roku (wpis).

GOLINKA: *Pawel Golinka* **1632**, 482, s. 191; *Pawel Golinka ZGostinia* [z Gostynia] **1634**, 482, s. 351.

Uczeń Krzysztofa Siemsickiego, naukę rozpoczął w roku 1627, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

GOŁOTKA: *szimon golotka Złowicza* [z Łowicza] **1558**, 480, s. 158; *ssimek golotka* **1563**, 481, s. 73.

Uczeń Macieja Dubiela, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

GORACZKOWICZ: *P. Andrzej Goraczkowic* **1636**, 478, s. 34.

Cf. *GORĄCZKOWICZ* SNmP II, 85

Mieszczanin poznański, pochodził z Bochni (SNmP). Prawdopodobnie był jednym z klientów złotnika Piotra Wiosłowskiego, któremu zobowiązany był zapłacić za wykonaną pracę.

GORZALCZANY: *Grzegorz Gorzalczany zpoznania* **1614**, 482, s. 163.

Cf. *GORZELCZANY* SNmP II, 89

Uczeń Tomasza Pelki, miał się uczyć 8 lat (wpis).

GORZYKOWICZ: *Stanisław Gorzykowicz* **1658**, 482, s. 367.

Uczeń w warsztacie wdowy po Tobiaszu Jasłowskim, uczył się 6 lat (wypis).

GOŚCIEWICZ: *Panu Grygrowi Gosciewicowi* **1649**, 478, s. 221.

Cf. *GOŚCIEJEWICZ* / *GOŚCIEWICZ* SNmP II, 94.

Mieszczanin wzmiankowany w księdze złotników. SNmP notuje Grzegorza Gościejewicza pełniącego funkcje miejskie oraz Grzegorza Gościejewicza aptekarza.

Grzegorz Gościejewicz kupiec, racja 1639-40, 1642, 1658-59, 1661, 1668-69, ławnik 1641, 1643-45, 1647-50-52, 1654, 1662-63, burmistrz 1660, 1664-65, 1667, wójt 1666, 1670, szafarz 1643, 1647-48, 1652, 1654, 1658, prowizor skarbcza 1659, prowizor ungelu 1661, pieczętarz 1640, 1642, 1668-69, 1671-72 WMP(w).

GOSGE: *jan gosge* **1498**, 480, s. 71.

Uczeń złotnika Sebastiana, miał się uczyć 4 lata (wypis).

GOTSAPH: cf. GOCZAW

GOTTWICK: *Martcellus Gottwick im Posen* [Poznań] *geburth* **1772**, 481, s. 85.

Uczeń Jana Henryka Aua, miał się uczyć 8 lat (wypis).

GÓRSKI: *iozeph gorskj S tarnowskich gor* **1552**, 481, s. 65; *Jakubek gurszki z skrzimia* **1560**, 480, s. 154; *Jakub gurski z skrzimia* **1566**, 481, s. 76; *Jego Msci pana Gurskiego* **1629**, 477, s. 309; *chłopca Imieniem Andrzy Gorski wyzwoleniec* **1755**, 482, s. 398; *Jendrzy Gurski* **1755**, 481, s. 58; *Chłopca Jęndrzeia Gurskiego* **1755**, 481, s. 58.

Cf. *GÓRSKI*, *GORSKI* SNmP II, 102

Józef był uczniem Marcina Skrzetuskiego, uczył się 4 lata (wypis). Jakub był uczniem Macieja Cieszawskiego (Czeszewskiego), uczył się 6 lat (wypis, wypis). Mieszczanin Gurski wzmiankowany jest w skardze, którą złożył na Macieja Heintza z powodu zawyżania przez złotnika cen swoich wyrobów. Andrzej był uczniem Augusta Tellera (wypis). Jędrzej był uczniem Józefa Kaweckiego, miał się uczyć 5 lat (wypis, podpis).

GRABISZ: *lukasz grabisz z szamotul* [z Szamotuł] **1560**, 480, s. 183.

Cf. *GRABISZ* SNmP II, 104

Uczeń Walentego Bremera, miał się uczyć 5 lat (wypis).

GRAF: *chłopca imieniem Dawid Graf* **1628**, 477, s. 292; *Dawid graf zmiasta Hale* [Halle] *sasky ziemie* **1634**, 482, s. 351.

Cf. *GRAF(F)* SNmP II, 108

Uczeń Macieja Heintza, uczył się 6 lat (wypis, wypis).

GRANOWSKI: *Jogo Mością Panem Janem Granowskjm* **1663**, 478, s. 311.

Prawdopodobnie jeden z klientów złotnika Jana Gulczewicza, wymieniany w opisie sporu z nim, dotyczącego niewłaściwej próby srebra.

GRĄTKOWSKI: *JMC Pan Grątkowski Ławnikiem* **1682**, 478, s. 409; *iegomoszcą Panem Grątkowskim* **1682**, 478, s. 409; *Jego Mciem P. Grątkowskim* **1682**, 478, s. 411.

Cf. *GRĄDKOWSKI*, *GRĄTKOWSKI* SNmP II, 113

Ławnik miejski, wymieniany we wnioskach o wykonanie sztuk mistrzowskich przez czeladników Wojciecha Bukołowskiego i Bartłomieja Fredowicza u mistrza Jana Zielickiego (Żelickiego).

Grądkowski Władysław kupiec, ławnik 1682, 1685, rajca 1686, prowizor wodociągów 1682, prowizor młyňa Bogdanka 1686 WMP(w).

GRECH: *Jünge Grech vo francfort* [Frankfurt] **1502**, 480, s. 84.

Uczeń złotnika Szymona (Symo), miał się u niego uczyć 5 lat (wypis).

GRECZ: *Iurga Grecz sztorunia* [z Torunia] **1555**, 481, s. 66.

Uczeń Marcina Skrzetuskiego, uczył się 4 lata (wypis).

GREGORIUS (łac.): *towarzysza Jmieniem Gregorius 1617*, 477, s. 144.

Cf. *GREGORIUS* SNmP II, 114

Czeladnik złotnika Nikla Kerstena, wzmiankowany w opisie sporu między Janem Siemsickim a Niklem Kerstenem.

GROD: *Erasmus Grod szlecicze [z Łęczycy] 1570*, 482, s. 52.

Uczeń Macieja Frelicha, miał się uczyć 7 lat (wpis).

GRODZICKI: *Chłopca któremu na imie Woyciech Grodzicki 1715*, 482, s. 259.

Cf. *GRODZICKI* SNmP II, 120

Uczeń Michała Meisnera, miał się uczyć 3 lata (wpis).

GROMACKI: *Jego Moscy Pana Stepfana Gromaczkiego 1666*, 478, s. 338.

Mieszczanin, który złożył skargę na złotnika Otta Szmida z powodu użycia przez niego niewłaściwej próby srebra do wykonania zamówionych przez klienta łyżek.

GROSSE: *dawidt grosse 1557*, 480, s. 170.

Cf. *GROSS* SNmP II, 126

Uczeń Konrada Widmana, miał się uczyć 7 lat (wpis).

GROVMAN: *Jorghe grovman 1548*, 480, s. 150.

Uczeń Kasptra Jona, miał się uczyć 5 lat (wpis).

GRUCZAK: *Jan gruczak 1522*, 480, s. 99.

Uczeń złotnika Andrisa, miał się uczyć 5 lat (wpis).

GRUSZEWICZ: *Pan Gruszewic 1640*, 478, s. 94; *Panem Stefanem Gruszewicem 1642*, 478, s. 124; *Pan Stefan Gruszewic 1650*, 478, s. 245.

Cf. *GRUSZEWIC(Z)* SNmP II, 134

Mieszczanin pełniący funkcje miejskie, w księgach złotników występował m.in. jako popierający czeladników w staraniach o przyjęcie do cechu (Floriana Walentynuszewicza, Jana Jurkowicza) i o możliwość wykonania sztuk mistrzowskich (przez Jerzego Arleta).

Stefan Gruszewicz, krojownik sukna, rajca 1620, 1624-25, 1640, burmistrz 1622, 1631, ławnik 1627, 1642-44, 1649-50, starszy bractwa kupieckiego 1632, 1638, 1641, 1651-52, prowizor ungeltu 1620, kluczy, przywilejów, kasy 1640 WMP(w).

GRYGER: *Hans Gryger 1517*, 480, s. 88.

Cf. *GRYG(I)ER* SNmP II, 137

Uczeń Stanisława Molera (wpis).

GRYWICIUS: *Adam Grywicius fon prauswicz Ślązki Rodem 1599*, 482, s. 121.

Uczeń Jerzego Guldenmarii, miał się uczyć 6 lat (wpis).

GRZEKOCKI: *Gallus Grzekoczky z Lublina 1550*, 480, s. 145.

Cf. *GRZEGOCKI* SNmP II, 140

Gallus był uczniem Marcina Skrzetuskiego, miał się uczyć 6 lat (wpis).

GRZYBOWSKI: *Stefana Grzybowskiego* **1684**, 478, s. 434.

Cf. *GRZYBOWSKI* SNmP II, 142

Wzmiankowany w zapisie skargi, którą wniósł, wraz z innymi mieszczanami, na złotnika Krzysztofa Neimana.

GRZYWACZ: *Balcer Grzywacz zwiskoczy* [z Wyskoczy] **1599**, 482, s. 126; *Balcer Grzywac zwyskoczy* **1604**, 482, s. 320.

Uczeń Abrahama Heintza, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

GUCZ: cf. GÜTZE

GÜLLER: *Thomas Guller* **1563**, 480, s. 166.

Uczeń Wolfa Weidenhamera, miał się uczyć 4 lata (wpis).

GUTCZE: cf. GÜTZE

GUTOWSKI: *hłopca swego Marcina Gutowskiego ze Lwowa* **1650**, 482, s. 212.

Cf. *GUTOWSKI* SNmP II, 149

Uczeń Jana Kosiorowicza, miał się uczyć 7 lat (wpis).

GÜTZE, GUCZ, GUTCZE: *chlopcu Na jmie Matheuz Gucz* **1689**, 482, s. 242; *Mattheus Gütze* **1689**, 482, s. 242; *Matthaus gütze* **1694**, 482, s. 382; *Hłopca na Jmie mu Matias Gutcze* **1694**, 482, s. 382.

Cf. *GUCZ* SNmP II, 144; *GUTSCH, GUTZ* SNmP II, 149

Uczeń Andrzeja Weidlicha, uczył się 5 lat (wpis, wypis, podpisy).

GWAŹDZIK: *Stainślaw Gwazdzik zgrodzicka* [z Grodziska] **1607**, 482, s. 147; *Jakub Gwazdyk* **1626**, 482, s. 186; *Jakub Gwazdzik Zwielichowa* **1633**, 482, s. 350.

Stanisław był uczniem Jakuba Hempla, miał się uczyć 5 lat (wpis). Jakub był uczniem Piotra Karysa, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

GWORCZYK: *barthell gworczykh* **1540**, 480, s. 144.

Uczeń Marcina Skrzetuskiego, miał się uczyć 3 lata (wpis).

H

HABER: *Hanus Haber Z poznania* **1619**, 482, s. 342.

Cf. *HABER* SNmP II, 152

Uczeń Nikla Kerstena, uczył się 5 lat (wypis).

HADE: *Jacob Hade* **1509**, 480, s. 82.

Cf. *HAD* SNmP II, 153

Uczeń złotnika Bernharta, miał się uczyć 4 lata (wpis).

HAFFTIR: *Entrze hafftir* **1494**, 480, s. 19.

W księdze cechowej wymieniany jako mistrz przyjmujący ucznia Hansa z Norymbergii; brak innych poświadczeń.

HAFNER: *Pana Abrahama Hafnera Złotnika i Mieszczanina Kaliskiego* **1649**, 478, s. 185.

Wzmiankowany w zapisie sprawy dotyczącej kradzieży.

HAGER: *Jurga Hager zewroclawia* [z Wrocławia] **1599**, 482, s. 128; *Hamis Hager* **1614**, 482, s. 165; *Hanus Hagier ze wroclawya* **1619**, 482, s. 341.

Cf. *HAGER* SNmP II, 153

Jurga był uczniem Nikla Kerstena, miał się uczyć 6 lat (wpis). Hamis był uczniem Piotra Gielhara, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

HAIN: *Pankracius Hain szlipska* [z Lipska] **1556**, 481, s. 66.

Uczeń Konrada Widmana, uczył się 5 lat (wypis).

HAKIEWICZ, HAKOWICZ: *P. Macj. Hakowicz* **1659**, 478, s. 296; *Pana Burmistrza Pana Hakowicza* **1663**, 478, s. 312; *Pan Hakiewicz* **1665**, 478, s. 334.

Cf. *HAKIEWICZ* SNmP II, 156

W księdze złotników występował we wnioskach o wykonanie sztuk mistrzowskich przez czeladników (m.in. Jana Gulczewicza, Łukasza Wrzaskowicza), ograniczał działalność partaczy (m.in. partacza Jachyma).

Maciej Hakiewicz, kupiec, ławnik 1658-59, rajca 1660, 1663-65, 1676-77, 1680, 1695, 1697-1700, burmistrz 1661-62, 1666, 1668-75, 1681-87, 1692-93, wójt 1667, 1678-79, 1688-90, 1692-93, szafarz 1660, prowizor młyna Bogdanka 1664, 1676, 1680, prowizor skarba 1677, pieczętarz prowizor ungelu 1695, pieczętarz 1697-1700 WMP(w).

HAMAN: *Cristoff Haman Sposnania Rode* **1598**, 482, s. 122.

Uczeń Jana Kosmowskiego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

HAN: *Panem Jakubem Hanem* **1659**, 478, s. 299; *Pan Jakub Han* **1662**, 478, s. 307; *Pan Jakub Han* **1663**, 478, s. 316; *Panem Jakubem Hanem* **1663**, 478, s. 315.

Cf. *HAN(N)* SNmP II, 158

Wspierał starania czeladników o wykonanie sztuk mistrzowskich (m.in. Piotra Wiosłowskiego, Wojciecha Sanftlebena, Ottona Schmidta).

Jakub Hahn (Han), krojownik sukna, ławnik 1658-59, 1661, rajca 1600, szafarz 1661, prowizor wodociągów 1660; Marcin Hahn, piekarz, starszy cechu 1710, 1713-15, 1717, 1732 WMP(w).

HANIKE: *chłopca ktoremu na Imię Piotr Hanike* **1728**, 482, s. 266.

Cf. *HANIKA* SNmP II, 159

Uczeń Marcina Endemana, miał się uczyć 6 lat (wpis).

HANITZE: *Stanisław Karol Hanitze 1699*, 482, s. 385.

Świadek podpisany pod zeznaniem w sprawie spornej między bractwem poznańskim a lwowskim, dotyczącej sprzedaży artefaktów złotniczych rajcy lwowskiemu.

HANNI(N)G: *temusz chłopczowy na Imieniu Andrzy Hannig, Andreas Hanning 1700*, 482, s. 385.

Cf. *HANIK* SNmP II, 159

Uczeń Samuela Kłozy (wpis, podpis).

HANTCZEL: *der Symen Hantczel 1491*, 480, s. 32.

Prawdopodobnie przedstawiciel cechu malarskiego.

HASLOTH: *Jüngen mit name Maths hasloth vo danczke [Gdańsk] 1503*, 480, s. 84

Uczeń złotnika Dobrogosta, wzmiankowanego jednostkowo w formule wpisu, miał się uczyć 4 lata (wpis).

HAUS: *Stefan hauss 1558*, 480, s. 170.

Uczeń Widmana, miał się uczyć 6 lat (wpis).

HAUSER: *Math hepfen hauser 1564*, 481, s. 74.

Uczeń Macieja Dubiela, uczył się 5,5 roku (wypis).

HAUSMAN: *Johem hauszman fon Neuengartheny [możl. Nowogard] Spomersky Zyemye 1596*, 482, s. 119.

Cf. *HAUSMAN* SNmP II, 168

Uczeń Stanisława Piechny, miał się uczyć 5 lat (wpis).

HAUSWER: *uczciwym młodziencu Jochimie hauswwery (loc.) 1601*, 482, s. 314.

Uczeń Stanisława Piechny, wypisu dokonała wdowa Stanisławowa Piechnowa; uczył się 5 lat (wypis).

HAZLER: *Panem Janem Hazlerem 1652*, 478, s. 255.

Cf. *HASLER, HAZLER* SNmP II, 167

Mieszczanin poznański, krawiec; wspierał starania Krzystofa Bilda o wykonanie sztuki mistrzowskiej, wymieniany we wniosku czeladnika.

HEBER: *Hamis Heber 1615*, 482, s. 167; *uczciwego urodzenia Hamisa Hebera Rodzica poznańskiego 1615*, 482, s. 167.

Cf. *HEBER* SNmP II, 170

Uczeń Nikla Kerstena, miał się uczyć 5 lat (wpis).

HEIN: *chłopca ktoremu na Imię Andrzy Hein tuteczny Mieyski Syn 1728*, 482, s. 265.

Uczeń Wojciecha Derpowicza, miał się uczyć 7 lat (wpis).

HEGEN: *Hanss hegen von Danczik* [Gdańsk] **1557**, 480, s. 176.

Uczeń Bartosza Tobeckiego (Tomeckiego), miał się uczyć 7 lat (wpis).

HEINRICH: *Jonasz heinnerich fon pulsnycz* [niem. Pulsnitz] *Zmisensky Ziemy Rodym* **1596**, 482, s. 115; *Jonas Heimrich von pulsnitz* **1602**, 482, s. 315.

Uczeń Jakuba Hempla, uczył się 6 lat (wpis, wypis). W księgach cechu złotników występuje jedynie w roli ucznia rzemiosła. Tadeusz Nożyński notuje go jednak – być może błędnie – w swoim spisie złotników. Brak poświadczenia nazwiska *Heinrich* / *Henryk* w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* może sugerować, że osoba ta nie została mistrzem ani obywatelem miasta (BandK nnot, sprawdzono w latach 1600-1630)

Jonas Henryk z Pülnitz, uczeń Jakuba Hempla, czeladnik 1602, jeszcze raz wym. 1617 (Noż s. 243 nr 132, Dolcz s.17 nr 129), [Pulsnitz – miasto w Saksonii, w powiecie Budziszyn].

HELICZ: *Balcer Helyc zpoznania* [z Poznania] **1619**, 482, s. 175; *Balczer Helicz* **1625**, 482, s. 346.

Cf. *HELICZ* SNmP II, 178

Uczeń Nikla Kerstena, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

***HELLEN** (von): *Rydiker von hellen ze Gadnska Rodem* **1586**, 482, s. 93; *Rydikier fon Hellen ze Gdanzka Rodym* **1593**, 482, s. 304.

Uczeń Pawła Menki, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

HEMENSSEVA: *Hemensseva* **1495** 480, s. 23.

Prawdopodobnie przedstawiciel innego rzemiosła, wymieniany w księdze obok złotnika Kaspra i Piotra Gielchara.

HEN: *Cristoff Hen Midtbergku ze Szliaska* **1594**, 482, s. 109; *Kristof Hen* **1602**, 482, s. 316.

Uczeń Konrada Bodensteina, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

HENE: *Silwester Hene z warsowa* [z Warszawy] **1560**, 481, s. 70.

Cf. *HENNE* SNmP II, 186

Uczeń Foltyna (Walentego) Bremera, uczył się 4 lata (wypis).

HENKE: *hłopca Hanusa Henke* **1636**, 482, s. 198; *Hunasa Hęnkę* **1637**, 478, s. 49; *Hanus Henke* **1643**, 482, s. 356.

Cf. *HENKE* SNmP II, 185

Uczeń Jerzego Stanflebena, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

HENRICH, HENDRIK: *Jan Henrich Szwyszogrodu* [z Wyszogrodu] **1577**, 482, s. 41; *Jan Hendrik zwyszogrodu* **1582**, 482, s. 288.

Cf. *HENRICH* SNmP II, 187

Uczeń Stanisława Piechny, uczył się 5 lat (wypis).

HENYSZ: *Daniel Henysz ze wroclawya* [z Wrocławia] **1624**, 482, s. 183.

Uczeń Jana Uberszara, miał się uczyć 5 lat (wpis).

HERAUFF: *Stefan Herauff zpoznania 1616*, 482, s. 171; *Fridrich Herauf Z Poznania 1632*, 482, s. 192.

Cf. *HERAUFF* SNmP II, 188

Stefan był uczniem Andrzeja Darmopicha, miał się uczyć 5 lat (wpis). Fridrich był uczniem Jana Głowika, miał się uczyć 6 lat (wpis).

HERBIK: *Chrisztof Herbik Z Reichenberku [z Reichenbergu] 1626*, 482, s. 183.

Uczeń Josta Krekenmaiera, miał się uczyć 6 lat (wpis).

HERMAN: *Hermana zlyumburchu* [niem. Lemberg, może też niem. Lembruch] **1558**, 481, s. 12; *Chłopca ktoremu na Imie Jacob Herman 1716*, 482, s. 259; *chłopca ktoremu na Imie Jakub Herman 1720*, 482, s. 391.

Cf. *HERMAN* SNmP II, 191

Pierwsza identyfikacja odnosi się do czeladnika złotniczego, którego wymienia się w ugodzie zawartej z innym czeladnikiem, Michałem Ungolem. Kolejne identyfikacje odnoszą się do ucznia, który uczył się u mistrza Gotfryda Wernheidego 5 lat (wpis, wypis).

HERMES: *mykolay Hermes z Sczyeny na [z Cienina] Rodym ze wszy 1590*, 482, s. 98.

Uczeń Marcina Stama, miał się uczyć 6 lat (wpis).

***HERNIK:** *Zacharias szyn Jarosza Hernika mieszczanina Lowiczkiego 1576*, 482, s. 65.

Uczeń Tobiasza Krekenmaiera, miał się uczyć 5 lat (wpis).

HERNLAIN: *Lenardt Hernlain znorymberku* [Norymbergia, może też niem. Nörenberg, pol. Insko] **1614**, 482, s. 165; *Lenart Hernlem Z noremberku 1620*, 482, s. 343.

Uczeń Nikla Kerstena, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

HEROLT: *chłopca swego Gotfrida Herolta Z Bytonia [z Bytomia, może też z Bytynia] rodem 1650*, 482, s. 213.

Uczeń Łukasza Heintza, miał się uczyć 7 lat (wpis).

HESINGT: *Henrich Hesingszt se Gdanska sprusz krolyewszkygo myasta 1584*, 482, s. 79; *Henrick Hesingk Ze Gdanska Rodym 1590*, 482, s. 300.

Uczeń Benedykta Faitha, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

HESTER: *hantz hester 1493*, 480, s. 36; *Hanz Hester 1494*, 480, s. 40; *Hancz hester 1494*, 480, s. 41, 45.

Jeden z rzemieślników podpisany na liście składek cechowych, brak kontekstów pozwalających mieć pewność, że był złotnikiem.

HETFELT: *reynolt hetfelt 1530*, 480, s. 100.

Uczeń złotnika Andrzeja, miał się uczyć 4 lata (wpis).

HILL(E)BRANDT, HILDEBRANDT: *Michell Hillebranth von gerlirz* [niem. Görlitz, pol. Zgorzelec] **1567**, 482, s. 26; *Sebastian Hilebrant von Zulich* [może Zurych] **1600**, 482, s. 131; *chłopca Piotra Hildebrantha szczecina* [ze Szczecina] **1642**, 482, s. 204; *chłopcu na ymie dawid Hillebrand* **1696**, 482, s. 247.

Cf. *HILDEBRAN(D)T, HILLE(N)BRANT* SNmP II, 197

Uczniowie rzemiosła złotniczego: Michell był uczniem Marcina Stama, miał się uczyć 5 lat (wpis); Sebastian był uczniem Marcina Cukelta, miał się uczyć 7 lat (wpis); Piotr był uczniem Jerzego Sanftlebena, miał się uczyć 7 lat (wpis); Dawid był uczniem Andrzeja Weidlicha, miał się uczyć 7 lat (wpis, podpis).

HIPPE: *Hans Hippe Szin Jurga Hippe mieszczanina zgierlicze* [niem. Görlitz, pol. Zgorzelec] **1576**, 482, s. 63.

Uczeń Marcina Stama, miał się uczyć 7 lat (wpis).

HIRSMAN: *Christof Hirzman* **1631**, 482, s. 191; *Christow Hirszman* **1638**, 482, s. 352.

Uczeń Wojciecha Szwarca, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

H LANDT: *Hendrich Hlandt zbytnia* [z Bytnia – ws. w Wlkp.] **1618**, 482, s. 340.

Uczeń Piotra Gielchara i Krzysztofa Kosmowskiego (wypis).

HODŁOWICZ: *starszego Towarzysza Mathiasza Hodlowyca Sędomirza* [z Sandomierza] *rodem* **1620**, 477, s. 198.

Czeladnik złotniczy.

HOLDORT: *Towarzysza Jana Holdorta* **1683**, 478, s. 413.

Czeladnik wymieniany w zapisie skargi złożonej przez niego na złotnika Krzysztofa Neimana za pobicie kijem. Bractwo uznało złotnika winnym zarzucanego mu czynu.

HOLDT: *Czeladnika na Imię Mikołaj Holdt* **1684**, 478, s. 432.

Czeladnik, wzmiankowany w opisie konfliktu między Krzysztofem Neimanem i Ottonem Schmidtem dotyczącego ujawniania sekretów bractwa, kupna nielegalnych towarów i oszukania jednej z mieszczanek.

HOLTZ: *Mathys Holtz szczeczyna* [ze Szczecina] **1621**, 482, s. 178.

Uczeń Nikla Kerstena, miał się uczyć 5 lat (wpis).

HOSENBAUR: *H Jacob Hossenbaur* **1775**, 481, s. 62.

Uczeń Krystiana Burgharda.

HREIST: *Hanus Hreist ze Wrocławia* [z Wrocławia] **1611**, 482, s. 157.

Uczeń Jana Kosmowskiego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

HUBERT: *Daniel Hubert 1672*, 478, s. 353; *chłopca swego ymieniem daniel Hubert 1672*, 482, s. 227.

Cf. *HUBERT(H)* SNmP II, 208

Uczeń Jana Zielickiego (Żelickiego), miał się uczyć 7 lat (wpis).

HUMINOWICZ: *Andrzej Huminowic Z Gologoru [z Gołogóry] 1633*, 482, s. 192.

Uczeń Wojciecha Korwina, miał się uczyć 5 lat (wpis).

HUTFELDT: *Fridrich hutfeldt 1529*, 480, s. 105.

Uczeń Jana Markwarta, miał się uczyć 4 lata (wpis).

HYCEWSKI: *Blazey Hycewski 1627*, 482, s. 186.

Uczeń Andrzeja Darmopycha, miał się uczyć 7 lat (wpis).

I

ILSCHER: *Fridrich Ilscher szlaskyego Wroczlawya [z śląskiego Wrocławia] Rodym 1582*, 482, s. 75.

Uczeń Marcina Stama, miał się uczyć 8 lat (wpis).

IŁOWCZYK: *Matus Iłowczyk zlenczycze [z Łęczycy] 1582*, 482, s. 287.

Uczeń Benedykta Faitha, uczył się 5 lat (wypis).

IŁOWSKI: *Stainsław Iłowskj złowicza 1608*, 482, s. 152.

Uczeń Stanisława Słomy, miał się uczyć 6 lat (wpis).

IZRAEL: *Jan ysrael 1614*, 477, s. 98; *niebosczikowy Izraeliowy zidowy [Żydowi] 1640*, 478, s. 84.

Cf. *ISRAEL, IZRAEL* SNmP II, 218

Podpisany na liście obecności na jednym z zebrań bractwa pod nazwiskami innych złotników. W 1640 r. wymieniany jako zmarły.

J

JAKOWICZ: *hłopca Jana Jakowicz 1643*, 478, s. 145.

Cf. *JAKWICZ* SNmP II, 236

Uczeń Stanisława Malika, prawdopodobnie nie odbył nauki, obok wpisu widnieje notatka o tym, że nie dokonał opłaty za termin.

JANCZOR: *Paweł Janczora Zostrowa [z Ostrowa] 1615*, 482, s. 168.

Uczeń Stanisława Słomy, miał się uczyć 6 lat, naukę rozpoczął w 1613 r. (wpis).

JANECJUS(Z) (lat.): *Pana Doctora Janetiusa* **1637**, 478, s. 46; *Pan Caroll Janetius* **1650**, 478, s. 233.

Cf. *JANECIUS(Z)* SNmP II, 238

Doktor medycyny i filozofii, mieszczanin poznański, Grzegorz Janecjusz wzmiankowany jest w księdze złotników w opisie konfliktu między Pawłem Fonendą a Janem Kwieciszem. Karol Janecjusz, mieszczanin poznański, wymieniany jest we wniosku Jana Dilla o możliwość wykonania sztuki mistrzowskiej. Posiadał kamienicę przy ul. Wielkiej (zob. SNmP).

JANECKI: *Panem Sebastianem Janeckim* **1618**, 477, s. 167.

Cf. *JANECKI* SNmP II, 239

Mieszczanin, syn doktora medycyny Grzegorza Janeckiego (Janecjusza), w księdze złotników występuje we wniosku czeladnika o możliwość wykonania sztuki mistrzowskiej.

JANEK: *Stancel Janek* **1496**, 480, s. 71.

Cf. *JANEK* SNmP II, 240

Uczeń złotnika Sebastiana.

JANEKE, JANEKA: *Henrich Janneke fon der Schwainych* [niem. Schweidnitz, pol. Świdnica] *Rodym ze Szlyaska* **1596**, 482, s. 117; *Henrich Janeka zSwidnice* [ze Świdnicy] **1602**, 482, s. 315.

Uczeń Krzysztofa Beslera, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

JANKOWICZ: *chłopca Jana Jankowicza rodem Z Szatku* [z Szadku] **1643**, 482, s. 208; *chłopca Piotra Jankowica* **1651**, 478, s. 247; *Jan Jankowicz rodem z Szatku* **1653**, 482, s. 365.

Cf. *JANKOWIC(Z)* SNmP II, 243

Jan był uczniem Stanisława Malika, u którego miał się uczyć 7 lat (wpis); być może uczeń zmienił miejsce odbywania terminu, ponieważ wypisu chłopca w 1653r. dokonał Jan Walentynuszewicz w imieniu Tobiaszowej Jasłowskiej, u której to chłopiec się uczył (wypis). Piotr był uczniem Wojciecha Buczniewicza (Budzyniewicza), miał się uczyć 6 lat (wpis).

JANTHON: *Sacharias Janthon Sylszy* [z Iłży] *Rodym* **1595**, 482, s. 111.

Uczeń Piotra Karysia, miał się uczyć 5 lat (wpis).

JAROMIRSKI: *Jeo Mscy Pan Jaromirskj* **1617**, 477, s. 143.

Cf. *JAROMI(E)RSKI* SNmP II, 250

Mieszczanin poznański, miecznik (SNmP). W księdze złotników występuje jako jeden z klientów, którzy wnieśli skargę na złotnika Jana Dilla za podmienienie kosztownych kamieni w zamówionym wyrobie złotniczym.

***JAROSŁAWSKI**: *Jey Mcj xiężny Jaroslawsky* (dat. fem.) **1616**, 477, s. 127.

Wzmiankowana w księdze złotników jako osoba, dla której pracowali czeladnicy Michał Czabański i Jakub Pich.

JARSZ: *Michel Jarss von pamperck* [możl. niem. Bamberg] **1565**, 480, s. 193.

Uczeń Konrada Widmana, miał się uczyć 4 lata (wpis).

JASNOSZ: *bartosz Jassnoss Złęczicze [z Łęczycy]* **1561**, 482, s. 35.

Uczeń Szymona Krakera, miał się uczyć 6 lat (wpis).

JASZDE: *Chłopca Ignati Iaszde (...) Rodzic jego Zostawa Mieszczaninem tutecznym* **1682**, 482, s. 234.

Cf. *JASZCZ, JAŻDŹ* SNmP II, 260

Uczeń Jana Lemana, miał się uczyć 7 lat (wpis). Pod wpisem widnieje notatka informująca, że mistrz deklaruje się, że wypisze chłopca w r. 1688.

JAWOROWICZ: *Pan Franczisek Jiaworowic* **1678**, 478, s. 373; *JMosc Pan Franziszek Jaworowic* **1678**, 478, s. 375.

Cf. *JAWOROWICZ* SNmP II, 263

Mieszczanin poznański, kupiec (zob. SNmP), wymieniany we wnioskach czeladników o możliwość wykonania sztuki mistrzowskiej (m.in. Marcina Heintza, Jacentego Piątkowskiego).

Franciszek Jaworowicz kupiec, starszy bractwa kupieckiego 1675, 1679-80, rajca 1676-77, 1681-82, ławnik 1678, prowizor wodociągów 1676-77, 1681, pieczętarz 1677, prowizor młyna Bogdanka 1677 WMP(w).

JAWORSKI: *chłopca na Imię Jana Jaworskiego* **1664**, 482, s. 222; *chłopca ktoremu na Imię Piotr Jaworski* **1718**, 482, s. 259; *Chłopca ktoremu na imię Piotr Jaworski* **1723**, 482, s. 392.

Cf. *JAWORSKI* SNmP II, 263

Jan był uczniem Jana Walentynuszewicza, miał się uczyć 4 lata (wpis). Piotr był uczniem Michała Meisnera, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

JEŁOWSKI: *Jan Jełowsky złowycza [z Łowicza]* **1615**, 482, s. 168.

Uczeń Krzysztofa Kosmowskiego, miał się uczyć 3 lata, wcześniej odbył już 5 lat nauki (wpis).

JENNESTH *jorge jennesth* **1554**, 480, s. 169.

Uczeń Konrada Widmana, miał się uczyć 5 lat (wpis).

JEREMIASZ: *czeladnykowy imieniem Jeremiasz ktori Uzyda [u Żyda] weszremie [w Śremie] robi* **1671**, 478, s. 350.

Cf. *JEREMIASZ* SNmP II, 268

Czeladnik Ottona Schmidta. Bractwo nałożyło karę grzywny na złotnika za zatrudnienie osoby wcześniej pracującej dla Żyda jako zachowanie niezgodne z postanowieniami cechowymi.

JERUZEL: *Jacob Jerusell von Lowicz [Łowicz]* **1567**, 482, s. 24.

Uczeń Macieja Dubiela, miał się uczyć 5 lat (wpis).

JERZYK: *Jan Jerzik Szieradza [z Sieradza] rodem* **1594**, 482, s. 110; *Ian Ierzick Szieradza Rodem* **1599**, 482, s. 312.

Cf. *JERZY* SNmP II, 269

Uczeń Stanisława Piechny, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

JESKE: *Jacob Jeske na Imie rodem z Fridlandu* [niem. Friedland], *Jacobus Jescke* **1731**, 481, s. 53.

Cf. *JES(Z)KA / JES(Z)KE* SNmP II, 270

Uczeń Macieja Timeiera, miał się uczyć 7 lat (wpis, podpis).

JĘDREK: *macziei Jęndrek zbrodnicze* [z Brodnicy] **1563**, 480, s. 187.

Uczeń Grzegorza Howmana, miał się uczyć 4,5 roku (wpis).

JĘDRZEJ: *Jendrzei Jakuba Zlotnika szin Zgostinya* [z Gostynia] **1559**, 480, s. 183.

Cf. *JĘDRZEJ* SNmP II, 274

Uczeń Walentego Bremera, miał się uczyć 3 lata (wpis). Chłopiec identyfikowany za pomocą imienia i dodatkowego kontekstu. Określenie *Zlotnik* w funkcji deskryptywnej lub identyfikacyjnej.

JĘDRZEJEK: *Jendrzeyek Zliublina* [z Lublina] **1562**, 480, s. 143.

Uczeń Tomasza Sławińskiego, miał się uczyć 7 lat (wpis).

JĘDRZEJEWSKI: *chlopcu Na jmie Sebestian iedrzywski, Sebestian Jedrzyewski* **1690**, 482, s. 242.

Cf. *JĘDRZEJE(W)SKI* SNmP II, 275

Uczeń Jerzego Gieckiego, miał się uczyć 7 lat (wpis, podpis).

JOCHYM: *Partacza Jochyma* **1663**, 478, s. 312.

Członkowie cechu, mając poparcie burmistrza Macieja Hakowicza, starali się ukrócić działalność partacza.

JODLEWSKI, JODŁOWSKI: *kristoff Jodlewski Zlyublina* [z Lublina] **1557**, 480, s. 185; *Ckristoph Jodloffsky* **1562**, 481, s. 72.

Cf. *JODŁOWSKI* SNmP II, 276

Uczeń Wojciecha Darmopycha, uczył się 5 lat (wpis, wypis). Nazwisko w dwóch wariantach morfologicznych.

JOHAN(N)(E)S: *Jungen jenas Johanns von elwoffka* [możl. z Lwówka] **1507**, 480, s. 72; *dithof Jahanesz aus ditmers* **1592**, 482, s. 103; *Ditlow Johans aus Ditmehrs* **1598**, 482, s. 309; *uczciwy młodzieniec Fridrych Johannes zwilna* [z Wilna] **1627**, 477, s. 282.

Jenas prawdopodobnie był uczniem rzemiosła malarskiego, zapisany na naukę do Stencła Molera. Ditlow był uczniem złotnika Nikła Kerstena, uczył się 5 lat (wpis, wypis). Fridrich z Wilna był czeladnikiem, który miał wykonywać sztukę mistrzowską u Krzysztofa Siemickiego.

JORGE, JURGA: *Junge heyst Jorge von Krakow* **1508**, 480, s. 54; *Jünge Jorge von cracaw* [Kraków] **1507**, 480, s. 78; *Jungen Jorge von danzk* [Gdańsk] **1510**, 480, s. 70; *Jonge mit nam Jorgey fon Szanfort* **1511**, 480, s. 56; *jorge* **1536**, 480, s. 131; *Jurga Junge sberlina* [z Berlina] **1643**, 482, s. 357.

Cf. *JURGA* SNmP II, 282

Uczniowie rzemiosła złotniczego: Jurga z Krakowa był uczniem złotnika Bernharta, miał się uczyć 4 lata (podwójny wpis, nieścisłość daty rozpoczęcia nauki).

JURASZKOWICZ: *Pan Maci Juraszkowic 1663*, 478, s. 312.

Cf. *JURASZKOWICZ* SNmP II, 281

Mieszczanin poznański wspierający Jana Lemana w staraniach o możliwość wykonania sztuki mistrzowskiej. SNmP poświadcza Macieja Juraszkowicza, mieszczańską poznańskiego identyfikowanego za pomocą dodatkowych określeń *famatus*, *honestus*, pochodzącego z Gostynia (*de civitate Gostyn oriundus*).

Juraszkowicz Mateusz (Maciej) krawiec, starszy cechu 1645-46, 1658, ławnik 1659, 1661-63; szafarz 1662 WMP(w).

JURGE: cf. JORGE

JUST: *chłopca swego ymieniem krysztof Just 1668*, 482, s. 224.

Cf. *JUST* SNmP II, 284

Uczeń Wojciecha Sanftlebena, miał się uczyć 5 lat (wpis).

K

KAHANE: *Hamis Cahane starogarda [ze Stargardu] 1621*, 482, s. 178.

Uczeń Krzysztofa Kosmowskiego, miał się uczyć 7 lat (wpis).

KALB: cf. KALP

KALENBACH: *Hans Kalenbach von Somerkald 1599*, 482, s. 125; *Hanus Kallenbach von Sommerkeld 1602*, 482, s. 317.

Cf. *KALENBACH* SNmP II, 292

Uczeń Piotra Karysia, uczył się 5 lat, naukę rozpoczął w 1597 r. (wpis, wypis).

KALETA: *Merthin Kaletta Von Schrem [Śrem] 1558*, 480, s. 160; *der Junge Marczyn Caletta von Schrem 1565*, 482, s. 267.

Cf. *KALETA* SNmP II, 293

Uczeń Floriana Poganka i Jerzego Guldenmarii, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

KALISKI: *Pana Jakuba kaliskiego 1695*, 482, s. 383.

Cf. *KALISKI* SNmP II, 294

Wraz z Janem Rupalskim byli poręczycielami ucznia Karola Żelickiego, który uczył się rzemiosła złotniczego u mistrza Jerzego Gieckiego.

Kaliski Jakub piekarz, st. cechu 1692 WMP(w).

KALLE: *Fridrich Kalle z gierlice [niem. Görlitz, pol. Zgorzelec] 1600*, 482, s. 129.

Uczeń Wojciecha Stajńskiego, miał się uczyć 6 lat (wpis).

KALP, KALB: *andreass kalb 1557*, 480, s. 172; *andress kalb 1561*, 481, s. 71; *fabian kalb z bertstena* [może niem. Bartenstein, pol. Bartoszyce] **1561**, 480, s. 173; *Junge fabian kalb 1566*, 482, s. 271; *piotr kalp ze lwowa Ruskygo Rodym 1588*, 482, s. 87.

Fabian był uczniem Jurgi Reichenaua, uczył się 5 lat (wpis, wypis). Andrzej był uczniem Jerzego Reichenaua, miał się uczyć 4 lata (wpis).

KALUSKI // KAŁUSKI: *JMosc Xonc Kaluski Pleban Lekinski [łękiński] 1681*, 478, s. 398; *Jmosci X Kaluskiemu 1681*, 478, s. 398; *Chlopcu na Imie Andzi Kaluski ze Strzela* [może: ze Strzelna] **1694**, 482, s. 245.

Ksiądz Kaluski był duchownym wymienianym w księgach m.in. jako gość zapraszany przez złotników na ucztę, a także jako skarżący się na usługę złotnika Piątkowskiego dotyczącą wykonania monstrancji. Andrzej Kaluski był uczniem Michała Meisnera (wpis).

KAŁKO: *chlopca swego ymieniem Woiciech kalko 1672*, 482, s. 227; *chlopca ymieniem Woyciech Kalko 1672*, 478, s. 354.

Uczeń Jana Rupalskiego, miał się uczyć 5 lat (wpis). Chłopiec sprzeniewierzył się swemu panu, ukradł mu srebro i złoto, za co bractwo postanowiło go ukarać.

KAŁKOWSKI: *Pan Jan Kalkoskj 1663*, 478, s. 315, 316.

Cf. *KALKO(W)SKI / KAŁKO(W)SKI* SNmP II, 295

Mieszczanin poznański, kupiec, pochodzący z Wolsztyna (SNmP). Wraz z innym mieszczaninem, Jakubem Hanem wspierał starania Ottona Schmida o przyjęcie do bractwa złotniczego i możliwość wykonania sztuk mistrzowskich.

Jan Kalkowski krojownik sukna, st. bractwa kupieckiego 1568-61, 1664, rajca 1662, ławnik 1663, szafarz 1663, prowizor wodociągów 1662 WMP(w).

KAMERMEIER: *Jendrzey Kamermeier fon Minchen [niem. München] Rodym 1590*, 482, s. 97; *Endris kamermeier fon Munchen Rodym 1595*, 482, s. 305.

Uczeń Jana Żolny (Żołny), uczył się 5 lat (wpis, wypis).

KAMI(E)ŃSKI: *Jan kaminsky zrychwalu 1610*, 482, s. 154; *Jan kamiensky Zrychwała 1614*, 482, s. 336.

Cf. *KAMIENSKI* SNmP II, 299

Uczeń Tomasza Pelki, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

KAMIS: *Valtin Kamis zpoznania 1608*, 482, s. 329.

Uczeń Stanisława Fonendy, uczył się 5 lat (wypis).

KANADY: *z uczciwemi ludzmi mianowicie Panem Jakubem kanadym Konwisarzem 1627*, 477, s. 290; *Jacub Kanady 1636*, 478, s. 33; *Pan Jacub kanady 1638*, 478, s. 78.

Mieszczanin poznański wymieniany we wnioskach czeladników o możliwość wykonania sztuk mistrzowskich (m.in. Wocjciecha Szwarca, Łukasza Heintza, Jana Zanklika).

Jakub Kanadey konwisarz, starszy cechu 1615, 1617-18, 1620, 1622, 1625, 1629-39, rajca 1627, 1634,

1640, ławnik 1628, 1636, 1641-42, szafarz 1636, 1639, 1641-42, prowizor wodociągów 1627, 1634, 1640 WMP(w).

KANDZERA: *Jaroz Kandzera von faletna* [może wś Falenty] **1565**, 481, s. 76.
Uczeń Walentego Bremera, uczył się 7 lat (wypis).

KANIA: *vincenti kania sposnania* [z Poznania] **1546**, 481, s. 64.
Cf. *KANIA* SNmP II, 302
Uczeń złotnika Kaspra (wypis).

KANIS: *Faltin Kanis* **1602**, 482, s. 134.
Cf. *KANISZ* SNmP II, 302
Uczeń Stanisława Fonendy, miał się uczyć 5 lat (wypis).

KAPLER: *chłopca fridricha kaplera* **1640**, 482, s. 201; *Fridrich kapler* **1645**, 482, s. 359.
Uczeń Franciszka Waltera, uczył się 5 lat (wypis, wypis).

KAPUŚCIŃSKI: *Towarzysza Gregra Pana Kapuszczyńskiego* **1641**, 478, s. 106.
Czeladnik wspomniany w opisie sprawy, w której trzej inni czeladnicy (Jan Arapin, Franciszek Galilejczyk i Wojciech Boży z Lublina) zarzucają mu niewłaściwe zachowanie we Lwowie. Złotnicy poznańscy nie dali wiary zarzutom, powołując się na dotychczasową nienaganą opinię czeladnika.

KARCZEWSKI: *pana karczeskiego* **1673**, 478, s. 356.
Cf. *KARCZEWSKI* SNmP II, 307
Złotnik warszawski, którego uczeń, Wojciech Chalkiewicz, został przyjęty na naukę w Poznaniu u mistrza Jana Rupalskiego.

***KARCZMARZ:** *Jan Andrzejia Karczmarza szyn Zamoszcia* [z Zamościa] **1569**, 482, s. 43.
Uczeń Jerzego Guldenmarii, miał się uczyć 5 lat (wypis).

KARISZ: *chłopca Jurge karisza* **1638**, 482, s. 198.
Cf. *KARIS* (SŁWONIK A–Z)
Uczeń Wojciecha Budzyniewicza, miał się uczyć 7 lat (wypis).

KARLIKOWICZ: *Pan Stanisław Karlikowicz* **1654**, 478, s. 286.
Cf. *KARLIKOWICZ* SNmP II, 308
Mieszczanin poznański, mistrz szewstwa, pochodzący z Grodziska. Był poręczycielem Błażeja Wrebilego w jego staraniach przyjęcie do bractwa złotniczego.

KARPINOS: *Chlopczem Ssymonem Carpynossem* (instr.) **1554**, 480, s. 151.
Uczeń Macieja Cieszewskiego, miał się uczyć 6 lat (wypis).

KARTZ: *Tobiasz Kartz zelwowa* [z Lwowa] **1602**, 482, s. 133.

Uczeń Jakuba Stajnińskiego (wpis), notatka pod wpisem sugeruje, że do rozpoczęcia terminu nie doszło.

KARYŃSKI: *Alphonsus Karynski 1630*, 477, s. 319; *Zacnie slachetnemi pany Jego moscią Alphonsem Karinskim y zacnie slawnym panem Stephanem Żabiskim 1630*, 477, s. 319.

Wspominany w opisie sprawy Jana Rózyckiego, za którym się wstawiał w celu złagodzenia złotnikowi kary grzywny.

KASTEK: *hlopca swego stanislawa kastka 1666*, 482, s. 224.

Uczeń Łukasza Wrzaskowicza, miał się uczyć 6 lat (wpis).

KAUFFMAN: *Sigmund Kauffman Jerge Kauffmanss Son 1560*, 480, s. 173; *zigmunth kauffman 1564*, 481, s. 74.

Cf. **KAUFFMAN** SNmP II, 313

Uczeń Jerzego Reichenaua, uczył się 4 lata (wpis, wypis).

KAUFFT: *Pether kaufft von luken* [może niem. Luckau, dłuż. Łukow] *Zmyszynsky Zyemy* [z miśnieńskiej ziemi] **1584**, 482, s. 290.

Uczeń Tobiasza Krekenmaiera, uczył się 5 lat (wypis).

KAUSTH: *lorencz kausth 1558*, 480, s. 172.

Uczeń Jerzego Reichenaua, miał się uczyć 4 lata (wpis).

KAWAŁEK: *Froncek Kawalek złeczyce* [z Łeczycy] *rodem 1600*, 482, s. 129.

Uczeń Krzysztofa Siemsickiego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

KAZIMIERZ: *chlopca Kazimieza Nieboszika Pana Marczina z Gnizna* [z Gniezna] **1636**, 478, s. 41.

Uczeń Wojciecha Korwina (wpis).

KĄDELSKI: *hlopca Wociecha kądelskiego 1640*, 478, s. 85.

Uczeń Wojciecha Szwarca, miał się uczyć 7 lat (wpis).

KEKSZ: *uczciwj Paweł Keks 1615*, 482, s. 167.

Był jednym z poręczycieli Hanusa Hebera, ucznia Nikla Kerstena.

KELER: *Melher keler 1616*, 482, s. 173.

Cf. **KELLER** SNmP II, 317

Uczeń Abrahama Heintza, miał się uczyć 6 lat (wpis).

KEMPIŃSKI: *Matteus Kempinski 1768*, 481, s. 83; *Mateus Kempinski 1769*, 481, s. 83; *Jungen Mateas Kempinski 1769*, 482, s. 400.

Uczeń Franciszka Aua, uczył się 2 lata (wpis, wypis).

KERNELIUSZ (lat.): *Albertus Karolus Kernelius* **1686**, 478, s. 447.

Czeladnik Krzysztofa Neimana, na którego złotnik złożył skargę z powodu rzekomej kradzieży. Bractwo postanowiło ukarać go chłostą oraz wygonić z miasta.

KERSTHNER: *Bartel Kersthner zewrocla* [z Wrocławia] **1609**, 482, s. 156.

Uczeń Jakuba Hempla, miał się uczyć 7 lat (wpis).

KESSELBUER: *Simon Kesselbuer* **1706**, 482, s. 256; *klopcu Imie Simon Kesselbuur* **1706**, 482, s. 256.

Uczeń Samuela Klosy, miał się uczyć 7 lat (wpis, podpis).

KESZNAG: *Alesny Keszrag fon Bauczen* [niem. Bautzen, pol. Budziszyn] *Rodym* **1592**, 482, s. 101.

Uczeń Konrada Bodensteina, miał się uczyć 6 lat (wpis).

KEWAŁKOWSKI: *chłopca mikolaia Kewałkowskiego* **1684**, 482, s. 235.

Uczeń Bartłomieja Fredy, miał się uczyć 7 lat (wpis).

KĘDZIORA: *Jakub kędziora z zyeliazna* [z Żelazna] **1561**, 480, s. 184.

Cf. *KĘDZIORA* SNmP II, 320

Uczeń Foltyna Bremera, miał się uczyć 4 lata (wpis).

KIELMAN: *Dawit Kielman* **1636**, 478, s. 36; *hłopca Dawida kielmana* **1636**, 482, s. 196; *Dawith kielhman stergo szczecina* [ze starego Szczecina] **1641**, 482, s. 354.

Uczeń Andrzeja Heintza, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

KIERSZKA, KIERZKA: *hłopca Jurgę kierszkę ze bnice* [może niem. Sebnitz] **1643**, 482, s. 206; *Jurgę Kierzkę Zebnice* **1649**, 482, s. 362.

Cf. *KIERSCHKE, KIERZKE* SNmP II, 324

Uczeń Andrzeja Darmopycha, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

KIEZIK, KIESIK: *Chłopca na Imię Wojciech Kiesik* **1684**, 482, s. 236; *chłopca ktoremu na Jmie Woycieh Kiezik* **1689**, 482, s. 379; *Woycieh Kiezik Bronikowski* **1689**, 482, s. 379.

Cf. *BRONIKOWSKI* SNmP I, 255,

Uczeń Jacentego Piątkowskiego, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

KIKIEŁ: *chłopca swego ymieniem Jan kikiel* **1667**, 482, s. 224.

Uczeń Jana Lemana, miał się uczyć 5 lat (wpis).

KIKOSZKA: *Stanyslawowy Kikoscze* (dat.) **1571**, 482, s. 278.

Uczeń Mikołaja Hernego, uczył się 3 lata (wypis).

KINCEL: *Michal Kincel* **1631**, 482, s. 190; *Michal Kincel Z Poznania* **1636**, 482, s. 351.

Cf. *KINCEL(L)* SNmP II, 326

Uczeń Jerzego Sanftlebena, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

KINIG: *walenti Kinig Dawid kiniga szin 1575*, 482, s. 62; *uczen Walenty kynyagk spoznanya 1580*, 482, s. 284.

Cf. *KINIGK* SNmP II, 327

Uczeń Jerzego Gielchara, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

KIN(N), KÜN: *chlopiecz Henrich Kinn 1574*, 482, s. 39; *Jacob Kün Z Doreemberku aus Thüringen* [niem. Thüringen, pol. Turyngia] **1606**, 482, s. 148; *Jacob kün Z Dorimberku 1611*, 482, s. 333; *chlopca swego ymieniem Johan heinrych kün 1671*, 482, s. 226; *temu Chlopcu na Jmie Tobiasz Kin, Tobias Kihn 1688*, 482, s. 240; *Chlopca na Imie Tobias Kyhn, Tobias Kihn 1694*, 482, s. 382.

Cf. *KIN* SNmP II, 326

Henryk był uczniem Jana Kosmowskiego, miał się uczyć 4 lata (wpis). Jan Henryk był uczniem Jana Lemana (II), miał się uczyć 5 lat (wpis). Jakub był uczniem Krzyszofa Leszkorneta, uczył się 5 lat (wpis, wypis). Tobiasz był uczniem Marcina Abramczyka, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

KIRKE: *na imie Temu Chlopcu Gotfrid Kirke 1682*, 482, s. 233.

Uczeń Marcina Abramczyka (Heintza), miał się uczyć 7 lat (wpis).

KIRSCHBAUM: *Johens kyrszbaum fon paswalk* [niem. Pasewalk] *Spomorsky Ziemye 1594*, 482, s. 111.

Uczeń Stanisława Fonendy, miał się uczyć 6 lat (wpis). Pod wpisem widnieje notatka informująca, że chłopiec okradł mistrza i uciekł.

KIRSLEIN: *Chlopca na Imię Thilman Kyrslain 1686*, 482, s. 238.

Uczeń Jakuba Tepera, miał się uczyć 7 lat (wpis).

KISIELKIEWICZ: *Kasper kieselkiewicz, Chlopca Kaspra kieselkiewicza 1749*, 481, s. 57

Uczeń Macieja Bykowskiego (Bydkowskiego), miał się uczyć 5 lat (wpis).

KITLER: *Jeremiasz Kitler ze Schowy* [ze Wschowy] **1626**, 482, s. 346.

Uczeń Piotra Karysia, uczył się 6 lat (wypis).

KLAUSE: *Chlopca Ktoremu na Imię Samuel Klause 1681*, 482, s. 232; *Chlopca Jmieniem Samuel Klause 1688*, 482, s. 378.

Cf. *KLAUSE, KLAUZE* SNmP II, 330

Uczeń Jana Wernhaidy, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

KLAZE, KLOZE: *chlopca Abraama klaze 1674*, 482, s. 229; *Abraham Kloze 1681*, 482, s. 373.

Cf. **KLAUSE**

Uczeń Jana Wernhaidy, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

KLEIN: *Chłopca na Imię Marczyń klein tutečni meiski Synek* **1690**, 482, s. 242; *temus Chłopwczowy na Imięniu Marczyń klein, Marcin Klein* **1697**, 482, s. 384.

Cf. *KLEIN* SNmP II, 331

Uczeń Krzysztofa Neimana, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

KLETZEN: *hłopca Adama kletzen* **1637**, 482, s. 198.

Uczeń Jana Jerzykowicza, miał się uczyć 5 lat (wpis).

KLIMENCHA: *Janek kliemench krawcza nieboszika szin* **1565**, 482, s. 12.

Uczeń Mikołaja Hernego, miał się uczyć 6 lat (wpis). Wpis jest przekreślony.

KLIMUNTOWICZ: *Adam Klimuntowicz tegosz Rzemiosła Złotniczego Towarzyszi* **1645**, 478, s. 179.

Czeladnik wymieniany jako strona w opisie konfliktu z innym czeladnikiem, Władysławem Złotniczkim.

KLIMURZ: *Janovi klimrurzewi* **1570**, 481, s. 78.

Uczeń Mikołaja Hernego, uczył się 5,5 roku (wypis).

KLOSEK // KŁOSEK: *Stanisław klosek z poznania* **1619**, 482, s. 174.

Cf. *KLOSEK / KŁOSEK* SNmP II, 339

Uczeń Tobiasza Krekenmaier, miał się uczyć 5 lat (wpis).

KŁOSKOWICZ: *Jan Kłoskowicz* **1682**, 482, s. 233.

Cf. *KŁOSKOWICZ* SNmP II, 341

Uczeń Mikołaja Kabaszewskiego, po śmierci mistrza naukę kontynuował w warsztacie prowadzonym przez wdowę, miał się uczyć 5 lat (wpis).

KNAICEL: *Hanus Knaicel zswidnice [z Świdnicy]* **1602**, 482, s. 133; *Hanus Knaicel* **1608**, 482, s. 329; *Casper knaycell z poznania* **1619**, 482, s. 175.

Hanus był uczniem Jerzego Guldenmarii, uczył się 6 lat (wpis, wypis). Kasper by uczniem Krzysztofa Kosmowskiego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

KNAP, KNAPIK: *Stanisław Knap* **1636**, 482, s. 195; *Stanisławem knapykem* **1636**, 482, s. 195; *Stanisław Knapik zgniezna* **1638**, 482, s. 353.

Cf. *KNAP(P)* SNmP II, 343

Uczeń Wojciecha Korwina, uczył się 2 lata (wpis, wypis). Wcześniej uczył się 5 lat w Gnieźnie u Samuela Najmanowicza.

KNYPER: *na Imię temu Chłopcui Casimierz Knyper* **1682**, 482, s. 233; *Kazimierz Knyper Syn Złotniczy Krakowski* **1686**, 482, s. 376.

Uczeń Jacentego Piątkowskiego, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

KOCH: *Michał Koch* **1619**, 482, s. 175; *Michał koch ze Wrocławia* **1626**, 482, s. 347; *Cristoph koch* **1665**, 482, s. 369.

Cf. *KOCH* SNmP II, 348

Michał był uczniem Josta Krekenmaiera, uczył się 7 lat (wpis, wypis). Krzysztof był uczniem Jana Wernhaidy, uczył się 5 lat (wypis).

***KOCIEJ:** *Blazek kocieiw sin Sposnania* **1543**, 480, s. 156.

Uczeń złotnika Wincentego, miał się uczyć 9 lat (wpis).

KODER(US) (lat.): *Lucasz Koderus nyebosczyka Jacoba Codera Mieszczanina posnanskiego syn* **1586**, 482, s. 83.

Uczeń Benedykta Faitha, miał się uczyć 6 lat (wpis). Pod wpisem widnieje dopisek: *uciekl*.

KOKOSZCZYK: *Jan Kokoszcyk ze wrzesnie [z Wrześni]* **1601**, 482, s. 135.

Uczeń Stanisława Słomy, miał się uczyć 7 lat (wpis).

KOL: *Reinolth kol* **1557**, 480, s. 179.

Uczeń Piotra Elmstetera, miał się uczyć 5 lat (wpis).

KOLBYT: *Hanus colbyth ze Gadnska Rodym* **1582**, 482, s. 74.

Uczeń Stanisława Fonendy, miał się uczyć 6 lat (wpis).

KOLIBUT: *Stenczel Kolibut des matis Kolibut Slosser in possen Son* **1568**, 482, s. 37.

Syn Macieja Kolibuta, ślusarza poznańskiego. Uczeń Bartosza Zolny, miał się uczyć 6 lat (wpis).

KOLIKOWSKI: *Władysława Koliskoskiego* **1645**, 478, s. 181.

Jeden z czeladników, którzy podnieśli w bractwie protest przeciwko obowiązującym zwyczajom brackim (pozostali to m.in. Jan Pieprzyk, Adam Klimuntowicz).

KOŁACZEK: *Peytr kolaceck pana Peytra kolaczka syn s posnanya [z Poznania] Rodem* **1593**, 482, s. 104; *Pana Piotra Kołaczka* **1601**, 481, s. 44.

Cf. *KOŁACZEK* SNmP II, 354

Uczeń Bartosza Zolny, miał się uczyć 5 lat (wpis). Nie został złotnikiem. W 1601 r. występował jako poręczyciel Jana Jurkowicza ubiegającego się o wykonanie sztuki mistrzowskiej. Małżonka Katarzyna, córka Zofia (zob. SNmP).

Piotr Kołaczek kramarz, starszy bractwa kupieckiego 1595, rajca 1596-99, 1601, ławnik 1602, rajca 1603, prowizor kanałów i przyłączy 1596, 1601, młyna słodowego 1597, 1599, ungeltu 1598 WMP(w).

KOŁACZNY: *Junge Jan Kolaczny* **1565**, 482, s. 9; *Andris kolaczny, Vatter Jan Colaczny* **1565**, 482, s. 10.

Cf. *KOŁACZNY* SNmP II, 355

Jan był uczniem Bartosza Zolny (wypis). Andrzej również był uczniem Bartosza Zolny, miał się uczyć 5 lat (wpis); poręczycielem chłopca był jego ojciec Jan.

KOMOLTYCZ: Cf. *SSYNK-KOMOLTYCZ*

KOMRZE: *Antonius komrze zewroclawia* [z Wrocławia] **1571**, 482, s. 56.
Uczeń Benedykta Faitha, miał się uczyć 5 lat (wpis).

KONOPACKI: *Wawrzyniec Konopackj z Szamotuł* **1608**, 482, s. 151; *Wawrzyniec konopacki z szamotuł* **1610**, 482, s. 332.
Uczeń Jakuba Hempla, uczył się 7 lat, termin rozpoczął w 1603 r. (wpis, wypis).

KONOP(N)IC(Z): *P Jakuba Konopica* (acc.) **1635**, 478, s. 28; *chłopca Jacuba konopnica* **1636**, 482, s. 200; *Jacuba konopnica z liublina* [z Lublina] **1641**, 482, s. 354.
Uczeń Jana Libickiego, uczył się 5 lat (podwójny wpis, wypis).

*KONWISARZ: *Jana Konvyszarza szyn Jmienim Balczer s posznanya* [z Poznania] **1583**, 482, s. 80.
Cf. *KONWISARZ* SNmP II, 367
Uczeń Stanisława Piechny, miał się uczyć 5 lat (wpis).

KOPPERSCHMIDT: *Antony kopperschmidt von ploczkai* [niem. Plötzkau] **1558**, 480, s. 125; *Antony kopperschmydt von plotzkau* **1562**, 481, s. 71.
Cf. *KOPP(ER)SCHMIDT* SNmP II, 371
Uczeń Erazma Kamyna, uczył się 4,5 roku (wpis, wypis).

KORC: *Paul kortz zpoznania* **1610**, 482, s. 155; *Paweł korc Zpoznania* **1614**, 482, s. 337.
Uczeń Nikla Kerstena, uczył się 5 lat, termin rozpoczął w 1609 (wpis, wypis).

KORFANTY: *hłopca (...) na ymie mu kazmier korfanty* **1676**, 482, s. 229.
Uczeń Łukasza Wrzaskowicza, miał się uczyć 5 lat (wpis, wypis).

*KORNATOWSKI: *Moscy Pany kornatowska* **1666**, 478, s. 337.
Cf. *KORN(I)ATOWSKI* SNmP II, 374
Mieszczanka, która wraz z synem skarżyła się na złotnika Ottona Schmida za użycie zbyt niskiej próby srebra w wykonanym dla niej zamówieniu.

KOSIESZKA: *chłopca Swego Mikolaia Kosieszkę Z pisdr* [z Pyzdr] *rodem* **1664**, 482, s. 222.
Uczeń Jana Walentynuszewicza, miał się uczyć 3,5 roku (wpis).

KOSZ: *Pawla Kossza* **1574**, 481, s. 34.
Cf. *KOSZ* SNmP II, 385
Czeladnik w warsztacie Jerzego Gielchara. Poświadczony również w materiale źródłowym SNmP.

KOSZYCKI: *P: Jędrzeia Koszyckiego* **1605**, 477, s. 2.
Cf. *KOSZYCKI* SNmP II, 387

Mieszczanin poznański, przedstawiciel rady miejskiej, bractwo przedłożyło mu rachunek z działalności cechowej.

KOTELIER: *Pan Hanus koteliera* **1644**, 478, s. 148.

Był poręczycielem jednego z uczniów Jana Głowika.

KOWNACKI: *chłopca Jana Kofnackiego Z Biszburku* [może z Biskupca, niem. Bischofsburg] **1616**, 477, s. 136.

Cf. **KOWNACKI** SNmP II, 396

Uczeń Wojciecha Korwina, miał się uczyć 6 lat (wpis).

KOZAK: *Jongen andzy kozagk* **1518**, 480, s. 87.

Cf. **KOZAK** SNmP II, 397

Uczeń złotnika Kaspra, miał się uczyć 4 lata (wpis).

KOZIELSKI: *paull kozellsky von Lomsa* [Łomża] **1566**, 482, s. 20.

Cf. **KOZIELSKI** SNmP II, 399

Uczeń Mikołaja Hernego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

KOZIEŁ: *Stanislaw Koziel lublina* [z Lublina] **1559**, 480, s. 181.

Cf. **KOZIEŁ** SNmP II, 399

Uczeń Henryka Lenartowskiego, miał się uczyć 6 lat (wpis, wypis).

KRAKAR: *Mattes krakar* **1548**, 480, s. 166.

Cf. **KRA(C)KER** (SŁOWNIK A–Z)

Uczeń Floriana Poganka, miał się uczyć 6 lat (wpis).

***KRAMARZ:** *yanek kramarzow szin Zopoczna* [z Opoczna] **1550**, 480, s. 134; *Jan kramarzow sin sopoczna* **1555**, 481, s. 65.

Cf. **KRMARZ** SNmP II, 409

Uczeń Marcina Gielchara, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

KRANN: *chłopczem Arnolthem Krann ssynem Dirga Krann zegdanska* [z Gdańska] **1573**, 482, s. 39.

Uczeń Wojciecha Darmopycha, miał się uczyć 5 lat (wpis).

KRASZEWSKI: *Stainsław Krasz<ew>sky z łowicza* **1608**, 482, s. 150.

Uczeń Stanisława Słomy, miał się uczyć 5 lat (wpis).

KRAUCH: *Adam Krauch* **1562**, 480, s. 188.

Złotnik, przyjął na naukę Jana Szulcza, brak innych poświadczeń.

KRAUSA, KRAUSE, KRAUZA, KRAUZE: *Merthen Kraus* **1601**, 481, s. 42; *Jurge krauze* **1624**, 477, s. 246; *chłopca swego ymieniem Jan krausa* **1669**, 482, s. 225; *temu*

Chłopcu Jmie Janek Krauza 1685, 482, s. 237; *Chłopcu Jmie Janek Krauza 1685*, 482, s. 375; *Samuel Krause 1689*, 482, s. 379.

Cf. *KRAUS, KRAUSE* SNmP II, 411-412

Merthen był jednym z czeladników wymienionych pod uchwałą cechową z 1601 r., która sankcjonowała dotychczasowy zwyczaj wpłacania przez czeladników składek do tzw. puszek na różne potrzeby i sytuacje losowe (choroby, pogrzeby, wyjazdy w ramach tzw. wędrówki) oraz ustalała wysokość składki. Jurga był mieszczaninem wymienianym we wniosku o wykonanie sztuki mistrzowskiej przez Stanisława Berzgielta. Janek był uczniem Krzysztofa Neimana, uczył się 6 lat (podwójny wpis, wypis). Samuel był uczniem Krzysztofa Neimana (wypis).

Jerzy Kraus czerwonoskórnik, starszy cechu 1602-03, 1605, 1609, 1614, 1625 WMP(w).

KRAWIEC: *Pan Bartosz krawiec 1643*, 478, s. 136; *p: Dityrych krawiec 1672*, 478, s. 353.

Cf. *KRAWIEC* SNmP II, 414

Określenie *krawiec* możl. w funkcji deskryptywnej. Bartosz Krawiec był mieszczaninem wspierającym statniania czeladnika Kosierowicza o przyjęcie do bractwa. Dityrych był mieszczaninem, który wraz z Kacprem Cypielem był poręczycielem ucznia Daniela Huberta, zapisanego na naukę do Jana Zielickiego.

KREL: *Augustin krel Smyeszensky szyemy fon. S. Anneberck* [niem. Anneberg] *myasta Rodym 1585*, 482, s. 81; *Augustin Krel fon S Annebergk Rodym 1590*, 482, s. 299.

Uczeń Krzysztofa Beslera, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

KRESNER: *Chłopca Ktoremu na Imię Andrzy Kresner 1681*, 482, s. 232; *Andris Kresner 1687*, 482, s. 377; *chłopca ktoremu na Imie Wawrzyn Kresner rodym z Chwaliszewa 1730*, 482, s. 266.

Andrzej był uczniem Krzysztofa Neimana, uczył się 6 lat (wpis, wypis). Wawrzyn był uczniem Daniela Kasdorfa, miał się uczyć 5 lat (wpis).

KRIS, KRYS: *Adam Kriss synn wlassny Pangrariusza Krissa zgubna* [możl. niem. Guben, pol. Gubin] *1574*, 482, s. 40; *Adam krys szgubyna 1580*, 482, s. 280.

Uczeń Krzysztofa Beslera, uczył się 5 lat (wpis).

KROL // KRÓL: *Jan krol nyebosczyka Anthoniego krollya godzycarza szyn mieszcanyyna posnanskyego 1584*, 482, s. 84; *Jan Krol sposnania Rodym Godzycarzow syn 1591*, 482, s. 300.

Cf. *KROL(L) / KRÓL* SNmP II, 422

Uczeń Bartosza Zolny, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

KROLIK // KRÓLIK: *jan krolyk 1517*, 480, s. 88; *hans krolyk 1519*, 480, s. 92; *Matys krolyk Sposnanya Rodym* [z Poznania rodem] *1592*, 482, s. 71; *Matis krolyk 1597*, 482, s. 308; *Tobias krolick sposnania Rodem 1598*, 482, s. 120; *Tobias Krolik z poznania 1605*, 482, s. 323.

Cf. *KROLIK / KRÓLIK* SNmP II, 421

Jan był uczniem złotnika Andrzeja. Maciej był uczniem Benedykta Faitha, uczył się 5 lat (wpis, wypis).
Tobiasz był uczniem Jerzego Guldenmarii, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

KROMSEL: *Chłopca Ktoremu na Imie Benedikt Kromzel, Benedig Kromssel 1692*, 482, s. 243; *temus Chłopcwzowy na Imięniu Benedix Kromsel 1697*, 482, s. 384.
Uczeń Jana Wernhaidy, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

KROMSKI: *Jüngen Stenczel math kromczky 1507*, 480, s. 74.
Uczeń złotnika Jakuba, miał się uczyć 7 lat (wpis).

KRON(NE): *hłopca Hanusa kron Sz tralsundu* [możl. niem. Stralsund] **1637**, 482, s. 205; *hłopca Jana Kronne 1639*, 482, s. 199; *Hanus kron sz tralsundu 1643*, 482, s. 357.
Uczeń Stanisława Słomy, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

KROSNOWIECKI: *uczciwy P. Balcer Krosnowieckj 1645*, 478, s. 179.
Czeladnik, który wszedł w konflikt z czeladnikiem Władysławem Złotniczkim, wymieniany w opisie sprawy jako strona (wraz z innymi czeladnikami – Janem Pieprzykiem i Adamem Klimuntowiczem).

KRUKET: *Jungen mit namen Johanes Kruket von newstadt* [niem. Neustadt; możl. też pol. Nowe Miasto] **1507**, 480, s. 62.
Uczeń Stencla Molera.

KRUP: *Wociech kurp Złęczyce* [z Łęczycy] **1627**, 482, s. 186.
Uczeń Stanisława Słomy, miał się uczyć 6 lat (wpis).

KRUPA, KRUPIŃSKI: *Jan krupa skonyna* [Z Konina] **1613**, 482, s. 161; *chłopca Szimona krupę 1642*, 482, s. 204; *Szimon krupinskj 1645*, 482, s. 359.
Cf. *KRUPA* SNmP II, 426; *KRUPINSKI* SNmP II, 427
Jan był uczniem Jana Jerzykowicza, miał się uczyć 6 lat (wpis). Szymon był uczniem Jana Libickiego, miał się uczyć 6 lat, naukę rozpoczął w 1639 r. (wpis, wypis).

***KRYPERK:** *Stenczel des petters kryperks Son 1562*, 480, s. 189.
Uczeń Mikołaja Markwarta, miał się uczyć 5 lat (wpis).

KUCH(A): *chłopca Andrzeia kucha 1654*, 482, s. 215; *Andrisz Kucha 1660*, 482, s. 367; *hłopca swego Krzysztofa Kuchę 1661*, 482, s. 220.
Andrzej był uczniem Tomasza Zimermana, uczył się 5 lat (wpis, wypis). Krzysztof był uczniem Jana Wernhaidy, miał się uczyć 5 lat (wpis).

KUCHARZ: *Jung Barthos Kucharz des Matis Kucharz Son 1568*, 482, s. 28.
Cf. *KUCHARZ* SNmP II, 439
Uczeń Aleksandra Klizy, miał się uczyć 5 lat (wpis).

KUCHTOWICZ: *Panem Stansławem kuchtowiczem 1638*, 478, s. 80.
Cf. *KUCHTOWICZ* SNmP II, 441

Wymieniany we wniosku Stanisława Jasińskiego o wykonanie sztuki mistrzowskiej jako poręczyciel przyszłego mistrza.

Stanisław Kuchtowicz kupiec, rajca wybierany w latach 1631-1654, ławnik wybierany w latach 1636-1668, burmistrz 1637-38, 1641, 1643, 1648-50, 1661, 1663, wójt wybierany w latach 1658-1669; szafarz 1640, 1644-46, prowizor młyna słodowego wybierany w latach 1639-1654, prowizor ungeltu 1651 WMP(w).

Cf. **Kuchta Stenczel (Stanisław)**, wym. 1482 (Noż s. 245 nr 171, Dolcz s. 19 nr 169).

KUDELSKI: *hłopca Wociecha kudelskiego s kalwary [z Kalwarii] 1639*, 482, s. 206; *Wociech kudelskj 1646*, 482, s. 360.

Uczeń Wojciecha Szwarca, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

KUDLIŃSKI: *chłopca Jana kudlinskiego s kalwari [z Kalwarii] 1643*, 482, s. 206; *Jan Kutlinskj 1651*, 482, s. 363.

Cf. **KUDLIŃSKI** SNmP II, 442

Uczeń Stanisława Szwarca, uczył się 7 lat (wpis).

KUGWIESZKA: *Jendrzey kugwieszka spoznanya [z Poznania] Rodym 1594*, 482, s. 106.

Cf. **KUKWI(E)SZKA** SNmP II, 445

Uczeń Michała Reichenaua, miał się uczyć 5 lat (wpis).

KUJTKA: *Karl Kuytka aus Chelmno [Chełmno] 1769*, 481, s. 84.

Uczeń Jana Fryderyka Galla (wpis).

KÜN: cf. **KIN(N)**

KUPIC: *panow Deputatow Pana Lukasz kupica y Mikolaya wenclewica 1632*, 477, s. 338; *Panem kupicem 1642*, 478, s. 122.

Cf. **KUPIC** SNmP II, 454

Mieszczanin poznański występujący w roli mediatora w konflikcie złotnika Jana Dilla ze starszymi cechowymi, a także wspierającego Jana Kosiorowicza w jego staraniach o przyjęcie do bractwa.

Łukasz Kupicz kupiec, rajca 1616, 1619, 1622, 1630-31, ławnik 1627-29, 1635-43, prowizor wodociągów 1630 WMP(w).

KURCZAK: *Hanusa kurczaka 1637*, 478, s. 49.

Uczeń Jerzego Sanftelebena, miał się uczyć 6 lat (wpis).

KUREK: *chłopca swego Mikołaja Kurka 1658*, 482, s. 218.

Cf. **KUREK** SNmP II, 457

Uczeń Jana Kosiorowicza, miał się uczyć 7 lat (wpis).

KUROWSKI: *p Janem Kurowskym 1598*, 481, s. 32; *p kurowskym 1598*, 481, s. 32.

Cf. *KURO(W)SKI* SNmP II, 458

Mieszczanin pełniący funkcje miejskie, wymieniany w opisie sprawy z Andrzejem Darmopychem.

Jan Kurowski kramarz, ławnik 1579, 1583-85, 1587-89, 1597, starszy bractwa kupieckiego 1580-81, 1591, rajca 1582, 1590, 1592-93, wójt 1598, burmistrz 1594-96, 1599, szafarz wybierany w latach 1581-1593, prowizor kanałów i przyłączy 1590 WMP(w).

KURSARTOR: *Johannis kursartor skrakowa* [z Krakowa] **1613**, 482, s. 159.

Uczeń Andrzeja Darmopycha, miał się uczyć 5 lat (wpis).

KUSFELT, KUSWELT: *Towarzysza Alias Kuswelta* (gen.), *Mikołaja Kusfelta* **1683**, 478, s. 422.

Czeladnik pracujący w warsztacie Filipa Henika, wymieniany w opisie sprawy, w której zarzuca mu się, że pracował dla własnej korzyści ponad wyznaczoną mu przez mistrza miarę.

KUŚNIERZ: *Andrisz srogoszna* [z Rogoźna] *Matisza kusznierza szin* **1553**, 480, s. 157; *w domu pana swego* [Grzeforza Hofmana] *komornikowi mieszkającemu Warzinczowi Kusnierzowi* **1572**, 481, s. 24; *Ich Msj Panow Pan Wociech Kusnierz Pan Marcyn Gielor* **1620**, 477, s. 191.

Cf. *KUŚNIERZ* SNmP II, 461

Andrzej *Kuśnierz z Rogoźna był uczniem Macieja Dubiela, miał się uczyć 4 lata (wpis); trudno rozstrzygnąć, czy określenie pierwotnie apelatywne, wskazujące zawód ojca, pełniło funkcję nazwiska. Wojciech Kuśnierz wymieniany jest w księgach złotników jako osoba przesłuchująca złotnika Jana Dilla w jego sprawie. Poświadczony również w SNmP. W opisie kradzieży dokonanej przez Stanisława z Gniezna, ucznia złotnika Grzegorza Hofmana, wzmiankowany jest niejaki Wawrzyniec Kuśnierz, który był ofiarą występkę chłopca.

KUSTOS // KUSTOSZ: *Iakup kustos szarnikowa* [z Czarnkowa, może też z Czernikowa] **1554**, 480, s. 157; *Iakub custos szarnikowa* **1560**, 481, s. 74.

Cf. *KUSTOSZ* SNmP II, 461

Uczeń Macieja Dubiela, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

KUSZE: *Bartel kusze* **1620**, 482, s. 177.

Uczeń Jana Uberszara, miał się uczyć 6 lat (wpis).

KUTZNAR, KUCNAR: *hłopca Chrisztoffa Kutznar* **1643**, 482, s. 205; *Krysztof Kucnar z Szarłafu* **1649**, 482, s. 362.

Uczeń Marcina Arletha, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

KWAŚNY: *Jan kwasny zpoznanya* [z Poznania] **1623**, 482, s. 181.

Cf. *KWASNY / KWAŚNY* SNmP II, 464

Uczeń Piotra Gielchara (II), miał się uczyć 6 lat (wpis).

L

LACHETA: *Stanyslaw lacheta z weylna* [możl. z Wilna] **1585**, 482, s. 82.

Uczeń Tobiasza Krekenmaiera, miał się uczyć 5 lat (wpis).

LANCZERT: *Jungen mit name stenczel Lanczerth* **1511**, 480, s. 56.

Uczeń złotnika Jakuba, miał się uczyć 6 lat (wpis).

LANG(E): *Marczyn lange spoznania* **1588**, 482, s. 86; *Stanislaw lang szyn Thomasza langa zlotnika skrakowa* [z Krakowa] **1573**, 482, s. 52.

Cf. *LANG(E)* SNmP II, 474

Marcin był uczniem Marcina Stama, miał się uczyć 6 lat (wpis). Stanisław był uczniem Macieja Frelicha (swojego szwagra), miał się uczyć 5 lat (wpis).

LASKOWICKI: *Andrzy Laskowicki Zlekna* [z Łekna] **1628**, 482, s. 187.

Uczeń Krzysztofa Siemsickiego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

LATANSKI // LATAŃSKI: *chlopca Swego Ktoemu na Imie Jan Latanski, Joannes Latanski* **1725**, 482, s. 264; *J.P. Derpowicz ieszcze y Latanskiego List urodzainy nie pokazal* **1728**, 482, s. 265; *chlopca ktoemu na Imie Jan Latanski* **1729**, 482, s. 395.

Uczeń Wojciecha Derpowicza, uczył się 5 lat (wpis, podpis, wypis).

LATOS: *Maciey Lathos* **1626**, 482, s. 185.

Cf. *LATOSZ, LAT(H)OS* SNmP II, 481

Uczeń Jana Kwieciszka, miał się uczyć 7 lat (wpis).

LAYRAMAN: *Groegr Layyraman* **1738**, 481, s. 55.

Uczeń Marcina Endemana, miał się uczyć 7 lat (wpis).

LAZER, LEZER: *chlopca na Imie Jedrzy Lazer* **1664**, 482, s. 223; *Pan Andry Lezer* **1644**, 478, s. 148.

Cf. *LEZER* SNmP II, 495

Był poręczycielem jednego z uczniów Jana Głowika.

LEGOSZ: *Arnoldt Legosz* **1601**, 481, s. 42.

Wymieniany pod zapisem uchwały cechowej z 1601 r. inspirowanej pomysłem czeladników, która sankcjonowała dotychczasowy zwyczaj regularnych składek do tzw. puszek na rozmaite potrzeby i sytuacje losowe czeladników (choroby, pogrzeby, wyjazdy w ramach tzw. wędrówki).

LEIBICH: *Gotfridt leibich fon wersisdorff* [może czes. Varnsdorf, niem. Warnsdorf] **1596**, 482, s. 114.

Uczeń Marcina Cukielta, miał się uczyć 7 lat (wpis).

LELOWSKI: *Jakub Lelowsky ze Lwowa* **1619**, 482, s. 176.

Uczeń Bartosza Podeszwy, miał się uczyć 5 lat (wpis).

LEMASZ: *Johanus lemasz* **1499**, 480, s. 5.

Uczeń Jakuba Bartha, miał się uczyć 4 lata (wpis).

LEMBCHEN, LEMPCHEN: *chłopca swego ymieniem Kriztof Lembchen* **1672**, 482, s. 227; *Hrystof lemphen* **1675**, 482, s. 371.

Uczeń Łukasza Heintza, uczył się 5 lat, wpisu dokonano po dwóch latach nauki (wpis, wypis).

LENARTOWCZYN: *Pan Simon lenartowsin* **1550**, 481, s. 6.

Wzmiankowany wśród złotników Andrzeja Goździa, Marcina Gielchara i Macieja Dubiela, składających się na wspólny cel bractwa.

LEOPACKI: *Chłopiec Marcin Leopaczki* **1685**, 482, s. 375.

Uczeń Filipa Henika (wypis).

LEPKA: *Maciey Lepka* **1613**, 482, s. 335.

Uczeń Wojciecha Jastrzębskiego, naukę rozpoczął u Krzysztofa Pestera (w 1613 r. zmarłego), uczył się 6 lat (wypis).

LESZKA: *Matias Leszka z poznania* **1605**, 482, s. 141; *brata naszego imieniem Matys Leszka* **1612**, 477, s. 82.

Uczeń Krzysztofa Pestera, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

LEŚNICZEK: *Simon Lesniczek zolesnice [z Oleśnicy] z Podgorza* **1606**, 482, s. 145.

Uczeń Stanisława Słomy, miał się uczyć 5 lat (wpis).

LEWANDOWSKI: *Jakub lewandoski* **1724**, 482, s. 263; *chłopca ktoremu na Imie Jacub Lewandowski* **1725**, 482, s. 394.

Cf. *LEWANDO(W)SKI* SNmP II, 493

Uczeń Michała Meisnera, uczył się 1,5 roku (wpis, wypis).

LEYDIGER: *Sebastian Leydiger zransztatu [może hol. Randstad]* **1613**, 482, s. 162.

Uczeń Jędrzeja Darmopycha, miał się uczyć 7 lat (wpis).

LIBMAN: *Libman Żyd* **1683**, 478, s. 417.

Cf. *LIBMANN* SNmP II, 500

Wzmiankowany w opisie sprawy dotyczącej nielegalnego w świetle przepisów cechowych zatrudnienia Żyda przez wdowę po złotniku Mikołaju Kabaszewskim, której bractwo wymierzyło karę (miała „dać pół kamienia wosku”).

LICHT: *Jungen Gottlob Licht von Eichenbruck [niem. Eichenbrück, pol. Wągrowiec]* **1772**, 482, s. 402.

Uczeń Krystiana Flecka (wypis).

LICHTENTALLER: *Jurga Lychtentaller kupiec i myeszczanyn posznansky 1579*, 482, s. 68.

Cf. *LICHTENTALLER* SNmP II, 500

Mieszczanin, kupiec poznański, poręczyciel Szymona Żędziana we wpisie chłopca na naukę u Tobiasza Kreckenmaiera.

Jerzy Lichtentaler kupiec, starszy bractwa kupieckiego 1576, ławnik 1577, starszy bractwa kupieckiego 1578-79 WMP(w).

LICZKO: *Stanislaw Liczko skrakowa [z Krakowa] 1572*, 481, s. 79.

Uczeń Aleksandra Klizy, uczył się 6 lat (wypis).

LIEMAN, LEYMAN: *chłopcowy na Imieniu Melchior Lieman, Melchior Leyman 1699*, 482, s. 252; *temusz chłopczowy na Imieniu Jan Girszy Lieman, Johan Leman 1697*, 482, s. 383.

Melchior był uczniem Wojciecha Derpowicza, uczył się 6 lat, w formule wpisu widnieje nazwisko *Lieman*, w podpisie chłopca wyraźnie *Leyman* (wypis, podpis). Jan był uczniem Michała Wolniewicza, w formule wypisu – *Lieman*, w podpisie – *Leman* (wypis, podpis).

Cf. **LEMAN, LEIMAN**

LIESZEK: *Walenti lieschek Zgrzybowa u Grusla przedtmyesczya Rodym 1593*, 482, s. 105.

Uczeń Michała Reichenaua, uczył się 6 lat (wpis).

LIGĘCZ: *Bela sprawa strony partaczow (...) sina Ligęcza 1642*, 478, s. 118.

Cf. *LIGEZA, LIGĘDZA* SNmP II, 501

Jeden z partaczy wymienianych w księdze złotników (obok innych partaczy wymienianych z imienia i/lub nazwiska bądź określanych za pomocą różnych elementów deskrypcyjnych: *Piotra z Waliszewa; partaczow (...) drugiego ktori mieszka w budach; starego Jana Mosiężnego; Lorenca; syna Ligęcza*).

LINDE: *henrich Linde von braunschweck [niem. Braunschweig, pol. Brunszwik] 1565*, 482, s. 11.

Cf. *LINDE* SNmP II, 503

Uczeń Jerzego Reichenaua, miał się uczyć 5 lat (wpis).

LINDZ: *opiekuna pana doctora Lindza 1570*, 481, s. 77.

Mieszczanin występujący w imieniu wdowy po Konradzie Widmanie, zgłaszającej wypis z terminu jej syna Konrada Widmana (II), który to odbył naukę w warsztacie ojca, Konrada Widmana (I).

LITWIN: Cf. **NIKEL**

LIWE, LUWE: *nikolausz liwe Zberlina [z Berlina] 1563*, 480, s. 190; *Nikel Luwe szberlina 1570*, 481, s. 77.

Uczeń Andrzeja Draba, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

LOCHACZ: *Pan Stanislaw Lochac* **1680**, 478, s. 387; *J Mosc P Stanislaw Lochacz* **1683**, 478, s. 420.

Cf. *LOCHACZ* SNmP II, 514

Mieszczanin, pełniący funkcje w radzie miejskiej, w księgach złotników figuruje m.in. jako orzekający w sprawie konfliktu Krzysztofa Neimana z bractwem, dotyczącego nieprzestrzegania przez złotnika przywilejów cechowych.

Lochacz Stanislaw piwowar, starszy cechu 1667-75, ławnik 1676-81, 1683-84, 1686-87, 1692, rajca 1682, 1685, 1693, 1696-1704, burmistrz 1688-90, 1695, wójt 1692, szafarz 1670-72, 1677, 1681-84, 1686, pieczętarz 1693, 1696, prowizor skarbcza 1697-1700, prowizor pieczęci i skarbcza 1701-04 WMP(w).

LODWIG, LUDWICH, LUDWIK: *lyudwik spoznanya Augustina koscielnego szin* **1556**, 480, s. 181; *Pan Lodwig* **1572**, 482, s. 60; *chlopca (...) na ymieniu Fridrich Ludwich* **1675**, 482, s. 228; *Fridrich Ludwich* **1680**, 482, s. 372.

Cf. **KOŚCIELNY** (SŁOWNIK A–Z)

Cf. *LODWIG* SNmP II, 515; *LUDWIK* SNmP II, 523

Ludwik z Poznania, syn Augustyna, był uczniem Henryka Lenartowskiego, miał się uczyć 4 lata (wpis). Określenie *pan Lodwig* odnosi się do złotnika Ludwika Kościelnego. Fridrich Ludwich był uczniem Jana Lemana, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

Cf. *Ludwik (Lodywig)*, wym. 1411 (Noż s. 245 nr 186, Dolcz s. 20 nr 182).

LORENC(Z): *lorenz vo Krako [von Kraków]* **1530**, 480, s. 112; *junge andzy lorencz* **1533**, 480, s. 199; *Bela sprawa strony partaczow (...) czwartego lioreca* **1642**, 478, s. 118; *chlopca swego Wawrzyna Lorenca* **1658**, 482, s. 217.

Cf. *LORENC* SNmP II, 516

Andrzej Lorenc był uczniem Zygmunta Wytuchowskiego. Partacz Lorenc był jednym z partaczy wymienianych w księgach złotników (obok innych partaczy wymienianych z imienia i/lub nazwiska bądź określanych za pomocą elementów deskrypcyjnych: *Piotra z Waliszewa; partaczow (...) drugiego ktori mieszka w budach; starego Jana Mosiężnego; Lorenca; syna Ligęcza*). Wawrzyniec Lorenc był uczniem Stanisława Szwarca, miał się uczyć 5 lat (wpis).

LORYNCZOWICZ: *Jan Lorinczowicz zliublina [z Lublina]* **1576**, 482, s. 281.

Uczeń Bartosza Zolny, uczył się 5 lat (wpis).

LOWE: *Dawid Lowe z czecina [z Szczecina]* **1602**, 482, s. 132.

Uczeń Piotra Karysia, miał się uczyć 7 lat (wpis).

LUBOMELSKI: *mykolay Lubomelski szlublyna [z Lublina]* *Rodym* **1590**, 482, s. 92; *Mikolay Lubomelsky Zlublyna Rodym* **1593**, 482, s. 303.

Uczeń Konrada Bodensteina, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

LUDWICH, LUDWIK: cf. **LODWIG**

LULS: *Geradt Luls zamsterdamu* [z Amsterdamu] **1622**, 482, s. 180; *Gerard Luls zamsterdamu* **1624**, 482, s. 346.

Uczeń Jerzego Satnflębena, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

LUPCZYŃSKI: *slachetnego pana Andrzeia Lupczinskiego* **1574**, 481, s. 34.

Cf. *LUPSZYŃSKI* SNmP II, 525

Czeladnik w warsztacie Jerzego Gielchara, który w 1574 r. miał przystąpić do wykonania sztuki mistrzowskiej.

Andrzej Lupszyński kupiec, ławnik 1545, burmistrz 1548, 1551 WMP(w).

LUSTKOWICZ: *pan Walenty Lustkowycz* **1671**, 478, s. 351; *Pan Lustkowic Ławnik* **1678**, 478, s. 371.

Cf. *LUSTKOWICZ* SNmP II, 526

Mieszczanin, ławnik, występował jako poręczyciel we wnioskach o wykonanie sztuk mistrzowskich przez młodych złotników (m.in. Jana Rupalskiego, Filipa Henika).

Walenty Lustkowicz krawiec, ławnik 1665, 1667-68, 1671, 1673-75, rajca 1670, 1672, zarządca skarbcza 1666, prowizor ungeltu 1670, prowizor wodociągów 1672, kanclerz pieczęci wójtowskiej 1675 WMP(w).

LUWE: cf. LIWE

Ł

***ŁAZARZ:** *Grzeszni Łazarzow sin Szłowicza* [z Łowicza] **1558**, 480, s. 158.

Cf. *ŁAZARZ* SNmP II, 534

Uczeń Macieja Dubiela, miał się uczyć 4,5 roku (wpis).

ŁĘGOWSKI: *Chłopca Naimię mu Marczina Łęgoskiego* **1680**, 482, s. 234.

Uczeń Filipa Henika, miał się uczyć 6 lat (wpis).

ŁOWIK: *Hanuska Christofa łowika* **1637**, 482, s. 201.

Uczeń Franciszka Waltera, miał się uczyć 6 lat (wpis).

ŁUKASZ: *Lucas Sczyrnyce* [z Czernicy] *s mlyna* **1546**, 480, s. 150.

Cf. *ŁUKAS(SZ)* SNmP II, 541

Uczeń snycerza Melchiora, miał się uczyć rzemiosła snycerskiego 4 lata (wpis).

ŁUKASZEWICZ: *chłopca Stanzlawa Łukaszewica* **1639**, 482, s. 199; *hłopca Stanława Łukaszewica* **1640**, 478, s. 85; *Stanislaw Łukaszewic* **1645**, 482, s. 359.

Cf. *ŁUKASZEWIC(Z)* SNmP II, 542

Uczeń Jana Brożka, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

ŁUKOWSKI: *chłopca swego ymieniem Woyciech Łukowsky 1668*, 482, s. 224.

Cf. *ŁUKOWSKI* SNmP II, 543

Uczeń Wojciecha Budzyniewicza (Buczniewicza), miał się uczyć 7 lat (wpis).

M

MACIEK: *macziek sieradza* [z Sieradza] **1569**, 482, s. 18.

Uczeń Aleksandra Klizy, miał się uczyć 5 lat (wpis).

MAKOWICZ: *Jędrzey Makowyc Zwylna* [z Wilna] **1614**, 482, s. 164; *Jędrzey Makowycz zwylna* **1619**, 482, s. 341.

Uczeń Wojciecha Korwina, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

MALARZ-NAKIELCZYK: *IAN MALARS NAKIELCZIK, u Jana Malarza* **1544**, 480, s. 140.

Cf. *MALARZ* SNmP II, 561

Wzmiankowany w księdze jako przyjmujący ucznia na naukę (Amadusa, syna Michała Czapnika), najprawdopodobniej mistrz malarstwa. Do 1534 r. złotnicy funkcjonowali w ramach cechu wspólnego z malarzami, hafciarzami i aptekarzami. Brak innych poświadczeń w księgach złotników. Trudno rozstrzygnąć, które z określeń identyfikacyjnych – apelatywne (*Malarz*) czy odmiejskowe (*Nakielczyk*) – ma wartość protonazwiska.

MALEJCZYK: *Stanslaw Maleyczyk złowycza* [z Łowicza] **1623**, 482, s. 182.

Uczeń Jana Dilla, miał się uczyć 5 lat (wpis).

MAL(L)ER, MOLER: *der stenczel moler* **1491**, 480, s. 32; *stenczel mal* **1491**, 480, s. 71; *balczer maler* **1492**, 480, s. 22; *Symon moler* **1492**, 480, s. 32; *Stenczel moler* **1492**, 480, s. 32; *master Stanzel moler* **1493**, 480, s. 4; *der Jacub moler* **1493**, 480, s. 15; *simon moler* **1493**, 480, s. 33; *Hermanz moler* **1493**, 480, s. 36; *matas maler* **1493**, 480, s. 37; *samon maler* **1493**, 480, s. 37; *merthey maler* **1494**, 480, s. 26; *miklaus moler* **1494**, 480, s. 27; *Stanczel moler* **1494**, 480, s. 27; *Hannntz moler* **1494**, 480, s. 38; *merhel moler* **1494**, 480, s. 41; *Szyman moler* **1494**, 480, s. 44; *benedict moler* **1494**, 480, s. 48; *blaszy maler* **1498**, 480, s. 2; *blasusz moler* **1499**, 480, s. 5; *albrycht maler* **1501**, 480, s. 50; *jacop moler* **1501**, 480, s. 50; *Klemens moler* **1501**, 480, s. 50; *Jacop mol* **1503**, 480, s. 85; *meyst Jorga mol* **1503**, 480, s. 85; *merten mol* **1503**, 480, s. 85; *Stenczel mol* **1503**, 480, s. 85; *Stenczel moler* **1504**, 480, s. 75; *Simo mol* **1505**, 480, s. 76; *Stenczel maler* **1505**, 480, s. 77; *Stenczel mol* **1505**, 480, s. 77; *Stencel mol* **1507**, 480, s. 62; *Stenczel mol* **1507**, 480, s. 72; *bernart mal* **1507**, 480, s. 73; *Jocap moler* **1507**, 480, s. 73; *Valtin maler* **1507**, 480, s. 75; *meyst Stenczel moler* **1507**, 480, s. 78; *Jacop mol* **1508**, 480, s. 55; *Steffen moler* **1509**, 480, s. 80; *Stenczel moler* **1509**, 480, s. 82; *jacupp moler* **1509**, 480, s. 82; *Merten moler* **1509**, 480, s. 82; *stenczel moler zm Gnezna* **1510**, 480, s. 49; *stenczel moler* **1511**, 480, s. 58; *Jocub mol* **1511**, 480, s. 71; *Symon mol*

1511, 480, s. 71; *jacop mol* **1511**, 480, s. 101; *meyst Stecznel moler* **1513**, 480, s. 60; *math moler* **1517**, 480, s. 88; *Stecznel moler* **1517**, 480, s. 88; *Math mal* **1519**, 480, s. 89; *meyster Matys moler* **1519**, 480, s. 90; *meyster mathisz maler* **1520**, 480, s. 99; *jan moler* ***1533**, 480, s. 198; *Stenczel mol* ***1533**, 480, s. 198; *pana malarza* (gen.) **1546**, 480, s. 140; *Jan Malarz* **1549**, 481, s. 2; *pana Jakuba malarza* **1551**, 481, s. 65; *Michel maller Z gori* [z Góry] **1563**, 480, s. 178.

Cf. **MALARZ** SNmP II, 561.

Liczni przedstawiciele cechu malarskiego, który do 1534 r. funkcjonował w tzw. cechu wspólnym (wraz z złotnikami i aptekarzami). Znak graficzny zapisywany po formie *Mol* występujący w źródłach sugeruje skrócenie formy *Moler*. Michał Maller z Góry był uczniem Bartoszy Zolny, miał się uczyć 7 lat (wpis).

MAMCISKOWICZ, MUMCISZKOWICZ: *chłopca swego Michała Mamciskowica* **1658**, 482, s. 217; *Ucznia swego Michała Mumciszkowica* **1663**, 482, s. 221.

Uczeń Jana Walentynuszewicza, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

MANCZYKOWICZ: *chłopca Pana Jerzykowica Bartosza Manczykowica* **1629**, 477, s. 317.

Uczeń Jana Jerzykowicza, nie dotrwał do końca terminu, nie otrzymał wypisu.

MARASZEK: *Michał Maraszek Z łobsenyczi* [z Łobżenicy] *Rodym* **1597**, 482, s. 116.

Uczeń Jakuba Stajnińskiego, miał się uczyć 6 lat (wpis).

MARCIN: *Marczin złęczicze* [z Łęczycy] *filipa sslossarza szin* **1562**, 480, s. 132; *Złotnika showskiego* [wschowskiego] *Marcina* **1629**, 477, s. 316.

Cf. **MARCIN** SNmP II, 576

Marcin z Łęczycy, syn ślusarza, był uczniem Szymona Czudnika, miał się uczyć 5 lat (wpis). Od złotnika wschowskiego Marcina mistrz Stanisław Słoma kupił wyroby o zaniżonej próbie, czego bractwo surowo zabraniało i chciało ukarać złotnika poznańskiego grzywną.

MAREK: *Jan Marek zotorowa* [z Otorowa] **1611**, 482, s. 156.

Cf. **MAREK** SNmP II, 579

Uczeń Tomasza Pelki, miał się uczyć 5 lat (wpis).

MARKOWICZ: *Jan Markowic z piątku* [z Piątku] **1602**, 482, s. 133.

Cf. **MARKOWICZ** SNmP II, 582

Uczeń Krzysztofa Siemsickiego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

MARKUS (lat.): *marckus* **1539**, 480, s. 131; *Reyinolt Marcus sgdaniska* [z Gdańska] **1543**, 480, s. 137.

Cf. **MARKUS(Z)** SNmP II, 583

Markus (I) prawdopodobnie był uczniem rzemiosła innego niż złotnicze, miał odbyć naukę u mistrza Stawskiego (który nie był złotnikiem), miał się uczyć 5,5 roku. Rejnolt Markus był uczniem Jana Markwarta, miał się uczyć 4 lata (wpis).

MARTYNA: *Jüngen martina von Kobczyk* **1505**, 480, s. 49.

Uczeń złotnika Kaspra, miał się uczyć 4 lata (wpis).

MARTYNUSIK: *hłopca Jana Martinusika ze szmidlia* [możl. z Śmigła] **1643**, 482, s. 207.

Cf. *MARTINUSZEK* SNmP II, 588

Uczeń Wojciecha Krowina, miał się uczyć 6 lat (wpis).

MASZTALERSKI: *Chłopca Alexander Masztaleski* **1683**, 482, s. 235.

Uczeń Jana Rupalskiego, miał się uczyć 6 lat (wpis).

MATERNA: *maynen Burgen (...) der Erber Adam materna und der Erber Jacob Apoteker* **1568**, 482, s. 37.

Cf. *MATERNA* SNmP II, 595

Mieszczanin będący poręczycielem ucznia Stencła Kolibuta w zapisie na naukę rzemiosła u Bartosza Zolny.

Cf. *Maternus z Kalisza*, wym. 1423 (Noż s. 245 nr 195, Dolcz s. 20 nr 194).

MATH: *junge math* **1501**, 480, s. 52; *Jüngen mit name marth von gostynyn* [Gostyń] **1510**, 480, s. 70; *junge marth von Groszborgt* [może niem. Großburg, pol. Borek Strzeliński] **1510**, 480, s. 70.

Cf. *MAT(T)H*, *MAT(T)* SNmP II, 595

Math (I) był uczniem Piotra Gielchara, miał się uczyć 4 lata (wpis). Math (II) z Gostynia był uczniem złotnika Bernharda (wpis), Math (III) z Großburga był uczniem złotnika Kaspra.

MATUCH: *Jan matuch zgarwolina* [z Garwolina] **1563**, 480, s. 187.

Uczeń Grzegorza Hofmana, miał się uczyć 5 lat (wpis).

MAUSFAUSAN: *Hans Mausfausan Towarzysze drudzi* **1601**, 481, s. 42.

Jeden z czeladników wymieniony pod zapisem uchwały cechowej z 1601 r. inspirowanej pomysłem czeladników, która sankcjonowała dotychczasowy zwyczaj regularnych składek do tzw. puszek na rozmaite potrzeby i sytuacje losowe (choroby, pogrzeby, wyjazdy w ramach tzw. wędrówki) oraz zwiększała wymiar składki z 1 gr na 3 gr.

MAUSHNAR: *Jacob Maushnar von dase sproltasu* **1599**, 482, s. 127.

Uczeń Zachariasza Darmopycha, miał się uczyć 6 lat (wpis).

MAXELLA: *Jongen Mit Namen Seweryn Maxella von Gesna* [Gniezno] **1519**, 480, s. 92.

Uczeń złotnika Jakuba, miał się uczyć 8 lat (wpis).

MAZANY: *Marczyn Mazany Zeluchowa* [może z Żelichowa] *Rodym Spodtlyasza* [z Podlasia] **1596**, 482, s. 117; *Marcin Mazany ze luchowa* **1606**, 482, s. 325.

Uczeń Stanisława Piechny i Wojciecha Korwina, uczył się 5 lat u pierwszego mistrza i 3 lata u drugiego (wpis, wypis).

MAZURKOWICZ: *Simona Masurkowicza* (gen.) **1637**, 478, s. 46; *Simonowy Mazurkowiczewy* (dat.) **1637**, 478, s. 47.

Cf. *MAZURKIEWIC(Z) / MAZURKOWIC(Z)* SNmP II, 604

Czeladnik Pawła Fonendy; uczył się we Lwowie; wydalony z cechu za awanturowanie się ze swoim mistrzem i jego małżonką, ukarany również grzywną i więzieniem.

MAĆZYŃSKI: *Jan Mączynskij Szin P. Piotra Mączynskiego* **1575**, 482, s. 63; *Jan Mączynsky* **1584**, 482, s. 291.

Cf. *MAĆZYŃSKI* SNmP II, 606

Uczeń Marcina Stama, uczył się 6 lat (wpis, wypis). Realny czas nauki najprawdopodobniej był wydłużony.

MELCER: *chłopca Imieniem Jacob Melcer* **1665**, 482, s. 223; *iacob melcer* **1672**, 482, s. 370.

Uczeń Jana Lemana, uczył 7 lat (wpis, wypis).

MELEWSKI: *Marcin Melewski (...) in Krakau* **1738**, 481, s. 54.

Uczeń Wojciecha Kosiarskiego (wpis).

MELLER: *Heronimus Meller von Laibczuk* [niem. Leipzig] **1566**, 482, s. 13.

Cf. *MEL(L)ER* SNmP II, 611

Uczeń w warsztacie wdowy po Konradzie Widmanie, miał się uczyć 5 lat (wpis).

MENDE: *Fridrich Mende von Baütten* [może niem. Bautzen] **1606**, 482, s. 142; *Frydrych Mende won bayten* **1610**, 482, s. 332; *Henrich Mende zbitinia* [z Bytynia] **1611**, 482, s. 158; *chłopca Pana Piotra Gielora Jmieniem Fridricha Mende* **1616**, 477, s. 136.

Cf. *MENDE* SNmP II, 613

Fridrich Mende (I) był uczniem Jerzego Gielchara, uczył się 6 lat, termin rozpoczął w 1604 (wpis, wypis). Henrich Mende był uczniem Piotra Gielchara, miał się uczyć 6 lat (wpis). Fridrich Mende (II), ucz. Piotra Gielchara, wzmiankowany jest w księdze w 1616 r., ponieważ bractwo nałożyło na niego karę.

MENNEGER: *Faltin Mennger* **1635**, 482, s. 351.

Uczeń Andrzeja Darmopicha, uczył się 7 lat (wypis).

MERG: *chłopca swego Benjamina D. Marka Merga nazwanym rodem Z Tamaswaldau* **1650**, 482, s. 213.

Uczeń Marcina Arletha, miał się uczyć 5 lat (wpis).

MERKISZ: *chłopca swego Jeremiasza Mercisza Z Bembaumu rodem* **1649**, 482, s. 212; *Jeremiasz Merkisz rodem z Bembaumu* **1652**, 482, s. 364.

Uczeń Jana Brożka, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

MERS: *Paul Mersz von Eilenburg* [niem. Eilenburg] **1631**, 477, s. 325; *Pawel Mers Von Eilnuburgh* **1632**, 482, s. 191; *Pawel Merst Won Eylenburge* **1636**, 482, s. 351.
Uczeń Macieja Heintza, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

MERTER: *jüngen hans merter* **1510**, 480, s. 49.
Uczeń Piotra Gielchara (wpis).

MĘDREK: *Jan mędrek złowycza* [z Łowicza] **1613**, 482, s. 162; *Jan Mędrek* **1619**, 482, s. 342.
Uczeń Stanisława Słomy, uczył się 7 lat, termin rozpoczął w 1612 r. (wpis, wypis).

MICH(A)EL: *matysz michelsz* **1491**, 480, s. 59; *hans Mychel fon Neurodt w Szląsku Rodym* **1593**, 482, s. 103; *Hans Michael fon Neurdo* **1599**, 482, s. 311; *P. Krzysztof Michel Miechownik* **1682**, 482, s. 234; *temus hlopcu Imie Jakup Michel, Jacob Michyel* **1703**, 482, s. 388.

Cf. *MICHAŁ* / *MICHAŁ* SNmP II, 625; *MICHEL* SNmP II, 628

Matysz Michelsz był uczniem Jana Szylinga (wpis). Hans Mychel ze Śląska był uczniem Krzysztofa Leszkorneta, miał się uczyć 5 lat (wpis, wypis). Jakub Michel był uczniem Andrzeja Weidlicha (wypis, podpis).

Cf. *Michael (Michał) aurifaber*, wym. 1496 (Noż s. 246 nr 200, Dolcz s. 21 nr 199).

MICHAŁ: *Mychala Towarzysza, ktory u Barthosza Zolny robyl* **1596**, 481, s. 28.

Cf. *MICHAŁ* SNmP II, 625

Czeladnik Bartosza Zolny; był świadkiem w sprawie zarzucania mistrzowi Bartoszowi Zolnie przez jego ucznia Myszkę używania niewłaściwej próby srebra w wyrobach złotniczych i sprzedawania ich Żydom; czeladnik zeznał na niekorzyść mistrza.

MICHELLMAN, MICKELMAN: *Jacob Michellman, chłopczowy na Imieniu Jakub Mickelman* **1697**, 482, s. 250.

Cf. *MICHELMAN(N)* SNmP II, 629

Uczeń Andrzeja Weidlicha, miał się uczyć 7 lat (wpis, podpis).

MICHNIEWSKI: *Pan Mikołay Michniewski Towarzisz Złotniczy* **1640**, 478, s. 89; *Towarzisz Mikołaiia Michniewskiego* **1640**, 478, s. 95.

Cf. *MICHNIESKI* / *MICHNIEWSKI* SNmP II, 629

Czeladnik Tobiasza Jasłowskiego; w źródłach zanotowano jego przeprosiny w stosunku do złotnika Stanisława (możl. Szwarca lub Jasińskiego)

MIECHOWNIK: *Szymon Miechownik mieszczyane poznanscy* **1619**, 477, s. 186; *P. Krzysztof Michel Miechownik* **1682**, 482, s. 234.

Cf. *MIECHOWNIK* SNmP II, 630

Szymon był mieszczaninem, który ręczył za jednego z uczniów Piotra Karysa, syna Zachariasza Relera. Krzysztof był mieszczaninem ręczącym za chłopca Samuela Schellera w jego zapisie na naukę u złotnika Jana Wernhaidy. Użycie wielkiej litery może sugerować wartość identyfikacyjną określeń *miechownik*.

MIECZNIK: *panu Jozefowi miecznikowi (dat.) 1556*, 480, s. 147; *Jozeff miecznik 1561*, 481, s. 70; *Jozeff miecznik 1565*, 481, s. 21; *Jego Mscy Pan Miecznyk, Jego Mscy P Miecznyka 1617*, 477, s. 143; *Jan miecznik 1635*, 478, s. 23; *Stanislaw miecznik 1635*, 478, s. 23.

Cf. **MIECZNIK** SNmP II, 631

Trudno jednoznacznie rozstrzygnąć, czy określenie *miecznik* pisane małą literą występuje w funkcji identyfikacyjnej czy w funkcji deskryptywnej (wskazującej zawód). Miecznik wymieniany w księdze o sygn. 477 wniósł skargę na złotnika Jana Dilla za podmienienie kosztownych kamieni w zamówionym wyrobie złotniczym. Mieszczanie Jan i Stanisław byli poręczycielami długu czeladnika Piotra Wiośły, pracującego w warsztacie wdowy Różyckiej.

MIELCZEROWICZ: *Towarzysza imieniem Jacub Mielczerowic 1680*, 478, s. 388.

Czeladnik Jana Rupalskiego, na zachowanie którego mistrz wniósł skargę.

MIKUŁA: *Lukasz Mikula Zostroroga [z Ostroroga] 1616*, 482, s. 172; *Lukasz Mykuła zostroroga 1620*, 482, s. 343.

Cf. **MIKUŁA** SNmP II, 642

Uczeń Stanisława Fonendy, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

MILLER: *Matis Miller won luko [możl. niem. Luckau] w misenskiej ziemi 1570*, 482, s. 51; *Matis Miller fon Luko 1576*, 482, s. 282; *Jurga Miller Rodym Zdrezdna Zniemiecz [z Drezna z Niemiec] 1595*, 481, s. 114; *panem Hanusem Milerem 1618*, 477, s. 161; *chłopca Simona Millera 1628*, 477, s. 297; *hłopca Fridricha Millera 1637*, 482, s. 198.

Cf. **MIL(L)ER, MÜLLER, MULLER** SNmP II, 645

Matis Miller był uczniem Jana Glazera, miał się uczyć 5 lat (wpis). Jurga Miller był uczniem Jana Kosmowskiego, miał się uczyć 5 lat (wpis). Hanus Miller był mieszczaninem wstawiającym się za chłopcem Zachariaszem Lemanem, synem Rudolfa Lemana, po tym, jak uczeń porzucił naukę u swojego mistrza Jakub Hempla. Simon Miller był uczniem Wojciecha Szwarca (wpis). Fridrich Miller był uczniem Andrzeja Heintza, miał się uczyć 5 lat (wpis).

MIMER: *Hanus Mimer ze wrocławia 1605*, 482, s. 149; *Daniel Mimer ze wrocławia 1610*, 482, s. 155.

Uczeń Bartosza Strzelca, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

MISTHAND: *Jongen mit name hans Mysthand 1519*, 480, s. 88.

Uczeń złotnika Hansa Emchego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

MISZKA, MISKA: *Jan Misska zodrziwala [możl. z Odrzywola] 1555*, 481, s. 66; *chłopiec Paweł Miszka 1637*, 478, s. 65; *CHłopcza Pawła miszka 1638*, 482, s. 202; *Paweł Miszka 1644*, 482, s. 358.

Cf. **MYSZKA**

Jan był uczniem Benedykta Faitha, uczył się 8 lat (wypis). Paweł był uczniem Jana Brożka, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

MITRYNGA: *Cristoff Mitranga smyasta Brzegu w szląskym wrocławyu Rodym 1585*, 482, s. 80.

Uczeń Marcina Stama, miał się uczyć 6 lat (wpis).

MITTAG: *Chłopca ktoremu na Imię Jerzy Wawrzyn Adam Mittag, Georgius Laurentius Adamus Mittag 1723*, 482, s. 261; *Chłopca na Imię Jerzy Wawrzyn Adam Mittag 1728*, 482, s. 394.

Uczeń Gotfryda Wernheidego, uczył się 5 lat (wpis, podpis, wypis).

MIZIOŁEK: *chłopca swego Matysa Miziołka 1659*, 482, s. 219; *Chłopca Matiasza Miziołka 1665*, 482, s. 369.

Uczeń Stanisława Szwarca, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

MŁYNARSKI: *Jan Mlynarsky szyn szabyczya [może z Żabicza/Zabycza] se wszy przy Lutomyrsku [przy Lutomiarsku] 1581*, 482, s. 79; *hłopca Swego Jana Mlinarskiego 1650*, 482, s. 213; *Jan Mlynarskj 1655*, 482, s. 366.

Cf. *MŁYNARSKI* SNmP II, 654

Jan (I) był uczniem Bartosza Zolny, miał się uczyć 7 lat (wpis). Jan (II) był uczniem Jana Walentynuszewicza, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

MOCHA, MUCHA: *woithek mocha 1557*, 480, s. 164; *woczech mucha 1561*, 481, s. 71.

Cf. *MUCHA* SNmP II, 669

Uczeń Floriana Poganka, uczył się 4 lata (wpis, wypis).

MOGULSKI: *Stanisław mogulsky z lublina [z Lublina] 1556*, 480, s. 176.

Uczeń Bartosza Tobeckiego, miał się uczyć 3 lata (wpis).

MOLDNER: *bartel moldner von gerlicz [niem. Görlitz, pol. Zgorzelec] 1563*, 480, s. 191.

Uczeń Marcina Stama, miał się uczyć 4 lata (wpis).

MORGENSTERN: *Hirst Sigimundt Morgenstern 1569*, 481, s. 15.

Uczeń Macieja Frelicha (wpis).

MORUS: *Wocieh Morus 1644*, 482, s. 358.

Cf. *MORUS* SNmP II, 663

Uczeń Jana Głowika, uczył się 5 lat (wypis).

MORUSIK, MORUSZYK: *wocieh moruszik obornik [z Obornik] 1599*, 482, s. 125; *wocieh Moruszyk zobornik 1606*, 482, s. 325; *chłopca Wociecha Morusika 1639*, 482, s. 200.

Wojciech Morusik (Moruszyk) z Obornik (I) był uczniem Bartosza Strzelca, uczył się 5 lat (wpis, wypis). Wojciech Morusik (II) był uczniem Jana Głowika, miał się uczyć 5 lat (wpis).

MOSIĘŻNY: *Bela sprawa strony partaczow (...) Starego Jana Mosieznego 1642*, 478, s. 118.

Jeden z partaczy wymienianych w księdze złotników (obok innych partaczy wymienianych z imienia i/lub nazwiska bądź określanych za pomocą różnych elementów deskrypcyjnych: *Piotra z Waliszewa; partaczow (...) drugiego ktori mieszka w budach; starego Jana Mosiężnego; Lorenca; syna Ligęcza*).

MOTYCZKA: *Piotr Moticzka zwolsztina [z Wolsztyna] 1613*, 482, s. 160.

Cf. *MOTYCZKA* SNmP II, 665

Uczeń Jana Kosmowskiego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

MROCZKOWICZ: *Marcin Mrockowicz, chłopczowy na Imieniu Marczyn Mroczkowicz 1697*, 482, s. 250.

Cf. **MROCZEK** (SŁOWNIK A–Z)

Uczeń Wojciecha Derpowicza, miał się uczyć 5 lat (wpis).

MSTOWSKI: *Chłopza Jmenem Wocech Mstowsky 1679*, 482, s. 231; *Wojciech Mstowski 1682*, 482, s. 374; *Chłopca Krzysztof Mstowski 1683*, 482, s. 235; *Krzystoph Mstowski 1687*, 482, s. 377.

Wojciech i Krzysztof byli uczniami Jana Żelickiego, uczyli się 5 lat (wpis, wypis).

MUCHALSKI: *Dominik Muchalski Towarzysz Konsztu Złotniczego 1565*, 481, s. 17.

Czeladnik Jana Lemana, wzmiankowany w opisie sprawy dotyczącej wykonania pierścienia z rubinem.

MUMCISZKOWICZ: cf. MAMCISZKOWICZ

MURARZ: *Nicel murarsz Murars 1582*, 482, s. 75; *Simon murarsz 1582*, 482, s. 75.

Cf. *MURARZ* SNmP II, 671

Szymon i Nikel byli poręczycielami ucznia Andrzeja Ilszera z Wrocławia, zapisanego na naukę rzemiosła u mistrza Marcina Stama.

MUSZYŃSKI: *hłopca Tomasza Muszinskjego 1636*, 482, s. 196; *Jonasz Muszinsky skrzywinia [z Krzywinia] 1641*, 482, s. 354.

Cf. *MUSZYŃSKI* SNmP II, 674

Uczeń Jana Jerzykowicza, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

MYSZKA: *Jendrzey Myska wocziecha mysky Syn zposnanya Rodym 1590*, 482, s. 100; *Myszka chłopyecz 1596*, 481, s. 27.

Cf. *MYSZKA* SNmP II, 676

Uczeń Bartosza Zolny, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

N

NADALIŃSKI: *chłopca ktoremu na Imię Michał Władyslav Maci Nadalinski 1727*, 482, s. 264; *chłopca ktoremu na imie Maci Nadaliński 1729*, 482, s. 395.

Cf. *NADALIŃSKI* SNmP II, 680

Uczeń Michała Meisnera, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

NADOLSKI: *Adam Nadolskj 1650*, 478, s. 236; *Czeladnika Złotniczego Adama Nadolskiego 1650*, 478, s. 234, 236.

Cf. *NADOLSKI* SNmP II, 682

Czeladnik, wzmiankowany w zapisie sprawy, w której oskarżał innego czeladnika Krzysztofa Wierzbickiego (pracującego u Jana Kosiorowicza) o kradzież.

NAJMANOWICZ: *Pana Samuela Naimanowicza w Gniznie [w Gnieźnie] 1636*, 482, s. 195.

Złotnik gnieźnieński, wzmiankowany jako zmarły we wpisie ucznia Stanisława Kanpika (który się u niego uczył, poczym został zapisany na dalszą naukę w Poznaniu u Wojciecha Korwina).

NAKIELCZYK: cf. *MALARZ*

NAPOROWICZ: *chłopca Andrzeia Naporowcza s Poznania 1646*, 482, s. 209; *Andrzi Naporowicz 1658*, 482, s. 366.

Cf. *NAPOROWIC(Z)* SNmP II, 686

Uczeń Jana Kosiorowicza (wpis, wypis).

NAROWSKI: *mayn Swager J. Stenczel Narowsky 1568*, 482, s. 30; *pan stanisław Narowski 1571*, 482, s. 31.

Był poręczycielem uczniów Pawła Przybyły i Stanisława Fonendy w ich zapisach do terminu.

NARWAN: *Balcer Narvan sposnania rodym 1584*, 482, s. 80.

Cf. *NARWAN* SNmP II, 688

Uczeń Stanisława Piechny, miał się uczyć 5 lat (wpis).

NATHO: *żona J. Natho 1571*, 482, s. 32.

Matka chłopca wzmiankowana w zapisie syna na naukę u Jerzego Reichenaua, chłopiec miał się uczyć 5 lat (wpis).

NAWROTOWICZ: *Jmie themu Hłopcu Stefan Nawrotowycz 1618*, 477, s. 157.

Uczeń Piotra Karysia, którego starci zdecydowali ukarać chłostą za niewłaściwe zachowanie, m.in. za wybijanie okien w warsztatach złotniczych.

NEBEIER: *Michał Nebeier z miasta Werben [niem. Werben] rodem 1653*, 482, s. 365.

Uczeń Wojciecha Budzyniewicza (Buczniewicza), uczył się 5 lat (wypis).

NECMAR, NECNER: *chłopca friderika Alexandra Necnera 1642*, 482, s. 202; *Fridrich Necmar 1643*, 482, s. 356.

Fridrich Necmar był uczniem Marcina Arletha, uczył się 7 lat. Mistrz dokonał wpisu chłopca dopiero po sześciu latach jego nauki (wpis, wypis).

NEK(I)ER: *Chłopca Marcina Nekra* **1648**, 478, s. 212; *Michał Nekier* **1653**, 478, s. 276; *chłopca swego Michała Nekra* **1653**, 482, s. 215.

Marcin i Michał byli uczniami Wojciecha Budzyniewicza, mieli się uczyć 5 lat (wpis).

NELECKI: *junge jan neletzky* **1534**, 480, s. 199.

Uczeń Zygmunta Wytuchowskiego, miał się uczyć 6 lat (wpis).

NICE: *Jerge Nice* **1634**, 482, s. 194.

Uczeń Jerzego Sanftlebena, miał się uczyć 7 lat (wpis).

NIEDZIELA: *Jan Niedziela Skazymyrza przy Cracowie* [z Kazimierza przy Krakowie] **1594**, 482, s. 109.

Cf. **NIEDZIELA** SNmP II, 704

Uczeń Michała Reichenaua, miał się uczyć 5 lat (wpis).

NIEMIEC: *mikolayem Złowicza* [z Łowicza] *marczina nyemcza ssinem* **1558**, 481, s. 11; *Chłopca na Imie Michal Niemiec* **1645**, 478, s. 174.

Cf. **NIEMIEC** SNmP II, 707

Mikołaj był czeladnikiem Bartosza Tomeckiego, wyrzuconym ze społeczności złotników z powodu kradzieży srebra i złota należącego do mistrza. Michał był uczniem Stanisława Jasińskiego (wpis).

*NIEPLEK: *Lazarus skwyrzyny* [ze Skwierzyny] *szyn yana nyepлека* **1546**, 480, s. 140.

Uczeń rzemiosła malarskiego, miał się uczyć 4 lata u Jana Malarza Nakielczyka (wpis).

NIESUŁOSKI // NIESUŁOWSKI: *panem Stefanem niesuloskim* **1670**, 478, s. 347; *pana niesuloskiego* **1670**, 478, s. 347.

Mieszczanin, który złożył skargę na Ottona Schmidta, ponieważ złotnik wykonał mu zamówiony pierścień ze złota o za niskiej próbie.

NIETRZEBA, POTREBA: *Jakub Potreba, U Jakuba nyetrzeby* **1557**, 480, s. 180.

Wymieniany jednostkowo jako mistrz przyjmujący na naukę Jędrzeja Giecza, w formule wpisu widnieje nazwisko *Nietrzeby* (gen.), nad formułą dopisane jest nazwisko *Potreba*.

NIOTE: *Marczyn Niote zmyasta pasewochth* [niem. Pasewalk] *spomorsky zyemye* **1578**, 482, s. 73.

Uczeń Tobiasza Kreckenmaiera, miał się uczyć 6 lat (wpis).

NISZ: *chłopca Jurga Nisz* **1634**, 478, s. 9.

Uczeń Jerzego Sanftlebena (wpis).

NOREMBERGER: *Matis Nurunberger* **1566**, 482, s. 21; *Marc NoreMBERGER sposnania* **1572**, 481, s. 79.

Cf. **NORYMBERGER, NOREMBERGER** SNmP II, 718

Uczeń w warsztacie wdowdy po Konradzie Widmanie, Katarzyny Widmanowej, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

O

OCHM: *Krisztoph Ochm 1646*, 482, s. 360.

Uczeń Macieja Heintza, uczył się 6 lat (wypis).

OJRZYŃSKI: *JMci Pana Jana Oyrzynskiego 1683*, 478, s. 412.

Wzmiankowany w księdze w opisie sytuacji sprawdzania u złotników poznańskich próby srebra przedmiotu, który wykonał dla niego złotnik kaliski, Wojciech Szwarczewski.

OLANDT: *Jacob olyandt nyebosczyka Hanus Olandta szkylarza syn myesczanyna posnanskyego 1584*, 482, s. 70; *Jacob oliandt Nieboszika Hanusz Olandta Skliarza mieszczanyna posnanskiego syn 1588*, 482, s. 296.

Uczeń Konrada Botensteina, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

OLENDER: *Mokolay Olender 1684*, 478, s. 434.

Czeladnik pracujący u Krzysztofa Neimana.

OLDART: *Casper oldart von pisdry [Pyzdry] 1567*, 482, s. 27.

Uczeń Benedykta Faitha, miał się uczyć 5 lat (wpis).

OLSZOWSKI: *Pana Jana Olszowskiego 1652*, 478, s. 257.

Mieszczanin, który złożył skargę na Jana Kosiorowicza za użycie za niskiej próby srebra w wyrobie złotniczym.

OMAN: *Oman malyarz 1558*, 480, s. 196; *panu omanowi maliarzewi (dat.) 1558*, 480, s. 196.

Mistrz przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła (m.in. Sebastiana Zliwę, Jędrzeja Trzeszczyka). Formuła wpisu mówi wyraźnie o rzemiośle złotniczym, jednak prawdopodobieństwo użycia określenia *malarz* w funkcji deskrypcyjnej oraz brak poświadczeń tej osoby w spisach T. Nożyńskiego i Z. Dolczewskiego mogą sugerować mistrza rzemiosła malarskiego.

Oman malarz, st. cechu 1574-77 WMP(w).

OPEZT: *Jiop opeztt von gerlicz [niem. Görlitz, pol. Zgorzelec] 1570*, 482, s. 49.

Uczeń Marcina Stama, miał się uczyć 5 lat (wpis).

ORCHELSKI: *woyciech orchelskj ssinn Jakuba orchelskiego SSyeradza [z Sieradza] 1573*, 482, s. 59.

Uczeń Wojciecha Darmopycha, miał się uczyć 5 lat (wpis).

ORCIECHOWSKI: *Jan Orciechowsky Sochaczewa [z Sochaczewa] 1618*, 482, s. 174; *Jan Orciechowsky Sochaczewa 1621*, 482, s. 344.

Uczeń Stanisława Słomy, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

ORGANISTA: *H woczzech organista von Luczycz* [niem. Luntzitz, pol. Łęczycza] **1562**, 480, s. 161; *Woczzech organista von lunczeck* **1568**, 482, s. 273.

Uczeń Jerzego Guldenmarii, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

ORKWICZ, ORGWICZ: *Chłopca Kaspra Orkwicza zgniezna* [z Gniezna] *rodem Zoycem iego Kasprem Orgwiczem* **1646**, 482, s. 209.

Uczeń Tobiasza Jasłowskiego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

ORLICZ: *Panu Orlicewy* (dat.) **1626**, 477, s. 271.

Wzmiankowany w spisie wydatków cechowych jako osoba, której cech był winien zapłatę wysokości 12 gr.

OSMAN: *Henrich Z Libi Szlumszka* [może z Libiąża ze Śląska] *osman* **1560**, 480, s. 185.

Uczeń Wojciecha Darmopycha, miał się uczyć 4 lata (wpis).

OSYCJUSZ (lat.): *chłopca Ezaiasza Ossiciusa Ze Skokow* [ze Skoków] *rodem* **1647**, 482, s. 210.

Uczeń Łukasza Heintza, miał się uczyć 8 lat (wpis).

OSOWSKI: *Pana Waclawa Osofskiego* **1615**, 477, s. 110; *Jego Msj Pana Osowskiego* **1615**, 477, s. 113.

Mieszczanin, który złożył skargę na złotnika Kaspra Linkę, z powodu której złotnik musiał poprawić oprawę szabli swojego klienta, używając wyższej próby srebra.

OTTO: *Otto Partacz* **1663**, 478, s. 314.

Wzmiankowany w księdze w zapisie sprawy, w której bractwo zabrało mu znak złotniczy. Jednym z działań cechu złotników było hamowanie rozwoju rzemiosła wśród tzw. partaczy.

P

PACHOWICZ: *chłopca swego Stanisława Pachowicza* **1655**, 482, s. 216.

Uczeń Jana Brożka, miał się uczyć 5 lat (wpis).

PACIOREK: *balczer pacziorek z nowi grobli* [z nowej grobli] **1567**, 482, s. 23.

Uczeń Aleksandra Klizy, miał się uczyć 5 lat (wpis).

PACZESZKA: *Cristof paczeszka S Cracowa* [z Krakowa] *Rodym* **1590**, 482, s. 94.

Uczeń Jana Kosmowskiego, miał się uczyć 6 lat (wpis).

PAFNY: *Jans pafny* **1568**, 482, s. 29.

Uczeń Jana Glazera, miał się uczyć 6 lat (wpis).

PAKOS: *Sebastian Pakos skonina* [z Konina] **1570**, 481, s. 77.

Uczeń Bartosza Zolny (wypis).

PALAK: *peter palack* **1492**, 480, s. 3.

Mistrz (prawdopodobnie rzemiosła innego niż złotnicze) przyjmujący na naukę rzemiosła, wymieniany we wpisie ucznia o imieniu Feliks. Brak poświadczeń pozwalających stwierdzić, że był złotnikiem.

PARTACZ: *Jochymowi Partaczowi rodem z Brąnchwiku* [z Brunszwiku] **1663**, 478, s. 313.

W księdze złotników znajduje się rejestr wyrobów złotniczych zabranych partaczowi przez bractwo. Określenie pierwotnie deskrypcyjne *partacz*, wyraźnie zapisane wielką literą, może mieć wartość protonazwiska.

PARYSTEWSKI: *ian parysthefsky* **1534**, 480, s. 110.

Uczeń Zygmunta Wytuchowskiego, miał się uczyć 4 lata (wypis).

PAT: *Marczyn pat fon luko* [niem. Luckau, dłuż. Łukow] *Rodym* 1589, 482, s. 96.

Uczeń Bartosza Strzelca, miał się uczyć 6 lat (wypis).

PATRUS: *Lucasz patrus von brodnica* **1566**, 482, s. 19; *Junge Lucas patrus* **1570**, 482, s. 277.

Uczeń Wojciecha Darmopycha, uczył się 5 lat (wypis, wypis).

PAJĄCZEK: *Adrian Payączek zgrodzicka* [z Grodziska] **1611**, 482, s. 157.

Uczeń Tobiasza Krekenmaiera, miał się uczyć 6 lat (wypis).

PAWEŁEK: *pawełek wocziecha kolodzieya szin z walisze<wa>* [z Chwaliszewa, może też z Waliszewa] **1564**, 480, s. 195.

Uczeń Krzysztofa Józefowicza, miał się uczyć 9 lat (wypis).

PAWLIKOWICZ: *Temu chłopcu na ymie Jadam Pawlikowicz* **1678**, 482, s. 230.

Uczeń Jana Zielickiego, miał się uczyć 6 lat (wypis).

PECZELT: *Janusz peczelth Zbudyszyna* [z Budziszyna] **1598**, 482, s. 119; *Hanus Peczelt z Budziszyna* **1603**, 482, s. 318, 319.

Uczeń Jerzego Gielchara, uczył się 5 lat (wypis, podwójny wypis).

PENNER: *uccziwi mlodzienciez hans penner* **1565**, 481, s. 78; *Jans penner* **1566**, 482, s. 17.

Uczeń Jerzego Gencza, uczył się 5 lat (wypis, wypis).

PERNA: *Bartosch perna Spoznania Włocha Bartoscha perny Sin* **1598**, 482, s. 118; *Jędrzy Perna zpoznania Barthosza Perny włocha Syn* **1599**, 482, s. 127; *Jędrzy Perna zpoznania* **1604**, 482, s. 321.

Bartosz (II) i Jędrzej byli synami mieszczanina poznańskiego, pochodzącego z Włoch, Bartosza (I) Perny. Bartosz miał się uczyć 6 lat u Jerzego Guldenmarii (wpis), Jędrzej uczył się 5 lat u Krzysztofa Pestera (wpis, wypis).

Cf. Bartłomiej Perna kramarz, *st. bractwa 1583-84* WMP(w).

PESEŁ: *chłopca Jachima Pesel z garczu [z Garczu]* **1646**, 482, s. 209.

Uczeń Andrzeja Heintza, miał się uczyć 5 lat (wpis).

PESKE: *chłopca swego Jacob Peske na Imie Rodem z Fridlandu, Jacobus Peske* **1731**, 481, s. 53.

Uczeń Macieja Timeiera, miał się uczyć 7 lat (wpis, podpis).

PETEROFCK: *Mikolauusz peterofcke* **1493**, 480, s. 4.

Najprawdopodobniej uczeń rzemiosła malarskiego, zapisany na naukę do Stencła Malera.

PETERSON, PETERSEN: *Nikel petershon zpoznania* **1600**, 482, s. 130; *Nocolaus patteherson zpoznania* **1605**, 482, s. 323; *Pan Wulfgank Petersen* **1647**, 478, s. 190; *Chłopca Jana Cristian Petersen* **1665**, 482, s. 223; *kristian pettersen* **1671**, 482, s. 370.

Nikel (Nikolaus) był uczniem Tobiasza Krekenmaiera, uczył się 6 lat (wpis, wypis). Wolfgang Petersen był mieszczaninem wspierającym starania Stanisława Fonendy o przyjęcie do bractwa złotniczego. Jan Krystian był uczniem w warsztacie wdowy po Janu Gulczewiczu, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

PETNER: *junge mit den namen Hanesz Petnersz* **1528**, 480, s. 69.

Uczeń złotnika Kaspra (wpis).

PHENIK: cf. FENIK

PICH: *Jacub pich* **1616**, 477, s. 128; *towarzysza Jacuba picha* **1616**, 477, s. 127.

Czeladnik, wymieniany w opisie konfliktu z innym czeladnikiem, Marcinem Czabańskim, którego oskarżał o pomówienie (dotyczące rzekomej kradzieży).

PICTOR (łac.): *blaszy pictor* **1498**, 480, s. 2.

Przedstawiciel cechu malarskiego, wymieniany w księgach wspólnych dla cechów złotniczego i malarskiego. Określenie łac. *pictor* występuje prawdopodobnie jeszcze w funkcji deskryptywnej (wskazującej zawód), nie ma wartości nazwiska.

PIEKARZ: *Jozef piekarz z poznania* **1619**, 482, s. 176.

Uczeń Łukasza Stama, miał się uczyć 7 lat (wpis).

PIEPRZYK: *P. Jan Pieprzyk* **1645**, 478, s. 179.

Czeladnik, który wszedł w konflikt z czeladnikiem Władysławem Złotniczkim, wymieniany w opisie sprawy jako strona (wraz z innymi czeladnikami – Balcerem Krosnowieckim i Adamem Klimuntowiczem).

PIGUŁKA: *Paweł pigulka Zvylna [z Wilna]* **1612**, 482, s. 334.

Uczeń Bartosza Strzelca, uczył się 6 lat (wypis).

PIŃSKI: *Wociecha pńskiego 1630*, 477, s. 322; *pana Wociecha pńskiego 1632*, 477, s. 340; *Pana Woiciecha pńskiego 1633*, 478, s. 4; *Pan Pinskij 1637*, 478, s. 64; *Pan Wociech Pinsky 1638*, 478, s. 78.

Mieszczanin wspierający starania młodych mistrzów o przyjęcie do bractwa (m. in. Jana Różyckiego) oraz starania czeladników o możliwość wykonania tzw. sztuki mistrzowskiej (m.in. Wojciecha Buczniewicza, Stanisława Szwarca, Jana Brożka, Jana Zaklikę).

Wojciech Piński, rajca wybierany w latach 1625-39, ławnik 1638, szafarz 1625, 1627, 1632, prowizor wodociągów 1636-37, 1639 WMP(w).

PIOTR: *pyotr Zwarki [z Warki] olixyego złotnika szin 1563*, 480, s. 159; *piotrek sin złotnika olexego szwarkj 1569*, 481, s. 75; *Bela sprawa strony partaczow (...) Piotra zwalszewa [z Chwaliszewa, może też: z Waliszewa] 1642*, 478, s. 118; *Pana Piotra złotnika 1644*, 478, s. 155.

Piotr z Warki był uczniem Macieja Dubiela, uczył się 5,5 roku (wpis, wypis). Piotr z Waliszewa był jednym z partaczy wymienianych w księdze złotników (obok innych partaczy wymienianych z imienia i/lub nazwiska bądź określanych za pomocą różnych elementów deskrypcyjnych: *Piotra z Waliszewa; partaczow (...) drugiego ktori mieszka w budach; starego Jana Mosiężnego; Lorenca; syna Ligęcza*). Identyfikacja *Pana Piotra złotnika* może odnosić się do Piotra Karysia lub do Piotra Wiośły.

PIPALOWICZ: *klopcu Imie Jan Pipalowicz 1706*, 482, s. 255.

Uczeń Michała Meisnera, miał się uczyć 5 lat (wpis, podpis).

PIURO: *Daniel Piuro 1601*, 481, s. 42.

Jeden z czeladników wymieniony na liście nazwisk pod uchwałą cechową z 1601 r., która sankcjonowała dotychczasowy zwyczaj wpłacania przez czeladników składek do tzw. puszek na ich potrzeby i sytuacje losowe (choroby, pogrzeby, wyjazdy w ramach tzw. wędrówki) oraz zwiększała wysokość składki do 3 gr.

PLAGOSZ: *Andrzej Playos Samotol [z Szamotuł] 1554*, 480, s. 141; *Jendrzy plagosz z szamotul 1558*, 481, s. 68.

Uczeń Tomasza Sławieńskiego, uczył się 4 lata (wpis, wypis).

PLASZER: *Johanes plaszer 1547*, 480, s. 120.

Uczeń Andrzeja Goździa, miał się uczyć 5 lat (wpis).

PŁUCIENNIK: *Andreias plurczenick S lobsinsa* [niem. Lobsens, pol. Łobżenica] *Rodem 1598*, 482, s. 124; *Andris Plucienik złąbzenice 1603*, 482, s. 319.

Uczeń Wojciecha Darmopycha, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

PNIEWSKI: *chłopca ktoremu na Imie Sebastian Pniewski tuteczny z Poznania rodem 1724*, 482, s. 262; *chłopca ktoremu na Imie Sebastian Pniewski 1724*, 482, s. 392; *chłopca ktoremu na Imie Sebastian Pniewski 1729*, 482, s. 394.

Uczeń Gotrfyda Wernheidego, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

POKAWSKI: *na Jeimię temu chłopcu Joseph pockawski 1675*, 482, s. 228.

Uczeń Jana Lemana (II), miał się uczyć 7 lat (wpis).

POL: *Jurga pol 1579*, 482, s. 69.

Ręczył wraz z innym mieszczaninem, Michałem Festerem za ucznia poznańskiego Jerzego Henike zapisanego na naukę u Krzysztofa Peslera; wymieniany we wpisie ucznia.

POLEPSZANOWICZ: *Chłopca Jana Polepszanowica Zwarszewy [z Warszawy] rodem Pana Kilijana Złotnika Syna 1652*, 478, s. 258.

Uczeń Wojciecha Szwarca, miał się uczyć 4 lata (wpis).

POLITEK: *Jurek politek 1560*, 480, s. 132; *Jurek politek 1563*, 481, s. 73.

Uczeń Szymona Czudnika, miał się uczyć 4 lata (wpis).

POMORSKI: *Felyx Pomorsky zpoznania 1615*, 482, s. 166; *P. Wociech pomorsky 1632*, 477, s. 351.

Feliks był uczniem Jana Jerzykowicza, miał się uczyć 5 lat (wpis). Wojciech był czeladnikiem, wymieniany jest w księdze z powodu kary zapłaty w wysokości jednego czerwonego złotego, którą musiał ponieść za nieposłuszeństwo.

*POSTRZYGACZ: *albinus Posthrzigaczow sin s Posnania 1552*, 480, s. 163; *Jerzy złowicza [z Łowicza] szynn Stanisława Postrzigacza złowicza 1573*, 482, s. 59; *uczeń Jurek postrzygaczow szyn złowycza 1579*, 482, s. 285.

Albin był uczniem Floriana Poganka, miał się uczyć 5 lat (wpis). Jerzy był uczniem Stanisława Piecha, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

POT: *Danyelia Pota Syna nieboszczyka P. Konrata Pota Szyncerza 1659*, 478, s. 296; *Danyelia Pota 1659*, 482, s. 218; *Danyel Pott 1659*, 482, s. 367.

Uczeń Krzysztofa Bilda, miał się uczyć 5 lat (wpis). Księgi notują, że mistrz nie uścił odpowieniej zapłaty naliczanej od zapisu chłopca. Po śmierci Krzysztofa Bilda uczeń dokończył termin u Łukasza Heintza (wypis).

POWALKOWICZ // POWAŁKOWICZ: *Jacob Powalkowicz Ztrzemesna [z Trzemeszna] rodem 1665*, 482, s. 368; *temu Chłopcu na Imię Wojciech Powalkowicz z Gniezna Partacki Syn 1688*, 482, s. 240.

Jakub był uczniem Wojciecha Budzyniewicza (Buczniewicza), uczył się 5 lat (wypis). Wojciech był uczniem Jerzego Gieckiego, miał się uczyć 6 lat (wpis).

POWALSKI: *Chłopca ktoremu na Imie Michał Powalski 1719*, 482, s. 260; *chłopca ktoremu na Imie Michał Powalski 1724*, 482, s. 393; *Friedrick Wilhelm Powalski 1774*, 481, s. 89; *H Powalski 1775*, 482, s. 403.

Michał był uczniem Wojciecha Derpowicza, uczył się 5 lat (wpis, wypis). Friderick Wilhelm był mieszczaninem poznańskim, który przyjął prawo miejskie w 1774 r. (zob. BandK s. 236).

POWAŁKA: *Chłopca Swego Jakuba Powalkę s Trzemesna 1659*, 482, s. 219.

Uczeń Wojciecha Budzyniewicza, miał się uczyć 5 lat (wpis).

POZNAŃCZYK: *Stanyslaw poznanczyk Ze Lwowa Rodym Rymarsky Syn* **1598**, 482, s. 118; *Stainslaw Poznanczyk zelwowa* **1604**, 482, s. 321.

Uczeń Stanisława Słomy, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

PREUSS(E): *hans preüsz* **1519**, 480, s. 92; *chłopca Swego ktoiremu na Imie Christof Preuss, Krzystow Preuse* **1724**, 482, s. 263; *Chłopca ktoremu na Imie Krisztofa Preuss* **1729**, 482, s. 395.

Hans był najprawdopodobniej uczniem rzemiosła malarskiego. Krzysztof był uczniem Marcina Endemana, uczył się 5 lat (wpis, podpis, wypis).

PROKOPIUS(Z) (lat.): *Samuel procopius sparzymiechow [z Parzymiechów] Rodym* **1592**, 482, s. 101; *Samuel prokopius Sparzymiechow* **1598**, 482, s. 310.

Uczeń Benedykta Faitha, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

PRUSIMSKI: *Chłopca Michała Prusimskiego* **1648**, 478, s. 200; *Michał Prusinski* **1648**, 482, s. 217; *Chłopca Michała Prusimskiego* **1649**, 478, s. 217; *Michał Prusimskij* **1655**, 482, s. 366.

Uczeń, który w latach 1648-1655 uczył się rzemiosła u Andrzeja Darmopycha; wcześniej odbył pięcioletnią naukę u Jana Walentynuszewicza (podwójny wpis, wypis). Uczeń złożył skargę na mistrza A. Darmopycha za różne nadużycia (m.in. bicie, wykorzystywanie). Starci cechowi okazali się przychylni uczniowi i zdecydowali o zmianie mistrza, u którego miał odbywać termin.

PRUSZKOWICZ: *Pan Bartosz Pruszkowic Pan Burmistrz na ten Czas* **1644**, 478, s. 167; *Pan Bartosz Pruszkowic na ten Czas Pan Burmistrz* **1645**, 478, s. 175; *Jegomosc Pan Bartliomj Pruszkowic Subdeliegatt* **1650**, 478, s. 233; *Burmistrzem Panem Pruszkowicem* **1651**, 478, s. 248; *Panem Bartłomiejem Pruszkowicem* **1652**, 478, s. 269.

Burmistrz Bartosz Pruszkowicz wymieniany jest w księgach cechu głównie jako wspierający młodych złotników w ich staraniach o możliwość wykonania sztuk mistrzowskich i przyjęcie do bractwa (m.in. występuje we wniosku o przyjęcie Tomasza Zimermana).

Bartłomiej Proszkowicz krawiec, budnik, st. cechu wyb. w latach 1630-43, st. bractwa kupieckiego wyb. w latach 1633-42, burmistrz 1644-45, 1651, ławnik 1646-50, 1652 WMP(w).

PRYSZKA: *fabyan prisce szgubyna [z Gubina]* **1574**, 482, s. 66; *uczen fabyan prysca szgubyna* **1579**, 482, s. 284.

Uczeń Grzegorza Hofmana, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

***PRZYJEMSKI:** *Jej M. pany Rachwalowy przyemszky (gen.fem.)* **1590**, 482, s. 98.

Osoba wzmiankowana we wpisie ucznia Mikołaja Hermesza na naukę u Marcina Stama.

PRZYKUCKI: *Jachim przykuczki złączicze [z Łęczycy]* **1562**, 480, s. 185; *Ioachim Przikwoski zlecicze* **1572**, 481, s. 79; *Jan przykuszki zlencyce* **1580**, 482, s. 286.

Joachim był uczniem Wojciecha Darmopycha, miał się uczyć 6 lat (wpis). Jan był uczniem Bartosza Zolny, uczył się 6 lat (wypis).

PRZYKWIŃSKI: *piotr przykwyncky 1669*, 482, s. 369.

Uczeń Wojciecha Budzyniewicza (wypis).

PSZYCHOLT, SZYCHOLT: *Hamis Psiholtz Fraistadrensis* [niem. Freistaat, pol. Saksonia; niem. Fraustadt, pol. Wschowa; może też austr. Freistadt] **1617**, 482, s. 172; *Hamis Szycholt freystadiensjs 1621*, 482, s. 344.

Uczeń Andrzeja Darmopycha, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

PTASZNIK: *micchal ptasnyk ssyn Barthosza ptasnika tkarza skalisza* [z Kalisza] **1574**, 482, s. 41.

Uczeń Stanisława Piechny, miał się uczyć 5 lat (wpis, wypis).

PURSNYCZ: *fridrich pursnycz ze wroczlawya Rodym 1590*, 482, s. 92; *fridrich pursnycz ze wroczlawya Rodym 1596*, 482, s. 308.

Uczeń Michała Reichenaua, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

PYK: *Balczer pyk Zbudzyszyna* [z Budziszyna] **1587**, 482, s. 85.

Był poręczycielem Krzysztofa Beiera z Budziszyna, który miał się uczyć u Stanisława Fonedy, wymieniany we wpisie ucznia.

PYRCHAŁA: *pauoll pirchala 1566*, 482, s. 14.

Mieszczanin będący poręczycielem ucznia Wojciecha Wunsza zapisanego na naukę do mistrza Bartosza Zolny.

R

RACZEL: *woitek raczel spoznania 1562*, 480, s. 121.

Uczeń Macieja Frelicha, miał się uczyć 7 lat (wpis).

RADEVODANGH: *Nicolaus Radevodangh 1554*, 480, s. 21.

Uczeń Benedykta Kamyna, miał się uczyć 4 lata (wpis).

RADOSZ: *Chłopca Wociecha Radosza 1649*, 478, s. 217; *Wociech Radosz rodem s Tarnogroda 1652*, 482, s. 364.

Uczeń Wojciecha Szwarca, uczył się 5 lat, termin rozpoczął w 1647 r. (wpis, wypis).

RADOWSKI: *Jacup Radoskj sin Andrisa Slothnika sposnania 1545*, 480, s. 157.

Uczeń Macieja Dubiela, miał się uczyć 4 lata (wpis).

RAICHMAN, REICHMAN: *Jan Reichman z krodziska* [z Grodziska] **1603**, 482, s. 138; *Jan Raichman zgrodziska 1608*, 482, s. 330.

Uczeń Krzysztofa Pestera, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

RAIDLOW: *Ssimona Raidlow zbiecza* [z Biecza] **1556**, 481, s. 66.

Uczeń Konrada Widmana, uczył się 6 lat (wypis).

RAJNISZ, REINISCH: *Jurga Rainiss Szinn Marczina Raynisza Zgierlicze* [niem. Görlitz, pol. Zgorzelec] *sukiennika* **1576**, 482, s. 63; *Jurga Reinych Marczyna Reinischa szyn zgyerlycze* **1583**, 482, s. 289.

Uczeń Marcina Węgrzyna, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

RANAT: *chłopca Danielia Ranat Szczecina* [z Szczecina] **1643**, 482, s. 206.

Uczeń Macieja Heintza, miał się uczyć 7 lat (wpis).

RATAJSKI: *Stanislaw Ratjasky* **1601**, 481, s. 40; *chłopca Ignacego Ratajskiego* **1642**, 482, s. 203; *chłopca Dominika Ratajskiego Patriciusa Poznanskiego* **1647**, 482, s. 210; *Ignacj Ratajskj* **1647**, 482, s. 361; *Dominik Ratajskj s Poznania* **1653**, 482, s. 365.

Ignacy był uczniem Jana Walentynuszewicza, uczył się 6 lat (wpis, wypis). Dominik był uczniem Jana Walentynuszewicza, miał się uczyć 6 lat (wpis).

RAYNOLDT, REINOLT: *Jonge Raynoldt von danzik* [Gdańsk] **1511**, 480, s. 56; *Reinolt zegdaniska* [z Gdańska] **1545**, 481, s. 64.

Raynoldt (I) z Gdańska był uczniem złotnika Piotra (Gielchara); Reinolt (II) z Gdańska był uczniem Marcina Skrzetuskiego, uczył się 4 lata (wypis).

RAZEK: *P: Łukasza Razka* (gen.) **1605**, 477, s. 2.

Mieszczanin, przedstawiciel rady miejskiej, któremu bractwo przedłożyło rachunek z działalności cechowej.

Łukasz Rzek kupiec, st. bractwa kupieckiego wyb. w latach 1579-98, rajca wyb. w latach 1584-1614, ławnik 1585, 1597, 1609, burmistrz 1605 II, 1612, prowizor ungelu wyb. w latach 1602-1614, młyna słodowego wyb. w latach 1599-1611, wodociągów 1601 II WMP(w).

RAZER: *Christian Razer* **1669**, 482, s. 369.

Uczeń Jana Lemana (wypis).

REGULSKI: *chlop<c>a ktoremu na Imie Adam Regulski* **1728**, 482, s. 266; *chlopca Adama Regulskiego* **1730**, 482, s. 395.

Uczeń Jana Derpowicza, uczył się 2 lata (wpis, wypis).

***REICHEN:** *chlopca Jacuba reichna* (gen.) *Slupce* [z Słupcy] **1544**, 480, s. 129.

Uczeń rzemiosła malarskiego, miał się uczyć u mistrza Wojciecha Rycka z Pobiedzisk.

REILING: *achasius Reyling* **1549**, 480, s. 163.

Uczeń Floriana Poganka, miał się uczyć 4 lata (wpis).

REINHOLTZ: *Lorencz Reinholtz Von Gnoien* [niem. Gnoien] *Z Mekelburku* **1634**, 482, s. 193.

Uczeń Pawła Fonendy, miał się uczyć 6 lat (wpis).

REINISCH: cf. RAJNISZ

REISNER: *Egidius Reisner s cylichu* [niem. *Züllichau*, pol. Sulechów] **1617**, 482, s. 339.

Uczeń Nikla Kerstena (wypis).

RE(D)SZER: *chlopca Swego Jacobum Reiszera storonia* [z Torunia] *rodem* **1666**, 482, s. 223; *Jacob Reszer* **1671**, 482, s. 370.

Uczeń Jana Wernhaidy, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

RELAU: *hencel relau* **1560**, 480, s. 142.

Uczeń Tomasza Sławieńskiego, miał się uczyć 4 lata (wpis).

RELER: *nieboszczka Zacharyasza Relera Rynkmachra mieszczanina poznańskiego syn własny* **1619**, 477, s. 186.

Syn mieszczanina Zachariasza Relera, był uczniem Piotra Karysia (wpis).

RELO: *jergen relo ze gdaniska* **1544**, 480, s. 137; *Greger relo zgdaniska* [z Gdańska] **1548**, 480, s. 157.

Jurga był uczniem Jana Markwarta, miał się uczyć 4 lata (wpis). Grzegorz był uczniem Macieja Dubiela, miał się uczyć 4 lata (wpis).

RESNER: *Jurga Resner sposnanya Rodym* **1591**, 482, s. 99.

Uczeń Tobiasza Krekenmaiera, miał się uczyć 5 lat (wpis).

RESNIK: *Jnh Albrechtt Vitt Resnick von Rogossno* [Rogoźno] **1567**, 482, s. 21.

Uczeń Wojciecha Czapli, miał się uczyć 5 lat (wpis).

REUMERSCH: *Cristof Reumersch fon Braunschwig* [niem. Braunschweig, pol. Brunszwik] *Rodym* **1596**, 482, s. 115.

Uczeń Nikla Kerstena, miał się uczyć 6 lat (wpis).

REYOCH: *Szerafin spili* [z Piły] *Reyoch* **1561**, 480, s. 154.

Uczeń Macieja Cieszewskiego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

RICHER: *Greger Richer Posna:* **1606**, 482, s. 146.

Uczeń Jędrzeja Darmopycha, miał się uczyć 5 lat (wpis).

RICHTER, RYCHTER: *Greger Richter z poznania* **1606**, 482, s. 143; *Gregier Richter zpoznania* **1611**, 482, s. 333; *Hanus Richter ze showy* [ze Wschowy] **1612**, 482, s. 158; *Hanus Rychter ze schowy* **1615**, 482, s. 167; *Hanus Richter ze showy* **1620**, 482, s. 338;

Deputaci Rajcy Poznanscy (...) drugi Pan Jan Rychter 1646, 478, s. 184; *Panem Janem Rychterem 1651*, 478, s. 248.

Grzegorz Richter z Poznania był uczniem Jędrzeja Szwaintalera, uczył się 5 lat (wpis, wypis). Hanus Rychter z Wschowy był uczniem Abrahama Heintza, uczył 5 lat (wpis, wypis). Jan Rychter był rajcą miejskim, występował w roli mediatora w sporze między złotnikiem Janem Kosiorowiczem a bractwem cechowym, wspierał starania młodych złotników o możliwość wykonania tzw. sztuki mistrzowskiej (m.in. Michała Susidłowicza).

Jan Rychter (II) balwierz, st. cechu wyb. w latach 1627-47, rajca 1645, 1648, ławnik 1649-50, szafarz 1646-47, prowizor kluczy i kancelarii 1645, 1648 WMP(w).

RIDIG(I)ER, RYDYGIER: *Janek ridigier Zbamberku [z Bambergu] 1564*, 480, s. 192; *ucznia Hannusa Ridigiera spąmborga [może: z Bambergu] 1569*, 482, s. 31; *Marcin Rydiger Z kemitz [możl. niem. Kemnitz] 1626*, 482, s. 184; *dwaj P. Mieszczanie Jerzy Ridiger bially Skornik i Krzysztof Michel Miechownik 1682*, 482, s. 234.

Janek (Hannus) był uczniem Jana Glazera, uczył 5 lat (wpis, wypis). Marcin był uczniem Krzysztofa Kosmowskiego, miał się uczyć 6 lat (wpis). Mieszczanin Jerzy Ridiger był poręczycielem chłopca Samuela Schellera w zaspisie do terminu u Jana Wernhaidy.

Jerzy Ridigier białoskórnik, st. cechu 1685 WMP(w).

RIDMER: *Zacharyasz Ridmer von der langen [niem. Langen] 1620*, 482, s. 343.

Uczeń Jana Kosmowskiego, uczył się 6 lat (wypis).

RIGIER, RYGIER: *chłopca swego ymieniem Salomon Rygier 1669*, 482, s. 225; *chłopca imieniem hans ierge riger 1673*, 482, s. 227; *Salomona (gen.) rygier 1674*, 482, s. 371; *Johan Gerge Riger 1678*, 482, s. 372; *Chłopca Godfrid Rygier 1683*, 482, s. 235; *Gotfrid Riger 1686*, 482, s. 376.

Salomon był uczniem Wojciecha Budzyniewicza (Buczniewicza), uczył się 5 lat (wpis, wypis). Jan Jerzy był uczniem Jana Lemana, uczył się 5 lat (wpis, wypis). Gotfryd był uczniem Marcina Abramczyka, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

RING: *Andris Ring zegdanska [z Gdańska] 1569*, 482, s. 37.

Uczeń Jana Kosmowskiego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

RINK(I)ER: *Jorga Rinker syn Hans Rinkiera czapnika zgubna [z Gubina] 1574*, 482, s. 40.

Uczeń Krzysztofa Beslera, miał się uczyć 6 lat (wpis).

RISTER: *Andrasz Rister 1601*, 481, s. 42.

Czeladnik, którego nazwisko widnieje pod uchwałą cechową z 1601 r. utrwalającą dotychczasowy zwyczaj wpłacania przez czeladników składek do tzw. puszek na ich potrzeby i sytuacje losowe (choroby, pogrzeby, wyjazdy w ramach tzw. wędrówki).

ROCHOWICZ: *Piotr Rochowic z Poznania 1628*, 482, s. 188; *P. Wociechem Rochowiczem 1627*, 477, s. 278; *Alexander Rochowicz 1636*, 482, s. 195.

Piotr był synem mieszczan, zapisanym do terminu u Jana Mertensa, miał się uczyć 5 lat (wpis). Wojciech, inny mieszczanin poznański, jest wymieniany we wniosku o wykonanie sztuki mistrzowskiej przez Macieja Heintza w warsztacie Jana Klizy. Aleksander był uczniem Jana Kwieciszka, miał się uczyć 5 lat (wpis).

Wojciech Rochowicz piwowar, st. cechu wyb. w latach 1609-1618, rajca 1610-11, 1620, ławnik 1613, 1616, 1628, 1632, prowizor wodociągów 1610-11, młyna słodowego 1620 WMP(w).

RODNER: *Zahrias Rodner von der langen brück* [może niem. Langenbruck] **1615**, 482, s. 167.

Uczeń Jana Kosmowskiego, miał się uczyć 6 lat (wpis).

RODR(EN): *Andreas Rodr (...)* Sgarbar [z Garbar] *Rodem Gregra Rodrena Sin* **1599**, 482, s. 121.

Uczeń Jakuba Hempla, miał się uczyć 6 lat (wpis).

ROFORT: *Maczeck Rofort* **1564**, 480, s. 122.

Uczeń Macieja Frelicha, miał się uczyć 5 lat (wpis).

***ROGALSKI**: *Pani Rogalskj* (gen. fem.) *w Warszawie* **1650**, 478, s. 235.

Mieszczanka warszawska wzmiankowana w opisie sporu między czeladnikiem Jana Walentynuszewicza (Adamem Nadolskim) a czeladnikami Jana Kosiorowicza (Pawłem Fonendą, Błażem Wereblim i Krzysztofem Wierzbickim).

ROLIŃSKI: *Marcyn Rolinsky Ze brdowa* **1615**, 482, s. 168; *Marcin Rolinski z Brdowa* **1626**, 482, s. 346.

Uczeń Krzysztofa Kosmowskiego, czas nauki miał trwać 7 lat (wpis, wypis).

ROMAN: *Jędrzey Roman zostroroga* [z Ostroroga] **1614**, 482, s. 164; *Jędrzey Roman zostroroga* **1619**, 482, s. 341.

Uczeń Stanisława Fonendy, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

ROMANOWICZ: *Temu chłopcu na imie Jan Romanowic* **1678**, 482, s. 230.

Uczeń Jana Zielickiego (Żylickiego), miał się uczyć 7 lat (wpis).

ROMLER, RÖMLER: *Jonas Romler z poznania* **1619**, 482, s. 176; *Jan Römler z Poznania* **1627**, 482, s. 348.

Uczeń Piotra Karysia, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

ROSKOW: *z oyczimem swoim mathiszem macziek rosskow ssin z czapnik* **1562**, 480, s. 132.

Uczeń Szymona Czudnika, miał się uczyć 7 lat (wpis).

ROSMAN, ROZMAN: *Christow Rosman szyn Marczina Rosmana szewcza z Girsbergu mieszczanina* **1577**, 482, s. 65; *Pana Jana Rozmana mieszczninow Poznańskich* **1617**, 477, s. 148; *z uczciwemi ludzmi mianowicie Panem Jakubem*

kanadym y Stanyławem Rozmanem **1627**, 477, s. 290; *Zacnemi ludzmi mianowicie P. Stanyławem Rozmanem y Stephanem Żabinskim* **1630**, 477, s. 318; *Panem Rozmanem* **1637**, 478, s. 64; *Panem Stanyławem Rozmanem* **1638**, 478, s. 80; *Pan Rozman* **1640**, 478, s. 95; *Pan Rosman na ten czas Subdeliegath* **1644**, 478, s. 168.

Krzysztof Rosman był uczniem Tobiasza Krekenmaiera, u którego miał się uczyć 6 lat (wpis). Jan Rozman był mieszczaninem występującym jako poręczyciel we wniosku Bartosza Podeszwy o możliwość wykonania sztuk mistrzowskich. Stanisław Rozman również był poręczycielem we wnioskach wielu czeladników o możliwość wykonania sztuk mistrzowskich (m.in. Wojciecha Szwarca, Jana Różyckiego, Stanisława Jasińskiego, Jana Brozka).

ROSTKOWSKI: *Alberty Rostkowskj sploczky* [z Płocka] **1612**, 482, s. 158; *Albertus Rostkowsky zplocka* **1616**, 482, s. 338.

Uczeń Jana Mertensa, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

ROSZCZKA // RÓŻCZKA: *Jacob Rozzczka z piatku* **1603**, 482, s. 136; *Jacob Roszczka z piatku* **1608**, 482, s. 330.

Uczeń Bartosza Strzelca, uczył się 5 lat (wypis).

ROTH: *paul Roth Zmyschensky zyemye (...) zmyasta Anneberku* [niem. Anneberg] *podt pyeczencyq myeską* **1581**, 482, s. 72; *pawel Roth zmyesienksy zyemye z Anberku* **1587**, 482, s. 295.

Uczeń Bartosza Zolny, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

ROZENAU(ER): *Pawel Rozenauer starogarda* **1613**, 482, s. 159; *Pawel Rozenaw starogarda* **1617**, 482, s. 339.

Uczeń Jana Uberszara, uczył się 4 lata (wpis, wypis).

RÓŻCZKA: cf. ROSZCZKA

RUDOLF: *simon rudlof* **1550**, 480, s. 168; *Hang Rudolf zbitini* [może: z Bytnia] **1628**, 482, s. 188.

Szymon był uczniem Konrada Widmana, miał się uczyć 6 lat (wpis). Hang był uczniem Jana Kwiecisz, miał się uczyć 6 lat (wpis).

RUDT: *pan Cristof Rudt* **1597**, 481, s. 31.

Mieszczanin występujący w imieniu wdowy po Marcynie Węgrzynie w jednej ze spraw.

RUF: *Cristianus Ruf scylichu* [niem. Züllichau, pol. Sulechów] **1616**, 482, s. 169.

Uczeń Nikla Kerstena, miał się uczyć 6 lat (wpis).

RUFFNER: *Egidius Rufner zeilichu* **1615**, 482, s. 166.

Uczeń Nikla Kerstena, miał się uczyć 5 lat (wpis).

RUFMAN: *charmen rufman von chamborch* [Hamburg] **1541**, 480, s. 149.

Uczeń Nikla Szulca, miał się uczyć 4 lat (wpis).

RUMPLER: *Jarosz Rumplyer Zdrezna* [z Drezna] **1561**, 480, s. 121.

Uczeń Macieja Frelicha, miał się uczyć 4,5 roku (wpis).

RYCEK: *WOICIECH RICEK MALARS* **1544**, 480, s. 129; *woiciech Ricek malars* **1544**, 480, s. 129; *Woiciech Ricek Spowiedzisk* [z Pobiedzisk] **1544**, 480, s. 129.

Mistrz rzemiosła malarskiego, przyjmujący uczniów na naukę.

RYCHTER: cf. RICHTER

RYDYGIER: cf. RID(I)G(I)ER

RYGIER: cf. RIGIER

RYMARZ: *Wocyecha Pyotra Rimarza* **1620**, 477, s. 187; *Pana Jerzego Rymarza* **1623**, 477, s. 243; *Pan Sebastyan Rimarsz Radny Pan na ten Czas* **1644**, 478, s. 167.

Wojciech Piotr Rymarz był czeladnikiem wzmiankowanym we wniosku dotyczącym wykonania sztuki mistrzowskiej. Mieszczanin Jerzy Rymarz wymieniany jest we wniosku Jana Zaręby o możliwość wykonania sztuk mistrzowskich. Mieszczanin Sebastian Rymarz, pełniący funkcję radnego, wymieniany jest we wniosku młodego mistrza Tomasza Zimmermana o przyjęcie do bractwa. Określenie *Rymarz* występuje najpewniej w funkcji identyfikacyjnej (nie deskrypcyjnej, wskazującej zawód).

Jerzy Rymarz, st. cechu 1602, 1607-11, 1614 WMP(w).

RZĄDZIEWICZ: *Wociech Rządziejycz zwilna* [z Wilna] **1614**, 482, s. 163.

Uczeń Piotra Gielchara, miał się uczyć 5 lat (wpis).

RZECIŃSKI // RZECZYŃSKI: *pan Lukasz Rrzechzinsky skrakowa* [z Krakowa] **1612**, 481, s. 35.

Mieszczanin, który wymagał, aby odnotowano w księdze, że doznał zniewagi ze strony Nikłowej Kerstenowej (małżonka złotnika Kerstena zaprzeczyła, jakoby miała obrazić Łukaszcza Rzecińskiego).

RZEGOCKI: *Stanisław Rzegoczky* **1545**, 480, s. 162.

Uczeń Wojciecha Swiegrowa (prawdopodobnie mistrza rzemiosła innego niż złotnicze), miał się uczyć 5 lat (wpis).

RZENIA: *Andreas Rzenia Z Elbiecza* [może z Elbląga] **1632**, 482, s. 350.

Uczeń Andrzeja Heintza, uczył się 6 lat (wypis).

RZEPKA: *Jan Repcka* **1566**, 482, s. 14.

Mieszczanin będący poręczycielem ucznia Wojciecha Wunsza, zapisanego na naukę rzemiosła u Bartosza Zolny.

RZYWIŃSKI: *Michal rziwinski* **1557**, 480, s. 142.

Uczeń Tomasza Sławieńskiego, miał się uczyć 6 lat (wpis).

S

SAJDLICZ // ZAJDLICZ: *Jan Saidlic z Warszawy* **1601**, 482, s. 314.

Uczeń Stanisława Fonendy, uczył się 5 lat (wypis).

SAJLIGER: *merthin Sayliger von gnissen* [może Gniezno] **1554**, 480, s. 125.

Uczeń Erazma Kamyna, miał się uczyć 5 lat (wypis).

SAMARYŃSKI: *Lorenc Samarynsky z Michowa* **1623**, 482, s. 181; *Wawrzyniec Samorynski z Miechowa* **1626**, 482, s. 347.

Uczeń Jakuba Hempla, uczył się 5 lat, termin rozpoczął wcześniej niż data wpisu (wypis, wypis).

SAMER: *Niclas Samer* **1519**, 480, s. 91; *Kasp Samer* **1525**, 480, s. 97.

Mistrz przyjmujący uczniów na naukę; brak poświadczeń pozwalających stwierdzić, że był złotnikiem, prawdopodobnie był mistrzem innego rzemiosła – notowany w tzw. księgach wspólnych cechu łączonego (złotniczego, malarskiego, aptekarskiego).

SAMOCKI: *Pana Wociecha Samockiego* **1640**, 478, s. 86.

Czeladnik złotniczy poświadczony jednostkowo w księdze.

SANDERS: *Tomasz Sanders Celmensis* [z Chełmna] **1623**, 482, s. 181.

Uczeń Krzysztofa Siemickiego, miał się uczyć 5 lat (wypis).

SARBYN: *Jongen mit name Jacopp Sarbyn vo Scherartowo* [Żyrardów] **1511**, 480, s. 56.

Uczeń złotnika Jakuba.

SARNETER: *Hang sarneter* **1628**, 482, s. 188.

Uczeń Andrzeja Heintza, miał się uczyć 6 lat (wypis).

SARNIECKI: *Woytek Sarnieckj s klepacza* [z Kleparza] **1620**, 482, s. 177.

Uczeń Wojciecha Korwina, miał się uczyć 6 lat (wypis).

SAYDEL: *Pana Jurgę Saydla* **1618**, 477, s. 164; *Pan Jurga Saydel A pan Łukasz Malarz Mieszczanye poznanscy* **1620**, 477, s. 187.

Mieszczanin wymieniany we wnioskach o wykonanie sztuk mistrzowskich przez czeladników (m.in. Jerzego Satnflębena i Jana Kwieciszę).

SCHADE, SZADEN: *Jurga Schade zbythynya ze szlyqaska* [może: z Bytomia ze Śląska] **1587**, 482, s. 86; *Jurga Schade Zbytnya* **1593**, 482, s. 303; *hłopca Jurgy Szaden* **1643**, 478, s. 141; *hłopca Jurgę Szaden zbitonia* **1643**, 482, s. 205; *Jurga Szaden z Bytonia* **1649**, 482, s. 362; *chłopca swego Jana Szaden* **1655**, 482, s. 216.

Jurga Szade ze Śląska (I) był uczniem Marcina Stama (Węgrzyna), uczył się 6 lat, w latach 1587-1593 (wpis, wypis). Jurga Szade (II) był uczniem Łukasza Heintza, uczył się 7 lat, w latach 1643-1649 (wpis, wypis). Jan Szaden był uczniem Jana Paliopolusa, miał się uczyć 6 lat (wpis).

SCHEL(L)EN: *Sacharias Schelen szlyąskygo wrocławya Rodem* **1584**, 482, s. 78; *Zacharias Schellen ze wrocławya szlyąskyego* **1590**, 482, s. 299.

Uczeń Abrahama Heintza, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

SHELLER, SZELER: *Chłopca Samuel Scheller* **1682**, 482, s. 234; *Chłopca Mmieniem Samoela Szelera (gen.)* **1687**, 482, s. 378; *Samóel Szeler, Samuel Scheller* **1687**, 482, s. 378.

Uczeń Jana Wernhaidy, uczył się 5 lat (wpis, wypis, podpis).

SCHEN: *Casper Schen, Caspar Schen* **1570**, 482, s. 46, 49.

Mieszczanin będący poręczycielem jednego z uczniów Marcina Stama.

SCHERMER, SZERMER: *Marczin Schermer Szchelmna* [możl. z Chełmna] **1556**, 480, s. 164; *Jop szermer schelmna* [z Chełmna] **1559**, 480, s. 165; *Jop Ssermer Zchelmna* **1565**, 481, s. 74.

Uczniowie Floriana Poganka, Marcin miał się uczyć 4 lata (wpis), Jop uczył się 5 lat (wpis, wypis).

SCHLICHTING: *uczeń Janusz Schlichtingk ze wrocławya zlyąszkyego* [z Wrocławia śląskiego] **1580**, 482, s. 280.

Uczeń Bartosza Zolny, uczył się 7 lat (wypis).

SCHNEIDER: *Mathias Sneider Sposnania Rodem* **1599**, 482, s. 123; *Mathias Snaiider z poznania* **1605**, 482, s. 322; *Mathias Sznayder* **1611**, 477, s. 69; *chłopca swego Abrama Sznajdra z Millerrozy rodem* **1649**, 482, s. 211; *Abracham Sznaiider rodzic z tindorodu* **1654**, 482, s. 366.

Mathias był uczniem Krzysztofa Leszkorneta, uczył się 6 lat (wpis, wypis). W 1611 r. przedłożył tzw. sztuki mistrzowskie do oceny starszych cechowych, jednak ci uznali, że nie wykonał ich samodzielnie. Abram był uczniem Franciszka Waltera, zapisany do terminu na 6 lat, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

SCHREIFWID: *Elias Schreifwid zewrocławia* [z Wrocławia] **1602**, 482, s. 132.

Uczeń Bartosza Strzelca, miał się uczyć 5 lat (wpis).

SCHREMER: *Casp Schremer* **1505**, 480, s. 77; *Kasp Schremer* **1507**, 480, s. 54; *Casp Schremer* **1508**, 480, s. 54.

Brak kontekstów potwierdzających profesję złotnika. Najprawdopodobniej mistrz aptekarstwa, występuje w źródłach jako przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła (m.in. Jana Bleze z Frankfurtu, Berharta Genanta z Krakowa).

SCHRÖTTER: *Cristoff Schrötter iest Rodem Z Elbiunga* [z Elbląga] *z Prus* **1600**, 482, s. 131.

Uczeń Nikla Kerstensa, miał się uczyć 5 lat (wpis).

SCHTAWENAUER: *chłopca Gotfrida Schtawenaer 1639*, 482, s. 200.

Uczeń Jerzego Stantflebena, miał się uczyć 7 lat (wpis).

SCHTUBAFREY: *Lux Schtubaffrey 1568*, 481, s. 67.

Uczeń Macieja Czeszewskiego, uczył się 5 lat (wpis).

SCHUBERTH, SZUBERT: *chłopca na jeminu Dawid Szubert, Dawid Schubert 1701*, 482, s. 254; *Chłopca imię Daniel Subert 1706*, 482, s. 388.

Uczeń Samuela Klozy, uczył się 5 lat, z powodu śmierci mistrza wypisu dokonał inny złotnik, Andrzej Weidlich (wpis, wypis).

SCHUMAN: *pauel Schuman 1494*, 480, s. 28.

Brak kontekstów pozwalających dokładnie ustalić, kim był. Najprawdopodobniej uczeń, po nazwisku formuła wpisu się urywa.

SCISKALA: *pan tomasz Scziskala 1571*, 482, s. 32.

Poręczyciel ucznia Janka, syna złotnika Szczęsnego z Płocka, zapisanego na naukę rzemiosła u Wojciecha Darmopycha.

SEDEKIERTH: *chłopca Jana Sedekiertha 1640*, 482, s. 202.

Uczeń Jana Zanklika, miał się uczyć 6 lat (wpis).

SEFENSANGER: *Michel Sefensanger von danczcke [Gdańsk] 1569*, 482, s. 43.

Uczeń Jerzego Hencza, miał się uczyć 6 lat (wpis).

SEIFRID: *Elias Seifrid ze wroclawia 1607*, 482, s. 328.

Uczeń Bartosza Strzelca, uczył się 5 lat (wpis).

SEGAROŁO: *Fabian Segarolo von Tuchola 1564*, 480, s. 194.

Uczeń Wojciecha Czapli, miał się uczyć 5 lat (wpis).

SEKUŁA: *kasper Sekuła zleczice [z Łęczycy] 1614*, 482, s. 164.

Uczeń Tomasza Pelki, miał się uczyć 7 lat (wpis).

SENF: *chłopca Jerzego Senfa 1626*, 477, s. 264; *Jerzy Senf 1626*, 482, s. 185.

Uczeń Jana Mertensa, termin rozpoczął w 1626, miał się uczyć 5 lat, jednak porzucił naukę w 1629 r. „bez wszelkiej przyczyny” (podwójny wpis).

SERNER: *Cristof Serner Zbytyna [z Bytynia, może też z Bytomia] ze Szląska Rodym 1590*, 482, s. 98; *Cristof Serner Sbytynia 1595*, 482, s. 306; *Melcher Serner 1597*, 481, s. 31; *Melcher Serner z Bitinia 1600*, 482, s. 128; *Melcher Serner zbitinia 1606*, 482, s. 326.

Krzysztof był uczniem Marcina Stama, uczył się 5 lat (wpis, wypis). Melchior był uczniem Łukasza Stama, uczył się 6 lat (wpis, wypis). Występował również jako świadek w sprawie dotyczące nieuczciwej sprzedaży artefaktów złotniczych przez Marcinową Węgrzynową.

SEYDENHEFF(TE)R: *paul Seydeheffr 1519*, 480, s. 91; *paul Seydenheffter 1540*, 480, s. 198.

Prawdopodobnie mistrz hafciarstwa przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, brak poświadczeń pozwalających stwierdzić, że był złotnikiem.

SEYERTH: *Hans Seyerth 1570*, 482, s. 49.

Mieszczanin będący poręczycielem jednego z uczniów mistrza Marcina Stama.

SICZ, SCHICZEN: *Noe Sicz von resenburck* [może niem. Regensburg, pol. Ratzbona] *des merthin Schiczen Son 1562*, 480, s. 174.

Uczeń Jerzego Reichenaua, miał się uczyć 6 lat (wpis).

SIEKIERA: *Marcyn siekiera 1611*, 482, s. 157; *chłopca Imieniem Marcin siekiera 1612*, 477, s. 81.

Uczeń Tomasza Pelki, miał się uczyć 5 lat (wpis).

SIENICKI: *Andreas Sienicky Zwylna* [z Wilna] **1611**, 482, s. 156.

Uczeń Stanisława Fonendy, miał się uczyć 5 lat (wpis).

SIERAKOW // SZERAKOW: *chłopca Bartosza Sierakowa* [może też: z Sierakowa] **1624**, 477, s. 247.

Uczeń Jana Jerzykowicza. Mistrz nie mógł go przyjąć na naukę z powodu opóźnienia w pozyskaniu aktu urodzenia.

SIERZCZ: *Iurga Sierzcz Sposnania Rodem 1598*, 482, s. 123.

Uczeń Nikla Kerstena, miał się uczyć 6 lat (wpis).

SIFFEKOPF, SIFENKOH: *Merthin Siffekopf von gerricz* [może niem. Görlitz, pol. Zgorzelec] **1570**, 482, s. 46; *Merthin Siffekopff Von gerricz (...) Von Gerlicz 1570*, 482, s. 46; *martten Siffenkoh 1576*, 481, s. 81.

Uczeń Marcina Stama, uczył się 6 lat. Jego poręczycielami byli dwaj mieszczanie z Görlitz: Merthen Fisell i Kasper Schen (wpis, wypis, podpis).

SIODLARZ: *Jan Siodlarz 1572*, 481, s. 24.

Prawdopodobnie jeden z klientów złotnika Pawła Czarnego, na którego złożył skargę z powodu użycia przez złotnika mosiądzu zamiast srebra.

SIPIŃSKI: *Tomasz Sipinski 1680*, 482, s. 373.

Uczeń Jana Rupalskiego (wypis).

SKATAWSKI: *Sławnego Pana Prokopa Skatawskiego 1658*, 482, s. 367.

Mieszczanin, który występował w imieniu wdowy po Tobiaszu Jazłowskim w celu wypisania chłopca Stanisława Gorzykowicza.

SKOBIERZYN: *Wociech Skobierzin Sin Slecicze* [z Łęczycy] **1546**, 481, s. 63.

Uczeń Stanisława Stawskiego, będącego mistrzem rzemiosła innego niż złotnicze (wypis).

SKOKLA: *Jendrzy Skoklia złwoicza* [z Łowicza] **1608**, 482, s. 151; *Jendzey Skokla* **1613**, 477, s. 95.

Uczeń Wojciecha Korwina, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

SKORCZYŃSKI: *Pana Stansława skorczinskiego* **1624**, 477, s. 246.

Czeladnik, który miał przystąpić do wykonani tzw. sztuk mistrzowskich.

SKORUP(K)A: *Jans skorupa von Kollo* [Koło] **1567**, 482, s. 36; *Jakub skorupka* **1559**, 480, s. 177; *Wacław skorupka* **1559**, 480, s. 177; *Wacławem Skorupka* **1559**, 482, s. 15.

Jan był uczniem Bartosza Zolny, miał się uczyć 7 lat (wpis). Wacław był uczniem Bartosza Tomeckiego (Tobeckiego), miał się uczyć 5 lat, a następne 2 lata pracować dla mistrza jako czeladnik (wpis). Jakub Skorupka wymieniany jest we wpisie Wacława jako jego poręczyciel.

SKOWIRCZ: *chłopca woiciecha Skowirc Slecice* [z Łęczycy] **1544**, 480, s. 129.

Uczeń rzemiosła inne niż złotnicze, miał się uczyć u mistrza Stawskiego (który nie był złotnikiem).

SKÓRKA: *Woytek skurka z wągrofca* [z Wągrowca] **1620**, 482, s. 177.

Uczeń Wojciecha Korwina, miał się uczyć 6 lat (wpis).

SKROBISZ: *Stach Skrobiz* **1558**, 480, s. 142.

Uczeń Tomasza Sławińskiego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

SKROBISZEWSKI: *Chłopca na Jmie Wojciech Skrobiszewski* **1684**, 482, s. 236.

Uczeń Wojciecha Bukołowskiego, miał się uczyć 7 lat (wpis).

SKRYBA: *Kristoph Skriba z lublina* **1552**, 481, s. 65.

Uczeń Benedykta Kamyna, uczył się 7 lat (wypis).

SKRZECZYK: *Balcer Szkrzeczyk sposnaia sznowej grobly* [z Poznania z nowej grobli] **1573**, 481, s. 80.

Uczeń Aleksandra Klizy, uczył się 7 lat (wypis).

SKUPIEŃ: *Jan Skupyen Spolyczka* [z Policka] *wszy ktora przynalyseszy Myasteczka landu* **1577**, 482, s. 62; *Jan Skupyen zpoliczka* **1586**, 482, s. 294.

Uczeń Bartosza Zolny, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

SLEPKA // ŚLEPKA: *Jendrzy Szlepka zpos<nanian>* **1608**, 482, s. 150; *Jędrzey slepka zpoznania* **1614**, 482, s. 337; *chłopca Jędrzeya slepka* **1615**, 477, s. 109.

Uczeń Pawła Fonendy, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

SLIWKOWICZ // ŚLIWKOWICZ: *Pan Jan Sliwkowic* **1680**, 478, s. 387; *P. Deputat J Mosc Pan Jan Sliwkowicz* **1682**, 478, s. 403; *Jego Mość P: Jan Sliwkowicz* **1682**, 478, s. 411.

Mieszczanin poznański, pełnił funkcję ławnika, wymieniany był we wnioskach czeladników o wykonanie tzw. sztuk mistrzowskich (m. in. Mikołaja Kabaszewskiego, Bartłomieja Fredowicza), występował również jako mediator w sporze Jacentego Piątkowskiego z bractwem.

Jan Śliwkowicz kupiec, st. bractwa kupieckiego 1676, rajca 1678, 1680, ławnik 1679, 1681-84, szafarz 1676, 1679-80, prowizor wodociągów 1678 WMP(w).

SLOTZMAN: *Jacob Sloczman von bartstayn* [możl. niem. Bartenstein, pol. Bartoszyce, dawn. Barsztyn] **1567**, 482, s. 44.
Uczeń Jerzego Reichenaua, miał się uczyć 5 lat (wpis).

SŁOWIK: *Wawrzyniec Słowik Z Poznania 1626*, 482, s. 183; *Wawrzyniec słowik Z Poznania 1630*, 482, s. 348; *Pan Lorentz słowik 1640*, 478, s. 90; *Pana Lorenca Słowika Słotnika liubelskiego 1640*, 478, s. 90.

Wawrzyniec był uczniem Pawła Hempla, uczył się 6 lat (wpis, wypis). Lorentz był złotnikiem lubelskim, sztuki mistrzowskie wykonał w Lublinie. Ubiegał się o przyjęcie do cechu poznańskiego. Brak poświadczenia w *Księgach przyjęć do prawa miejskiego* (BandK).

SMAG: *Starszych Towarzyszow Pana Jakuba smaga 1624*, 477, s. 246.
Jeden z czeladników złotniczych.

SMALCZ: *iakob smalcz sposnania 1545*, 480, s. 145; *Jakub Smalcz sposnania 1550*, 481, s. 64.
Uczeń Marcina Skrzetuskiego, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

ŚMIGEL: *Pana Jonasa Smigla (gen.) 1635*, 478, s. 22.
Mieszczanin poznański; w wydatkach cechu ujęte są koszty jego pogrzebu.

Cf. de Smigel (ze Śmigla) Maciej, wym. 1469 (Noż s. 248 nr 255, Dolcz s. 25 nr 255).

SMOLARSKI: *Chłopca ktoremu na Imie Macy Smolarski 1719*, 482, s. 260.
Uczeń Jana Derpowicza, zapisany na 2 lata nauki, wcześniej odbył kilka lat nauki u innego mistrza (wpis).

SNYCZAK: *Malcher Snyczak 1544*, 480, s. 150; *pana melchera Snyczaka (gen.) 1546*, 480, s. 150.
Mistrz rzemiosła snyczerskiego przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła. Jego nazwisko urubione zostało najprawdopodobniej od określenia zawodowego.

SOBIEOWSKI: *Jongen woyczzech Sobeoffzky 1513*, 480, s. 60.
Uczeń rzemiosła malarskiego, przyjęty na naukę do mistrza malarza Stencła.

SOBIERAJCZYK: *chłopca swego simon sobijraiczik 1666*, 482, s. 224.
Uczeń Jana Walentynuszewicza, miał się uczyć 7 lat (wpis).

SOBOL: *lorenz Sobol vonn Kroke* [możl. Kraków] **1519**, 480, s. 96.

Uczeń złotnika Andrisa, miał się uczyć 5 lat (wpis).

SOBOTKA: *Grzegorz Sobotka Zbrodek* [z Brodek, dziś Bródek] **1612**, 482, s. 172; *Grzegorz Sobotka zbrodek* **1619**, 482, s. 341.

Uczeń Tobiasza Krekenmaiera, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

SOFERT: *Crystoff Sofert* **1556**, 481, s. 66.

Uczeń Erazma Kamyna (wypis).

SOKOŁOWSKI: *Stanisław Sokolowszky Szłowicza* [z Łowicza] (..) *sie pirwej począł uczicz u szwego własnego ojczya Iacuba Sokolowszkiego włowiczu* **1554**, 480, s. 175; *Pana Jana Sokolowskiego* **1652**, 478, s. 257.

Stanisław był uczniem złotnika Bartosza Tomeckiego, u którego miał się nauczyć rzemiosła w okresie 3 lat (wpis). Jan był mieszczaninem, który złożył skargę na Jana Kosiorowicza za użycie za niskiej próby srebra w wyrobie złotniczym.

SOŚNICKI: *Waleti Sosnickj zgiendrzejewa* [z Jędrzejewa] **1613**, 482, s. 162; *Walięty Sosnicky zgiendrzejewa* **1617**, 482, s. 339.

Uczeń Tobiasza Krekenmaiera, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

SPACHER: *Tomas Spacher z Baru* **1628**, 482, s. 188.

Uczeń Wojciecha Korwina, miał się uczyć 7 lat (wpis).

SPILWERA: *Marcyn spilwera Zohacziwa* [z Sochaczewa] **1616**, 482, s. 338.

Uczeń Tomasza Pelki, uczył się 5 lat (wypis).

SRETTTER: *Kristof Sretter zelbinga* [niem. Elbing, pol. Elbląg] **1606**, 482, s. 327.

Uczeń Nikla Kerstena, uczył się 6 lat (wypis).

SROPACZYŃSKI: *Stanslaw Sropaschincy* **1551**, 481, s. 65.

Uczeń Szymona Krakera, uczył się 4 lata (wypis).

SROŻKA: *Srozka* **1503**, 480, s. 61; *Stenczel Srozka* **1503**, 480, s. 62; *Stencel Srozka* **1507**, 480, s. 73, 75, 78; *Srozka* **1508**, 480, s. 55; *Srozka* **1508**, 480, s. 86; *Stenczel Srorzka* **1509**, 480, s. 80; *Stenczel srozka* **1509**, 480, s. 83; *Srozka* **1511**, 480, s. 101; *Srozka* **1512**, 480, s. 101.

Mistrz rzemiosła innego niż złotnicze, przyjmujący do terminu, poświadczony m.in. we wpisach i wypisach uczniów.

SSYŃK-KOMOLTYCZ: *rekoymya iego* [Adama Krissa] *jest Pan Marczin ssynk komolticz* **1574**, 482, s. 40; *Marczin Ssynk Komoltycz mieszczanyn poznansky* **1574**, 482, s. 39.

Mieszczanin będący poręczycielem uczniów zapisywanych na naukę rzemiosła (Henryka Kinna i Adam Krissa).

STAHL: *Heinrich Stahl 1738*, 481, s. 55.

Uczeń Marcina Endemana, miał się uczyć 6 lat (wpis, podpis).

STAINIGER: *uczen Jacob Staynyger von alden kunstadt* [niem. Altenkunstadt] **1578**, 482, s. 281; *Hanusz Szteynyger fon alten Cunstadt 1579*, 482, s. 69; *Hanusz Steiniger fon althen Cunstadt 1586*, 482, s. 294.

Jakub i Hanus byli uczniami Jerzego Gielchara, Jakub uczył się 5 lat (wypis), Hanus uczył się 7 lat (wpis, wypis).

STAINSZNAIDER: *Michał Stainszneider 1617*, 477, s. 143.

Świadek w sporze między złotnikiem Janem Dyllem a mieszczaninem Miecznikiem. Złotnik podmienił kosztowne kamienie pozostawione mu przez klienta do wkomponowania w zamówiony wyrób złotniczy.

STAMETH: *Henrich Stameth spoznany Rodym 1595*, 482, s. 111.

Uczeń Bartosza Strzelca (wpis).

STANCZ: *Walenty Stancz Sgyerlyczy* [niem. Görlitz, pol. Zgorzelec] **1579**, 482, s. 70; *Walenty Stancz szgyerlicze 1581*, 482, s. 286.

Uczeń Jana Kosmowskiego, uczył się 7,5 roku (2 lata od 1579r. do 1581r., wcześniej odbył 5,5 roku nauki u tego samego mistrza; wpis, wypis).

STANDE(CHE)WICZ: *Nicel Standechewicz Z woynycze* [z Wojnicy, może też z Wonieścia niem. Woynitz] **1589**, 482, s. 93; *Nikel Standewicz Szwynycza Rodem 1596*, 482, s. 307.

Uczeń Krzysztofa Beslera, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

STANGE: *lorenz Stange s Hayna* [niem. Hayn] **1585**, 482, s. 83.

Uczeń Marcina Stama, miał się uczyć 5 lat (wpis).

STANISŁAW: *Stanislay de othorowa* [de Otorowo] **1501**, 480, s. 59; *Stanislaw z giezna* [z Gniezna] **1572**, 481, 2, 24.

Stanisław (I) z Otorowa był uczniem Jana Szylinga. Stanisław (II) z Gniezna był uczniem Grzegorza Hofmana, dopuścił się kradzieży, wzmiankowany jest w opisie sprawy dotyczącej jego zachowania.

STANISZEWSKI: *Stanislaw Karol Staniszewski 1770*, 482, s. 385; *Joseff Staniszewski; Jozef staniszewski 1733*, 481, s. 54; *Jungen Joseff Staniszewski 1735*, 482, s. 396.

Stanisław Karol był świadkiem w sprawie spornej między cechami poznańskim a lwowskim. Józef był uczniem Gotfryda Wöchennfrida, uczył się 2 lata (wpis, podpis, wypis).

STANKO: *Jan Stanką Skrakowa 1592*, 482, s. 101.

Uczeń Bartosza Zolny, miał się uczyć 6 lat (wpis).

STASICKI: *Szyman Stasicki rodem tu z Miasteczka, Szymon Stasicki 1731*, 481, s. 53.

Uczeń Gotfryda Wernheidego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

STASZKO: *junge Staszko von croke* [Kraków] **1507**, 480, s. 78.

Uczeń Stencla Srożki, mistrza rzemiosła innego niż złotnicze.

STAWINOGA: *Mathis Stawinoga szin Maczieya Stawinogi skozmina* [z Koźmina] **1575**, 482, s. 34; *Mathys Stawynoga Zkozmyna* **1583**, 482, s. 289.

Uczeń Jana Glazera, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

*STEFANEK: *Pani Stefankowy Procuratorowy* **1623**, 477, s. 231.

Osoba wymieniana w wydatkach cechowych.

STEFEN: *Jacob Steffen von waal* **1601**, 481, s. 42; *chłopca Jacuba Steffen* **1639**, 482, s. 199; *chłopca ktoremu na Imię Gaspar Stefen, Kaspar Steffen* **1718**, 482, s. 260; *chłopca ktoremu na Imie Caspar Stefen* **1724**, 482, s. 393.

Jakub (I) był czeladnikiem podpisanym na liście obecności jednego z zebrań dotyczących ustaleń w zakresie wysokości składek do tzw. puszki na rozmaite potrzeby i sytuacje losowe czeladników. Jakub (II) był uczniem Andrzeja Heintza, miał się uczyć 6 lat (wpis). Kasper był uczniem Marcina Endemana, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

STELIKE: *mattis Stelike* **1492**, 480, s. 22.

Przedstawiciel rzemiosła malarskiego.

STEMBOCK: *Caspar Stembock von Globe* [może Głogów] **1567**, 482, s. 28.

Uczeń Jerzego Genscha, miał się uczyć 5 lat (wpis).

STENC(Z)EL: *Junge Stenczel von placzke* **1507**, 480, s. 72; *Hans Sthencel* **1548**, 480, s. 136.

Stencel (I) był uczniem złotnika Piotra (Gielchara), miał się uczyć 4 lata (wpis). Hans Sthencel był uczniem Waltyna Markwarta, miał się uczyć 6 lat (wpis).

STĘPLER: *Pana Jacoba Stęplera* **1622**, 477, s. 225.

Mieszczanin wzmiankowany w opisie jednej ze spraw.

STĘSZEWICZ: *Jungen Siemon Stęszewicz* **1736**, 482, s. 396.

Uczeń Gotryda Wöchennfrida (wypis).

STHWELE: *Jorge Sthwele* **1541**, 480, s. 115.

Uczeń Kerstena Hekera, miał się uczyć 5 lat (wpis).

STIPEL: *Jurga stipel ze gdanska* [z Gdańska] **1563**, 480, s. 178; *Jurga Stipe Zegdanska* **1568**, 481, s. 75.

Uczeń Bartosza Zolny, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

STOCKI: *Jan stocky Zmosiny* [z Mosiny] **1613**, 482, s. 161.

Uczeń Andrzeja Schweintalera, miał się uczyć 6 lat (wpis).

STOLLUB: *macz Stollub* 1492, 480, s. 22.

Przedstawiciel rzemiosła malarskiego.

STOLT: *macz stolt* 1492, 480, s. 22.

Przedstawiciel rzemiosła malarskiego.

STORCH: *Johann Storch* 1763, 481, s. 82; *Joannes Storch Consul qui Deputatus ex Magistratu* 1769, 481, s. 83.

Przedstawiciel rady miejskiej.

STRASZNY: *pana floriana striassnego* 1558, 481, s. 68.

Wymieniany w wypisie ucznia jako mistrz, u którego uczył się chłopiec Jan Pogonek z Poznania.

STRAUB: *Cristoff Straub von Noremerck* [Norymbergia, może też niem. Nörenberg, pol. Insko] 1559, 480, s. 171.

Uczeń Konrada Widamana, miał się uczyć 5 lat (wypis).

STRAUS: *Jurga Straus von gürau* 1600, 482, s. 130.

Uczeń Stanisława Różyckiego, miał się uczyć 5 lat (wypis).

STRILCZ: *Cristoff Strilcz* 1547, 480, s. 138.

Uczeń Szymona Krakera, miał się uczyć 4 lata (wypis).

STROBUCH: *melchr Strobuch* 1493, 480, s. 4.

Uczeń Jakuba Bartha, miał się uczyć 4 lat (wypis).

STROIŃSKI: *temus Imie Andrzy Stroynsky, gendrzey Stroynsky* 1706, 482, s. 255, 256.

Uczeń Pawła Raby, miał się uczyć 7 lat (wypis, podpis).

STRUMIT: *Hanus Strumit* 1546, 481, s. 64.

Uczeń Marcina Kozodoja, uczył się 4 lata (wypis).

STRZEB(IE)LICZ: *Piotr Strebelic z Poznania* 1626, 482, s. 346; *Piotr Strebelyc Zpoznania* 1621, 482, s. 178; *Pawel strzebielisz* 1577, 482, s. 67; *pauel Strzebyelycz* 1582, 482, s. 288.

Piotr był uczniem Jędrzeja Darmopycha, uczył się 5 lat (wypis, wypis). Paweł był uczniem Jerzego Guldenmarii, uczył się 5 lat (wypis, wypis).

STRZELIMUCHA: *hłopca Bartosza Strzeli Muchę* 1644, 478, s. 164; *chłopca Łukasza strzelimuche ze szremu* [ze Śremu] 1645, 482, s. 208; *Bartosz Strzeli Mucha ze szremu* 1650, 482, s. 363.

Bartosz i Łukasz byli uczniami Floriana Walentynuszewicza, Bartosz uczył się 6 lat (wypis, wypis), Łukasz też miał się uczyć 6 lat (wypis).

STRZELCZYK: *Pawel Stszelczyk z wyslycze* [z Wiślicy] *Sczesznego Strzelcza syn* 1583, 482, s. 76.

Uczeń Stanisława Fonendy, miał się uczyć 5 lat (wpis, przekreślony w księdze).

STRZYBA: *Kristoff Strziba slublina* [z Lublina] **1544**, 480, s. 123; *Kristoff Strzuba* **1551**, 480, s. 123.

Uczeń Benedykta Kamyna, uczył się 8 lat (wpis, wypis).

STYCZER: *Janegk Styczer* **1509**, 480, s. 83.

Uczeń złotnika Kaspra.

SUJKOWICZ: *Sebastjana Sujkowicza* **1642**, 481, s. 18.

Czeladnik Jana Rupalskiego, przyłapany na kradzieży wyrobów swojego mistrza, musiał odbyć karę cielesną (70 plag).

SULCZBERGIER: *thowarzysza Carla Sulczbergiera Zaugszpurku* [możl. z Augsburgu] *Rodym* **1597**, 481, s. 29.

Czeladnik Nikla Kerstena, którego mistrz wtrącił do więzienia; pracował potajemnie w warsztacie Bartla Maka; zarzucano mu, że podejmował się dodatkowej pracy w warsztatach Żydów.

SUMRICHT: *Frącek sumricht sposnania* **1570**, 482, s. 30.

Uczeń Benedykta Faitha, miał się uczyć 5 lat (wpis).

SUSTER: *Burger frances Suster* **1568**, 482, s. 29.

Mieszczanin poznański, wymieniany we wpisie Jana Pafnego na naukę u Jana Glazera.

SWAB // SZWAB: *Iergen Swab ze gdaniska* [z Gdańska] **1545**, 481, s. 64.

Uczeń Kerstina Ekerta, uczył się 5 lat (wypis).

SWEGROW: *WOCZIECH SWEGROW* **1564**, 480, s. 161.

Mistrz przyjmujący uczniów na naukę. Brak kontekstów pozwalających mieć pewność, że był złotnikiem.

SWEICZ: *Sebastian Sweicz Malachowski S gnisna* [z Gniezna] *Rodem* **1599**, 482, s. 124.

Uczeń Stanisława Słomy, miał się uczyć 8 lat (wpis).

SWIDRYGAL: *Paul swidrigal von Skoszczal* [może Kościan] **1560**, 480, s. 160; *der Jungen Pauoll Swidrigal von Skoszczall* **1565**, 482, s. 267.

Uczeń Jerzego Guldenmarii, uczył się 4 lata (wpis, wypis).

SWIDT: *Iochim Swidt* **1598**, 482, s. 311.

Uczeń Nikla Kerstena, uczył się 6 lat (wypis).

SWIE(R)CZ: *Piotr Swierz spana poznanskiego kamienicze* **1573**, 482, s. 39; *rekoymya Seraphin swiecz* **1573**, 482, s. 59.

Piotr Świercz był jednym z mieszczan ręczących za ucznia Arnolda Franna z Gdańska, przystępującego do nauki rzemiosła w Poznaniu. Serafin Świercz był poręczycielem ucznia Jerzego z Łowicza, syna postrzygacza.

SWOLEK: *Jan Swolek pana Foltina Swolka kusnirza posnanskiego Syn 1599*, 482, s. 126.

Uczeń Abrahama Heintza, miał się uczyć 5 lat (wpis).

SYPIŃSKI: *chłopca swego tomasza sypinskiego 1675*, 482, s. 228.

Uczeń Jana Rupalskiego, miał się uczyć 7 lat (wpis).

SZADY: *pana Piotra Szadego 1601*, 481, s. 44.

Wymieniany jako poręczyciel Jana Jurkowicza ubiegającego się o wykonanie sztuki mistrzowskiej.

SZAFARZ: *Woczech Saffars 1568*, 482, s. 28.

Mieszczanin występujący jako poręczyciel Macieja Kucharza w zapisie na naukę u mistrza Aleksandra Klizy.

SZCZYCIŃSKI: *chłopca Jakuba Szczicinsky 1635*, 478, s. 19.

Uczeń Jana Jerzykowicza, termin rozpoczął w 1632 r. (wpis).

SZADEN, SZADY: cf. SCHADE

SZAFEL: *Chłopca Christiana Szaffel z Leszna rodem 1644*, 482, s. 208.

Uczeń Macieja Heintza, miał się uczyć 6 lat (wpis).

SZAJADWICKI: *Broniasz Szaiadwicki 1738*, 481, s. 55.

Podpisany pod wpisem Grzegorza Layramana na naukę u mistrza Marcina Endemana.

SZEFEROWICZ: *Chłopcu na Imie Adam Szeferowic, Adam Szeferowicz 1692*, 482, s. 244.

Uczeń Jacentego Piątkowskiego, miał się uczyć 6 lat (wpis, podpis).

SZELENERT: *Jongey mit namen Sebastian Szelenert 1507*, 480, s. 60.

Uczeń złotnika Kaspra, miał się uczyć 5 lat (wpis).

SZELER: cf. SCHELLER

SZEM: *Kerstin ssem 1555*, 480, s. 176; *Kerstyn Szem 1562*, 481, s. 71;

Uczeń Bartosza Tomeckiego (który dokonał wpisu chłopca na naukę) i Bartosza Zolny (który dokonał wypisu). Uczył się 7 lat (wpis, wypis).

SZEMBROCH: *yędrus szembroch 1543*, 480, s. 114.

Uczeń Zygmunta Wytuchowskiego, miał się uczyć 4 lata (wpis).

SZENCAL: *Jan Szencal z wielkiego Hajnu [możl. niem. Großenhein] rodem 1649*, 482, s. 362.

Uczeń Łukasza Heintza, uczył się 5 lat (wypis).

*SZEWC: *Stanisław Ssewczow Ssin Skalisza 1559*, 480, s. 153.

Uczeń Macieja Cieszewskiego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

SZNAIDER, SZNAJDER, SZNAYDER: cf. SCHNEIDER

SZOBKA: *Gregier szobka zbrodni* [możl. z Brodnicy] **1559**, 480, s. 153; *gregier ssobka 1563*, 481, s. 72.

Uczeń Macieja Cieszewskiego (Czeszewskiego), uczył się 4,5 roku (wpis, wypis).

SZOCHOWSKI: *Wycenty szohowsky strzemeszna* [z Trzemeszna] **1613**, 482, s. 161; *Wycenti Szohowskj strzemeszna 1619*, 482, s. 340.

Uczeń Wojciecha Korwina, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

SZOLDRA // SZOŁDRA: *Drugiego* [chłopca] *imieniem Michał Szoldra Zlublina 1628*, 477, s. 292; *Panem Andrzejem Szoldrą 1652*, 478, s. 269; *Panem Andrzejem Szoldrą 1653*, 478, s. 273.

Michał Szoldra z Lublina był uczniem Macieja Heintza (wpis). Andrzej Szoldra występował razem z Jerzym Eberlim jako poręczyciel Kaspra Werfla, ubiegającego się o możliwość wykonania sztuki mistrzowskiej i przyjęcie do cechu.

SZOLET: *Michel szolet zbruslia* [może niem. Breslau, pol. Wrocław] *zmarkrabskiej ziemie 1561*, 482, s. 35.

Uczeń Konrada Bodensteina, miał się uczyć 6 lat (wpis).

SZOŁ: *chłopca Macieia Szola 1640*, 482, s. 200.

Uczeń Tobiasza Jasłowskiego, miał się uczyć 7 lat (wpis).

SZOSTOKOWICZ: *J Mosciem P. Stanisławem Szostokowiczem 1683*, 478, s. 420.

Mieszczanin, pełniący funkcje w radzie miejskiej, w księgach złotników figuruje m.in. jako orzekający w sprawie konfliktu Krzysztofa Naimana z bractwem dotyczącego nieprzestrzegania przez złotnika przywilejów cechowych.

Stanisław Szastakiewicz, ławnik 1677, 1686, racja 1678-85, pieczętarz 1678-82, prowizor młyna Bogdanka 1683-85 WMP(w).

SZPRESBURSKI: *Towarzysz złotniczy szpresbursky ymyenym Michał urodzony wengrzyn y wprasburku* [może w Strasburgu] *szyę uczył rzemyesla robyącz u Matis Dubyellya złotnyka 1578*, 481, s. 26.

Czeladnik Macieja Dubiela; w księdze opisuje się nieudaną próbę dokonania przez niego morderstwa mistrza.

SZRETER: *Daniel Szreter 1626*, 482, s. 184, *Daniel Szreter zPoznania 1633*, 482, s. 350.

Uczeń Pawła Hempla, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

SZTEPLER: *Pan Jakub Sztepler 1622*, 477, s. 222; *Pan Abram Sztepler 1622*, 477, s. 223.

Mieszczanie występujący jako świadkowie w spornej sprawie między złotnikiem Janem Dyllem a bractwem.

Jakub Sztzypler krojownik sukna, st. bractwa 1617, 1638-40, ławnik 1618, 1641-42, rajca wyb. w latach 1623-36, szafarz 1617, 1628, prowizor ungeltu 1623, 1630, 1636, mlyna słodowego 1624-25, 1627, wodociągów 1629 WMP(w).

SZTRUBICZ: *Zigmundt Sztrubitz Z wroclawia [z Wrocławia] 1610*, 482, s. 154.

Uczeń Piotra Gielchara, miał się uczyć 7 lat (wpis).

S(Z)TUBA: *Lukas Sztuba Sz Posnania 1553*, 480, s. 141; *lukasz Sstuba 1556*, 480, s. 151; *Matis Stubba zpoznania nieboszczyka Mitisa Barwirza Stubbi Syn 1599*, 482, s. 129; *Matis Stuba z Poznania 1604*, 482, s. 322.

Łukasz był uczniem Macieja Cieszewskiego (wpis), początkowo zapisany do Tomasza Sławieńskiego na 5 lat (wpis z 1553 r. przekreślony w księdze). Maciej był uczniem Jana Kosmowskiego, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

SZUBERT: cf. SCHUBERT

SZUCHTER: *Sabel Szuchter 1498*, 480, s. 71.

Uczeń rzemiosła złotniczego, miał się uczyć 4 lata (wpis).

SZUPAN: *Jurga Szupan von Witnau [niem. Wittnau] 1606*, 482, s. 143.

Uczeń Jana Kosmowskiego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

S(Z)WAN: *Jans Swan von gerlirz [niem. Görlitz, pol. Zgorzelec] 1565*, 482, s. 9; *Hanusz Szwan z Gierlycze 1570*, 482, s. 276.

Uczeń Marcina Stama, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

SZWARCZEWSKI: *P. Wojciech Szwarczewski w Kaliszu Zlotnik Kaliski 1683*, 478, s. 412.

Złotnik kaliski. Jeden z mieszczan sprawdzał u złotników poznańskich próbę srebra w wykonanym przez niego wyrobie.

SZWERTMAN: *Pana Mikołaja Szwertmana, Panem Mikołajem Szwertmanem 1647*, 478, s. 198, 199.

Mieszczanin poznański, który wraz z bractwem złotniczym finansował jedną z kaplic w kościele farnym. W księdze złotników znajduje się ugoda dotycząca tej sprawy.

Mikołaj Erazm Schwertman (Szwertman) kupiec, ławnik wyb. w latach 1651-84, rajca wyb. w latach 1654-74, st. bractwa kupieckiego 1659, burmistrz wyb. w latach 1660-73, wójt 1671, 1681, szafarz 1654, 1667, prowizor mlyna Bogdana wyb. w latach 1663-69, prowizor skarbcza 1672, 1674 WMP(w).

SZYCHOLT: cf. PSZYCHOLT

SZYCHOWSKI: *bartosza szichofskiego towarzysza Zlotniczego krakowa Zemii 1570*, 481, s. 15.

Czeladnik pracujący w warsztacie Macieja Frelicha. W księdze znajduje się opis sprawy dokonanej przez niego kradzieży grzywny srebra należącej do jego mistrza. Starsi cechowi napomnieli go, nie nakładając jednak na niego kary.

SZYLER: *Czysztof Szylar ze wroclawia [z Wrocławia] 1616*, 482, s. 171.

Uczeń Piotra Gielchara, miał się uczyć 5 lat (wpis).

SZYLYTH: *Junge heyst Jorge Szylyth 1508*, 480, s. 55.

Uczeń złotnika Szymona (Symo), miał się uczyć 4 lata (wpis).

SZYMEK: *Matis Szymek z poznania 1601*, 482, s. 135.

Uczeń Łukasza Stama, miał się uczyć 7 lat (wpis).

SZYNK: *pan Jacob Szynek szposznanya 1574*, 482, s. 66.

Mieszczanin, poręczyciel chłopca Fabiana Pryszyki, przystępującego do nauki rzemiosła u mistrza Grzegorza Hofmana.

SZYSZKOWICZ: *P. Deputat J Mość Pan Stanisław Szyszkowic 1682*, 478, s. 403.

Mieszczanin poznański występujący w roli mediatora w sporze między złotnikiem Jacentym Piątkowskim a bractwem.

SZYSZNAWA: *chlopcza któremu Imye mykolay Szisznawa 1570*, 482, s. 38.

Uczeń Mikołaja Hernego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

Ś

ŚLEPKA: cf. SLEPKA

ŚLIWKOWICZ: cf. SLIWKOWICZ

ŚNIADLEK: *barthosz szniadlek z szamotul [z Szamotuł] 1560*, 480, s. 187.

Uczeń Grzegorza Hofmana, miał się uczyć 4 lata (wpis).

ŚWIDRYGAL: cf. SWIDRYGAL

ŚWIEGROW: cf. SWIEGROW

ŚWIDT: cf. SWIDT

T

TACHRZYCZ: *Ian tachrztz s posnania* **1541**, 480, s. 157.

Uczeń Macieja Dubiela, miał się uczyć 4 lata (wpis).

TAMOSZ: *greger tamosz* **1492**, 480, s. 3.

Mistrz rzemiosła innego niż złotnicze. Brak późniejszych poświadczeń.

TENSFEL: *na Imię temusz Chłopcu Samuel Tensfel* **1682**, 482, s. 233.

Uczeń Jana Lemana, miał się uczyć 6 lat (wpis).

TEPLER: *hanus Tepler mieszczanin wroczlawsky* **1588**, 482, s. 90.

Mieszczanin wrocławski będący poręczycielem chłopca Melchra Brendela przystępującego do nauki u Jerzego Gielchara.

THERTHER: *Mihal Therther Sztarogardy [ze Stargardu] Myasztha szpomorsky szyemye Rodym* **1593**, 482, s. 104.

Uczeń Marcina Stama, miał się uczyć 5 lat (wpis).

THIM: *Jurga Thim zczecina [ze Szczecina]* **1600**, 482, s. 129.

Uczeń Nikla Kerstena, miał się uczyć 5 lat (wpis).

TIELICZ: *Adam Tielic won gros Gloge [Głogów]* **1603**, 482, s. 138; *Hanus Tielic zglogowa* **1604**, 482, s. 138.

Adam był uczniem Wojciecha Jastrzemskiego, miał się uczyć 7 lat (wpis). Janus był uczniem Wojciecha Darmopycha, miał się uczyć też 7 lat (wpis).

TIREMSERG: *Maximilian Thiremserg złencyce [z Łęczycy]* **1604**, 482, s. 139.

Uczeń Stanisława Słomy, miał się uczyć 5 lat (wpis).

TITERICH: *Jurga Titerich z Reifenberku [możl. Reifenberg]* **1633**, 478, s. 5.

Uczeń Pawła Hempla (wpis).

TLAN: *Pan Kasper Tlan* **1650**, 478, s. 233.

Mieszczanin poznański, złożył skargę na dwóch młodych mistrzów, Jana Zielickiego i Mikołaja Okulicza, dotyczącą obrzędów w dzień Bożego Ciała.

TOCZELT, TOCZERT: *lorincz Toczert von chodziyes [Chodzież] des pawoll Toczelt Son* **1570**, 482, s. 47.

Uczeń Macieja Frelicha, miał się uczyć 5 lat (wpis).

TOKARCZYK: *chłopca Jana Tokarczika* **1635**, 482, s. 201; *Jan Tokarczik* **1642**, 482, s. 355.

Uczeń Stanisława Słomy i Wojciecha Korwina, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

TOKARZOW: *Marcin Tokarzow sin zyda chrzonego s Posnania* **1545**, 481, s. 64.
Uczeń Kerstyna Ekerta, uczył się 5 lat (wypis).

TOMASZEWICZ: *Jendrzy Tomaszewic zpoznania [z Poznania]* **1609**, 482, s. 153;
Jędrzey Tomaszewyc **1615**, 482, s. 337; *ucznia Jmieniem Jedrzey Tomaszewyc* **1615**,
477, s. 123; *Jędrzey Tomaszewyc* **1615**, 482, s. 337.
Uczeń Tobiasza Krekenmaiera, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

TOMIK: *chlopcza któremu gimye michal thomik zdrizna [z Drezna]* **1574**, 482, s. 67;
Michal thomik zdrezna **1580**, 482, s. 286.
Uczeń Wojciecha Darmopycha, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

TOPIRYBKA: *P. Grzegorz Topirybka* **1659**, 478, s. 296; *Niebos: P. Topieribce (dat.)*
1684, 478, s. 429; *Woyciech Topirybka* **1695**, 482, s. 247.
Grzegorz Topirybka był mieszczaninem poznańskim występującym wraz z Maciejem Hakowiczem we wniosku Jan Gulczewicza o możliwość wykonania sztuk mistrzowskich. W 1684 r. wymieniany był jako zmarły. Wojciech Topirybka był uczniem Pawła Raby, miał się uczyć 6 lat (wpis).

Grzegorz Topirybka piwowar, st. cechu 1658, rajca 1659 WMP(w).

*TOPOLNY: *Stach pyotra topolnego mlinarza (gen.) szin* **1565**, 480, s. 122.
Uczeń Macieja Frelicha, miał się uczyć 6 lat (wpis).

TORZEK: *Wawrzinek Torzek Schodzieza [z Chodzieży]* **1575**, 482, s. 279.
Uczeń Macieja Frelicha, uczył się 5 lat (wypis).

TRALES: *temu Chlopcu naimie Jakub Trales* **1688**, 482, s. 240.
Uczeń Jana Wernhaidy, miał się uczyć 6 lat (wpis).

TRAUT(T)MAN: *Pan Jan Trautman* **1654**, 478, s. 286; *chlopcza na Imieniu Barthlomy Trauttman* **1700**, 482, s. 253.
Jan był poręczycielem Błażeja Werebilego w jego staraniach o przyjęcie do bractwa. Bartłomiej był uczniem Michała Wolniewicza (wpis).

Jan Trautman nożownik, st. cechu 1651, 1658-69 WMP(w).

TREBIN: *Nikolay Trebin Ze Szczecina* **1633**, 482, s. 192.
Uczeń Andrzeja Heintza, miał się uczyć 5 lat (wpis).

TROCZEWICZ: *Chlopca Swego na Imieniu Franciszek Troczewic, Chlopca Swego na Imieniu Ignacy Troczewicz* **1670**, 482, s. 225, 226.
Uczeń Jana Zielickiego, miał się uczyć 6 lat (wpis).

TRY(K)CIŃSKI: *Chlopca Na imieniu Jacob Trykcinsky* **1702**, 482, s. 254; *klopca na Imie Jacob Trycinsky* **1707**, 482, s. 389.
Uczeń Michała Meisnera, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

TRZYŃSKI, TRZCIELSKI: *dobroch trzynsky von Sbuku* [z Buku] **1567**, 482, s. 27; *Dobroch albo Dobrogast trzcylszky szbuku* **1569**, 481, s. 77.

Uczeń Wojciecha Darmopicha, uczył się 5 lat, termin rozpoczął w 1564 r. (wpis, wypis).

TRZESICKI, TRZĘSZYCKI: *pawlik trzęsziky Złowicza* [z Łowicza] **1564**, 480, s. 192; *uczciwi mlodzjeniecz Pawel trzesiky złowicza* [z Łowicza] **1572**, 481, s. 79.

Uczeń Jana Glazera, uczył się 8 lat (wpis, wypis).

TRZERUSZALYK: *Jan Trzeruszalyk strzemeszna* [z Trzemeszna] **1611**, 482, s. 156; *Jan Trzeruszalyk strzemeszna* **1617**, 482, s. 339.

Uczeń Stanisława Słomy, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

TRZESZCZYK: *chlopczem Jendrzeyem thrzessczyk* **1554**, 480, s. 170.

Uczeń Omana Malarza (mistrza rzemiosła malarskiego), miał się uczyć 5 lat (wpis).

TSCHIRSCHKE: cf. CZERSKIE

TUCH: *Lucasz Tuch von Lowicz* [Łowicz] **1567**, 482, s. 23.

Uczeń Macieja Dubiela, miał się uczyć 6 lat (wpis).

TUCHOLA: *Stenczel Tuchola von der Strottka* [możl. Śródka] **1567**, 482, s. 20.

Uczeń Grzegorza Hofmana, miał się uczyć 7 lat (wpis).

TUCHOLSKI: *Temu Chlopcu na Ime Franciszek Tucholski* **1686**, 482, s. 238.

Uczeń Jana Żylickiego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

TUŁOWSKI: *chłopca ymieniem Woyciech tulowsky* **1668**, 482, s. 224.

Uczeń Wojciecha Buczniewicza (Budzyniewicza), miał się uczyć 7 lat (wpis).

TWOREK: *Andrzey Tworek szyn stanislawa tworka* **1574**, 482, s. 52.

Uczeń Macieja Frelicha, miał się uczyć 5 lat (wpis).

TYSZARKOWICZ: *Chłopca Swego Stanisława Tyszarkowica rodem S Trzemeszna* **1662**, 482, s. 220.

Uczeń Jana Gulczewicza, miał się uczyć 5 lat (wpis).

TYTKA: *Loryncz Tytka nyebosczyka Lorincz Tytky Zlotnyka y myesczanyyna gdanskyego syn* **1582**, 482, s. 79; *Lorincz Thydtka ze Gdanska* **1587**, 482, s. 295.

Uczeń Jerzego Gielchara, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

U

UL(L)MAN: *Hans ulman swroclawia* [z Wrocławia] **1545**, 480, s. 156; *Joahnn Antonn Ullman* **1763**, 481, s. 82.

Hans był uczniem złotnika Wincentego, miał się uczyć 6 lat (wpis). Johann Antonn był mieszczaninem wymienianym w opisie sprawy między Ignacy Kudzinowiczem a złotnikiem Sebastianem Werlem.

ULRYCH: *chłopca Hanusa Ulrycha* **1647**, 482, s. 210.

Uczeń Macieja Heintza, miał się uczyć 6 lat (wpis).

ULSZERS: *Hanus Ulszersh ze wroclawia* **1617**, 482, s. 339.

Uczeń Jana Uberszara (wypis).

ULUNG: *J. Ulung* **1568**, 482, s. 29.

Wymieniany we wpisie chłopca Kaspra Bolla na naukę rzemiosła w warsztacie wdowy po Konradzie Widmanie, poręczyciel ucznia.

UNGOL: *Michel ungol s szczecina* [z Szczecina] **1558**, 481, s. 12.

Czeladnik złotniczy, w księdze zawarta jest ugoda między nim a innym czeladnikiem Hermanem z Lembergu (lub z Lembruch).

UNRUG: *P. Unrugowi* **1659**, 478, s. 297.

Mieszczanin poznański.

UTRATKA: *herren Nicles Vttrotka Burger Czu Cracke* **1566**, 482, s. 18.

Mieszczanin krakowski, wzmiankowany we wpisie Stencła Cizrki na naukę rzemiosła złotniczego u mistrza Aleksandra Klizy.

V

VELTMAN: *Hans Veltman* **1584**, 482, s. 292.

Uczeń Wojciecha Darmopycha, uczył się 6 lat (wypis).

VIGARITZ: *Olbracht Vigaritz Towarzysze drudzi* **1601**, 481, s. 42.

Jeden z czeladników wymieniony pod uchwałą cechową z 1601 r., która sankcjonowała dotychczasowy zwyczaj wpłacania przez czeladników składek do tzw. puszek na ich potrzeby i sytuacje losowe (choroby, pogrzeby, wyjazdy w ramach tzw. wędrówki) oraz zwiększała wysokość składki z 1 gr do 3 gr.

VOGT: cf. FOGT

VON EGER: cf. WON EGER

VONDERBURG: *Frantz Vonderburg, klopcu Imie Franc von der Burg* **1703**, 482, s. 255.

Uczeń Joachima Kasdorfa, miał się uczyć 7 lat (wpis, podpis).

W

WACŁAWOWICZ: *Wycenty waclawowyc* **1616**, 482, s. 168; *Vicenty Waclawowic* **1622**, 482, s. 344.

Uczeń Tomasza Pelki i Jana Tylla, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

WAGMER: *Melcher wagmmer* **1557**, 480, s. 179.

Uczeń Piotra Elmstetera, miał się uczyć 5 lat (wpis).

WAHESDORF: *Mathis Wahesdorf zglogowa* [z Głogowa] **1613**, 482, s. 159; *Mathis waheszdorf zglogowa* **1619**, 482, s. 342.

Uczeń Piotra Gielchara, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

WAINCHART: cf. WEINCHARD

WAINER, WAYNER: *Falten wayner* **1621**, 482, s. 179; *Faltyn Wainer Ze schowy* [ze Wschowy] **1628**, 482, s. 348.

Uczeń Krzysztofa Siemickiego i Wojciecha Korwina, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

WALENDZIK: *chlopca swego ymieniem Marczyn Walendzyk* **1671**, 482, s. 226; *marcin walendzik* **1674**, 482, s. 371; *Chlopca Na imie Stanisław Walendzika, Stanislaw Walendzyk Reką trzymaną* **1689**, 482, s. 242.

Marcin był uczniem Jana Lemana, uczył się 5 lat, termin rozpoczął wcześniej niż data wpisu (wpis, wypis). Stanisław był uczniem Jana Zielickiego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

WALENTYNOWICZ: *Panem Marcinem Walentynowiczem* **1659**, 478, s. 299; *Pan Marcin Walentynuszewic (!) vir pro Consularis* **1663**, 478, s. 312.

Marcin Walentynowicz był mieszczaninem występującym jako poręczyciel we wnioskach o możliwość wykonania sztuk mistrzowskich przez przyszłych mistrzów złotnictwa: Piotra Wiosłę i Jana Lemana.

Marcin Walentynowicz kupiec, kramarz, st. bractwa kupieckiego 1649-52, ławnik 1654, rajca 1658, burmistrz 1659, prowizor skarbcza 1658, poborca akcyzy 1658 WMP(w).

WARIEWICZ: *Janek sin Wocziecha warieya zchodzieza* [z Chodzieży] **1572**, 482, s. 33; *Jana Wariewicza s chodzieza* [z Chodzieży] **1575**, 481, s. 25.

Czeladnik, na którego Jerzy Gielchar złożył skargę z powodu niezwrócenia mu długu w wysokości 10 zł, co miało skutkować usunięciem czeladnika z pracy. Naukę odbył u Marcina Gielchara, a po jego śmierci w 1572 r. douczył się u Krzysztofa Beszlera. Nazwisko patronimiczne *Wariewicz* urobione za pomocą suf. *-ewicz* od nazwiska ojca *Wariej* (relacja patronimiczna poświadczona kontekstem).

WASMUND: *Thowarzysza Pana klizinego Hanusa Wasmunda Znorinberku* [możl. z Norynbergii] **1627**, 477, s. 286.

Czeladnik pracujący dla złotnika Jana Klizy (II). Wszedł w konflikt z młodym mistrzem Marcinem Heintzem, za którego pomówienie nałożono na niego karę grzywny.

WAŚNIEWSKI: *Wociech wasniefsky sidomirza* [z Sandomierza] **1615**, 482, s. 167; *Wociech Waszyefsky Sidomirza* **1619**, 482, s. 342.

Uczeń Krzysztofa Siemskiego, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

*WAT(T) (von): *hanz van Wat* **1541**, 480, s. 149; *Hanus won wat* **1546**, 481, s. 64; *Hansz Won Watt* **1533**, 480, s. 106; *Lenchartth Von Watt* **1569**, 482, s. 42.

Hanus był uczniem Benedykta Kamyna, uczył się 4 lata (wpis, wypis). Lenart był uczniem Macieja Dubiela, miał się uczyć 5 lat (wpis).

WATSON: *JM Pana Jakuba Watsona* **1679**, 478, s. 384.

Mieszczanin poznański; brak możliwości ustalenia w jakim charakterze występował w księgach cechu (tekst źródła zamazany).

WAYGER: *Jedrzey wayger zpoznania* **1614**, 482, s. 165.

Uczeń Piotra Karysa, miał się uczyć 6 lat (wpis).

WAZEK: *Stainsław Wazek Posna:* **1608**, 482, s. 151; *Stanisław Wazek z poznania* **1613**, 482, s. 335.

Uczeń Jakuba Hempla, uczył się 5 lat, naukę rozpoczął w 1607 r. (wpis, wypis).

*WĄCZ: *adrian szin Jana Wącza Barwierza skola* [z Koła] **1576**, 482, s. 34.

Uczeń Jana Glazera, miał się uczyć 5 lat (wpis).

WĄSOWSKI: *Pana Samuela Wąsowskiego* **1619**, 477, s. 184; *przez uczciwe ludzie, mianowicie Pana Samuela Wąsowskiego A Pana Caspra Diringa* **1629**, 477, s. 314; *pana Samuela Wąsawskiego* **1630**, 477, s. 322; *pana Samuela Wąsowskiego* **1633**, 478, s. 4; *Samuel Wąsowsky* **1636**, 478, s. 30.

Mieszczanin, pełniący funkcje miejskie, brał udział w zebraniach cechu, był świadkiem w sprawach spornych (m.in. między złotnikiem Janem Dillesem a bractwem), wymieniany we wnioskach czeladników o możliwość wykonania sztuk mistrzowskich (m. in. Jerzego Guldenmarii, Jędrzeja Karysia, Stanisława Szwarca).

Samuel Wąsowski kramarz, st. bractwa wyb. w latach 1611-37, rajca wyb. w latach 1616-41, ławnik wyb. w latach 1617-41, prowizor ungelu wyb. w latach 1616-41 WMP(w).

WEBER: *Jadam weber z poznania* **1619**, 482, s. 174.

Uczeń Jerzego Satnflębena, miał się uczyć 6 lat (wpis).

WEIGEL: *hłopca Jurgę Christian Weigel* **1636**, 482, s. 196; *Jurga Christian Weigel* **1643**, 482, s. 356.

Uczeń Andrzeja Darmopycha, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

WEINCHARD, WAINCHART: *chłopca na Imie Jerzego Sina Nieboszcika Pana Balcera Weinchara Zegarmistrza Mieszczanina Poznanskiego* **1664**, 482, s. 222; *Jerzy Wainchart* **1670**, 482, s. 370.

Uczeń Jana Werhaidy, uczył się 6 lat (wpis, wypis).

WEIRYTH: *junge hannesz weyrych von dansk* [Gdańsk] **1520**, 480, s. 98.

Uczeń Jana Emcha (Emchego), miał się uczyć 4 lata (wpis).

WEISZ: *Hanus weisz Zlipska* [z Lipska] **1618**, 482, s. 173; *Balcer weisz Ze Schowy* [ze Wschowy] **1633**, 482, s. 193.

Hanus był uczniem Jędrzeja Darmopicha, miał się uczyć 5 lat (wpis). Balcer był uczniem Macieja Heintza, miał się uczyć 5 lat (wpis).

WELCKER: *Hans Welcker* **1541**, 480, s. 116.

Uczeń Jana Kozodoja, miał się uczyć 4 lata (wpis).

WELTH: *Melcher Welth* **1543**, 480, s. 146.

Uczeń mistrza Andrzeja Bergela (prawdopodobnie rzemiosła innego niż złotnicze), miał się uczyć 5 lat (wpis).

WENCLEWICZ: *panow Deputatow Pana Lukasza kupica y Mikolaya wenclewica* **1632**, 477, s. 338.

Mieszczanin poznański występujący w roli mediatora w konflikcie złotnika Jana Dilla ze starszymi cechowymi.

Mikolaj Wenclewicz, ławnik 1624, 1631-32, 1634 WMP(w).

WENDIK: *Mikolay Wendik zkozuchowa* [z Kozuchowa] **1633**, 482, s. 350.

Uczeń Piotra Karysa, uczył się 5 lat (wypis).

WENTZ: *Jorge Wentz von Hochtenbachlt* **1519**, 480, s. 91.

Uczeń Niklasa Samera, miał się uczyć 8 lat (wpis). Brak poświadczeń pozwalających mieć pewność, że mistrz był złotnikiem.

WENTZKE: *Wentzke aptekor* **1493**, 480, s. 3.

Mistrz aptekarstwa przyjmujący uczniów na naukę rzemiosła, wymieniany we wpisie jednego z nich.

WESEŁ // WESŁO: *Panem Jacobem Wesłem Cyrolikiem mieszczaninem Posnanskim* **1684**, 478, s. 433.

Mieszczanin wymieniany we wniosku o wykonanie sztuk mistrzowskich przez Jakuba Teppera.

Jakub Wessel (II) balwierz 1681-82, 1685-90 i 1692 ad regimen, st. cechu 1695-96 WMP(w).

WETZENBAUM: *chłopczowy na Imieniu Andreas Wetzenbaum, Andrzy Wetzenbaum* **1699**, 482, s. 252.

Uczeń Pawła Raby, miał się uczyć 7 lat (wpis, przekreślony).

WEYSNER: *Hanus weysner z budyszyna* [z Budziszyna] **1577**, 482, s. 66.

Uczeń Konrada Bodensteina, miał się uczyć 6 lat (wpis).

WEYSZKE: *Jenge mit namen wyszke von wengorff* [może niem. Wentorf] **1515**, 480, s. 63.

Uczeń złotnika Andrzeja (Andrisa), miał się uczyć 4 lata (wpis).

WICENCHAUSEN: *na Imie temu chlopcu Jan Wicenhausen* **1680**, 482, s. 231; *Chłopiecz Na Jmieniu Jan Wicen hauszen* **1685**, 482, s. 375.

Uczeń Marcina Abramczyka, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

WIDAWA: *Adam Widawa zpoznania* **1602**, 482, s. 134.

Uczeń Jana Jurkowicza, miał się uczyć 3 lata (wpis).

WIECZEJSKI: *Mikolay wieczeyzki* **1599**, 482, s. 313.

Uczeń Stanisława Piechny, uczył się 5 lat (wypis).

WIECZOREK: *Maciey Wieczorek* **1627**, 482, s. 185; *Maciey wieczorek* **1631**, 482, s. 349; *Maciey Wieczorek* **1632**, 477, s. 339.

Uczeń Tobiasza Jasłowskiego, uczył się 7 lat, termin rozpoczął w 1624 r. (wpis, wypis), w 1632 r. pracował jako czeladnik u swojego mistrza; w księdze widnieje informacja, że zalegał z opłatami i pracował u partacza.

WIECZORKOWICZ: *Ian Weczorkowicz Slublina* [z Lublina] *Rodem* **1593**, 482, s. 105.

Uczeń Piotra Karysa, miał się uczyć 6 lat (wpis).

WIENTLANT: *Pan Christof Wientlant Radni* **1678**, 478, s. 371.

Mieszczanin, przedstawiciel rady, występował jako poręczyciel czeladnika Filipa Henika w jego wniosku o możliwość wykonania sztuk mistrzowskich.

WIEPRZEK: *Stach wieprzek* **1561**, 480, s. 139; *Junge Stenczel wyepreck Von Schamotull* [Szamotuły] **1567**, 482, s. 271.

Uczeń Szymona Krakera, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

WIERZBICKI: *Krysztof Wierzbickj* **1650**, 478, s. 235.

Czeladnik Jana Kosiorowicza, wymieniany w protokole ze sprawy, na której inny czeladnik, Adam Nadolski oskarżał go o kradzież.

WIERZEJSKI: *mykolay Wierzeyski slotnyczy syn Zlutomyerszka* [z Lutomińska] *Rodym* **1594**, 482, s. 107.

Uczeń Stanisława Piechny, miał się uczyć 5 lat (wpis).

WILAN: *Pan Christian Wilan* **1664**, 482, s. 222.

Mieszczanin, który występował jako poręczyciel ucznia Jerzego Weinchara, syna zegarmistrza, rozpoczynającego naukę u mistrza Jana Wernhaidy.

WILCZEK: *Mci Panu Dominikowi Wilczkowi Raycy Lwowskiemu* **1699**, 482, s. 385.

Wzmiankowany w zapisie sprawy spornej między cechami poznańskim a lwowskim.

WILDMEISTER, WIDTMISTER: *chłopcu na ymię Johan Godfrid Wildmeister, Johannes Gottfrdt Wildmeister 1696*, 482, s. 247; *temus klopca jest Imie Jan Godfridt Widtmister 1703*, 482, s. 388.

Uczeń Pawła Raby, uczył się 7 lat (wpis, podpis, wypis).

WINDEK: *Mikolai Windek 1631*, 482, s. 190; *chłopca Mattissa Windika 1642*, 482, s. 203; *Mattis Windek 1644*, 482, s. 358.

Mikołaj był uczniem Piotra Karya, miał się uczyć 5 lat (wpis). Maciej był uczniem Maricna Arletha, uczył się 5,5 roku; mistrz dokonał wpisu po trzech latach od rozpoczęcia nauki przez chłopca (wpis, wypis).

WINKEN: *chłopca na Imie Krysztoff Winken 1707*, 482, s. 389.

Uczeń Andrzeja Weidlicha (wypis).

WINKLER: *jacob wynkler 1533*, 480, s. 196; *p Winklerym 1598*, 481, s. 32; *p Steffanem Wynklerym 1598*, 481, s. 32; *Abraham Winkler zolawy [możl. z Oławy] uciekł do P Swego Anno 1606 die 10 May 1602*, 482, s. 135.

Stefan Wynkler był mieszczaninem wymienianym w opisie sprawy dotyczącej Andrzeja Darmopycha. Abraham był uczniem Jędrzeja Darmopycha, miał się uczyć 5 lat (wpis), obok wpisu widnieje notatka o tym, że chłopiec uciekł z terminu.

Stefan Winkler kupiec, ławnik wyb. w latach 1573-97, rajca 1575, 1579, 1592, 1601 II, wójt 1590, 1593, 1601, prowizor ungelu wyb. w latach 1575-1601 WMP(w).

WISICKI: *Wociech Wysickj zopoczna [z Opoczna] 1611*, 482, s. 157.

Wojciech Wisicki z Opoczna był uczniem Stanisława Słomy, miał się uczyć 7 lat (wpis).

WNI(C)KE: *Chlopcu na Jmieniu Christop Wnike, Christof Wnicke 1701*, 482, s. 254.

Uczeń Andrzeja Weidlicha, miał się uczyć 7 lat (wpis, podpis).

WOCHENSUTH: *uczniowi Urbanowi, Urban Wochenssuth 1560*, 481, s. 13; *Urban Wortzenssut 1562*, 481, s. 71.

Uczeń Konrada Widmana, wzmiankowany w opisie sprawy kradzieży srebra należącego do mistrza jako jeden ze świadków zdarzenia. Uczeń skończył termin w 1562 r. (wypis).

WOJCIECH: *Junge wochech Szczarnkowa [z Czarnkowa] 1565*, 482, s. 269; *Wocziech Szczarnkowa 1561*, 480, s. 138; *Wociech zwinar 1609*, 482, s. 153; *woicziech Spowiedzisk [z Pobiedzisk] [b.r.]*, 480, s. 128.

Wojciech z Czarnkowa był uczniem Szymona Krakera, uczył się 4 lata (wpis, wypis). Wojciech z Winiar był uczniem Jerzego Guldenmarii, miał się uczyć 6 lat (wpis). Wojciech z Pobiedzisk był uczniem rzemiosła malarskiego, odbył naukę u Grzegorza Bielawskiego (wypis).

WOJNOWSKI: *Merthin woynowsky 1564*, 480, s. 193.

Uczeń Konrada Widmana, miał się uczyć 5 lat (wpis).

WOJTEK: *jünge mit namen woytek* **1502**, 480, s. 53.

Uczeń złotnika Kaspra (wpis).

WOJTOWICZ: *Ian woytowicz skikow* [z Kikowa] **1556**, 480, s. 165.

Uczeń Floriana Poganka, miał się uczyć 4 lata (wpis).

WOLFHA(N)GEN: *Marczyn Wolfhagen Thydrycha Wolfhagena Murarza y myesczanyna posnanskiego szyn* **1587**, 482, s. 86; *Jerge Wolfhangen Tydricha Wolfhangena Murarza y miesczanina posnanskiego sin* **1589**, 482, s. 88; *Marczyn Wolchagen Murarza poznanskyego Szyn* **1593**, 482, s. 302.

Marcin był uczniem Jerzego Gielchara, uczył się 6 lat (wpis, wypis). Jurga był uczniem Marcina Stama, miał się uczyć 7 lat (wpis).

WOLSCHON: *Marczin wolschon Scholow Syn Zbydgosczy* [z Bydgoszczy] **1598**, 482, s. 118.

Uczeń Wojciecha Darmopycha, miał się uczyć 5 lat (wpis).

WOLTER: *chlopca swego Jochima Woltera* **1651**, 482, s. 214.

Uczeń Stanisława Szwarca, miał się uczyć 6 lat (wpis).

WON EGER: *Casper Won Eger z pozniania* **1616**, 482, s. 170; *Casper Won Eger zpozniania* **1620**, 482, s. 343.

Uczeń Krzysztofa Kosmowskiego, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

WONSZ: *andr wonsz* **1501**, 480, s. 51.

Uczeń zapisany do terminu, miał się uczyć 6 lat (brak poświadczeń pozwalających mieć pewność, że miał się uczyć rzemiosła złotniczego).

WRÓBLEWSKI: *Grigier Wroblewsky Szidlowa* **1641**, 478, s. 103.

Pracował u Wojciecha Buczniewicza (Budzyniewicza), wspominany w zapisie skargi, którą złożył na niego czeladnik Jana Brożka, Serafin Zaraty.

WRYSZ: *Hannus wrisz ze wroclawia* **1613**, 482, s. 160.

Uczeń Jana Uberszara, uczył się 5 lat (wpis).

WULFOWICZ: *Jan wufovycz* **1560**, 481, s. 69; *Pan Wulfowicz* **1643**, 478, s. 136.

Jan Wulfowicz był uczniem Szymona Krakera, uczył się 4 lata, termi skończył w 1560 r. (wypis). Osoba określana mianem *pan Wulfowicz* to mieszczanin wspierający czeladników ubiegających się o przyjęcie do bractwa (m.in. Kąsiorowicza).

WÜNDISCH: *Matys wundisch zgyerlycze* [niem. Görlitz, pol. Zgorzelec] **1578**, 482, s. 66; *Hanusz Wyndysz Zbudiszyna* [z Budziszyna] **1583**, 482, s. 290.

Matys był uczniem Konrada Bodensteina, miał się uczyć 6 lat (wpis). Hanusz również był uczniem Konrada Bodensteina, uczył się 6 lat (wypis).

WUNSZ: *Jnh Woyttech Wunsz* **1566**, 482, s. 14.

Uczeń Bartosza Zolny, miał się uczyć 6 lat (wpis).

WYDBOR: *Panu Wydborowy* (dat.) **1617**, 477, s. 147.

Osoba wymieniana na liście wydatków cechowych.

WYLER: *Thomas Wyler von der Ol.* [możl. m. Oleśnica] *Szłyąska Rodym* **1591**, 482, s. 100.

Uczeń Jerzego Gielchara, miał się uczyć 7 lat (wpis).

WYRFAŁA: *woytek wyrfalla* **1539**, 480, s. 113.

Uczeń Zygmunta Wytuchowskiego, miał się uczyć 5 lat (wpis).

WYTBYNCZYN: *Jungen albrecht wytbynczyn* **1510**, 480, s. 70.

Uczeń złotnika Szymona (wpis, formuła niepełna). Odczyt nazwiska niepewny.

WYTEK: *Jakub wytek zpoznania* **1610**, 482, s. 155; *Jakub wytek zpoznanya* **1622**, 482, s. 344.

Uczeń Bartosza Strzelca, uczył się 10 lat (wpis, wypis).

Z

ZACZKOWSKI: *Lukasz zaczkowski zpoznania* **1606**, 482, s. 147.

Uczeń Tobiasza Krekenmaiera, miał się uczyć 5 lat (wpis).

ZADOCH: *mikolay Zadoch złączicze* [z Łęczycy] **1563**, 480, s. 138.

Uczeń Szymona Krakera, miał się uczyć 6 lat (wpis).

ZAGÓRSKI: *Matis Zagorski* **1632**, 477, s. 351; *Matthias Zagorski, Matiasz Zagorski* **1632**, 482, s. 192, 349.

Uczeń Jana Kwiecisa, uczył się 4 lata, termi rozpoczął w 1628 r., wcześniej uczył się rzemiosła w Rzeszowie (wpis, wypis). W 1632 r. notowany jako czeladnik, który wszedł w spór z innym czeladnikiem, Wojciechem Pomorskim.

ZAGRZEBSKI: *Szimek Zagrzebski Zsziradza* [z Sieradza] **1557**, 480, s. 176; *ssimek Zagrzebski zssiradza* **1563**, 481, s. 73.

Uczeń Bartosza Tobeckiego, uczył się 7 lat (wpis, wypis).

ZAKRZEWSKI: *JM Pana Zakrzewskiego* **1684**, 478, s. 434.

Mieszczanin wymieniany w skardze zbiorowej złożonej na złotnika Krzysztofa Neimana dotyczącej jakości wyrobów złotnika.

ZALE(W)SKI: *Jan Zalesky zwilna* [z Wilna] **1602**, 482, s. 132; *Jan Zaleskj zwilna* **1606**, 482, s. 328; *Pawel Zalieskj alias pigułka zwilna* **1607**, 482, s. 148; *Pawel*

Zaleskey Towarzisz Zlotniczy 1614, 481, s. 18; *Pan Crzysztof Zalewsky 1622*, 477, s. 222; *Pana Cristoffa Zalieskiego 1622*, 477, s. 225; *Sławnego P Stanisława Zalieskiego Wojta Miasta poznania 1645*, 478, s. 179; *Pan Stansław Zaliesky 1654*, 478, s. 285.

Jan Zaleski z Wilna był uczniem Stanisława Fonendy, uczył się 5 lat (wpis, wypis). Paweł Zaleski (I) z Wilna był uczniem Stanisława Fonendy, uczył się 5 lat (wpis). Paweł Zaleski (II / być może ten sam) był czeladnikiem Jana Zielickiego (Żelickiego); złożył zeznanie, w którym przynaje się do kradzieży srebra należącego do mistrza oraz akceptuje nałożoną na niego karę cielesną (50 plag). Krzysztof Zalewsky był jednym z mieszczan występujących jako poręczyciele złotnika Jana Dilla w sprawie, w której musiał zadośćuczynić bractwu. Stanisław Zaleski, mieszczanin, pełniący funkcję wójta, występował we wniosku Błażeja Werebilego o możliwość wykonania sztuk mistrzowskich.

Stanisław Zaleski kupiec, ławnik 1631, 1637-46, 1654, st. bractwa 1633, 1636, burmistrz 1647, 1649, wójt 1648, 1652, 1659, rajca 1650-51, szafarz 1650-51, deputat 1631 WMP(w).

ZELEDA, ZELENDA: *P Stanisława Zelendy (gen.) Mieszczanina Poznanskiego 1682*, 482, s. 234; *Jakub Zeleđa, Chlopczowy na Imięniu Jakub Zeleđa 1697*, 482, s. 249.

Mieszczanin Stanisław Zelenda występował jako poręczyciel czeladnika Wojciecha Derpowicza (pochodzącego z Lwówka) ubiegającego się o przyjęcie do pracy w warsztacie Jana Rupalskiego. Jakub Zeleđa był uczniem Wojciecha Derpowicza (mistrza od 1696 r.), miał się uczyć 5 lat (wpis).

ZANTOFFSEN: *voytek zantoffzen 1527*, 480, s. 109.

Uczeń Jana Kozodoja, miał się uczyć 6 lat (wpis).

ZAPORO(W)SKI: *Wawrzyn Zaporoski, temu Chlopcu naimie Wawrzyn Zaporowski 1688*, 482, s. 240.

Uczeń Antoniego Szabelkowicza, miał się uczyć 7 lat (wpis, podpis).

*ZAR: *Macziey szyn Maczieja Ząra (gen.) Zlotnika y mieszczanyna Cracowskiego 1565*, 481, s. 17; *Maczieya Ząra 1575*, 482, s. 279.

Maciej *Zar był uczniem, a następnie czeladnikiem Macieja Frelicha, uczył się kilka lat (wpis), pracował u mistrza 14 lat, został wyzwolony w 1575 r. Wpis mówi, że mistrz Maciej Frelich był powinowatym chłopca.

ZARATY: *Towarzysz Pana Jana Broszka mianowicie Pan Sarapin zaratj 1641*, 478, s. 103.

Czeladnik Jana Brożka występujący w skardze na Grzegorza Wróblewskiego z Szydłowa, czeladnika Wojciecha Buczniewicza. Jego świadkami w sprawie spornej byli inni czeladnicy Jana Brożka – Franciszek Galilejczyk z Krakowa i Wojciech Boży z Lublina.

ZAUSCHRYCZ: *Jongen mit Namen Wolff Zauschrycz von berlyn [Berlin] 1519*, 480, s. 91.

Uczeń Jana Blinieckiego, miał się uczyć 6 lat (wpis).

ZAWER, ZAUR: *mathis zawer 1543*, 480, s. 144; *Matis Zaur 1549*, 481, s. 64.

Uczeń Marcina Skrzetuskiego, uczył się 3 lata (wpis, wypis).

ZAWICZA: *Sebastian Zawicza z Gniezna* **1628**, 482, s. 187.

Uczeń Jana Zaręby, miał się uczyć 6 lat (wpis).

ZAWORSKI: *uczeń Jan Zaworsky* **1667**, 482, s. 369.

Uczeń Jana Walentynuszewicza (wymienianego jako zmarłego), wypisu dokonała wdowa po zmarłym mistrzu (wypis).

ZBYSZEK: *Hansz Sbyseck* **1496**, 480, s. 61.

Uczeń złotnika Kaspra.

ZDANOWSKI: *J Mość P. Mikolaj Zdanowski Towarzysz Kompanij Usarski Jasnie Wielmosznego Jmosci Pana Wojewody Kaliskiego* **1686**, 478, s. 446.

Złożył skargę na Jakuba Teppera za użycie za niskiej próby srebra w rzędzie (uprzęży końskiej), który złotnik dla niego wykonał.

ZELBICH: *Iakob zelbich szgiestrau* [może niem. Güstrov, może niem. Greifswald] *sz panstwa i w xziunczach mechalborskich* [w księstwach meklemburskich] **1572**, 482, s. 55.

Uczeń Jana Pelki, miał się uczyć 6 lat (wpis).

ZIELIŃSKI: *J Mość P. Wojciech Zieliński* **1685**, 478, s. 440.

Mieszczanin, który wniósł do bractwa skargę na złotnika Bartłomieja Fredę.

ZEMLIŃSKI: *Jm P Jana Zemlinski* **1684**, 478, s. 434.

Jeden z mieszczan wymienianych w skardze zbiorowej złożonej na złotnika Krzysztofa Neimana dotyczącej wykonania przez złotnika dwóch pieczęci.

ZIĄTKOWICZ: *chłopca Stanisława Ziátkowicza* **1641**, 482, s. 207.

Uczeń Wojciecha Szwarca, uczył się 7 lat (wpis).

ZIELIŃSKI: *J Mość P. Wojciech Zieliński* **1685**, 478, s. 440.

Mieszczanin, złożył skargę na złotnika Bartłomieja Fredę dotyczącą użycia przez złotnika nieodpowiedniej próby srebra.

ZIEMSKI: *towarzysza złotniczego Krzysztofa N. Ziemskiego ucznia Krakowskiego, Krzysztofowi Ziemskiemu* **1562**, 478, s. 264, 265.

Czeladnik; złożył skargę na złotnika Krzysztofa Kosiorowicza dotyczącą zatrzymania rzeczy czeladnika przez złotnika.

ZILLBRACHT: *Walentyn Zillbracht Towazisze Starszy* **1601**, 481, s. 42.

Wymieniony na liście czeladników pod zapisem uchwały cechowej z 1601 r. inspirowanej pomysłem czeladników, która sankcjonowała dotychczasowy zwyczaj regularnych składek do tzw. puszek na rozmaite potrzeby i sytuacje losowe czeladników (choroby, pogrzeby, wyjazdy w ramach tzw. wędrówki) oraz zwiększała wymiar składki z 1 gr na 3 gr.

ZŁAZNY: *woyciech zlazny spothzamcza* [z Podzamcza] **1573**, 482, s. 59.

Poręczyciel ucznia Jerzego z Łowicza syna Stanisława Postrzygacza, przystępującego do nauki u mistrza Stanisława Piechny.

ZLIBA: *Henrich Zliba 1564*, 481, s. 74.

Uczeń Wojciecha Darmopycha, uczył się 3,5 roku (wypis).

ZLIWA: *Sebastian Zliwa 1558*, 480, s. 196.

Uczeń Omana Malarza, miał się uczyć 3 lata (wypis).

ZŁOTEK: *Walek Złotek skosciana [z Kościana] 1614*, 482, s. 164.

Uczeń Jerzego Schweintelera (po jego śmierci – uczeń Jana Klizy), miał się uczyć 6 lat (wypis).

ZŁOTKOSKI: *Chłopca Swego Wawrzyna Złotkoskiego Z Lublina rodem 1662*, 482, s. 221.

Uczeń Jana Brozka, miał się uczyć 5 lat (wypis).

ZŁOTNICZEK: *uczciwego Władysława Złotniczka 1645*, 478, s. 179; *Władysławowi Złotniczowski 1645*, 478, s. 179.

Czeladnik wymieniany w opisie konfliktu z innymi czeladnikami (m.in. Balcerem Krosnowieckim, Janem Pieprzykiem i Adamem Klimuntowiczem) oraz w opisie sprawy dotyczącej protestu czeladników. Starsi cechowi nakazywali mu, aby zmniejszył swój upór.

ZOMROGI: *Woczzech zomrogi 1556*, 480, s. 152; *Woczzech Zmrogi 1560*, 481, s. 70.

Uczeń Macieja Cieszewskiego, uczył się 4 lata (wypis, wypis).

ZWINKA: *Jungen Antoni Zwinka 1733*, 482, s. 395.

Uczeń Marcina Endemana, termin skończył w 1735 r. (wypis).

ZYLMAN: *Zylmanowi Zydowi niewiernemu 1686*, 478, s. 451.

Wzmiankowany w skardze złożonej na złotnika Wojciecha Bukołowskiego, w której zarzuca się złotnikowi kontakty handlowe z Żydem.

Ż

ŻABIŃSKI: *Stephanus Zabinsky Lawnik Poznasky 1630*, 477, s. 319; *Panu Zabinskiemu 1644*, 478, s. 156; *Panem Zabinskim 1644*, 478, s. 156.

Mieszczanin, przedstawiciel ławy miejskiej. W 1630 r. wymieniany w opisie sprawy Jana Różyckiego, za którym się wstawiał w celu złagodzenia złotnikowi kary grzywny. Był klientem złotnika Stanisława Szwarca, któremu zarzucał wykonanie kufła o za niskiej próbie srebra.

Stefan Żabiński (II), ławnik wyb. w latach 1622-48, rajca wyb. w latach 1627-50, burmistrz 1628, 1642, 1651-52, wójt 1654, szafarz 1641, 1647, 1649, prowizor młyna słodowego 1632, skarbcza 1634, ungeltu 1640, pieczęci i kancelarii 1650, deputat 1631 WMP(w).

ŻĘDZIAN: *Symon zędzyan slublyna* [z Lublina] **1579**, 482, s. 68; *Simon zędzyan* **1584**, 482, s. 292.

Uczeń Tobiasza Krekenmaiera, uczył się 5 lat (wpis, wypis).

Indeks nazw miejscowych, z których pochodzili uczniowie rzemiosła złotniczego

Indeks prezentuje alfabetyczny wykaz nazw miejscowych, które wystąpiły w modelach identyfikacyjnych osób poświadczonych w księgach złotników. Różne nazwy miejscowe w ogromnej większości poświadczone zostały w identyfikacjach uczniów przybywających do Poznania na naukę rzemiosła z innych ośrodków. Prezentowane poniżej jednostki są nazwami o różnym odniesieniu geograficznym – znajdują się tu nazwy wsi, miasteczek, miast, części miast, a także większych regionów i krain historycznych – położonych zarówno w dawnej Rzeczypospolitej, jak i poza jej granicami. Nazwy miejscowe zostały opatrzone krótką informacją o charakterze encyklopedycznym, służącą ich zidentyfikowaniu, podającą ich współczesną lokalizację, co ma uzasadnienie w szczególności w odniesieniu do małych miejscowości, a także wsi, miast i miasteczek leżących na terenie Niemiec, Czech, Litwy czy Ukrainy. Większe ośrodki miejskie, mimo iż są powszechnie rozpoznawane i nie wymagają komentarzy encyklopedycznych, zostały również pomieszczone w niniejszym wykazie tak, aby czytelnik miał pełną listę nazw miejscowych poświadczonych w modelach identyfikacyjnych osób wymienianych w księgach poznańskiego cechu złotników.

1. **Adorf** – miasto w Niemczech w kraju związkowym Saksonia.
2. **Altenburg** – miasto w Niemczech w kraju związkowym Turynia.
3. **Amsterdam** – stolica Holandii.
4. **Anneberg** – prawd. dawne miasto w Niemczech położone w okolicach Miśni.
5. **Arneburg** – miasto w Niemczech w kraju związkowym Bawaria.
6. **Augsburg** – miasto w Niemczech w kraju związkowym Bawaria.
7. **Bamberg** – miasto w Niemczech w kraju związkowym Bawaria.
8. **Bar** – miasto na Ukrainie w obwodzie winnickim.
9. **Bartenstein** (niem.), **Bartoszyce** (pol.) – miasto w woj. warmińsko-mazurskim.
10. **Biecz** – miasto w woj. małopolskim. Miasto posiadało status miasta królewskiego Korony Królestwa Polskiego.

11. **Biskupiec** – miasto w woj. warmińsko-mazurskim.
12. **Bolesław** – kilka miejscowości o tej nazwie w Polsce.
13. **Braunschweig** – zob. Brunszwik.
14. **Brdów** – dawne miasto, obecnie wieś w woj. wielkopolskim. Miasto posiadało status miasta królewskiego Korony Królestwa Polskiego.
15. **Brodki** albo **Bródki** – dwie miejscowości: Brodki wieś na Mazowszu i Bródki (dawniej Brodki) wieś w Wielkopolsce (ta położona była od 1580 roku w powiecie poznańskim).
16. **Brodnica** (pol.), **Strasburg** (niem.), – miasto w woj. kujawsko-pomorskim. Miasto posiadało status miasta królewskiego Korony Królestwa Polskiego.
17. **Brunszwik** (pol.), **Braunschweig** (niem.) – miasto na prawach powiatu w Niemczech, w kraju związkowym Dolna Saksonia.
18. **Buchen** – miasto w Niemczech w kraju związkowym Badenia-Wirtembergia
19. **Budziszyn** (pol.), **Bautzen** (niem.) – miasto w Niemczech w kraju związkowym Saksonia.
20. **Buk** – kilka miejscowości w Polsce, w tym miasto w woj. wielkopolskim.
21. **Bytyń** – wieś w województwie wielkopolskim. W wiekach XV i XVI posiadała prawa miejskie i wymieniana była w dokumentach jako miasto.
22. **Chelmno** – miasto w woj. kujawsko-pomorskim.
23. **Chodzież** – miasto w woj. wielkopolskim, w wiekach XVI-XVII było prywatnym miastem szlacheckim.
24. **Chojnice** – miasto w woj. pomorskim.
25. **Chwaliszewo** – dziś dzielnica Poznania, dawniej osada ulokowana w XV w. na prawie magdeburskim, będąca miastem do 1800 r., następnie włączona do Poznania.
26. **Cienin** – kilka miejscowości o tej nazwie w Polsce, m.in. wieś w woj. wielkopolskim.
27. **Czarnków** – miasto w woj. wielkopolskim.
28. **Czernica** – wiele miejscowości o tej nazwie w Polsce, na Białorusi i na Ukrainie.
29. **Czerniewo** – wieś w woj. pomorskim.
30. **Czerników** – dwie wsi w Polsce o takiej samej nazwie, w woj. łódzkim i zachodniopomorskim.
31. **Dolne Łużyce** – zob. Niederlausitz.
32. **Donnemarck** – niemiecka nazwa Danii.
33. **Dörnberg** – gmina w Niemczech w kraju związkowym Nadrenia-Palatynat.
34. **Dorpat** – miasto Tartu w Estonii, nazwa *Dorpat* jest historyczną nazwą niemiecką.
35. **Eichenbrück** (niem.) – zob. Wągrowiec.
36. **Eilenburg** – miasto w Niemczech, w kraju związkowym Saksonia.
37. **Elbląg** – miasto w woj. warmińsko-mazurskim.

38. **Falenty** – wieś w woj. mazowieckim, w wiekach XVI-XVIII należała do zamożnej szlachty.
39. **Frankfurt** – dwa miasta w Niemczech: Frankfurt nad Menem w kraju związkowym Hesja oraz Frankfurt nad Odrą w kraju związkowym Brandenburgia.
40. **Freistatt** – gmina w Niemczech w kraju związkowym Dolna Saksonia.
41. **Freystadt** – kilka miejscowości w Niemczech i niemieckich nazw miejscowości położonych Polsce (Kisielice, Kozuchów, Rakoniewice).
42. **Friedland** – kilka miast w Niemczech, m.in. w kraju związkowym Meklemburgia-Pomorze Przednie.
43. **Garbary** – dzielnica Poznania, dawniej osada podmiejska i najstarsze rzemieślnicze przedmieście Poznania, położone w lewobrzeżnej, wschodniej części miasta.
44. **Garcz** – wieś w woj. pomorskim, w wiekach XVI-XVII posiadała status wsi królewskiej.
45. **Garwolin** – miasto w woj. mazowieckim. Miasto posiadało status miasta królewskiego Korony Królestwa Polskiego.
46. **Gdańsk** – miasto w woj. pomorskim. Miasto posiadało status miasta królewskiego Korony Królestwa Polskiego.
47. **Głogów** – miasto w woj. dolnośląskim. Jedna z najstarszych miejscowości na terenie Polski.
48. **Gniezno** – miasto w woj. wielkopolskim. Miasto posiadało status miasta królewskiego Korony Królestwa Polskiego.
49. **Gnoien** – miasto w Niemczech w kraju związkowym Meklemburgia-Pomorze Przednie.
50. **Gologóra** – wieś w woj. zachodniopomorskim.
51. **Görlitz** (niem.), **Zgorzelec** (pol.) – miasto powiatowe w Niemczech, w kraju związkowym Saksonia.
52. **Gostyń** – miasto w woj. wielkopolskim.
53. **Górczyn** – dziś dzielnica Poznania w części lewo-brzeżnej, południowo-zachodniej, dawniej wieś podmiejska, do XIII w. wieś książęca.
54. **Górne Łużyce** – zob. Oberlausitz.
55. **Greifswald** – miasto w Niemczech w kraju związkowym Meklemburgia-Pomorze Przednie.
56. **Grodzisk Wielkopolski** – miasto w woj. wielkopolskim.
57. **Großburg** (niem.), **Borek Strzeliński** (pol.) – wieś w Polsce położona w woj. dolnośląskim.
58. **Großenhein** – miasto w Niemczech w kraju związkowym Saksonia.
59. **Grzybowo** – wiele miejscowości w Polsce, m. in. dwie wsie w woj. wielkopolskim.
60. **Gubin** – miasto w woj. lubuskim.
61. **Güstrov** – miasto w Niemczech w kraju związkowym Meklemburgia-Pomorze Przednie.

62. **Halle** – miasto w Niemczech w kraju związkowym Saksonia.
63. **Hayn** – miasto w Niemczech w kraju związkowym Saksonia.
64. **Hersdorf** – miejscowość i gmina w Niemczech w kraju związkowym Nadrenia-Palatynat.
65. **Hohenberg** – kilka miejscowości w Niemczech i Austrii.
66. **Hohenstein** – kilka miejscowości w Niemczech i Austrii.
67. **Ilża** – miasto w woj. mazowieckim.
68. **Ińsko** – zob. Nörenberg.
69. **Jędrzejów** – miasto w woj. świętokrzyskim. W wiekach XVI-XVII było prywatnym miastem duchownym, własnością opactwa cystersów.
70. **Kalwaria** – nazwa uogólniona odnosząca się do zespołu kościołów i kaplic, istnieje wiele miejscowości w Polsce o tej nazwie.
71. **Kazimierz** – obecnie część miasta Kraków, do przełomu XVIII i XIX wieku samodzielne miasto.
72. **Kemnitz** – gmina w Niemczech w kraju związkowym Meklemburgia-Pomorze Przednie.
73. **Kikowo** – wieś w woj. wielkopolskim.
74. **Kolno** – miasto w woj. podlaskim, posiadało status miasta królewskiego Korony Królestwa Polskiego.
75. **Koło** – miasto w woj. wielkopolskim. Miasto posiadało status miasta królewskiego Korony Królestwa Polskiego.
76. **Konin** – miasto w woj. wielkopolskim. Miasto posiadało status miasta królewskiego Korony Królestwa Polskiego.
77. **Kościan** – miasto w woj. wielkopolskim. Miasto posiadało status miasta królewskiego Korony Królestwa Polskiego.
78. **Koźmin** – kilka miejscowości o tej nazwie, w tym dwie wsie w woj. wielkopolskim.
79. **Koźuchów** – miasto w woj. lubuskim, historycznie na Dolnym Śląsku.
80. **Kraków** – miasto w woj. małopolskim. Miasto posiadało status miasta królewskiego Korony Królestwa Polskiego.
81. **Krasnystaw** – miasto w woj. lubelskim.
82. **Krzywiń** – miasto w woj. wielkopolskim.
83. **Kundorf** – dawna wieś miejska, później przedmieście miasta w lewobrzeżnej części Poznania.
84. **Langen** – miasto w Niemczech w kraju związkowym Hesja.
85. **Langenbruck** – kilka miejscowości o takiej samej nazwie w Niemczech, Czechach i Szwajcarii.
86. **Legnica** – miasto w woj. dolnośląskim.
87. **Lemberg** – miejscowość w Niemczech, w kraju związkowym Nadrenia-Palatynat.

88. **Lembruch** – gmina w Niemczech w Dolnej Saksonii.
89. **Lębork** – miasto w woj. pomorskim.
90. **Liben** – dzielnica Pragi, stolicy Czech.
91. **Libiąż** – miasto w woj. małopolskim.
92. **Lipno** – miasto w woj. kujawsko-pomorskim.
93. **Lipsk** – miasto w Niemczech w kraju związkowym Saksonia.
94. **Lublin** – miasto w woj. lubelskim. Miasto posiadało status miasta królewskiego Korony Królestwa Polskiego.
95. **Lutomiersk** – dawniej miasto, obecnie wieś w woj. łódzkim.
96. **Lwów** – miasto na Ukrainie w obwodzie lwowskim. Miasto posiadało status miasta królewskiego Korony Królestwa Polskiego.
97. **Lwówek** – miasto w woj. wielkopolskim.
98. **Łańcut** – miasto w woj. podkarpackim.
99. **Łęczycza** – miasto w woj. łódzkim. Miasto posiadało status miasta królewskiego Korony Królestwa Polskiego.
100. **Łomża** – miasto w woj. podlaskim. Miasto posiadało status miasta królewskiego Korony Królestwa Polskiego.
101. **Łowicz** – miasto w woj. łódzkim, historycznie miasto biskupów gnieźnieńskich.
102. **Łuków** (pol. hist.), **Luckau** (niem.) – miasto w Niemczech, w kraju związkowym Brandenburgia. Historycznie położone jest na Dolnych Łużycach. (częścią miasta było też Duben).
103. **Magdeburg** – miasto w Niemczech w kraju związkowym Saksonia-Anhalt.
104. **Meklemburgia** – kraj związkowy w Niemczech.
105. **Miechów** – miasto w woj. małopolskim. W przeszłości było własnością klasztoru bożogrobowców zlokalizowanego na terenie miasta.
106. **Miśnia** – miasto w Niemczech w kraju związkowym Saksonia. W okresie rządów Wettynów na tronie polskim (lata 1697-1706 oraz 1709-1763) miasto leżało w granicach unii polsko-saskiej.
107. **Mogilno** – miasto w woj. kujawsko-pomorskim.
108. **Monachium** – miasto w Niemczech w kraju związkowym Bawaria.
109. **Mosina** – miasto w woj. wielkopolskim.
110. **Namysłów** – miasto w woj. opolskim.
111. **Neideck** – kilka miejscowości w Niemczech o takiej nazwie, m.in. w rejonach Turynгии, Bawarii i w Badenii-Wirtembergii.

112. **Niederlausitz** (niem.), **Dolne Łużyce** (pol.) – kraina historyczna położona w Niemczech i w Polsce, część niemiecka leży w Brandenburgii i w niewielkim stopniu w Saksonii, część polska w woj. lubuskim.
113. **Nörenberg** (niem.), **Ińsko** (pol.) – miasto w woj. zachodniopomorskim.
114. **Nowa Grobla** – lewobrzeżna część Poznania, współcześnie nazwa nie istnieje, osada utworzona na wyspie przy lewym brzegu Warty, naprzeciw miasteczka Chwaliszewo, później przedmieście Poznania.
115. **Nowe Miasto** (pol.), **Neustadt** (niem.) – wiele miejscowości o takiej nazwie w Polsce i w Niemczech.
116. **Nowogard** – miasto w woj. zachodniopomorskim. Od 1684 r. w granicach Elektoratu Brandenburgii, a następnie Królestwa Prus.
117. **Oberlausitz** (niem.), **Górne Łużyce** (pol.) – kraina historyczno-geograficzna w Niemczech, w kraju związkowym Saksonia i częściowo kraju związkowym Brandenburgia.
118. **Oleśnica** – miasto w woj. dolnośląskim.
119. **Olawa** – miasto w woj. dolnośląskim.
120. **Opoczno** – miasto w woj. łódzkim. Miasto posiadało status miasta królewskiego Korony Królestwa Polskiego.
121. **Ostrów** – wiele miejscowości w Polsce o tej samej nazwie, m.in. Ostrów Wielkopolski.
122. **Otorowo** – wieś położona w woj. wielkopolskim.
123. **Parzymiechy** – wieś położona w woj. śląskim.
124. **Pasewalk** – miasto w Niemczech w kraju związkowym Meklemburgia-Pomorze Przednie.
125. **Piątek** – dawniej miasto, obecnie wieś w woj. łódzkim.
126. **Piła** – miasto w woj. wielkopolskim. Miasto posiadało status miasta królewskiego Korony Królestwa Polskiego. Od 1772 w granicach Królestwa Pruskiego.
127. **Plötzkau** – gmina w Niemczech znajdująca się w Saksonii-Anhalt.
128. **Płock** – miasto w woj. mazowieckim. Miasto posiadało status miasta królewskiego Korony Królestwa Polskiego.
129. **Podzamcze** – nazwa uogólniona, istnieje wiele miejscowości w Polsce o tej samej nazwie odnoszących się do wsi i części miast.
130. **Polanowice** – wieś w woj. kujawsko-pomorskim.
131. **Pszczew** – dawniej miasto, obecnie wieś w woj. lubuskim.
132. **Pulsnitz** – miasto w Niemczech, w Saksonii, w powiecie Budziszyn.
133. **Pyrzyce** – miasto w woj. zachodniopomorskim.

134. **Pyzdry** – miasto w woj. wielkopolskim. Miasto posiadało status miasta królewskiego Korony Królestwa Polskiego.
135. **Randstadt** – dawna nazwa miasta w Niemczech w kraju związkowym Saksonia, dziś nazwa Markranstädt.
136. **Ratyzbona** – miasto w Niemczech, w kraju związkowym Bawaria.
137. **Reichenberg** (niem.), **Liberec** (czes.) – miasto w Czechach, od 1526 r. pod władaniem Habsburgów.
138. **Rogoźno** – miasto w woj. wielkopolskim. Miasto posiadało status miasta królewskiego Korony Królestwa Polskiego.
139. **Rychwał** – miasto w woj. wielkopolskim.
140. **Schweidnitz** – zob. Świdnica.
141. **Sebnitz** – miasto w Niemczech w kraju związkowym Saksonia.
142. **Sieradz** – miasto w woj. łódzkim. Miasto posiadało status miasta królewskiego Korony Królestwa Polskiego.
143. **Skoki** – miasto w woj. wielkopolskim, założone jako miasto prywatne w 1367 r.
144. **Skwierzyna** – miasto w województwie lubuskim, w powiecie międzyrzeckim, od 1543 r. miasto królewskie Korony Królestwa Polskiego.
145. **Słupca** – miasto w woj. wielkopolskim.
146. **Sommerfeld** – kilka miejscowości w Niemczech, w Austrii; także dawna niem. nazwa pol. miast Inowrocław, Lubsko.
147. **Stargard** – miasto w woj. zachodniopomorskim.
148. **Stralsund** – miasto w Niemczech w kraju związkowym Meklemburgia-Pomorze Przednie.
149. **Strasburg** (niem.) – zob. Brodnica.
150. **Sulechów** – zob. Züllichau.
151. **Sulejów** – miasto w woj. łódzkim.
152. **Szadek** – miasto w woj. łódzkim, od 1362 w mieście odbywały się sądy wiecowe ziemi sieradzkiej.
153. **Szamotuły** – miasto w Wielkopolsce, w wieku XVI w szczytowej formie rozwoju.
154. **Szczecin** – miasto w woj. zachodniopomorskim.
155. **Śmigiel** – niewielkie miasto w woj. wielkopolskim, posiadające prawa miejskie od 1415 r.
156. **Śrem** – miasto w woj. wielkopolskim, było miastem królewskim Korony Królestwa Polskiego.
157. **Świdnica** (pol.), **Schweidnitz** (niem.) – miasto w woj. dolnośląskim, od 1526 r. pod władaniem Habsburgów. Od 1741 r. pod władaniem Królestwa Prus.

158. **Święty Marcin** – ulica w Poznaniu, dawniej przedmieście z kościołem i parafią, jedna z najstarszych części miasta z lewej strony Warty.
159. **Trzemeszno** – miasto w woj. wielkopolskim. Od 1793 r. znajdowało się w zaborze pruskim.
160. **Tuchola** – miasto w woj. kujawsko-pomorskim.
161. **Turyngia** – kraj związkowy w Niemczech. Od połowy XIII wieku pod władaniem dynastii Wettynów. W XVI wieku została podzielona na kilka niezależnych księstw saskich; w latach 1697-1763 znajdował się pod panowaniem królów Polski.
162. **Varnsdorf** – miasto w Czechach położone w kraju usteckim; od 1526 pod panowaniem Habsburgów.
163. **Waliszewo** – wieś w woj. wielkopolskim, w wiekach XVI-XVIII wieś była własnością gnieźnieńskiej kapituły katedralnej.
164. **Warszawa** – obecnie stolica Polski, była miastem królewskim Korony Królestwa Polskiego.
165. **Wągrowiec** (pol.), **Eichenbrück** (niem.) – miast w woj. wielkopolskim. Od 1793 r. znajdowało się w zaborze pruskim.
166. **Wentorf** – gmina w Niemczech w kraju związkowym Szlezwik-Holsztyn.
167. **Werben** – miasto w Niemczech w kraju związkowym Saksonia-Anhalt.
168. **Wielbark** – miasto w woj. warmińsko-mazurskim.
169. **Wilno** – stolica Litwy, od 1413 r. siedziba władz województwa wileńskiego.
170. **Wittnau** – miejscowość w Niemczech, w kraju związkowym Badenia-Wirtembergia.
171. **Wojnica** – wieś na Ukrainie położona w obwodzie wołyńskim.
172. **Wonieść** – wieś w woj. wielkopolskim.
173. **Wrocław** (pol.), **Breslau** (niem.) – miasto w woj. dolnośląskim, w latach 1526-1741 pod władaniem Habsburgów, następnie w Królestwie Prus.
174. **Wschowa** – miasto w woj. lubuskim, od 1792 na terenie Królestwa Prus.
175. **Wyskoć** – wieś w woj. wielkopolskim.
176. **Wyszogród** – miasto w woj. mazowieckim. Jedno z najstarszych miast Polsce, od 1792 na terenie Królestwa Prus.
177. **Zamość** – miasto położone w woj. lubelskim.
178. **Zgorzelec** – zob. Görlitz.
179. **Züllichau** (niem.), **Sulechów** (pol.) – miasto w woj. lubuskim, w okresie od XV wieku do 1701 r. znajdowało się na terenie Marchii Brandenburskiej, następnie w Królestwie Prus.
180. **Żabiczyn** – wieś w woj. wielkopolskim.

181. **Żelazno** – wieś w województwie dolnośląskim, od drugiej połowy XVI wieku pod panowaniem Habsburgów, od 1742 r. na terenie Królestwa Prus.
182. **Żelichowo** – wieś w woj. wielkopolskim.
183. **Żyrardów** – miasto w woj. mazowieckim, założone w 1833 r. Być może na terenie miasta istniała wcześniej wieś o tej nazwie bądź miejsce pochodzenia ucznia odnosi się do innej miejscowości.

Nazwiska złotników niepoświadczone w księgach cechu, notowane w spisach Tadeusza Nożyńskiego i Zygmunta Dolczewskiego

Spis zawiera nazwiska wyekscerpowane przez historyków z innych źródeł archiwalnych niż księgi cechowe, niewchodzących w zakres materiału źródłowego rozprawy doktorskiej, a także nazwiska poświadczone poza cezurą czasową przyjętą w rozprawie¹⁹.

Ahlgren C. A., wym. 1780-83 (Noż s. 239 nr 1, Dolcz s. 7 nr 1).

Auerhahn (Awerhan) Nikel, wym. 1483-90, starszy 1483-86 (Noż s. 239 nr 9, Dolcz s. 8 nr 8).

Balde Efraim, wym. 1789 (Noż s. 239 nr 10, Dolcz s. 8 nr 9).

Caspar, wym. 1461-63 jako starszy (Noż s. 240 nr 29, Dolcz s. 8 nr 28).

Cundiusius Jan Jakub (monogram I J C), wym. ok. r. 1764 (Noż s. 240 nr 32).

Czarniszak Mikołaj, wym. 1486 jako zmarły (Noż s. 240 nr 34, Dolcz s. 10 nr 32).

Czosnowski Jan, wstąpił do cechu 1724 (Noż s. 240 nr 37, Dolcz s. 10 nr 35).

Eigel (Egiell) Adalbert z Leszna, przyjął obyw. pozn. 1790 r. (Noż s. 240 nr 51, Dolcz s. 11 nr 49).

Ernhold (Ernald) Franciszek, w cechu od r. 1761. Starszy 1764-65 (Noż s. 242 nr 53, Dolcz s. 11 nr 52).

Fiedler Deogratus (Gottlob), wym. 1784 (Noż s. 241 nr 57).

Fraumberger Wolfgang, wym. 1563-84 przy Rynku. Rajca 1571, 1573, 1577, ławnik 1575-76, 1578-79, 1584 (Noż s. 241 nr 64, Dolcz s. 12 nr 63). Cf. FRAUMBERGER SNmP I, 563 – Wolfgang Fraumberger - kramarz, nie był złotnikiem [E.N.P.]

Georgius (Yurga), aurifaber, wym. od 1443 przy ul. Wronieckiej; 1452 już nie żyje (Noż s. 242 nr 77, Dolcz s. 13 nr 76).

¹⁹ *Acta Consularia* (akta radzieckie); Kaczmarczyk K., *Acta Radzieckie Poznańskie*, t. I i II, Poznań 1925, 1931; Spis złotników, rękopis niem. z czasów okupacji, w Muzeum Narodowym w Poznaniu; Leonard Lepszy, *Złotnictwo w Polsce*, Kraków 1933; Wicherkieiwczowa M., *Rynek poznański i jego patrycjat*, Poznań 1925; Warschauer A., *Stadbuch von Posen*, Poznań 1892.

Johannes (Hannos) aurifaber, wym. 1411-15 przy ul. Tumskiej. Ławnik 1415; **Johannes**, wym. 1453-79. Starszy 1453, 1455-57, 1464-65, 1467-69; **Joannes**, wym. 1472 jako zmarły (Noż s. 243, nr 128-130, Dolcz s. 17 nr 125-127).

Kempe Joannes, wym. 1437-1442 (Noż s. 244 nr 147, Dolcz s. 18 nr 144).

Kielbasa (Kyelbassa) Lorincz, starszy 1460 (Noż s. 244 nr 150, Dolcz s. 18 nr 147)

Konarzewski Baltzar, rytownik i wyrzynacz gemm, do r. 1575 w Poznaniu, dalsze 10 lat we Lwowie (Noż s. 244, nr 156, Dolcz s. 19 nr 153, Lepszy s. 260).

Kuchta Stenczel (Stanisław), wym. 1482 (Noż s. 245 nr 171, Dolcz s. 19 nr 169).

Krówka Andrzej, wym. 1578 przy ul. Wielkiej (Noż s. 245 nr 170, Dolcz s. 19 nr 168).

Laurencius, wym. jako starszy 1464-65 (Noż s. 245 nr 175, Dolcz s. 19 nr 173).

Lorek aurifaber alias goltsmed, wym. 1426-48, ławnik 1448 (Noż s. 245 nr 185, Dolcz s. 20 nr 184).

Lybosek Jan, wym. 1411-28 (Noż s. 245 nr 187, Dolcz s. 20 nr 185).

Magnus Petrus, wym. w listopadzie 1495 jako zmarły (Noż s. 245 nr 189, Dolcz s. 20 nr 187).

Marcus aurifaber, wym. 1415-16 (Noż s. 245 nr 191, Dolcz s. 20 nr 190).

Martinus (Marcin) aurifaber, wym. 1431-82 przy ul. Tumskiej alias Wielkiej, starszy 1454-55, 1470-77, 1480-82, ławnik 1452; **Martinus junior**, brat złotnika Mathiasa, wym. w r. 1478 jako właściciel domu przy Rynku (Noż s. 245 nr 193-194, Dolcz s. 20 nr 192-193).

Michael (Michał) aurifaber, wym. 1496 (Noż s. 246 nr 200, Dolcz s. 21 nr 199).

Motyłka Kasper, wym. jako starszy 1508-09 (Noż s. 246 nr 201, Dolcz s. 21 nr 200).

Nadolny Maciej, wym. 1499-1503 (Noż s. 246 nr 205, Dolcz s. 21 nr 204).

Paszek, wym. 1459-82 (Noż s. 246 nr 210, Dolcz s. 21 nr 209).

Russek (Rawsch, Rusz) Maciej, wym. 1483-1503, starszy 1484 (Noż s. 247 nr 232, Dolcz s. 22 nr 231).

Steffan (Stephan, Stephin) goltsmed, wym. 1419-47 przy Rynku, ławnik 1437 (Noż s. 248 nr 261, Dolcz s. 25 nr 261).

Stephanus Magnus (der Grosse), wym. 1427-33 (Noż s. 248 nr 262, Dolcz s. 25 nr 262).

Stolek Maciej, brat Mikołaja, złotnik i malarz, wym. 1492; **Stolek Mikołaj**, wym. 1488-91, starszy 1488-90 (Noż s. 248 nr 264-265, Dolcz s. 25 nr 263-264).